

85.858

85858

model

de compari

hice

X
B
13^e

DW.
158

ISTORIA ROMÂNILOR

TOMUL X.
PARTEA B

stud.

89-90

137

139

149, 150, 151

ISTORIA ROMÂNILOR

CURS FĂCUT LA FACULTATEA DE LITERE DIN BUCURESCI

DUPE DOCUMENTE INEDITE

DE

V. A. URECHIĂ

PROFESOR DE ISTORIA ROMÂNILOR LA FACULTATEA DE LITERE DIN BUCURESCI, MEMBRU ACADEMIEI ROMÂNE, MEMBRU CORESPONDINTE AL ACADEMIEI SPANIOLE, AL SOCIETĂȚII ECONOMICO-MATRITENSE, AL INSTITUTULUI ETNOGRAFIC DIN PARIS, AL SOCIETĂȚILOR GEOGRAFICE ROMÂNĂ ȘI ITALIANĂ, AL SOCIETĂȚII ACADEMICE INDO-CHINEZE, MEMBRU FONDATOR AL ATENEULUI ROMÂN, PREȘEDINTELE GRUPULUI ROMÂN AL CONFERINȚEI INTERPARLAMENTARE, PREȘEDINTELE MANTENANȚEI FELIBRIGIULUI LATIN, AL SOCIETĂȚII ȘTIINȚIFICE ȘI LITERARE DIN ALAIS (GARD), MEMBRU ONORAR AL SOCIETĂȚII HERALDICE FRANCEZE ȘI AL INSTITUTULUI ARALDICO-ITALIANO, MEMBRU AL SOCIETĂȚII DE STUDII JAPONEZO-CHINEZE, LAUREAT AL FACULTĂȚII DE LITERE BRITISH ATHENAEUM, PREȘEDINTE AL COMISIUNEI MONUMENTELOR ISTORICE, PREȘEDINTE AL SOCIETĂȚII DE CULTURĂ MACEDO-ROMÂNE, MEMBRU AL SOCIETĂȚII ȘTIINȚIFICO LITERARE DIN IAȘI, MEMBRU CORESPONDENT AL INSTITUTULUI PORTUGEZ DIN COIMBRE ȘI AL ALTOR CONGRESE ISTORICE ȘI LITERARE.

TOMUL X. PARTEA B

BUCURESCI

INSTIT DE ARTE GRAFICE „CAROL GÖBL“ S-sor ION ST. RASIDESCU

16, STRADA DÓMNEI, 16

1902.

LIBRĂRIA ȘI ANTICĂRIA
JANCU ESKENASY

16, Bul. Elisabeta (Palace Hotel)
BUCUREȘTI

6.338/1937.

ISTORIA ROMÂNILOR

TOMUL X PARTEA B

Cap. I.

Numirea noilor Domni. Cronologie. Mare emoțiune în Principate. Partidele politice în ele. Curentul francofil în creștere. Caragea este el candidat al Franciei? Sciri false în Bucuresci și țără. Consulii streini. De Gentz.

Am arătat care este exacta dată, la care începe domnia formală și cea de fapt a lui Ioan G. Caragea. (1)

Completăm informațiunile relative, deja aduse în studiul nostru despre biserică și justiție, și cu alte notițe. La 19 Septembrie (decî la 7 Septembrie stilul nostru) se scrie din Bucuresci către «*Gazeta de Francfort*» :

«*Un tătar sosit aici ieri (18 Septembrie) a adus scirea atît de importantă pentru țările noastre, a numirii Domnilor destinați a le guvernă. Principele Calimach a fost numit Domn al Moldovei și Principele I. Caragea (Karodschia!) Domn al Valachiei . . . . Aceste numiri au produs o mare senzațiune printre locuitorii din Principatele noastre, cari sunt alipiți (attachés) de Muscali.*» (2)

(1) Pag. 5 din *T. X partea A*.

(2) Vezi *Moniteur Universel*. No. 288, Mercredi, 14 Octobre 1812.

Representantul Prusiei von Werther scriă și el către Regele sėu, din Bucuresci, în 5 Septembrie 1812.

«Domnul de la Tour-Maubourg așteptă la Bucuresci—de unde eră gata să plece,—pe Caragea, qui a passé le Danube et qui arrivera demain dans les environs de Bucarest, où il fera une quarantaine de quelques jours.»

Va să dică la finele lui Novembre 1812 (stilul nostru) este data sosirii la Văcăresci a lui Caragea. Decī tocmai la 24 Novembre! Patru zile apoi Caragea dă pitacul către spătar, ce am adus mai sus. (1)

Nu mai stăruiesc asupra cestiunii datei începerii Domniei, dejă elucidată.

Mă întreb numai: ce voesce să înțelégă jurnalul german prin vorbele «*aceste numiri (ale noilor Domni) au produs o mare senzațiune printre locuitorii din Principate... cari sunt alipiți de Muscali?*»

Care a fost caracterul acestei *marī senzațiuni*?

De ce numai locuitorii alipiți de Ruși au primit acea senzațiune?

Cu numai nouă zile înainte de a publică scirea de mai sus, același jurnal german publică o altă corespondență (de la Bucuresci, 10 Septembrie), prin care se spune lumii culte europene, că «*cea mai mare tristețe domnesce în țările noastre. E adevărat că cea mai mare parte din trupele rusesci le-a abandonat; dar Divanul nu este mai puțin însărcinat de a grăbi plata contribuțiilor arierate până la finele acestei luni, ceea-ce este afacere foarte anevoioasă în o țără sărăcită prin o ocupațiune de 5 ani, nu mai scim noi însine: ocupațiune de amici ori de inimiți? Mai mulți din boerii cei mai bogați abandonă țările noastre ca să se ducă să se așeze în statele Austriace. Vêlul cel mai des ne ascunde încă forma viitoare a guvernului nostru. Se pretinde că Sultanul a oprit, cu cea mai mare severitate, ori-ce candidare la locul de Hospodar, de ore-ce M. S. trebuie să fi făcut dejă însuși în secret alegerea acestora.*» (2)

Va să dică scirea numirii lui Caragea produce senzațiunea cea mare, pentru că face să înceteze incertitudinea despre viitorea sorte a țerilor române, despre forma viitorului lor guvern. Acastă numire de Domni, după ce atâta timp Muscalii asiguraseră pe partisanii lor din Principate, că încorporarea lor la Rusia este lucru hotărît în mintea și în sfatul Impăratului Alexandru I, de sigur că a produs o *sen-*

(1) Veđi la pag. 6 din studiul meu despre «Biserica română». Veđi tom. X din «Istoria Românilor» partea A. pag. 6.

(2) Reprodusă în *Moniteur Universel*. No. 283, Vendredi, 9 Octobre 1812.

safiune mare, mai ales în mintea acelora, cari erau partisanii ai Rusiei.

Pe cât aceștia nu-și puteau explica nereușirea politicii rusești, lucru de care se întristau, pe atâta însă se bucurau și erau și ei cuprinși de *safiune mare*, acei Români, cari — orî cât de redus numărul lor — nu iubiau pe muscali.

Cum-că erau de acești Români în țările noastre, nu încapă îndoială. Latour-Maubourg, trecând, în Novembre 1812, prin Bucuresci, în întorcerea sa de la Constantinopole spre Francia, a găsit destui boeri în Bucuresci cu antipatie pentru Ruși și cu simpatie pentru Francia

Evident că între cei din urmă se aflau mai ales boerii, cari fuseseră persecutați de regimul muscălesc. (1)

Și pe lângă boerii prigonii de Muscali, cari acum se bucurau de noua stare de lucruri, mai erau și de acei cari înțeleseseră, la Bucuresci și la Iași, că deșertarea Principatelor de oștiri rusești și mai ales numirea de Domni noi, nu putea însemna tocmai o isbândă a politicii rusești, ci mai mult eră un eșec al ei.

Iacă de ce și *marea safiune* între boerii compromiși prea mult în legăturile lor cu Muscalii. Unii din aceștia se și ridică din țară cu toate ale lor și trec în Rusia, împreună cu oștirile muscălești. Și iacă de ce, din contră, boerii căduți în disgrația Muscalilor se întorc din exilurile lor, pe dată ce sosesc în Bucuresci noul Domnitor.

De sigur că, în asemenea condițiuni, curentul galofil orî anti-rusesc este în creștere, după ce Napoleon dă, la 14 Septembre, bătaia de la Smolensk, și ales după ce la 20 Novembre arde Moscova și bate la 29 Novembre pe Cutuzof la Crasnoi.

Este locul să ne întrebăm dacă Caragea eră ales de Pôrta Otomană ca un candidat agradat de Francia?

Făptuirile anteriore ale lui Caragea nu erau tocmai de natură a-l recomandă simpatiei Franciei. Dacă Andréossy din Constantinopole nu avusese ocasiunea a se lăudă cu purtarea lui Ioan Caragea, nu mai puțin de isbutea să ieă tronul vre-un Moruzi, se dedea prin acesta o lovitură neîndoișă politicii franceze și eră un testimoniū și mai neîndoiș al triumfului celei rusești. Cunoscutul consul engles din Bucu-

---

(1) Latour-Maubourg urmăriă la Bucuresci, în Novembre 1812, scopul *de ménager des relations à sa Cour avec les Grecs de C-nople* qui se trouvent ici (Bucarest) et avec ceux des boyars valaques qui ont été persécutés par les Russes. (Iorga, *Acte și Fragm.*, pag. 491).

rescî explică alegerea lui Caragea și a lui Calimach prin cumpărarea tronului pe bani (4.000.000 lei!).

Europa eră prea atentă la cele ce aveau să se petrecă în nordul său, la ciocnirile gróznice dintre armatele franco-rusesci, pentru ca să se fi interesat mult de evenimentele de la Dunăre. Totuși ómenii de stat austriaci și mai ales francesi aveau ochii ațintiți într'acóce. Acesta ne explică satisfacțiunea cu care, deși Caragea nu eră pronunțat amic nici al Austriei, nici al Franciei, se primî, la Viena ca și la Paris, scirea că Pórta l-a numit pe el și pe Calimach Domnii Principatelor. Guvernul frances se grăbi să scrie lui Ledoulx, fostul consul al său la Bucuresci, să-și reia postul. Ministrul Maret scrie lui Ledoulx, în 18 Octobree 1812: «..... doresc să te ducî pe cât mai grabnic posibil (la Bucuresci). Este important de a se observă primele demersuri ale noúei administrațiunii (a lui Caragea) și de a se scî exact tot ce se va face relativ la demarcațiunea nouelor hotare. Convine asemenea a se cunosce *mijlócele de influență* ce Rusia va fi căutat negreșit să-și menageze asupra locuitorilor țérilor acestora, cum și dispozițiunile acestora cu privire la acéstă putere».....

Ledoulx plécă imediat la postul său și în 29 Ianuarie 1813 póte dejă trimite lui Maret o primă notă.

La Paris nu eră cum se vede prea mare domirire asupra simțimintelor lui Caragea. De aceea Ledoulx este trimis grabnic la postul său din Bucuresci, să studieze mai de aprópe pre noul Domnitor. Ledoulx abià sosit, în Ianuarie 1813, la Bucuresci, căută să-și dea sémă despre cugetele lui Caragea, după însărcinarea primită de la ministrul său Maret. In nota sa de la 29 Ianuarie declară, că încă nu póte să-și formuleze opiniune prea exactă despre Caragea, dar că, din câte află, e dator să crédă, că Domnitorul Muntean este imparțial, că nu s'a dat cu nici o partidă, că menagéză pre toți, că se silește a nu se stricà cu Rușii și a nu indispune în contra sa pre Francesi. Adeveratele intențiuni ale lui Caragea vor fi cunoscute numai după deschiderea campaniei proxime. Ledoulx judecă definitiv pre Caragea, când dice, ca despre orî-ce fanariot, că: «*dînsul va fi orî-ce îi vor cere împrejurările să fie.*» O lună mai târđiú, Ledoulx stărue pe lângă Maret să-î trimită o scrisóre pentru Caragea, recomandându-î călduros pre boerul Filip Linche, om care nutrește simțiminte francese și care, de l-ar lua Caragea în vre-o slujbă, o să servéscă minunat politica francesă, ținënd pe Ledoulx în curent de tóte făptuirile lui Caragea.

Vodă nu-l numește, că se teme să nu supere pe Muscali, pre consulul rusesc «*care este de o insolență fără exemplu.*» (1)

Se vede deci, că nici Franția nu crede că poate să compeze pe Caragea.

Cea mai neîndoișă explicațiune ce Româniî își deteră din faptul numirii lui Ion Caragea fu însă, că nu prevalase la Pörtă, prin această numire, politica rusescă.

De aceea mare sensațiune la Bucuresci și Iași în ambele tabere boeresci și în cea rusescă și în cea mică, dar spornică, anti-rusescă, tabără care suntem dispuși a o numi *națională*, căci naționali erau, deși nu purtau acest nume acei cari nu le eră inimei lor plăcut să fie încorporată patria lor la Imperiul rusesc.

Emoțiunea vie din țeră, din ambele tabere, căutaș șefii muscali, cari încă se mai află în Bucuresci și Iași, să o potolască prin răspândirea de sciri false dîlnice. Evident că și cei cu daruri anti-muscălesci și cei alipiți de politica rusescă ciuliaș urechile să afle scieri, noutăți despre operațiunile militare de la nordul Europei. (2) Ca să întrețină simpatii pentru Rusia în Principate, Jaltuchin rămas în Bucuresci cu puține trupe — căci după tractatul de la 1812, Rusia nu aveă să

(1) Veđi ce đice Wilkinson (pag. 107—108).

Ledoulx serie lui Maret, din Bucuresci, în 29 *Ianuarie 1813*:

«Sans pouvoir donner encore à V. E. une opinion bien exacte des sentiments du P-ce Caradzea, je dois croire, d'après tout ce que j'entends dire ici qu'il n'a épousé aucun parti; *qu'il ménage tout, qu'il cherche à ne pas brouiller avec les Princes et à ne pas indisposer contre lui la France. Les véritables intentions ne seront bien connues, ses opinions ne se prononceront qu'après l'ouverture de la campagne prochaine. En un mot ce prince n'a pas, je crois, de caractère à lui; il sera tout ce que les circonstances exigeront.*»

Ledoulx à Maret, Bucarest, 25 *Février 1813*:

«Le P-ce Caradzea d'un caractère très-faible ne l'emploie pas, de crainte, je crois, de donner de l'ombrage au Consul de Russie, qui est, comme j'ai eu l'honneur de le marquer à V. E. d'une insolence sans exemple. Il serait très utile que M. Linche rentre dans les affaires ici: je répons que par lui je saurai tout ce qui se passe à cette Cour Grecque. V. E. pourrait donc m'envoyer pour le P-ce une lettre de recom. en faveur de Mr. Linche, qui produirait infailliblement l'effet que nous devons en attendre. Une fois ce boyard réinstallé dans les affaires, il récroirait grandement récompensé de ses services passés et engagé à rendre de plus grands services encore. Cette lettre de recom. nous assurerait ici, parmi les boyards, un homme entièrement dévoué à nos intérêts. M. Linche mérite sous tous les rapports que V. E. daigne s'intéresser à lui.

(2) Veđi *Moniteur Universel* de la 9 *Octobre 1822*.

evacueze deplin Principatele decât la 14 Octobree — inundă țerile române de buletine de victorii închipuite repurtate de Ruși asupra ôstei lui Napoleon. (1)

Totuși strabătea în Bucuresci și Iași și noutăți mai oneste despre isbândile Francesilor. De ôre-ce încă la 19 Septembre «l'administration du pays est presque entièrement entre les mains des Autorités nationales» (2), nu eră posibil lui Jaltuchin să împedice străbaterea în țeră și de sciri opuse vederilor Rusiei. O corespondență adresată din Buda, cu data de 1 Octobree 1812, țice că «les nouvelles victoires des Français en Russie font beaucoup de sensation dans la Moldavie et la Valachie». (3)

Și guvernul de la Viena aveă ochii ațintiți spre Bucuresci și Iași. Austria eră reprezentată la Bucuresci prin agentul său *Fleischhackel*. Nu târziu însă se vor stabili relațiuni mai apropiate între Caragea și guvernul Austriac, prin faptul că Domnitorul Muntean va căpeta de corespondent politic secret al său pe Cavalerul Frederic de Gentz. Ministrul Meternich învoesce acestuia să devină corespondentul Domnitorului Caragea, (4) după ce un moment eră vorba ca acel corespondent să fie comitele Hardenberg, ministru de Hanovra la Viena, sau consilierul de legațiune Prusiană Piquot. Alegerea lui Meternich prevală în 27 Decembre 1812 și în aceeași zi el scrise Domnitorului Muntean prima sa corespondență. Consulul *Fleischhackel* stabili înțe-

(1) N. 282 de Joi 3 Octobree 1812.

Bucarest, 7 Sept.

Le grand vizir après sa déposition a été exilé à Brussa. Son successeur est parti pour se rendre a Sumla.

— Gheslib Efendi et le Drogman de la Porte Moruzi sont toujours ici (Bucarest).

— Il arrive tous les jours à Bucarest des bulletins qui donnent des nouvelles des victoires qu'on dit remportées par la Russie. On les distribue avec profusion pour les soldate qui sont encore ici. Les lettres particulières de la Russie sont tout à fait en contradiction avec ces bulletins et tout annonce que l'Empereur des Français s'avance vers Moscou.

— Notre pays est au reste dans la plus triste situation. Plusieurs des riches boyards quittent nos provinces pour s'établir en Autriche. (*Observateur Autrichien*).

(2) *Moniteur Universel* du 14 Octobree 1812. No. 288, după Gazette de Francfort.

(3) *Moniteur Universel* du 16 Octobree 1812.

(4) După Challemel-Lacour (*Revue des deux mondes*. 1868 luna Iunie I, pag. 635. de Gentz nu a refusat a purtă, ceva mai târziu, titlul oficial de «agent diplomatice al Principelui Valachiei.»

legerea definitivă cât privi emolumentele, ce Domnitorul oferă lui de Gentz.

Importanța lui de Gentz din respectul politicei austriace la Constantinopole este mare. Grație relațiilor secrete dintre de Gentz cu Caragea, Austria nu va întârzi de a avé «*la main haute*», atât la Bucuresci, cât și la Constantinopole, unde, prin Caragea, Meternich va face să străbată acele sciri și vederi, cari puteau să-i fie dînsei profitabile. (1)

Anglia nu putea nici dînșa perde din vedere importanța politică a curților Române, cu tótă atențiunea încordată a Europei spre altă parte. Ea numi în 1813 de consul al său pe *W. Wilkinson*. Acesta va aduce la Bucuresci vederi contrare vederilor lui *Fleischhackel* și celor ale lui *Ledoux*. Pe când acești din urmă caută să îndepărteze pe Români de la Muscali, *Wilkinson* devine partisanul împărțirii Principatelor între Rusia și Austria, tocmai pe motivul — *risum teneatis* — că este în interesul Europei, să împedice extensiunea Rusiei și că numai ast-fel s'ar puté împedecă mai departe mergerea Rusiei spre Constantinopole.

Rusia, după eșirea definitivă a lui *Jalutchin* din Principate, va fi și dînșa reprezentată la Bucuresci prin consulul *Kiriko*. După catastrofa Francesilor în Rusia, acești consuli și cei din Iași vor deveni de o insolentă și de o incomoditate gróznică pentru guvernele naționale din Principate.

Căderea capetelor Moruzescilor, partisanii neîndoioși ai Rusiei, pusesse deocamdată multă apă în vinul consulilor rusesci din Principate. Francia nu văduse cu ochi buni raptul Basarabiei, rapt datorit de Rusia Moruzescilor. De aceea o vedem interesându-se de aprópe de negociațiunile ulterioare agitate între Pórtă și Rusia, cu referință la delimitarea Basarabiei. Francia doriă ca Pórtă să acorde Rusiei cât mai mică porțiune de pămînt.

Același lucru — deși mai platonice — îl doriă și Austria.

Tocmai pentru a urmări asemenea afaceri Napoleon grăbise să trimită la Constantinopole pe energicul *Andréossy*. La 13 August 1812, acesta fu primit în audiență solemnă de către Sultan. (2)

Alegerea de Pórtă a lui Caragea și Calimachi, întimplată, cum vëdurăm, în August, după sosirea lui *Andréossy*, a trebuit, orî-cât de se-

(1) Veđi despre Fr. de Gentz articolul publicat de P. Challemel-Lacour, intitulat *Diplomates et publicistes de l'Allemagne*, în *Revue des deux Mondes* de la 1 Iunie 1868, pag. 620. — Idem, *Albert Sorel*, în aceeași revistă, de la 15 Decembre 1876.

(2) *Moniteur Universel*. No. 261, din 17 Septembrie 1812.

cretă să se fi ținut, să nu fi fost fără de scirea, de nu și fără de consimțirea reprezentantului frances. De aceea dăserăm, că emoțiunea în țără, între boerii rusofilii fu mare.

Tot influenței francese se dicea că datorise Caragea și rechemarea sa pe câte-va țile ca Dragoman al Porții, din cursul lunii August, după depunerea lui Panaiotache Moruzi «*parce qu'il (Moruzi) passait pour être dévoué aux intérêts de la Russie.*» (1)

În locul lui I. Caragea deveni Dragoman Spătarul Iacovachi Afghiropulo, (2) frate cu ginerele Domnitorului.

Cap. II.

Căimăcămie. Sosirea lui Caragea la Bucuresci. Alaiuri. Arderea Curții Domnesci. Diverse evenimente.

Ioan Caragea nu vine imediat la Bucuresci, din cauză că, după o dispozițiune a tractatului de la 1812, evacuarea Principatelor era hotărâtă a se efectua în mod complet numai pe ziua de 2 (14) Octobrie. La această dată era dator Jaltuchin să lase guvernul țării românesci în mâinile Divanului ei.

La Bucuresci se găsiă încă Galib Efendi și Dimitrie Moruzi, colaboratorul său la tractatul de Bucuresci, prin care Rusia ne răpi Basarabia. Acolo află Moruzi despre neisbutirea candidaturii sale la Domnie, pe care o credeă bine asigurată. El fu tot odată înscințat în secret, ca să nu mai mērgă la Constantinopole, că nu-î va fi vieța în siguranță. Rusia îi oferì asil la ea, ba și o bună pensiune... Dimitrie Moruzi, avēnd familie la Constantinopole, se temu să nu o expună la perire. Încumetat pe abilitatea sa, preferì să mērgă, să-și justifice purtarea. El speră să deă de culpabil pe Galib Efendi... Acesta însă mai dinainte arētase că singurul culpabil al perderii Basarabiei era numai D. Moruzi. Cât trecură amândoi Dunărea, Galib arestă pe Mo-

(1) Iancu Caragea mai fusese Dragoman al Porții în 1807—1808. Influența francesă la Constantinopole era foarte mare înainte de catastrofa lui Napoleon în Rusia—este momentul când 140 de prizonieri Ruși se turciseră în Constantinopole. *Moniteur Universel*, din 17 Septembrie 1812 (No. 263), în o scrisore datată din Constantinopole de la 13 August, povesteste solemnitatea cu care se făcu această trecere la mahometanism a acelor Ruși.

(2) *Moniteur Universel*. No. 288, 14 Octobrie 1812.

ruzi și-l expediă la Șumla, unde eră Vizirul . . . Acì fu ucis pe dată, și capul lui trimis la Constantinopole, unde fu expus trei zile la porțile Seraiului, alătura cu al frate-său Panaiotache Moruzi, carele ținuse locul de Dragoman pe timpul cât Dimitrie stătù la Bucuresci.

Și pe când ast-fel Moruzescii, amici ai Rusiei, plătiau cu capul lor trădarea, Caragea eră primit cu onoruri în audiență solemnă de investitură de către Sultanul, la 8 (20) Octobree. Padișahul otoman îi dete cuca și caftanul de onóre.

I. Caragea fu primit de Sultanul «*avec la bienveillance la plus distinguée*» serie, în 26 Octobree, din Constantinopole, corespondentul jurnalului *Gazette de Francfort*. (1) În o a doua audiență primì tuiul Domnesc.

Avënd a întârziă la Constantinopole mai mult timp, până ce să se ridice din țeră Muscalii, Caragea trimise la Bucuresci caimacamii, cari să ieă guvernul țerii în numele său.

O corespondență din 2 Octobree (20 Septembre 1812), trimisă din Bucuresci guvernului din Paris și publicată în «*Moniteur*», vestesce că la data acésta sosise dejă în capitala Munteniei Caimacamul și Postelnicul noului Domn. Gr. Suțu e Caimacamul. Acesta e fiul lui Michai Suțu. După Werter însă, în corespondența lui cu regele Prusiei, Caimacam eră Gh. Arghiropulo, care în ziua sosirii lui Werter la Bucuresci, tocmăi dădeă un mare bal domnului de Maubourg (2).

Gazeta de Francfort confirmă, că Ghiorgache Arghiropulo, frate cu noul Dragoman al Porții, a sosit la Bucuresci, în 24 Septembre (6 Octobree), și a comunicat boerilor adunați firmanul (zapt-firman) al Sultanului, prin care este însărcinat să administrezze Principatul în numele lui Caragea (3).

(1) Veđi *Moniteur Universel*. No. 348 din 13 Decembre 1812.

«Le 20 le nouveau Prince de Valachie a reçu, dans une audience solennelle, des mains de S. H. la kouke ou le bonnet de Prince et la pelise d'honneur. Il a été traité, par le Gr. Seigneur, dans cette occasion, avec la bienveillance la plus distinguée. Jeudi est le jour désigné pour la cérémonie de la queue de cheval, que le nouveau Prince a coutume de recevoir, pour marquer son rang dans le gouvernement.»

(2) Veđi nota lui Werter cătră Regele Prusiei, din 5 Decembre st. n. 1812. *Moniteur Universel* de la 26 Octobree 1812. No. 300, serie: «Caimacamul și Postelnicul noului Principe al Valachiei Iancu Caragea, aș sosit aci la Bucuresci. Primul se chêmă Gr. Suțu fiul lui Michail Bey; cel de al doilea se chêmă *Tschapan* (?)»

(3) N. 313. Dimanche 8 Novembre 1812.

«Valachie, Bucarest, le 9 Octobree.

«M. Georgachi Arghiropolo, frère du nouveau Dragoman de la Porte, est arrivé le 6

E posibil că pe lângă Arghiropulo să fi sosit la Bucuresci și Gr. Suțu. În tot cazul, postelnic în domnia lui Caragea vom afla pre Vlăhuț.

Pe dată ce Caimacamii sosiră în Bucuresci, s'aŭ început reparațiunile palatului Domnesc din Délul Spirei, care ajunsese în próstă stare, din cauză că servise de spital în timpul ocupațiunii rusesci. (1)

O altă corespondență a Gazetei de Francfort, dată tot din Bucuresci, din 18 Novembre (6 Novembre), confirmă că, la acea dată, încă nu sosise Domnitorul Caragea, dar că eră așteptat din un moment în altul și că neîntârziat vor reveni la Bucuresci și reprezentanții (ori *Aianii*) streini, cari, la momentul rupturii dintre Rusia și Turcia, se îndepărtaseră din Principatele ocupate de Ruși (2).

În adevăr, nu întârzie să sosescă la Văcăresci noul Domnitor. Acî se opresce după vechiul obicei, pentru a-și pregăti oficiala intrare în capitală. Corespondențele Monitorului frances scriu, că *conăcirea* de mai multe zile la Văcăresci a Domnitorului eră și în interesul sănătății publice, ca o carantină făcută de Domnitor, fiind-că venia din o parte de loc, în care se însemnase ciuma.

Se profită de această reședere la Văcăresci, pentru a se luă măsuri pregătitoare intrării în Bucuresci. (3)

de ce mois et a fait connaître aux boiars assemblés le firman (zapt-firman) du Gr. Seigneur, par lequel il lui est ordonné de se charger de l'administration de la Principauté au nom du nouvel Hospodar.»

(1) On a commencé aussitôt à travailler aux réparations dont le palais du Prince a le plus grand besoin; il a servi d'hôpital pendant tout le temps du séjour des Russes dans cette capitale.

On a la certitude que le gouvernement sera remis au Caimacam le 2 (14) (*sic*) Octobre, jour fixé par le traité de paix.

Senatorul Miélocevic (Milosievici) a fost numit guvernator civil al Basarabiei. El devait quitter Jassy le 13.

Moniteur Universel. N. 313, din 8 Novembre 1812.

(Journ. de Francfort) Coresp. din Bucuresci de la 9 Octobre 1812.

(2) Gaz. de Francfort.

Valachie. Bucarest, le 18 N-bre (decî 6 Novembre).

On attend incessamment l'arrivée du nouveau Prince Ianco Karatschia et le retour des ayans étrangers qui, au moment de la rupture entre la Russie et la France, s'étaient éloignés de ces Principautés encore occupées par les Russes.

(3) Veđi pag. 7 din tom. X. Iacă și un alt act cu referință la repararea pavelei din strada Șerban-Vodă:

Porunca ce s'aŭ făcut în dosul însciințării ispravnicilor de Ilfov și a Vornicului politiei, pentru dregerea podului Șerban-Vodă.

Io Ioan Gheorghe Caragea Voever i Gospodar zemli Vlahscote.

Domnia-vóstră ispravnicilor din sud. Ilfov și domnia-ta epistatule al dvornicieî

La 25 Novembre 1812, adecă neîntârziat după sosirea la Văcăresci Caragea adresază țerii obicinuitul manifest de Domnie nouă. Ca toate programele politice, proclamațiunea lui Caragea promite mult, ba încă adaugă a dice, că cele ce le promite vor fi «*înființate, iar nu numai cuvîntate*». Caragea se jură *pe vieța fiilor săi*, că n'o să trecă cu vederea *răpirea și nedreptatea*. (1)

La ziua hotărîtă de 12 Decembre, Domnitorul își face solemnă intrare în Bucuresci.

Dăm în notă aci alaiurile întocmite cu pîtac Domnesc, pentru Domnitor și pentru intrarea în Bucuresci a Dómnei sale Elena. (2)

politeii, am vëduț Domnia-Mea arëtarea ce Ne faci printr'acéstă insciințare, ci dar de vreme ce ca să se astupe acele baltacuri de la căpătăiul podului celui dres până la cel-lalt căpătăiū duple *socotéla boerilor* este atâta discolie și zăbavă, pentru pricinile ce arëtați, primită este Domniei-Mele chibzuirea ce faceți, următore fiind și altor asemenea pilde, și poruncim, ca dregerea aceluī drum să o săvîrșiți cum mai în grabă, adecă de la maidanul ot Dulap și până la căpătăiul podului celui dres și bun. — 1812, Decembre 1.

Arch. Stat. Cod. 74, fila 4.

(1) Veđi întręga proclamațiune în volumul X al *Istoriei Românilor* Partea A. pag. 454.

(2) Iacă alaiurile aceste:

Orînduiala alaiului Domniei, după obiceiul țerii, la intrarea în Bucuresci.

Stégul catanelor de țără cu căpitanii i catanele acestuī stég, toți călări și înarmați.

Brésla agiască.

Călăreți polcovnicesci toți călări și înarmați.

Vel căpitan de cazaci cu stégul i sârmaciul și toboșarul său.

Talpoși dorobănțesci pedestri cu chivere, cu tobe i cu cimpoiile lor.

Vel căpitan de dorobanți cu zapciū sēi înainte i cu căți-va din brésla armășască cu tacâm curat împrejur și stégul său cu toba după dînsul.

Podarii toți pedestri câte doi.

Cazaciū agiesci asemenea pedestri cu cimpoiū i tobele lor.

Vinătarii, asemenea.

Căpitanii agiești înarmați cu tacâm curat pedestri.

Ceuș agiesc . . . . . cu logofët agiesc.

Polcovnicul de pod . . . . . cu polcovnicul de cioeli.

Polcovnicul de vinători . . . . . cu polcovnicul de Tirgoviste.

Vel aga cu podoba, după obiceiū.

Stégul cu stegar agiesc i călărași cu prapurile i trâmbițele, cu toba și sârmaciū, după obiceiū.

Dumné-luī vel vornicul za politie, cu ómenii și tacâmul domniei-sale.

In alaiul lui Vodă ieau parte și cei doi fi ai lui I. Caragea, anume

Neferii toți înarmați, călări cu Baeracul lor, câte doi.
Beșléga, cu tacâm curat.

Brésła spătărăscă.

Lefegiii cu stégurile lor, călări.
Vel căpitan de lefegii cu zapeii săi, i buciugul, toboșari, sârmaci după dînsul.
Seimenii călări iarăși înarmați, toți cu haine roșii și cu moțurile galbene.
Baș-buluc-bașa cu stégul cel mare i toba și sârmaciū.
Scutelnicii spătărăscii înarmați.
Delii călări, toți înarmați cu sulițe în mâni, câte doi, potrivii, dimpreună cu odo-
bașii lor, înaintea dumné-lui vel spătarul.
Poterășii, toți înarmați, călări, cu haine curate fistichii, cu moțuri și cu musi-
canții lor.
Căpitani spătărăscii înarmați cu tacâm curat.
Ceuș spătărăsc . . . . . cu logofet spătărăsc.
Vel căpitan de Mizil . . . . . cu polcovnicul de poteră.

Vel Spătarul cu podóba după obiceiū.

Stégul cu stegar i buciuc și lefegii, cu prapurile i trâmbițe i tobe și sârmaciū
după dumné-lui.
Copii din casă . . . . . cu păhărniciei.
Vătaf de vistierie . . . . . cu vătaf de păhărnicie.
Aprođi vătășesci . . . . . cu aprođi ceușesci.
Vătaf de aprođi . . . . . cu ceuș de aprođi.

Brésła portărăscă.

Portărei în rind pe jos cu semnele în mâni.
II portar . . . . . cu III portar.

Vel portar.

Dumné-lor boerii velii i al doilea, cum se arată în deosebită fôe, și înaintea dum-
né-lor: starostea cu neguțătorii pămîntenii.

Brésła armășescă.

Armășei . . . . . cu pușcași.
II armaș . . . . . cu III armaș.
Vel armaș Aleco Mavroordat cu podóba după obiceiū, avënd pe toți lăutarii
domnesci.
Stégurile țerii i trombetași domnesci și cu muzicanții nemți.
Tuiurile
Iuruc-baerac.
Sacagii după obiceiū cu sacalele.
Salahorii călări, cu bețele în mâni.

George și Constantin. In al Dómnei sunt ficele: Ralu, Smaranda și Roxandra.

Caii domnesci împodobiți.
Trăgându-i comișei câte unul.

II comis . . . . . cu Răhtivan Aslanoglu.
6 postelniceî . . . . . cu 6 postelniceî asemenea.

Capoturi și tacâm curat.

Toți călărășii cu vataful lor.	III logofêt . . . . . III vistier	Toți lipcanii cu odobașa.
	II logofêt . . . . . II vistier Iorgache Slugeroglu.	
	II logofêt . . . . . II postelnic Costache Arghiropulo.	
	Vel postelnic . . . . . Vel comis Dumitrache Manul.	
	Un céuș împărătesc . . . . . Alt céuș împărătesc.	
	Un capegiu împărătesc . . . . . Alt capegiu împărătesc	

Iuz-bașa.

Beizadea cu ciohodarii i un saracci . . . . . Beizadea cu ciohodari i un saracci.

Dumné-lui agaua cu ciohodarii domniei-sale.

5 căpitani agiesci ortacuscachi cu ca- plan pošturi.	Un satâr . . . . . alt satâr.	5 căpitani agiesci ortacuscachi cu ca- plan pošturi.
	Un satâr . . . . . alt satâr.	
	Un satâr . . . . . alt satâr.	

Mataragi iamac . . . . . alaiu céuș . . . . . mataragi bașa.
Saracci iamac . . . . . icioclan céuș . . . . . sarasci bașa.
Un gavaz . . . . . alt gavaz.
Un peic împărătesc. . . . . alt peic împărătesc
Un haznaharlâu . . . . . alt haznaharlâu.
Deli-bașa . . . . . bașciohodar, tufecci bașa.
Cu toți ciohodarii . . . . . cu toți ciohodarii.

Iar ciohodari i tufecci cu pușci.

polc.

Iar ciohodari i tufecci cu pușci.

Vătaf de Divan înarmat . . . . . cu II spătar cu sabie gianat
Saidacuri . . . . . i topuzul.
Semnul Domniei . . . . . sangiacul.

Este de observat, că cu *tótă desorganizarea și miseria în care Muscalii lasă țera, tot se mai găsiră cete destule de ostași din diversele*

Copii din casă purtând prapurile . . . . . vel grămătic.
 Vel cuparul Costache Mavrocordat . . . . . vel ispravnic de curte.
 Vel cămăraș . . . . . II grămătic *vichil* d-lui.
 Divictar . . . . . postelnicul Vasilache.
 Și cei-lalți boeri ai curții și idiclii, câte doi.
 Mehter bașa cu *tótă taiféua sa cântând.*

Caretă gospod.

În Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahscorie.

Poruncim Domnia-Mea . . . . . să aveți a însciința d-lor boerilor i zapeilor mari și mici și tuturor mai sus arătaților, că . . . . . la . . . . . césuri din ți cu ajutorul lui Dumneđeū este să se facă obiceiuit alaiū Domniei Nóstre și să fie toți strinși la . . . . . și întregi la orânduială, ca la ridicarea noastră să se afle toți gata spre mișcare, însă să grijiti a nu se face vre-un cusur sau vre-o atacsie la pornire, că veți fi în vină; așijderea arătați porunca Domniei-Mele fie-căreia bréslă, ce la mergere să aibă a păzi buna-cuviință și orânduială, fără de a se face sgomot la vorbă sau vre-o amestecătură, ci fie-care cu tăcere să urmeze mișcarea alaiului, iar un alaiū ciauș călare să aibă a încunjură călare necontentit înainte vestind mișcarea alaiului la mergere, ca să mérgă cu bună orânduială. —1812. Decembre.

Cod. LXXV, fila 9.

Orânduiala alaiului prea iubitei Dómne a Domniei-Mele, la intrarea în București.

100 seimeni polcovnicesci călări, toți cu haine roșii înarmați și cu moțuri galbene.
 100 seimeni bulucbășesci asemenea călări, toți cu haine roșii și cu moțuri galbene și înarmați.

4 postelnice cu capoturi roșii . . . . . iar patru postelnice asemenea.
 Céușul spătăresc . . . . . cu céușul agiese.
 Polcovnicul de pod . . . . . cu polcovnicul de ciocli.
 Polcovnicul de seimeni . . . . . cu polcovnicul de vînători.
 II comis . . . . . cu II pitar.
 Bașbuluc baș . . . . . cu polcovnic de țîrg.
 Vel căpitan de Mizil . . . . . cu vel căpitan de lefegii.
 III postelnic, fiul d-nei Efrosina . . . . . cu Răhtivan Asanoglu.
 Vornicul de harem . . . . . cu vel căpitan de dorobanți.
 II grămătic, fiul d-lui postelnic Vasilache . . . . . cu grămătic dómnei Filipéscă.
 II postelnic Costache Arghiropolu . . . . . cu II spătarul Gianetache.
 Biv-vel pitar . . . . . cu biv vel pitar.
 Vel armaș Aleco Mavrocordat . . . . . cu vel pitar.

arme, cari să intre cu alaiū. Nimic mai deosebit în aceste alaiuri decât la altele de la anteriorii Domni, decât că se bagă în alaiuri, nu numai spata și topuzul Domnesc, dar și sangiacul și tuiul dat *ad-honorem* de către Sultan. Intre diversele musică, cimpóie, trombițași etc., iea parte la alaiū și o *musică nemțescă*, aceea pe care neîntârziat I. Caragea o va desființa. (1)

Maî observăm că în Garda Porții iar sunt *nemți*: «50 nemți din Pórtă, în haine fistichii.»

Din primul moment I. Caragea manifestă o deosebită plăcere pentru parade. El e nemulțumit de alaiurile orînduite pentru recepțiunea lui. Cetele de seimeni, de panduri, diversele bresle din administrațiune nu s'aū prezentat în haine curate, în uniforme. De aceea în anii următorii 1814 și 1815 Domnitorul va da nouă ordine pentru modul cum aū să fie organizate alaiurile Domnesci. I. Caragea ordonă Marelui Logofet de țera de sus, să oblige pe zapcii Divanului, câte 15 ómeni «*îmbrăcați în forme*», de-asupra să aibă cepchenuri și în cap să fie tot un fel, pentru că, «la alaiurile Domnesci ce s'aū făcut, s'aū vedut de înșine Domnia-Mea cu haine nepotrivite, próste, încă și sparte.»

Lui Vel Spătar încă scrie Caragea, ca seimenii, lefecii, căpitani și alte bresle spătăresci, să nu mai intre în alaiuri decât «în formă, cu haine curate, pentru buna podóbă cari împotriva la alaiurile ce s'aū

50 nemți din Pórtă, pe jos, toți cu haine fistichii curate.

12 fustași ai haremului cu darde în mâni și iuz bașa al lor.

8 căpitani, patru ai seimenilor spătăresci și patru agiesci, pe jos, înarmați cu zardabale.

10 ciohodari lângă careta Domnescă de amândoué părțile.

6 ciohodari lângă careta prea iubitelor nóstre Domnițe.

D-lor jupănesele mari pămîntence, după obiceiū, în caretele d-lor. după Domnițe.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahisceo.

Poruncim Domnia-Mea, polcovnice de seimeni, să aibă în sciință atât mai sus arătații boeri și zapcii cu breslele lor, cât și dumné-lor jupănesele, ca să scie că cu ajutorul lui Dumneđeū, la . . . césuri, este să fie intrarea prea iubitei Dómnei Mele în Bucuresci, pentru care să porți grijă a fi toți orînduiții adunați la . . . de unde să se facă alaiul acesta, cu orînduiala lui fără de cusur. Tolco pisah gpd.— 1812 Decembre.

(Pecetea gpd.)

Cod. LXXV, fila 11.

(1) Veți la cap. școlelor și culturii publice, vol. X, Partea A, pag. 425.

făcut, vechându-se de Domnia-Mea cu haine sparte, nepotrivite, de nici sémână unul cu altul.» (1)

În Decembre 1815, Ioan Caragea dă un pitac, prin care ordonă ca, la Domnescile alaiuri, să fie și doi dintre boerii veliți, adecă d-l *vel logofetul de obiceiuri*, ca un trebuincios și cu sciințe de ale obiceiurilor, i d-lui vel hatman ca un zabit al Divanului. Aceștia să mērgă înaintea lui Vodă la alaiuri, împreună cu vel comis, păzind fie-care rîndul sēu, după trēpta cinului. (2).

(1) Pitac către vel logofetul de țera de sus, a îndatoră pe zapcii Divanului să aibă câte 15 ómeni îmbrăcați în formă tot un fel pentru halaiuri când va fi, după orînduiala veche.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahscoie.

Cinstite și credincios boerule al Domniei Mele, d-ta vel logofete de țera de sus Iordache Filipescule, fiind-că pentru buna podóbă, după orînduiala veche, sunt de a fi și cei ce se află în slujbă pe la zapcii, adică păhárniceii, aprođii, copiii din casă, cu haine curate, mai virtos de-asupra să aibă cepchenuri și în cap să fie tot un fel, pentru că la halaiurile Domnesci ce s'au făcut, s'au vechut de însine Domnia-Mea cu haine nepotrivite, próste, încă și sparte, lucru cu totul în potriua datoriei lor și a voinței Domniei-Mele, ci dar primind Domnescul Nostru pitac, să aduci înaintea Domniei-Mele pe toți zapcii Divanului cei mari, să le arēți că este porunca Domniei-Mele strașnică, ca fieș-care să aibă câte 15 ómeni ai sēi îmbrăcați tot-dea-una în formă cu port tot un fel, după povața ce li se vor da de către d-ta. Tolco pisah gpd.—1814 Decembre 2.

Cod. LXXIV, fila 161 v.

Pitac către vel spătarul a avé pe breslele spătăriei cu haine curate, potriviți pentru halaiuri, după orînduiala veche.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahscoie.

Cinstit și credincios boerule al Domniei-Mele, d-ta vel spătare, fiind-că pentru halaiurile Domnesci ce se întimplă a se face, este vechiū obiceiū a fi și seimenii i lefegii, căpitanii și alte bresle spătăresci în formă, cu haine curate, pentru buna podóbă, care împotrivă la halaiurile ce s'au făcut, vechându-se de Domnia-Mea cu haine sparte, nepotrivite, de nici asemână unul cu altul, poruncim d-tale, să dai nizam pentru acēsta a fi în tótă vremea breslele de halaiū în formă, potriviți la haine după vechiul obiceiū. Tolco pisah gpd.—1814 Decembre 2.

Asemenea pitac s'a făcut și la vel agă.—1814 Decembre 2.

Asemenea și la vornicul politiiei.—1814, Decembre 2.

Cod. LXXIV, fila 161 v.

(2) *Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahscoie.*

Fiind-că la Domnescile halaiuri trebuință este tot-deauna ca să se păzescă nu numai buna orînduială, ci și buna întocmire și eftacsie, ca și orînduiala boerilor să se

Multiple sunt orînduirile de alaiuri: mergerea la biserică de sărbători mari și hramuri a lui Vodă, a Dómnei, a beizadelelor pentru hirotonisirî, la biniș, la Sf. Panteleimon, la ocațiuni de primiri de peșcheșuri, la recepțiuni de personagie străine importante, etc. (1)

Dar să reluăm șirul narațiunii Domniei lui Caragea.

păzescă precum se cuvine și obiceiul vechiu să se urmeze întocmai fără strămutare și buna întocmire la ale halaiurilor fără a se întîmplă zătieniri și atacsii, am hotărît, ca la Domnescile Nôstre halaiuri să orânduim doi dintre boerii veliți, adecă pe d-luî vel logofetul de obiceiuri, ca un trebuincios și cu sciință de ale obiceiurilor și pe dumné-luî vel hatman, ca un zabit al Divanului asupra căruia privesc întîmplătoarele jălbi ce se dau către Domnia-Mea și poruncim să mērgă înaintea Nôstră la alaiuri dumné-luî vel logofet de obiceiuri dimpreună cu dumné-luî vel postelnic și dumné-luî vel hatman dimpreună cu dumné-lor vel comis, păzind fie-care rîndul seü după trépta cinului; poruncim dar și dumné-vóstră orînduiților boeri, ca de acum înainte să fiți cu luare aminte, ca să se păzescă tótă buna orînduială la ale obiceiurilor și ale alaiurilor, împlinind fără de strămutare acéstă Domnēscă Nôstră poruncă și spre a fi sciută și păzită tot-deauna, poruncim să se trecă și în condica Divanului. Tolco pisah gpd. — 1815 Decembre 4.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofet.

(1) Alaiul Măriei Sale Ahmet-Pașa de a veni de la conac la Domnēscă Nôstră curte.

Brésla spătărăscă cu tótă uniforma bez bairace.

Lefegii după orînduială câte doi.

Seimenii cu zapciî micî asemenea.

Scutelniciî spătărăscî asemenea.

Căpitaniî spătărăscî asemenea.

Stegarul spătărăsc.

Céușul spătărăsc.

Cu polcovnicul de poteră.

Vel căpitan de lefecii.

Cu vel căpitan de Mizil.

Brésla agiască iarăși cu uniforma, bez bairace.

Călăreșii polcovnicescî câte doi, după orînduială.

Vel căpitan de cazaci.

Talpoși dorobănțesci.

Cu podari.

Cazaci.

Cu vînători.

Zapciî micî.

I căpitani agiescî.

Céușul agiesc.

Polcovnicul de ciocli.

Cu polcovnicul de pod.

Vel căpitan za dorobanți.

Stegarul.

Vel agă.

Neferii toți ai beșlégăi.

Cu odobașa lor.

Zapciî al Divanului.

Cu alt zapciî al Divanului.

Zapciî al Divanului.

Cu alt zapciî al Divanului.

III portar.

Cu II portar.

Rahtivanul.

Cu II comis.

Cu două diverse firme primesce Ioan Caragea Domnia Țării-Românesci. Cel dintâiu, mai scurt, nu pomenesce de loc despre tractatul cu Rusia, ci numai îl numesce Domnitor, considerându-î credința în serviciile anterioare, în 2 ale lui Ramazan, anul Egirei 1227, și îl îndemnă să întocmescă pricinile pământului, cu obiceiuita sa dreptate și credință, ocrotind pe săracii supuși și pe cei-lalți de obște locui-

	Vel portar.	
Vel vornic za politie.	Caretă Domnăscă.	Meh. mandar.
Delii.		Cu tufecii.
Un salahor.		Cu alt salahor.
Un alaiü-céuș.		Cu alt alaiü-céuș.
Trei satări.		Cu trei satări.
Un cavaz.		Cu alt cavaz.
Doi-spre-șce ciohodari.		Cu doi-spre-șce ciohodari.

În Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahscoie.

Poruncim Domnia-Mea . . . . . ca mâne . . . . . la . . . din ți, să îngrijesci a fi gata negreșit acest alaiü pentru venirea Măriei Sale Pașăi, aici la Domnesca Năstră Curte. Tolco pisah gsd. — 1813 Februar 6.

Cod. LXXV, fila 54.

Alaiul cu care are a merge prea iubita Năstră Dămnă la biserica Sf. Gheorghe nou, pentru țiuva hramului de mâne.

Polcovnicul de seimeni.		Cu polcovnicul de vinători.
	Impreună cu ómenii lor.	
II comis.		Cu II pitar.
Baş-bulucbaș.		Cu polcovnicul de tirg.
III postelnic.		Cu rahtivanul.
Vel pitar.		Cu vornicul de harem.
10 nemți din pórtă.		Cu alți atâția.
	Fustașii haremului cu iuz-bașa.	
Cinci ciohodari.	Caretă gospod.	Cinci ciohodari.

În Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahscoie.

Poruncim Domnia-Mea, vătașe de curte, să îngrijesci ca astăzi la nouă césurii să se întocmescă alaiul de mai sus arătat și să fie gata aici la Domnesca Năstră Curte.— 1813 April 22.

(Pecetea gpd.)

tori..... «și trâmîțînd la vreme împăratăscă mirie la bogata mea comoră, sau la locurile ce se va face havaleă, și cu multă sîrguință silindu-te ca să trimiți neconținut tôte felurile de zahereă....»

Al doilea firman, cel çis «zapt ferman», adecă de luare în stăpânire, acel care a fost cetit înaintea boerilor adunați la spătăria cea mare, începe cu amintirea răsboiului terminat: «sciut să fie ție, că răsboiul ce aũ fost între Inalta Impărăția Mea și între curtea Rusiei, prefăcîndu-se acum întru pace și prieteșug, s'aũ orînduit çisa curgere de vreme pentru deșertarea locurilor, *de la trei luni* de la întărirea tractaturilor păcii. Decî, schimbându-se aceste întărite cărți la 5 ale lui Regep, se împlinesce sorocul deșertării locurilor, la 5 ale lui Șceval, când se întôrce și se face teslim la Inalta Mea Impărăție, câștigarea sa cea de moștenire Țera-Romănescă dimpreună cu Craiova.

Restul firmanului este o repetire amplificată a primului firman. (1)

Ioan Caragea se așeză la Curtea Domnăscă, cea zidită de Al. Ipsilant, în apropiere de Michai-Vodă, dar peste puține çile, în Decembre, un incendiũ prefăcũ în cenușe acel palat, și Domnia luă reședința în casele lui Gr. Ghica care, cum arătarăm dejă, există și astăzi, în fundul curții casei d-lui Al. Lahovari, cu intrarea acum despre actuala stradă a Academiei. (2)

(1) Ambele aceste firme se pot ceti în *Tesaur de monumente*, II, p. 351 și 352

(2) Un călător englez William Macmichael a vizitat pe Caragea în 1818. La el se pôte vedé în ce mod vorbesce de palatul acestui Domn :

«Domnitorul are o locuință mai puțin bună decăt a vecinului sêu de la Iași, din cauză că palatul Domnesc a ars accidentalmente, acum doi ani (*se înșală, erau mult mai mulți ani*), când, se spune că a avut o pagubă de circa 100.000 de lei. El ocupă actualmente douê case de o înfățișare mai puțin importantă, întrunite între ele printr'un geamlîc de lemn». (*Journey from Moscow to Constantinople in the years 1817, 1818 by William Macmichael*. Londra 1819.— A se vedé cartea în Bibl. Urechia de la Galați. — Am reprodus anterioramente după ea stampa: *promenada boerimeî la Copou*. În anul acesta d-l profesor Iorga a tradus unele fragmente din această carte nouê cunoscută încă de vre-o 25 de ani, în «*Arhiva*» d-lui A. D. Xenopol. No. 1 și 2 (1896), la pag. 10. Ne-am servit cu o traducere făcută pentru noi altă dată de pe atunci studentul Caliman). Te-ai așteptă ca *Macmichael* să descrie interiorul Curții lui Caragea, dar el se mărginesce a çice, că «*nu este nimic mai deosebit în sala în care am fost primiți, decăt că podelele erau acoperite cu un covor englesc, ceea-ce negreșit se va păré mai curios în casa unui oriental.*»

Arderea Curții Domnesci în Decembre 1812, este aceea vestită de Bosghioviçi către Regele Prusiei, din Constantinopole, 25 Ianuarie 1813:

«*Les dernières lettres de Bucarest nous ont annoncé que la maison de la résidence de l'Hospodar a brûlé et que le nouveau Prince Caragea, dans ce malheur a*

Nu vom înșiră din nou acî făptuirile noului Domn, încă din luna Decembre 1812. *Paretesisul* Mitropolitului Dositei Filiti, numirea lui Nectarie în loc, alegerea de nou Episcop la Rîmnicul Vâlcei; organizarea Divanului Domnesc prin Const. Filipescu, luptele acestuia ca să înlătore din visterie pe Gr. Brâncoveanul; apropierea Văcărescilor de Caragea, ca încuscrit, căci Enache Văcărescu avusese ca ultimă soție pe o fată a primului Caragea Vvd.; mijlocele întrebunțate de Caragea, ca să-și reentre în capitalul de 4 milioane cât îl costase Domnia; sporirea birurilor; adăogirea havaturilor; starea făcută de el bisericii ortodoxe și în genere la tótă biserica; înființarea hatmaniei de Divan; aceea a Logofeției străinelor pricinî: sunt tóte cestiuî de jă atinse în capitolele speciale, în studiile anteriore.

Nu voiî revenî acî asupra studiului nostru referitor la administrațiunea țerii și în deosebî la necontenitele schimbări întimplate în Divanul Domnesc al lui Caragea Vodă.

Administrațiunea lui Caragea, laudată de Fotino, energie criticată de Fănuță (Zilot Românul), este în colorî negre descrisă de *Macmi-chael*. El reprobă despotismul exercitat de Domnitorul grec. «Autoritatea Domnitorului se menține prin intrigă, prin frica insuflată de guvernul turcesc, prin toleranța națiunilor vecine și prin chiar lipsa absolută de energie a locuitorilor țerii». Țeranul rabdă grele apăsări, boerul e scutit de taxe și desfrânat și pofțitor de slujbe. Apoi Domnitorul a plătit tronul cu 3 până la 4 milioane de lei și are să mai dea pe fie-ce an sume mari la Constantinopole, la cei ce-l sprijină. De aceea se pune să facă bani cu orî-ce preț. Decî sistemul de corupție în administrațiune se întinde de la Domn până la cel din urmă slujbaș de sat. Toți jăfuesc țeranii, cari fug rătăcind din loc în loc, când vine vremea perceperii dărilor. Se cunosc mijlocele barbare, caznele întrebunțate de perceptori . . . . Ca să scape de ele, țeranii emigréză și când se întorc din emigrări, dacă se întorc, se fac sudiți austriaci, ca să scape de guvernul propriu al patriei lor.

Jefuirile din timpul Domniei lui Caragea au dat nascere proverbului: «*fură ca în vremea lui Caragea*»—scrie Ion Ghica. (1)

La capitolul despre finacele țerii sub Caragea, lectorul va puté

---

perdu pour 300.000 piastres en effets, qu'il n'a pu sauver, le feu s'étant manifesté de nuit.»

Veđi și *Lagarde*, o. c., 321—322.

(1) Scrisori, pag. 32.

vedé, în mod documentat, cari fură dările și sporul lor sub Domnia, de care ne ocupăm.

«Când (cu dările) i se părea că nu se împlea destul de repede punga, avea — mai ȃice I. Ghica — și alte c rde la arc. Scotea pe aga în t rg cu c ntarul și cu falanga; acesta prindea cu ocaua mică pe vre-un brutar, pe vre-un c rciumar, pe vre-un măcelar,  i trine a c te 100 nuele la t lpi, sau il  intuia de ureche în mijlocul pie ei. Vodă er  sigur, că *isnaful* avea să alerge de la unul la altul ca să facă *curam *, iar pedepsa incet  îndată ce starostele venia la Curte cu un *porcoi  de mahmu ele* . . . .»

Numai at ta mijloc avea Caragea ca să adune bani? Am v du  sub dînsul *birul temni ei* și *birul femeilor cari a  p c tuir* . . . (1) Cine dintre Domni a avut mai ingenio se metode de a j fui  era?

I. Ghica ne spune, că la asemenea j fuir  Caragea er  ajutat de boerii Belu, Golescu, Manu . . .

Belu belesce,
Golescu golesce,
Manu jupuesce . . .

O! mai putea satiricul poporal face lungă, mult mai lungă lista boerilor împreună jăfuitori cu Caragea. Er  timpul în care un boer dojenit de Vodă, căci f cuse nisce ho ii din care Vodă nu avuse parte, răspundeă Domnitorului: κλέπτω, κλέπτετε, κλέπτει (fur, fur , fur ).

C nd documentat po i constata că întemeiate fur  acuzările aceste aduse lui Caragea, te miri g sind în Aaron Florian afirmațiunea că: «*Prin ul Ioan Caragea, în vremea ac sta grea,  i-a pus t te silin ele ca să u sureze pe locuitori de povara acestor nenorociri  i  -a m ng iat în necazurile lor cele grele!*» (2)

 i ea  i c nd jafurile  i ho iile slujbașilor nu erau de ajuns, mai veni asupra  erii  i alt foc: de la P rt  se dete porunc  (am ar tat ac sta dej ) ca să se trimită sute  i mii de  erani cu carele lor, ca salahori, să lucreze la reîntărirea cet șilor după Dunăre . . . C ți se mai întorceau din acei neferici i români, la vetrele lor? (3)

(1) Wilkinson spune că num rul femeilor rele er  at t de mare la București, în c t «le dernier aga ou directeur de la police sugg ra au Prince l'idée de lever une taxe sur chacune d'elles, ce qui lui procurera un nouveau revenu de quelques cent mille piastres.» (Page 129).

(2) Manual de Ist. Principatului României, pag. 183.

(3) La Porte fait travailler avec une grande activité aux fortifications des places de Braila, Isaccea, Tulcea et Masin (Macin?), situées sur le Danube. Les habitants de Moldavie sont obligés de fournir gratis les palissades, les vivres et les ouvriers.

Nu avem de a reveni asupra Domniei lui I. Caragea din punct de vedere al justiției. Tóte aceste cestuini s'aú studiat pe temeiú de sute de documente. Ceea-ce putem spune aci, este că prea puțin timp rămase lui Ioan Caragea ca să vadă rezultatele aplicațiunii noului său Codice de legi.

O faptă, care, din respectul justiției, merită tótă atențiunea istoricului, este următoarea: În timpul ocupării rusesci, pentru a-și pute plăti dările și rechisițiunile, au fost siliți să-și vindă imobilele mulți locuitori, ba une-ori li s'aú jăfuit, ori *hrăpit*, cu nedrepte cuvinte. La 3 August 1814 întregul Divan supune lui Ioan Caragea următoarea anaforă:

Prea Înălțate Dómne,

Cu plecată anaforă arătăm Măriei Tale, că în vremea trecută a răzmeriței, din pricina grelelor patimi, au adus pe săracii locuitori ai țerii la ticăloșie și pe cei mai mulți dintr'înșii la desnădăjduire, în cât unii dintr'înșii siliți au fost de multa lor nevoie a-și vinde lucrurile ce aveau mișcătore și nemișcătore, spre a pute să în-țimpine și să-și urnescă grelele cereri și nevoi, până în cât au ajuns la mare lipsă și sărăcie, când atunci cei ce se aflau în slujbe afară prin județe, cum sameși, polcovnici, vâtași de plăși, căpitani și zapci, găsind vreme cu prilej ca să dobândescă moși-acareturi și altele asemenea, cu multe nedrepte mijloce încercând și năpăstuind pe săracii locuitori, le-au hrăpit moșiile în nume de cumpărătoare, după cum s'aú și dovedit la unele pricini ce s'aú cercetat în Divan, că mulți din locuitori și-au vîndut moșiile și acareturile lor numai și numai pe încărcătura și năpăstuirea ce le făcea hrăpitorii ce s'aú ȓis mai sus, la dăjdi și angarii, fără de a se folosi ticăloșii locuitori cu nimic dintr'acele vîndări, lăsându-i ca nisce străini în patria lor și săraci desăvîrșit. Înălțimea Măriei Tale, ca un Domn milostiv și drept stăpân al țerii și ca un părinte doritor cătră toți locuitorii de obște, ai pus tot felul de siliță și pururea nelipsit te trudesci, ca să depărtezi de la dânșii tóte nedreptățile și supărările, spre a-și dobândi fieș-carele viețuirea în odihnă, ușurare și liniștită petrecere, dar și noi slugile Măriei Tale, ca nisce patrioți având sciință de necazurile ce au pătimit săracii locuitori în vremea răzmeriței și de înstrăinarea ce li s'aú făcut a moșiilor lor întru aceeași vreme, de către aceia ce s'aú arătat mai sus slujbași ai județelor cu feluri de mijloce viclene și hrăpitore, nu lipsim, după datoria noastră, a arăta Măriei Tale, că, de se va găsi și de cătră Măria Ta cu cale, să se facă luminate porunci de publicații în tótă țera, spre a veni cu îndrăznelă la prea înalt scaunul Măriei Tale acei sărmani locuitori ce li s'aú hrăpit moșiile cu mijlocul ce arătăm mai sus, în trecuta vreme a răzmeriței unde făcându-se cercetare cu de-amăruntul, tóte acele moși câte se vor dovedi hrăpíte în nume de cumpărătoare

C'est un fardeau très lourd pour la province. On vient aussi d'acheter pour le compte de la Porte beaucoup de chevaux et de grains, que l'on transporte au delà du Danube. — *Moniteur Universel*. No 177, 26 Juin 1814, în o scrisóre din țera de la 7 Iunie.

drept încărcături și năpăstuirii, să se întorcă înapoi la stăpânirea locuitorilor, și va rămâne luminat numele Măriei Tale în veii pomenit și laudat de către toți pentru această milostivire ce vei arăta către dinșii. — 1814 August 3.

Constantin Filipescu vel Vistier, Radu Golescu Vel Vistier, Constantin Crețulescu Vel Ban, Iordache Slătineanu Vel Vornic, Barbu Văcărescu Vel Vornic, Radu Slătineanu Vel Vornic, Constantin Bălăceanu Vel Vornic, Dumitrașcu Racoviță Vornic, Iordache Filipescu Vel Logofăt, Constantin Filipescu Vel Logofăt, Fotache Știrbei Vel Logofăt, Nestor Căminar.

Caragea aprobă această propunere ast-fel:

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahscoie.

Primită fiindu-ne această obștească anaforă a D-lor boerilor, o întărim Domnia-Mea și poruncim d-văstră veliților logofeți să se facă Domnescile noastre porunci de publicații prin totă țera, întocmai după cuprinderea de mai jos arătată.—1814 August 9.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Cod. LXXIX, pag. 66.

Măsura acésta aveà de scop de a mai potoli nemulțămirea țerii din cauza birurilor. Aceste nemulțămiri cresceau pe totă ziua. Dejà în 1814 se manifestă prin acte de rebeliune din partea unora din boerii mai mici. Așa un Alexandru Comăneanu făcea opozițiune de óre-care violență Divanului și Domnului. Divanul ceru lui Caragea, în 25 Octobrie 1814, ștergerea din Arhondologia țerii a lui Comăneanu și exilarea lui la mănăstirea Mărgineni. Cu cea mai mare grabă aprobă Caragea acésta anaforă, în aceeași zi în care i se supuse. (1)

(1) *Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahscoie.*

Spre rasplătirea nemulțumirii și obrăzniciei acestui netrebnic și spre pilda și înfrânarea și altor asemenea lui, întărim Domnia-Mea anaforaua acésta a Preaosfinției Sale părintelui Mitropolit și a obștiei d-lor veliților boeri, și poruncim d-tale vel Vistiere, să se ștergă cu totul numele lui de la arhondologia Domnescii Nostre Visterii, cum și d-lui vel Logofătul de țera de sus, ca îndată să se facă Domnesca Nostăra volnicie, spre a se trimitte surgun la mănăstirea Mărgineni, fiind acésta pedepsă cu scădere după măsura vinei lui. — 1814 Octobrie 25.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

(Cod. LXXIX, pag. 418)

Prea Înălțate Dómne,

Cu plecată anaforă arătam Măriei Tale, că Alexandru Comăneanu, după netrebnicia urmare și nemulțumire cu care s'aú arătat la carea și nemărginita milostivire a Măriei Tale cinstindu-l din Serdar cu cinul Căminăriei, vrednic eră de mai mare pedepsă, dar noi chibzuind a i se face o pedepsă asemănată cu milostivirea Măriei

Din anul 1814 vom mai aduce un act, prin care Caragea dispune a se face hotărnicia locului vechii Curți Domnesci de la Tîrgoviște, al căreia loc se încălcase de unii-altii. Acest loc sau *ruinile*, ce mai târziu aveã să le cânte poezii renascerii noastre, au fost dăruite de Caragea Vornicului Isaac Ralet, încă din 1813 Septembrie. (1)

Tale, adecã pentru nemulțumita cu care s'au arëtat să rămãe lipsit, nu numai de cinstea Cãmînãriei, ci și de orî-ce alt cin, iar pentru obrãznicia ce au arëtat, să se trimitã surgun la mănãstirea Mărgineni, în cât soroc se va hotãri de Măria Ta spre bine și învëțaturã de minte și spre pilda și altora; de care ne rugãm Măriei Tale să fie primitã acea pedepsã, ce cu ușurințã din câte i se cãdeã a i se face. — 1814 Octobree 25.

Al Ungrovlahiei Ignatie, Constantin Filipescu, Grigorie Brâncoveanu, Constantin Crețulescu Vel Ban, Vel Vornic Barbu Văcărescu, Constantin Bălăceanu Vel Vornic, Iordache Slătineanu Vel Vornic, Grigore Băleanu Vel Logofët, Const. Filipescu Vel Logofët, Fotache Știrbeiu, Nestor Cãmînar. S'au fãcut volnicie și s'au trimis surgun la Mărgineni, unde s'a poruncit a nu fi slobod fãrã de al doilea poruncã.

(1) *Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.*

Hrisovul d-lui Vel Logofëtului Isac Ralet pentru hãrãzirea zidurilor ot curtea. gpd din județul Dâmboviței.

Mãrirea și lauda Domnilor și a oblãduitorilor aceștii pravoslavnice și de Dumne-deu pãzite țeri Valahiei se aratã întru adevër cu mare strălucire și de alte lucruri îmbunãtãțite cu felurimi de faceri de bine, ce cu iubire de ómeni și cu pãrintescã osirdie revarsã de obște cãtre toți supușii lor pãmîntenii, spre a se mângãia împãrtășindu-se fieș-carele dupã supunere, sîrguințã și vrednicie de stãpãnescã milostivire. Drept aceea fiind-cã cinstit și credinciosul boerul Domniei-Mele d-lui Vel Vornic de țera de sus Isac Ralet prin anaforã a fãcut arëtare Domniei-Mele cã în orașul Tîrgoviștei sud Dâmbovița *sunt nisce surpãturi de ziduri domnesci ce au fost odiniórã Curte Domnescã, fãcutã de rëposatii întru fericire Domnii țerii*, sunt cu totul netrebuincióse acele ziduri, rëmãnënd a fi numai pentru incubarea pãserilor sãlbatice, iar locul Curții póte să fie de óreși ce trebuințã, însă de se va curãți întâiu cu grea cheltuialã din surpãturile vechi, și așã nici în trëba țerii, nici a Domniei nefiind trebuincióse, nici zidirile nici locul a se metahirsi la cevași, au fãcut rugãciune Domniei-Mele ca sã-i hãrãzim acele surpãturi de ziduri, împreunã cu locul lor, a-și face un locaș, ca sã-l aibã spre scãpare la o vreme de nevoie, precum este acësta de acum a nãprasnicei bóle, aflãndu-se însãrcinat cu trëba cu grea familie, și ne avënd nici moșie, nici alt loc. Așijderea și mila ce are biserica Domnescã sã se întãrëscã ca sã se pótã ține tot-deauna în stare bunã; care anaforã a d-sale orînduind-o Domnia-Mea în cercetarea d-lor velișilor boeri, prin anaforã de la August 26, ne-au fcãut arëtare dându-ne pliroforie, cã acele surpãturi de ziduri nu sunt de nici o trebuințã, nici Domniei, nici țerei, și nici este vre-o pricinã zãticitóre de a dobãndi acest har d-lui numitul boer, dupã care acea arëtare și pliroforie a d-lor, binevoind Domnia-Mea pentru slujbele i bãtrînețele d-sale și pentru greutatea familiei cu care este însãrcinat, prin întãrirea ce am dat încã de la

Încă de la începutul Domniei lui Caragea, Țera-Românească este din

trei ale acestei luni, la numita anafora, am hotărît, și ca nisce lucruri domnesci slobode ce sunt și netrebuincioșe nici Domniei, nici Țerii, am hărăzit d-sale acele surpături de ziduri ot Tîrgoviște, împreună cu locul lor, ca să fie moșie stătătoare și ohavnică d-lui și clironomilor d-lui în veci; iar biserica Domnăscă cu locul de patru stânjeni împrejur are a rămâne slobod și tot cu aceeași orînduială și numire ce au fost și până acum, fără numai atâta osebire facem, ca d-lui numitul boer să aibă epistasia veniturilor acestei biserici, îngrijind de a se strînge de eclisiarhul cel după vreme, toate pe deplin și la vremea lor, din care să se facă și să se împlinescă toate trebuințele bisericesci, cu bună orînduială spre podoba bisericii și pe tot anul să ieă eclisiarhului socotela de venit i de cheltuială, ca să nu se urmeze vre-o risipă și vre-o rea economie la venit, care socotelă să fie dator și d-lui a o arêta stăpînirii ca să fie sciută și într'același chip să se urmeze epistasia și îngrijirea veniturilor acestei biserici și de către chironomii d-lui. Deci atât pentru hărăzirea acelor surpături de ziduri împreună cu locul lor la d-lui numitul boer, după mijlocul ce s'a ȝis mai sus i pentru orînduiala bisericii, iarăși după cuprinderea ce se arată mai sus, că s'au hotărît de Domnia-Mea, cât și pentru milele ce are biserica, ca să le aibă și de acum înainte nestrămutat, am dat hrisovul acesta întărit cu însăși Domnăscă Năstră iscălitură și pecete și cu credința prea iubișilor Domniei-Mele fii Gheorghe Caragea Voevod, Constantin Caragea Voevod, martori fiind și d-lor cinstiți și credincioși veliși boeri ai Divanului Domniei-Mele, pan Constantin Filipescu Vel Vistier, pan Radu Goleșcu Vel Ban, pan Constantin Vlăhuș Vel Postelnic, pan Isac Ralet Vel Logofêt de țera de sus, pan Barbu Văcărescu Vel Vornic de țera de jos, pan Dumitrașco Racovița Vel Vornic al treilea, pan Istrate Crețulescu Vel Vornic al patrulea, pan Grigorie Băleanu Vel Logofêt de țera de sus, pan Iordache Slătineanu Vel Logofêt de țera de jos, pan Constantin Sușul Vel Spătar, pan Mihalache Manul Vel Vornic al politiei, pan Atanasie Hristopolu Vel Logofêt al străinelor pricinii, pan Nestor Vel Clucer, pan Alexandru Mavrocordat Vel Căminar, pan Iordache Scanavi Vel Comis și Ispravnic, pan Grigorie Băleanu Vel Logofêt de țera de sus; și s'au scris hrisovul acesta la anul de la Hristos 1813 Septembrie 10, de Manolache Logofêt de Divan.

Cod. LXXVII, fila 158.

Io Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscaoie.

Cinstite și credincios boerule al Domniei-Mele Biv Vel Clucere Scarlat Mihăilescule, Ispravnic ot sud Dâmbovița, vei vedé arêtarea ce ne face printr'acéstă anafora dumné-lui biv Vel Dvornicul Isaac Ralet, pentru care îți poruncim, ca vèȝend cuprinderea Domnăscului Nostru hrisov, ce am dat domniei-sale, pentru hărăzirea acelu loc, să faci mèsurătoare, atât pentru lățimea acestui hărăzit loc, cât și pentru lungimea lui, ca să se vadă cât este și apoi să se cerceteze cine sunt aceia ce arată că au făcut călcare sau împresurare? de au făcut nisca binale asupra acelu loc hărăzit și ca de ce preș sunt? precum și pe ce vreme le-au făcut, cu voe sau poruncă dată? și să înștiințezi Domniei-Mele. — 1814 August 3.

(Pecetea gpd.)

Cod. LXXXI, pag. 172.

noù amenințată de resmeriță. *Monitorul Universal* al Franciei, (1) publică, la 4 Ianuarie 1813, o scrisoare din Iași cu data de 2 Decembre, prin care se vorbește, că din Turcia aù venit sciri «qui menacent le repos de la Valachie et de la Moldavie...» Numirea lui Pehlivan-Aga la postul de Pașă de Rumelia (la care se numără și Bulgaria) a ațîțat mari nemulțumiri în Turcia. Illire-Oglu, rivalul lui Pehlivan-Aga, a isbutit să fugă cu 350 de persoane, cari îi erau credincioase, din vecinătatea Rusciucului în Basarabia, trecînd prin țerile române.

Molah-Pașa, guvernatorul Vidinului, a imitat exemplul predecesorului său Pasvan-Oglu și s'a răscolat contra Porții și contra lui Pehlivan-Aga, sub ordinele caruia erà pus. Molah-Pașa a concentrat o óste de 20.000 de ómeni. Pehlivan-Aga și el a trimis contra lui pre Havis-Ali-Pașa, cu care se vor uni 8.000 de ómeni, trupe cari revin din Rusia, unde erau prizonieri. Acest răsboiù intestin nu póte avé loc fără ca Muntenia să nu fie devastată.

Asemenea sciri sosind și în Bucuresci, spaîma și grija se întinseră din noù. Zadarnic Caragea asigurà pre boeri, că nu aù de ce să se témă, ei își puseră tótă averea în sipete și stăteau gata mereù de a le încarcà ca să fugă din Bucuresci.

Ceea ce contribuì și mai mult la lățirea grijei, fu evenimentul petrecut în Martie 1813.

La 12 Martie se scrià din Bucuresci *Monitorului Universal* (2), că

Prea Înălțate Dómne,

Locul cu zidire ce din vechime aù fost Curte Domnescă ot Tîrgoviște, care prin luminat hrisovul Măriei Tale ni s'aù hărăzit încã din anul trecut, am înțeles, că de către unii alții s'ar fi făcînd impresurat dintr'acel loc al meu; mé rog Măriei Tale, ca să fie luminată poruncă către dumné-lor boeri ispravnicî, să măsóre locul Curții până în apa Ialomiței câți stânjeni aù fost din vechime, ca să se scie cine aù impresurat din loc și cu ce sinet? și să-mi facă carte de hotárnicie după orînduială și cei ce se vor fi întins cu impresurare să se tragă, ca să-mi pot avé stăpînirea locului deplin fără de prigonire și cum va fi luminată porunca Măriei Tale.—1814 August 7.

Isaac Ralet.

(1) *Moniteur Universel*, 4 Janvier 1813.

(2) Ramiz-Pașa este așteptat acì, «dans quelques jours avec sa suite; il a écrit au Pr. Caradja pour lui demander 52 maisons, qu'on s'occupe en ce moment à disposer. On dit que ce Pacha fera un long séjour en Valachie, on présume même qu'il commandera même un corps de troupe.»

Ledoux către Maret. — Bucuresci, 17 Martie 1813.

Ramiz-Paşa, întorcându-se din Rusia, eră aşteptat să sosască din Iaşi, cu suita sa. Altă corespondenţă, cu 3 zile mai târziu, spune că s'a lăţit scirea, că Ramiz-Paşa nu putuse sosi la Bucuresci din cauza călei rele şi că rămăsese în popas la Urziceni, de unde avea să plece spre Bucuresci numai la 13 Martie. Corespondentul frances observă totuşi, în ziua de 12 (24) Martie, o mişcare extra-ordinară în oraş: « toute la garde du Prince était sous les armes; de nombreuses patrouilles d'Arnaoutes et de Turcs armés parcouraient les rues: ces derniers faisaient partie d'un détachement sous les ordres de Mahmud-Aga, bimpacha du Grand-Visir, et qui était arrivé ici avec le Prince Caradchia et mis en quartier à Wakarest. Enfin, tout annonçait qu'il y avait quelque évènement extraordinaire; tout le monde était en conséquence dans la plus grande attente, lorsque, vers deux heures de l'après-midi, la nouvelle se répandit que Ramiz-Pacha avait été décapité par ordre du Grand-Seigneur, à Kolentina, à un quart de lieue d'ici. Cet ordre a été exécuté par Mahmud-Aga et par le tufetschi-baschi-taka du Prince. Comme les premiers coups qu'on porta à Ramiz-Pacha ne l'atteignirent pas, il se mit en défense avec sa suite, et il y eut dans cette occasion dix-sept personnes tuées ou blessées. Du nombre des premiers se trouve le capitaine du cercle du district de Jalomitza, qui avait par honnêteté accompagné le Pacha depuis Ursitzeni jusqu'à Bucarest, et qui fut tué dans cette malheureuse circonstance; il est généralement regretté. Aussitôt après l'exécution de cette scène tragique, Mahmud-Aga partit pour Constantinople avec la tête de Ramiz-Pacha. Ces troupes ne resteront ici que jusqu'au moment où les individus qui font partie de la suite du Pacha, et qui sont encore en arrière, auront été transportés au-delà du Danube. Cette mesure a déjà eu lieu pour ceux qui avaient précédé leur maître et qui ont été désarmés immédiatement après son supplice. On a envoyé à Rustchuck, pour y être enterré, le tronc du Pacha décapité» (1).

---

(1) *Moniteur Universel*. No. 115. Dimanche, 25 Avril 1813. Corespondenţa e datată din Bucuresci.

Le Moniteur Universel. No. 141. Vendredi, 21 Mai 1813 (după Gazeta de Francfort), Constantinople, le 12 Avril. Un autre évènement qui occupe ici l'attention générale, est la mort de Ramiz-Pacha, qui a été décapité le 25 du mois dernier près de Bucarest. Ramiz-Pacha ancien favori du fameux Mustapha-Bairactar, qui l'avait fait Capitain-Pacha, avait pris une part très-active à la révolution de 1808, et s'était enfui en Russie, après la fin tragique de Mustapha. Il revenait de cet Empire (où il n'avait point été prisonnier de guerre, comme on l'a annoncé par erreur) et se rendait avec sécurité à Constantinople, après que la paix eut été conclue entre les deux

Asemenea făptuire nu erà de natură a potoli grijile și temerile Bucurescenilor. Mai mult decât orî când, boerii erau gata de a se încercă și a plecă din oraș. Treptele mai de jos vëdënd pregătirile boerilor erau și ele gata a urmà pilda lor. Atunci Caragea, la 24 Iulie 1813, dete următórea publicațiune către tótă boerimea *haleà* și *mazîli*: (1)

«Cinstiților și credincioși boerilor veliți ai Divanului Domniei-Mele, haleà și mazîli, cu cât Domnia-Mea se cuvine ca să îngrijim pentru liniștea și repaos i buna petrecerea locuitorilor, nu numai a celor de aici din politie, ci și celor de prin tótă Domnesca Nóstră țeră, după a stăpânirii datorie, cu atâta socotim, că și dumné-vóstră de sine-vë veți fi porniți după al *patriotismosului* datorie, ca să o doriți acea bună petrecere a obștei norodului țerii; acea dar liniștită petrecere a pururea îngrijind Domnia-Mea de a se păzi întru tóte întru norod și necontentit chibzuind mijlócele câte sunt destoinice spre a păzi cu întregime și tot-déuna cercetând ca un părinte doritor pentru petrecerea norodului, aflat-am chiar de la unul din dumné-vóstră, că s'ar fi încuibat întru inimile norodului de aici din politie o frică pentru o bănuială neînființată, cu care acea bănuială tot aceia din dumné-vóstră ne-ați făcut arétare, că pe de o parte au început a se potoli și a se șterge din inimile lor, iar pe de altă parte frica nu contenéză de la eîdin pricină că vëd pe la casele unora din dumné-vóstră *cară aduse într'adins*. Nu ne mirăm dar Domnia-Mea de acest fel de bănuială și frică a prostimei, pentru că cu drept cuvînt o au, vëdënd acest fel de gătire pe la obraze mari; iarăși cu drept cuvînt socotesce prostimea

puissances, lorsqu'il fut arrêté tout-à-coup dans les environs de Bucarest et mis à mort.

Acest eveniment este povestit de Dionisie Fotino. (Tom. II, pag. 261, trad. de G. Sion). Ramis-Pacha bine primit la Curtea Impăratului Alexandru se întorcea aducënd o scrisóre autografă a aceluia pentru Sultanul. Dar tocmai acéstă recomandațiune erà contrarie politiceii turcesci și fatală pentru recomandat: Sultanul, cunoscënd caracterul și valórea lui Ramis-Pașa și mai ales antipatia ce aveau în contra lui ienicerii, pe cari el îi răsboise în timpul revoltei lor, îndată ce au auđit de eșirea lui din Rusia, au trimis un funcționar Deli-bașa cu câți-va Turci în Țera-Románescă, cu ordin ca să-i aducă capul. Ramis-Pașa, sosind în Iași, fu tratat cu tóte onorurile cuvenite de Domnul Moldovei Scarlat Vodă Calimach; și apoi, după petrecere de câte-va zile, a plecat spre Bucuresci. Deli-bașa cu Turcii sêi sta de pândă la mănăstirea Cotroceni, sub felurite pretexte, fără a sci nimeni scopul sêu; cum au auđit însă de apropierea lui Ramis-Pașa, i-au eșit înainte ca spre întimpinare din partea Domnului. Atuncea folosindu-se de un moment, când ómenii lui Ramis-Pașa se afla în urmă, s'au repeđit asupra lui și l-au ucis chiar în caretă cu câte-va lovituri de pistóle, după care luându-i capul, au plecat.

Sultanul a rësplătit acest asasinat sávîrșit cu ajutorul lui Caragea, trimițendu-i dar un cal arăbesc, la 16 (28) Aprilie 1813. (Veđi *Hurm.*, Supl. I, vol. II, p. 747).

(1) Cum nu erà să se témă luna de noú răsboiú ?

Ledoulx scrie lui Maret din Bucuresci, 25 Mars 1813:

«E vorba de sosirea de trupe turcesci în curând. Se aprovizionéză Brăila și Giurgiul. Consulul Rusiei a ordonat supușilor sêi să plece îndărăt în Rusia. Nu toți au primit.»

că urmăze a avé mai multă sciință decât ei pentru ori-ce lucruri întimplătore, ci împotrivă avem mirare sciind că și acele obraze, precum toți de obște din politie, sunt bine încredințați, că de a li se da voe de la Domnia-Mea ca să scôță afară la țeră măcar un ac din ale casei este prin neputință, și acéstă pliroforie avënd-o, cu totul de prisos este ținerea carelor aici, și în potrivă pricinuitore de o acest fel de obștească turburare, când, precum mai sus am dis, înși-vé dumné-vóstră sunteți aceia cari se cuvine a fi de sine-vé porniți spre dorirea liniștei locuitorilor patriei dumné-vóstră; de aceea dar domnesce vé poruncim și părintesce vé sfátuim, ca îndată după primirea acestui Domnescului Nostru pitac, fără de a face cătuși de puțină zăbavă, acele obraze printr'ale căror case se vor fi aflând care, să le deă drumul trimițendu-le afară, de unde le-au adus, căci când de astăzi înainte, după cercările ce avem a face, se va găsi vre-un car de acestea în vre-o casă, acel stăpân al casei să seie cu încredințare și fără de părere de rău, că se va căi, fără a se puté ajutoră. Tolco pisah gpd.—1813 Iulie 24.

Cod. LXXIV, fila 71.

(Pecetea gpd.).

Vel Logofët.

Ca să arête că în adevër nu este de ce să se îngrijescă nimeni, că lucrurile s'au liniștit și la Vidin și peste tot, Caragea merse cu tótă Curtea, în 26 Iulie, a doua di după circulara mai sus adusă, la Sf. Pantelimon, cu un alaiu, cu o pompă mai extraordinară decât merseră acolo în alți ani, alți Domnitori. (1)

(1) Iacă pitacul de constituire a alaiului și programul alaiului:

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.

Poruncim Domnia-Mea, vătășe de păharnici, ca mâne Sâmbătă, la șapte césuri din di, să îngrijide a fi a cest alaiu gata și venit în Curtea Domnescă, spre a merge cu Noi la Sf. Pantilimon, atât la ducere cât și la întorcere, păzind însă de a merge fieș-care la rind și întocmirea ce sunt așețați mai sus, făr de a se face cătuși de puțin cusur.—1813 Iulie 25.

(Cod. LXXIX, fila 74.)

Orînduiala viniș-alaiului la eșirea Domniei afară, la sfîntul Panteleimon.

Catanele de țeră cu căpitanii lor, toți călări și înarmați.

Brésla agiască.

Călăreții polcovnicesci, toți călări și înarmați.

Vel căpitan de cazaci

Talpoșii dorobăntesci pedestri

Vel căpitan de dorobanți cu zapcii săi înainte.

Cazacii agiesci pedestri.

Vînătorii, asemenea.

Căpitanii agiesci, înarmați, cu tacâm curat.

Céușul agiei, cu polcovnicul de ciocli.

Eră un fond de adevăr în asigurările pacifice ale lui Vodă Caragea.

Polcovnicul de vînători, cu logofătul agiesc.
 Polcovnicul de seimeni, cu baș-bulucbașa.
 Vel căpitan de Mizil cu logofătul spătăresc.
 Vel aga, cu podóbă, după obiceiü.
 Buciuul i călăreții cu prapurile după d-lui.

Brésla spătărescă.

Lefegii călări.
 Vel căpitan de lefegii cu zapcii se i buciuul după dînsul.
 Scutelnicii spătăresci înarmați.
 Poterașii, toți înarmați.
 Delii călări, toți înarmați cu sulițe în mîni, cu odobașii lor.
 Seimenii buluc-bășesci, înarmați, cu haine roșii și cu moțuri galbene.
 Căpitanii spătăresci, înarmați, cu tacâm curat.
 Polcovnicul de poteră, cu céușul spătăresc.
 Vel Spătarul, cu podóba după obiceiü.
 Buciuul lefegiu cu prapore după d-lui.
 Copii din casă . . . . . cu păhărniceii.
 Vătaful de Vistierie . . . . . cu vătaful de păhărniceii.
 Aprođii vătășesci . . . . . cu aprođii céușesci.
 Vătaful de aprođi . . . . . cu céușii de aprođi.

Brésla portărescă.

Portăreii, rînd, pe jos, cu semnele în mîni.
 II portar . . . . . cu III portar.
 Vel Portar.

Brésla armășescă.

Armășeii . . . . . cu pușcașii.
 II armaș . . . . . cu III armaș.
 Vel armaș cu podóba după obiceiü, slugerul Nițescu în locul lui.
 Sacagii, după orînduială, cu sacalele
 Salahorii călări, cu bețele în mîni.
 Caii Domnesci împodobiți,
 trăgându-i comișei câte unul.

Toți călărașii cu vătaful lor.

II comis	Rahtivan
Șese postelnici cu capoduri i tacâm curat	Șese postelniceii, asemenea
III logofăt	III postelnic
Vel pitar	II postelnic
II logofăt	II logofăt
Vel postelnic	Vel comis.
Beizadea cu ciohodari.	Beizadea cu ciohodari.

Toți lipcanii cu odobașa lor.

In adevăr că încă din primele zile din Maiu 1813, Mollah-Paşa, rebelul de la Vidin, se supusese Porţii. (1)

6 fustaşi cu darde.

Un satâr
Un satâr
Un satâr
Mataragi iamac
Saraciū iamas

alaiū-céuş
icioglan céuş

Alt satâr
Alt satâr
Alt satâr
matargi baş
saraci baş

6 fustaşi cu darde.

Un cavaz
Delibaşa cu chehaiava
cu toţi ciohodariū

alt cavaz
baş ciohodar, tufecci başa
cu toţi ciohodariū.

Ciohodariū

Ciohodariū

Vătaful de Divan înarmat
cu caidanurī.

Sennul Domniei

II spătar cu sabie
i topuz.

Vel cămăraş
Vel ispravnic za curte

vel grămătic
II vistier.

Copii din casă cu prapure

Vel cupar
II cămăraş
III vistier
Muhurdar
Cafegi baş
Tutungi baş.

iş ciohodar
II grămătic
vătaf za curte
divictar
caftangi başa
şârbecci başa

Copii din casă cu prapure

şi alţi idicliū

Careta gpd.

(1) *Le Moniteur Universel*. No. 135, Samedi, 15 Mai 1813. Valachie. Bucarest, le 14 Avril.

Les nouvelles qui arrivent à l'instant nous apprennent la soumission à la Porte Ottomane de la ville et de la forteresse de Widdin. Dris-Mollah-Pacha s'est rendu à discrétion avec tous les siens; il est actuellement entre les mains du sérasquier Hasis-Aly-Pacha; il attend qu'on prononce sur son sort.

(Gazette de France).

Un eveniment întâmplat la Constantinopole părea un moment, în luna Aprilie, a fi neliniștit și pe însuși Caragea: Aianul său Kapukehaia lui, Bibică Rosetti (1), a fost exilat la Angora în 4 Mai (stil nou). Neliniștea lui Caragea-Vodă nu fu reală, căci Pórta dete locotenența Kapukihaiatului, până ce Domnitorul va numi alt titular, lui însuși Dragomanul Porții (2). Se știu relațiunile bune de încuscrere ale acestui Dragoman Iacovache Arghiropol cu Domnitorul Caragea. Inlocuirea momentană a lui Bibică Rosetti (surgunit, crede-se, chiar după înțelegerea cu Caragea) prin Arghiropulo eră, ca să facă loc la Kapuchiat altui ginere al său, lui Michai Suțu. Asemenea schimbări au trebuit să liniștescă însă pe boeri, cari un moment putuseră crede că sórtea lui Bibică Rosetti va fi curând și aceea a lui Vodă Caragea.

Liniștirea fu deplină câte-va zile apoi, când veni în Bucuresci o delegațiune a Sultanului, care aduse lui Vodă Caragea daruri onorătoare din partea Padișahului.

La 18 Mai 1813 sosi cu daruri pentru Domnitor trimisul Sultanului, care fu primit cu alaiuri strălucite (3).

(1) Despre acest Bibică Rosetti iacă ce se scrie Regelui Prusian în 12 Aprilie 1813: *Bosghioviči cătră Rege*. Constantinopole, 12 Aprilie 1813

«L'agent de l'Hospodar actuel de la Valachie, nommé Bibicka, qui avait été premier-drogman avant les Moruzi, a été disgracié et envoyé en exil à Angora. On dit qu'il s'était avisé d'intriguer dans les affaires du Patriarche. *Les Français perdent en lui un partisan très chaud*. (Iorga, Acte și fragmente, II, p. 493).

(2) Le 4 de ce mois (Mai), le premier Kapi-kiaja, ou l'ayant du Prince de Valachie près de cette Cour, Bibika-Rosetty, a été envoyé en exil à Angora; on l'a transporté directement de la Porte sur la côte d'Asie, et il a été obligé, sans autres formes, de continuer son voyage pour sa destination. En attendant, la nomination d'un nouveau Kapi-kiaja de la part du prince Ianko Caradschia, le drogman de la Porte a été chargé d'office de faire les affaires de ce Prince à la Cour du Grand-Seigneur.

(Gazette de Francfort).

(3) Iacă alaiul ordonat :

Orînduiala alaiului la aducerea peșcheșului Măriei Sale.

Stegarul agiesc pe jos înaintea dumné-lui vel Agă.

Dumné-lui vel agă.

Dumné-lui baș beșlégă cu tacâmul său.

50 de vînători i
zapci mici agiesci.

50 de vînători i
zapci mici agiesci.

Caragea putu astfel a-și manifesta în mod strălucit alipirea lui de Turcia. Trimisul Sultanului aduse scirea, că Meca și Medina au fost în fine cucerite de Pörtă și că ele au reintrat în posesiunea ei. Acest fapt și supunerea rebelului de la Vidin, după o rebeliune de 20 de ani, fură cu mare pompă serbate de Caragea Vodă. Strălucite festi-

Dumné-lui vel spătarul asemenea cu stegarul înainte, i cu zapcii mici și cu alți oameni ai spătăriei înainte, i în urmă și pe de lături.

Vel portar cu tacâmul său.

Vel armașu cu tacâmul său.

III logofêt de jos.
II logofêt de jos.
II portar.

III logofêt de sus.
II logofêt de sus.
vel pitar.

Vătaf de comișei înainte
dumné-lui vel comis.

Vătaf de călărași i odobași de
lipcani, cu stegarul asemenea.

Dumné-lui comis.

Dumné-lui vel portar.

Beizadea mică.

Cu ciohodari i un săraciū.

Beizade
cu ciohodari i un saraciū.

Dumné-lui divan efendisă
cu ciohodari i un saraciū.

Un căpitan, Un postelnicel, Un postelnicel, Un postelnicel, Un postelnicel, Alt căpitan.
Un căpitan, Un postelnicel, Un postelnicel, Un postelnicel, Un postelnicel, Alt căpitan.
Un fustaș Un postelnicel, Un postelnicel, Un postelnicel, Un postelnicel, Alt fustaș.
Un fustaș, III portar, III armaș, II portar, II armaș, Alt fustaș.
Un fustaș, Un căuș agiesc, Céuș spătăresc, Polc. de ciocli, Polc. de pod, Alt fustaș.
Un fustaș, Polc. de seimeni, Polc. de vînăt, Polc. de poteră, Baș-buluc-baș, Alt fustaș.
Un fustaș, Polc. za târg, Vel căp. za dor., Vel căp. za lefegii, Vel căp. za seimeni, Fustaș.
Un fust., Văt. za curte, Văt. za păh., Văt. za vist., Văt. za div., Céuș za apr., Văt. de apr. fus.

Un satâr.

Alt satâr.

Un satâr.

Alt satâr.

Un satâr.

Alt satâr.

vități dete Vodă la Herăstrău, la care asistă trimisul Sultanului, consuli străini și boerii de toate treptele (1).

În locul lui Bibică Rosetti, Caragea, repetim, numi Kapukihaiia la Constantinopole, pe Michai Suțu, care îi eră alt ginere. La 10 August

Mataragi iamac	alaiu-céuș	mataragi bașa.
Saraciū iamac	icioglanī céuș	saraciū bașa.
un gavaz		alt gavaz
Delibașa, răhtivanul, chehaiaua,	Baș ciohodar, II comis, tufecci bașa	ciohodari, ciohodari,
ciohodari, ciohodari,		iar ciohodari.
iar ciohodari.	Сайати	
		Тупецци
	Vel spătar.	
Vel grămatic.		Vel cămăraș.
II vistier.		Vel ispravnic za curte.
Izciohodar.		Vel cupar
II grămatic.		II cămăraș.
Muhurdar.		Divictar.
Caftangi bașa.		Cafegi bașa.
Șerbecci bașa.		Tutungi bașa.
	Și cei-lalți idielii.	

În Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscaoie.

Vătașe de aproți, iată te orînduim zapciū să puī acest alaiū la orînduială ca mâne . . . la . . . să fie gata, îngrijind de a nu se face vre-un cusur.—1813 Maiū 18 Cod. LXXV, fila 65.

(1) *Moniteur Universel*. No. 195, Mercredi, 14 Juillet 1813. Valachie-Bucarest, le 15 Juin.

La Mecque et Médine ont été conquises et sont rentrées sous la domination otomane. Le rebelle Idris-Mola, pacha de Widin, a été renversé et cette forteresse, dont la garnison était révoltée depuis 20 ans contre la Porte et inquiétait sans cesse la Valachie par ses incursions, s'est enfin soumise, avec tout son territoire, à la domination turque. On a ordonné des fêtes dans tout l'Empire à cet occasion; le Prince régnant de Valachie Ianko-Karasca en a donné une des plus brillantes à Kerestreu (Herăstrău) près de Bucarest, à laquelle ont assisté l'envoyé de la Sublime Porte, qui a apporté à ce Prince un présent en récompense des services qu'il a rendus dans différentes occasions, plusieurs étrangers et tous les boyards, sans distinction de rang.

(Journal de l'Empire).

st. nouă se scrie, din Constantinople, Gazetei de Francfort, că în acele zile și sosise la postul său noul Kapukihaia. (1)

Vara anului 1813, după toate acele evenimente ce mai sus le memorarăm, se părea că va aduce pace, liniște și belșug în nenorocitele țări române. Iarna gróznică din acest an încetase și câmpiile promiteau recolte îmbelșugate. Cum se ertase tributul țării pre 2 ani, lumea spera să răsufle mai liber.

De puțină durată fură asemenea speranțe, căci din primele măsuri luate de Domnitor, și mai ales după isgonirea lui Gr. Brâncoveanu de la Visterie, țera înțelese cugetul lui Caragea-Vodă, cunoscut de iubitor de bani încă de pe când era boer în serviciul unor Domni anteriori. De aceea nici este de mirare, că în anul 1813 se găsiră boeri, cari să lucreze în secret în contra lui Caragea.

De nemulțumirile boerilor nu se puteau folosi Moruzescii, în urma uciderii capilor acestei familii, acusați de trădare (2) la ocasiunea negoțierilor tratatului de la Bucuresci din 1812. Suțescii nu erau de asemenea periculoși, mai ales că intraseră prin Michai Suțu în rudenie cu Domnitorul Caragea. Încă în Ianuarie 1813, noul Domnitor se silii să ajute cu bani pe fostul Domn Alex. Vodă Suțu, după ce Michai Suțu va fi ginerile său. Negreșit că ajutorul de dat lui Alex. Suțu nu era să iasă din cassetă privată a lui Caragea, ci tot din Visteria bieteii țării!

Am arătat cum la 1806 Pórta numise în locul lui Constantin Ipsilant, Domnul Țării-Muntenesci pe Alex. Suțu. Obligat de invasiunea muscălescă și de revenirea lui Const. Ipsilant la Domnia Țării-Muntenesci, Alex. Suțu se retrase în pripă din efemerul său scaun. Acum

(1) Le gendre du Prince de Valachie, Michel Sutzo, est revenu ici ces jours derniers avec sa famille de Bucarest, pour occuper le poste de Kapu-kiaya ou d'agent de son Prince près la Porte.

(Gazette de Francfort). Apud *Moniteur Universel*, du 15 Sept. 1813. No. 258.

(2) *Moniteur Universel*. No. 255. Jeudi 22 Août 1816.

Constantinople, le 10 Juillet.

Le Prince Alexandre Moruzi, connu par ses richesses et les emplois qu'il a occupés, est mort le 5 d'un coup d'apoplexie. On se rapelle que ses deux frères puînés, le Prince Dimitrasko et Panajottaki Moruzi furent, par ordre du Grand Seigneur, décapités en 1812, à leur arrivée à Schoumla, pour avoir eu des intelligences secrètes avec la Russie. M. Deval, premier drogman de l'ambassade française ici, a été également enlevé par une attaque d'apoplexie.

(Gazette de Francfort).

la 1813, A. Suțu reclamă de la amicul și încuscritul cu el Caragea Vodă răfuirea socotelilor Domniei sale. Caragea scrie la 14 Ianuarie 1813:

În Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscolie.

Cinstiților și credincioși dumné-vóstră veliți boeri ai Divanului Domniei-Mele i dumné-ta Vel Visternice, vrënd Domnia-Mea să luăm pliroforie de socotela iraturilor și cheltuelilor Domniei Sale fratelui Alexandru Vodă Suțul, adecă cât irat i s'au convenit să ieă de acî din țară și câte cheltueli s'au făcut în diastima vremei oblăduirii sale din urma Domnului Constantin Vodă Ipsilant ot let 1806, poruncim Domnia-Mea ca adunându-vé cu toții la un loc, unde aducënd față și pe cel de atunci sameș al Visteriei Stolnicul Aleco Nenciulescu și cerënd de la Visterie tóte socotelle dîntr'acea vreme să teorisiți cu de-amênuntul și cu bună luare aminte acéstă socotélă a Domniei Sale fratelui Alexandru Vodă Suțul ca să vé pliroforisiți cât a luat Domnia-Sa fratele Alexandru Vodă Suțu din iratul ce au eșit din țără în vremea oblăduirii Domniei-Sale și cât i se mai conveniă să ieă și nu l-au luat, să aréțați Domniei-Mele în scris întréga deslușire prin vâtaful de Visterie.—1813 Ianuarie 14.

(Pecetea gpd.)

Cod. LXXIV, fila 119.

La cât se ridică suma ce Divanul binevoitor recunoscù că are drept să ieă Alex. Șuțu de la țără, nu putem spune în mod documentat.

O altă familie din cele cu dreptul de a ajunge la Domnia țărilor române se păreă că nu mai este în stare să agite contra Domniei lui Caragea. Acesta petreceă acum liniștit în reședința sa de la Cotroceni, unde se mutase în Iulie 1813. (1)

Neașteptată fu decî scirea ce primî Caragea, că Alecu Hangeri a isbutit să-și facă o partidă și în Iași și în Bucuresci și că, ajutat negreșit de Francia, lucră acum la Constantinopole să răstórne saŭ pe Caragea ori pe Calimachi.

Eră însă prea tare situațiunea lui Caragea în Constantinopole și prea slăbită influența francesă, în urma încheerii triplei alianțe (Austria, Prusia, Rusia) de la 2 la 9 Septembre st. n., cu tótă isbânda de la

---

(1) Poruncim Domnia-Mea cuvioșiei vóstre epitropilor ai mănăstirii Cotroceni, ca îndată ce veți fi primit acest Domnescul Nostru pitac, număi decăt să puneți a mermetiși casele Domnesci din năuntru din mănăstire, ca să nu aibă nici un cusur, cum și cele-lalte odăi să fie măturate, curățite și destoinice spre a se locui, fiind-că într'aceste zile avem a ne mută Domnia-Mea acolo în mănăstire, și zăbavă câtuși de puțină să nu faceți, ei să urmați negreșit întocmai precum mai sus se poruncesce. Tolco pisah gpd. — 1813 Iulie 10.

(Pecetea gpd.)

Cod. LXXIV, fila 66 v.

Vel Logofét.

Lipsca de la 16—18 Octobre st. n., pentru ca să isbutescă întreprinderea lui Alecu Hangeri. Energic lucrăză prin Kapukehaéua sa la Constantinopole contra acestuia, aşă că la 9 sau 10 Octobre 1813 (st. nostru) Alecu Hangeri a fost surprins de agenţii Porţii în casa sa, condus la temniţă la Bostangi-başa şi surghiunit la Rodos, pe când amicul său, împreună lucrător, Samurcaş, fu exilat la Angola (1).

Norocul lui Caragea fû deplin, căci tot în acesteiaşi zile murî de ciură la Constantinopole Molah-Paşa, faimosul rebel de la Vidin. Acesta, deşi trăia retras, graţiat, nu mai puţin continuă să fie obiect de grijă şi de spaimă şi pentru Turci şi pentru Români.

Sbucnirea ciurmei în cursul anului 1813 (2) vine să neliniştescă Domnia lui Caragea. O corespondenţă a *Monitorului Universal* frances (No. 329, din 25 Novembre 1813) afirmă, că ciurma a sbucnit mai întâiu în Bucuresci, din cauză că nisce persoane imprudente au fost isbite de această boală deschidând nisce baloturi de marfă venite de la Constantinopole, fără de a luă prealabilele măsuri de precauţiune usitate în asemenea circumstanţe. Corespondentul guvernului frances recunósce însă că, cu multă pricepere, Caragea a luat măsuri de combatere a bolei şi că această boală a fost combătută cu succes şi în Moldova. (3) Ne-am ocu-

(1) Principele Alecu Hangeri, dovedit că a urzit — atât la Iaşi cât şi la Bucuresci — intrigă, ca să răstörne pe unul ori pe altul din «des ci-devant Hospodars», a fost surprins la 21 din luna acesta în casa sa, condus la temniţă la Bostangi-başa şi surghiunit în insula Rodos. Vechiul lui Kapukehaia, Samurcaş, avu aceeaşi sorte şi este exilat la Angola. *Moniteur Univ.* No. 300, 27 Oct. 1813, din o corespondenţă de la Constantinopole, din 25 August.

(2) Se pare că ciurma a sbucnit la o mânăstire de lângă Bucuresci, probabil adusă de niscăi călugări greci, veniţi din Orient.

(3) *Le Moniteur Universel*, No. 329, Jeudi, 25 Novembre 1813.

— Il paraît, suivant des nouvelles de Vienne, que les bruits répandus sur les ravages exercés par la peste dans les provinces turques voisines du Bannat, de la Transylvanie et de la Servie, ont été exagérés. On pense même que les spéculateurs sur les cotons, guidés par des vues intéressées, n'ont pas été étrangers à la propagation de ces bruits. La vérité est que, dans la Servie, il n'existe aucune trace de cette maladie; que dans la Bulgarie la peste ne s'est manifestée que dans quelques villages, et qu'elle ne s'est pas étendue au-delà. La Valachie en a été exempte, à l'exception de la ville de Bucharest, où quelques personnes imprudentes en ont été atteintes en ouvrant des ballots de marchandises venant de Constantinople, sans prendre les précautions usitées en de pareilles circonstances. Heureusement on a pris aussitôt les moyens propres à prévenir la contagion. On espérait que ces mesures suffiraient. L'Hospodar de la Valachie a lui-même exercé une surveillance active et rendu des ordonnances très-sages à cet égard. Il est notoire que dans le cours de l'année dernière, la peste s'était manifestée dans quelques communes de la Moldavie, et qu'on a eu le bonheur d'en prévenir la contagion ultérieure.

pat în mod special de epidemia ciumei și de măsurile luate pentru combaterea ei. Nu vom reveni asupra acestui studiu.

Dar preocupățiunile despre ciumă, orî-cât de mari, erau mai puțin supărătoare pentru Caragea decât cele politice.

Pe totă ziua consulul rusesc îl învălușește mai mult în rețelele sale. Domnitorul s'a văduț nevoit să intre în corespondență secretă cu Italinski, Fonton și chiar cu fostul Domn Ipsilanti. Deja partida rusescă domină în București într'un mod scandalos. Divanul e compus numai de boeri, cari au funcționat pe timpul Muscalilor, pe când cei cari nu erau partizanî ai acestora sufer și astăzi. Cunoscutul Varlaam, boer, care după ce au trădat guvernul său, a fugit în Rusia, și cu cel mai mare intrigant Scufa, sprijiniți de consulul rusesc, capătă pe nedreptul bani de la Visteria țerii. Scufa, ajutat de Fonton, reclamă de la Visterie 200.000 de lei sub pretext de despăgubiri pentru închipuite pierderi ce ar fi avut ca arendaș al poștelor, sub regimul muscălesc, și totuși Scufa mai capătă în arendă vămile sub Caragea, măcar că fiind străin, după obiceiul țerii, n'avea dreptul să fie arendaș al vămilor. Consulul rusesc exercită o putere nelimitată. Justiția nu mai există; când e vorba de un proces între un supus rusesc și între un pămîntean, procesul e sigur câștigat de Muscal. Lui Napoleon îi displăcea această supunere la Ruși a lui Caragea și întrebă pe Ledoulx ce crede el despre Domnitor. Acesta dicea către Maret, în scrisoarea sa din București, din 17 Martie 1813: «Nu-mi voi permite să resolv problema asupra Principelui Caragea, dar privesc ca o datorie a mea de a da semn E. V. de cele ce se petrec sub ochii mei.» (1)

O lună aproape mai târziu, ministrul Maret întrebă pe Ledoulx, cari sunt corespondenții lui Caragea în Paris și în celelalte capitale, și în ce sens acești corespondenți îi fac raportul despre situațiunea Europei? (2)

S'a putut bănuî un minut, că corespondent al lui Caragea la Paris putea să fie cunoscutul Gaspar Belleval. În adevăr acesta încă pe la finele anului 1812 a căpătat permisiunea de a se reîntorce în Franța. (3)

(1) Veți nota lui Ledoulx între actele consulare de la archiva. M. af. Str. din Paris.

(2) Idem nota din 19 Martie 1813.

(3) Duc de Rovigo à Maret duc de Bassano, din Paris, 20 Oct. 1812.

Ministrul Poliției informă pe cel al Relaț. externe, că prin decisiunea de la 20 Sept. Gr. François Louis Joseph Gabriel Luce de Gaspari-Belleval, «ancien secrétaire d'Etat dela P-té de Valachie», are dreptul de a reîntră în Franța. Să i se vestescă acesta. Iacă nisce informațiuni relative la Belleval.

Ledoulx la 17 Aprilie 1813 scrie lui Maret, că n'a putut până astăzi afla cine este corespondentul lui Caragea la Paris, dar că scie că cel de la Viena este un Grec numit *Belio*. (1)

Se vede de aci cu câtă iscusință Caragea păzi secretul relațiilor sale politice cu cavalerul de Gentz. Acest secret îl pusese de Gentz ca condițiune sine qua non. «La seule condition sur laquelle je dois dès à présent insister, scrie de Gentz, est le secret le plus absolu, tant sur mon nom que sur la correspondance....; car si la chose venait d'être connue ici (Viena) ou ailleurs, adieu *l'indépendance* (?), à laquelle je tiens par principe et qui m'est indispensable pour bien répondre à l'attente de mon commétant.» (2) Auđi! *independența*, când el aveà să fie *ecoul* lui Metternich!

Sub influența campaniei începute de Napoleon, Ledoulx se silește a aduce pe Caragea fățiș în partea Franciei. L-a sfătuit să nu ție cu Muscalii și Vodă «a paru frappé de toutes ces vérités. Il m'a fait comme à son ordinaire les plus grandes protestations d'attachement pour la France; mais je sais d'une manière à n'en plus douter, que ses correspondants gréco-russes égarent tout-à-fait ses principes. Conduita sa privată e parțială.» (3)

Nu isbutesc silințele lui cătră Caragea în acastă direcțiune. În aceeași notă a sa recunoște, că influența muscălescă este covârșitoare.

«Caradzea est faible de caractère. Il voit les Russes gouverner à

De Gaspary Belleval cătră Afacerile străine Prusiane.

Bucuresci, 7 Septembre 1813.

Cere a i se primii serviciile în Turcia, că-i este cunoscută prin 16 ani de locuință acolo. *Iorga, Acte și frag. II, pag. 494.*

La 27 Septembre 1813 Belleval scrie direct Regelui. Arată că a primit indigenatul în Prusia.

A servit pe lângă Domnii Moldovei și Valachiei ca «secrétaire d'Etat ayant le départ. des Affaires étrangères,—cet emploi uniquement créé pour moi fut supprimé, quand je cessai de l'exercer.»

Își propune serviciile, pag. 495.

Afacerile străine resping cererile lui Belleval la 4 Novembre, 1813. *Ibid., pag. 495.*

Belleval nu se descuragiază și în 8 Ianuarie 1814 răspunde ministrului Afacerilor străine, spunând că o să-i trâmiiță raporturi politice cu sciri mai răpeđi decât cele ce-i vor veni de la Constantinopole. Pag. 496.

(1) Veđi nota lui Ledoulx cătră Maret din Bucuresci, 17 Aprilie 1813. Aceste acte nu vor întârđia a se publica în colecțiunea Hurmuzachi, de aceea nici le aducem aici integral.

(2) Apud Challemeil-Lacour in *Revue des deux mondes*, 1868, 1 Iunie.

(3) Nota lui Ledoulx cătră Maret, din 3 Aprilie 1813.

Berlin; il a des correspondants mal intentionnés qui augmentent sa pusillanimité...» Caragea va fi scăpat numai dacã Francia va câștigã noue victorii.

Asemenea constatare împinge pe consulul frances să aminteseã, cã «numai Principele Suțu este actualmente devotat Impãratului Napoleon, dintre toți Grecii: șese ani de adversitate nu l-au schimbat..... bine erã să fie fost el acum Domn.....»

Iatã cum cu 6 ani mãi înainte se pregãtia Domnia Suțescilor.

Caragea se rãcesce cu atãt mãi mult în relațiunile sale cu Ledoulx, cu cãt de Gentz, în depeșã sa din 2 Februarie 1813, îi demonstrã cã Austria singurã pãte ajunge să aducã pacea în lume. (1)

Intr'altã depeșã de la 11 Marte 1813, de Gentz pune în relațiune faptul, cã însãși Rusia se aratã dispusã a nu mãi urmãri politica sa veche, egoistã, turbulentã, avidã de cuceriri și de dominațiuni.....

Tãte aceste informațiuni eraũ de naturã a îndepãrtã pe Caragea de Francia, în loc de a-l apropiã.

Cãnd la 1813, Martie 29, Austria deveni aliata Rusiei și cãnd apoi, în primele zile din Aprilie, Rușii intrarã la Hamburg, Caragea nu mãi avũ reserve față de Ledoulx. Fleischackel și cu consulul rusesc sunt stãpãni pe situațiune. Ledoulx scrie lui Maret în 17 Aprilie :

.....L'entrée des Russes à Hambourg a achevé de faire perdre la raison à la Cour de Caradjã ; tout ce que je dis actuellement à ce Hespodar n'est écouté qu'avec cette froide politesse qui caractérise si bien la duplicité des Grecs. Les ministres font les conjectures les plus malveillantes.

La 25 Aprilie Ledoulx adãogã a scrie :

Les succès des Russes rendent ma position tout à fait pénible (au milieu de ces Grecs). De cãnd óstea neamicã e la Dresda, Lipsca, Hamburg... le crédit du consul de Russie est monté au pont de rendre toutes mes démarches presque nulles.

Succesele neașteptate ale Francesilor de la 2 Maiũ (Lutzen), de la Bautzen, Wurtchen și Hoch-kirschen (19-22 Maiũ) schimbã însã, dupã cum erã de prevãdut, direcțiunea giruetei de la Bucuresci. Dejà dupã victoria de la Lutzen, Ledoulx scriã lui Maret :

Victoria de la Lutzen a fost publicatã la Bucuresci.

«Il me serait difficile de rendre avec assez de vérité à V. E. l'effet que cette victoire a produit dans ces contrées. Le Prince... semblait n'être plus le même homme. Il a été jusqu'à me dire qu'il respirait enfin !

Cãnd *Monitorul Universal* frances sosi în Bucuresci, aducẽnd de-

(1) Veđi pag. 6 din cartea Comitelui Prokesch Osten fiu.

taliile bătăliei de la Lutzen, revirimentul la Curtea lui Caragea se făcu și mai pronunțat :

Ledoulx scrie (1) la *Moniteur Univ.*, aducând scirea afacerii de la 2 Maiu : « Les partisans russes en Valachie sont consternés et je puis déjà annoncer à V.E. que l'esprit public commence, dans ces contrées, à être en harmonie avec les aigles victorieuses de notre grande nation. Le Prince Caradja reçoit très fréq-t des estafettes de Vienne... Le trimite îndată la Constantinopole. L'entrée de S. M. à Dresde a frappé ici tout le monde d'étonnement. Le Prince m'a dit que le grand visir en le remerciant du soin qu'il a de le tenir au courant des événements de la guerre, lui exprime tout le plaisir qu'il a ressenti en apprenant la victoire remportée par S. M..... sur l'ennemi naturel de l'Empire Ottoman.

La 16 Iunie 1813 Ledoulx adaogă :

Spiritul public în Valachia... commence à revenir en faveur du vainqueur. Les partisans russes se taisent; le Prince prend des formes plus amicales vis-à-vis de nous; les sujets de S. M. sont déjà traités avec plus de douceur.

Ne mai venind la Bucuresci câte-va zile vești favorabile Muscalilor, Caragea, pe care Ledoulx nu uită de a-l numi, « *notre faux ami* », a isbutit să-l facă a dori împăcarea cu Francia și l-a îndemnat să scrie însuși o scrisore ministrului Maret. (2)

Le Prince Caradja paraît désirer aujourd'hui la bienveillance de notre gouvernement; que ce désir soit sincère ou non, j'ai cru devoir pour le bien du service lui laisser entrevoir l'espérance de l'obtenir. Il me remet aujourd'hui une lettre pour V.-E. en me priant de la faire parvenir sûrement.

(1) Bucuresci, 1 Iunie 1813.

(2) Nu-i de mirare că Caragea se decide a adresă lui Maret următorea epistolă:

Bucarest, 26 Juin 1813.

Les qualités éminentes de V. E. et la haute réputation, dont elle jouit à si juste titre, m'avaient depuis longtemps inspiré le désir de prétendre à l'honneur de sa connaissance directe.

Le passage par Bucarest du courrier se rendant près de V. E. m'en fournit l'occasion et je la saisis avec empressement pour faire hommage à V. E. des sentiments dont je suis animé.

Je suis flatté, Mr., que le Consul de S. M. Impériale et Royale en Valachie, aura déjà porté à la connaissance de V. E. l'attachement que j'ai voué à la nation française, alliée de temps immémorial et toujours amie de la Sublime Porte Ottomane et la part que je prends aux intérêts des sujets de S. M., qui se trouvent dans le pays.

Je m'estimerai heureux si V. E. veut bien croire aux témoignages qu'on aurait pu donner en ma faveur et si elle daigne me fournir l'occasion de faire preuve de mon dévouement et je la supplie d'agréer la haute considération avec laquelle j'ai l'honneur d'être, etc.

Prince de Caradja.

Ledoulx îndemnă pro șeful său Maret să nu refuze de a răspunde lui Caragea, căci «o simplă scrisoare produce câte odată efecte foarte salutare asupra spiritului unui Gospodar». Armistițiul de 40 de zile acordat de Napoleon, după ultimele lui victorii, arată pe acest suveran din nou stăpân situațiunii.

Ca să-și manifeste apoi apropierea de Muscali, sau cel puțin de tripla alianță, ori de puterile cari aveau s'o semneze neîntârziat, Caragea, la momentul psihologic, când înțelese că Napoleon e pe ducă (la 14 Aprilie st. n., se făcuse coalițiunea Puterilor europene la Gand și la 18 Iunie se întâmplase învingerea de la Vaterloo), începù a se purta foarte rău cu reprezentantul Franciei la Bucuresci, Ledoulx.

Acesta, la 28 Iunie, scrie din Bucuresci către Principele de Benevent, ministrul Afacerilor străine din Paris, că pe cât timp Caragea sciù pe Napoleon în picioare, s'a purtat bine cu dînsul, a fost imparțial cu reprezentanții tuturor Puterilor, iar după ce regalitatea s'a înființat în Franca, închipuindu-și că Franca nu va mai avea înrîurire pe lângă imperiul otoman, ori că Rusia singură este de temut și de respectat, ca una ce singură are înrîurire la numirea și la mazilirea Domnilor Români, pe totă ziua își manifestă rea voință pentru Ledoulx, pentru supușii francesi.

Restul anului 1813, cu alternativele de succese și de pierderi ale lui

---

Maret, după povătuirea consulului Ledoulx, nu întârzie a răspunde lui Caragea în modul următor:

Maret către Prințul Caragea.

Dresda, 11 Iulie 1813.

Principe,

Scrisoarea ce Excelența Văstră mi-a făcut onóra de a-mi adresa la 26 Iunie, mi-a fost remisă la Dresda, unde se întorse Maiestatea Sa, în timpul armistițiului care a urmat primele sale victorii. Eú sunt cu atât mai mult simțitor la dorința ce voi exprimați, Principe, de a avea relațiuni cu mine, cu cât eú împărtășesc sentimentele ce vă îndemnă să le formați. Maiestatea Sa va lipsi câte-vă zile pentru a visita noile armate cari vin să se reunească cu forțele, cu cari ea a deschis așa de glorios campania. Eú îl voi întreține la reîntorcerea sa despre dispozițiunea ce voi ați binevoit a-mi exprima. Maiestatea Sa vă va fi mulțumitoare pentru protecțiunea, de care supușii săi vor continua să se bucure în Principatul ce vă este încredințat, și ea va vedé cu plăcere că sistemul de amiciție, ce-l unesce cu Sublima Pórtă, este exact urmat de unul din oficerii Înălțimei Sale, care se bucură de favórea ei cea mai mare și de înalta sa încredere.

Am onóre de a oferí Excelenței Vóstre asigurările înaltei mele considerațiuni.

(S.) *Maret duc de Bassano.*

Napoleon, face și pe Curtea din Bucuresci să nu măi scie încotro să-și măi întorcă vîntrelele. Din luna lui Iunie, de când cabinetul de la Viena deveni centrul tuturor negociațiunilor, Austria, și deci agentul ei Fleischhackel este cu deosebire omul țilei pe lângă Caragea. La începutul lui Iulie 1813, se lătește în Bucuresci și Iași ba și la Constantinopole șvonul că, dacă pacea nu se va face, Austria va fi aliata Rușilor. Acéstă scire o confirmă «Gazeta de Petersburg». Deci girueta de la Curtea din Bucuresci se mișcă violent între cele două curente— Austro-Rusesc. (1)

Intre aceste, la 10 Iulie 1813 sbucnesc ciuma. Ledoulx raportéză lui Maret, că acéstă epidemie a isbuenit într'o mănăstire la o mică leghe depărtată de Bucuresci și că terórea este mare în capitala țerii. Cei cu dare de mână fug din Bucuresci care în cotro. Până la 15/27 August 1813 muriră 92 de Bucurescenii, în 8 țile, isbiți de acéstă bólă. Cu tótă gróza bólei, Caragea retras din Bucuresci la Cotroceni, ne scăpënd din vedere declarațiunea de răsboiú făcută de Austria contra lui Napoleon la 3/15 August și apoi încheerea Triplei-Alianțe de la 2—9 Septembrie st. n.; cunoscënd rezultatele bătăliei de la Lipsca (16—19 Octobree); luarea Danțigului de Muscali după un an de asediú; intrarea Prusienilor la Amsterdam, în 24 Novembre... pe tótă țiaua măi mult își întorcea fața de la Ledoulx.

Incă înainte de finele anului 1813, Caragea profită de prezența lui Talleyrand la Viena, ca să stăruescă pe lângă dînsul să recheme pe Ledoulx.

In așa împrejurări înțelegem cele ce Ledoulx scire:

«Consulul Rusiei este singurul ascultat. Supușii și protejații ruși sunt singurii cari obțin dreptate. Acéstă atențiune mică este împinsă așa de departe, în cât considerațiunea noastră a cădut cu totul într'o stare de nesuferit. La Iași, Francesii aú fost maltratați, fără ca să fi putut obținé reparațiune. Aici, uitând că pavilionul regal fâlfâe de-a-supra casei consulare, uitând respectul datorit florilor de crin și cocardei albe, măi mulți Francesii aú fost insultați de Greci. Am reclamat cu căldură, împins chiar de a duce plângerii la Constantinopole, fără ca D. Principele Caragea să fi vrut a aruncă o privire asupra capitulațiunilor noastre. In sfîrșit, Domnule, acum în urmă, o insultă gravă fiind făcută consulatului, eu m'am hotărît de a expediá printr'un curier plângerile mele la Ambasada Maiestății Sale, la Constantinopole. Eú nu voiú întreținé aici pe Alteța Vóstră cu tóte amănunțimile plicticóse

(1) Veđi nota lui Ledoulx cătră Maret, din 9 Iulie 1813.

ale acestei insulte, sperând că d-l ambasador va obține cu ușurință reparațiunea care ni se datoresce. Voiu cită numai o singură frasă pronunțată de D. Principele Caragea, și aceea pentru a da Alteței Vóstre măsura opiniunilor sale actuale.

«Asupra dreptelor observațiunii ce eú îi făcuí, el a îndrăsnit să-mí spună:

«Nu mai este ca în timpul lui Napoleon; acuma eú pot scrie direct Regeluí Vostru și să-l fac să te recheme, dacă acésta mǎ-ar conveni.»

El a adăogat cu ironie o mulțime de lucruri așa de ridicule, ca și modul său de a vedé.

.....
 «Am tot dreptul de a sperá, că Ambasada va luá în considerațiune dreptele mele plângerí și că Pórta nu va face nici o dificultate de a ordoná Prințuluí Caragea de a avé pentru consulatul Maiestății sale prea creștin aceleași considerațiuni ce le are pentru acei aí altor Puterí.»

Nu avem anume detalii asupra scandalului întâmplat contra căruia reclamă Ledoulx. Din notele acestuia resultă, că aú fost insultate drapelul și scutul regal frances de la pórta consulatuluí de nisce Grecí din ómenii Curții și că la una din petrecerile de pehlivánii de la Curte aú închipuit un manechin îmbrăcat în haine de ofițer frances, avénd și panglica legiunii de onóre la pept, și servitorií palatuluí îl aruncaú de la unul la altul spre marele chef al spectatorilor, între carí însuși Domnitorul. În Hurmuzaki se pot vedé protestul și raportul, carí aú motivat plecarea din Bucurescí a lui Ledoulx.

Talleyrand, la 6 Ianuarie 1814, scrie coleguluí său Jocourt cum că Domnul Muntean í-a adresat mai multe tânguirí contra lui Ledoulx și că í-a satisfăcut cererea. Talleyrand vestise în adevér lui Caragea, că Ledoulx fusese îndepártat. În faptă, în ultimele luní ale anuluí 1813, nu mai găsim pe Ledoulx la Bucurescí și pare că e dus la Constantinopole. La finele anuluí însă, Ledoulx se întórece la Bucurescí. Caragea reclamă din nou la Talleyrand și acesta scrie ministruluí Jocourt în 6 Ianuarie, că întórcerea lui Ledoulx în Téra-Románescă, după ce Talleyrand a fost vestit lui Caragea rechemarea acestuí consul, este necuviincióasă și decí cereá Talleyrand, ca Jocourt să trimiță ordine lui Ledoulx de a plecá din Bucurescí imediat la noul său post de consul, la Rodos.

Marile evenimente din centrul și apusul Europei, din 1814, aú exercitat de sigur influența și asupra Principatelor. Partidul anti-muscălesc primesce o lovitură grea, din faptul căderii Impératuluí Napoleon.

Italinski devine iar omnipotent la Constantinople. (1) La Bucuresci și Iași reveniau consulii rusești.

Campania lui Caragea contra reprezentantului frances din Bucuresci erà de sigur încurajată de consulul rusec. Neîndoios, că ambasadorul rusec din Constantinople ajută pe cât mai bine pe Caragea în reclamațiunile lui la Pórtă contra lui Ledoulx. De sigur că a măsurat, că cu cât se îmbogățise mai mult, pe atâta crescuse și înrîuirea lui Caragea la Constantinople, așa că nici acușările ce acolo străbăteau din țeră în contra stórcerii ei de către Domnitor, ne cum reclamațiunile lui Ledoulx nu puteau să-l înspăimînte. Departe de a-și perde trecerea pe lângă Vizirul, la finele lui Maiu 1814, Sultanul trimite lui Caragea, prin unul din boerii partisanî ai lui, un noú *hat* plin de laude și însoțit de un inel împodobit cu diamante, ca dovadă a buneî opiniuni de care Caragea se bucură în Turcia. (2)

La acéstă dată, Pórtă permite lui Caragea să învoéscă exportarea de grâne în Ardeal, unde erà fómete. (3)

Acéstă distincțiune o vede cu proprii sêi ochi Ledoulx, care, cu tóte ordinile primite de plecare, rămăsese în Bucuresci. Se pare că avu chiar și asupra lui Ledoulx óre-care influență solemnitata primirii de către Caragea a firmanului însoțit de daruri de la Sultanul, la 5 Iunie, căci printr'o notă a lui către Talleyrand, din 13 (25) Iunie, se arată mai puțin dușman Domnitorului Muntean (4).

(1) *Moniteur Universel*. No. 129, Lunî, 9 Maiu 1814.

Din Constantinople, de la 26 Martie se sună că Italinski, ambasadorul Rusiei, care erà acolo de 2 ani, a fost primit în audiență de Sultanul și de Vizirul «avec toutes les marques de distinction dues à un personnage de son rang et au représentant d'une puissance voisine aussi considérable.»

Acéstă recepțiune făcută lui Italinski erà în legătură cu scirile ce începeau a veni la Constantinople despre concentrări de trupe rusești.

Din Valachia se primese în Iunie și Iulie 1814 sciri, că Rusia concentrà oștiri la fruntaria Poloniei.

(2) *Moniteur Universel*. No. 197, Jeudi, 16 Juillet 1814. *Constantinople, 10 Juin*.

Le 5 du même mois (Juin), un boyard a été expédié à Bucharest pour porter au Prince Karadscha un hatt très flatteur du Grand Seigneur avec une bague garnie de diamants, comme une preuve évidente de la satisfaction de ses services.

(3) *Borghiovici cãtră Rege*. Constantinople, 10 Iunie 1814.

Sultanul a permis exportul a 50.000 kile de grâu din Valachia în Transilvania, unde e fómete. Pag. 497, *Iorga*.

(4)

Bucarest, 25 Juin, 1814.

Le Prince Caradja, dont la conduite dans ces derniers temps a été très mesurée, jouit un moment d'une très grande confiance; il vient d'en recevoir un témoignage rare dans l'empire Ottoman: c'est une lettre autographe du Sultan avec un superbe poignard, cadeau très honorable pour les Princes Grecs.

Maî tenace Caragea în ura lui contra lui Ledoulx. Acum maî cu sémă, când Napoleon nu maî erà și când Ludovic al XVIII-a intrase la Paris, Caragea adreséză din nou scrisóre lui Talleyrand și reclamă din nou în contra lui Ledoulx «cel maî incomod domnișor care vr'o dată a fost adversarul meü».

«Vice-consulul națiunii franceze, d-l Ledoulx, cu uniformă de mareșal de Francia, și cu pretențiuni de ambasador, s'a făcut în Bucuresci corifeul tuturilor intrigilor».

Cauza ocașională a ultimelor supărări ale lui Ledoulx, Caragea o pune pe séma unei bătăi dintre un cihodar Domnesc și vizitiul d-nei Ledoulx. Acesta voiă să trecă în góna cailor într'o stradă, unde erà adunare de lume. Cihodarul Domnesc apucă caii de frâne și-i opresce. De aci cértă și bătăe între vizitiü și cihodar. Ledoulx declară, că s'a insultat pavilionul frances și vechea neînțelegere dintre consulul frances și Domnitorul Caragea iea din acel moment fața unui conflict diplomatic. Acestea le arată scrisórea lui Caragea din 7 Iulie cătră Talleyrand, în cuprinderea următoare :

Principele meü,

Absența Alteței Vóstre din scena politică fu epoca celor maî mari nenorociri ale Europei și reîntórcerea sa însémná pacea. Cel dintăiü om de stat al secolului seü, ministru al celei maî puternice Monarchii a creștinătății, pe lângă un Monarch pe care virtuțile, luminile și nenorocirile sale îl fac obiectul a tuturor respectelor și speranța lumii civilizate. Ast-fel este tabelul consolator, ce acéstă Francie, altă dată arbitra națiunilor, maî apoi mlăciul lor, presintă astăđi tuturor speranțe pentru repaosul și prosperitatea popórelor. Deci, Principe, cu o plină încredere vin în acest moment a cere asistența Vóstră contra celui maî incomod domn, care vr'o dată a fost adversarul meü. Vice-consulul națiunii franceze, d-l Ledoulx, cu uniforma de mareșal de Francia, și cu pretențiuni de ambasador, s'a făcut aici corifeul tuturilor intrigilor, protejéză partidele, se rásboesce contra altora, onoréză pe cine-i place, aruncă disgrația sa celui care n'are noroc să-i convină; și réul meü noroc mé pune în primul rang al acestora. Eü nu fac de loc Alteței Vóstre istoricul tuturilor gravaminelor, de cari am avut a mé plânge. Odată numai am făcut acésta.

Acésta fu în luna lui Februarie 1813. Ocașiunea fusese neînsemnată, și E. S. D. Ambasador imi făcù dreptate. Acésta va fi a doua și îndrăsnesc să sper, cel puțin eü o doresc cu căldură, că acésta va fi ultima. Sunt câte-va țile de când un albanes al d-nei Ledoulx avù o cértă cu unul din cihodarii meü, sau pajü. El primü câte-va lovituri, cari nu lăsară urme de loc. Causa fu că trăsura acestei dame fiind oprită în o stradă de o îngrămădélă, vizitiul seü vroü să forțeze trecerea, cu cea maî mare iuțelă, într'un loc fórte strimt, împedicat de o mulțime de trecători. Pajul meü, care erà acolo de serviciü, temându-se ca cine-va să nu fie călcat, pentru a moderà iuțela cailor, se aruncă înainte și-i opri de frâne. Albanesul d-nei Ledoulx se dete atunci jos de după trăsură și bătü pe pajul meü. Apoi d-l Ledoulx imi trimite plângerea sa prin chiar albanesul seü. Din partea mea, eü vroü să ascult și

pe paj. Nici unul din doi nu voia să fie provocatorul. Pentru mai multă convingere, d-l Ledoulx hotărî să facă o anchetă la fața locului; tot așa am făcut și eu și amîndouă rezultatele se găsiră însă contradictorii. În fine ca la nisce agenți de asemenea specie, se pôte presupune o educațiune foarte neglijată și greșeli din ambele; părți eu am trimis; să se propună d-lui vice-consul de a împărți și pedépsa, pentru că în definitiv el cerea una. La acéstă propunere el alergă la mine plin de mânie, amenințându-mă că se va duce să se plîngă însuși și-mi ceru un pasaport. Mirarea mea fu extremă și eu îi răspunsei: d-le, nu mai este timpul lui Napoleon. Ludovic al XVIII-a are alte principii. Tot ceea ce el a vrut să riposteze este nedemn de un frances, și eu nu îndrăsnesc s'o scriu Alteței Vóstre. Ast-fel este, Principe, detaliul acestei miserabile, dar ciudate afaceri. Dacă Alteța Vóstră a fost informată de insolenta cea peste măsură a d-lui Ledoulx în purtarea sa; dacă ea a fost încunoscîntată de discordiile și scandalurile cauate de acest caracter cu totul îndrăsnet; ea va binevoi a ajuta contra lui pe supușii unui stat care, de trei secole, fu cel mai intim și cel mai fidel aliat al Augustei și gloriosei case a Franciei, și care nu pôte decât să voască cu multă ardóre a reînoui legăturile sale cu Monarchul așa de just dorit, pe care cerul ni l-a redat de curénd.

Am onórea de a fi...

Nu scim dacă Talleyrand a răspuns la scrisórea lui Caragea. E probabil că nu, de óre-ce el trimete o a doua scrisóre la 20 August 1814, prin care revine asupra cestiunii numind-o cértă de slugi (*querelle de valets*). În acéstă a doua scrisóre mai mult ca în cea dintâiu, Caragea face paradă de sentimente filo-franceze.

Iată și acéstă a doua scrisóre:

Principele Caragea către Talleyrand.

Bucuresci, 20 August 1814.

Principe,

Atașamentul meu cunoscut pentru Francia, amica și aliata naturală a Sublimei Porți și, pot s'o spun, opiniunea stabilită despre constanța principiilor mele, probéză în destul, că la vârsta la care am ajuns, bănuiala, că mi-am schimbat sentimentele, n'ar puté să fie primită; dar sunt și mai afectat de întreprinderile reutății de a mă pune rău cu Francia. Din astă pricină, am onóre de a mai vorbi iarăși cu Alteța Vóstră despre tracaseria ce mi-a făcut și pe care o urméză cu înverșunare vice-consulul națiunii franceze.

Am avut, Principe, onórea de a vă face cunoscute, în tótă veracitatea lor, amănuntele certe de valeți (*querelle de valets*), din care d-l Ledoulx face manifestul declarațiunii de răsboiu contra mea. Ceea ce nu sciam atunci, e că făcu la fața locului scenei un proces-verbal de informațiuni semnat de câți-va indiviși din drojdia poporului, devotați lui. Acești indiviși sunt cei mai mulți ómeni făr' de căpătâiu. Am probă la acésta în tribunalele Principatului meu, prin reclamațiuni șilnice, ale căror motive sunt următoarele:

Câți-va scăpați din insulele Ionice, din provinciile de pe țermul drept al Dunării și din alte țeri ale Turciei, cari nu prea sciú bine ce e Francia, dar cari din faimă

aû aflat că se află în acest oraş un consul frances, care îşi permite de a protege, la trebuinţă chiar contra poliţiei şi drepturilor ţerii, se grăbesce de a se pune sub scutul lui. Dar în adevăr, căinţa urmăze după órba încredere, iată că tânguiri repeţite îmi spun, că, din cauza ciumei, mulţi din tipuri de acest fel de ai d-lui Ledoulx aû murit anul trecut, şi că clironomii lor legitimi n'aû gâsit după ei decât păreţii goi şi nemişcătórele; şi până astăzi reclamaţiunile de mobile şi de bani se urcă la suma de 150.000 lei. Aşa dar sigiliile puse de el (Ledoulx), după mórtea acelora, se vèd că n'aû fost decât formalităţile ilusorii şi din depozitele încredinţate în mânilor lui nu s'a ales mai multă realitate.

Asupra acestor fapte puteam autorisă şi primii reclamaţiunii seriose. Póte că eram dator, dar scandalul ar fi fost neplăcut naţiunii francese; am preferat deci mijlócele tăcute ale conciliaţiunii. Unul din primii boeri ai Valachiei, d-l Vornic Slătineanu, magistratul însărcinat cu afacerile de această natură, a fost trimis de mine la el, ca să trateze de aceste trebii, şi a fost insultat de el. În scrisórea, ce avusei onórea de a scrie Alteţei Vóstre, în luna lui Iulie trecut, ea a vèdut tăcerea mea asupra acestor gravamine, şi dacă astăzi nu mai perseverez în aceeaşi moderaţiune, este pentru că d-l Ledoulx mă silesc să probez, că e cel puţin fórte distras şi că aserţiunile şi procesele sale verbale nu merită mai multă credinţă, de cum sigiliile şi depozitele sale n'aû realitate.

Dacă e adevèrat că spiritul de conciliaţiune este calitatea necesară orî-cărui agent politic, repet, d-l Ledoulx este de caracterul cel mai antidiplomatic, şi mai că este cu neputinţă de a avè de tratat cu el, fără de a primii de la el insulte. Suprim numeroşele probe despre această. Tóta nobilimea ţerii se jălucesce de el.

Dar ceea ce e şi mai funest, este acea aviditate de intrigă, care duce discordia în familii, silindu-se în acelaşi timp s'o aprindă între autorităţi. El a aruncat în desolare pe una din cele mai întâiu, din cele mai puternice şi mai numeroşele case din Valachia; surprins de un june boer din această familie, într'o circumstanţă în care tînèrul boer primia cel mai mare ultragiù, a fost (Ledoulx) maltratată şi bătut. Acastă aventură, ajunsă la cunoscinţa publică, fù de un mare scandal şi consternă mult pe cei-lalţi agenţi străini aflători aci. De astă dată nu i-a trecut prin minte să se jăluescă despre cele întimplate, la Ambasadorul seù.

Jăluirea ce a dat contra mea de curènd a ocasionat din partea Ex. Sale o notă către Înalta Pórtă; şi eu am fost silit să-mi fac raportul meù, şi M. Sa Imperatorul, stăpânul meù, găşind că sunt în tot dreptul meù (*irréprochable*) în această afacere, m'a oprit de a consimţi să dau satisfacerea ce d-l vice-consul pretindea de la mine. Totuşi Ex. Sa, d-l Ambasador i-a scris să mi-o cèră, şi, la refusul meù, să închidă Consulatul şi să plece. Conformându-mè ordinelor ce aveam, am refusat, şi d-l Ledoulx a plecat, ca să asculte de acele ale Ex. S. d-l Andréossy.

Intemeiat tare pe «*ma droiture*», mè rezim, Principe, pe conduita mea şi esenţialmente pe justiţia şi interesul Alt. V., dacă veii binevoi a mi le acordă.

Am onóre, etc.

Principele I. de Caradja.

De astă-dată reclamaţiunea lui Caragea este ascultată: Andréossy chemă la Constantinopole pe Ledoulx, sub pretext ca să sprijine mai bine şi mai direct reclamaţiunile Ambasadorului la Înalta Pórtă, de satisfacţiune pentru insulta adusă de Caragea pavilionului Franciei.

Ledoulx vestesce lui Talleyrand în 23 August plecarea din Bucuresci, adăugând că speră că va avea în curând satisfacțiunea de a-i anunța, că s'a întors la postul său din Bucuresci și că considerațiunea Franciei la această Curte grecă e complet restabilită.

Nu mai la 13 Septembre 1814, cu toate acestea Talleyrand răspunde lui Caragea în mod evasiv, apelând numai la bunele relațiuni ce trebuie să existe între el și Franca.

Ledoulx nu pare cu toate acestea să fi fost mulțumit de mersul afacerii, de ore-ce-l vedem căutând a dispune bine în favoarea sa pe Directorul general al cancelariei ministeriului Relațiunilor externe din Paris. Se pune bine cu sfinții mai mici. Prin ei cercă a-și asigura pozițiunea de la Bucuresci și a explica din nou conflictul, legitimându-și purtarea. (1)

Între acestea se întâmplă înlocuirea ambasadorului francez Andréossy de la Constantinopole. Andréossy ia cu dînsul pe Ledoulx și

(1) Scrisoarea lui Ledoulx către d-l Reinhard, Director general al cancelariei la ministeriul Relațiunilor externe din Constantinopole, 25 Septembre 1814.

Arată că de la suirea pe tron a lui Ludovic XVIII, Grecii se poartă ostil către Franca. Principele Caragea, în loc de a repara insulta ne mai aușită, care a fost făcută sub ochii lui consulatului Regelui, a decis prin ultragii continue plecarea sa la Constantinopole. «Nu vă voi întreține eu cu detaliile unei afaceri care interesază atât de direct considerațiunea noastră. Notele oficiale ale Ex. Sale d-lui Ambasador; rapoartele amănunțite ce i-am prezentat; totul a fost trimis ministeriului și în aceste acte veți găsi convingerea ultragiilor, de cari ne acoper Grecii, ultragii, cari puteau nimici pentru tot-deuna creditul nostru în provinciile Valache și Moldave, dacă d-l Ambasador n'ar fi arătat în această împrejurare, ca în multe altele, acest caracter de tărie, această demnitate ce-l caracterisă și cari impun tuturor inimiilor secretei ai Franciei.»

Ledoulx și-a părăsit la Bucuresci nevasta și copiii, numai ca să nu se scadă considerațiunea Franciei! În Orient, la începutul noului regim din Franca, trebuie ținută sus această considerare! Laudă mult pe Andréossy din acest punct de vedere, căci lucrează energic și în cestiunea lui, ca să fie de pildă și pentru alți consuli. Caragea și el, simțind cu tot partidul său, că și-a atras o cestiune periculoasă, răspândește aurul cu amândouă mâinile, face să umble toate resorturile unei intrigi gróznice: false avertisări, calomnii, corupțiuni de toate felurile; el întrebuintează toate mijlocele, cari fac a nu isbuti demersurile d-lui Ambasador. Nu ne îndoim, că Al. Sa Principele Benevent, vedând raportul d-lui Ambasador în cestiune, se va rosti în favoarea mea. Dar fiind-că Principele Caragea se razimă pe vechi legături, ce are cu unul din primii slujbași ai Ambasadei franceze; încredințat că acești ómeni, cari neconsiderând decât interesul lor personal ar pute să presinte lucrul sub un fals punct de vedere și acesta pentru a atenua ceea ce e culpabil în conduita Principelui Valachiei, în privința noastră; știind de asemenea că nu sunt lipsit de invidioși, neamici, chiar printre subordinații mei, cari, cred, ar pute să profite de ocaziunea de a mă pune rău la biurouri; am recurs, d-le, la inapreciabila dv. amicitie...

ajungând la Bucuresci, în trecerea sa spre Franția, căcă, nici măi mult nici măi puțin, de a-l impune Domnitorului, măcar că erà înlocuit prin Foresta.

Din Bucuresci, cu data de 3 Decembre 1814, Ledoulx scrie lui Talleyrand, alăturând pe lângă nota sa un lung memoriu, prin care căcă a explică și a legitimă purtarea sa și face istoricul cestiunii. Prin acest memoriu acasă de trădare a intereselor Franciei pe un impiepat de la Ambasada din Constantinopole, pe Devale, dicënd că acesta a conspirat împreună cu agenții Domnitorului Muntean, ca amic declarat al lui Caragea. Ledoulx, în sprijinul memoriului, alipesce la nota sa și alte acte justificative, între cari și copii după raporturile sale anteriore cătră ambasadorii din Constantinopole și măi cu sémă copia declarațiunii d-lui Ruffin consilier la Ambasada francesă, însărcinatul de afaceri din Constantinopole. (1)

Ruffin, ca să apere purtarea lui Ledoulx, face biografia lui Caragea înainte de a ajunge Domn, ținënd să probeze că acesta fusese trecut fățiș neamic al Franciei.

Domnitorul Muntean, vędënd că în mod neașteptat s'a întors la Bucuresci *incomodul consul* frances, nu măi găsesce alt mijloc de a se apără contra lui decât de a cere intervenirea amicului său de Gentz din Viena printr'o lungă scrisore, în care se tânguesce de purtarea acestuia și de modalitatea, prin care fostul Ambasador al Franciei la Constantinopole, comitele Andréossy, a cercat să impună pe Ledoulx,

---

(1) Ledoulx către Talleyrand. Bucuresci, 3 Decembre 1814.

Domnule,

Am onórea de a aduce la cunoscința Alteței Vóstre o amintire istorică, care a fost între Principele Caragea și mine; de la restabilirea Prinților noștri legitimi pe tronul Franciei, conduita mea a fost dictată de cel măi profund devotament; a fost aprobată de Excelența Sa d-l Ambasador și în ultimul loc de d-l Ruffin, a căruia atestațiune trebuie să fixeze o judecată exactă asupra sentimentelor Principelui Caragea în privința Franciei.

M'am întors la postul meu și Excelența Sa d-l Ambasador va aveà bunătate să informeze pe Alteța Vóstră de tóte împrejurările ulterioare acestei afaceri. Grecii aflând că eram înlocuit aici prin d-l Foresta și menit la postul de la Rodos, care este privit în Levant ca un loc de exil, pentru că cea măi mare parte din pașale saú ministrii depuși acolo sunt surghiuniți, spun în public, că Principele Caragea a isbutit să facă asemenea schimbare prin puternica sa influență și că mi s'a vestit acésta printr'o scrisore a Alteței Vóstre trimisă imediat de Caragea la Inalta Pórtă. Totuși serviciile mele, devotamentul meu și justiția, care caracterisă pe Alteța Vóstră imi oferă garanția liniștitóre, că intrigile grecesci nu m'au făcut să demerit.

să-l oblige a-l recunoșce din nou. Caragea respinge cu tărie această recunoșcere și declară că va avé de aprópe priveghere pentru interesele supușilor franceși el însuși, până ce Francia va trimite un alt consul, agreat de dînsul. De Gentz este rugat să stăruescă pe lângă Talleyrand ca să-l debaraseze «de acest óspe incomod» (1).

(1) Iată întréga scrisóre a lui Caragea către de Gentz. Buc., 4 Novembre 1814.

Mon cher Monsieur Gentz,

Il y a trois jours depuis S. E. Monsieur le Comte Andréossy ci-devant Ambassadeur de France près la S. P. est arrivé ici de retour de son ambassade; il a ramené avec lui ce Monsieur Ledoux au sujet duquel j'ai pris la liberté d'écrire deux fois à S. Altesse Monsieur le Prince de Talleyrand et que S. A. avait nommé par S. M. très-chrétienne à un autre consulat, comme Elle a bien voulu vous l'écrire, et il insiste à me le faire connaître comme consul de France à Bucarest, sans avoir égard à tout ce que j'ai eu l'honneur de lui communiquer.

Je lui ai répondu que puisque Mr. Ledoux a fermé publiquement le consulat et est parti d'ici d'une manière très-choquante; que j'ai pris la liberté de porter mes griefs contre lui à la connaissance de S. Altesse Mr. le Prince de Talleyrand, qui a bien voulu me faire savoir par le canal d'un ami, que Mr. Ledoux est nommé à un autre consulat; que j'ai vu dans les papiers la nomination d'un autre à sa place et que j'ai été obligé de porter toute cette affaire à la connaissance de mon gouvernement; il ne m'était plus permis de reconnaître Mr. Ledoux comme Consul de France en Valachie, de mon chef. J'ai prié S. E. de vouloir bien faire grâce non seulement à moi, mais encore à toute la noblesse Valaque, à laquelle Mr. Ledoux a causé tant de scandales, et de nommer, s'il est autorisé à cela, telle autre personne qu'il lui plairait pour gérer les affaires du Consulat français *ad interim*, mais S. E. n'a nullement voulu démordre et persiste à réinstaller Mr. Ledoux. Consul de France en Valachie.

J'ai promis à la fin à Son Altesse Mr. le Prince de Talleyrand d'une part, et à mon gouvernement de l'autre, de me conformer aux instructions que je recevrai, que je respecterai dans cette intervalle, comme j'ai fait toujours, la nation et son consulat, mais que je ne saurais me résoudre à être en relation avec Mr. Ledoux. Pour toute réponse S. E. m'a fait dire, que Mr. Ledoux est le véritable Consul de France à Bucarest; que malgré tout ce que S. A. Mr. le Prince Talleyrand écrit ou voudrait écrire, Mr. Ledoux sera toujours Consul en Valachie, excepté s'il reçoit un ordre formel de la Cour, qui l'en destitue. Que Mr. de Jaucourt lui écrit en chargeant Mr. Ledoux de quelques affaires qui regardent son poste actuel, et que si même il y a eu nomination d'un autre Consul en Valachie, ces sortes de nominations deviennent très-souvent nulles dans les nouveaux gouvernements et que leur changement est très-fréquent; que pour cette raison il autorise Mr. Ledoux à reprendre ses fonctions.

Voilà, mon cher Mr. Gentz, où nous en sommes. Je ne saurais vous dire combien j'en suis peiné et quel affront serait pour moi d'être forcé d'avoir affaire à une personne qui m'a insulté et qui est odieuse à la Principauté que je gouverne. J'ai donc recours à votre amitié et vous supplie de vouloir bien interposer vos bons

În afacerea dintre Ledoulx și Caragea colecțiunea Hurmuzaki, supplément I, volum II, aduce diverse acte.

În totă această afacere dintre Caragea și Ledoulx, repetim că Consulul rusesc a fost un resort de acțiune. Ledoulx nu era *persona grata* pentru Muscali, de multă vreme. Se știe că Ledoulx a fost nevoit, în 1812, să abandoneze postul din București din ordinul Muscalilor (1)

Afacerea această se întâmplă când în București sosise vestitul Consul engles *Wilkinson*, autorul cărții: «*Tabel istoric, geografic și politic al Moldovei și Valachiei.*» El nu amintesc nimic despre acest conflict, care urmă să intereseze pe toți consuli, dacă cu adevărat culpa era numai a lui Caragea. (2)

La 1 Novembre 1814 se deschide Congresul de la Viena. Turcia nu este chemată să participe la acest Congres. Această dată ocaziune de bănueli: se știe că la Congres se va pune pe tapet și cestiunea Orientului. Se publică broșuri în acest sens. Chiar însuși *Wilkinson*, reprezentantul Angliei din București, exprimă părerea, că cel puțin Principatele ar fi trebuit împărțite între Austria și Rusia, susținând că numai așa s'ar pute împiedica întinderea mai departe a Rusiei asupra Turciei!...

Totuși Austria și Rusia pândindu-se una pe alta, cestiunea fù evi-

offices et de supplier de ma part S. Al. Mr. le Prince de Talleyrand, de vouloir bien m'accorder sa protection contre cette manière impérieuse de Mr. Andréossy. Vous connaissez facilement les fumées qui doivent monter à la tête du petit Monsieur Ledoulx, qui a raison de devenir intraitable, en se voyant appuyé, en dépit de toutes les raisons du monde. Si S. A. Mr. le Prince de Talleyrand daigne s'intéresser à moi et veut bien me débarasser d'un hôte aussi incommode que Mr. Ledoulx, je recontraindrais cette bonté de S. A. comme un bienfait insigne, qui m'inspirera une vive et éternelle gratitude.

J'attends avec la plus grande impatience votre réponse, mon cher Mr. Gentz, et vous prie d'agréer mes excuses pour cette importunité et la liberté que je prends de vous charger d'une telle commission. Je sais que vous voulez bien vous intéresser à moi et c'est pourquoi je serai pour la vie etc.

Prince Jean de Caradja.

P. S. Jusqu'à ce que l'ordre formel pour Mr. Ledoulx arrive ici, je m'impose le devoir de faciliter toutes les affaires qui regardent les Français et le Consulat de France à Bucarest, avec toute la faveur et la justice possible, comme j'ai fait pendant l'absence de Mr. Ledoulx, sans toute fois traiter directement avec lui.

(1) Veđi documentele DCCCCVIII și DCCCCX din Hurmuzaki, Sup. I, vol. II, pag. 697 și 698.

(2) Veđi documentul DCCCLXXXIV, Supl. I, vol. II. Hurm., pag. 751.

tată pe cât posibil. Turcia însă, până la care străbătură sgomotele de împărțire a ei, încă din 1813, începù, după sfatul Franciei, a se pregăti din nou de răsboiù, și în 1814 se adresă la Viena, prin internunciul Austriac Stürmer, întrebând ce este adevărat din asemenea sgomote? Ea declară energic, *că se va apêră*.

De aci o desfășurare mai mare în mijlôcele de apêrare. Reîntărirea și reaprovisionarea cetăților de la Dunăre se face cu energie, dar și cu adaus de greutate pentru ambele Principate. (1)

Și cu tôte aceste greutateși, se pare că la Iași se serbeză cu mare pompă ultimele evenimente și schimbări din Europa, de mai nainte de adunarea Congresului la Viena. (2)

Aceste manifestațiuni sporesc numărul partizanilor Muscalilor. O corespondență datată de la fruntariile ungare, din 2 Novembre 1814, și publicată în *Moniteur Universel* din 19 Novembre 1814, No. 555, afirmă că «*Les Russes conservent encore un grand nombre de partisans dans ces deux provinces*», cu tôte că «*le régime des Hospodars actuels de la Valachie et de la Moldavie est assez doux (??)*» și că locuitorii nu mai manifestă în privirea lor aceeași nemulțumire, ca și altă dată. (3).

Cum să nu sporéscă din nou influența ruséscă în Principate, când tôte succesele politiceî rusesceî erau cu mare zel trîmbițate?

(1) *Le Moniteur Universel*. No. 344, Samedi, 10 Décembre 1814.

S'a publicat o broșură: «*Sur le Congrès de Vienne*» de Lips.

«*Le projet de partage de la Turquie, qu'on a l'air d'attribuer aux souverains assemblés à Vienne, a excité l'attention du Divan, qui a fait demander des éclaircissements à Mr. Sturmer, l'internonce Autrichien.*» Acesta naturalmente a desavuat broșura... «*mais l'impression est restée et les Turcs ont déclaré à Mr. Sturmer qu'ils étaient prêts à se défendre.*» (Gazeta de Nürenberg).

(2) *Le Moniteur Universel*. No. 177, de Duminecă, 26 Iunie 1814. —

Moldavie, Iassy, le 1-er Juin.

«*Les grands événements qui viennent de rendre la paix à l'Europe ont causé ici une joie universelle et très-vive, soit parmi les boyards, soit dans toutes les classes des habitants. Les consuls d'Autriche et de Russie ont illuminé leurs maisons et donné de fort belles fêtes.*»

(3) *Le Moniteur Universel*. No. 555, Lundi, 19 Décembre 1814.

De la fruntariile Ungariei în 2 Decembre. — Spune că nu mai este ciumă nici în Bulgaria, nici în Moldova, nici în Valachia, apoi adaogă:

«*Le régime des Hospodars actuels de la Valache et de la Moldavie est assez doux, les habitants ne manifestent plus à leur égard le même mécontentement qu'autrefois. Malgré cet état de choses, les Russes conservent encore un grand nombre de partisans dans ces deux provinces.*»

În 1815, mai mult decât în 1814, se colportă scirea, că suveranii Europei au intențiunii ostile Turciei. (1)

În luna Ianuarie 1815 nouă nenorociri și greutăți s'au năpustit asupra unei părți a Țării-Românesce, anume asupra județelor Oltene. Turcii din insula Adacali, sub pretext că Țera-Românescă nu dă și cetății lor provisiuni, zaherele și sare, precum se dă cetății Vidinului, au invadat județele Mehedinți și Jiul-de-sus și le-au luat în stăpânire, puind ei ispravnic și zapci, cu îndatorirea să le strângă zaherea și s'o transporte în cetatea din insulă. La ce tristă stare ajunsese țera, pentru ca o mână de oșteni să pôtă așa impune voia lor! Iată rezultatele desființării oștirii de cătră Muscali.

Turcii invadatori aveau de gând, după ce vor prădă la Strihaia mânăstirea, să atace și Craiova. Caimacamul Craiovei vestesce acesta lui

(1) *Le Moniteur Universel*. No. 7. Samedi, 7 Janvier 1815.

Nos lettres de Vienne nous informent du fait important qui suit: Non-obstant la déclaration positive de l'Empereur Alexandre, que rien ne pourrait le faire désister de son plan de prendre la couronne de Pologne, et qu'il était prêt à soutenir ses prétentions par la force des armes, la réponse des Cours d'Autriche et d'Angleterre a fait changer cette résolution. Cette réponse était que ces Puissances étaient prêtes à consentir à ce qu'il retint la partie de la Pologne qu'il occupe, l'infortuné duché de Varsovie, mais qu'elles ne pouvaient le reconnaître comme roi de Pologne. Telle est la manière véritablement curieuse dont cette violente discussion s'est terminée! Ainsi cette partie de la Pologne se trouve remise à la Russie sans constitution et sans conditions. Il est à présumer que la même réponse sera faite pour la Saxe, et que *beatus qui tenet*, heureux celui qui tient. *Cette tournure soudaine des affaires corrobore, dans l'opinion de notre correspondant, la vérité du bruit qui avait circulé, qu'une intelligence secrète régnait entre les Empereurs pour effectuer le partage de la Turquie.*

On croit que l'Autriche a demandé les îles Ioniennes, comme préliminaire de ce nouveau projet de violence; mais elle ne pourrait l'avoir fait sans renoncer à son ancien système de ne pas permettre que le beau plan qui aurait réconcilié le cabinet de Vienne avec ce partage, c'est ce que nous ne savons pas; mais il est certain que toutes les lettres du congrès font mention que cette matière est sur le tapis. Il y a d'autres personnes qui pensent que ce n'est qu'un moyen de motiver la continuation des discussions, jusqu'à ce qu'on ait pu convenir de quelque acte plausible d'une balance nominale qui offre quelque chance de paix, afin qu'il ne soit pas dit que les principaux potentats de l'Europe se sont réunis et séparés sans avoir fait quelque chose de semblable.

Le Moniteur Universel, 6 Janvier 1815.

Din Veneția, la 19 Novembre.

«Nous apprenons d'un bâtiment venu en peu de temps des côtes de la Turquie, que le Divan est très-alarmé des projets des souverains qui forment la coalition européenne. On assure qu'il a ordonné de grandes levées de troupes.

Caragea și îndemnă pe locuitorii din județele invadate să fugă care în cotro. Din vechea ôste desființată, mai multe cete de panduri se reorganisează de la sine-le cu dorul de răsbunare contra Grecilor apăsători. Ei sunt acușați în actele timpului, că s'a apucat să prade județele de munte. Dacă e să credem afirmațiunea lui Dionise Eclesiarchul, (1) apoi pandurii români se purtară mai rău decât Turcii, căci «omoră și ardeă ômenii și-i prădă și aũ prădat și mănăstirile muntelui.» Vom vedé, că alta e semnificațiunea acestei răsmirițe. Și de Tudor Vladimirescu s'a dis, că el și cu ai lui jăfuiău țera!

Caragea, față cu aceste împrejurări, lipsit de oștire pămînténă, nu putu decât să scrie lui Pașa de la Vidin și Aianului de la Oreava, ca să trimită grabnic oștiri turcesci pentru apărarea Olteniei, și pe de altă parte a vestit fapta de rebeliune a Turcilor din insulă la Pórta Otomană. Sosiră oștirile turcesci de apărare, dar acestea erau o nouă greutate pentru țéră, căci în mijlocul unei ierni cumplite țérănimea eră nevoită să ducă după oștirea turcescă care cu zahereă la Mehedinți și la Craiova. Sultanul trimise firman unui Aian devotat al său, să mai vină cu altă ôste, ca o parte să stea în Craiova, ca garnisonă apărătoare, și altă parte de ôste să apere la Dunăre și să opréscă noué încercări de invasiune a rebelilor Turci din insulă.

Temerea de invasiune la Craiova se potoli; o parte din panduri fură prinși și pedepsiți, dar nu mai puțin țéra avu pe grumajii săi mai tot anul 1815 greutatea întreținerii oștirii turcesci. Caragea cu multă abilitate negoția pe lângă capi rebeli Turci din Adacali, ca să-și facă supunerea cătră Pórtă și să-și cêră ertare de la Sultan, promițend că vor lăsă pe Români în pace. Istețul Domnitor isbutesc în planul său și el mai întâiu vestesc la Constantinopole, că rebelii Adacalii s'aũ supus. Sultanul, bucuros de acéstă scire, trimete lui Caragea firman de laudă și daruri: un cal arăbesc înșelat prețios și o blană scumpă.

«Lauda Domnilor ai némului creștinesc, rézitul celor mai mari din seminția lui Isus, Domnule al Valahiei Ischerlet zade Caragea Iancule, fie-ți bune sfirșiturile! Printr'acéstă a noastră Împêrătéscă poruncă îi facem cunoscut, că otcârmuitorul Tricalilor și căpetenie celui despre Vidin, trup al oștirilor noastre, luminatul sfetnic și al nostru Vizir velaiu Binbașa (a căruia slavă păzescă-o în veci pré înalta Tărie) prin scrisorile sale aũ însciițat deunădi cătră Înalta noastră Curte, cum că Adema Isalih și Bechir, frații mortului Regep, ce aũ fost închiși în cetatea Adali, aũ cădu cerend de la noi ertarea celor greșite și milostivire, pentru care după prea înțeleptul Împêrătesc al nostru cugét ce avem spre a ne milostivi și a milui pe cei cari se apucă de pulpănilor milostivirii noastre, am dat Înaltă a noastră poruncă scrisă

(1) Veđi *Tesaur de Monumente*. Vol. II, pag. 233.

cu însăși Împărătesca noastră mână cătră luminatul Vizir al nostru, dăruindu-le acestora ertarea ce au cerut; iar în cele după urmă au sosit și ale tale cătră noi scrisori vestitoare, cum că după cuprinderea Împărătescii noastre porunci, și după a noastră Împărătescă voință, numitul Vizir al nostru au adus pe numiții frați ai Regelului afară din cetatea Adali și i-au trimis cu totă familia lor, iar cetatea Adalii au dat-o în mâna Capugi-bașii Curții noastre, cinstitul Derviș-Beiü; de care acesta ne-am încredințat și din scrisorile numitului Vizir al nostru, ce în urmă au venit, și așa cu ajutorul lui Dumneșeu au luat sfârșit și această grijă a lucrurilor despre Adali; iar tu fiind-că ești din slugile cele credincioase ale prea puternicei, neclintitei și vecinicei noastre Împărății și din cele care urmăză pe calea cea dréptă, ridicat de însăși a noastră mână și ramură de de-a-drépta noastră sădită, care după firésca ta dreptate, înțelepciune și credință te-ai arétat cu osirdie spre cea după plăcere săvîrșire a tuturor trebilor la care te-ai orînduit, și de când ți s'au încredințat Domnia Valahiei ai otcârmuit întru dreptate, cu mare silință și privighere, toate trebile câte privesc asupra ta, sau ți s'au poruncit de prea puternica noastră Împărăție, întocmai după înaltul și prea dreptul cuget al nostru și după trebuința întâmplărilor vremii, iar mai virtos cele la pricina Adalii te-ai arétat cu credincioasă râvnă și silință de a însciința mai naîntea tuturor de sfârșitul acestei pricinii, și toate acestea s'au arétat foarte plăcute și laudate de către a noastră Mărire și nu puțin ne-am bucurat, căci și întru acesta te-ai silit de a-ți aréta cătră noi credința cea cu supunererii trăind a pururea și te împărtășește de masa cea îmbelșugată a Împărătescilor noastre milii; fiind însă că după dovedile ce până acum avem de a ta multă sciință și înțelepciune și după cea din adâncul inimii plămadă a credinței și a dreptății tale, nădăjduim și de acum înainte prea multe slujbe următoare Împărătescii noastre voințe și dragoste deosebită cătră tine, laudând cele dintâi și mai din urmă după plăcere slujbe ale tale, și le răsplătim spre facere de bine cu Împărătesci ale noastre daruri, trimițându-ți o blană de samur și un cal iute, cu podóbe de aur, împreună și cu această Înaltă poruncă, care s'au scris spre lauda celor trecute slujbe ale tale după cea de mai naînțe scrisă cu a noastră sfîntă slovă. Ci dar îndată ce va sosi aci Împărătesca noastră poruncă, vei primi-o cu întâmpinare luminósă, și blana după ce vei săruta-o cu căduta supunere o vei îmbrăcă, și asemenea sărutând și scările calului, îl vei încăleacă, și după săvîrșirea obiceiuitului alaiü, vei urmă de a face cădutele rugăciunii către cel prea Înalt, pentru a noastră îndelungată viețuire, strălucită stare și întemeere întru prea Înaltul Împărătescul scaun; și către acesta, după datoria multei sciințe și a dreptății tale, vei îngriji ca și de aci înainte otcârmuind cu vrednicie Împărătescul pămînt, ce ți s'au încredințat, după cea slobodă stăpânire care ți s'au dat, a legă și a deslegă, să mângâi în tot chipul pe supușii noștri, găsiți sub umbrirea milelor noastre, tot asemenea să săvîrșești și să puî în lucrare cu mijlocul înțelept și vrednic de laudă câte privesc la Domnia Valahiei, ce ți s'au încredințat și într'acestași chip să adaugi la trecutele tale slujbe și alte fapte laudate, să te vedem încă mai cu adaus, că te silești de acum înainte a face lucruri plăcute și vrednice de laudă, și să aréți în faptă la ori-ce trebă rîvna și credința ce o nădăjduim de la tine. Această Împărătescă a noastră poruncă care o vei păzi făr' de strămutare, cunoscînd semnul cel sfînt al nostru, s'au scris pe la jumătatea lui Muharem, let 1231.—1815 Decembre 26. (1)

(1) *Cod 77, fila 230.*

Cu deosebită plăcere va fi sărutat Caragea scara șelei și blana oferită de Sultan, după cum însuși firmanul îi recomandă să facă, dar de la acestea puțin folos trăgea țera. Ea cerea, că de ore-ce s'a făcut pacea cu Adacii, să se ridice oștirile turcesci din Oltenia. Numai pentru a se face acésta, Turcii cereau spese de răsboiū aprópe de jumătate milion. Visteria eră sécă. Divanul Domnesc propune lui Caragea, în Novembre 1815, să se facă un împrumut de 420.000 lei, de la negușitorul grec Gheorghe Sachelarie. Domnitorul aprobă acest împrumut la 19 Novembre. Împrumutul se face, dar până în 1816 ajunge la suma de un milion! Împrumutul e garantat cu veniturile țerii de la oerit, dijmărit, etc.

În timpul Muscalilor, Manuc-Bey eră împrumutătorul Vistieriei și nu este îndoială că șefii Muscali se folosiau din împrumuturi împreună cu Manuc. Tot asemenea începe bănuială, că Caragea și mulți boeri din Divan se folosiră din împrumuturile lui kir Gh. Sachelarie.

E probabil că banii împrumutați de la Sachelarie stropiră multe conștiinți și în Constantinople, căci firmanul de laudă și darurile mai sus amintite de la Sultanul sosesc la Bucuresci numai după contractarea împrumutului. (1)

Nu toți pandurii necredincioși Domniei, aliați ai Adaliilor fură răpuși de oștirile turcesci. Mai multe cete se supuseră de bună voe lui Caragea. Încă în 30 Aprilie 1815, după mijlocirea Episcopului de Rîmnic, a Divanului Craiovei și a vechilului de caimacam Costache Samurcaș, trei cete de panduri sub căpetenia lui Haidul, Păunul și Tîmpa, fură grațiați de Domnitor și învoiți să se întórcă la vetrele lor în județul Jiul-de-Sus. (2)

(1) *Jurnalul de Francfort* vestesce acésta distincțiune acordată de Sultan lui Caragea, prin care declară șisul jurnal, că *S. A. est adorée de tous ses sujets*.

Serie în acest jurnal un corespondent din Bucuresci, la 10 Decembre 1815:

On vient de recevoir de Constantinople un ordre autographe du Grand Seigneur, par lequel S. H. confirme S. A. notre Hospodar dans la Principauté. Le grand Seigneur en témoignage de Sa satisfaction particulière, lui envoie une pelisse d'honneur de très grand prix, ainsi qu'un très bel étalon, caparaonné avec tout le luxe asiatique; les harnais tout ornés de pierres précieuses. Cette distinction, qui n'a jamais été accordée à aucun des prédécesseurs de notre Prince, a fait ici une sensation d'autant plus agréable, que S. A. est adorée de tous ses sujets.

Le Moniteur Universel. No. 30, Mardi, 30 Janvier 1816. Bucarest, le 10 Décembre 1815.

(2) Zemli Vlahiscoie.—Cu tóte că Haidul buluc-baș i Păun căpitan și Tîmpa căpitan, dinpreună și cu ceta lor, fiind locuitori ai Domnescii noastre țeri în sud. Gorju și de acolo trăgându-se s'au unit cu hoții Adalăi făcând și porniri tâlhăresci împreună cu ei asupra țerii și a locuitorilor, sint supuși la englimaticésca învinováțire, ca unii

În Decembre 1815 mai grațiază și pe alți șefi de bande din cei cari luaseră parte la prădăciuni cu *Adaliiv*.

Mult contribuî la supunerea *Adaliilor* cătră Pórtă împrejurarea că aceia fură abandonatî de aceste diverse cete de Români. Data firmanului de laudă, mai sus adus, alăturată la data ultimelor grațieri, din 16 Decembre 1815, justifică afirmațiunea noastră. (1).

Rescóla acésta a pandurilor din Mehedinți și Jiul-de-Sus are în istoria noastră o însemnătate, care nu aŭ cunoscut-o istoricii noștri. Adevărat că Dionisie Eclesiarchul a calificat pe pandurii resculați cu numele de hoji și a afirmat cum că omoraŭ, ardeaŭ și prădaŭ, dar n'aŭ calificat alt-mintrelea chiar unii scriitori contemporani mișcarea lui Tudor Vladimirescu? Cetele acestuia n'aŭ fost și ele numite cete

ce s'aŭ arêtat vrăjmași chiar ai patriei lor, dar fiind-că acum cunoscându-și acésta a lor greșală, de sinele aŭ căđut cu rugăciune cătră Domnia-Mea, prin mijlocirea iubitorului de Dumneđeu Sfinției Sale Episcopului Rîmnicului i a dumné-lui ve, chilului căimăcămiei ot Craiova și a dumné-lór boerilor Divanului nostru de acolo ca să-i ertăm și să fie primiți a se întórce la urmă în patria lor, milostivire făcênd asupra lor, iată printr'acést Domnesc al nostru sinet le hărăzim ertarea lor și neținerea de minte a necuvióselor fapte ce aŭ urmat până acum; pentru care și poruncim domniei-tale cinstit și credincios boerule al Domniei-Mele biv vel dvornic Costine Samurcaș, vechilule al căimăcămiei Craiovei, și dumné-vóstră ispravnicilor ai județului, să aibă voie mai sus numiții împreună și cu cetele lor de a se întórce la casele și locașurile lor făr'de nici o băntuială. I saam receh gpd. — 1815 Aprilie 30

Cod. LXXIV, fila 196.

(1) Zemli Vlahisocie. — Cu tóte că acești de mai jos arêtați, în trecută răzvrătire a Adalii, pribegind din patria lor și unindu-se cu Adalái, s'aŭ arêtat cu urmări vrăjmașesci în potriva patriei și celor-lalți patrioți ai lor, pentru care li se cuveniă pedépsa după măsura vinei lor, dar căđênd la Domnia-Mea cu rugăciune, ca să le ertăm greșala și să le dăm slobođenie a se întórce la patria lor, ne-am milostivit asupră-le și-i ertăm de tóte greșelile trecute, dându-le și slobođenie a se întórce iarăși la patria lor; de care facem sciut domniei-tale cinstit și credincios boerule al Domniei-Mele biv vel vornice Costache Samurcaș, vechilule al căimăcămiei Craiovei, i dumné-vóstră boerilor divaniți de acolo și dumné-vóstră ispravnicilor ai județelor, că mai sus numiții s'aŭ ertat de Domnia-Mea și sunt slobođi a se întórce la patria lor și de aceea li s'aŭ și dat la mánile lor acésta carte a Domniei-Mele de ertăciune, i saam receh gpd.

Páun Nicolicescu bim-bașa.

Barbu Rogabet bim-bașa.

Pátru Grecu bim-bașa.

Adecă trei împreună cu buluc-bașa lor. — 1815. Decembre 16.

(Pecetea gpd).

Vel logofêt.

Cod. LXXIV, fila 232.

de hoți, de cătră boerime și Greci? Și Ungurii n'au calificat de cete de hoți pe vitejii lui Iancu de la 1848?

Da, pandurii de la 1815 au prădat, au ars, au omorât, însă pe cine? Eră sosită ora răsbunării! Pandurii de la 1815 sunt predecesorii pandurilor lui Vladimirescu și numai când ai știință că țera, de peste Olt, s'a manifestat dejă în contra regimului, fie acela cu numele de Caragea, saŭ de Suțu; numai atunci poți avé filiațiunea revoluțiunii lui Tudor; numai atunci eroul de la 1821 nu apare în istorie, ca un inexplicabil *Deus ex machina*.

Dionisie Eclesiarchul și altă dată, la Domnia lui Mavrogheni, s'a arătat nepricepător de mișcările tainice ale țerii, de aspirațiunile ei. Nu putem, întemeiați pe cuvântul lui, să calificăm de hoți pandurii rebeli lui Caragea în 1815. Chiar faptul că Episcopul de Rîmnic și înșiși boerii Craioveni intervin pentru grațiarea acestor cete de panduri, ne arată, o dată mai mult, că în țeră și mai cu sémă peste Olt, creșceă mereu curentul, care aveă să devină șivoiū impetuos la 1821.

Acest curent îl înțeșesc miserile și spornicele biruri. Jurnalul german de la Francfort, mai sus citat, afirmă că Domnitorul Caragea eră *adorat* de supușii săi. Rebeliunea pandurilor din Mehedinți și Jiul-de-Sus, de la 1815 și o nouă răscolă de la 1816, de care mai departe vom avé a vorbi, sunt de natură a desminți afirmațiunea de sigur plătită a gazetei de la Francfort.

Departede a fi adorat de țeră, Caragea se făceă tot mai nesuferit de ea prin stórcerile și lăcomia lui. Nu putem negă deșteptăciunea acestui Grec, saŭ cel puțin grecisat de mai multe generațiuni. Acéstă deșteptăciune i-a servit ca să se pună bine pe lângă suveranii cei mai puternici din Europa.

Cu puține zile înainte de deschiderea Congresului de la Viena, de Gentz scriă lui Caragea, cu privință la Pórta Otomană. Corespondentul Domnitorului Țerii-Românesci diceă că: «Mi se pare de necesitate urgentă, ca Pórta să facă un demers, de nu solemn, cel puțin fórte pozitiv și fórte pronunțat, pentru a angagiă principalele puteri să garanteze drepturile și posesiunile ei prin un act formal.» De Gentz vedeă eșind din Congres Rusia «neamicul cel mai periculos al Porții, singurul de care dînsa are a se teme astădi», cu enorme avantagie, cari vor face pozițiunea Porții mai amenințată decât ori-când.

De sigur că asemenea propunerii comunicate Porții Otomane de Caragea, pe cât contribuiau a face plăcut pre Domnitor înaintea Divanului turcesc, pe atâta înțeșiau mēsurile de apărare ale Turciei și deci greutățile pentru Principate.

Şese zile după deschiderea Congresului din 1814, Metternich, prin de Gentz, comunică lui Caragea scirea, că Austria consideră Imperiul Otoman nu numai ca pe un aliat util şi fidel, dar încă ca pe o putere, de conservăţiunea şi prosperitatea căreia este esenţial şi în mod ne-separabil legată mântuirea sa proprie.

Turcia prin Caragea cercase pe lângă Austria, să se aducă în Congres cestiunea retrocesiunii Basarabiei. Metternich, la 7 Novembre 1814, informeză, prin de Gentz, că această cestiune nu se poate aduce în Congres, căci «limbăgiul verităţii şi al justiţiei, nu-l mai înţelege astăzi Rusia; remonstranţele cele mai energice, dacă nu sunt imediat însoţite de ameninţări serioase, sau de demonstraţiuni ostile, nu mai fac nici un efect asupra acestei Puteri; şi conduita Impăratului Alexandru, de când a intrat în Paris şi mai cu sémă de la sosirea lui la Viena, a probat cu abundenţă că nu va mai ascultă de aci înainte decât consiliile cari nutresc ambiţiunea lui, orî linguşesc ideile lui favorite. (1)

Aprecierile acestea, cu referinţă la Rusia, arată limpede, că de astădată Austria eră sincera aliată secretă a Turciei. Acesta, repet, explică pentru ce Rusia nu va cercă să aducă cestiunea orientală în Congres, în 1814.

În 1815 cestiunea garanţiei integrităţii Turciei de înscris în instrumentul de pacificaţiune generală, care va fi redactat la finele Congresului, e sprijinită şi de Anglia (2).

Caragea scria adesea şi direct Principelui Metternich, îmboldit de Divanul Otoman. De Gentz, în depeşa sa de la 23 Aprilie 1815, asigură pe Caragea, că Principele de Metternich are bună opiniune despre dînsul şi-i este ataşat.

Evenimentele petrecute în Franca, după fuga lui Napoleon din insula Elba, activează Congresul, care se termină cu actul final la 9 Iunie 1815, după 9 luni de desbateri. Cestiunea garanţiei posesiunilor tuturor Puterilor Europeze, propusă Congresului, fu înlăturată din desbateri, din cauza opoziţiunii Rusiei, care prin acesta vedeă, că Pórta otomană aveă să beneficieze şi dînsa de asemenea garanţii.

Ast-fel pentru Imperiul Otoman şi pentru Principate, tractatul celor patru Puteri Europene nu aduse nici o schimbare.

Desastrul neîntârziat însă al lui Napoleon la Vaterloo, urmat de abdicăţiunea lui (22 Iunie), aŭ însă pentru Bucuresci şi Iaşi tristul efect al sporirii şi mai mult a influenţii rusesci şi a tiraniei consulilor

(1) Cavalerul de Gentz, pag. 120.

(2) Veđi depeşa lui de Gentz, din 24 Februarie 1815, pag. 143

acestei țări. Politica Austriei față cu Pórta a rămas aceeași, precum afirmă și de Gentz (depeșa de la 15 Octobree 1815).

Cu împlinirea anului al 3-lea al Domniei, Pórta așteptă ca Ioan Caragea să se țină de legămîntul secret de a-și da demisiunea. Orî că aveă dorință Pórta să-l înlocuască, pentru a avé ocașiune de un noú câștig, saú că l-ar fi reîntărit pe Caragea, plătind din noú bune bacșișuri ómenilor Porții, demisiunea lui Caragea puteă să fie dorită de cei cari sciaú, că la 1812 Halat-Efendi câștigase de la Caragea nu mai puțin de 4 milióne de lei.

Acéstă demisiune nu se dete, cu tótă supărarea tăinuită a Porții; dar din cauza acestei purtări, se pare că unii din principalii Turciei se cam concertău cu noii pretendenți la Domnie, cu neamicii lui Caragea. Cu tóte acestea, precum ȓice Aron Florian, prin banî «Caragea a împedicat mai de multe orî furtunele ce se pregătiau să se spargă asupra capului lui și tot-deauna a triumfat despre viclenele uneltiri ale vrășmașilor săi» (1). Triumful lui Caragea de astă dată îl datoresce mai mult intervenirii lui Italinski, solul Rusiei la Constantinopole (2).

Orî-cât Metternich, prin de Gentz, căută să țină sub influența Austriei

(1) Manual de Istoria Principatului României. 1 vol. in-8°. București, 1859, pag. 184

(2) Despre intențiunea Porții de a înlocui pe Caragea la finele a trei ani de Domnie scrie Senfft de Pilsach către Regele Prusiei, din Constantinopole, în 25 Octobree 1815. Vestindu-î că Turcia trimite trupe spre Dunăre, Ambasadorul adaugă: «Circumstanța sporesce crisa: sunt tocmai trei ani de când Principele Caragea guvernă Valachia, și Pórta se pare dispusă a-l mazili, ca să deă Domnia la altul. On nomme même les candidats, qui sont le vieux Arghiropolo, interprète de la Porte, le Prince Suzzo, gendre du Prince actuel de Valachie et le Prince Hangerli, odieux à la Russie, qui n'ignore pas ses anciennes menées avec les agents de Bonaparte à Constantinople. La versalité des Turcs est connue; ils ont de la peine à se tenir au traité fait avec la Russie, qui leur impose de conserver les Hospodars de Valachie et de Moldavie pendant 7 ans, dans une place qu'ils aiment à mettre à l'encan le plus souvent que possible. Cette disposition du Divan est augmentée par les Grecs du Fanal, qui intriguent sans cesse, l'argent à la main, pour obtenir une de ces places qui font l'objet de leurs désirs et pour lesquelles ils ne se font aucun scrupule de commettre des crimes et de trahir leurs plus proches parents. Le Comte d'Italinski est parfaitement informé des mesures guerrières qui occupent la Porte et des intrigues qui la poussent à déposer le Prince Caradja; il en paraît très mécontent et il déclare hautement que la déposition du Prince Caradja équivaldrait à une déclaration de guerre contre la Russie. Il me l'a dit encore hier, à l'occasion d'un officier qui a commandé mon escorte en voyage et qui m'a fait prier de lui accorder une lettre de recommandation pour le Prince Caradja.»

(Oficerul n'a plecat, așteptând să vadă ce se alege cu Domnia lui Caragea.)

pre Domnitorul Muntean, evenimentele se însărcinau mereu să influențeze Curtea Munteană în folosul Rusiei.

De așa natură a trebuit să fie și încunoscințarea ce Caragea primi, în Iulie 1815, despre încorporarea ducatului Varșoviei la Imperiul rusesc. (1)

Relațiunile lui Caragea cu reprezentantul Rusiei îl îndemnă să primescă foarte bine, în trecerea lui prin București, pe trimisul Regelui Prusiei la Constantinopole, d-l Senfft de Pilsach.

Acesta scrie din București către Regele său, la 14 Septembre 1815, cu laudă despre Domnitor.

Răscăla pandurilor deși reprimată, Caragea simți că trebuiesc să liniștescă și reclamațiunile din țară, cari reclamațiuni puteau influența la Constantinopole. Caragea prin urmare se preocupă de finanțele țării — de care mai la vale vom vorbi — și reduce birul direct al țărânilor. La finele anului 1815 casa răsurilor, adică a lefilor, având de nazir pe fostul Mare Ban Gr. Brâncoveanu, constată că din cauza scăderii birului, casa acesta este în deficit până la finele viitorului Ianuarie 1816, cu 213.000 taleri. Divanul propune să se acopere deficitul acesta prin un împrumut de 223.650 de taleri, iar împrumutul să fie garantat în vinăriciul viitor care se va sporî. Domnitorul aprobă facerea acestui nou împrumut, care se contractează la fostul mare Vistier Ioan Moscu, cu taleri 7 și jumătate la pungă pe lună. Acești bani cu dobânda lor se vor plăti din adaosul vinăriciului din 1816.

Scăderea veniturilor țării pe o parte, și pe de alta urcarea cheltuelilor, au nevoit pe Domn să ieșă o măsură care nemulțumesc boeria. Amintim această măsură și aici, când facem istoria Domniei lui

(1) Dumne-văstră ispravnicilor ot sud.... sănătate, vă facem Domnia-Mea în scire, că Excelența Sa Elciul rusesc din Tarigrad, prin notă făcând arătate către Inalta Pórtă a prea puternicei noastre Împărății pentru ducatul Varșoviei, cum că prin obștăscă primire a tuturor Evropienescilor Împărății s'au unit cu Imperiul Rusiei, au făcut rugăciune de a se vesti tuturor acelora câți vor fi din ținutul numitului ducat și se vor fi aflând în ținutul stăpânirii prea puternicei Împărății, însă Leși desertori, să se arête către consulaturî, ca să li se deă cea desăvârșită ertare și uitarea celor urmate, care li s'au hărăzit de către Împărăția Rusiei; de aceea poruncim Domnia-Mea, ca prin publicație să o faceți acesta sciută prin tot județul, ca veri-câți Leși desertori sau neguțatori se vor fi aflând în ori-care parte de loc a județului să vie să se arête aici la cinstitul consulat al Rusiei, cu toate documenturile lor ce vor fi având, spre dovadă că sunt de la Lehia, ca să dobândescă ocrotirea Împărăției lor, și fiți sănătoși.—1815 Iulie 28.

Cod. LXXIV, fila 212.

Caragea, după ce de dînsa avem a vorbi la cap. finanțelor. S'au rînduit boeri, cari să cerceteze de aprópe: ce număr de scutelnicî și poslușnicî are fie-care boer? și s'au redus din numărul acestora, mai cu sémă de la cei cari nu se bucurău de vre-o influență mai deosebită. Cu acest mijloc Visteria speră să mai înmulțescă numărul contribuabililor, póte nu atât de redus din cauza ultimului răsboiú și a ciumei, cât din cauza abusivelor faceri de scutelnicî și de poslușnicî. În 1816 Ianuarie, numărul poslușnicilor «ce prin sfat de obște s'au hotărît» rămâne totuși de 10.737 de indiviđi și în plus câți-va adaoși mai apoi prin resoluțiunii Domnesci, iar cei-lalți sunt dați venit Visteriei. Așezămîntul poslușnicilor este din Maiú 1814, dar, la 25 Ianuarie 1816, Domnitorul îl reîntărește, amintind că pe lângă boerii pămîntenî, se cade să aibă poslușnicî și acei străini «sălășluiți și așezați aici în pămîntul țerii cu starea căsniciei lor, după vremi, unii mai dinainte, alții mai din urmă, și aú rămas nestrămutați de aici, cari toți aceștia s'au cinstit după cuviință și cu cinul de boeri».

În 1816 se aruncă o dare extraordinară, cu care să se pótă plăti 149.250 de taleri, prețul la 3.400 de salahori și a 580 de care, ce țera eră datóre să deă la cetățile turcesci pe fie-ce lună. Cei 16.000 de lude, cât mai rămăseseră în țeră, se îmbracă cu acéstă dare, așa că de lude vine câte 9 taleri și bani 40, «făr' de rásură și altă încărcătură.» Darea acésta se plătesce de la 1 Aprilie 1816. (1)

Cu tóte sporirile de dări, Țera-Románescă e datóre, în Maiú 1816, pe împrumuturi diverse, 1.356.983 taleri și 65 bani. Ca să acopere acest gol, Domnitorul stăruesce la kir Gheorghe Sachelarie, să primescă asupra-și *huzmeturile* țerii, cu adaosul banilor necesari pentru dobândă și agiú.

Se póte bine înțelege cu cine împărțiă câștigurile, fie Sachelarie, fie Moscu, împrumutătorii Statului Românesc!

Nemulțămirea crește mereú în țeră și în tóte clasele societății, pe măsura în care sporesc birurile și vexațiunile. În 1818 August, Caragea simte obligațiunea a mai ușurà dările. Vom aduce la capitolul finanțelor actele relative la aceste nouă «*gheniki*», întocmire a dărilor, împărțindu-le în trei categorii: în banii Visteriei din 6 semî pe an (în care intră și haraciul cătră Pórtă), în banii poștelor și în banii lefilor. Caragea suprimă în 1818 banii rásurilor.

Acéstă «*gheniki*», întocmire nouă de biruri, Caragea pune pe boeri

(1) Veđi *Tesaur de Monumente* de Papiu. Tom II, pagina 398.

să jure că nu o vor mai adăogi, ca să liniștescă agitațiunile sporinde din țără.

Cu începutul anului 1816, spiritele erau agitate peste tot în Principate și în Turcia de șgomotele răspândite despre o nouă invasiune rusescă, amenințând Principatele și Constantinopole. (1)

Maî mult decât ori-când, de Gentz regretă că Congresul n'a garantat integritatea Porții, căci această integritate n'o interesă numai pe dînsa, ci și pe toate cele-lalte Curți, siguranța generală și stabilitatea păcii Europei. Pórta însăși nu primise să tracteze despre această garanție, dóră temêndu-se nu cum-va să aibă ca prim rezultat încorporarea Principatelor la Austria și la Rusia, amintindu-și, cum la un moment dat, Napoleon I, tot în interesul integrității restului Imperiului Otoman, fusese gata de a cedă Impêratului Alexandru I țêrile române. Anglia fusese dispusă să sprijine în Congresul de la Viena garantarea integrității Imperiului turcesc, prin formula *generalei garanții a integrității tuturor statelor*. Acesta neprimindu-se în programul desbaterilor nici numele Imperiului Otoman n'a fost de loc articulat.

Tractatul ulterior al sf. alianțe, din Septembre 1815, de asemenea nu atinge de loc Pórta Otomană. D-l Gentz afirmă, că «*spiritul și tendința noului tractat de alianță sunt maî curênd indirect favorabile Porții.*»

Ăcestă conclusiune o scóte de Gentz din faptul, că cei patru monarch s'au legat de a nu tulbură pacea generală. D-l Gentz crede, că și Impêratul Alexandru a renunțat cu totul la planurile lui față cu Turcia.

De Gentz este însă îngrijat, căci vede, că tocmai Pórta Otomană manifestă sentimente răsboinice (pag. 209 și 210). Turcia se pregătesce energic de răsboi și nu se preocupă de alianțe cu Europa, visând la o ruptură cu toate Puterile, persuadată că va triumfă de întrêga Europă.

De sigur asemenea acuzări aduse Porții își aveau sorgintea tot în intrigile rusesci. De Gentz îndemnă pe Turcia să se apropie de Austria și de Anglia, să le consulte și să profite de sfatul lor, maî ales acum în pređiua când vor veni iar la ordinea țilei desbaterile dintre

(1) Veđi depeșa de la 1 Ianuare 1816 a lui de Gentz, în care scrie: «Depuis que je suis de retour à Vienne, j'ai été frappé de tout ce que j'ai entendu sur l'état des choses, sur vos frontières, sur les alarmes qui règnent dans les Provinces ottomanes limitrophes de la Russie, sur la disposition des esprits de part et d'autre; et par un rapport officiel que j'ai vu ces derniers jours, j'ai appris avec étonnement que, d'après des avis d'Odessa, on s'attendait à une invasion prochaine, et que l'on croyait Constantinople directement menacée.»

Pórtă și Rusia, pentru execuțiunea definitivă a tratatului de la Bucuresci și restituțiunea cetăților oprite de Rusia contra stipulațiunilor exprese ale aceluși tractat.

Ceea ce doriã de Gentz erã dorul lui Meternich, care cu drept cuvînt se temeã sã nu se începã un rãzboiũ între Pórtã și Rusia, rãzboiũ care puteã fi fatal Imperiului Otoman. Și se temeã Austria cu atãt mai mult, cã Impãratul Alexandru luase inițiativa neașteptatã a unei sf. alianțe, pe basã *religióasă creștinã*. Singurul fapt cã tratatul acesta era între creștini puteã sã se interprete în defavórea Turciei. (1)

Scim însã, cã în definitiv altul erã scopul sf. Alianțe, încheiate la 26 Septembre 1815. Pericolul pentru Pórtã Otomanã nu puteã veni dintr'acolo și mai cu sémã imediat. Afacerea relativã la insulele Ionice, puse sub protectoratul Angliei, displace Porții cu tóte îndemnurile Austriei de a vedé evenimentul cu ochi bun. Se spuneã Porții, cã întãrirea Angliei în Mediterana erã o garanție a integritãții Imperiului Otoman mai cu sémã față cu evẽtualitatea rãzboiului ce s'ar puté nasce din reclamațiunile Turciei contra neexecutãrii de Rusia a tratatului de la Bucuresci.

Prin faptul cã însuși Impãratul Alexandru comunicã la Constantinopole, prin Italinski, tratatul sf. Alianțe cu explicațiunea, cã numai împrejurarea cum cã toți semnatarii acestuși act sunt creștini a împedecat cererea adesiunii și a Sultanului, se aduce óre-care liniștire în Constantinopole și în Principate. Și cu tóte acestea, pe când tóte Puterile Europene aũ desarmat și desarmézã, singurã Rusia conservã întréga sa oștire. Acesta erã un punct negru la orizontul Europei. Adevérat cã din Petersburg se explicã întãrzierea licențierii oștirii și mai cu sémã se explicã pãstrarea oștirii, pe țermii Nistrului și în apropiere de Turcia, cu împrejurarea, cã magazinele de provisiuni erau așezate într'aceste regiuni și cã oștirea urmã sã se foloséscã de aceste provisiuni înainte de a operã o schimbare în pozițiunile armatei. Netãgãduit aceste explicațiuni nu explicaũ nimic și principele Constantin Ipsilanti spuneã, la Petersburg, orĩ cui voiã sã-l asculte, cã rãzboiul nu póte fi înlãturat.

(1) «Le premier mouvement de presque tous ceux qui apprirent l'existence de ce traité était de le regarder comme le précurseur d'un projet contre la Turquie. La religion chrétienne, disait-on, étant l'objet ostensible et le mot sacramental de cette pièce, il est clair qu'elle n'exclut point des entreprises contre les infidèles, et que le vœux secret de l'Empereur Alexandre a été celui de rallier les premières Puissances de la chrétienté, par un engagement solennel, pour leur proposer plus tard une espèce de nouvelle croisade.» (Dépêches du chevalier de Gentz, page 219).

Maî multe circumstanțe întăriaă această aserțiune: se așteptă dintr'un moment într'altul o nouă răscólă în Serbia. Amiralul rusesc Gray a fost însărcinat să pregătască o flotă de 13 vase pe Marea-Négră și Italinski se manifestă maî recalitrant la Constantinopole. Fusesse vorba să fie înlocuit prin alt ministru plenipotențiar, Strogonoff. Acum se lățise scirea, că Strogonoff nu va maî merge la Constantinopole.... (1)

Cu tóte aceste simptome, de Gentz credeă, cu drept cuvînt, că pacca nu va puté fi imediat conturbată. Acastă convingere resultă și din lungile conversațiuni ale generalului Austriac Steigentesch, trimisului la Petersburg, cu Impératul Alexandru (2).

Aprecierile optimiste ale generalului Steigentesch nu împedicaă ca îndată după sosirea lui Strogonoff la Constantinopole, negociațiunile cunoscute dintre Pórtă și Rusia, cu referință la execuțiunea unor articole din tractatul de la Bucuresci, să ieă un caracter tot maî iritant. Strogonoff se siliă să probeze, că Pórtă este vinovată într'astă privință. El susțineă, între altele, că stipulațiunile tractatului, întru cât privesce Principatele Valachia și Moldova, aă fost rău executate și că aă fost cu totul eludate și răsturnate, în ceea ce privesce pe Serbia. In loc de a restituî cetățile de pe Marea Négră, cari se conveniaă Turciei Rusia cereă din contră insula Șerpilor la gurile Dunării.

Asemenea reclamațiuni și dintr'o parte și dintr'alta nu vor avé negreșit consecințe grave, decât cu câți-va anî maî târziu.

Așa fel de negociațiuni împlu anî următori din Domnia lui Caragea.

Negociațiunile dintre Rusia și Turcia pe la jumătatea anului 1818, ieau un caracter amenințător și în tot cazul penibil. In Londra se credeă chiar că o mare exploziune eră de așteptat. La Viena lucrul se presintă ceva maî puțin amenințător.

Intre punctele negociate acum intră și afacerea ambelor Principate. După de Gentz aceste afaceri vor formă un punct esențial. (3)

In anul 1816 se svonesce din nou vorba de mazilirea lui Caragea Scrie despre acesta Senfft către Regele său, în 10 Iunie, 1816, dar adaugă a dice că el nu crede lucrul.

Din corespondența reprezentantului Prusian cu Regele său, culegem o informațiune surprindătoare: conspirațiunea de la 1816 din Bucuresci să fi fost urzită de consulul Austriac Fleischhackel, care avusese o neînțelegere fórte vie cu Domnitorul. Baronul de Stürmer, internunțiu

(1) De Gentz (Depêches inédites), pag. 256—257.

(2) Dépêches inédites de Gentz, pag. 270.

(3) Depeșa lui de Gentz din Viena, 30 Iunie 1818.

Austriac, dintr'un mare interes pecuniar (de sigur vre-un candidat la Domnie îi promisese bani) ajută pe Fleischhackel în reclamațiunile lui la Viena. Conspirațiunea acésta de a doua nu isbuti, dar internunțiul Austriac nu mai puțin lucră pentru mazilirea lui Caragea.

Despre conspirațiunea din 1816 în contra lui Caragea nu pomenesc scriitorii noștri. Că ea a existat, ba că s'a încercat în două rînduri, ne pôte sta de dovadă corespondența lui Pilsach cătră Regele Prusiei. La 25 Iunie 1816, Pilsach négă, ce e drept, că a urmat o a doua conspirațiune în Bucuresci, dar nu mai puțin constată trista situațiune a țerii din cauza lăcomiei Turcilor, a Domnitorului și a intrigilor diverșilor candidați de Domnie, printre cari citéză pe Hangeri, omul «cel plin de spirit, de îndrăsnélă și de datorii».

Pe la începutul lui Iunie 1816, se descopere în Bucuresci conspirațiunea contra lui Caragea și în contra boerimii. În acéstă conspirațiune intrau ómeni din trépta cea mai de jos și de sigur și din pandurii, cari în anul trecut se revoltaseră în Oltenia (1).

Ca acéstă rěscólă să fi fost inspirată, dacă nu înjghebată în taină, de consulul austriac Fleischhackel, noi nu posedăm documente și nicăiri nu aflarăm informațiuni așa positive și afirmative ca în corespondența lui Senfft, mai sus adusă. Adevěrat că în conspirațiune ieau parte și căți-va sudii Austriaci, dar acésta nu explică în mod lămurit interesul ce putea să aibă Austria de a rěsturnă pe Caragea, prin care tocmai ținea firele politice la Constantinopole. Condicele Domnesci ale lui Caragea nu păstréză amintiri directe despre acéstă încercare de rebeliune. De Pilsach însă, într'o notă a lui de la 24 August 1816, spune că: «procesul acusaților de conspirațiune de la Bucuresci s'a terminat. Cei doi Austriaci implicați au fost condamnați la spânzurătoare și fiind-că art. 8 din pacea de la Carlovitz autorisă executarea pedepsii supușilor Austriaci chiar în Turcia, vor suferi pedépsa de mórte la Bucuresci, afară numai dacă internunțiul nu va obține să fie predați autorităților austriace, ca să fie pedepsiți cu mórte în Transilvania (2).

(1) *Le Moniteur Universel*. No. 170. Mardi, 18 Juin 1816. — Valachie—Bucarest, 1 Mai. On a découvert ici, il y a quelques jours, une conspiration, *tramée* par quelques séditieux de la plus basse classe du peuple contre la vie de notre Prince et tendant à renverser notre gouvernement. On a déjà emprisonné *cinq* des principaux séditieux, qui attendent la juste punition de leur crime.

(2) *Senfft de Pilsach cătră Rege*. Constantinopole, 24 August 1816.

... Le procès des coupables de conspiration à Bukarest est fini. Les deux Autrichiens impliqués ont été condamnés à être pendus, et, comme le huitième article

Cum că rolul atribuit de Senfft lui Fleischhaker în această conspirație nu este întemeiat, se poate vedea și din faptul, că cancelarul Metternich, în cursul lui Iulie 1816, trimite consulului Austriac din București o scrisoare, prin care îi mulțumesc de purtarea lui în împrejurarea tulburărilor din București și-i trimite ca răsplătire o tabachere de aur împodobită cu diamante (1).

Suntem înclinați de a bănuși, că această conspirație era pe placul Muscalilor amicii Prusiei, pe care o reprezintă de Pilsach la Constantinopole. Tocmai Rusia, urmărind reclamațiunile ei față cu Pórta Otomană, ordonase oștirilor sale să se apropie de Principate. Această scire o comunică Porții Domnitorii țerilor române, dar îndată apoi tot ei o desmintesc, atribuind mișcările de trupe la simple manevre. (2)

Din următorul an 1817 avem a aminti fapte importante. Mai întâi călătoria Impăratului Austriei prin Ardél și Bucovina dă ocaziune Domnitorilor Români să-l curtenescă. Caragea trimite spre a saluta pre Impăratul, pre ginerele său Banul Arghiropulo. La 8 Septembre st. n., acesta e primit cu distincțiune în audiență, la Sibiiu. (3)

de la paix de Carlovitz autorise l'exécution des sentences portées contre les individus de cette nation, en Turquie même, ils doivent subir la peine de mort à Bukarest, à moins que l'internonce n'obtienne qu'ils soient livrés aux Autrichiens, pour être mis à mort en Transylvanie... (*Iorga*, Acte și fragm. II).

(1) *Le Moniteur Universel*. No. 214, Jeudi 1er Août 1816. Vienne, le 30 Juillet.

M. Fleischhaker, agent d'Autriche à Bucarest, a reçu du prince de Metternich une lettre par laquelle ce ministre lui témoigne sa satisfaction sur la conduite qu'il a tenue lors des troubles qui ont éclaté contre le hospodar et les nobles du pays, et lui envoie en même temps une tabatière d'or garnie de diamans.

(2) Senfft de Pilsach către Rege. Constantinopole, 25 Novembre 1816.

..... Les Princes de Moldavie et de Valachie ayant informé la Porte Ottomane que les troupes russes, sous les ordres du général Benigson, se concentraient de plus en plus dans le voisinage des confins de l'Empire turc, le gouvernement avait envoyé en hâte des ordres pour mettre en état de défense les forteresses du Danube et pour préparer tout ce qui est nécessaire pour s'opposer à une invasion. A peine que ces ordres étaient partis, la Porte Ottomane s'est entièrement rassurée par les mêmes Princes-Hospodars sur le mouvement de l'armée russe, qui n'avait été motivé que par des manoeuvres d'exercices, que le général Benigson lui avait fait exécuter.... (*Iorga*, Acte și fragm. II).

(3) *Le Moniteur Universel*. No. 275, Mardi, 30 Septembre 1817.

Autriche. Vienne, le 18 Septembre.

D'après les dernières nouvelles d'Hermanstadt l'Empereur a parcouru le 7 et le 8 tous les environs de cette ville. S. M. a présidé le 9 un conseil sur les finances de la province. L'Empereur se proposait de se rendre le lendemain sur les frontières de Valachie pour examiner les établissements de quarantaine, ainsi que les superbes restes de la *Voie Julienne*, ouvrage des Romains. La Cour devait partir le 12 pour

Al 2-lea fapt este mórtea violentă a lui Cerni George, capul insurecțiunii sêrbesci. Acêsta se întîmplă în August 1817, la Belgrad, unde se întorsese din Chișineu, cu ocasiunea negociațiunilor pentru fruntariile Serbiei. Acêstă împrejurare vine și ea să mărească conflictul latent dintre Rusia și Turcia. Cerni George a fost ucis de comandantul turc din Belgrad, care-î trimise capul la Constantinopole (1).

Acêstă împrejurare obligă pe Pórta la concesiuni față cu reclamațiunile rusesci, în cursul lunei lui Septembre, cât privesce regularea fruntariilor despre Moldova. Pórta primesce ca acêstă frontieră să trecă la Dunăre, pe țermul drept al brațului Sulinei, până la punctul unde se întrunesc cu brațul Chilieî, mai sus de Ismail. (2)

Luî Andréossy la Constantinopole succedase, ca ministru plenipotențiar al Regatului frances, marchisul de Rivier. Acest ambasador nu mai continuă față cu Rusia, față cu Strogonoff, acțiunea predecesorului său. De aceea nici nu se mai ocupă Franța de sórtea Principatelor. Intréga jumătate de an din 1817, *Monitorul Universal* frances nu mai aduce decât rare notițe cu referință la țerile nóstre. Nu așa se petreceau lucrurile sub Napoleon I-iu!

Singurile notițe ce găsim în *Monitorul Universal*, în jumătatea din

Kronstadt. Le genre du Prince de Valachie, Ban Arghiropulo, que ce Prince avait envoyé à Hermanstadt pour complimenter LL. MM. a eu, le 8, l'honneur de leur être présenté.

Le Moniteur du 5 Septembre 1817.

La August 1817 au călătorit MM. LL. Austriace în Bucovina (dans le beau pays de Buckowine (!), où la végétation est magnifique. Les derniers points sur ces frontières, que LL. MM. avaient parcouru, sont le passage de la Porte de fer de Trajan et celui de la Tour Rouge sur le fleuve de l'Aluta.

(1) Veți *Le Moniteur Universel*, de la 21 August 1817.

(2) *Le Moniteur Universel*. No 280. Mardi, 7 Octobre 1817.

Vienne, le 25 Septembre.

M. le baron de Strogonoff a eu, le 22 du mois passé, une conférence avec le Reiss-effendi, concernant le règlement définitif des frontières. Cette conférence s'est tenue avec le plus de solennité possible, et le ministre avait donné ordre a un courrier de se tenir prêt à partir le 26 pour Saint-Pétersbourg.

Le Moniteur Universel. No. 298. Samedi, 25 Octobre 1817.

Constantinople, le 10 Septembre.

Les négociations avec la Russie ont pris une tournure très-heureuse. Dans une conférence tenue le 2 de ce mois avec le baron de Strogonoff, la Porte a adopté les propositions de l'Empereur Alexandre pour les nouvelles frontières de la Besarabie. La nouvelle ligne de démarcation entre les deux Empires passe sur la rive droite du Danube connue sous le nom de Sulina, et suit jusqu'à l'endroit où il se réunit avec le Kili, au-dessus d'Ismail. M. Bogdanovich, le commissaire de démarcation pour la Russie, est déjà retourné à Pétersbourg.

urmă a anului 1817, sunt în număr de două. Prin acea d'întâia se vorbesce de o mișcare, care s'ar fi întimplat la Bucuresci, în urma căreia Domnitorul Caragea ar fi fost silit să părăsescă capitala. (1)

A doua desminte scirea despre mișcarea arătată mai sus și apoi cu mult optimism laudă domnia lui Caragea și dă scire despre un cutremur întimplat și despre mersul timpului. (2)

În anul 1818 negociațiunile cu Rusia continuă. În fond sunt tot aceleași din anii anteriori. În formă, ele ieau alt demers. Strogonoff nu mai desparte cele patru puncte *sub lite*: a) Execuțiunea tractatului de pace cât privesce pre Sêrbî, cărora Pôrta s'a angajat să le recunoscă dreptul de autonomie civilă și religiósă; b) Partea acordată Rusiei în administrațiunea Principatelor Moldovei și Valachiei și dificultățile, cari s'au ridicat asupra execuțiunii acestui articol; c) Diverse cestiuni relative la fixarea fruntarielor și la indemnătățile stipulate; d) Restituirea unor cetăți în Asia, cerute de Pôrta și nestipulate prin ultimul tractat. (3)

(1) *Le Moniteur Universel*. No. 302. Mercredi, 29 Octobre 1817. Vienne, le 17 Octobre.

Les lettres de commerce annoncent qu'il y a eu à Bucarest un mouvement, à la suite duquel l'Hospodar a été, dit-on, obligé de quitter cette capitale.

(2) *Le Moniteur Universel*. No. 320. Dimanche, 16 Novembre 1817. Vienne, le 1-er Novembre.

Nous avons reçu ici des lettres de Bucarest, du 14 Octobre. Il en résulte que la plus parfaite tranquillité règne dans la Valachie; que l'état sanitaire des habitants de cette province est très satisfaisant; qu'on n'y découvre plus la moindre trace d'une maladie contagieuse, etc. Les symptômes de la peste, qui s'étaient manifestés, l'été dernier, dans quelques communes de la Moldavie, ont disparu entièrement. Les mêmes lettres rapportent, qu'on a ressenti le 12 Octobre, à Bucarest, trois secousses assez fortes de tremblement de terre. La dernière était assez violente; mais elle n'a causé aucun dommage. Le temps était pluvieux, et il y avait un brouillard assez épais toute la journée du 12 Octobre.

(3) *Le Moniteur Universel*. No. 213. Samedi, 1-er Août 1818. Constantinople, le 20 Juin.

Les négociations entre la Sublime-Porte et le ministre de Russie, M. le baron de Strogonoff, ne paraissent offrir rien de nouveau quant au fond; c'est seulement sous le rapport de la forme qu'elles ont, à ce qu'on assure, pris une autre marche. La Russie, dit-on, a ordonné à son ministre de ne point séparer les quatre objets de la négociation. On prétend que ces objets sont: 1) l'exécution du traité de paix pour ce qui concerne les Serbes, auxquels la Porte a promis l'exercice libre de tous les droits civils et religieux; 2) la part accordée à la Russie dans l'administration des Principautés de Moldavie et de Valachie, et les difficultés qui se sont élevées sur l'exécution de cet article; 3) diverses questions relatives à la fixation des frontières, et aux indemnités stipulées, qui sont restées indéçises lors de la dernière convention; 4) la remise de quelques forteresses en Asie, que la Porte demande, et qui,

Asupra acestor puncte, Rusia admite negociațiunile imediat, sau la un alt moment, după cum va plăce Porții. Acastă concesiuone o face Impăratul Alexandru, fiind-că se pregătiaū suveranii mari ai Europei să se întâlnească la o nouă conferință sau congres, la Aix-la-Chapelle și de sigur, că voiă ca Europa să nu fie indispusă în contra lui și să-l considere ca pregătitor de tulburări nouă a păcii universale.

Pe când la Constantinopole, în anii al 6-lea și al 7-lea al Domniei lui Caragea, continuaū asemenea negociațiuni, la Bucuresci, pe totă ziua, se făcea mai grea acastă domnie. Dionisie Eclesiarchul, a căruia lucrare se termină cu anul 1815, nu ne mai pôte servi pentru istoria Domniei lui Caragea din acești ani. Zilot Românul (Fănuță) amintese însă de intrigile boerilor din anul al 5-lea al Domniei lui Caragea. Constantin Filipescu, care simția că se înneacă corabia lui Caragea, acum «prin ipochimene rusesci la Tarigrad» provóca reclamațiuni ale consulului rusesc în contra jafurilor țării, de cari eră acusat Domnitorul, jafuri de cari se folosise, este sciut, și însuși marele Vistier Constantin Filipescu.

E probabil că mișcarea boerescă provocată de Const. Filipescu este aceea, de care pomenia *Monitorul Universal* frances din 29 Octobre 1817. Domnitorul înăbuși lesne asemenea mișcare, făcend surghiun pe Filipescu la moșia sa Bucovul.

Asemenea sórtă avură și alți doi boeri înțeleși cu Filipescu, anume Vornicul Const. Bălăceanu și marele Logofet Grig. Ghica. Acest succes nu asigură totuși triumful definitiv al lui Caragea și împlinirea celor 7 ani de domnie. Averile lui mari, cuoscute la Constantinopole, erau tocmai un pericol pentru capul lui. Cu boerii răsvrătiți tot se putea împacă el și la nevoe se putea cotorosi de ei chiar și prin otravă, cum a fost acusat de public la mórtea lui Const. Filipescu, căruia îi dete voe, din causă de bólă, să se întórcă la Bucuresci, după câte-va luni de exil și care muri neîntârđiat, dând loc la asemenea bănuială de otrăvire. Dar nu eră tot asemenea de ușor să-și asigure impunitatea la Constantinopole și mai cu sémă să-și apere acolo averile, după ce se va fi dus în urma împlinirii celor 7 ani de domnie.

Insciințat de amicul său de Gentz, că între punctele în desbatere dintre Strogonoff și Pórtă va fi și întrebarea dăinuirii domniei sale, (1)

n'est pas stipulée dans le dernier traité. On ajoute que la Russie laisse à la Porte l'alternative de négocier actuellement sur tout l'ensemble de ces questions, ou bien de remettre toute négociation à un autre moment.

(*Journal de Francfort*).

(1) Depeșa din 30 Iunie 1818.

Caragea preferă să-și ieșă măsurile de precauțiune înainte de oricare soluțiune s'ar fi dat unei asemenea întrebări, cu atât mai mult că nu putea să spere una bună, din moment ce o parte din boerii țării lucra acuma împreună cu Rusia contra lui.

Așa fiind împrejurările, Caragea se hotărî să abandone tronul și țera. La 29 Septembrie, Domnitorul asistă la înmormântarea lui Radu Golescu. După aceea prânzi la curtea Sa și în urmă simulă o promenadă afară din Bucuresci, după ce-și luase, negreșit, toate dispozițiunile pentru fugă, ducând cu sine familia Sa, ba și pe ginerii săi, Banul Arghiropulo, Postelnicul Vlahuță și pe Mavrocordat. După 4 ore de călătorie, sosi în Bucuresci un trimis al lui Vodă cu însărcinări de căimăcămie pe numele Banului Brâncoveanu, Vornicului Barbu Văcărescu, Logofătului Samurcaș și boerului Vistier Ghica. Se adună îndată Divanul întreg și se hotărêse a se comunica la Constantinopole scirea fugei lui Caragea. Iată arzul boerilor din 29 Sept. 1818 către Porța Otomană:

Arzul către Împărăție, când a fugit Domnul țării Ioan Gheorghe Caragea Voevod, 1818 Septembrie 29.

Noi, robii prea puternicii Împărăției, mitropolitul, episcopii, egumenii i boerii mari și mici, căpitani și totă săraca raiaua, din cea neapărată datorie îndemnându-ne, ca nisece supuși ai prea puternicii și a noastră hrănitore Împărăție și cu cele până în pământ închinăciuni către prea Înălțatul împărătesc prag, arătându-ne printr'acest prea plecat al nostru obșteșc arzul-mahzar, însciințăm prea blândului auđ al prea puternicii Împărăției, că Domnia-Sa Ioan Vodă Caragea, Domnul acestei țeri, *astăzi, la 29 ale acestei luni Septembrie, pe la zece ciasuri din zi, lăsând scaunul Domniei, a plecat, eșind afară din politie întocmai cu același chip ce obicinuia de eșia afară la plimbare*, iar peste prea puțină trecere de vreme, ca de vre-o patru ciasuri, ne-am pomenit că din urmarea drumului Domniei-Sale ne trimite câte-vă porunci în seris, care iarăși după a supunerii datorie și povățuire socotim că se cuvine a se face sciut și la împărătescul auđ al prea puternicii Împărăției. Iată trimetem și copii după dîsele adeverate cu iscăliturile noastre mitropolitului, episcopilor și boerilor, trimițând osebit și copie după o notă ce în urmă ni s'a trimis de către cînstitul general consulat al Rusiei de aici, spre a se face cunoscută către împărătescul auđ și cererea ce face prin numita notă Excelenția Sa generalul consul rusesc. Și tocmai după primirea acestor porunci ale Domniei-Sale ce s'a ăis mai sus, încredințându-ne cu bună-sémă de a sa pribegire de aici din țera, cu totă familia sa, numai decât pe de o parte noi boerii am îmbrățișat cu toții străjuirea politiei și otcărnuirea țerii, priveghind din totă virtutea de a se pune în lucrare și a se urmă orî-câte mijloce privesc la întregimea acestui împărătesc cheler, după a supunerii strămoșescii noastre fierbinte rāvne și credință, ca unii ce de la a sa împărătescă milă așteptăm totă hrana și mângâerea, iar pe de altă parte pentru nizamul mărginei n'au lipsit de a însciința fără de zăbavă și pe luminații i slăviții muhafizii ai serhaturilor de această fără de veste întâmplare, până când ne vom învrednici a sosi și a se arêta această vrednică de jale a noastră însciințare la împê-

rătescul prea înalt prag, înaintea căruia, aşternând cele până la pământ ale noastre închinăciuni, să ne tânguim de această fără de veste şi nenădăjduită întimplare a pribegirii Domnului, care nu puţină spaimă şi turburare a pricinuit la obştea supuşilor raele de aici ale prea puternicii Împărăţii, întocmai ca şi la alte trecute întimplări de pribegiri ale acelor Domni, cari, arătându-se în pământul ţării cu desăvîrşită stăpânire şi putere, au pus în lucrare fără de şială toate cugetările i voinţele lor, când nu puţine răutăţi şi pagube am suferit, în cât din nisce urmări ca acestea ale Domnilor am ajuns a ni se turbura a pururea liniştirea ţării (care este cheler împărătesc), şi în vreme ce noi tot-deauna suntem şi în totă viaţa noastră vom fi supuşi şi credincioşi, ne vedem încungiuraţi de asemenea supărătoare turburări. Dar cu toate acestea, împlinind datoria supunerii şi a credinţei noastre către prea puternica Împărăţie, am odihnit cu cele mai blânde şi cuviincioşele mijloce pe supusele raele, am pus în bună orînduială curgătoarele treburi ale ţării, şi toate câte am socotit că privesc la nizamul cel obştesc al pământului le-am întocmit cât ne este prin putinţă, spre înlesnirea sfintelor împărătesci porunci, spre săvîrşirea curgătorilor treburi şi spre întocmirea liniştirii celor obştesci. De aceea dar, alergând totă obştea supuşilor locuitori de la acest împărătesc şi nouă de hrană dătător cheler al prea puternicii Împărăţii, ne rugăm cu cele până la pământ închinăciuni, ca să-şi reverse prea puternica împărăţie cea cu blândeţe părintescă şi împărătescă mila sa, către cei ce cu nesătioasă dorire aşteptă şi privesc la aceeaşi împărătescă a sa milostivire, şi precum apururea de la moşii strămoşii noştri am dobândit mângâere de la a sa nemărginită milă, ce privesce către toţi supuşii prea puternicii Împărăţii, asemenea şi acum să ne învrednicim a dobândi ceea-ce a sa stăpânescă, părintescă şi împărătescă privighere, cu ochi milostiv privind asupra supuşilor săi, va binechibzuî spre a li se păzi cinstea, dreptăţile i privileghiurile, care prin împărătescile şi vrednicile de închinăciuni hatişerifuri ni s'au hărăzit, cum şi liniştita petrecere i odihna, atât a părţii bisericesci i a neamului boerilor pămîntenî, cât şi a toatei obştei supuşilor raele a chelerului împărătesc, căci noi a pururea cu totă obştea înălţăm mâni de rugăciune către înaltul Dumnezeu, pentru prea puternicul şi prea dreptul al nostru făcător de bine şi şitorul dreptăţii stăpân al nostru, spre îndelungirea anilor vieţii Împărăţiei sale şi spre întărirea şi starea împărătescului său scaun până în veci.

Prin acest arz boerii foarte timid se mărginesc abia de a ruga Pôrta Otomană «a li se păzi cinstea, dreptăţile i privileghiurile, cari prin împărătescile şi vrednicile de închinăciune hatişerifuri li s'au hărăzit.» (1)

(1) Von Schladen, în raportul său către Regele Prusiei, din Constantinopole, 24 Novembre 1818, amintescă că boerii Munteni au profitat de interegn ca să revendice «des certains droits, usurpés ou éludés depuis nombre d'années par les Hospodars. Les Kaimacams nommés par le Prince fugitif, au moment de son départ, après avoir recueilli les différentes représentations des principaux boyards, ont adressé une requête au Grand Seigneur, en réclamant :

1. Le droit de nommer aux places vacantes du clergé.
2. Celui de remplir exclusivement par des indigènes toutes les charges dans la Principauté, excepté celles de la Cour.

Boerimea nu profită măcar de ocaziune ca să cêră înapoerea dreptului țerii, de a-și alege însăși pre Domnitorul său.

Ca răspuns la arzul boerilor nu întârzie a le veni din Constantinopole firman, prin care Pôrta se arată mulțumită de devotamentul boerilor și le vestesce înlocuirea lui Caragea, prin Alexandru Suțu.

Iată acest firman după traducere grecescă :

Tălmăcirea acestui firman grecesc al Vizirului, răspuns la arzul ce au trimis boerii pentru fuga Domnului Caragea și pentru Măria Sa Alexandru Suțu, ce s'a făcut Domn.

Laudele celor mai aleși din norodul Mesiei, boeri ai Țerii-Romănesci, îmulțescă-se supunerea vóstră. In scurt vi se face sciut, că am primit și cu de-amêruntul am înțeles cele dintâi și mai în urmă trimise armahzarurile vóstre, împreună și cu alte hârtii, adevitóre de cea în faptă dintru început plecaciune de slugă și drepiatea vóstră, și cuprinđetóre, că la 10 ale lunei lui Zihilge, în ți Duminecă, Domnul Valachiei Caragea Iancu, fugind cu ai casei și cu copiii lui, au trimis scrisori din cale de 4 cêsuri de la Bucuresci și că cel din Bucuresci consul Rusesec a trimis notă franțuzescă, ale căroră scrisori cum și ale notei ați trimis copii; că urmând după vreme și după întâmplare cu tóte puterile vê nevoiți spre nimerirea mijlócelor celor ce privesc spre odihna și aducerea la stare a memlechetului împêrătesc și spre liniștita și neclătita stare a sâracei raele, că vê aflați nevoindu-vê spre osîrdnică împlinirea înaltelor porunci ce sunt date, așezându-vê spre înaltă bună plăcere, cunoscând acêsta de netăgăduită datorie de slugă și de laudă avându-vê și că, într'acestea aflându-vê, așteptați arêtarea înaltei milostivei împêrătesci hotăriri, dintr'acestea s'au arêtat bine primită și bine plăcută prea puternicului Devlet silința vóstră spre a vesti înaltei Porți lucrul cum s'a urmat spre supunere și sadacat, îndreptându-vê neabaterea vóstră din calea supunerii și a dreptății, și punerea îndeletnicirii vóstre cei ce are sfîrșit bun spre păzirea nizamului raelei și spre paza liniștei ei. Iar acum, fiind-că cel ce a fost Domn Moldovei, Alecu Suțul Voevod. orînduindu-se Domn Valachiei, a îmbrăcat caftan și s'a trimis din partea numitului Domn Caimacam, pentru care s'a dat după obiceiú înaltă poruncă de Căimăcâmie, și fiind-că numitul Domn s'a încredințat de la cei ce merg și vin de pornirile vóstre cele spre bună plăcere și de punerea silinței spre economia memlechetului Împêratului, a însuciințat de acêsta unele ca acestea fapte bine plăcute și dovedî de

3. Celui d'exiger que les Hospodars soient tenus à ramener, à l'expiration de leur règne, tous les Grecs qu'ils auraient introduits dans la Principauté.»

140 de boeri s'au învoit să revendice aceste drepturi. Acești boeri, după Schladen, ar fi voit să detroneze imediat și pre Metropolitul Nectarie, căci eră grec.. (Veđi Hurm., Supl. I. 311—2.—Veđi N. Iorga, Acte și fragm., pag. 539). Boerii nu s'au putut înțelege în privința Metropolitului Nectarie.

Copie după arzmagzarul boerilor s'a trimis și noului Domn Alex. Suțu. Acesta consultă pre Strogonoff, de este legală jalba boerimei. Strogonoff respunse că da, de ôre-ce este anterioră venirii lui Suțu la domnie.

E de cređut că boerimea Munteană nu trimisese arzul, fără a consulta prealabil pre vestitul consul Rusesec Pini.

credință au îndoit mulțumirea. Decî până va sosi aci mai sus ȕisul Domn, spre bună plăcere și dreptate, așezându-vă veți sili și veți nevoi dimpreună cu sfatul celor ce s'au trimis Caimacamî, spre nimerirea mijlócelor ce privesc spre a nu se întîmplă turburare la nizamul iconomieî memlechetului, și ca să ve siliți spre arătarea dreptății întru care ve lăudați, arătând cea desăvîrșită destoinicie, spre dovedirea cuviincióselor fapte ale dreptății, vi s'a scris acéstă scrisóre, care, cu dumneȕeesc ajutor sosind, veți urmà dupà chipul ce vi se scrie, și pe a celui ce urmèzà povèțuirii. (1)

In Țarigrad.

Derviș Mehmet.

Caragea pregătise pe îndeletele fuga lui din țeră. De mai multe luni își trimisese banii în Elveția, Anglia și Rusia. Acéstă o spune și o corespondență a *Monitorului Universal*, din Constantinopole, cu data de 14 (26) Octobre. (2)

(1) *Cod. 77, fila 341 v. și 342.*

(2) Iată diversele corespondențe din *Monitorul Universal*, relative la fuga lui Caragea: *Le Moniteur Universel*. No. 215 du 11 Nov. 1818. Din Viena, la 1 Novembre.

Des lettres arrivées hier de Bucarest en Valachie annoncent que le Prince régnant de ce pays, Jean Caragia, vient de partir secrètement avec toute sa famille et toute sa Cour. Ce Prince avait acquis dans la Valachie une fortune immense en fort peu de temps. Il était devenu si puissant auprès de la Porte, qu'il a exilé plusieurs boyards de premier ordre qui s'opposaient à son ambition. Il paraît certain que le Grand Seigneur avait l'intention de le perdre pour s'emparer de ses trésors. Mais celui-ci a eu le temps d'imiter son prédécesseur, le Prince Ypsylanti. On a établi aussitôt, après la fuite du Prince Caragia, un gouvernement provisoire. On craint beaucoup que cet événement n'occasionne des troubles.

Le Moniteur Universel. No. 317. Vendredi, 13 Novembre 1818. Vienne, le 31 Octobre.

D'après des lettres authentiques de Temeswar, de la date du 13 de ce mois (Voir le *Moniteur* du 11), le Prince Caragia, Hospodar de la Valachie, y était arrivé avec sa famille, et a demandé au gouvernement la permission de fixer son domicile en Transylvanie. Il avait appris, par un correspondant affidé de Constantinople, que son beau-fils, qui est chargé de la fonction de Dragoman de la Porte, et qui depuis longtemps intriguait contre son beau-père, avait enfin réussi à faire décréter sa destitution et probablement sa mort. Le prince Caragia convoqua sur-le-champ le Divan de Bucarest, lui remit les rênes du gouvernement, et partit dans la nuit pour les frontières de l'Autriche. Quelques heures après son départ, le firman du Grand-Seigneur, ordonnant de le déposer et de lui couper la tête, arriva à Bucharest.

Le Moniteur Universel. No. 324. Vendredi, 20 Novembre 1818. Vienne, le 8 Novembre

L'Hospodar de la Valachie, Janko Caradscha, n'est pas arrivé à Temeswar, comme on avait dit, mais à Cronstadt en Transylvanie. Il arriva sous l'escorte de 600 Arnaoutes, qui s'en retournèrent en Valachie. Le temps de son règne, qui devait être de sept ans, en vertu du dernier traité avec la Russie, était sur le point de s'écouler. Les boyards de la Valachie ont pris les rênes de l'administration jusqu'à ce que son successeur arrive de Constantinople. Le Prince émigré a invoqué la protection de l'Empereur de Russie. Le prince Czertwertinski, attaché à l'ambassade russe à Vienne, est parti pour porter cette nouvelle à son Souverain à Aix-la-Chapelle.

Ca să nu afile boerii, cari l-ar fi putut opri de a fugi, Caragea se ocupă cu trebile țerii până la ultimul moment și chiar în ziua fugii sale. Din această zi posedem decretul lui, prin care acordă Dómnei Ruxandra Hangeri, sora răposatului Beizadea Grig. Ghica, o pensiu de 2,000 de taleri pe an și alți taleri 3,000 pe an clironomilor răposatului Beizadea Gr. Ghica, din veniturile mănăstirii Ghiculescilor, sf. Spiridon nou. (1)

Le Moniteur Universel. Samedi, 12 Decembre 1818. Constantinople, le 28 Octobre.

La Porte a reçu, relativement à l'évasion de l'Hospodar de Valachie, Prince Caradja, les détails suivants :

«Il était accompagné de son épouse, son fils, ses deux gendres, Arghiro-pulo et Vlahutzky, et du boiard Mauro Cordato. Il paraît qu'il avait préparé de longue main son évasion, car il avait depuis plusieurs mois fait passer des capitaux considérables en Suisse, en Angleterre et en Russie. La Porte a donné amicalement connaissance au ministre de Russie de l'évasion de l'Hospodar, et elle lui a représenté la nécessité de nommer à ce poste, qui était devenu vacant. M. le baron de Strogonoff a reconnu avec la Porte cette nécessité ; mais il a observé que, jusqu'à ce que le terme de sept années de régence stipulé par le traité fût écoulé, la place d'Hospodar ne pouvait être remplie qu'*ad interim* par un kaïmacam.»

Le Moniteur Universel. No. 353. Samedi, 19 Décembre 1818. Pétersbourg, le 24 Novembre.

Des lettres de Bucharest racontent de la manière suivante les circonstances de l'évasion du Prince Caradja, Hospodar de Valachie :

«Le 10 Octobre à midi, le Prince Caradja se trouvait encore à Bucharest ; il assista à la cérémonie funèbre du feu Ban Golesko. Après avoir dîné dans son palais, il feignit de faire une promenade vers le faubourg Bayor (?) et exécuta par ce moyen le projet de fuite qu'il avait médité. Réuni à son épouse, son fils, ses filles et ses gendres, accompagné de *Ban* d'Arguiropulo et du *Postelnich* Vlahhoutzky, et pourvu d'équipages de voyage, il prit la route de Cronstadt. Environ trois cents *Arnautes*, sur la fidélité desquels il ne pouvait cependant pas compter avec certitude, composent son cortège. Pour empêcher toute poursuite, il a fait rompre derrière lui les ponts jetés ça et là sur les marais et les rivières : c'est ainsi qu'il atteint sans obstacle la frontière d'Autriche. Le lendemain matin, il a envoyé des dépêches aux boyards qu'il avait nommés gouverneurs ; savoir : au *Ban* Brankovan, au *Vornik* Barbo Varkaresko, au *Logothète* Samour-Kache, et au boyard *Vistier* Ghica.»

(1) *Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahscoie.*

Cinstit și credincios boerule al Domniei-Mele biv vel căminare Iancule, epitrópe mănăstirii sfintului Spiridon Nou, fiind-că prin hrisovul Domniei-Mele, ce am dat, am hotărît și am orînduit ca taleri 2.000 ce aveă răposatul Beizadea Grigorie Ghica, fiul răposatului Domn, ctitorul al acestei mănăstiri, ajutor la cheltuelile sale din veniturile mănăstirii, afară din taleri 3.000 ce s'au aflat vechi orînduiți, acești taleri 2.000 ce au fost orînduiți pe obrazul răposatului Beizadea și cu alți taleri 100 adaos din veniturile mănăstirii, am orînduit ca să se dea Luminăției Sale Dómnei Lucsandrei Hangerli, sora răposatului Beizadea Grigorie Ghica, ca să-i ieă pe tot anul prin

Dejă în ¹⁶/₂₈ August 1818, eră la Curțile ambilor Domni agitațiune, temere despre mazilirea lor înainte de cei 7 ani deplin. Pagé, gerantul Consulatului frances, în timpul concediului lui Formont (care înlocuise pe Ledoulx), scrie de acésta o notă Ducelui Richelieu.

Șapte zile după acésta notă, Pagé adreséză ministrului său Richelieu alta, în care îi dă detaliile fugei lui I. Caragea în modul următor:

Pagé à Richelieu. Buc. 17 Octobre 1818.

Vestesce că la 11 ale lunii a fugit Caragea.

Après avoir assemblé tous les boyards du pays pour les rassurer sur les craintes qu'ils avaient, il en a nommé de suite plusieurs aux places tant du Divan que de la police et il est parti pour Cronstadt avec toute sa famille, dans la même journée, accompagné de 500 Arnaoutes. Ce départ a paru d'autant plus précipité qu'on supposait qu'il attendrait le retour du tartare expédié, il y a quelques jours, à Constantinople, pour, dit-on, porter au Bezadey George, son fils, des instructions sur la conduite qu'il devait tenir. Du reste, tout s'est passé paisiblement, d'autant plus que l'administration de ce Prince est peu regrettée; c'était un homme sans mœurs et très avare, qui a dépouillé tous les malheureux habitants de cette Province.... On est aujourd'hui dans la plus vive impatience de savoir quel Prince sera nommé ici. Tous les vœux semblaient se tourner vers le bon et malheureux Prince Soutzo, dont l'administration a toujours été fort douce.

Consulul Austriac și Rusesc a favorisat mult fuga lui Caragea. «Le Prince de Moldavie a demandé son rappel», ca să-și vadă pe tatăl său.

Nicolae Filimon, în «*Ciocoii vechi și noi*», aduce următorul pitac-aft al lui Iō Ioan Gheorghe Caragea, din 29 Septembrie 1818, prin care Domnitorul ar fi anunțat țerii abandonarea domniei:

«Cu mila lui Dumneșeu Iō Ioan Gheorghe Caragea V. V., etc.

«Dumné-vostră veliților boeri ai Divanului Domniei-Mele.

«Cum veți primi acest pitac al Domniei-Mele, să vă adunați la Mitropolie și să faceți cunoscut tuturor boerilor Halè și Mazili, că eu am lăsat scaunul domniei pentru scoposuri ce numai mie mi se cade a le scî; iar după aceea să alcătuiți Căimăcămia și să căutați trebile țerii cu osârdie și dreptate; și pentru o mai bună pază a liniștei locuitorilor, să faceți *mehtup* (raport, arătare) către *muhafizii* sârhatu-

dumné-lui cinstit și credincios boerul Domniei-Mele Grigorie Ghica vel Vistier, în cât va ave Luminata Dómnă Hangearli vieță, iar taleri 3.000 ce sunt vechi urméză a se da pe tot anul la clironomii rēposatului Beizade Grigorie Ghica. Ci dar într'aces-ași chip să urmezî cu darea acestor bani din veniturile mănăstirii. Tolco pisah gpd. — 1818, Septembrie 29.

Cod. LXXVII, fila 340, v.

rilor după marginea Dunării, ca să vă dea ajutorul trebuincios. Tolco pisah gospodsvomi.» (1)

Este acesta un pitac ce în adevăr a existat, și ce s'a lipit pe toate zidurile Bucurescilor, cum afirmă minunatul romanțier al Domniei lui Caragea, ori e o închipuire a lui, ca scriitor? Nu putem spune, dar, de ore-ce nu am aflat în nici o Condică Domnescă asemenea act și de ore-ce despre el nu se face mențiune de boeri în arz-magzarul lor către Pórtă și nicăiri, noi îl bănuim neautentic.

Un punct care ne autoriză să credem acesta este și căci *pitacul* îndemnă pe boeri să *alcătuéscă* ei *Căimăcămia*. Apoi «*Căimăcămiile*», după obicei, nu le organizașu boerii, ci noii Domni, până la venirea lor din Constantinopole. Chiar de va fi ordonat Caragea să se facă o Căimăcămie, boerimea preferă să stea țera pe mâna ei și de aceea titlul noiei administrațiuni interimare este: *Noi boerii țerii*. În cod. LXXXVII (pag. 93 verso), întâlnim pitace date de «*Noi boerii Țerii-Romănesci*», de la începutul lunii Octobrie 1818 până la 20 Octobrie, când boerimea se decide a restrînge administrațiunea în mâinile a câtor-vă boeri. Aceștia își dîc: *Noi boerii otcărmuitorî Țerii-Romănesci*. (2) Numai la 12 Novembre 1818, când Alexandru Nicolae Suțu este numit Domn, se institue «*Căimăcămia*» (Cod. LXXXVII, pag. 105.) Repetîm mai întâiu administréază țera «*Noi boerii Țerii-Romănesci*», apoi «*Noi boerii otcărmuitorî*.»

Caragea stătù cât-vă timp în Transilvania la Brașov și în alte părți după care se duse în Italia, unde rămase până la sfîrșitul vieții sale.

Wilkinson, raportând în scrierea sa evenimentul fugéi lui Caragea, dă cu totul alte informațiuni decât cele de mai sus; el dîce următoarele: «Hospodarul Caragea strîngênd o imensă bogăție în cursul, celor 6 ani de ședere în Valachia, și temêndu-se ca să nu i se cêră compt la întórcerea sa la Constantinopole, de acéstă acumulare de bogății aplicată în profitul său, creșù convenabil de a face o retragere prudentă, și de a se stabili într'o țéră creștină óre-care din

(1) *Ciocoii vechi și noi*, ediția Müller. Bucuresci, pag. 132. No. 82 și 83.

(2) O carte deschisă din 20 Octobrie 1818 vine să ne lămuréscă în mod neîndoios, că după *fugirea* Domnului din scaun, pentru buna petrecere a tuturor pentru nizam, i pentru ferire de rău, i pentru a dreptății pază și pentru orînduélile cele bune cari se află întocmite a se păzi, spre a nu se întîmplă vre-un cusur, sau vre-o ataxie, iar mai virtos pentru datorile țerii cele netăgăduite, cari merg la P. In. Pórtă a Impărătiei și pentru îndestularea celor trebuincioșe ale prea vestitei cetăți Tarigradului, ce merg de aci, după întocmirile ce se află făcute încă de când eră Domn în scaun, *ne-ai ales obștea*.

Europa, în afară de atingerea puterii turcesci. El trimise toate fondurile sale la bănci europene; și în luna Octombrie 1818, întrunind pe câți-vă din principalii boeri, le încredință frânela guvernământului și părăsi Bucurescii, pentru a se duce cu totă familia sa la Kronstadt, în posesiunile austriace, unde el sosi fără accident.» Resultă din această informațiune a lui Wilkinson, că Domnitorul nu părăsi Bucurescii, fără de a fi înștiințat prealabil pe câți-vă din boeri. Această informațiune este din nou și cu mai multe amănunțimi adusă mai departe de Wilkinson, în *apendicele No. III, pag. 255. (1)*

(1) Iată întrăgă această informațiune, care venită de la un martor ocular, e foarte prețioasă. Ea este extrasă din două scrisori adresate din Bucuresci la Londra. La 7 Octombrie curent (1818), un mesager pentru Principele sosi în 3 zile din Constantinopole, și în aceeași zi sgomotul circulă în oraș, că Principele se gătia de ducă. A doua zi dimineața, se vădă postelnicul Vlăhuță, cu femeea sa (fiica Principelui) și familia sa, eșind din oraș într'o trăsură de călătorie; și în timp ce mari preparative de depărtare se continuau la Curte, sgomotele se măriră, și poporul începă să fie alarmat.

Duminecă 11, după ce ceremonia obicinuită a Baeramului turcesc fusese făcută la Curte, Principele conferi titluri la diferite persoane și făcă câte-vă schimbări în afacerile publice. După masă, el însoți convoiul bătrânului Banul Golescu, și, la întorcerea sa, el chiamă în cabinetul său pe Spătarul Băleanu, pe Aga Văcărescu, și pe alți câți-vă, și îi informă că fiind în pericol de a perde viața, dacă ar rămâne mai mult timp în țară, se află în momentul plecării lui. El le recomandă de a-și da toate silințele pentru a menține ordinea și liniștea, și numi un guvern provisoriu, compus din Metropolit, Brâncoveanu și Samurcaș, cărora el le dădă instrucțiuni, pentru a dirigi afacerile în timpul absenței sale, și până când Pôrta va lua măsuri, pentru a regulă noua administrațiune. El trimise de asemenea să caute pe dl Pini, consulul general al Rusiei, și după ce l-a decis de a avé grijă de afacerile particulare, pe cari el n'ar fi avut timpul să le reguleze, își luă în mod amical concediu de la ei toți, și plecă în calésca sa ordinară, urmată numai de doi servitori, ca și cum ar merge să-și facă obicinuita sa plimbare de séră. El se duse la Bănésa, unde se întâlni cu Princesa femeea sa, cu Princesa Ralu, fiica sa și bărbatul ei Banul Arghirovulo, tînărul Principe Constantin, postelnicul Mavrocordat, aga Vlangali, și un mic număr de servitori, cari îi așteptău toți cu trăsuri de călătorie, cu cai de poștă, cu bagage, etc. Ei merseră împreună, și la o mică distanță de Bănésa, ei se uniră cu 400 de Albanesi (garda corpului Principelui) bine montați și armați. Ei se îndreptară spre Kronstadt, în Transilvania, unde sosiră în siguranță, după o călătorie de 4 zile; ei fură perfect de bine primiți de generalul austriac, care comandă la frontiere.

Cei 400 de garzi fură trimiși înapoi și Principele, pe când el se află încă pe drum trimise diferite ordine guvernului provisoriu, ca și cum el ar fi continuat de a fi singurul șef al țării.

Se dice, că nu va stă mult timp la Brașov, dar că se va duce în Elveția, unde are intențiunea de a-și fixă locuința.

Imediat după depărtarea sa, consulul rus puse pecetea Imperială pe toate aparta-

Pe la jumătatea anului 1817 în Constantinopole erau două curente: unul în fruntea căruia eră Vizirul, sub influența corespondențelor lui Caragea cu de Gentz, nu eră favorabil pretențiunilor muscălesci. Călalt curent, cu totul pacific, eră condus de însuși Sultanul. Acesta or-

mentele Curții, dintre cari multe conțineau efecte de mare valóre; după ce puse un secevestru formal pe proprietățile particulare ale Principelui, sub pretextul că nu plătise mai multe sume, ce eră dator față de nisce supuși ruși.

Toți boerii se întruniră la 12 și scriseră Porții particularitățile acestui eveniment neașteptat. Ei avură, după acésta, mai multe conferințe și se decisé în fine de a trimite o petițiune Sultanului, pentru a-l expune calamitățile la cari ei erau supuși sub administrațiunea Principilor greci, și a-l rugă să încredințeze pe viitor guvernământul Principatului Divanului singur; ei se angagiau în cazul acesta de a observă cu credință toate condițiunile, cari fuseseră până atunci impuse Hospodarilor. Noi așteptăm acum cu frică măsurile ce Pórta va crede convenabil să adopte, și acésta rezoluțiune nu este de o mică importanță pentru sórtea țerii. În așteptare noi trăim în temeri continue, nu cum-vă Pașalele turcesci din vecinătate, să nu ieă asupra-le de a trimite trupe pentru a ocupă țera, circumstanțe cari, în loc de a produce efectele bune ale unei măsuri prudente, vor pune totul în confusiune și desordine, și înspăimântă la un așa grad un mare număr de familii, în cât fac dejă preparative pentru a se retrage în Transilvania și în Moldova.

10 Decembre. Totul s'a petrecut fórte liniștit. Sultanul, după ce a deliberat în consiliul său asupra petițiunii boerilor, a refusat de a primí cererea lor, și a numit pe Principele Alexandru Suțu nou Hospodar al Valachiei. Caimacamii sêi sunt dejă sosiți și au luat administrațiunea provisorii a afacerilor publice. Noi scim acum într'un mod óre-care, că Principele Caragea a părăsit Kronstadtul și-și va fixă reședința sa la Geneva.»

Veđi în ce mod este narată întâmplarea fugei din Bucuresci a lui Caragea și consecințele ei de către von Schladen, represintantul Prusiei la Constantinopole, în 14 (26) Octobree 1818, în nota sa cătră Regele sêu. (*Torga, Fragm. II*).

O altă variantă, care resultă din informațiunea lui Wilkinson, este următórea: După Wilkinson boerii, prin arzul lor cătră Pórta, ar fi cerut încetarea domniei fanariotice și să fie ei însărcinați cu administrarea țerii. Arzul nu cuprinde în mod explicit cererea boerilor de a administră ei țera pe tot-deauna, dar este un document precursorii mișcării de la 1821, în acel sens, că critică și desaprobă domniile Fanarioților, în pasagiul unde đice, că asemenea pribegii, s'au întâmplat și din partea altori Domni, «cari arătându-se în pământul țerii cu desévârșită stăpânire și putere au pus în lucrare făr' de sfielă toate cugetările, voințele lor, de la cari nu puține rēutăți și pagube am suferit, în cât din nisce urmări ca acestea ale Domnilor, am ajuns de a ni se tulbură de-apururea liniștea țerii..... în vreme ce noi tot-deauna suntem și în tótă vieța noastră vom fi supuși și credincioși.....».

Boerii se recomandă în locul Domnilor greci, dar ezită de a pune punctul pe *z*.... Totuși lui Wilkinson i se scrie din Bucuresci, că boerii erau hotărâți să cêră Sultanului, ca pe viitor guvernul țerii să fie lăsat pe sêma Divanului singur (*Apendice III, pag. 257—258*).

În tot cazul, chiar dacă cererea acésta de încetare a Domniei Fanarioților nu s'a

donă în Iunie 1817 Vizirului, ca neîntârziat să se înțeleagă cu Rusia (1).

făcut în 1818, măcar cu curagiul cu care a fost formulată la 1774, nu mai puțin probează că curentul anti-fanariotic există în țeră și că, mereu spornic, pregătesce naționala mișcare a lui Tudor Vladimirescu.

Von Schladen spune în notele către Regele Prusiei, că cererile din arzul boerilor (140 de boeri) se mărginiau la mai puțin decât ce a scris Wilkinson și că la numirea lui Suțu, acele cereri boerii le comunicară și noului Domn.

În notele, încă inedite la ora când scriem aceste șiruri (1890, 6 Septembre) ale lui von Schladen către Regele Prusiei, din Octombrie-Novembre 1818, se văd dificultățile ridicate de Strogonoff, carele susținut tesa, că fuga lui Caragea nu e un delict atrăgând mazilirea lui. Peripețiile acestei ciudate controversă le lăsăm la o parte, de ore-ce finalmente modul de a vedea al Porții triumfă, cum von Schladen anunță Regelui său, prin nota sa din 28 Novembre 1818.

(1) Le *Moniteur Universel*. No. 211. Mercredi 30 Juillet 1817. Constantinople, le 20 Juin.

«Jusqu'à présent le Divan, ou Conseil du Grand Seigneur, n'avait pris aucune délibération décisive sur les représentations de M. le Comte de Strogonoff, ministre de Russie, relatives aux prétentions les plus justes et les mieux fondées de cette Puissance. Les obstacles à cet égard provenaient de l'influence du grand-Visir sur le Tefterdar (ministre des finances) et le Reis-Effendi (ministre des affaires étrangères). Le Sultan, qui avait au contraire extrêmement à cœur une réunion avec la Russie, adressa de son propre mouvement, le 3 Mars, au grand-Visir, le *Hatti-Schérif* ou rescrit ci-dessus, remarquable par l'énergie avec laquelle il est conçu:

«Il y a eu jusqu'à présent plusieurs discussions très-longues sur la note qu'a remise le ministre de Russie, cependant on ne nous a encore remis aucun protocole de vos séances. Il y a déjà plus de quarante jours que cette affaire a été soumise à votre délibération. Pourquoi n'avez-vous rendu aucune décision à cet égard? Nous devons croire d'après ce délai, que vous ne vous occupez dans vos séances que de choses inutiles. Voulez-vous donc attendre jusqu'à ce que le ministre de Russie se fâche et en vienne aux menaces? Si vous croyez que la guerre soit inévitable, pensez aux moyens de défense. Exposez-nous en détail les motifs suffisants pour donner lieu à cette guerre, et l'étendue des ressources dont vous ferez usage. Mais si le temps, où nous sommes, et les circonstances ne nous permettent pas d'entreprendre la guerre, prévenez le plutôt possible par une réponse convenable le mécontentement du ministre de Russie.»

«L'impression que ce rescrit a faite sur le Divan était facile à prévoir. Elle a donné lieu à un second *Hatti-Schérif*, qui est conçu en ces termes:

«Mes ministres, après avoir mûrement tout examiné, ayant reconnu la nécessité de renoncer à tout projet de guerre, et de prendre le sage parti d'un accommodement, il est absolument indispensable que les conférences s'ouvrent incessamment, et que la note, dont il s'agit, soit remise sans délai par le Reis-Effendi au ministre de Russie. Mais il faut mettre le plus grand soin à ce que cette note soit bien faite et clairement rédigée, et non comme la première qui n'avait point de sens, afin de faire connaître à la Russie que notre intention est d'arranger les choses à l'amiable.»

«Les dispositions pacifiques du Sultan et son langage décisif ont suffi pour amener la chute du parti opposé. Le grand-Visir a été vivement réprimandé; mais

Cap. III.

Finanțele.

Nicăirea mai plastic nu se poate face icóna unei Domnii, ca în studiul finanțelor ei.

Să vedem dar, cum se presintă finanțele sub I. Caragea.

În urma războiului și a grelei ocupațiuni muscălesci dintre 1806—1812, Visteria țerii ajunsese la foarte mare lipsă, din cauză mai cu seamă că numărul contribuabililor eră foarte redus, prin ciumă, prin emigrațiune și prin faptul că nenorociții țeranii își lăsaū ósele pe drumuri, ducând, în depărtare și chiar peste hotare, în toiul ernii, proviant pentru oștirea rusescă. Apoi abuzurile de tot felul și cu deosebire abuzul cu poslușnicii, cu scutelnicii, acordați boerimei, pe la mânăstiri și pe la tot felul de persóne, făcuse foarte grea cislă, adecă repartițiunea birurilor.

Prima preocupățiune a lui Caragea a fost, o recunóscem, de a reorganisa finanțele. Încă cu începutul anului 1813, Caragea a cerut Divanului, mai înainte de tóte, să chibzuéscă asupra îmbunătățirii *calemurilor* Visteriei, fie la centru, fie în județe. Marele Vistier Const. Filipescu i-a arêtat Domnitorului, că *«din pricina răsvrătirii trecutei vremi, sameșii de pe la județe au ajuns la o mare schimonosire și până la cel mai desăvîrșit catahrisis, depărtându-se și buna orîndu-élă și liniștirea obștei și întîmplându-se și multe zătieniri la curgétóarele trebuințe ale Vistieriei și ale țerii, urmându-se și lucruri în potrivă»*. Caragea găsesce că rêul vine mai înainte de tóte din cauza nestabilității funcționarilor Visteriei și deci dispune, ca să fie ca și din vechime *«nestrămutată statornicie a calemurilor Visteriei și să se întemeze în stare neclintită, împodobindu-se cei ce se vor alege destoinici și practicoși calemgii după credința și vrednicia cu care se vor arêta, cu milă și cu cinste de la Domnia-Mea»*.

Prin hrisovul său din Iunie 1813, Caragea împarte cancelaria Visteriei în 16 calemuri, fie-care cu câte un sameș, un *«extractar»*, un logofêt de bresle, un logofêt al havalelelor, altul de scutelnici, unul asemenea de slujitori și câte un logofêt la rămășițuri, la capan, la răspunsuri,

le Reis-Effendi, qui lui servait d'instrument; à été destitué et remplacé par le Dzañil-Effendi, qui a déjà occupé plusieurs fois ce poste.

(Journal de Francfort).

un logofăt de poslușnici, unul de jălbi, unul al răsurilor, prin care să se deă lefile, un condicar și trei logofeți, cari să aibă «găzdiile» județelor, și șese zarafi. După recomandarea Vistierului Const. Filipescu, Caragea numește funcționari la toate aceste posturi, declarându-le inamovibile și scutindu-i de ori-ce dare sau havaet, afară de casul când vre unul va căde în «vină vedită și cercetată» și atunci încă cu hotărîre Domnescă. Pentru sameșii de la județe încă dispune Caragea, prin același hrisov, «ca să fie omeni de cinste, cu sciință de socotelă și cu praxis de ale județului, unde se va rîndui, și să li se deă de la Visterie cărțile Domniei-Mele cu ponturi arătătoare, ca să scie fiecare cuviincioasa lui datorie».

Intre obligațiunile sameșilor, Caragea pune următoarele:

- 1). Să aibă în totă vremea catagrafie adevărată a stării județului;
- 2). Să aibă *extractari* de lude pentru toate împlinirile din județ;
- 3). Să țină catastișe curate pentru încheerea socotelilor, pentru breslele județelor, de scutelnicii, de poslușnici, de slujitori și de veri-ce orîndueli ale Visteriei;
- 4). Să țină în regule poruncile Domnesci, ce se vor trimite la județe, fără de a se amestecă la trebile condicării;
- 5). Să stea sub ascultarea ispravnicilor și să îndeplinescă poruncile Domnesci și ale Visteriei;
- 6). Să deă la Vistierul cel mare ca «*flodorimă*», când se numește în funcțiune, numai câte taleri 1.500, iar nu mai mult; și
- 7). Să fie inamovibili, pe cât timp nu vor căde în vină veghiată și cercetată. (1)

(1) *Hrisov pentru orînduēla și întocmirea calemurilor Visteriei și sameșilor de pe la județe, ca să fie nestrămutați din slujbă,*

Fiind cu mila lui Dumnezeu din început, de când ni s'a încredințat Domnia și oblăduirea aceștii pravoslavnice Domnesci Nostre țeri, mai întâiu am îngrijit pentru a norodului obștăscă răsufare, punēnd în lucrare câte cuviința a cerut, ca să petrecă fieș-care cu acea viețuire, după care, aflāndu-și îndestulare, să ne hrānescă cu ale mulțumitei sale semne, și nu am lāsāt după acēsta nici un cēs măcar să trecă fār' de a nu socoti chipurile și mijlōcele cele bune ale veri-cāreia în liniștită petrecere, și am întocmit intru întemeere câte nizamuri s'au convenit, gāsind la multe starea țerii cu schimbarea neîntocmirii și depārtatā din cuviincioasa ei alcātuire; așā dar, după cercetāriile ce am făcut Domnia-Mea, dāndu-mi-se o desāvīrșitā încredințare și pentru tagma Visteriei, adecā calemurile ce sunt însărcinate fieș care în parte cu trēba, scādutā cu totul din întocmire statornicieii de mai înainte, asemenea și pentru sameșii de pe la județe din pricina rāsvrātirii trecutei vremi āu ajuns la o mare schimonosire și pānā la cel mai desāvīrșit catahrisis depārtāndu-se și buna

Încă înainte de darea hrisovului pentru organizarea calemurilor Visteriei, Caragea s'a preocupat cu drept cuvînt de abuzurile făcute

orînduială și liniștirea obștei și întîmplându-se și multe zăticniri la curgătoarele trebuințe ale Visteriei și ale țerii, urmându-se și lucruri împotrivă. Deci, ca pentru o neapărată trebuință și ca un lucru ce statornicia este un temei întru care razimă în tótă vremea cele mai bune alcătuirii și de folosire și de laudă, spre întocmirea orînduelilor, și spre . . . tuturor mădulărilor ca să se urnescă veri-ce trébă atât de bine, în cât fieș-carele, cunoscînd făpta adevărului, să o pótă numi după cuviință isvor al întemeerii nizamului. De aceea, binevoind Domnia-Mea, am hătărît, ca să întărim cu acest Domnescul Nostru hrisov, ce s'a dat cinstului și credinciosului boer al Domniei-Mele dumné-lui vel Visterul Constantin Filipescu și tuturor celorlalți boeri dregători ai Visteriei Domniei-Mele, acea de mai înainte și din vechime nestrămutată statornicie a calemurilor Visteriei, și să se întemeeze în stare neclintită, împodobindu-se cei ce se vor alege destoînici și prahticoși calemgii, după credința și vrednicia cu care se vor arêta, cu milă și cu cinste de la Domnia-Mea, am orînduit a fi în canțelaria Visteriei 16 calemuri, adecă sameși ai Visteriei, extractar, logofêt de bresle, logofêt al havalelelor, logofêt de scutelnici, logofêt de slujitori, logofêt de rămășițuri, logofêt de capan, logofêt de răspunsuri, logofêt de poslușnici, logofêt de jălbi, logofêt al răsurilor, prin care să se deă lefile, i condicar și trei logofeți să aibă găzdiile județelor și 6 zarafi, numindu-le aceste dregătorii ale Visteriei Domniei-Mele, cu care am însărcinat pe cei ce s'au arêtat de dumné-lui vel Visterul de credincioși și de destoînici de aceste slujbe, cărora să li se deă și deosebite cărți ale Domniei-Mele, cuprinđetóre de tréba fieș-căruia, cum și pentru datorie supunerii ce se cade a avé către dumné-lui vel Visterul și de privilegiul ce ne-am milostivit a li se hărăzi, pentru ca să slujescă fieș-care cu credință, cu osîrdie și nici unuia să nu i se mai facă nici o dată schimbare de la calemul la care se va află, nici să fie supuși calemgii sub vre-o numire de dare, cu cuvînt de havaet, pentru ca să nu încoteneze sciința Visteriei, nici odată strămutându-se hărțiile calemurilor de la o mână la alta, cu adesea schimbări ce făr' de orînduelă se urmêză până acum, în cât nici odată stăpânirea nu puteă să-și afle întrégă îndestulare la întrebările ce făceă, și așa să fie neclintiți și nestrămutați acești dregători slujbași ai Visteriei Domniei-Mele în tótă curgerea vieții lor, fără numai când se va găsi vre-unul căđut în vre-o vină vedită și cercetată și va fi cu cuviință a lipsi, după scumpă cercetare ce se va face de către dumné-lui Vel Visterul, arêtându-i-se învinovățirea cu anaforă la Domnia-Mea, atunci să se lipsescă, să-și ieă și căđuta, rêsplătire, făcându-se alegere de alt obraz prahticos și cu sciință de acea meserie și se va orîndui în locul celuia ce se va lipsi de însine Domnia-Mea a fi la acel calem, și după starea ce va avé, va fi cinstit și prin caftan, precum a fost obiceiū de mai înainte întocmit. Așijderea și pentru sameșii de la județe, făcându-se de către dumné-lui Vel Visterul cu scumpătate alegere, ca să fie ómeni de cinste, cu sciință de socotélă și cu prahsis de ale județului, unde se va orîndui, să li se deă de la Visterie cărțile Domniei-Mele cu ponturi arêtátóre, ca să scie fieș-care cuviincioșo lui datorie și urmarea ce are să facă, și să fie și ei de-apururea nelipsiți și nestrămutați, când vor sluji cu dreptate, cu silință la meseria lor, a-și avé în tótă vremea catagrafie adevêrată a stării județului, extracturi de lude pentru tóte împlinirile din județ și pentru încheerea sócotelilor, catastișe curate pentru breslele județului,

prin excesiva acordare de poslușnici, cu paguba Visteriei și spre încărcarea cislei satelor. Așa, cu acest scop Caragea provocă, prin pitacul său, Divanul Domnesc, să chibzuască un cuviincios nizam pentru poslușnici. În Martie 1813, Divanul se adună la Metropolie, sub președinția Metropolitului Nectarie și cere marelui Vistier catastișe de câți postelnicî are fieș-cine? Marele Vistier nu pôte da asemenea catastișe, di-

de scutelnicî, de poslușnici, de slujitorî și de veri-ce orînduelî ale Visteriei și tôte poruncile Domnescî ce se vor trimite la județ, să le albă în păstrare, neamestecându-se la trebile condicării, ce sunt pricinî ale Divanului Domniei-Mele, îndatorat să fie sub ascultarea dumné-lor ispravnicilor a se sili spre săvîrsirea Domnescilor poruncî și ale Visteriei, ca să ieă săvîrsire la vreme și fără cusur, ferindu-se de urmările cele împotrivă, să li se păzescă privilegiul pe deplin, a se află la tréba sămeșiei neclintiți și nestrămutați, afară numai când vor arêta dumné-lor ispravnicî pentru vre-unul din sameși, că a căduț în vre-o vină, acela să se cerceteze la judecata Visteriei, și vèdindu-se vina lui, cu anaforaua d-lui Vel Vistierului să se arête Domniei-Mele, ca nu numai să lipsescă din sămeșie, ci să se și pedepsescă, spre pilda altora, orînduindu-se altul în loc, care se va alege de destoinic și cu sciință, păzindu-se nestrămutat întocmirea cea mai sus arêtată. Dar fiind-că sameșii după cuviincioasa orînduială din început s'au legat la Visterie, care de la o vreme încôce s'au cunoscut ca un chip de irat al Vistierului celui mare și dintr'acêsta a venit lucru supus sub catahrisis, hotărîm Domnia-Mea, ca sameșii ce se vor alege și se vor orîndui de acum înainte să deă la Vistierul cel mare, ca o filodorimă, numai câte talerî 1.500, iar nu mai mult. Acêstă bună întocmire și așezămîntul ce l-am hotărît Domnia-Mea, atât pentru calemurile dregătorilor Visteriei, cât și pentru sameșii județelor, este o statornicie a orînduelilor țerii celor bine întocmite de la Visterie, poruncim Domnia-Mea, dumi-tale Vel Vistiere și dumné-vôstră altor boerî, ce după vremî vè veți află în acêstă dregătorie, să o păziți cu tôte scumpétatea și să fiți următori întocmai după cum se cuprinde, căci dintr'acêsta isvorêscé odihna și folosul obștei și înlesnirea săvîrsirii tuturor orînduelilor țerii și trebuințelor Visteriei, și spre întemeerea acestei bune orîndueli, rugăm și pe cei-lalți frați Domni, ce în urma nôstră îi va învrednicî milostivul Dumneđu, oblăduitori acestui pămînt, să se păzescă nestrămutată, ca să se învrednicescă și dumné-lor a li se păzi hotărîrile întocmai și acêst Domnesc al Nostru hrisov, trecêndu-se la condicile Divanului și ale Visteriei Domniei-Mele, să se deă la sf. Mitropolie întru păstrare, care s'a adevêrit cu însăși credința Domniei-Mele, Iō Ioan Gheorghe Caragea Voevod, punênd mărturie pre prea sfințitul duhovnicescul nostru părinte Mitropolitul țerii chir Nectarie, pre prea iubiții nôstri fii, Gheorghe Caragea Voevod, Constantin Caragea Voevod și pe tōți cinstiții și credincioși boerîi veliți dregători ai Divanului Domniei-Mele: pan Constantin Filipescu Vel Vistier, pan Radu Golescu Vel Ban, pan Isaac Ralet Vel Vornic de Țera-de-sus, pan Grigorie Ghica Vel Logofêt de Țera-de-sus, pan Radu Văcărescu Vel Vornic de Țera-de-jos, pan Dumitrașco Racoviță Vel Vornic al treilea, pan Istrate Crețulescu Vel Vornic al 4-lea, pan Iordache Slătineanu Vel Logofêt de Țera-de-jos, pan Constantin Suțu Vel Hatman, pan Mihalache Manu Vel Vornic de politie, pan Mihalache Suțu Vel Spătar, pan Constantin Vlăhuț Vel Postelnic, pan Atanasie Hristopol Vel Logofêt al străinelor pricinî, pan Nestor Vel Clucer, pan Aleco

când, că aşteptă să se facă catastişele pe judeţe. Divanul amână deci redactarea nizamului cerut de Vodă, iar de o cam dată, pentru a înlesni Visteria, dispune, că «*câţi posluşnicii va fi având veri-cine străin, să se ieă pe sēma Visteriei afară de vieri de pe la vii, pescari şi vînători, cari şed pe moşii străini şi afară de posluşnicii mânăstirilor şi ai boerilor din oraşul Bucuresci şi Craiova, unde le sunt casele şi starea.* Să lase posluşnici şi văduvelor boerilor, (1) tocmai ca sentinţa

Mavrocordat Vel Căminar, pan Constantin Creţulescu Vel Paharnic, pan Iordache Tufeanu Vel Stolnic, pan Scanavi Vel Comis, pan Costache Caracaş Vel Sluger, pan Mihail Vel Pitar şi Ispravnic, pan Constantin Filipescu Vel Vistier, scriindu-se hrisovul acesta la întâiul an dintru întâia Domnie a Domniei-Mele, aici în oraşul scaunului Domniei-Mele Bucuresci, la anii de la zidirea lumei let 7321, iar de la nascerea Domnului Nostru Isus Christos let 1813 Iunie, de Nicolae Logofêt za Vistiere.

(Pecetea gpd.)

(1) *Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahischoiê.*

Dumné-ta vel Vistiere, primită fiind Domniei-Mele acéstă anaforă a părinţilor arherei şi a dumné-lor boerilor, o întărim Domnia-Mea, spre a-şi avé urmarea întocmai şi numai acéstă osebite facem ca: la vremea când se va face întocmirea pentru câţi posluşnicii se cuvine a avé fieş-care, să li se deă negreşit adeverinţă cu pecetea Visteriei, ca să fie sciut de a nu se mai urmă vre-o catahrosis de adaos, pentru care adeverinţi poruncim, ca nimenea să nu îndrăsnescă a luă o para ca avaet saŭ de alt cevaşi, când se vor da posluşnicilor.—1813 Aprilie 3.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofêt.

Prea înălţate Dómne,

După luminata porunca Măriei Tale ce prin pitac ni s'a dat spre a chibzui un cuvîncios nizam pentru posluşnicii, adunându-ne cu toţii la sf. Mitropolie, am cerut de la dumné-lui vel Vistierul să ne arête catastihul de câţi posluşnicii are fieş-care şi dise, că nu sunt cunoscuţi Visteriei toţi posluşnicii, căci încă până acum n'aŭ venit catastişe de la tôte judeţele, de aceea n'aŭ avut după ce face chibzuire, ci vor rămâné posluşnicii tot în orînduiala ce sunt, ca pe o vreme ce este şi ne daşnică, până vor veni catastişe de la tôte judeţele şi atunci vom chibzui câţi posluşnicii se cuvine să albă fieş-care obraz după starea sa, şi vom arêta Măriei Tale prin deosebită anaforă şi catastih, iar acum de o cam dată câţi posluşnicii va fi având veri-cine pe moşie, străini, să se ieă pe sēma Visteriei, afară însă din vierii de pe la vii i din pescari şi vînători cari şed pe moşii străine i din posluşnicii ce aŭ mânăstirile i boerii în oraşul Bucurescilor şi în oraşul Craiovei, unde le sunt casele şi starea, şi afară din politie nici jupănesele văduve ce nu aŭ moşii şi fin câte câţi-vă posluşnicii orî aici saŭ afară pe moşii străine şi prin oraşe unde le sunt casele lor, aceştia ne rugăm Măriei Tale să nu se supere şi când se va face întocmire pentru câţi posluşnicii să aibă fieş-care, se vor socoti şi aceştia din numărul aceloră cărora posluşnicii ce va rămâné a fi bunî, măcar că dice dumné-lui vel Vistierul ca să li se deă adeverinţă cu pecetea Visteriei, dar acest fel de adeverinţă ne rugăm Măriei Tale să se poruncescă dumné-lui vel Vistierului a nu se da, că ei cu vrême

din fabula, când lupului nu i se dă voie să ieă mai mult decât câte o pelceă de fie-care ôie.

Cu tôte aceste întocmiri din anul 1813, boerii fiind interesați a-și păstră câți mai mulți poslușnici și scutelnici, nu se grăbesc a da nizamul cerut de Domnitor și a întôrce Visteriei ca dajnici poslușnicii și scutelnicii abusiv luați de fie-care.

În Maiu 1814, Divanul face o nouă așezare a dărilor. După provocarea prin pitac Domnesc, de la 21 Aprilie, cheltuelile Visteriei se declară la 2.558.660 taleri, afară de spesele întreținerii menzilorilor, adecă ale poștelor țerii, care după socotela boerilor taie suma de 1.515.176 taleri, pe lângă care se mai adaogă 1.990.253 taleri, datoria țerii, până la 1 August 1814 și încă un plus de 382.048 taleri, împrumutați de la spătarul Mihalache Suțu, de la Ioan Moscu și de la «Kir» Const. Bellu. Aceste sume urcă budgetul țerii, în 1814, la 8.476.137 taleri. Suma acêsta boerii o găsesec exagerată și «nici, cum dic ei, nu pôte a se analoghisî cu cea de acum stare a țerii».

Mai înainte de tôte, Divanul ridică într'un mod nedocumentat suma ludelor dajnice, care eră redusă din 40.620 lude, cât eră la 1804, la 13.434; acum o urcă la 25.000 lude, câte 5 indiviți la un lude, ceea-ce dă o poporațiune dajnică de abiă 125.000 suflete. La acêstă sumă de 25 mii lude speră boerii să ajungă, când se va face alegerea definitivă a poslușnicilor și când se vor adăogă familiile ce nu se vor fi scris în anterioăra catagrafie. Acești 25.000 lude vor avé să plătescă câte taleri 200 de lude, începând de la August, însă în 5 sferturi, câte 24 taleri, un hărăciu de 30 și două orîndueli câte de 25 pentru menzilorii, și grajdul Domnesc.

Prin urmare dajdia ludelor va produce taleri 5 milióne pe an. La acêstă sumă se va adăogi taleri 150.000 dajdia breslelor, plătabilă în trei tetrameni, din care prima pentru haraciul Împărătesc.

Se mai adaogec 80.000 taleri de la 2 isprăvnicaturii de străini, ceea-ce urcă în total cifra venitului țerii la 5.230.000 taleri.

Boerii divaniți reduc și cheltuelile la 4.588.660, ceea-ce le dă mijlocul

---

catandisesce lucrul la catahrisis, ca să se ieă bani pentru acele adeverințe, ci atunci la vremea când se va întocmi orînduiala poslușnicilor, să deă fieș-care boer fôe în Visterie de câți poslușnici i se va lăsă, după care să se facă luminate poruncile Măriei Tale către dumné-lor isprăvnicii județului spre a fi cunoscuți că au rămas bunii poslușnici. 1813 Martie 30.

Nectarie Mitropolit, Iosif Argeș Episcop, Constantin Filipescu vel Bun, Radu Gulescu vel Vornic, ... vel Logofet.

Cod. LXXVI, fila 104.

de a echilibra budgetul și a avé un excendent de 641.340 talerî, sumă ce o destină pentru întreținerea poștelor.

Dar țera erà datore... Datoria Visteriei de 1.990.253 talerî Divanul vrea să o acopere cu adăogire la dijmărit, oerit și vinăriciū, a câte-vă parale peste banii cămărei a listei civile. Asemenea și altă datorie de 382.048 talerî Divanul speră a o puté plăti în anul viitor tot din *adaosul la huzmeturile cămărei «spre a se vedé odată țera limpede de tot și să-și pôtă purtă cele de peste an obișnuite cheltueli.* (1)

Decât echilibrul budgetar este ilusoriū. Chiar boerii din Divanul care a făcut acéstă regulare se îndoesc, că se vor puté găsi în țeră 25 mii lude, de aceea ca să ajungă la acéstă cifră exagerată, boerii

(1) 17 cărți la 17 județe pentru prostichiul de trei parale la vinăriciū i la oerit.

Zemli Vlahiscoie. Fiind-că dumné-lor veliții boeri prin anaforaua ce ne-au făcut pentru datoria veche a țerii, ca să se plătescă, au găsit cu cale a se pune la trei huzmeturi, însă la dijmărit și oerit câte parale trei și la vinăriciū câte parale două de vadră peste ceea-ce este orînduit prin ponturile Domniei-Mele a se luă, care și acest vinăriciū și oerit, ce prin ponturi s'au vîndut la cei dintâi cumpărători este orînduit iarăși cu sfat de obște, prin anaforaua dumné-lor boerilor, dar Domnia-Mea milostivire asupra locuitorilor făcênd, am ridicat de la dijmărit acéstă dare, iar la vinăriciū și la oerit am hotărit și am orînduit ca să se ieă câte parale trei prostichiū peste ponturile cele orînduite pentru plata datoriei țerii, care acest prostichiū de parale trei cumpărându-se de cătră dumné-lui biv vel Vornicul Mihalache Manul, am dat acéstă Domnăscă noastră carte . . . . . ce s'a orînduit de către dumné-lui la sud. . . . . carele prin scirea și ajutorul dumné-vostră ispravnicilor județului, să aibă voe să umble în județ cu taxildarii cumpărătorilor acestor două huzmeturi, fiind împreună la scris, la măsuratul vinurilor și la număratul i catagrafia oilor, ca strîngênd banii într'un loc de odată ai prostichiului acestuia cu cei orînduiți prin ponturi la vremea cea orînduită, iar nu despărțiți, ci într'o casă, să-și ieă fieș-care analogon al părții sale, adecă cei dintâi cumpărători după ponturile ce au cumpêrat, iar ômenii dumné-lui Vornicului acest prostichiū de trei parale ce se arată mai sus, fără de altă cea mai mică cerere și făcênd catastișe după orînduială asemenea de amândoué părțile iscălite cu catastișele ce vor rămâné la taxildarul, care catastișe dimpreună cu banii să fie datorî a le aduce aici ca să le deă la găzdia acestui huzmet al prostichiului, cu care acésta nu are să ne facă vre-o cheltuială locuitorilor său supêrare cu cerere de poclône, sau încărcături, sau plată de rávașe, căci de odată au să se strîngă și aceste parale ale prostichiului dimpreună cu ale huzmeturilor și un rávaș are să se deă de plată, cuprinđetor pe totă suma huzmetului și al prostichiului, iscălit de amândoué părțile; de care poruncim și îndatorim pe taxildarii acestor huzmeturi, ca întoemai să fiți următori și să nu faceți vre-o zătîcnire sau supêrare în vre-un chip cu a se păgubi dumné-lui boerul cumpêrator al acestui prostichiū, i saam receh gpd.--1814 August 13. (*)

Cod. LXXV, fila 114 v.

(*) A se vedé în Tomul X, partea II-a a Istoriei Românilor de V. A. U., tôte schimbările urmate apoi în vinăriciū, oerit, dijmărit, de la 1814—1818.

își p^ortă în fine iar atențiunea asupra poslușnicilor și scutelnicilor. In catastișele Visteriei o comisiune de doi boeri rînduită de Divan (Barbu Văcărescu vel Vornic și Gr. Băleanu vel Logofăt) a^u făcut alegerea poslușnicilor de la vel Clucer la vale p^oână la cea din urmă stare, fieș-care câți poslușnici să aibă. Pentru eparhii și boerii cei mari a facut alegerea însuși Divanul «*jertfînd din cei ce aveau pe cei mai mulți spre ajutorința satelor și poprind pe s^ema noastră mai puțin decăt ne-a fost trebuința*». Divanul lasă Domnitorului să hotărască numărul de poslușnici a 3 beizadele, ce locuesc în ț^eră, și a câtor-vă din cocónele veduve. Numărul poslușnicilor cunoscuți la Visterie eră de 14.346. Divanul dă în bir 3.609 și r^emân bunⁱ poslușnici 10.737 stătători pe moși stăpânesci, «*căci cei după moși străine se dau la dajdie după vechile legi ale ț^erⁱ*».

Boerii mai propun și un fel de regulament în 7 articole și anume:

Cele trei huzmeturi, adecă dijmăritul împreună cu tutunăritul și pogonăritul străinilor, vinăriciul și oeritul, a^u fost arendate în 1814 pe suma de un milion. (1)

(1) Vinđarea acestor 3 huzmeturi, adecă dijmăritul, împreună cu tutunăritul și pogonăritul străinilor, i vinăriciul și oerit pe acest următor an 1814 pentru taleri 1.000.000, adecă un milion, cari bani ai cumpărături să-i r^espondă cumpărătorul la sorócele ce se arată, însă:

taleri

146.000 întâiul căștiu al dijmăritului la 15 Iunie.

146.000 al doilea căștiu la 4ⁱ întâi Iulie.

100.000 întâiul căștiu al vinăriciului la 10 ale lui August.

100.000 al doilea » » la 10 Septembrie.

230.000 întâiul căștiu al oeritului la 10 Octob^re.

230.000 al doilea » » la 10 Novemb^re.

50.000 ipac, al treilea căștiu al oeritului pentru oile Ungurenilor, la sfirșitul lui Decemb^re.

1.000.000, și așjderea să se păzescă la fieș-care din cele mai sus arătate huzmeturi întregi și nesmintite cu aceste mai jos arătate ponturi.

La dijmărit.

1). Să se ieă de la obște la fieș-care litră peci i sfini, câte parale 10, pentru numărătore, de fieș-care nume câte parale 4 și pentru răvaș câte parale două, și câți din locuitorⁱ vor avé litre mai multe de dece să plătescă și plocon po taleri unul, r^emăind în urmă nebântuți de ori-ce alte cereri, iar slujbași să aibă a da de primirea banilor răvașe cuprinđetóre, că cutare a dat atâția bani pentru atâtea litre, și care va plătⁱ și plocon, precum mai sus se arată, să s^e cuprinđă într'acel răvaș, așjderea și let și luna și điuva în care va plătⁱ.

2). Pentru pogonăritul străinilor să se ieă de fieș-care pogon câte taleri patru și parale 16.

1. Scutelnicii după cărți și chrisóve să rămăe bunî pe câtă vreme vor fi făcuți din ómenî străinî, iar nu din birnicîi țerii.

3). De la tutunărit să se ieă câte parale 10 de la stinjin, care se socotesce stinjinul de opt palme Domnesci, cu stinjinul ce li se va da de la Visteria Domniei-Mele cu damgal, iar măsurătórea să fie atăta : slujbașul să fie dator să măsóre lungul și latul a unei margini a fieș-căruia pogon și pentru căți stinjinî va găsi într'aceste douē trăsuri să ieă câte parale dece fără de plocon, și câte parale douē pentru răvaș al fieș-căruia nume.

4). Căți vor avé privileghiuri ca să scutescă dijmărit, orî cu hrisóve, aú prin cărți Domnesci, să nu plătescă nimica, iar cei-lalți toți de obște să plătescă cum mai sus se arată, și pandurii să plătescă tot precum mai sus se arată, fără deosebire de cei-lalți.

5). De va căută însuși cumpăratorul huzmetul, să fie cu îngrijire ca să nu se facă cel mai mic catahrisis, sau năpăstuire locuitorilor, iar de-l va vinde la alții, să ieă și de la aceia strașnice, chezășii că vor păzi cu îngrijire și nesmintit cea mai sus arătată rînduělă.

La vinăriciú.

1). Locuitorii împreună și cu pandurii din cele cincî județe ot preste Olt să plătescă vinăriciú, de vadră câte parale 5 și cu obicinuitul pârpar, și câte douē parale la vadră de fieș-care nume, iar plata de cramă și altele, ce se urmă mai înainte, cu totul să lipsescă și afară din cele mai sus arătate, de nimenî să nu se ieă un ban mai mult.

2). Să nu fie slobodă măsurătórea la tóte popórele, așjderea și câte vor fi înclinate fiind-că milile aú să iésă dreptul lor numai la cei din vechime orînduiți taleri ai vinăriciului, împreună și cu pârparul lor după vechiul obiceiú și după Domnescile hrisóve și cărți Domnesci ce vor avé în mână, iar prostichiul are să rămăe pe séma cumpăratorului.

3). Tóte vasele de obște să se măsóre cu cotul cel dangalisit ce li se va da de la Domnesca Visterie și vinul să se măsóre orî-când va fi fiert și așezat în buți, sau până a nu începe să fiérbă și în marginea fieș-căreia buți să fie dator slujbașul să lipescă țidulă cuprinđétóre de suma vedrelor ce va eși la măsurátóre.

4). Căți privileghiași vor avé la mánile lor hrisóve și cărți Domnesci, întrú nimic să nu se supere de cătră taxildar și slujbași, fiind-că aceia n'aú să plătescă vinăriciú; iar căți sudiți ai altor stăpániri vor avé vii, să plătescă vinăriciú după cel dintăiú pont fără osebire și ei împreună cu cei-lalți locuitori și dacă cine-vași dintr'acei sudiți vor avé sineturi Domnesci la mánile lor, cu cari vor vré să scutescă vinăriciul, să fie dator slujbașii să le ieă de la mánile lor, acele sineturi să le trimiță la Domnesca Visterie, iar pe diňșii să-i supue să plătescă vinăriciú întocmai ca și cei-lalți locuitori ai țerii.

5). Slujbașul să fie dator să deă fieș-căruia stăpán de vie răvaș de primirea banilor în care să se cuprinđă: «cutare om, pentru atâtea vedre de vin a plătit atăția lei,» și tot într'acel răvaș să se cuprinđă velétul, luna și diua în care va plăti.

6). De va căută însuși cumpăratorul huzmetul, să îngrijescă a nu se face cel mai mic catahrisis sau năpăstuire locuitorilor. Așjderea de-l va vinde la alții, să îngri-

2. Să se cerceteze actele privilegiaților: némuri, postelniceî, mazilî, breslași, cumpaniști și câți se vor găsi că au fost birnici și prin abus

jescă foarte bine, ca să nu facă nici aceia catahrisis, iar când vre-unul se va abate din datoria sa, să fie dator îndată să-l arête stăpânirii spre a-și lua pedépsa.

La oerit.

1). Toți locuitorii de obște să aibă a plăti oerit de fieș-care ôie câte parale 10 și talerî doi poclon; câți vor avé mai mult de dece câte parale 4 de numărătore, și câte parale două de răvaș pentru fieș-care răvaș de nume.

2). Câți se numesc sudiți și se află ședători în politie și satele aceștii țeri și au oi să plătescă oerit întocmai precum și cei-lalți locuitori pentru câte oi se vor găsi la catagrafie, fiind-că și aceștia întocmai își fac neguțatoriile lor prin țeră.

3). Câți sunt sudiți străini, a căror sălășluire este înlăuntru, și vin numai cu oile lor spre pășune în țeră și pe urmă iarăși se întorc, au să plătescă, după vechiul obicei, oerit la luna lui Decembre, precum s'a urmat în trecuții ani. Aceștia să plătescă și obiceiul vâcărit al străinilor, adecă câte 33 pentru vita mare și pe jumătate acestor bani pentru cea mică vită; așjderea și câți alții vor fi străini să plătescă vâcăritul străinilor câte bani 66 pentru vită, după obicei; să se păzescă însă într'acéstă veche rinduială întocmai, precum cuprind ponturile Domnesci, fără de a se face cea mai mică catahrisis din partea slujbașilor.

4). Sf. mitropolie, episcopiile, mânăstirile, metócele și schiturile după Domnescile hrisóve, așjderea și boerii de la trépta Bâniei cei mari și până la Clucer de arie, așjderea și jupânesele véduve ai aceștii stări, n'au să plătescă oerit, precum s'a urmat și în trecuții ani.

5). Câte oi se cumpără din țeră de către casap-bașa prin saigiî pentru trebuința miriei, așjderea de cătră neguțatorii gelepi pentru mumbaéua Țarigradului, să rămâe nesupérați de oerit până la sfirșitul viitorului Novembre, să fie datori însă slujbașii să le serie și acestea și așternând catastise, anume câte sunt ale fieș-căruia gelep și sub a căruia vâtaf și îngrijire sunt, să le trimiță ca să deă la Domnescă Visterie, iar pentru câte oi se vor găsi după sfirșitul lui Novembre, ale saigiilor și gelepilor, să se ieă oerit, întocmai ca și de la cei-lalți locuitori, fiind-că acele oi rămân pe séma neguțatoriei numiților.

6). Pentru câte capre vor cumpără zalhanagii ca să le taie la zalhanale, până la sf. Dimitrie, adecă la 26 Octobree, să nu plătescă oerit, iar pentru câte după sf. Dimitrie se vor găsi în natură să plătescă întocmai ca și cei-lalți locuitori.

7). De va căută însuși cumpărătorul huzmetului, să îngrijescă ca să nu se facă cel mai puțin catahrisis, sau năpăstuire locuitorilor, așjderea și de-l va vinde la alții, să îngrijescă foarte ca să nu facă nici aceia catahrisis, iar când vre-unul va îndrăzni să se abată din datoria sa, pe dată să-l arête stăpânirii, ca să-și ieă pedépsa.

Și pentru tóte aceste trei huzmeturi să se deă porunci către ispravnicii județului cuprindétore, ca să-i deă mână de ajutor cu slujitori îndestuî; așjderea și către za-bitii județelor: a nu i se pricinul nici cel mai puțin cheder; către acestea să fie dator afară din đisa simfonie a vîndării acestor trei huzmeturi, să plătescă și aceste mai jos însemnate havaeturî a fieș-căruia huzmet, la întâiul soroc al numărătorii banilor a fieș-căruia huzmet, după următorul chip, adecă la dijmărit la doi boeri, cei mari logofeți, și doi al doilea logofeți, câte talerî 5 bani 60 la pungă, la tótă suma

aŭ căpĕtat sineturĭ de privilegiaŭi, sã li se ieã sineturile ŝi sã se deã pe la sate ĩn bir, scutindu-se numai cei bãtrĭni ŝi infirmĭ, ori cãduŭi ĩn grele datorĭi. Toŭi cei-lalŭi sã se deã la bir.

3. Breslele slujitorescĭ de pe la judeŭe: seimenĭi, vĭnãtorĭi, lefegĭii, talpoŝii, aproŭii, copĭii din casã, afarã de slujitorĭi polcovnicilor ŝi ai cãpitanilor de pe la judeŭe ŝi ai isprãvnicaturilor ŝi plãŝilor, sã se deã ĩn bir la sate.

4. Sã lipsescã scutirea de dãjdiĭ a unor sate ŝi sã se deã la dajdie.

5. Sã nu se admitã siliŝte mãi jos de trei lude.

6. Numĕrul scutelnicilor ŝi al posluŝnicilor din fie-care judeŭ sã nu fie mãi mare decãt suma birnicilor.

Cu asemenea chip Divanul sperã, cã numĕrul ludelor se va urcã la 25 miĭ. Domnitorul promulgã noua aŝezare a Divanului la 24 Iulie 1814, ĩnsã cu ore-care modificãri, reducĕnd darea unei lude la talerĭ 163 din 200 propuŝi, ceea-ce reduce suma veniturilor de la lude la 4.075.000 talerĭ. La acĕstã sumã adãogãndu-se cele-lalte sumĭ prevĕ-

vĭnŭãrii; aŝjderea ŝi dumnĕ-luĭ logofĕtul za obiceiuri cu logofĕtul al doilea. cãte talerĭ 2 bani 65 la pungã; la cutia milosteniei talerĭ 500; pentru spitalul strãinilor cãte talerĭ 2 la pungã, ŝi ciŝmelelor talerĭ 850; la mãnãstirea Arnota dupã hrisov talerĭ 100, la mãnãstirea Stavrodrom cãte talerĭ 10 de fieŝ-care judeŭ; divictarului ŝi muhurdarului talerĭ 100 la tãtã suma vĭnŭãrii; cãte talerĭ 50 ai extractorului pentru fieŝ-care judeŭ ŝi cãte talerĭ 40 ai logofĕtului de havalele, asemenea de fieŝ-care judeŭ.

La vĭnãriciũ, la doi boeri mari logofeŝi ŝi al doilea logofeŝi cãte talerĭ 5 bani 60 la pungã, la tãtã suma vĭnŭãrii; aŝjderea ŝi dumnĕ-luĭ logofĕtului de obiceiuri cu logofĕtul al doilea cãte talerĭ 2 bani 65 la pungã; la cutia de milostenii talerĭ 500; pentru spitalul strãinilor cãte talerĭ 2 la pungã; la ciŝmele talerĭ 850; ai dohtorului Craiovei talerĭ 350; la mãnãstirea Arnota dupã hrisov talerĭ 100; la mãnãstirea Stavrodrom cãte talerĭ 10 pentru fieŝ-care judeŭ, divictarului ŝi muhurdarului la tãtã suma talerĭ 100; cãte talerĭ 30 ai extractorului de fieŝ-care judeŭ ŝi cãte talerĭ 40 aŝjderea de fieŝ-care judeŭ ai logofĕtului de havalele.

ŝi la oerit, la doi cei mari logofeŝi ŝi doi al doilea logofeŝi cãte talerĭ 5 bani 60 la pungã la tãtã suma vĭnŭãrii; aŝjderea ŝi dumnĕ-luĭ logofĕtului de obiceiuri cu logofĕtul al doilea cãte talerĭ 2 bani 65 la pungã ŝi la cutia de milostenii talerĭ 1.250; pentru spitalul strãinilor cãte talerĭ 2 la pungã; ai ciŝmelelor talerĭ 1.700; ai dohtorului Craiovei talerĭ 350; la mãnãstirea Arnota dupã hrisov talerĭ 100; la mãnãstirea Stavrodrom cãte talerĭ 10 de fieŝ-care judeŭ; divictarului ŝi muhurdarului talerĭ 100 la tãtã suma vĭnŭãrii; cãte talerĭ 30 de fieŝ-care judeŭ ai extractorului; asemenea de fieŝ-care judeŭ cãte talerĭ 40 ai logofĕtului de havalele.

Iar dupã acestea, tãtã dobãnda sau paguba sã fie pe sĕmã cumpĕrãtorului.

1.000.000, adecã un milion talerĭ au rĕmas aceste trei huzmeturi din tãtã ŭera asupra dumnĕ-luĭ vel Ban Radu Golescu cu ponturile ce mãi sus se aratã. — 1814 Iulie 14.

Proin vel Vist.

(Pecetea gpd.)

pute în lucrarea Divanului, se ajunge la suma totală de 4.305.000 taleri, la care împlinindu-se și răsura, câte 8 parale la leu, pentru lefle slujbașilor, suma totală a veniturilor ajunge la 5.166.000 taleri. Cheltuelile Domnitorul le aprobă în sumă de 4.588.000 taleri. Excedentul îl destina, ca și Divanul, pentru poște (1).

(1) *În Ioan Gheorghe Caragea Voevod i gosgodar zemle Vlahscoie.*

De vreme ce Prea Sfinția Sa părintele Mitropolit i sfinția lor iubitorii de Dumnezeu părinții episcopi și dumné-lor cinstiți și credincioși veliții boeri halea și mazăli printr'această anaforă ne fac arătate, că temeiul întru care urmază să razime veniturile Visteriei Domniei-Mele, ce trebuie să se agonisască în curgere de un an, spre a se pute întîmpina cele de peste an netăgăduite cheltueli și arătate cu socoteli, anume în vilégul obștei adunării, este ca negreșit suma ludelor birnici din tótă țera Domniei-Mele să se urce până la 25.000 (căci pe acest număr de lude s'a făcut și socotela banilor) și ca să se potă alcătui această sumă de 25.000 lude chibzuesc toți de obște mijlόμεle ce înlăuntru se arată în șapte ponturi, tôte urmări folositoare spre ajutorința satelor și sporirea cislășilor, primite sunt Domniei-Mele păreri ce întru această anaforă se cuprind și le întărim Domnia-Mea și hotărîm, ca la începutul așezămîntului să se pue tôte în lucrare întocmai precum s'a chibzuit și s'a găsit cu cale, fiind învederată dovada că sunt tôte spre folosul obștei locuitorilor, dar suma banilor ce s'a chibzuit a se răspunde de fieș-care lude po taleri 200 pe an în 5 sferturi, fieș-care sfert po taleri 24 i un araciū po taleri 30 și două rîndueli ale menzilurilor țerii, asemenea fieș-care po taleri 25, fiind că după multe necazuri și nenorociri ce a avut țera în tótă vremea războiului trecut, când fieș-care din locuitori și-au pierdut dobitόμεle și alte agoniseli ce au avut în prējma casei sale din pricina urmatelor răzvrătiri, cum și după războiul întâmplându-se din urgia Dumneđească împrăștierea năprasnicei bóle a ciumei, mai prin tôte județele au poprit pe fieș-care din alișverșurile ce puteau să facă spre întemeerea și bivșugarea pârleului sêu, am chibzuit Domnia-Mea, că se va judecă sarcină simțitoare și va căde cu greū locuitorilor. Decī și hotărîm Domnia-Mea răspunderea de bani peste an de fieș-care lude po taleri 163, numai împărțindu-se această sumă iarăși după chipul cuprinderii acestei anaforale, adecă cincī sferturi po taleri 22 la un sfert, un haraciū po taleri 29 și două orîndueli ale menzilurilor po taleri 12 de lude fie-care, și aceștia socotindu-se pe 25.000 de lude fac într'un an taleri 4.075.000 și cu taleri 150.000 ai breslelor i cu taleri 80.000 a două isprăvnicaturi străine, se adună taleri 4.305.000, la care împlinindu-se și răsura po parale 8 la leu în socotela lefilor ce se răspund slujbașilor, taleri 861.000, să se facă peste tot tótă suma veniturilor 5.166.000, iar dintr'aceștia taleri 4.588.000 să se cheltuască în trebuințele țerii după socotela ce s'a vėđut de către Obștesca Adunare în sf. mitropolie, și cei-lalți ce mai rămân, adecă taleri 578.000, să se cheltuască în trebuința menzilurilor țerii, cu chipul ce mai jos se arată, însă taleri 2.538.000 în plata de 3.384 cai, po taleri 75 de cal pe an, i taleri 231.840 în plata de 640 surugii po taleri 30 pe lună fieș-căruia, adecă 87 din sud Slam-Râmnic i 47 din sud Buzėu i 171 din sud Ialomița, i 167 din sud Ilfov, i 45 ai poștei Bucurescilor și 118 din sud Vlașca, din lude 192, care va să ھیca pe la unele din județe, numai unde fiind menzilhanele multe, nu sunt satele în destoinicie să fie atăta sumă de surugii și toți cei-lalți bi-

Așezarea acésta, din Maiü 1814, nu dăinuesce. Caragea simte că ne-mulțumirea țerii sporesce pe fie-ce ți, din cauza dajdiilor. El se decide

cigași din cele-lalte județe, cum și rotarii i dârvarii să se deă în natură cu scă-dēmînt de câte o jumătate de lude fieș-care după caidul și orînduiala Visteriei, și cei-l-alți bani ce mai rēmân până la îndeplinirea de taleri 578.000, să se cheltuéscă în socotéla inamurilor, judecându-se însă acéstă reformă a poștelor nu vre-o zmin-télă sau schimbare contractului ce s'aũ încheiat cu dumné-lor epistații, la Decembre let 1812, ci numai óreș-care schimbare celui de al doilea așezămînt ce s'a făcut cu numiții, la luma lui Maiü let 1813, fiind vreme de asidosie și dajdiile țerii nepuse în orînduială și mai virtos că o acéstă schimbare nu dór că voim Domnia-Mea să o facem pentru vre-un folos Visteriei Domniei-Mele, fiind cunoscut și învederat, că făcendu-se socotéla banilor minzilhanelor po taleri 24 de lude la 25.000 lude, se adună într'un an toți banii venitului, taleri 600.000, în potriua cărora puindu-se chel-tuelile după chipul de mai sus, se dovedesce cu îndestulă înțelegere, că banii ce aũ să se împlinéscă din țeră cu numirea minzilurilor aũ să se cheltuéscă iarăși în trebuința minzilurilor, ci rävînd Domnia-Mea la repaosul obștei și la întemeerea stării fieș-căruia, am chibzuit cu tótă întregimea părerea duhovnicescilor noștri pă-rinți și a dumné-lor veliților boeri, după care am dat și înșine acéstă întărire; iar când dumné-lor epistații nu vor primi a li se da numai po taleri 30 pe lună de su-rugiũ și vor cere ori po taleri 40, precum li s'a plătit până acum, sau surugiũ în natură pe la tóte minzilhanelele, după legătura contractului, care este și dréptă ce-rere a numiților, din care nu pot fi depărtați nici odată, atunci iarăși pe la mai sus arétatele județe, unde nu este mijloc a se da surugiũ în natură, vor fi îndatorați ispravnicii a găsi surugiũ cu plată și a-i da în slujba poștelor, scădendu-se cu plata lor în socotelile ce vor trimite la Visterie și le va ținé în sémă, păzindu-se cu acéstă și tărimea contractului cu împlinirea trebuinții surugiilor poștei și repaosul locuitorilor, nefiind îndatorați la atăta răspundere de bani numai pentru acéstă madeă, iar pentru finul și orzul minzilhanelor, cu tóte că într'acéstă anaforă se cuprinde a se plăti în bani, dar fiind că și acéstă urméză a fi îndestulă sarcină pentru locuitori, adăogendu-se răspunderea banilor, am chibzuit Domnia-Mea, că mai bine se cuvine să se deă în natură, cu ori-ce chip se va găsi cu cale și se va da carar din Visteria Domniei-Mele, sau de se va chibzui vre-un mijloc, ca să se alcă-tuéscă și pentru acéstă madeă vre-un venit, se va da de iznóvă hotărîre. Intr'acestași chip, judecând Domnia-Mea întocmirea ce se cuvine a se face, întărim câte mai sus se arată și poruncim dumi-tale Vel Vistiere, ca la începerea așezămîntului să se pue tóte în lucrare cu bună orînduélă și să se facă cunoscute locuitorilor cu bună deslușire, ca să înțelégă fieș-care mila Domniei-Mele și părintésca rivnă și dorire ce avem pentru dînșii.—1814 Iulie 24.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofét.

Prea înălțate Dómne.

După luminată porunca Măriei Tale stringendu-ne cu toții la sf. Mitropolie, am cetit cu înțelegere luminat pitacul Măriei Tale, scris de la 21 ale trecutului Aprilie și cuprinđetor, că apropiindu-se vremea de a se pune în orînduélă dajdiile țerii și după arétarea ce s'a făcut Înălțimii Tale, de cătră dumné-lui fratele vel Vistier, că trebuința cheltuelilor Domnescii Visterii este până la 2.588.660, bez cheltuéla min-

dar a-și da aerul că e preocupat de fericirea țării și, în prima zi a anului 1815, adresează Divanului un pitac, prin care propune unele scă-

zilorilor țării, s'a dat întru a noastră cercetare, ca să facem o hotărîre: în ce chip s'ar cuveni ca să punem această în orînduélă? și că făcîndu-se și de cătră Măria Ta ořeși-care perierghie asupra aceștii de acum stare a țării, s'a vĕduț, că suma ludelor Visteriei a ajuns la o fórte mare împușinare, care această a odrăslit și din întîmplările trecutei răsmirițe, măcinându-se mulți din locuitorî, dar mai cu deosebire din catahrisis ce se urmĕză la stările obștei, ne păzîndu-se cele după vremî întocmite prin testamenturi obștești și hotărîre i hrísóve a multor luminați Domni ce s'au învrednicit oblăduirii acestui pămînt, și cu tóte că spre a se păzi nizamul țării s'au făcut Măriei-Tale feluri de provline, între care una cu a se strămută cu totul cele de acum întocmiri la otcârmuirea țării, prin care și de se vede, că ar fi spre folosul Visteriei. arĕtându-se osebirea ce se urmĕză la negoșierî de la o vreme încóce în tóte felurimile, adecă la vite, zaherele, chereștele și alte producturî ale țării, dar cugetul Înălțimî Tale depărtat fiind cu totul de alcătuiri noue și neobicinuite pînă acum, pe de o parte a îndemnat pe Măria Ta a nu primi nici unele dintr'acestea, iar pe de alta rāzimānd la arĕtarea cheltuelilor dumnĕ-lui vel Vistierul, aĭ dat întru a noastră alegere și hotărîre și trebuința cheltuelilor Visteriei și ale țării și repaosul obștei locuitorilor. Intru adevĕr, prea Înălțate Dómnne, se cunoșce mila și părintescul cuget ce hrănescî Măria Ta asupra acestui norod, ce dintru a sa norocire prin buna-voința a milostivului Dumneđeu s'a încredinșat oblăduirii Măriei Tale, de vreme ce și interesul Visteriei și repaosul obștei locuitorilor le-ai dat sub alegerea și hotărîrea noastră, îngrijind ca nimenî întru nimic să nu cerce supĕrare și năpăstuire, iar noi și de avem datorie a fi cu ferbințĕlá și dorire cătră tótă obștea, ca nisce pāmîntenî ce suntem, dar cunoscĕnd că și cheltuelile Visteriei sūnt netăgăduite și după orînduélă, de odată cu toșii întru o glăsuire ne-am aflat silitorî a face o întocmire asupra aceștii pricinî, cu cāt este prin puțință mai folositoare și cu mulțumită tuturor, avĕnd însă mai întaiū. înaintea ochilor nepotrivirea stării de mai înainte cu a celei de acum, după care am cerut să ni se arĕte suma ludelor ce sūnt astăđi în țĕră și am vĕduț că abiă se adună pînă la 13.434 lude; asemenea ni s'au arĕtat și catagrafiile ce sūnt în Visterie venite după la județe și ne-am pliroforisit, că tótă suma familiilor birnici abiă se adună la 91.400; deosebit am cerut să ni se arĕte și cheltuelile ce are țĕra în trebuința minzilurilor și ni s'a arĕtat o șocotĕlá vrednică de mirare, care nici odată nu s'a mai pomenit aici în țĕra noastră, adecă că peste an tae pînă la talerî 935.796 plata cailor i a bi cigășilor și a inamurilor, bez altele ce se dau în natură, adecă rotari, dārvari, fîn și orz care și acĕsta șocotindu-se în bani, rotari i dārvari po talerî 40, fînul și orzul chila i carul po talerî 20 fac talerî 579.380, care va să đică peste tot, după șocotĕla ce vĕđurām, se urcă cheltuelile poștelor într'un an pînă la talerî 1.515.176 bez meremeturile poștelor, cari și acelea au destulă greutate, cad pe sarcina locuitorilor; ni s'au mai arĕtat încă douĕ cataștife, unul cuprinđĕtor de talerî 1.990.253, ce sūnt a se da în cheltueli și alte mărunte datorii ale Visteriei, pînă la đĭ ntaiū de August, cānd are să se pue în orînduélă dāđdiile țării, trecĕnd peste șococul asidosiei, și altul de talerî 382.048, datorii ale Visteriei din șocotelile ce s'au teorisit, care aceste condee adunāndu-se peste tot, se cunoșce invederat că chibzuirea urmĕză să se facă pentru talerî 8.476.137, după șocotĕla ce mai jos anume se aratā, însă:

deri, imediat compensate prin adăogirea celor trei huzmeturi: oeritul, vinăriciul și dijmăritul. Iacă acest pitac :

Ioan G. Caragea Stăpân și Domnitor întregii Ungro-Vlahie.

Prea Sfințite și de Dumneșeu înainte puse Sfinte Mitropolit al Ungro-Vlahiei, prea iubitori de Dumneșu Episcopi și prea cinstiți și prea nobili și prea iubiții noștri boeri

2.588.660 catastihul ce s'a arătat Măriei Tale de către dumné-lui fratele vel Vistier pentru trebuincioșele cheltueli de peste an.

1.515.176 cheltuelile poștelor, ce se adună într'un an, precum se urmază astădi.

1.990.253 cei ce sunt trebuincioși până la di'ntăiū de August, în cheltueli și alte mărunte datorii ale Visteriei.

382.048 alte împrumutări ce s'aū făcut la trebuințele Visteriei și s'aū trecut la datorii în socotelile ce s'aū teorisit, însă:

92.048 de la dumné-lui vel spătarul Mihalache Sușul, în socotéla Cămării Domnesci, din taleri 212,048.

140.000 de la dumné-lui biv vel Vistierul Ioan Moscu.

150.000 de la dumné-lui chir Constantin Belu.

382.048

8.476.137 și aceștia încă bez banii ce se cer în plata proviantului, pentru a cărora răspundere arătându-ni-se luminat pitac al Măriei Tale, facem arătare cu deosebită anafora, iar acești bani ce se arată mai sus, însă taleri 8.476.137, fiind o sumă forte mare, care și de este după trebuință, dar nici cum nu pôte analoghiși cu cea de acum stare a țerii, am chibzuit ca să facem alegere mai întâiū de cele de peste an trebuincioșe cheltueli, ce aū să se cheltuască de la viitorul August și apoi să vorbim de cele trebuincioșe până la alcătuirea dăjdiilor i de la datorii ce mai sunt; așa dar socotim, că la luna lui August spre Septembrie, de va fi vremea cu îndeletnicire și se va găsi cu cale, să se întocmască așezămîntul întru a căruia razim ce va luă Visteria în tôte stările obștei, să se alcătuască cel puțin și negreșit suma dajnicilor în 25.000 lude birniciei, socotindu-se aici drept matcă a Visteriei cinci la un lude, adăogându-se însă în suma catagrafiilor la șeece două, adecă familiile ce nu se vor fi scris pentru feluri de pricină ce urmază, când se fac catagrafiile i prisôșele ce se vor găsi la tôte cele-lalte stări, când se va face scumpă alegere și poslușnicii cē s'aū găsit cu cale a se da în dajdie, precum în jos pe larg se arată, și asupra acestor 25.000 lude să se orînduască pe an răspundere de bani po taleri 200 noi de lude, începându-se de la August cu acēstă închipuire adecă 5 sferturi i un haraciū și două orîndueli pentru cheltuelile menzilurilor i a grajdului gpd, precum se arată, însă :

De lude po taleri 24 sfertul ot August și Septembrie.

24 sfertul ot Octobre și Novembre.

30 haraciul de Decembre și Ianuarie.

24 sfertul lui Februarie și Martie.

24 sfertul lui Aprilie și Maiū.

24 sfertul lui Iunie și Iulie.

25 orînduēla menzilurilor i a grajdului gpd. de primăvară, socotindu-se pe 6 luni.

25 orînduēla menzilurilor de tōmnă.

200

haleă și mazili, nu e unul din dumné-vóstră care să nu cunóscă câte și câte trude suferim neîncetat pentru a asigură în toate chipurile și întru cât ne stă prin puțință buna stare a supușilor încredințați nouă; nici e nevoie de vorbe ca să dovedim că nimic nu cruțăm și de bună-voie și cu plăcere primim ori-ce cheltuélă și pagubă, când e vorba să ușurăm sarcinele, ce cu greu suportă nenorociții locuitori și să aducem o mângăere mai mult sau mai puțin eficace la multele suferinți ce le apasă inimile. Acésta fiind țința nóstră, am desființat atâtea și atâtea orînduéli, cari, și

și cei câte 24 taleri la sfert să se socotéscă cheltuelile . . . . Domniei, ale Cămării, ale isprăvniciei Curții gpd, ale bellicului, ale serhaturilor i alte mărunte cheltueli și plata lefilor celor ce slujesc țerii, adecă dregători și zabiți ai județelor, neferi ai Spătăriei, ai Agiei și alte ogécuri; în cei câte taleri 30 este haraciú Împărătesc, în cei câte taleri 25, ce sunt să se împlinéscă de două orînduéli pe an, să între și cheltuelile poștelor, însă plata cailor, a inamurilor i a finului și a orzului cel trebuincios, adecă cu închipuirea ce mai jos vom aréta și finul i orzul grajdurilor Domnesci, dându-se bani cu pecetluituri gpd din Visteria Măriei Tale, drept natură, și dumné-lui vel Comisului și dumné-lui vel Pitarului și într'acést chip alcătuindu-se acéstă întocmire peste suma venitului de 25,000 lude, care după orînduélă de mai sus, po taleri 200 de lude, împreună tocmăi taleri 5,000,000, să se adaoge și dajdia breslelor, așezându-se de la Visterie în taleri 150,000, iarăși precum a fost în trei tetraminii de peste an, din cari cea de Ianuarie să fie în socotéla și cu numirea haraciului Împărătesc și cele-lalte două pentru arétatele cheltueli ale Visteriei, și să se adaoge și dajdiile de peste an a două isprăvnicaturii străine, ce sunt după întocmirea ce au în sumă și acelea de taleri 80,000, precum cu tahmios ni se arată de la Visterie și să se facă peste tot tótă suma veniturilor dajdiilor taleri 5.230.000, din care scăđându-se taleri 4.588.660 cei din socotéla ce s'au aréat Măriei Tale de cătră dumné-lui fratele vel Vistier, să rămăe taleri 641.340, cari să fie pentru cheltuelile poștelor țerii, schimbându-se tertipul ce se urméză astăzi la madéua poștelor, fiind-că învederat se cunóscé, că este o mare dărăpănare a țerii și nici odată nu se va puté ține într'acéstă curgere, dar spre mai bună plioroforie a Măriei Tale, atât de veniturile și cheltuelile ce mai sus arétăm, cum și de tertipul cu care socotim că s'ar conveni să se pue poștele în orînduélă, făcurăm mai jos acéstă închipuire de socotéla, adecă:

3.000.000 fac 5 sferturi peste an, po taleri 24 de lude la 25.000 lude.

750.000 haraciul în Decembre și Ianuarie.

1.280.000 două orînduéli cu numirea menzilurilor țerii și grajdurilor gpd., însă :

625.000 orînduélă de primăvară po taleri 25 de lude, la 25.000 lude.

625.000 orînduélă de tómnă.

1.250.000

5.000.000

230.000 se adaogă, însă :

150.000 breslele, un haraciú și două tetraminii.

80.000 dajdiile de la două isprăvnicaturii străine.

230.000

5.230.000

4.588.660 se scad în suma cheltuelilor pe un an.

641.340 rămăne pentru cheltuelile minzilurilor țerii, însă :

prin natura lor și mai ales prin abuzurile blamabile a celor prepuși la executarea lor, aduceau greutate, sau mai bine zis cauzau ruina locuitorilor. Și această ușurare le-ar fi fost mai simțitoare, dacă alte împrejurări diverse, pe cari nu le puteam nici prevedea nici întâmpina, nu-i slăbiau în continuu, când prin lipsa de råde și produse așteptate, cauzată din sterilitatea anului, când prin contribuțiunile comune la nevoi ivite pentru patrie, așa că în sfârșit vedem curat și spre mâhnirea noastră, că starea lor financiară slăbește din zi în zi și reclamă neapărat ajutorul părintesc și asistența noastră, ca să pôtă și ei să se ridice într-o cât-va și să se mângăe. Ludii

253.800 pentru plata de 3.384 cai po taleri 75.

169.200 » » » 8.460 care fin po taleri 20.

126.900 » » » 8.460 chile orz » » 15.

91.440 ce mai rămân, ca să fie pentru plata inamurilor.

641.340

și surugii cum și rotarii i dârvarii câți vor fi de trebuință, să se dea în natură, precum au fost și mai înainte, cu scădemint de câte o jumătate de lude și să nu se mai plătescă în bani, precum se urmăze acum, fiind-că starea într-o care se află țera nu este destoinică a răspunde atâta sumă de bani și nici locuitorilor nu pôte să le fie cu greută, fiind lucru obicnuit pe la sate din vechime a da bicigașii în slujba poștei, când însă se va urcă suma ludelor birnicii peste 25.000 să se scađă din suma de taleri 200 la lude, precum va analoghis sporul cel peste 25.000 lude, ca să nu răspundă birnicii mai mult decât acești taleri 5.000.000, ce se arată mai sus, iar pentru condeii de taleri 1.990.253, ce sunt trebuincioși până la zi 'ntăiu de August, în cheltuelile Visteriei și alte multe datorii, dându-ni-se făgăduelă de cătră dumné-lui fratele Vel Vistier, că cu ajutorul banilor ce s'au scos acum pe Maiu, Iunie și Iulie, va iconomisă dumné-lui ca la vre-o taleri 400.000 pentru cei ce mai rămân, adecă taleri 1.590.253, am socotit să facem rugăciune Măriei Tale ca să binevoescă a da în Visterie și unele din veniturile Cămării Domnesci, adecă dijmărit, oerit și vinăriciu și dându-se în Visterie, după multă trebuință ce este, să se vîndă, nu după vechiul obicei, ci cu adaose, și socotim că nu va fi năpăstuire locuitorilor, fiind-că au să plătescă din roduri și lucruri cu cari se neguțatoresc și se folosesc, mai virtos că și prețurile acestor producturi s'au înmulțit la vîndările lor și nu se potrivesc cu cele ce erau atunci în vremile trecute, când s'a întocmit de cătră stăpânire prețul datoriei răspunderii; însă adaosul să se alcătuască în vîndarea, la câte trele aceste huzmeturi cu chipul ce se arată, adecă: dijmăritul de litră parale 10, oeritul de oie po parale 10 și vinăriciul de vadră po parale 5, alăturându-se la tôte acestea ponturile ce s'au urmat în anul trecut, și înt'acest chip vîndându-se, socotim că vor prinde aprópe tôte de taleri 1.000.000; acești bani să se hotărască pentru răspunderea de taleri 1.590.253 ce mai rămâne datorie până la viitorul August, și pentru cei ce nu se ajung spre exoflisis, cum și pentru suma de taleri 382.048 ce mai sunt datorii, după socotelile Visteriei, ce s'au încheiat, să se urmeze acest adaos la aceste huzmeturi și pe anul viitor, și strîngându-se pe séma Visteriei să se dea negreșit în răspunderea acestor datorii, spre a se vedé o dată țera limpede de tot și să-și pôtă purtă cele de peste an obicnuite cheltueli cu liniște; acestea tôte ca să se pôtă pune în bună orînduélă și să rămăe nestrămutate cu îndelungată ținere, urmăze fără tăgăduire să se întocmescă hotare fără nici un fel de schimbare, și fiind-că țera nu e în vre-o stare bogată, ci putem dice mai mult săracă după analo-

țării noastre Domnesci, după ce au scăzut succesiv până la șese-spre-zece mii și lipsesc în fie-care an câte două mii lude din cei opt-spre-zece mii, pe baza cărora s'a stabilit proporțiunea generală a neapăratelor cheltueli ale Stăpânirii, de acū doi ani dejă, rămâne la același punct și nici e speranță să crească pe viitor. Față cu starea a Domnescii noastre Visterii, paguba provenită din lipsa celor două mii lude este foarte simțitoare, nu e însă timpul present să ne gândim la completarea lor; mai curînd necesitatea reclamă de la părinteșca noastră prevedere să remediăm nevoei

ghia rodirilor ce are și a negoțurilor ce urmăză, care acēsta firesce se înțelege, că s'a pricinuit și din vremea răsvrătirilor trecute și din urgia Dumneđeescă, ce s'a întîmplat cu acēstă năprasnică bōlă a ciumei, și de ȳicem că cel puțin să se întocmescă suma ludelor birnicii la 25.000 de lude, dar după împuținarea întru care se află astăzi, am socotit că numai din birnicii cei de acum nici odată nu se va putē da atāta spor, și așā vēdēnd că și suma poslușnicilor după sporirea catahrisisului ce s'a urmat într'acești ani trecuți, s'a ajuns să fie numai cei sciuți în catastișele Visteriei, peste 14.000 lude, s'au orînduit iarăși dintre noi doi boeri, adecă dumnē-lui fratele Barbu Văcărescul Vel Vornic, și dumnē-lui fratele Grigorie Băleanu Vel Logofēt, care s'a făcut alegere de la Vel Clucer la vale până la cea din urmă stare, fieș-care cât se cuvine să aibă și pentru eparhiī și boerii cei mari, ne-am făcut însuși noi alegerea, jertfind din cei ce aveau pe cei mai mulți, spre ajutorința satelor și poprind pe sēma noastră mai puțin decăt ne-a fost trebuința, fiind că cunōscem întru adevēr prōsta stare a satelor; am lāsāt și întru alegerea și hotărērea Măriei-Tale puține obraze, adecă trei luminate beizadele, ce sălășluesc aici în țēră și vre-o câte-vă din cocōnele vāduve, și după tōte acestea alegeri trāgēnd cinurile catastihului, vedem că din tōtā suma poslușnicilor cea sciutā Visteriei, din 14.346 se hotărēsc de dajnici 3.609 lude și rămān bunī poslușnici 10.737 lude, fiind însă și aceștia pe moșiī stāpānesci, cāci cāți se vor găsi pe moșiī străine, după canōnele oblāduirii aceștii țēri și după caidul Visteriei, cu un cuvînt, trebuie să se deā în dajdie, bez morari și vieri; dar cu acest ajutor numai a alegerii poslușnicilor nu este din destul a se sporī ludele, ca să nu cerce greutate la rēspunderea banilor, ci de se va găsi cu cale, ne rugām Măriei-Tale cu osebit testament, să se întocmescă cu întregime cāte mai jos arētām:

1). Scutelnicii după cărți și hrisōve este un dar al stāpānirii, hărăzit către cei ce li s'au cuvenit a se împărtași, de aceea se și cuvine a se păzi întocmai cāte cărți sau hrisōve vor avē cuprindere de omeni fără pricină, prin cercetarea ce se va face, fiind încredințări date pentru cei ce sunt făcuți din adevērințele isprāvnicatului, arētāndu-i că nu sunt din dajnicii Visteriei, ci din cei fără pricină, cărora li s'au dat de la Visterie și pecetluituri Domnesci, să fie bună-voința Măriei-Tale, ca să rămāne nesupērați, iar pentru cărțile și hrisōvele ce vor fi cu cuprindere de omeni străini, unii ca aceia, dovedin lu-se prin scumpă cercetare, că sunt făcuți scutelnicii din pāmînteni și birnicii țērii prin hatīruri și economiile dregētorilor de pe la județe, să se arēte la Visterie de așezāmînturi cu catastih anume ai cui sunt, făcēndu-și cunoscut și pricinile lor i mijlōcele prin cari s'au făcut, și de aici se va da hotărēre în ce chip să se urmeze și cānd după hotărērea ce se va da, se va luā de la cine-vași, acela ca nu împărtașit de acēstă hărăzire, prin mijlocirile ce va puteā avē, aducēnd din părțile străine omeni fără să cunōscă cea mai puțină împotrivre de cātră dregētorii județelor, să i se deā din acei omeni străini scutelnicii în

supușilor chiar din deficit și să le aduceșă mângâere ușurându-i pe cât permit împrejurările și cheltuelile Stăpânirii. Acéștă ușurare am găsiț cu cale să o orînduim în modul următor.

a). Orînduêla pentru carele cu sare de la Ocne, deși de mult stabilită și din capul locului aplicată, să lipséscă de aci înainte pentru tot-deauna, iar paguba ce va rezultă din acésta să o sufere Camara nóstră Domnéscă, precum și orînduêla actual în vigóre pentru unt.

b). Cele doué-spre-đece în total . . . . (*nedescitabil*) ale țerii nóstre Domnesci, provenind din acésta orînduêla, să lipséscă asemenea și ele pentru tot-deauna în

locul celor ce i se vor luà, păzindu-se neclintită cuprinderea hrisóvelor și a cărților ce va avé fieș-care, și dregétorii isprăvnicaturilor să-și urmeze datoriei și credinței, ca să nu se mai ieà dintre birnicii satelor a se da unora și altora scutelnici după cărți și hrisóve, cu numire că sunt ómenii fără pricină, sau să-i numéscă că sunt străini; iar carii se vor dovedì cu vre-o urmare împotrivă, ispravnicii să-și ieà căđuța rêsplătire și cei ce vor acésta hărăzire, de vor cereà vre-un chip păgubitor cătră Domnéscă Visterie, ca nisce necunoscétorii darului stăpânirii, să-și pérđă péri-privileghiul acesta, spre pildă și altora.

2). Asemenea să se cerceteze și tóte sineturile privileghiaților: némurii, postelniceii, mazilii, breslași, cumpaniști căți vor fi făcuți de la . . . și până acum, și de vor fi după orînduêla și caidul Visteriei, adecă din feciori și némurii de privileghiați, să rămăe bunii fieș-care la orînduêla întru care se va găsi, iar căți se vor dovedì că au fost birnici ai satelor și prin înșelăciuni și mijlóce de catahrisis s'au făcut între privileghiați, să li se ieà sineturile și să se deà pe la sate cu adaos de lude, a fi în rîndul dajnicilor, după cum au fost și mai înainte; asemenea și pentru cei ce se ocrotese cu cărți de apérare, să li se facă cercetare și numai cei trecuți în vârsta bătrînețelor și cei bolnavi și sacafșiți, cum și cei ce vor fi căđuți în grele datorii și mare sárăcie, la aceia se cade să se păzescă acésta apérare, iar de la cei-lalți toți să se ieà cărțile de la mânilor lor și să se deà pe la sate în cislă dajnicilor.

3). Breslele slujitoresci ce sunt pe afară pe la județe, adecă seimenii, vînători, le-fegii, talpoșii, aprođii, copiii din casă și alții, bez slujitorii polcovnicilor i ai căpitanilor de pe la județe și ai isprăvnicaturilor i ai plășilor, de obște și fără osebite să se deà pe la sate, încărcându-se cu lude după starea și puterea lor, și în locul acelor să se deà alții pe la tóte stégurile din politia Bucurescilor.

4). Satele cele ridicate să lipséscă cu totul din ocrotirea unuia și altuia, fiind-că ocrotindu-se cu chipul acesta ce s'a urmat până acum și se urméză pe alocurea și astăzi, nu numai pricinuesc scăderea ludelor Visteriei, ne fiind încărcate după starea și puterea lor, plătindu-se rêsponderile lor de cătră stăpânii ce au și acelor stăpâni se fac hatăruri de către dregétorii județelor, ci încă și de se întimplă vre-o orînduêla de la Visterie, cu ocrotirea ce se face acelor sate apérându-se de acea orînduêla, cade tótă sarcina pe cele-lalte sate și pe alocurea dintr'acésta pricină, și nu mai cercă îndestulă greutate locuitorii la veri-ce angarale vin după trebuință; de aceea fiind bună-voința Măriei Tale asupra îndreptării tuturor stărilor, să fie luminată porunca Măriei Tale către cine se cuvine, ca acelor sate fără de sfielă să li se facă catagrafie pe față și după suma ómenilor i după starea ce vor avé să se așeze cu ludele, ce se va cuveni, dându-se în zaptul isprăvnicaturilor ca și tóte cele-lalte sate.

viitor; iar untul necesar pentru trebuințele orașului să se cumpere de stăpânire cu prețurile curente la țără.

c). Din cele cinci sferturi ce sunt a se percepe de la 1 Februarie anul curent 1815, până la finele lui Novembre: cinci dimini, formând un total de 2.112.000 lei, să se erte locuitorilor birnicii 1.112.000 lei și să se încassese numai un milion lei în acest interval de zece luni ale anului curent; iar fiind-că din abrogarea orînduvelor de mai sus rezultă pentru stăpânire o pagubă de peste 200.000 mii lei pe an, pe care

5). În vremile trecute pe la unele sate s'a urmat un nesuferit catahrisis, scădându-se un sat cu o sumă de scutelnici și rămîind o bagatelă de lude a răspunde dajdia la Visterie, care și acea bagatelă se rădică de către unul altul și rămâneau sate a posluși d'avalma fără a se sci care este scutelnic și care este birnic, lucru cu totul în potriva caidului Visteriei. De se vor mai află și astăzi acest fel de sate, să se cerceteze cu scumpătate și să se alégă dintr'înșii scutelnici anume din mijlocași, după orînduēla ce este, și birnicii iarăși de o parte, cari să se așeze după starea și puterea lor, și pe cei ce vor alege scutelnici, de nu îi vor lăsa satele afară din cislele lor, să nu rămăe scutelnici, ci să se încarce satele și cu dînșii cu ludele pecetluiturilor ce vor fi purtat, fiind-că celui ce va fi avut acești scutelnici într'acel sat va să-i se deă alții în loc din alte sate, iarăși cu scădēmînt de lude, după suma pecetluiturilor ce va avé; să fie sciută și în catastihul Visteriei, dar și Visteria să fie volnică a da scutelnicii ce vor lipsi fieș-căruia din suma ce are a ținé după catastih.

6). Să nu fie siliște mai jos de 5 lude, sau fiind-că satele acum se află în próstă stare, pe unde nu va fi prin puțină a se legă siliștea de 5 lude, să nu fie mai jos de patru lude sau cel puțin trei lude; asemenea să fie și mare luare aminte, ca la fieș-care județ suma scutelnicilor și a poslușnicilor să nu fie mai sus decât suma birnicilor, precum vēdurăm pe la unele județe că se urméză acum, de va fi acēsta însă cu îndeletnicire la tóte județele.

7). De se va găsi cu cale și se va primi de cătră Înălțimea Ta, să lipsescă cele în parte orîndueli ce se fac pe la județe, adecă de grău, de fin, de orz și de lemne, și cel ce va avé trebuință de acelea să le cumpere cu bani, și să-și împlinescă trebuința, că cu chipul acestor orîndueli mare zmăcinare se face locuitorilor, păgubindu-se și năpăstuindu-se de tóte părțile.

Acestea tóte puindu-le în lucrare, cu pe deplină hotărîre, și la întocmirea așezămîntului orînduindu-se așezămîntari boeri vrednici, cinstiți, cu frica lui Dumnezeu și cu sciință de acēstă meserie, cari să fie cu dorire și de cătră Domnesca Visterie și cătră stările locuitorilor, nădăjduind că nu numai suma birnicilor va ajunge la numărul de 25,000 lude, ce s'aũ dis mai sus, și răspunderea dăjdiilor după închipuirea ce s'a arētat nu va fi vre-o sarcină simțitoare, păzindu-se drēpta cumpenire, ci încă și în tot cūprinsul țerii Măriei Tale se va ținé nizamul oblăduirii cu întregime, și nimenea întru nimic nu va cercă cea mai puțină năpăstuire sau nedreptate; asemenea este a noastră plecată părere, iar hotărîrea desăvirșită rămăne a se face de Măria Ta. — Maiú 10. 1814.

Filipescu vel Vistier, Radu Goleșcu vel Ban, Grigorie Brâncoveanu biv vel Ban, Isaac Ralet vel Vornic, Grigorie Ghica, Barbu Văcărescu vel Vornic, Iordache Slătineanu vel Vornic, Grigorie Filipescu, Grigorie Băleanu vel Logofēt. Fotache Știrbeiú vel Logofēt, Constantin Crețulescu, Alexandru Nenciulescu vel Vornic.

din propria voință și inițiativă o luăm asupra-ne pentru tot-deauna, spre ușurarea și liniștea locuitorilor și scăparea lor de exacțiunile ce li se fac mereu din cauza sus Țiselor două orindueli; iar din ertarea acelor 1.112.000 lei pe anul curent se causéză o paguba prea mare și fôrte simțitóre Visteriei nóstre Domnesci, mai ales față cu spesele enorme ordinare și extraordinare ale Stăpânirii, spre a aduce o mediocră aranjare și a lucrului, socotim să se vîndă cele trei huzmeturi: dijmăritul, vinăriciul și oeritul, după orînduēla făcută anul trecut, nu numai pentru anul trecut dar și pentru cel următor; ast-fel că prin acēsta, afară de paguba anuală de 200.000 lei ce se va aduce Stăpânirii din cauza desființării celor două orindueli a untului și a carelor de la ocne și din ertarea acelor 1.112.000 lei birnicilor pe anul curent, paguba se atenuéză până la patru sute două-spre-Țece mii lei, și totalul perderii Stăpânirii consistă la 612.000. Intr'un cuvînt, prin modul acesta Visteria suferă o pagubă simțitóre, nu e vorba, față cu starea actuală a lucrurilor și enormității spe-selor, suportabilă însă de alt-fel și mediocră, iar locuitorii birnici obțin un folos fôrte simțitor beneficiind de cei 1.112.000 lei în intervalul de Țece luni ale anului curent; iar cele luate prin adăogirea huzmeturilor spre atenuare întru cât-vă a pagubei Visteriei nóstre Domnesci, se ieau de la locuitorii de felurite clase, adecă de la acei avēnd, saū vii, saū stuparii de albine, saū vite și nu de la acei lipsiți și în sārăcie, precum se întimplă adese ori la percepția birului de la locuitorii birnici. Intrunindu-vē dar cu toții, prea Sfințiți, și cercetānd cu atențiune și îngrijită chib-zuire cele încuviințate de noi, spre îmbunătățirea stării și mângăerea generală a locuitorilor, să-mi faceți cunoscut prin adresă opiniunea dumné-vóstră asupra lor, adăogānd și cele ce veți găsi dumné-vóstră de cuviință. — 1815 Ianuare 1. (1)

Vel Eogofēt.

Cu tóte aceste adaose și scăderi, propuse, ori realizate de Divan și de Vodă, nu mai puțin cifra veniturilor eră încărcată, de óre-ce bud-getul se făcuse pe basa a mai multor lude decât erău în realitate.

Divanul găsesce că totuși cheltuelile puțin se mai pot scăde, și la 12 Februarie 1815, în loc de a reduce cheltuelile țerii în proporțiune cu venitul, Divanul află cu cale, să se adaoge dăjdiile celor 18 mii de lude, cari vor plăti birul lor nu în 5, ci în 6 sferturi, fără rāsura (câte 27 taleri bani 60 pe sfert), în cari sferturi intră și haraciul Impērătesc. După socotēla Visteriei, acēstă dajdie, începēnd cu Aprilie 1815, va da 2.970.000 taleri. Se va mai adăogi la acēstă sumă taleri 276.000, dăjdiile breslelor, cu rāsura cu tot, și taleri 76.000 dăjdiile străinilor. Peste tot venitul Visteriei în 1815 se urcă decī la 3.446.000, iar spesele se reduc la 3.103.960, în care sumă intră și finul și orzul grajdului Domnesc și al pităriei, cari socotindu-se tóte în bani, se speră în 1816 un excedent de 142.040 taleri, la care se va adăogă 95.425, ce, după contract, întreprinderea poștelor are să plătescă pe orzul și finul ce i se aduce. Acest excedent urméză a fi întrebuințat pentru poște, pentru grajdu-

(1) Tradus din grecesce. Se vede că originalul a fost scris de chiar Domnitorul.

rile, pităria și isprăvnicia de Curte Domnăscă. Se mai adaogă la birul ludelor două sferturi de câte taleri 17, bani 60 fie-care, dare pentru poște și alți tal. 78 de fie-care lude în 6 dimini (adecă la fie-care două luni), decî câte 13 taleri la fie-care 2 luni, începînd de la Februarie 1815, cari să servescă pentru plata lefilor slujbașilor țerii. Acești bani ai lefilor, Divanul cere să se concentreze într'o cassă specială, ăisă *Cassa lefilor*, precum eră organizată de C. Ipsilante. Acastă Cassă va fi administrată de un boer pămîntean simandicos, cu lăfă, avînd un sameș pentru împărțirea și primirea banilor lefi. Ispravnicii vor primi ordine să percăpă separat banii lefilor și să-î trămită direct la Cassă. Le-file funcționarilor să se plătescă la fie-care 2 luni, și boerul nazir al Cassei să deă socoteli înaintea veliților boeri din 6 în 6 luni.

Cu tătă acastă chibzuire a boerilor, datoria țerii se constată a fi, la finele lui Ianuarie 1815, în sumă de 1.320.304 taleri, plus deficitele de la diferența dintre 25.000 luđi, când în realitate aă fost numai 18.000. Pentru acastă datorie a țerii, Divanul dispune, ca și pe anul acesta să se arendeze tot cu adaos, ca în trecutul an, dijmăritul, oeritul, vină-riciul, și adaosul să fie pentru datoria publică, iar huzmetul, ca din vechi, pentru Cămara Domnăscă. Deacă nu, se va acoperi în acest adaos suma datoriei, boerii se angajeză a chibzui din nou.

Prin urmare, de fie-care lude se va percepe în 1815 nu mai puțin de taleri 278. Ca mângăere pentru nenorociții birnici, li se promite, că nu vor fi obligați la alte orîndueli și havalele și că se va face dréptă cum-pănire tuturor satelor, ca nu unele să fie ocrotite, și că vor lipsi ca-tahrisisul ispravnicilor și jafurile zapciilor, polcovnicilor și căpita-nilor. (1)

(1) *Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscode.*

Cu tôte că prea sfinția sa părintele Mitropolitul i iubitorii de dumneđu sfinția lor episcopii și tătă obștea dumne-lor veliților boeri ne fac arêtare printr'acastă anaforă, că ajungînd suma ludelor țerii numai numărul de 18.000 iar nu de 25.000, precum socotise la trecuta luna lui Maiă let 1814, nici că este prin puțință să se împlinescă cheltuelile Visteriei Domniei-Mele și găsesc cu cale a se împlini din țeră numai pentru trebuința Visteriei și a menzilurilor țerii po taleri 200 de lude toc-mai pe an, fără răsura, împărțindu-se acești bani în 5 ciferturi i un haraciū și două orîndueli de minzilhanele, fieș-care cifert i haraciū po taleri 27 bani 60 de lude, cum și fieș-care orînduelă de menzilhanele po taleri 17 bani 60 asemenea de lude, iar pentru neajungerea banilor să se mai adaoge pe lângă aceștia alți taleri 78 de lude pe an, împărțindu-se și aceștia de la ăi'ntăiū a următorului Februarie în 6 dimini po taleri 13 noi de lude la fieș-care diminie și acești bani făcîndu-se taxil prin dumne-lor ispravnicii județului, să se deă negreșit în lefile slujbașilor țerii prin orînduit într'adins boer Nazir al Cassei lefilor, ce se va întocmi deosebit, dar

Domnitorul aprobă aședarea acésta cu rezoluțiunea următoare:

În Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscaoie.

Pré Sfinția Ta Părinte Mitropolit, iubitorilor de Dumneđeū Sfinția Vóstră Epi-scopilor și toți dumné-vóstră velișilor boeri, halea și mazili, precum apururea de când am sosit Domnia-Mea aici la Domnescul Nostru scaun, am făcut și suntem por-

Domnia-Mea socotind acéstă schimonosire de obște la tóte dăjdiile, đicem, că făcēdu-se acum, va pricinui locuitorilor mai vīrtos turburare decât folos, pentru că unindu-se tóte dăjdiile de peste an (însă numai cele ce sunt întocmite pentru chel-tuelile Visteriei) și analoghisindu-se pe 5 ciferturi i un haraciū, una peste alta po talerī 27 bani 60 de lude, vine pe fieș-care două luni mai mult de lude talerī 1 bani 12 decât ceea-ce s'a hotărīt la aședămīnt, adecă po talerī 221 și rāsura po parale 8 la leū, care acest prisos și de se îmbracă în câte 5 sfterurile cu anologhie din a-daosul ce se urméză la séma haraciului, de lude po talerī 29 și parale 8 la leū rāsura, dar negreșit vine mai cu ușurare locuitorilor să plătéscă de lude la fieș-care două luni po talerī 22 și rāsura cea încotomită și tocmăi la suma haraciului po talerī 29 i rāsura, pentru că acéstă sumă se urméză tocmăi la luna lui Decembre și Ianuarie, când locuitorii se află după săvirșirea a tot lucrului de peste an și își pot face negoțuri și alișveriș cu cel mai bun preț, aflāndu-se fieș-care împrejmuīt cu tóte cele trebuincióse, atât pentru hrana casei sale, cât și pentru nutrețul vitelor ce are, și mai vīrtos că sciind fieș-care o sumă mai cu osebire la luni hotărīte, cu înlesnire să *căpuesce* din vreme să-și împlinéscă datoria, fără de a simți vre-o greutate saū strīmtorare. De aceea și hotărīm Domnia-Mea: cât pentru sfterurile i haraciul să se urmeze împlinirea banilor în tótă țera, întocmai și nestrāmutat, precum s'a ho-tărīt și s'a publicarisit locuitorilor la aședămīnt, prin cărțile Domniei-Mele, adecă la fieș-care sfter po talerī 22 de lude i la séma haraciului po talerī 29 și la toți acești bani rāsura po parale 8 la leū, care rāsura să se socotéscă pe séma socote-lilor Visteriei Domniei-Mele, iar nu în socotela lefilor țerii, precum s'a fost hotărīt atunci când se nădăjduiā suma ludelor țerii că vor ajunge la 25.000, asemenea urmāndu-se și la dăjdiile breslelor i a străinilor și când se vor adăogā ludele peste suma ce acum sunt, atunci se va face de Domnia-Mea chibzuire pentru a se scāde locuitorii dajnicii đin banii ce s'a hotărīt a răspunde pe fieș-care sfter i haraciū iar pentru banii mizilhanelor, fiind-că după suma ludelor ce s'aū alcătuit acum nu se ajung acei câte talerī 12 și rāsurile ce s'aū fost hotărīt la fieș-care orīnduelā de 6 luni, hotărīm, să se împlinéscă de la lude po talerī 13 bani 90 i rāsura ce s'a arētat po parale 8 la leū, care va să đică đin ceea-ce ni se arată acum, mai puțin de lude cu talerī 2 peste an și toți acești bani să se deā în primirea epista-șilor, precum s'a hotărīt și cu tóte că cu aceștia, după suma ludelor nu se vor putē exofliși epistașii minzilurilor până la un ban, dar puțin cusur ce le vor mai rămāné se va plăti đin banii Visteriei, ca să nu cerce locuitorii adaos simșitor, nici vre-o schimbare de chipul dăjdiilor, ce li s'a arētat; pentru care și poruncim Domnia-Mea așā să se urmeze negreșit, iar pentru talerī 78 ce se gāsesc cu cale să se adaoge la lude peste an în 6 diminii, începēdu-se de la următorul Februarie, po talerī 13 noi de lude, cari bani strīngēdu-se în osebitā Cassā să se deā în plata lefilor sluj-bașilor țerii, cu tóte că este îndestulā sumă peste ceea-ce s'a hotărīt a se da, dar cunoscēnd și Domnia-Mea ființa neputinței, đin pricina neajungerii ludelor la ceea-

niți nu numai ascultare de a da la acest fel de cuviințioase și obșteie folositoare rugăciuni, ei încă și în faptă de a arătă nemărginita dorire ce avem, ca să vedem fără de contenire petrecerea tuturor supușilor noștri, întru cea mai bună, fericită și

ce s'a fost nădăjduit, primim chibzuirea acésta, ce ni se arată printr'acéstă anaforă și poruncim, dumi-tale cinstite și credincios boer al Domniei-Mele vel Vistiére, să se scađă acéstă diminie arétându-se și locuitorilor prin cărți slobode ale Domniei-Mele chibzuirea ce prin sfat de obște s'a făcut și să faci și hrisov al Domniei-Mele pentru osebirea lefilor țerii din Visteria Domniei-Mele, ca să se orînduésca osebită Cassă și să orînduim Domnia-Mea și osebit boer otcârmuitor Nazir al ei, căruia i se vor da și catastișe pecetluite de cătră Domnia-Mea, pe fieș-care diminie, ca să scie în ce chip să urmeze cu darea lefilor. Așjiderea poruncim dumi-tale, să publicuesci, pe unde vei socoti și va fi trebuință, împlinirea sorocului contractului dumnélor epistașilor menzilurilor la viitorul August, ca să se găsésca mușterii de va fi prin puțință să se îmbrace și cu finul i orzul poștelor, dându-li-se banii ce prisosesc din cheltuelile Visteriei, și să lipsésca natura, precum ni se arată mai jos într'acéstă anaforă, spre a lipsi mijlocul de năpăstuire ce încape la primirea acelor iraturi, și cătră acésta poruncim ca să lipsésca cu totul și felurimea orînduelilor în natură cu urmare întocmai după cum mai jos se arată.—1815 Februarie 20.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofét.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Măriei Tale, ce prin pitac ni s'a dat, adunându-ne cu toții la sf. Mitropolie, am vedut lipsa ce are Visteria, ne puténd să întîmpine trebuințioasele de peste an cheltueli, din pricină căci la întocmirea dăjdiilor țerii, ce s'a fost făcut prin obșteca noastră anaforă de la Maiu din anul trecut și la August, când s'aședat dăjdiile. se socotise că la aședămînt se va sui suma ludelor dajnici până la 25.000, iar acum isprăvindu-se aședămîntul, de abiă a ajuns suma ludelor la 18.000, pentru care fiind-că cheltuelile țerii de peste an ce s'aședat de 25.000 lude sînt neapérate și mijloc de imputinare nu este, cu sfat de obște am găsit cu cale, să se adaoge dăjdiile după suma de 18.000 lude ce s'aședat întocmi acum la aședămînt, adecă să deă de lude pe an po talerî 200 drepti fără de răsura în 6 sferturi, la sfert de lude po talerî 27 bani 60, în cari sferturi intră și haraciul Impărătesc și se fac pe an la lude talerî 165, începéndu-se aceste dăjdi de la viitorul Aprilie întăiu și la lude 18.000 fac pe an 2.970.000, lângă cari adăogând și talerî 276.000, însă 180.000 ce sunt dăjdiile breslelor cu răsura cu tot, și aședat răspunde și de acum înainte fără de a se pomeni nume de răsura, fiind obiceiuite breslele a da aceste dăjdi i talerî 96.000 dăjdiile străinilor asemenea, fac talerî 3.246.000, din care scădénd talerî 3.103.960 cheltuelile Visteriei de peste an, în care sumă intră și finul i orzul grajdului gpd i al pităriei, socotindu-se tóte în bani, rămân prisos talerî 142.040 și cu talerî 95.425 ce sunt legați prin contract epistașii poștelor ca să plătésca orzul și finul ce se aduce la poște, însă carul de fin po talerî 5 și chila de orz po talerî 6, fac talerî 237.465; cu acești bani să îngrijésca Visteria a face contract ori cu însuși epistașii poștelor, sau cu alții, în vreme cuviințioasă, să le deă și banii din vreme spre a cumpără finul și orzul cel trebuințios, cum și comișia i pitărja, și isprăvnicia de Curte, tóte naturile ce sunt trebuințioase pentru Curtea Domnésca să le cum-

îmbelșugată stare; asemenea și rugăciunea ce ni se face printr'această obștească anaforă, găvind-o a fi în adevăr în tot chipul pricinuitoare de învederată fericire, laudăm această rivnă și îmbrățișare a îngrijirii de acest obșteșc folos ce ni se arată mai jos, pentru care și, primind rugăciunea ce ni se face, poruncim, ca adunându-vă cu

pere cu rizapazar din banii ce li se vor da de la Visterie, iar din țără să nu se ieă nimic cu orinduélă în natură, nici pentru aceste trebuințe, nici pentru alte obraze, veri-cine va fi orinduélă să nu se facă nimului, măcar decât de puțină natură sau alte angarii, să mai deă țera, și pentru cai i alte cheltueli ale poștelor de lude pe an po taleri 35 în două sferturi, unul primă-vara și altul tòmna, la fieș-care sfert de lude po taleri 17 bani 60, însă sfertul din primă-vara de estimp a poștelor să se începă de la 15 ale viitorului Martie spre a nu veni cu greū locuitorilor, dar să se socotéscă de la Februarie 1; iar pentru tótă suma lefilor celor ce slujesc țerii, să se ieă deosebiți bani din țără, de lude po taleri 78, din cari să nu ieă Visteria nici un ban cu nume de avaet și să se răspundă acești bani ai lefilor în șese diminii, în fieș-care diminie de lude po taleri 13, care răspundere să se începă de la și'ntăiū a aceștii luni Februarie, și fiind-că de multe ori numai se zăticniă plata lor, din vremea lor, din vremea cea hotărită, ci încă se întâmplă de rămâneă și păgubași unii de câte două triminii întregi, din care nu puțină mahnire li se pricinuiă, păgubindu-se din dréptă simbria lor, alte ori luând Visteria bani dintr'ai lefilor cu numire de împrumut și neîmpărlejindu-se a-i răspunde în vremea ce se plătiă lefile, ce se pricinuiă aceeași mahnire și pagubă. De aceea, cu toții de obște ne rugăm Măriei Tale, să se întocméscă o deosebită Cassă pentru lefi, unde să se rinduéscă de cătră Măria Ta unul din dumné-lor boerii pămîntenii simandichi și efnastaticii cu léfă, după cum se va găsi de cătră Măria Ta cu cale, a fi Nazir Cassei, avênd și un sameș pentru primirea și împărțirea banilor lefiū, îndatorindu-se ispravnicii de la tôte județele, prin luminate poruncile Măriei Tale, ca banii lefilor să-i strîngă deosebiți și să nu-i amestece în banii Visteriei, nici să-i lase în rămășițuri ci pe tótă diminia să-i istovéscă și să-i trimiță drept la Cassă, unde să deă și Visteria extract, ca să scie Cassa câtă este suma ludelor la fieș-care diminie, binevoind Măria Ta a se face pentru acéstă Cassă a lefilor și luminat hrisovul Măriei Tale, după hrisovul Măriei Sale Constantin Vodă Ipsilant, cu hotărire, ca de acum înainte să nu se mai amestece întru nimic Visteria la banii lefilor, ci de la ispravnicaturii să se trămiță drept la Cassă, de unde pe fieș-care două luni să se plătéscă lefile cele orinduete de cătră Măria Ta, avênd datorie boerul Nazir al Cassei la fieș-care șese luni a-și da socotéla la obștea dumné-lor veliților boeri; iar pentru taleri 1320.304 bani 96 ce se yed că lipsesc spre plata datoriilor țerii i a cheltuelilor Visteriei până la sfirșitul lui Ianuarie let 1815, i pentru taleri 60.642 din taleri 180.642 lipsa a lude 6.842 pe sfertul lui Februarie și Martie, bez taleri 120.000 ai lefilor ce se implinesc pe acest sfert, în ușurarea acestor datorii, găsim cu cale, ca și într'acest următor an să se vință huzmetele Cămării, tot cu adaosul ce s'au vindut în trecutul an, adegă dijmăritul po parale 10 i oeritul po parale 10 și vinăriciul po parale 5, din care să-și ieă Cămara numai banii drepti ce au fost obicînuiți din vechime de luă, adegă de la dijmărit po bani 13 i de la oerit po bani 10 și de la vinăriciū po bani 5, iar prisosul să se deă în plata numitelor datorii și apoi pe anul viitor să rămăe slujbele acestea a se urmă tot cu plata cea obicînuită din vechime, fără de vre-un adaos, și pentru cusurul lefilor ce va rămâné neplătit, după ce se va da

toții la un loc, împreună și cu toți dumné-lor boerii căți vor *fi cinstiți cu cinul cluceriei* cei mari, să faceți toate cuviincioasele chibzuirii asupra acestui folositor nizam și să arătați Domniei-Mele prin obștească anaforă, pentru care orinduim și zapciū pe Ceaușul de aproși.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofet.

(Anaforaua scrisă grecesce).

Cod. LXXVIII, pag. 401.

Ca o consecință a acestei nouă aședări a birurilor, Marele Vistier adresază Domnitorului următoarea anaforă :

Prea Înălțate Dómne,

Fiind-că pe la unele județe sameșii ce astăzi se află, după sciința și pliroforia ce am, nu sunt destoinici a săvîrși tréba meseriei ce li s'a încredințat, întocmai după cuprinderea lumatelor cărți ale Măriei-Tale, spre paza buneii orînduelii a corespondenței și socotelilor județelor, am găsit cu cale să se orîndescă alții în locul

adaosul mai sus numitelor slujbe, vom chibzu de unde să se deă. Aceste întocmiri se socotiră de cătră noi și se hotărîră că se cuvin a se urmă, cari de se vor găsi și de cătră Măria Ta cu cale, se vor întări și se va da poruncă a se pune în lucrare și a se urmă până când, prin cea vrednică de laudă și dorire de țeră ce ai Măria Ta, se va mai adăogă suma ludelor peste 18.000 ce sunt acum, iar atunci să se scaadă ceea-ce se va cuveni, după analoghie, din taleri 278 ce țicem să deă peste tot ludele pe an; atâta numai ferbinte ne rugăm Măriei Tale, ca naturile i orînduelile și havalele să lipsescă cu totul a nu se cere nici de cum de la țeră (afară numai din havalele ce se cer cu porunci împărătesci); așijderea ne rugăm a se da de cătră Măria Ta strașnice porunci, spre a se face o dréptă cumpănire tuturor satelor fieș-căruia județ, ca nu unele să fie ocrotite și altele năpăstuite, ci toate de o potrivă, după suma birnicilor ce au să-și pórte sarcina dăjdiilor și unul la altul privind, să cunoscă în faptă, că se păzesce dreptatea făr'de osebite, să lipsescă și catahrisis ale ispravnicilor i jafurile zapciilor i a polcovnicilor și a căpitanilor ce au suit avaturile la prețuri mari, pe cari le împlinesc de la sërmanii locuitori cu feluri de iftirale și pricinii nedrepte, cum și al slujbașilor huzmeturilor, căci s'au nărăvit rău a asupra și a încercă pe ticăloșii locuitori, pe cari noi ca nisce pămîntenii îi dorim și Măria Ta, ca Domn drept și milostiv, se cuvine a-i ocroti de toate hrăpirile, căci de se și adaogă suma de bani a dăjdiilor, după cum arétăm mai sus, dar lipsind naturile și orînduelile de havalele i catahrisis și jafurile slujbașilor după afară, cari pricinuesc mare stingere și sărăcie locuitorilor, socotim că nu vor simți atâta greutate și vom remâne și noi cu toții pururea rugători cătră milostivul Dumneșeu pentru buna stare și întărirea Măriei Tale în prea luminat scaun, până la adânci bătrînețe.—1815 Februarie 12.

Al Ungrovlahiei Nectarie, Iosif Argeș, Costandie Buzău, Constantin Filipescu Vistier, Grigorie Brâncoveanu, Constantin Crețulescu Vel Ban, Barbu Văcărescu Vel Vornic, Constantin Bălăceanu Vel Vornic, Mihalache Manu Vel Vornic, Grigore Băleanu Vel Vornic, Tudorache Văcărescu Vel Vornic, Gheorgache Filipescu Vel Logofet, Scarlat Grădișteanu Vel Logofet, Fotache Știrbeiu Vel Logofet.

acelora, cu praxis, cu sciință de acéstă trébă și cinstiți, în cari să se pótă răzimă Visteria și să fie încredințată, că nu se face vre-un sfeterismos, sau încărătură la vre-o socotélă; pentru care mă rog Măriei-Tale să ne deă luminată întărire la acéstă plecată a mea anaforă, spre a fi orînduiți cei ce se vor alege, ca să nu stea bata-lisite hârțiile județelor, iar hotărîrea cea desăvîrșită se va da de cătră Înălțimea Ta—1815 Iulie 19.

Vel Vistier.

Domnitorul aprobă raportul prin următoarele cuvinte :

Dumné-ta Vel Vistiere, după arătarea ce ne faci printr'acéstă anaforă, dăm Domnia-Mea voie de a se orîndui alți sameși în locul acelor nedestoinici, alegându-i însă ca să fie cinstiți, vrednici și cu destoinicie la trebile județului și la săvîrșirea poruncilor Domnescii Nôstre Visterii. — 1815 Iulie 24.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Cod. LXXXIV, pag. 413.

După propunerea Divanului, mai sus adusă, s'a reorganizat separat Cassa lefilor și, în 15 Februarie 1815, fostul Mare Ban Gr. Brâncoveanu este numit de Caragea Capziman sau Nazir al acestei Casse și i se dă un sameș și doi logofeți scriitori. (1)

(1) *Pitac cătră Banul Brâncoveanu ce-l orînduesce Capziman al Cassei lefilor.*

Cinstit și credincios boerul al Domniei-Mele, dumné-ta Vel Bane Grigorie Brâncovene, după chibzuirea ce prin sfat de obște s'a făcut, ca să se deosebescă darea lefilor slujbășilor țerii și a altor obraze, după cuviință, din Visteria Domniei-Mele, și orînduindu-se boer mare într'adins ocârmuitor aceștii Casse, să împlinescă banii din țeră cu osebîtă numire a lefilor, trâmîțându-se prin dregătorii județelor în primirea aceluî orînduit boer, carele să aibă a împărți lefașilor după catastișele ce i se va da de la Visterie, încredințate cu pecetea Domniei-Mele, fiind trebuință a se face și alegerea de un boer iscusit, cu sciință de trebile țerii și de stările lefașilor, i cu blândețe și cu frica lui Dumneșu, ca să-și afle fieș-care îndestulare de dreptul său, am făcut Domnia-Mea acéstă alegere asupra dumi-tale, cunoscându-te de tôte acestea mai sus arătate și încă însoțit cu multe alte asemenea bunătăți; deci te orînduim printr'acest al Nostru pitac ocârmuitor al Cassei lefilor de la și 'ntăiu a următorului Februarie, pe care primindu-l dimpreună și cu catastișele lefilor pe aceste două luni, Februarie și Martie, pecetluite de Domnia-Mea, vei ceti și hrisovul ce am întocmit pentru Cassa lefilor și întocmai vei fi următor întru tôte, păzind buna orînduélă ce se cuvine la acest memuriet, după care vei face alegere de sameș și de doi logofeți scriitori și arătându-i, îi vom așeșă Domnia-Mea la Cassa lefilor, cu osebite cărți ale Domniei-Mele. Tolco pisah gpd.—1815 Februarie 15.

Cod. LXXIV, fila 118.

Carte de sameș la Cassa lefilor.

Zemli Vlahisicoie. Prin hrisovul Domniei-Mele deosebindu-se de la Visterie darea efilor celor ce se află slujind țerii, și a altor obraze, după cuviință s'a făcut Cassa osebîtă asupra căroră lefi însarcinându-se de cătră Domnia-Mea ocârmuitor dumné-lui

În Martie 1815, după intervenirea nazirului Cassei răsurilor, se găsește mijlocul de a se mai adăogi 8 parale ca răsură peste cei 13 taleri de lude pe diminie pentru plata lefilor. Noua dispozițiune avea aparența de a fi o scădere în favórea ludelor, pe când în realitate erà o mică sporire, justificată pe necesitatea Cassei lefilor, care amenință să aibă deficit (1).

cinstit și credinciosul boerul Domniei-Mele Grigorie Brâncoveanu biv Vel Ban și făcând trebuință a se orîndui și un sameș pentru primirea banilor de pe la județe și darea lefilor, i pentru întâmplătoare corespondenție ce va avé boerul otcârmuitor, după alegerea dumné-lui am orînduit Domnia-Mea la această trebă, pe credinciosul Domniei-Mele Constantin Biv Vel Medelnicer, cu léfă pe lună câte taleri 250, precum se cuprinde în hrisov, și în câtă vreme se va află cu slujbă plăcută și făr' de vrednică învinovățire, să nu se lipsescă dintr'acastă trebă; căruia pentru ajutorul Cassei sale i-am orînduit Domnia-Mea a ține și lude 10 scutelnici cu pecetluirile Domniei-Mele, precum au și calemurile Visteriei, cu scădemînt însă numai de câte lude jumătate, pe cari să-i aibă întru a sa poslușanie în câtă vreme se va află slujind la Cassa lefilor; deci, să fie și numitul îndatorat ca să se afle nelipsit de lângă dumné-lui boerul otcârmuitor și să se porțe cu tótă supunerea și credința, la câte de dumné-lui i se va porunci, fiind și catașișe curate de primire, de dat, iar când la datoria sa se va arêta împotriva următor și cu vină destoinică de a fi lipsit, atunci făcându-se prin anaforaua dumné-lui vina sa cunoscută Domniei-Mele, să se lipsescă din trebă. Tolco pisah gpd. — 1815 Martie 6.

Cod. LXXV, fila 118.

Carte de logofêt orînduit la Cassa lefilor.

Zemli Vlahisicoie. Davat gospodvami lui Dumitrache sîn pitarul Dragomir, pe carele după alegerea dumné-lui cinstitului și credinciosului boerului Domniei-Mele Grigorie Brâncoveanu biv Vel Ban otcârmuitorul Cassei lefilor, i-am orînduit Domnia-Mea logofêt la Cassa lefilor, cu taleri pe lună câte 100, după cuprinderea hrisovului, și în câtă vreme se va află cu slujbă plăcută, să fie nestrămutat de la această trebă și făr' de vrednică învinovățire să nu se lipsescă. Să scutescă și drepte bucatele lui de dijmărit i vinăriciū și, în câtă vreme se va află slujind, să fie pentru ajutorul casei sale și lude doi scutelnici cu scădemînt din dajnicii Visteriei, cu pecetluitarile Domniei-Mele, apêrați de rîndul dajdiilor Visteriei i de alte podveđi, și poruncim Domnia-Mea tuturor de obște dregători, ce veți fi orînduiți cu veri-ce slujbe, nimeni întru nimic supêrare peste cartea Domniei-Mele să nu-i facă. Tolco pisah gpd. — 1815 Martie 6.

Asemenea carte s'a făcut și lui Ioniță Lăceanu, ce s'a orînduit logofêt la Cassa lefilor.

(Cod. LXXV, fila 118 v.)

(1) *Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahisicoie.*

De vreme ce și părinții arhieriei dimpreună cu dumné-lor boerii printr'acastă anaforă au găsit cu cale chibzuirea dumné-lui biv Vel Banul Grigorie Brâncoveanu Nazirul Cassei răsurilor, ce se arată în dos, făcându-ne rugăciune a se pune și în

In Decembre 1815, Brâncoveanul nazirul Cassei lefilor constată, că această Cassă la sfârșitul viitorului Ianuarie 1816 va avea un deficit de 213.000 taleri. Divanul propune acoperirea acestui deficit din arendarea vinăriciului pe anul 1816, cu un adaos de 9 parale la vadră, iar până când să se încasseze venitul acesta, Cassa să facă un împrumut, ca să se poată plăti lefile slujbașilor, plătindu-se dobânda de $7\frac{1}{2}$ la pungă pe lună. Divanul crede, că se va pute plăti împrumutul cu sporul de la vinăriciul, iar dacă va mai rămâne vre-o *bagatelă*, se va face de Visterie chibzuire nouă (1).

lucrare, primită este Domniei-Mele și poruncim dumi-tale Vel Vistiere, să se facă domnescile noastre porunci către ispravnicii județelor, cuprindătoare întocmai precum mai jos cu deslușire se arată.—1815 Martie 18.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Cod. LXXXIV, pag. 172.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Măriei Tale de la această anaforă a dumné-lui biv Vel Banului Grigorie Brâncoveanul Nazirul Cassei răsurilor, adunându-ne la un loc am văzut arătarea ce face dumné-lui, că fiind întocmite dăjdiile Visteriei Domnescei cu răsura lor se cuvine să se întocmescă asemenea și banii lefilor, adecă dintr'acei taleri 13 noi ce s'au orînduit a da țera de lude pe diminie pentru plata lefilor, să se scaadă taleri 2 și să rămâne a răspunde câte taleri 11 vechi cu răsura răsurilor spre a nu găsi mijloc zapcii să facă catahrisis la împlinirea acestor taleri 13, a-i lua cu răsura și a se năpăstuî săracii locuitori; care această chibzuire a dumné-lui fiind cu bună orînduélă, ne rugăm să fie primită Înălțimii Tale, făcându-se luminate porunci către boerii ispravnici, spre a urmă cu împlinirea acestor bani ai lefilor într'acestași chip, adecă să ieă de lude po taleri 11 cu răsura lor po parale opt la leu, ce face peste tot taleri 13 parale 8, cu care acel adaos de parale 8 de lude să se ajutoreze ôreși-ce lipsă ce urmază a cercă Cassa acum în vremea primă-verii, la scăđeméntul ce va fi să se facă negreșit județelor, iar hotărîrea rămâne la Măria Ta. — 1815 Martie 14

Al Ungrovlahiei Nectarie, Iosif Argeș, Costandie Buzău, Constantin Filipescu Vistier, Barbu Văcărescu Vornic, ... Vel Vornic, Teodorache Văcărescu Vel Vornic, Gheorghe Filipescu Vel Logofăt.

(1) *Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.*

Dumné-ta Vel Vistiere, primită fiind Domniei Mele această anaforă, poruncim să se pue în lucrare cu urmare întocmai precum mai jos se cuprinde.—1815 Decembre 5.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Cod. LXXXII, fila 168.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Măriei Tale, ce prin pitac ni s'a dat, pentru madéua lipsei lefilor, ce a arătat Înălțimii Tale dumné-lui biv Vel Banul Grigorie Brâncoveanu Nazirul Cassei lefilor, că lipsesc Cassei până la sfârșitul viitorului Ianuarie ta-

Se vede că Brâncoveanu nu-î mulțămît cu rezultatele ce da Cassa lefilor, căci el în 1816 se demite de la postul de Nazir al Cassei și e

lerî 213.000, cum că nu pôte fi suferită la părintésca îngrijire ce ai Înălțimea Ta pentru locuitorî cu a fi supărați cătuși de puțin la acéstă lipsă, ci să găsim mijlocul împlinirii din altă parte și să arătăm Măriei Tale prin anaforă, ne-am adunat aici la Domnésca Măriei Tale Curte și alt mijloc nu puturăm găsi, decât să se vîndă vinăriciul anului viitor 1816, cu adaos de 22 de bani peste cei canonisiți din vechime cinci bani de vadră, adecă din bani 31 ce au fost estimp de vadră să se scađă bani 4, ca să cunoscă locuitorii ușurînța, și la anul viitor să se vîndă peste tot pe bani 27 de vadră, care fac parale 9 i pârparul după obicei și vîndându-se într'acestași chip după asemănarea vîndării acestui an, urméză să prîndă adaosul talerî 225.831 bani 40, precum se arată în socotélă mai jos :

talerî	bani	
335.833	40	s'au vîndut estimp po parale 10 și un ban.
43.333	40	cei ce analoghiesc po patru bani de vadră.
292.500	—	rămâne vîndându-se po bani 27, adecă 9 parale.
66.668	80	se scad cei ce se cuvine pe cinci bani și rămân pe séma Domniei și a milelor ce sunt hărăzite prin hrisóve Domnescei.
225.831	40	rămân ai adaosului.
213.000	—	se scad dintr'aceștia, cererea Cassei lefilor ce are la sfîrșitul lui Ianuarie.
12.831	40	mai prisosesc.

Dar fiind-că până la numărătórea banilor viitorului vinăriciú este îndestulă zăbavă și Cassa lefilor nu pôte să aibă acéstă adăstare, fiind îndatorată a face răspunderea lefilor la orînduita vreme, mai virtos că între lefași sunt mulți ómeni sărmani, cari numai la acéstă léfă nădăjduesc, am socotit că se cuvine să se facă iarăși *obștésca împrumutare cu zapis adeverit* prin iscăliturile nóstre, puindu-se și drept amanet, pentru siguranța împrumutătorului, adaosul acestui vinăriciú, ce mai sus se arată, întocmai precum s'a urmat și la trebuința cheltuelilor Adalei, la celelalte huzmeturi al dijmăritului și al oeritului, cari bani să se răspundă toți în naht la Cassa lefilor, ca să pótă dumné-lui fratele biv Vel Ban Grigorie Brâncoveanu să înțîmpine trebuința și să mulțumescă pe toți lefașii de drépta léfă ce au a luă până la sfîrșitul viitorului Ianuarie, pentru care am poftit cu toții pe dumné-lui fratele Vel Vistier ca să găsescă vre-un neguțator să împrumute Cassa lefilor cu talerî 213.000 ce are lipsă, încredințându-l cu chipul ce mai sus arătăm și fiind-că împrumutătorul, după pilda ce avem și după canónele neguțătoriei, urméză să céră și agio și dobânda po talerî 7 și jumătate la pungă pe lună până la vremea vinăriciului, cari bani pôte să se urce până la talerî 40.000 și prisosul din adaos nu este mai mult decât talerî 12.831 bani 40, precum se arată la socotélă mai sus și lipsesc aprópe de talerî 28.000, dicem că de se va vinde vinăriciul cu preț mai mare decât într'acest următor an, să se deă și acel adaos tot într'acéstă socotélă de agio și dobândă, iar de va lipsi óreși-ce după vîndare, fiind *o bagatelă*, să se facă de cătră Visterie cuviinciósa chibzuire, după chipul ce se va socoti și se va găsi cu cale de cătră Înălțimea Ta.—1815 Decembre 2.

Constantin Filipescu Vel Ban, Radu Golescu biv Vel Ban, Constantin Crețulescu Vel Vistier, Dumitrașco Racoviță Vel Vornic, Mihalache Manu Vel Vornic, Grigorie

înlocuit cu fostul mare Vornic Constantin Samurcaș. Acesta constată pe 1816 un deficit de 41.321 taleri, având un budget de 1.497.600 taleri, pe când leftele tăiau suma de 1.615.872. Divanul, în Ianuarie 1817, propune urcarea birului, de lude, pentru lefi, la 14 taleri 60 bani, ca să se pótă acoperi deficitul. (1)

Filipescu Vel Vornic, Mihalache Racoviță Vel Logofet, Scarlat Grădișteanu Vel Logofet, Fotache Șirbeiu Vel Logofet.

Prea Înălțate Dómnne,

Vedându-se și de cătră noi acest obșteșc zăpis al părinților arhieriei și al obștei dumné-lor boerilor, următor întru tóte anaforalei ce iarăși de cătră părinții arhieriei și obștea dumné-lor boerilor mi s'a făcut de la 20 ale trecutei luni Novembre, îl întărim Domnia-Mea, spre a-și avé ființa și urmarea sa nestrămutată întru tóte, întocmai precum mai jos se arată.—1815 Decembre 12.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofet.

Prea Înălțate Dómnne,

După netăgăduita datorie ce are țera a se împrumută taleri 223.650, adecă doué sute doué-đeci și trei de mii și șése sute cincí-đeci, spre întîmpinarea lipsei lefilor, ce este să se plătescă celor ce slujesc țerii, până la sfîrșitul viitorului Ianuarie, găsindu-se mai întăiu mijlóce de răspunderea acestor bani, din adaosul vinăriciului anului viitor, cu let 1816, precum mai pe larg cu deslușire se arată prin anaforaua ce am făcut-o cătră Măria-Sa Vodă, încredințăm cu acest obșteșc zăpis, adeverit prin iscăliturile nóstre, că la acéstă trebuință s'a împrumutat țera taleri 223.650, adecă doué sute doué-đeci și trei de mii șése sute cincí-đeci, de la dumné-lui biv Vel Vistierul Ioan Moscu, cari bani să se răspundă dumi-sale, din adaosul vinăriciului din tótă țera, a anului viitor, cu let 1816, precum mai sus s'a đis, împreună cu dobânda lor câte taleri șepte și jumătate la pungă pe lună, până la cea mai desăvîrșită răspundere, iar de nu se va ajunge suma adaosului vinăriciului spre desăvîrșită răfuire a acestui zăpis, sigurisim pe dumné-lui împrumutătorul printr'acest zăpis, că de se va întîmplă la anul viitor scădere la rodirea viilor și nu va cuprinde adaosul vinăriciului suma ce va avé să ieă împrumutătorul, lipsa ce va fi, să se adaoge orí la același vinăriciú, sau la oeritul din anul viitor, spre mai bună încredințare i se dá dumné-lui zălog mai sus numitul adaos de vinăriciú, ca să fie plătit și răfuit de acéstă împrumutare, cu chipul ce se arată, fără cătuși de puțină pricinuire. —1815 Decembre.

Nectarie al Ungro-Vlahiei, Constandie Buzéu, Radu Golescu biv Vel Ban, Constan, tin Crețulescu Vel Ban, Dumitrașco Racoviță Vel Vornic, Teodorache Văcărescu Vel Vornic, Mihaú Racoviță Vel Logofet, Scarlat Grădișteanu Vel Logofet, Fotache Șirbeiu Vel Logofet, Mihalache Manu Vel Vornic, Grigorie Filipescu Vel Vornic.

(1) *Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahscoie.*

Primită fiindu-ne acéstă obșteșcă anaforă, a părinților arhieriei și a dumné-lor boerilor, o întărim Domnia-Mea și poruncim dumi-tale vel Vistiere, să se facă poruncile Domniei-Mele cuprindétóre întocmai precum mai jos se arată. — 1817 Ianuarie 8.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofet.

Cod. LXXXVI, pag. 11.

La 1813 Februarie 1 dejă, Caragea adresăză următórea carte deschisă:
Publicații la tóte județele i la Caimacam și la Mitropolit pitac.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.

Dumné-vóstră ispravnicilor ot sud . . . . sânăitate. Vě facem în scire, că fiind trebuință de a scî Domnia-Mea scutelnicii și alte milii ce aũ fieș-care mânăstiri metóșe și schiturile cum și alții cu hrisóve și cărțile fraților Domni de mai nainte, căci de la Divan nu se póte luă pliroforie întrégă, fiind unele condici din a răsmi-riții întimplare rēpuse, vē poruncim dar ca să arētați egumenilor de Țipe la mânăs-

Prea Înălțate Dómne,

După luminata poruncă Măriei Tale am vēđut anaforaua ce aũ făcut cătră Înălțimea Ta dumné-luı biv vel Dvornic Constantin Samurcaș Nazirul Cassei lefilor, cum că cercetând socotelile acestei Casse pe anul trecut 1816, de la Februarie întâiũ până la sfirșitul luı Ianuarie 1817, după suma ludelor ce sunt sciuți Visteriei Măriei Tale, se vede că lipsesc taleri 41.321 din suma lefilor ce sunt orînduite a se plăti prin catastișele cele pecetluite de Măria Ta și prin pitace, osebit de lipsa ce urmēză a avé Cassa pe următóru an de la Februarie înainte, de nu se va face îndreptare, cerēnd ca să se deă luminată poruncă Măriei Tale, să se facă chibzuire: de unde să se împlinescă atât banii ce lipsesc până la sfirșitul următóru luı Ianuarie, cât și de atunci înainte? și fiind-că ni se poruncesce de către Înălțimea Ta, ca să facem chibzuire și să arētăm Înălțimii Tale în scris, am urmat luminatei Măriei Tale poruncă și întrebând pe dumné-luı Vornicul Samurcaș cât este lipsa ce are Cassa de la Februarie înainte pe curgătorul an, până la sfirșitul luı Ianuarie cu let 1818, ne arată prin socotelă în scris, că venitul Cassei lefilor cel orînduit pe lude 16.000, ce este suma birnicilor pe 6 diminii ale anuluı, de lude po taleri 13 i răsura la lei po parale opt, fac taleri 1.497.600, iar suma lefilor iarăși pe 6 diminii, precum sunt până acum întocmite, este taleri 1.615.872, din care scăđēndu-se taleri 1.497.600 suma venituluı, lipsesc până la împlinirea sumei lefilor taleri 118.272 și cu taleri 41.321, ce lipsesc din anul trecut, se adună acéstă lipsă peste tot taleri 159.593. Decı fiind-că plata lefilor dintr'untăiași dată este canonisită a se rēspunde de locuitorii birnicii ai țerii, căci cei ce ieau lefi se ostenesc în slujbele i trebile țerii, găsım cu cale ca pe lângă taleri 13 cu răsura lor, ce da până acum ludele birnicii, să deă de acum înainte câte taleri 14,60 iarăși cu răsura lor la leu po parale 8, adecă cu adaos de taleri 1,60 cu răsura lor peste aceea ce da până acum, începēndu-se acest adaos de la viitorul Februarie, cu care adaos se împlinesce lipsa lefilor din anul trecut, este deplin și suma lefilor de la Februarie înainte și mai prisosesc la Cassă taleri 13.207 a-ı avé pentru vre-o întimplătóre trebuință și se va da luminata poruncă Măriei Tale cătră dumné-luı vel Vistierul, ca la viitórele diminii, ce se încep de la Februarie înainte să se întocmescă rēspunderea lefilor de cătră locuitorii birnicii la diminie de lude câte taleri 14,60 cu răsura lor, iar întremându-se locuitorii și sporindu-se udele, atunci analogon se vor scăde și banii lefilor — 1817 Ianuarie 4.

Al Ungro-Vlahiei Nectarie, episcopul Buzēu, Radu Golescu Vel Ban, Grigorie Brâncoveanu, Isaac Ralet Vel Vornic, Mihalache Marin Vel Logofet, Grigorie Báleanu, Constantin Caliarh Vel Vornic, Iordache Golescu Vel Logofet.

tiri i schituri și metóce, cum și ori-cine alții vor fi avënd hrisóve i cărți Domnesci, atât de scutelnicii cât și de alte mili ca să fie nici să se arête cu ele fără zăbavă, că cel neurmător își va perde mila ce are.—1813 Februarie 1.

Cod. LXXV, fila 50 v.

Cestiunea scăderii poslușnicilor nu face mulți pași înainte. Boerii interesați în cestiune nu se grăbiau să-și ștérgă dintre venituri poslușnicii și scutelnicii. Totuși îmboldiți de Vodă i-am vëdut cum în Maiu 1814 au făcut o primă regulare, scăđënd óre-care sumă din poslușnicii arëtați în catastișul Visteriei. În Ianuarie 1816, boerii din Divan mai adaog un număr de poslușnici peste întocmirea din Maiu 1814, și Domnitorul aprobă aceste adaosuri, ba încă găsesce cu cale să recunóscă și boerilor Greci dreptul de a avé poslușnici, deși Divanul găsisce cu cale să le tăgăduescă asemenea privilegiu. (1)

(1) *Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.*

Măcar că peste suma poslușnicilor ce se cuprind în obștéscă anaforă ot let 1814 Maiu 7, peste adaosul ce s'a mai lăsat la unele obraze, în urma acestei întocmiri (bez vierii celor ce au numai vii, i pescarii deosebitelor obraze) se mai face acum și osebit adaos de poslușnici, ce găsesce cu cale sfinția lor părinții arhieriei și dumnélor boerii printr'acéstă obștéscă anaforă, dar find-că în rindul boerilor pămînteni sunt și alții sălășluiți și așeđați aici în pămîntul țerii cu starea căsnicieii lor după vremi, unii însă mai dinainte, alții mai din urmă, și au rēmas nestrămutați de aici, cari toți aceștia s'au cinstit după cuviința și cu cinuri de boerii, avënd aici și case i moșii (precum sunt chiar din cei trecuți în catastih) și unii ca aceștia ce nu s'au trecut în catastih și au moșii ca nisce pămînteni, avënd dar trebuința și cu dare de poslușnici, primită este Domniei-Mele de a se împărtași și aceia de acest Domnesc al Nostru har de poslușnici, după întocmirea poslușnicilor ce s'au hărăzit prin obștéscă anaforă ot let 1814 Maiu a părinților arhieriei și a dumnélor velișilor boeri halea și mazili înaintea așeđămîntului. Drept aceea împreună și cu adaosul de mai sus arëtat, întărim Domnia-Mea și acéstă de acum obștéscă anaforă, și poruncim dumi-tale vel Vistiere, ca întocmai să se urmeze. — 1816 Ianuarie 25.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofët.

Prea Înălțate Dómne,

După luminata porunca Măriei Tale, adunându-ne cu toții aici la Domnésca Curte, am vëdut arëtarea ce a făcut Măriei Tale, printr'acéstă anaforă, dumné-lui vel Vistierul, pentru rindul poslușnicilor, la care făcënd și noi cuviinciósa chibzuire, arëtăm Înălțimii Tale, că suma poslușnicilor, ce prin sfat de obște s'au hotărît a fi 10.737 și s'au arëtat Măriei Tale prin obștéscă nóstră anaforă, care s'a întărit și cu luminata pecetea Măriei Tale, se cuvine să rēmăe tot-deauna a se păzi nestrămutată, dimpreună însă și cu adaosul de poslușnici ce s'au mai lăsat în urma acei întocmiri, la unele obraze, fieș-căruia câte cât s'a socotit, după starea și trebuința moșiiilor ce au, i vierii celor ce au numai vii, iar nu și moșie, și pescarii unora deo-

Nu erà tocmai nimerit mijlocul de a echilibrà budgetul și a plăti datoria țerii, care, în 1816 Maiù, este de 1.256.983, afarà de dobândi și *agio*, căci de câți-và ani nici *agio* nu lipsià de la argint la aur.

Pentru plata acestor datorii ce materie imposabilă află boerii? De sigur tot pe țeran, sub forma celor trei huzmeturi: oerit, dijmărit și vinăriciù. Boerii nu erau scutiți de ele? Ei propun deci, în 8 Maiù 1816, lui Vodă Caragea, arendarea celor trei *huzmeturi*, cu adaosuri și îndatorire, ca întreprindătorii să plătescă quota-partea cuvenită Cămării Domnesci, iar adaosul să servescă pentru lichidarea datoriei țerii, cu toate dobândile și agiul. *Chir Gheorghe Sachelari*, «*înduplecat*» de însuși Vodă, oferă să plătescă 1.363.357 taleri pe cele trei huzmeturi, adecă un excedent de 6.374 taleri peste suma datorită. (1)

sebite obraze, fiind o *bagatelă*, și obiceiuit din vechime a avé acele obraze pescari i poslușnici de aici din orașul Bucuresci, ce s'au lăsat iarăși pe séma obrazelor ce-i au, și osebit de acestia, fiind-că unele obraze din boerii pămîntenii, ce li se cuvine să aibă poslușnici și la întocmirea catastihului sumei ce-i hotărîtă din 10.737, s'au uitat de nu s'au pus, să se deà acum și acelora trebuincioșii poslușnici, după starea fieș-căruia, iar cei-l-alți câți prisosesc din suma adaosului ce arată dumné-lui Vel Vistierul că s'au găsit, după catastișele boerilor aședămîntari, să se facă venit Vistieriei, cum și nizamul ce a chibzuit dumné-lui Vel Vistierul a se urmă de acum înainte la acéstă madeà a poslușnicilor l-am găsit și noi cu cale și se va da luminată porunca Măriei Tale de a se pune în lucrare și a se urmă întocmai, iar hotărîrea rămâne la Maria Ta.—1816 Ianuarie 17.

Nectarie Ungrovlahias Mitropolit, Constandie Buzéu, Constantin Filipescu Vistier, Radu Goleseu Vel Ban, Grigorie Brâncoveanu, Constantin Crețulescu Vel Ban, Barbu Văcărescu Vel Vornic, Dumitrache Racoviță Vornic, Istrate Crețulescu, Constantin Bălăceanu Vornic, Mihalache Manu Vel Vornic, Grigore Filipescu Vel Vornic, Grigore Băleanu, Dumitrașco Racoviță Vornic, Teodorache Văcărescu Vel Vornic, Ioan Știrbeiu biv Vel Logofet, Constantin Caliarhi, Constantin Filipescu Logofet, Scarlat Grădișteanu Vel Logofet, Matache Știrbeiu biv Vel Logofet, Grigorie Romanitis Vistier, Ștefan Belu biv Vel Vistier, Grigore Rali Vel Hatman, Nicola Goleseu biv Vel Hatman, Toma Crețulescu Vel Logofet, Alexandru Filipescu Vornic, Ioan Moscu, Costache Samurcaș, Alexandru Nenculescu Vornic.

(1) *Iu Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahscoie.*

Vedându-se și de cătră Domnia-Mea cuprinderea de mai jos, că de se va găsi muștereù să răfuéscă socotéla ce se arată, să se deà, iar de nu, să se vîndă fieș-care huzmet în vreme, și primită fiindu-ne arătarea ce ni se face asupra acestei vînderi, am *înduplecat însi-ne* pe chir Gheorghe Sachelarie, să le ieà într'acest preț încă cu taleri 6.374 mai mult peste acéstă socotélă, adecă peste tot taleri 1.363.357, din cari acești taleri 6.374 sunt adăogiri de dobândi până la facerea zapisului de vîndare, pentru care și poruncim Domnia-Mea dumi-tale Vel Vistier, să se facă zapisul vîndării pe acest preț, pe numele numitului neguțator și răspunderea banilor să fie, precum se arată mai jos, adecă cei legiuși bani din vechime ai fieș-căruia

Abusul cu poslușnicii și scutelnicii este tot *mai mare*. Caragea dă în 1814 Octobre 3 următorul pitac:

În Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoe.

Prea sfinția ta părinte Mitropolit, iubitorilor de Dumneșu sfinția vóstră Episcopii și dumné-vóstră cinstiților și credincioși boerilor veliți ai Divanului Domniei-Mele, împreună cu dumné-ta Vel Vistier, din ziua ce ni s'a încredințat oblăduirea și Domnia acestei țeri, fiind-că cea mai de folos și mai dulce cătră noi din cele bune fapte domnesci este facerea de bine, făr' de trebuință socotim a fi și lucru în potriva haractirului nostru de a vorbi cele de laudă pentru sine-ne, în vreme ce chiar faptele vestesc, cum că adecă nici am contenit, nici vom contenî, cu ajutorul lui Dumneșu, de a face bine supușilor noștri, în cât este prin putință, și precum noi mărturisim, cum că fieș-care tréptă și fieș-care bréslă a supușilor noștri din întim-

huzmet să se răspundă la obicînutele soróce, în căștiurile cele sciute, iar banii adaosului de la tóte să se răspundă la facerea contractului, prin care răspundere să îngrijesci dumné-ta a se luă obștescile zapise de împrumutări răfuite cu dobânda lor desăvîrșit și căutarea fieș-căruia huzmet să se urmeze în vremi, precum s'a urmat și anii trecuți. — 1816 Maiu 10.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofét.

Cod. LXXXV, pag. 17.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Máriei Tale ce prin pitac ni s'a dat, ca să ne adunăm la un loc și să facem chibzuire pentru datoria ce ni se arată, că mai este țera dătore taleri 1.356.983 capete i dobânđi și agiile amândouă, spre a se exsoflisi tótă acéstă datorie, ce o arétăm mai jos în condee anume, în care sumă a datoriei întră și dreptul Cămării Domnesci, ce are a luă de la aceste trei huzmeturi și se găsi cu cale, ca oeritul, pe acest an 1816, să se răspundă de óie po parale 26 i dijmăritul po parale 17 de litră, și vinăriciul de vadră po parale 10, și găsindu-se mușterii pe acest preț drept tótă răfuirea și plata datoriei i a dreptului Máriei Tale, la vreme, cum și tóte cheltuelile și avaturile cele canonisite, așa se vor da de acum huzmeturile și va rămâne țera slobodă de datorie, fără a mai avé datornicii a mai cere de la țera vre-o dobândă, cât de puțină cerere, iar când nu se va găsi mușterii a cumpără huzmeturile cu aceste adăogiri spre răfuirea a tótă datoria țerii, urméză a fi îngăduitori datornicii, până se vor vinde huzmeturile la vremea lor, și atunci li se va plăti datoria cum și dobânda câtă se va face până se vor vinde câte trele huzmeturile, însă acéstă vinđare a huzmeturilor, cu adăogirile ce se arată peste răspunderea cea din vechime obicînuită, să se facă numai pe acest an, ca să scape țera odată de datorie, iar de aici înainte să se urmeze după vechiul obicei, însă dijmăritul po bani 12, vinăriciul po bani 5, și oeritul po bani 10. Acéstă chibzuire am făcut și nu lipsim a o arétă Máriei Tale. — 1816 Maiu 8.

Al Ungro-Vlahiei Nectarie, Iosif Argeșiu, Constandie Buzéu, Constantin Filipescu, Radu Goleșcu, Grigore Brâncoveanu, Constantin Crețulescu Vel Ban, Barbu Văcărescu Vel Vistier, Dumitrașco Racovița Vel Vornic, Istrate Crețulescu, Constantin Bălăceanu, Mihalache Manu Vornic, Grigorie Filipescu Vel Vornic, Teodorache Vă-

plărilor vremii a ajuns a avé neapărată trebuință de Domnesca noastră îmbrățișare și ajutor, cu atât buna cunoștință a norodului, ce ni s'a încredințat, nu pôte tăgădui, că decât toate cele-l-alte am îngrijit mai întâiu pentru cea cătră dinșii puțin-cioasă facere de bine. Acastă dar bună faptă a unui adevărat Domn și oblăduitor și sciind-o și împlinind-o, de o potrivă scim iarăși, că pe lângă orî-ce faptă bună sunt alăturate pe de amândouă părțile atât lipsa din cât se cuvine, cât și adaosul cel pentru cuviință, și de aceea facerile de bine ale Domnului, când se săvîrșesc făr' de intrégă cunoștință, sunt folositore făr' de vreme, slăbesc făr' de cuvînt ființa supușilor și păgubindu-se de lucrarea mulțimii mînilor ale locuitorilor dajnici, care este cea mai de trebuință, se socotese întocmai ca un primitor al acestei catahrisis. Cei ce aū domnit aici înaintea noastră, une-orî din milă și milostivire porniți fiind cătră cei săraci și scăpătați, alte orî îndemnându-se spre răsplătirea lor de slujbe, pe lângă cei orînduiți și cu cuvînt de privilegiu legiuîți slujbași, le dăruia poslușnici,

cărescu Vel Vornic, Mihalache Racoviță Vel Logofêt, Iordache Golescu Vel Logofêt, Toma Crețulescu Vel Logofêt, Pană Costescu Vel Vornic.

Socotelă de bani ce este țera datore.

<u>taleri</u>	<u>bani</u>	
400.000	—	Imprumutarea ce s'a făcut de la chir Sachelarie.
20.000	—	Agio după aședămîntul ce a fost.
420.000	—	Novembre 13 ot lét 1815.
37.800	—	Dobânda acestor bani socotindu-se pe 6 luni.
202.219	—	Ipac luați cu împrumutare de la numitul neguțător spre răfuirea socotelilor celor până la 15 Novembre, cari s'aū arêtat la sfînta Metropolie.
<u>15.166,51</u>		Dobânda acestor bani pe 5 luni, de la 13 Decembre până la 13 Maiū.
675.185,51		Dați în trebuința cheltuelilor Adalei.
235.503,54		Ipac în trebuința lipsei lefilor, însă:
		213.000 — cei luați la Cassa lefilor cu împrumutare.
		<u>10.650</u> — agio al lor po taleri 5 la sută.
		223.650 —
		11.853 54 dobânda acestor bani de la 2 Decembre lét 1815 până la 13 Maiū.
		<u>235.503 54</u>
910.688,105		
309.001, 80		Se adaogă banii Domnesei, cari intră în suma hotărîrii, însă
		120.000 — dijmăritul, po bani 13.
		122 333 — oeritul po bani 10.
		<u>66.668, 80</u> vinăriciul po bani 5, în cari intră și milele.
		<u>309.001, 80</u>
1.219.690,65		
137.293 --		s'aū mai cheltuit în trebuința Adalei de la 15 Novembre până la 25 Decembre 1815, în urma arêtării socotelilor.
<u>1.356.983,65</u>		Adecă un milion trei sute cinci-șeci și șese de miū nouē sute opt-șeci și trei, bani 65. — Biv-vel Paharnic.

adecă ômeni pentru slujbă la cele ce aveaŭ trebuință cei ce se miluiaŭ, saŭ se resplătiaŭ cu felul acestui har, cu trecerea vremii și cu schimbarea Domnilor, ajungând la o nemărginită catahrisis, în adevăr cu totul și-a schimbat firea sa, și cele din-tăiŭ izvôre al acestui din bună-voință har curgere a celor de bună-voie și cuviinciose răsplătiri, cu tôte împreună făcându-se un forțe mare pâriŭ, s'aŭ revêrsat peste tótă Domnësca noastră țeră, dar atunci, de și mergeă spre crescere, acéstă catahrisis nu ajunsese însă la covârșirea ei, și de aceea și ludele Visteriei (precum tuturor este sciut) eraŭ une-orî cinci-șeci, alte-orî patru-șeci și cinci de miŭ, și în cele după urmă, înaintea răsmiriții, în Domnia lui Constantin Vodă Ipsilant, se adună la patru-șeci și trei de miŭ, atunci adecă când și cheltuelile eraŭ cu mult mai puține și mai ușore decât cele de acum; iar acum, când Domnësca noastră țeră, din cumplitele întimplări ale vremii cu totul a obosit și a dat în brânci, ajungând și la datorie, care cu greu o va puté plăti, și când are trebuință de rêsufare și de a noastră părintescă și Domnësca mângâere mai mult decât din orî-ce altă vreme, ôre nu suntem datorî, împlinind cu orî-ce mijloc datoria unui Domn îngrijitor, să presărăm după puțință asupra ranelor lor lecuitôrele balsame? precum și orînduitele dăjdii, și sarcina celor-l-alte cheltueli ale Domnescii noastre Visterii, cât va fi prin puțință prin mijlocul cel mai ușor să le iconomisim? Cum dar este prin puțință și o așa sumă mare a țerii să o iconomisim și orînduitele dăjdii să le stringem și cele din tôte țilele ale Domnescii noastre Visterii (carî s'aŭ îndoit) să le întimpinăm, de nu vom încercă tôte acele sarcini, cu dréptă cumpănire, pe ale multora spinări? Adevăr, învederat este, că cu cât greutatea se împarte la mulți, cu atâta se face mai ușoră și mai lesne purtătore. Cum se pôte însă a se pune în faptă acéstă dréptă ușurare a greutatei prin mulțimea spinărilor, când cea mai multă parte din cei ce ar puté să pörte greutatea, prin catahrisis prefăcându-se în poslușnici, abiă se adună ludele Domnescii noastre Visterii până la trei-spre-șeci-miŭ? Suma locuitorilor Domnescii noastre țeri este de o potrivă (ca să nu dicem mai mult) cu suma locuitorilor din vremea celui dinaintea noastră Domn; iată dar unde a ajuns réul catahrisisului poslușnicilor, în cât din cinci-șeci miŭ de lude numai trei-spre-șeci miŭ rămăs, iar 31.000, unii aŭ sărăcit, alții s'aŭ făcut poslușnici. Este dar al poslușnicilor catahrisis, care a ajuns la cel din urmă punct al necuviinței și al obștescii stricăciuni. Neapêrată datorie având Domnia-Mea a o oprî ca un obștesc părinte al norodului ce ni s'a încredințat și cu mâna cea dréptă, țind cumpêna dreptății, iar cea stângă având-o întinsă spre facerea de bine și atât ca un Domn, cât și ca un părinte chibzuindu-ne, Domnesce hotărîm și poruncim, ca la fieș-care după rîndul și trépta sa să rămăe suma poslușnicilor ce s'aŭ găsit cu cale și s'aŭ orînduit prin obștescă chibzuire a Prea-sfinției Tale și a dumné-vôstră, iar suma ce va prisosi peste cuviință, în dreptate să se așede la ludele Domnescii noastre Visterii, fiind bine încredințati, că cu acest mijloc și catahrisis împuținându-se și darul într'ale sale firesci hotare ocolindu-l, împărțim greutatea prin adăogirea ludelor, și cu tôte că cei de mai înainte aŭ schimbat acest dar făcându-l catahrisis și obștescă stricăciune, acum iarăși dobândesc Domnêscile noastre daruri prin cât este cu cuviință și cu atâta îndestulare, în cât măcar că se cuveniă să suim ludele Domnescii noastre Visterii la suma celor dinaintea noastră Domnî, dar ne-am mulțămît numai, ca să le adăogăm cu acele 12.000 de lude ce s'aŭ găsit cu cale prin obștescă anaforă și adunându-se peste tot lude 20.000, bine-voind și atunci a împărți din prisos, iarăși cu cuvîntul facerii de bine, haruri de poslușnici fieș-căruia după cuviință și trebuință,

de ne vor îndeletnici trebuințele Domnescii noastre Visterii ; într'acestași chip dar fiind Domnesca noastră hotărîre, iată printr'acest al Nostru pitac Domnesc o și facem cunoscută. — 1814 Octobre 13.

Cod. LXXIV, fila 146.

În loc de a găsi mijlocul de a scăde numărul poslușnicilor boeresci, Marele Vistier dă culpa spornicului lor număr pe existența unui biuroș special cu «*logofetul de poslușnicî*», cel organizat de Vistierul Brâncoveanu. Prin anafora din Aprilie 1818, Vistierul cel Mare propune desființarea aceluî nou biuroș și trecerea atributelor lui la vechiul biuroș al «*extractoriei*». Tot-odată propune și un Nizam, după care să se urmeze de acest *calem* în afacerile relative la poslușnicî. (1)

(1) *Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoe.*

Primită fiindu-ne această anaforă a dumné-lui Vel Vistierul o întărim Domnia-Mea și hotărîm să-și aibă urmarea în ființa sa întocmai fără cătuși de pușină strămutare, după care poruncim dumi-tale Vel Vistiere, să se dea de scire la Cassa lefilor de la qi'ntăiū a viitorului Maiū.— 1818 Aprilie 28.

(Pecetea gpd.).

Vel Logofet.

Prea Înălțate Dómne,

Arăt Înălțimii Tale cu această a mea anaforă, că pe lângă alte înnoiri și prefaceri ce s'aū urmat la Cassa lefilor Visteriei, încă din anul dintăiū al Domniei Măriei Tale, aflându-se Visteria sub otcărnuirea dumné-lui banului Brâncoveanu, s'aū desghinat și de la calemul extractării catastișele poslușnicilor și s'a orînduit osebit calemgiū cu această purtare de grije, numindu-se logofet de poslușnicî, care această încă de atunci a fost primită și Măriei Tale, fiind întru adevăr și lucru ca acela, care de ar fi fost mijloc de a se aduce în starea ce se silesce Visteria a-l întocmi, ar fi putut aduce oșeși-care folos și nu s'ar plăti întru zadar léfa ce se dă acum acestuî osebit logofet, dar fiind-că din vreme în vreme schimbându-se logofetul acestuî calem și mai virtos că, de sunt vre-o trei ani încóce, s'a făcut, pot đice, obiceiū a se orîndui la acest calem logofetul ce-l va fi avênd după vremi dumné-lui Vel Vistierul, precum și eu însumi sluga Măriei Tale am urmat, și acest logofet al celuî după vremi Vistier, sciînd, că are să fie la această meserie numai pentru un an, nu numai că nici un fel de îngrijire nu are pentru folosul Visteriei, năzuind și privind mai mult la al sêū interes, ci încă împismuindu-se cu cel fost înainte, iarăși pentru în parte-le interesuri vătămătóre Visteriei și nefolositóre, intră la această trébă cu totul orb și fără nici un fel de sciință, pentru că cel dinainte-l, și spre a-l dărăpână din ipolipsis și spre a-și ascunde ale sale, lasă drept matcă în Visterie un catastih încărcaț, care nu are nici asemênare cu ființa ce este pe la județe și până să-l descurce cel haleă și să-l pue în orînduélă se isprăvesce și anul Visteriei, când urméză și acesta ca cel mai dinainte-i și întru această stare de neorînduélă aflându-se această trébă a poslușnicilor, nu numai că a pricinuit un deosebit catahrisis, ajungându-se ceî cu poslușnicî, cu ispravnicîi județelor și cu calemgiul întru așternerea

Este adevărat că noul nizam dă mai multe garanții, că abuzul va fi mai mult stavilit decât prin desființatul calem.

măteii și trecând suma de poslușnicii, alții iarăși lăsându-i pe din afară, în deosebite foi, ca la vremea de întrebare să-i trecă, ci se află și Visteria întru o neștiință, în cât nu poate să dea un nizam cuviincios, și oșebit de acesta se perde din di în di un simțitor ajutor, ce ar pute să cunoască birnicii locuitorii pe alocurea, ajutându-se unele sate mai neputincioase și prin alte părți făcându-se și oșeși-care sporire, care o să fie pentru îndeletnicirea dării scutelnicilor la obrazele ce vor fi având lipsă și ce se cuvine; de aceea și părerea mea este, ca să se strice acest vătămător Visteriei calem și să se dea poslușnicii iarăși la extractarie, precum au fost mai nainte, asupra cărora să urmeze extractarul după cuprinderea de mai jos.

1). Prin toate mijloacele corespondenței Visteriei și prin ori câte chipuri de iscodire va pute face, să dovedească ființa poslușnicilor de pe la județe, după care să așternă matcă asemănătoare ceii de obște, alegere, ce s'a făcut la chibzuirea întocmirii aședămintului trecut, iar pentru acele obraze ce nu se vor fi cuprinzând într'acastă alegere, să facă un deosebit catastih, care va rămâne întru chibzuirea și alegerea celui după vremii Vel Vistier.

2). Să înceteze cu totul trecerea în catastihul Visteriei a poslușnicilor celor neștiuți Visteriei și alcătuiți numai prin hotăririile dumné-lor ispravnicilor, căci una ca acesta se cuvine a se face numai prin poruncile cele mai mari.

3). După ce se va alege matca poslușnicilor cea adevărată și primită Visteriei, așternându-se catastih anume și pe obraze i pe județe, să se adevereze de către d-lui cel după vremii Vel Vistier și să stea în Visterie; asemenea să se scotă dintr'acea matcă 17 catastișe pe 17 județe îndoite și să se trimiță către dumné-lor ispravnicii, din care unul, iscălindu-se de către dumné-lui Vel Vistierul, să stea la zărăfia județului spre întemeerea nizamului, și altul neiscălit să se iscălească de către dumné-lor ispravnicii și să se trimiță la Visterie, drept sinet al dumné-lor, că vor fi întocmai următorii hotăririile Visteriei.

4). Ori-ce îndreptare se va face după trebuință în urmă acestor catastișe, să se îndrepteze în josul catastihului, prin arătare cu deslușire și să se adevereze iarăși de către dumné-lui Vel Vistierul ce va fi după vremii, după care să se scrie de la Visterie iarăși cu deslușire și către ispravnicii acelor județe îndreptarea ce s'a făcut, ca asemenea să se urmeze și de dumné-lor cu catastihul ce vor avé și să fie știința Visteriei cu a județelor întru toate asemănată, fără cătuși de puțină schimbare.

5). Toți poslușnicii ce vor fi pe moșii străine și primiți Visteriei, după căderile ce sunt alcătuite întru acesta, cari sunt vierii, pescarii și vînători, să se trecă în sfirșitul catastihului cu oșebite sume fieș-care la tagma sa, cu numele, cinul i satul și cu obrazul stăpânului unde poslușesce, ca să fie și pentru aceștia o deslușită știință în Visterie, iar pentru poslușnicii ce vor fi prin orașe, să se facă oșebite catastișe, neamestecându-se nici cum în suma celor de pe la județe, fiind-că sunt dintre rup-tași, iar nu dintre ludele birnicilor, și apoi lămurindu-se se vor da pentru aceștia oșebite povățuirii.

Intr'acest chip nădăjduesc că se va îndreptă catahrisisul ce s'a clădit în Visterie, luându-și cu totul o altă închipuire; dic însă să se alătoreze poslușnicii iarăși la calemul extractăriei, precum au fost și mai nainte, pentru două cuvinte: unul căci acest calem nu se poate schimba așa lesne, fiind din cele mai alese, și cu cât se în-

Departa de a renunța la poslușnică, scutelnică, (1) boeră mai re-

vchesce cu atât se întemează știința Visteriei mai mult, fiind mai virtos hrisev al Măriei Tale a nu se strică nici unul din calemgii, fără pricină vădită și cercetare, care s'a alcătuit numai pentru acest interes al Visteriei, și alt cuvânt, căci poslușnică ne fiind ca alte bresle a se face și a se lepădă în dajdie numai prin poruncile Visteriei, ce rămân și la alegerea dumné-lor ispravnicilor județelor, mai virtos cei nesciuți Visteriei, când se trimit extracturile ludelor birnici, se dau drept la extractar a se căută, și numitul vedând osebirea și îndreptări, ori prin sporire, sau prin întemeerea unor sate cu acest fel de omeni, nu mai are trebuință a năzu și la ajutorul altui calem, din care pricină să zăticnescă prin osebită zăbavă încheerea socotelilor județelor, ce fiind însărcinat singur cu catastișele poslușnicilor și cu știința toței corespondenței ce se cuvine a se urmă într'acastă pricină, poate să așternă o adevărată matcă, carea întru adevăr să se asemene cu ființa adevărului; această este plecata-mi părere; iar hotărîrea cea desăvîrșită rămâne a se face de cătră Înălțimea Ta.—1818 Aprilie.

Vel Vistier.

Cod. LXXXIX, fila 373.

(1) *Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahisocie.*

Dumné-ta Vel Vistiere, pe lângă 28 poslușnică ce ne arăți printr'acastă anafora, că s'au lăsat jăluitorului, bine-voind Domnia-Mea, poruncim să i se mai dea alți doi poslușnică, ca să aibă peste tot jăluitorul 20 poslușnică.—1814 August 13.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Prea Înălțate Dómne,

Dumné-lui Paharnicul Constantin Crețulescu, jăluitorul, la catastihul de poslușnică s'a găsit cu lude 38, și după alegerea ce au făcut dumné-lor boeră cei orînduiți, s'a lăsat pe séma dumné-lui, ca să aibă 28 poslușnică, iar 10 s'au dat la dajdie, ce rămâne precum se va hotărî de cătră Măria-Ta.—1814 August 17.

Vel Vistier.

Cod. LXXIX, pag. 269.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahisocie.

Dumné-ta Vel Vistiere, de vreme ce atât din mărturia calemgului havalelelor, cât și din catastihul Visteriei de scutelnică, se face dovadă că a avut jăluitorul Aleco, Slugerul sineturi Domnesci pentru aceste privileghiuri, bine-voind Domnia-Mea, poruncim să se facă cartea Domniei-Mele de înoirea acestor privileghiuri ce se arată mai jos, în anaforaua dumi-tale.—1813 Martie 8.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Măriei-Tale, ce ni se dă la alăturata jalbă a slugerului Alexandru Mincu, cuprinđetóre că prin sineturi gpd., după slujbele sale, este miluit de

reclamă nouă restituiri de privilegii pierdute de ei sub Mavrogheni-Vodă. Aşa, Divanul, la 30 Aprilie 1816, intră cu anaforă la Domnitor, icându-i că: «artm M.-Tale, că tt ndejdea chiverniselii boerilor pmntenii rzim in veniturile moșiilor i al viilor, in vreme ce de a intr in alte slujbe i chiverniselii ale erii, atpt câte 2—3 ani, pn le vine rndul, i de nu vor av ajutor de la acareturile sale, rmn in ticloie i in prst stare». Ei cer să nu pltesc vam pe bucatele lor, zahere i vite ce le vnd prin tguri ori prin sate. Mai cer să fie scutiți pogonaii, cari lucrz la viile lor, de podvedi i beilicuri, că li se impedic lucrarea viilor i să nu se îngădue importul de vin din era-Turcesc. Se mai tânguesc i că de la arendașii i ispravnicii de pe la moșiile lor nu aleg nimica, căci arendașii lepd moșiile, din caus că li se ie zaherua pentru Țarigrad.

Domnitorul respinge cererea de vamă, căci ar aduce o prea simitre pagub «*la venitul Domnescii Cămări*», căci scăderea va trece peste 30—50 de pung de bani. Ct pentru suprrile ce se fac arendailor pentru zaherua de Țarigrad, cu care boerii ic, că se păgubesc arendașii, de le lepd moșiile, Vodă răspunde, că nu pte împlini zaherua numai de la locuitorii birnicii. Cnd se va put acsta, vor fi scutiți arendașii, numai i ei să nu cum-vă să apere zahere de a locuitorilor, icnd că este a lor, că vor fi pedepsiți. In privința pogonașilor, Caragea hotresce să fie scutiți de podvedi i angarale numai vierii paznicii ai viilor mnstirescii i boerescii, iar pogonaii vor fi scutiți numai cnd nu va fi vre-o grabnică trebuin

inea ece ómeni fără pricin de dajdie i o prvlie i o crcium scutit, cari sineturi le-a dat in Visterie la II Vistier Aleco Carabulea, de la calemul havalelelor, ca să se noesc i s'a rpus, rugndu-se la mila Mriei-Tale, a i se noi i de ctr Inlimea Ta, fiind că menii ii are i pn acum, am cercetat, i intru adevr este că i s'a rpus după mărturia ce a dat-o in scris numitul calemgii, arttre, că două sineturi ale numitului jluitar, unul al rposatului inru fericire Mihaiu Vodă Suful dinru al doilea Domnie i altul al Mriei-Sale Alexandru Moruz dinru ntia Domnie, ce cuprinde pentru ece scutelnici, i o pivni i o prvlie, ca să aibă jluitarul, i le-a dat in Domnia a treia, tot a Mriei-Sale rposatului Mihaiu Vodă Suful, ca să se noesc i, la fuga Bucurescilor, de atunci au rămas in ladă la Visterie i s'a răpit cu alte hrtii; ajiderea mai adeverez i de la calemul scutelnicilor, că acești ece ómeni scutelnici, după sineturile ce a avut jluitarul, ii are i pn acum. Ci ct pentru cererea de rugăciune ce face, ca să i se noesc acst mil i de ctr Măria-Ta, rmne la hotrirea milostivirii Inălțimii Tale.—1813 Februarie 27.

Vel Vistier.

Cod. LXXIII, pag. 273.

împăratăscă și în timpul lucrării viilor. În fine, importul vinurilor străine este din nou prohibit în 1815 și 23 Maiu 1816. (1)

(1) *Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahisioie.*

Prea Sfinția Ta Părinte Mitropolit, iubitorilor de Dumneșeu Episcopilor și dumné-vóstră velișilor boeri, câteși patru cereri de rugăciune, ce ne faceți printr'acéstă obștăscă anaforă, chibzuind Domnia-Mea, la cea dintâi, a vămii, răspundem Sfințiilor Vóstre și dumné-vóstră, că precum și altele multe rugăciuni ce ați făcut Domniei-Mele, după vremi, spre mângăerea părții boeresci și mânăstiresci, nu le-am trecut cu vederea, după cum și în faptă ați cunoscut, asemenea am fi primit-o și acésta, cu jertfirea interesului Domnescii Nóstre Cămări, când ar fi pricinuitoare de o pagubă numai ca de trei-șeci, patru-șeci, sau cel mult de cinci-șeci pungi de bani, iar când scăderea venitului, ce urméză a se pricinui din rădicarea sau lipsirea acestei vămi, se va sui și va trece suma banilor ce se vor sui măi sus (precum și nu este îndoelă, fiind măi tótă țera alcătuită de moșii mânăstiresci și boeresci), nu putem primi într'alt chip o așa simțitoare pagubă la venitul Domnescii Nóstre Cămări, afară numai când iarăși cu toții împreună veți face chibzuire, ca să găsiți alt mijloc de o potrivă și cuviincios spre împlinirea sumei ce se urméză a se scăde din rădicarea acestei vămi. Iar pentru cea de a doua a arendașilor, șicem că nici înși-vé nu puteți tăgădui neapérata datorie a supunerii și a buneii cunoscinții ce se cuvine a avé către prea puternica și noué tuturor dătătoare de hrană Împărăție, ca să ne arătăm din tótă virtutea osîrduitor spre împlinirea poruncilor și trebuințelor sale, dintre care una și cea măi delicată, fiind și madéua zaherelei, când este trebuință și nu se va puté împlini numai de la locuitorii birnicii i de la cele-l-alte bresle suma ce va fi cerută pentru trebuința împăratăscă, atunci numai să fie datorii și arendașii boeresci i mânăstiresci a da zahereă în natură cei ce vor avé, iar nu în bani, și să li se plătescă aceea zahereă, după fiiatul cu care se va plăti locuitorilor i celor-l-alte bresle, iar când ceruta zahereă se va puté împlini numai de la locuitorii birnicii i cele-l-alte bresle, atunci numiții arendași să nu fie cătuși de puțin supérași; să se ferescă însă și ei, ca nu cum-vași, cu pricina acestei apărări, să primescă zaherele de ale locuitorilor birnicii i a celor-l-alte bresle și să le numescă că sunt ale lor, ca să le apere, căci dovedindu-se vre-unul în vre-o acest fel de urmare, să scie, că nu numai se va pedepsi cu strășnicie, ci încă după ce se va luă aceea zahereă, se va îndatoră apoi a dà și de la sine-și îndoită peste acea sumă făr' de nici o plată. I pentru cea de a treia, a pogonașilor, hotărîm, ca nu numai vierii paznicii ai viilor mânăstiresci și boeresci să fie apururea apérași și ocrotiți de orî-ce podvadă și angară, iar pogonași, atunci numai să fie și ei asemenea ocrotiți, când nu va fi vre-o grabnică trebuință împăratăscă, sau când acea trebuință se va întimplă a se cere asupra lucrului viilor, iar când trebuința va fi grabnică, sau nu se va întimplă pe vremea lucrului viilor, atunci și acești pogonași să fie datorii, tot pentru cuvintele de măi sus arătate, de a săvîrși acele angarale și podveși împăratăscii; pentru care amândoué aceste madele, adecă a arendașilor și pogonașilor, poruncim dumi-tale Vel Vistiere, să se păzescă întocmai nizamul de măi sus arătat, iar pentru vinurile străine, hotărîm să se păzescă nizamul popririlor, precum a fost poprit de măi înainte, pentru care și poruncim dumné-vóstră Velișilor Logofeți, să se

Caragea continuă a prohibi importul vinurilor și spirtóselor, spre a

facă cuviincioasele porunci, atât cătră dumné-lui Vel Spătarul de a scrie căpitanilor de margini, cât și cătră ispravnicii acelor județe. — 1816 Maiú 23.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofét.

Cod. LXXXV, fila 56.

Prea Inălțate Dómne,

Cu plecata noastră obștescă anaforă, arétám Máriei-Tale, că tótá nádejdea chiverniselii boerilor páminteni rézimá in veniturile moșiilor și al viilor, in vreme ce de a intrá in alte slujbe și chiverniseli ale țerii, *astăptá câte 2—3 ani, până îi vine rîndul*, și de nu va avé ajutor de la acareturile sale, rămáne in ticáloșie și in próstá stare, neavénd cu ce să-și ție rinduéla și haractirul séu, după cinstea ce s'aú invrednicit atât de la alți luminați Domni, cât și de la Mária-Ta; aceste venituri dintru început și-aú avut privileghiurile lor păzite pe deplin, fără a se vátámá cu vre-o pagubá și scádere, iar de la o vreme încóce s'aú stricat acele privileghiuri, întâiú că mai înainte de rásmirița ot let 1787, mánástirile și boerii de la drepte bucatele lor ce vindeáú, zahereá și vite, ori prin sate saú prin tîrguri, vamá nu plátiaú, iar de atuncú încóce aú rémas lipsiți de acest privileghiú, pentru care, cu tóte că se pune in ponturile vânilor, că, de va fi vîndétorul boer saú mánástire, să plátescá vama cumpérătorul, iar de va fi cumpérătorul mánástire saú boer, să plátescá vîndétorul, dar ori-cum va fi, tot mánástirea și boerul plátescé vamá, pentru că cel ce cumpără de la aceste doué tagme, sciind că are a pláti vamá, nu-i dá prețul ce i-ar fi dat, când ar fi sciut că lucrul acela ce-l cumpără este făr'de vamá, și scade vama din preț, cum și cel ce vinde la mai sus numitele tagme, iaráși asemenea încarcá prețul lucrului, ca să nu rămáe vama plátitá de el, ci de cumpérător, și așa s'a perdut cu totul acest privileghiú, ce dintru început l-aú avut mánástirile și boerii.

Al doilea, arendașii ce cumpără veniturile moșiilor mánástiresci și boeresci se îndatorézá de dáú zahereá ori in naturá saú in bani, și nefiind acésta pagubá din nerodirea timpului, care este in norocul lui, o trage și perde însuși stápanul moșiei, fiind-cá se tocmesce pentru dreptáțile și privileghiurile ce are asupra moșiilor sale și volnicesce obrazul séu asupra cumpérătorului arendei, pátimind și acei arendași supérare de necaz, in cât dintr'acéstá priciná mulți dintr'înșii s'aú tras și s'aú lásat de a nu se mai amestecá la arendá, iar și care dintr'înșii ar vré să ieá arendá, să o ieá cu preț pe jumétate, de care unii din stápanii moșiilor, pentru felurimi de priciní, neputénd a merge însi-și să-și caute moșiile lor, și rămáind pe mána ispravnicilor, nu puținá pagubá li se pricinuesce din furtișagul ce fac și scáderea necáutării venitului, precum se cade, și așa nealegéndu-se mai cu nimic și nici alt mijloc de chivernisélá neavénd, este silit a o vinde cu totul.

Al treilea, că pogonașii cei orînduiți de le lucrézá viile, luádu-se la podveđi de cărat cheresteá și alte angarii in vremea lucrului, se záticnesc viile din lucru și se pricinuesce și de la acésta mare pagubá, in cât nici cheltuéla nu o pot scóte, necum să se folosescá de cevași, iar și când scapá din podvadá și pot de lucrézá viile la vreme și este și timpul rodos, atuncea iurudisesc vinuri din Téra-Turecscá, ce sunt poprite prinr'atátea luminate Domnesci hrisóve a nu veni nici de cum in țerá, și rămán vinurile pámintenilor la preț de nimic și le este cheltuéla și oste-néla in zadar, ci ne milostivim milostivirii Máriei-Tale ca un Domn milostiv și pá-

favorisă viile boeresce. Eră o concesiune cu scăderea venitului vămiilor, dar nu putu să o refuze, căci eră din vechiū practicată. (1)

rinte doritor, să reversi milă asupra nĂmului boeresc și asupra mĂnĂstirilor, a face pĂrintĂsca și DomnĂsca MĂriei-Tale  ndreptare la aceste privileghiuri ale nĂmului boeresc și pĂrții mĂnĂstirescei cu scĂdere și vĂtĂmare din vreme în vreme sĂ se dĂrapene de tot, și sĂ rĂmĂe la cea desĂv rșitĂ ticĂloșie.—1816 Aprilie 30.

Al Ungrovlahiei Nectarie, Iosif Argeșiu, Constandie BuzĂu, Constantin Filipescu, Radu Golescu biv Vel Ban, Grigorie BrĂncoveanu, Constandin Crețulescu Vel Ban, Barbu VĂcĂrescu Vornic, ... Vel Vistier, Dumitrache Racoviță Vel Vornic, Istrate Crețulescu Vel Vornic, Constantin BĂlĂceanu, Grigorie Filipescu Vel Vornic, Teodorache VĂcĂrescu Vel Vornic, Gheorghe Filipescu, Mihalache Racoviță Vel LogofĂt, Iordache Golescu Vel LogofĂt, Ioan Știrbeiu LogofĂt, Toma Crețulescu Vel LogofĂt, PanĂ Costescu Vel Vornic.

(1) *Io Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahscoie.*

De vreme ce PĂrinții ArhierĂi, dimpreunĂ cu dumnĂ-lor boerĂi, ne aratĂ printr'acĂstĂ anaforĂ, cum cĂ vinurile i rachiurile strĂine din vechime sunt oprite prin hrisĂvele fraților Domni de mĂi înainte, cum și prin ponturile vĂmiilor, ce se fac în toți anĂi, a nu veni nici de cum în țĂrĂ, ca sĂ se pĂtĂ vinde ale pĂmĂntului, primitĂ este Domniei-Mele cererea și rugĂciunea ce ne fac, poruncim dumi-tale cinstite și credincios boerle al Domniei-Mele, Vel Logofete de ȚĂra-de-sus, sĂ se facĂ Domnescul Nostru hrisov și porunci, cu cuprinderea ce li se aratĂ mĂi jos, în care sĂ li se deĂ și acĂstĂ poruncĂ, ca sĂ trimiță la Domnia-Mea catastih de cĂte vinuri și rachiuri a  venit din pĂrțile strĂine împotriva opririi, fĂr' de porunca NĂstrĂ. — 1815 Februarie 9.

(Pecetea gpd.)

Vel LogofĂt.

Prea  nĂlțate DĂmne,

Cu plecatĂ anaforĂ arĂtĂm MĂriei-Tale, cĂ din vechime, prin hrisĂvele luminațiilor Domni i prin ponturile vĂmiilor, ce se aflĂ pe tot anul, cum și chiar acum în prea fericite ȳilele MĂriei-Tale, sunt oprite cu totul vinurile și rachiurile de peste DunĂre i holirca din ȚĂra-LeșĂsĂ, a nu veni nici de cum aici în țĂrĂ, ca sĂ se pĂtĂ vinde al pĂmĂntenilor, iar estimp vedem cĂ a  adus unĂi alții mulțime de vinuri i rachiuri strĂine prin țĂrĂ, din care pricinĂ, nu puținĂ pagubĂ a  pĂmĂntenĂi, cum și chiar Visteria MĂriei-Tale, pentru cĂ vĂdĂnd locuitorĂi pĂmĂntenĂi ce a  vii și liveȳi de pruni, nĂvĂlire vinurilor și a rachiurilor strĂine, mulți dintr' nșĂi le-a  pĂrĂsit și le-a  lĂsat nelucrate și  ntelenite, în vreme ce munca și strĂdania lor este mare, cum și plata lucrului viilor scumpĂ, ajungĂnd pĂnĂ la parale 50 pe ȳi, dupĂ care nu pĂte sĂ fie cuv nt de pricinuire pentru  reș-care adaos al prețului vîndĂrii, cĂci în alt chip munca lor rĂmĂne în zadar, neputĂnd sĂ-și scĂtĂ cheltuĂla, mĂi virtos cĂnd se  ntĂmplĂ timp cu rod puțin, dupĂ cum a  fost an-țĂrt. Deci fiind-cĂ nĂdejdea pĂmĂntenilor într'acĂst venit al viilor și al liveȳilor razimĂ, cĂci zaherĂua și vitele sunt pentru alte trebuințe ale datoriei țĂrii și de a perde acĂst folos, suntem încredințați cĂ nu este suferit luminatului a  al MĂriei-Tale, fiind ferbintea r vnĂ și pĂrintĂsca dorire ce ai MĂria-Ta cĂtrĂ țĂrĂ, cu neadormitĂ siguranță a se

După ce așa sporiră dările sub toate denumirile, apoi gróznică eră perceperea lor. Caznele cele mai nepomenite se aplicaū la țeranī, ca să-și plătescă sfertul. In Jiul-de-Sus s'au vėđut perceptori greci cari, ca să oblige țeranul a plăti birul, îi luă copilașul și, in toiul erniī, băgându-l in apă, îl atīrnă pe o cracă in puterea gerului, de cădeaū cārnurile după corp.....

Asemenea ororī nu puțin contribuīră la sbucnirea de rėscóle.

Rėscólele pandurilor din 1815 și 1816 și nemulțămīrile chiar și ale boerilor, pe lângă a țărănimī, in așeđarea birurilor din 1815, sīlesc pe Caragea să facă o nouă așeđare a dărilor, cu atât mai mult că nemulțămīrile străbătuseră până la Pórta Otomană.

Și pe lângă dările după întocmirea din 1815, câte alte dări extra ordinare nu mai apasă țera, de la 1816—1818! In 1816 bună óră, Caragea aruncă o dare extraordinară, cu care să pótă plăti 149.250 taleri, prețul a 3.400 de salahori, ce țera-ī obligată să dea la cetățile turcesci pe fie-care lună. Ceī 16 miī de lude, cât mai rēmăseseră in țeră, se îmbracă cu acéstă dare, numai ei, dar nu și boerii, așa că de la lude vin câte 9 taleri bani 40, fără de rāsura. Darea se plătesce de la 1 Aprilie 1816. (1) Totuși Caragea emite, in Ianuarie 1817, un hrisov, prin care, cu multă emfasă, desființeză darea *untului* și mai desființeză, cu nu mai puțină emfasă, și alt beilic orī podvadă, anume aceea, ce-ī dreptul dānd loc la multe abusurī, a carelor de transpor-

---

ocroti de toate cele împotrivotóre și a nu se vātāmă obștescul folos, ne rugām milostivirii Măriei-Tale, să se innoescă acest privilegiū al țerii și prin luminat hrisovul Măriei-Tale, următor celor de mai înainte Domnesci hrisóve, și să se facă luminate porunci cătră toate isprāvnicīile, ca să întărescă paza marginilor cu tótă strășnicia și să nu îngăduescă a veni in țeră cât de puțin vin sau rachiū din alte țeri, fiind acésta, după cum đicem, și spre paguba Visteriei, publicānd in tot județul, ca să scie toți cu hotărīre, că cel ce se va îndrāsni la o urmare ca acésta împotriva poruncii, nu numai vinul și rachiul acela i se va luă pe sēma Domniei, ci încă i se va face și grea pedėpsă, asemenea porunci făcēndu-se și aici către dumné-lui Vel Spătarul, ca să facă prin pristavī tuturor sciută hotărīrea, i la Craiova cătră dumné-lui Caimacamul și cătră dumné-lor boerii Divanului de acolo, spre a se face asemenea urmare.—1815 Februarie 7.

Nectarie Mitropolit, Iosif Argeș, Constandie Buzeū, Constantin Filipescu Vistier, Grigorie Brāncoveanu, Constantin Crețulescu Ban, Barbu Văcărescu Vel Vornic, Constantin Bălăceanu Vel Vornic, Mihalache Manu Vel Vornic, Grigorie Băleanu Vel Vornic, Teodorache Văcărescu Vel Vornic, Gheorghe Filipescu Vel Logofēt, Scarlat Grădișteanu Vel Logofēt, Fotache Știrbeiu Vel Logofēt, Nestor Vel Clucer.

Cod. LXXVIII, pag. 338.

(1) Veđi *Tesaur de Monumente*, T. II, pag. 329.

tat sarea la porturi. Mare scădere totuși nu se făcea cu acesta la grelele biruri. (1) Țera continuă a cere scăderi mai reale.

(1) *Hrisovul ce s'a făcut pentru ertarea untului și a carelor de sare, a nu mai fi.*

Este netăgăduit și mărturisit de totă obștea înțelepților, că între părinți și fii, însoțindu-se îngrijirea cu supunere, săvârșesc o datorie între dînșii, prin care se înalță, întru podoba înțelepciunii și de o potrivă se hrănesc întru dorirea mângâerii, această falnică zidire a omenirii, care s'a clădit de către Mântuitorul nostru mai cu osebire simțitoare decât ori-ce altă ființă ce avem întru vedere, pentru că părinții îngrijitori aflându-se pentru înălțarea și crescerea fiilor lor, privesc cu totă rîvna la ceea-ce ar pute să le aducă rodirile fericirilor, iar fiii cunoscători fiind de căderile supunerii, hrănesc simțirile părinților prin fapte și dorirea mângâerii ce au cătră ai lor firesci ocrotitori și prin aceste, legate de cătră fire răsplătiri, se săvârșesc cea vecinică datorie, întocmai după sfînta poruncă. După această dar firăscă asemănare, părinte se pote numi veri-carele din dumnezeesca bună-voință s'a învrednicit a fi oblăduitor de norod, cum așijderea și fiii, veri-carele s'au născut a fi supt umbrire de oblăduitor, pentru că aceluși dintăiu este îngrijirea odihnei supușilor lui, descoperirea dreptăților și în scurt aplecarea a tot felurilor de mijloce spre a lor fericită petrecere, iar a aceluși de al doilea supunere, credință și săvîrșirea celor după trebuință, și după trebuință întocmite hotăriri, și acestea toate se asemănă cu urmările datoriilor ce mijlocesc între cei firesci părinți și fii. Deci și Domnia-Mea, din césul ce ne-au învrednicit milostivul Dumnezeu, să oblăduim asupra acestuși pravoslavnic norod, cunoscënd asupra-ne datoria oblăduirii întocmai ca o părintescă îngrijire, nu am încetat cu a săvîrși către supușii noștri locuitori, câte faceri de bine ne-au fost prin puțință și ne-a îndeletnicit îndemănarea vremilor; și judecând între altele, că răspunderile naturilor ce din vechime erau obicei-nuiți locuitorii să deă prin feluri de orîndueli, nu numai că trebuia să fie sarcină simțitoare pentru dînșii și mai virtos pentru cei ce se întimplă să nu aibă felurimea cererii, siliți fiind unii ca aceia, de cătră ai lor cislăși, să le săvîrșescă prin cumpărătoare de bani, ei și prilej de hrăpire a acestor cislăși, cari, cuge-tând la al lor în parte folos și cu totul mântuire de o asemenea răspundere, împovărau pe cei nemernici ai satelor, adăogând la acest fel de cheltueli, am hotărît și Domnia-Mea, să aplicăm un mijloc prin care să înceteze unele ca acestea și încă din vremea aședămîntuluși ot lét 1814 de odată cu aședarea satelor, s'a publicat la toți de obște, că au lipsit cu totul și din tot cuprinsul țerii Domniei-Mele, orînduelile de mai jos, adecă: *grăul și lemnele isprăvniciei Curții gpd, și orînduela finuluși și a orzuluși grajdurilor Domnesci și a minzilhanelor țerii*, rămîind datoria Visteriei Domniei-Mele îndatorată ca să împlinescă asemenea trebuințe prin numărătoare de bani, precum se și urmază de atunci și până acum. Asemenea dar și acum voind Domnia-Mea, să arătăm în faptă lucrările milostivirii Domniei-Mele cătră obștea locuitorilor, cari odrăslesc din părintesca îngrijire ce avem asupra supușilor oblăduirii noastre, *la dîntăiu de Ianuarie a următoruluși an cu lét 1817, am arădicat cu totul și pentru tot-deauna și alte două orîndueli ce se urmau în țeră, adecă orînduela carelor de sare, ce din vechime eră obicei-nuit aici, și orînduela untuluși Tarigraduluși, ce se împlinia din șese județe din aceste 12 de dincóce de Olt, care această orînduela se preseră și asupra tuturor breslelor, ce se află șe-*

Reclamațiunile țării în 1816 silesc pe Caragea să scrie Divanului, îndemnându-l să-și pórte atențiunea asupra aședării birurilor. El îndemná să se mai reducă greutățile d'asupra țăranilor, nu numai prin desființarea orînduelii carelor de sare și a orînduelii untului din cele 12 județe de dincóce de Olt, dar și asupra scăderii dăjdiilor cătră Visterie, de la Februarie 1817 până la Novembre același an, cu sumă de 1.112.000 taleri din 2.112 000.

La 5 Ianuarie 1817, Divanul supune Domnitorului Caragea anaforă, prin care îl laudă pentru bunul său cuget de a ușură pe dajnici! Sumele scădute Divanul le înlocuesce *adăogându-le la dijmărit, vinăriciū și oerit*, cari cine altul decât țăranul le plătiă?

détore întru aceste județe, iar spre a lor împlinire am hotărît Domnia-Mea paguba Cămării, prin scăderea venitului din vinđarea ocnelor, și osebită cheltuélă a Visteriei prin cumpărátore de unt, de unde se va puté și cu prețul ce se va găsi, ca să se teslimaliséscă după cuviință la locul ce se va cuveni, încredințat fiind Domnia-Mea, că prin ridicarea și acestor doué orîndueli, nu puțină mângăere vor cunoșce supușii noștri locuitori și vor rămâne întru desăvîrșită veselie, cunoscându-se apărați de asemenea răspunderi pricinuitoare de hrăpiri și deosebit și cunoscute cheltueli, dar pentru ca să aibă tot-deauna putere și tărime aridicarea acestor orîndueli din țeră, adecă atât acelor ce de la aședămînt s'aū lipsit, cum și celor din urmă doué, după care, cunoscënd cu toții ușurare din bună-voință a Domniei-Mele, să ne fie și noué vecinică pomenire întru vécul de apoi, am hotărît Domnia-Mea, să încredințăm acéstă aridicare prin hrisov al Domniei-Mele, și iată alcătuim acest Domnesc al Nostru hrisov, întăritor aridicării numitelor orîndueli din țeră, întru al cincilea an a întâia Domnie a Domniei-Mele, carele s'a dat să stea în păstrare la sf. Mitropolie, spre vecinică laudă a acestei bune hotăriri, care este întru desăvîrșită soglásuire a obștei părinților arherei și a dumné-lor veliților boeri haleă și mazili, și l-am adevérit Domnia-Mea chiar cu credința și pecetea Domniei-Mele, martor puind pe prea-sfinția sa duhovnicul nostru părintele Mitropolitul țerii chir Nectarie i pre prea iubiții noștri fii Gheorghe Voevod și Constantin Voevod și pe tótă obștea dumné-lor cinstiților și credincioșilor veliți boeri dregétori ai Divanului Domniei-Mele, pan Radu Golescu vel Ban, pan Grigorie Brâncoveanu Vel Spătar, pan Constantin Vlăhuță Vel Postelnic, pan Isaac Ralet Vel Vornic de Téra-de-sus, pan Grigorie Ghica Vel Vistier, pan Eustatie Crețulescu Vel Vornic al Obștirilor, pan Mihalache Manu Vel Logofét de Téra-de-sus, pan Grigorie Băleanu Vel Vornic de Téra-de-jos, pan Constantin Caliarh Vel Vornic al treilea, pan Gheorgache Golescu Vel Logofét de Téra-de-jos, pan Toma Crețulescu Vel Logofét de obiceiuri, și ispravnic fiind pan Grigorie Ghica Vel Vistier, și s'a scris hrisovul acesta aici în orașul Bucurescilor, scaunul Domniei-Mele, de Nicolae Logofét za Visterie, în anul de la mântuirea lumii cu lét 1817.

Cod. LXXVII, fila 257 v.

Ciudată scădere! Se înlocuiaă dóră birurile unele cu altele. (1)

(1) Pitac catră Părintele Mitropolit i. catră dumné-^{lor} veliîi boerî, haleà și mazilî, ca să se strîngă la Mitropolie, pentru a face chibzuire a trei huzmeturi: vinăriciul, oeritul și dijmăritul.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahscoie.

Prea Sfinția Ta Sfinte Mitropolit, iubitorilor de Dumnedeu Sfinția Vóstră Episcopilor și dumné-vóstră veliîlor boerî, haleà și mazilî, măcar că plata vinăriciului și a dijmăritului încă dinaintea venirii nóstre aici, după ale vremurilor întâmplări și ale țerii neapărate trebuințe, au început a se adăogă (precum vă este sciut), ajungând la prețul ce se urméză acum; dar precum pentru altele am îngrijit Domnia-Mea, de am făcut bune și folositoare întocmiri, asemenea și pentru acésta îngrijind a se face o cuviinciosă întocmire, poruncind ca adunându-vé cu toții la un loc și privind cu bună cumpénire asupra osebirii ce are acum prețul vinđării lucrurilor celor supuse la plata numirilor acestor trei huzmeturi, din prețul ce aveà, pe când se urmă plata ce erà orînduită de mai înainte, să faceți chibzuire, ca câtă scădere s'ar cuveni să se facă din plata ce acum se urméză, și să arétați Domniei-Mele prin anafóră. Tolco pisah gpd.—1817 Septembre 25.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofét.

Cod. LXXXVII, fila 45.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.

Primită fiindu-ne și acéstă obștăscă părere a părinților arhieriei și a dumné-^{lor} veliîilor, o întărim Domnia-Mea și poruncim dumi-tale cinstite și credincios boerule al Domniei-Mele Vel Vistiere Grigorie Ghica, ca pentru vinđarea huzmeturilor saú împrumutarea Visteriei, să se facă urmare întocmai după cuprinderea de mai jos arétată, asemenea și pentru scăderea dăjdiilor Domnescii nóstre Visterii să se facă cărți slobode ale Domniei-Mele catră locuitori, arétătoare de acéstă milostivnică hotărîre a Domniei-Mele și cuprinđetóre, ca pentru a lor desăvirșită liniștită petrecere în sfterul de Februarie și Martie i în sfterul de Aprilie și Maiú, nici pe acei câte taleri 5 și jumătate i răsura lor de lude la un sfter, ce rămân după scăđemîntul ce le-a făcut din taleri 26 și parale 16 ce plătiã până acum fieș-care lude la un sfter, dimpreună cu răsura, să nu-i răspunđă, fiind-că cei mai mulți se află cumpărători de nutrețuri pentru vitele lor și mulți iarăși cumpărători chiar de bucate pentru hrana lor din pricina nerodirii timpului ce s'a urmat pe alocurea, iar cu toții se află asupra primăverii silitori și sîrguitori în lucrul pămîntului, ci întru aceste mai sus numite patru luni să răspunđă numai banii lefilor i o parte din banii minzilhanelor și la sfterul de Iunie și Iulie vor răspunde dimpreună cu banii acestui sfter și pe cei de Februarie și Martie, cum și la August i Septembre pe cei de Aprilie și Maiú, rămăind la cel de al 5-lea sfter, adecă la viitorul Octobre și Novembre slobođi a răspunde numai pe cei câte taleri 10 și jumătate de lude i răsura lor po parale 8 la leú și într'acéstă curgere de patru luni se va strîmtoară Visteria la ale sale netăgăduite cheltueli și să orînduěscă cetitori prin tóte județele, ca să le cetěscă din sat în sat, în auđul tuturor și să lase și pe la tóte bisericile câte o asemenea carte slobodă a Domniei-Mele, ca și cel ce nu i s'a cetit în auđul seú să pótă ceti în orî-ce vreme va avé indeletnicire și printr'acést mijloc să rămăe

Asemenea reduceri de biruri și havalele erau departe de a mulțami țera, cu tótă cetirea pitacului Domnesc pe la bisericii! Caragea se vede silit a cere în 1818 Divanului o nouă așezare de biruri.

În Iunie 1818, Divanul supune Domnitorului o «*ghenichi întocmire a dăjdiilor*», propunând clasificarea dăjdiilor în 3 categorii:

a) Bani Visteriei, b) bani poștelor și c) bani lefilor. Bani Viste-

cu toții încredințați de buna-voință a Domniei-Mele; cătră acestea primită fiind Domniei-Mele și rugăciunea ce ni se face printr'acéstă anaforă de a se face, adecă și Domnesc al nostru hrisov pentru aridicarea orînduelilor de carele de sare și de untul Țarigradului, poruncim dumi-tale, ca să se alcătuéscă un asemenea hrisov de la Visteria Domniei-Mele, cuprinđător însă și legiuitor nu numai de aridicarea acestor două orînduéli a carelor de sare și a untului Țarigradului, ce și de câte alte orînduéli din vechime obiănuite în țera am bine-voit Domnia Mea de le-am ridicat cu totul spe odihna și repaosul obștei locuitorilor, adecă orînduéla grăului și a lemnelor isprăvniciei Curții gpd, orînduéla finului și a orzului grajdurilor comisie și a pităriei, i altor tainaturî și orînduéla finului și orzul minzilhanelor, hotărînd după acésta ca tóte aceste orînduéli să se răspundă în bani de la Visteria Domniei-Mele și să scape ticăloșii locuitorî, nu numai de greutatea acestor răspunderi, ci și de hrăpirile ce făceau prin mijlocul acestor orînduéli, și săvirșindu-se hrisovul acesta, să se trecă mai întâiu în condica logofeției Divanului Domniei-Mele, apoi să se trecă și în condica Visteriei, și pe urmă să se deă în păstrare la sf. Mitropolie spre a sta drept lege mântuitoare de multele sarcini și greutăți ce aũ fost cercat ticăloșii locuitorî. — 1817 Ianuarie 8.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Prea Înălțate Dómne,

La đî'ntăiu de anul nou a următorului Ianuarie cu lét 1817, cetindu-se în postelnicia Măriei Tale, luminatul pitac al Înălțimii Tale cuprinđător de milostivul cuget și buna-voință, ce și întru acéstă fericită đî ai arétat Măria Ta cătră obștea locuitorilor ai acestei pravoslavnice țeri, ce s'a încredințat din mila lui Dumnezeu sub drépta oblăduire a Înălțimii Tale, cu a se aridică de-asupra lor cu totul și pentru tot-deauna mai întâiu orînduéla carelor de sare, prin paguba Cămării Domnesci, cu tóte că este răspundere a țerii din vechime canonisită, al doilea orînduéla untului din ceste 12 județe de dincóce de Olt, asemenea cu totul și pentru tot-deauna, iar răspunderea acestui unt să se facă prin cheltuéla Domniei la locul ce se va cuveni, și cea de al treilea și mai simțitoare facere de bine cătră locuitorii birnici de a se scádé într'acest următor an dăjdiile Visteriei ce se urméză în curgere de đece luni, începându-se de la Februarie până la sfirșitul lui Novembre cu taleri 1.112.000 din 2.112.000 ce analoghiesc a răspunde după suma ludelor țerii de acum, rămăind asupra lor curați de răspundere taleri 1.000.000, care va să đică, că se cunoște în-ființat folosul locuitorilor birnici mai mult decăt cu suma jumătate din ceea-ce a fost întocmit a răspunde; alt nu putem đice decăt, cunoscénd în faptă osebită rîvnă, cum și părintésca îngrijire ce ai Măria Ta pentru liniștita petrecere a acestui norod, să aducem mulțumită din parte-i cătră Măria Ta, aflându-ne pururea rugători cătră milostivul Dumnezeu, ca să învrednicéscă pe Măria Ta la asemenea facere de bine, întâ-

riei se vor percepe în șese rînduri pe an. Intr'aceștia intră și haraciul. Se suprimă răsura de la toate trele categoriile. Boerii mai cerură și adăogirea de scutelnică și poslușnică și ore-cari scăderi la lefură. Domnitorul primind anaforaua în Iunie, nu-i dă în parte aprobarea decât la 3 Septembrie 1818, ȳicend cã atunci, «când e vorba de asemenea trebă și întocmiră, datoria noastră neapărată și sfintă o socotim de a ămblă cu

rind slava și puterea Măriei Tale în prea luminat scaun întru mulți și fericiți ani; osebit de acésta vędurăm tot în cuprinderea acestui luminat pitac, cã după acésta bună întocmire a Măriei Tale, care și de este simțitor folos al obștei locuitorilor și mai cu osebite al birnicilor, dar se aduce pagubă mai multă de 1.312.000, însă peste 200 000, din ardicarea a douę numitelor orîndueli și 1.112.000 din scăderea dăjdiilor, și acésta pagubă ne fiind în stare Visteria Măriei Tale ca să o sufere de odată, avęnd netăgăduite cheltueli pe tótă luna, s'a găsit cu cale ca trei slujbe, a dijmăritului, vinăriciului, oeritului, să se vîndă și pentru estimp numai după alcătuirea anului trecut, ca cu adaosul acestor vîndări să se mai pótă întîmpinã, rēmăind pagubă curatã taleră 412.000, iar locuitorii și birnicii cunosc în prea ființă folos de 1.112.000, judecându-se acest adaos ca un ce folositor în tóte chipurile, mai întăiu adecã cã întîmpinã o simțitoare sarcinã a locuitorilor birnică, precum s'a ȳis, simțind cu toții folosul din ridicarea orînduelilor și din scăderea dăjdiilor, și al doilea cã și de este o rēspundere cu adaos peste ce s'a fost urmat în vremile trecute, dar nu numai se împărtesce pe tóte treptele bez a priveghiașilor, dar și cei ce rēspund dau din ceea-ce aũ, adecã din vii, stupi, rımători și oi, cu cari se folosesc și se negușătoresc, și poruncesci Măria Ta, ca adunându-ne cu toții la un loc să arētãm Măriei Tale și plecata noastră pãrere după tóte chibzuirile ce am fãcut, gãsım acésta pãrere cu desăvîrșire temeinică, și întru adevěr prin simțitorea pagubă a Măriei Tale, mângãere a sãracilor, prin care ȳicem și noi cu de obște priință și oglășuire, ca să se vîndă aceste trei slujbe după întocmirea anului trecut și încă fiind-cã Visteria, lipsindu-se de ale sale alcătuite venituri de acum de la Februarie, firesce nu se póte iconomisi la ale sale cheltueli, fiind orînduite și necontenite pe tótă luna, ȳicem să se vîndă de acum cãte trele, de se va găsi mușterii, iar cãutarea lor să se urmeze la orînduitele soróce cu așezãmint, însă ca banii adaosului să-i rēspunđã pe lună după analoghie în trebuința Visteriei, iar cei legiuiti la banii cei drepti în orînduitele vremi a fieș-cãreia dintr'aceste slujbe, sau când nu se va găsi mușterii cu prețul ce se va cuveni, se va găsi cu cale de cãtrã Măria Ta, atunci spre întîmpinarea curgětórelor cheltueli, să se împrumute Visteria cu zapisele dumné-lui Vel Vistierul, puindu-se emanet la împrumutãtoră adaosul acestor slujbe și acele zapise se vor socoti încredințate și adeverate din partea noastră tuturor, fiind următore pãrerii ce arētãm Măriei Tale, să se împrumute însă Visteria pe fieș-care lună din banii adaosului acestor huzmeturi cu suma ce se va analoghisi pe fieș-care lună, socotindu-se acest adaos venit al Visteriei, în curgerea de ȳece lună, spre întîmpinarea banilor ce lipsesc din scăderea sferturilor; asemenea și dobândile i agio ce se vor plãti la aceste împrumuturi aũ să se deã tot din prețul vîndării prostichiului ce se urmézã estimp la aceste trei huzmeturi; ci cãt pentru scăderea dăjdiilor și vîndarea huzmeturilor sau împrumutarea Visteriei, se va porunci dumné-lui Vel Vistierul, ca să urmeze celor ce se vor găsi cu cale de cãtrã Măria Ta, iar pentru ardicarea numitelor douę orîndueli, ne ru-

orînduelă și cu întrégă chibzuire și cu cea desăvîrșită luare aminte.» Caragea nu aprobă deplin lucrarea Divanului și ordonă, să se adune din nou, ca să desbată asupra punctelor neaprobrate. (1)

găm Măriei Tale să se facă luminat hrisov domnesc, spre a fi vecinică pomenire a Înălțimii Tale către supușii locuitori ai țerii. — 1817 Ianuarie 5.

Al Ungro-Vlahiei Nectarie, Constandie Buzău, Constantin Filipescu, Radu Golescu Vel Ban, Grigorie Brâncoveanu, Constantin Crețulescu, Isac Ralet Vel Vornic, ... Vel Vistier, Istrate Crețulescu Vel Vornic, Constantin Bălăceanu, Mihalache Manu Vel Logofăt, Grigorie Băleanu Vel Vornic, Constantin Samurcaș, Iordache Slătineanu Vornic, Dumitrache Racoviță, Teodor Văcărescu, Constantin Caliarh Vel Vornic, Mihalache Racoviță Logofăt, Constantin Dudescu Logofăt, Iordache Golescu Vel Logofăt, Toma Crețulescu Vel Logofăt, Pană Costescu Vel Vornic. Ștefan Belu biv Vel Logofăt, Ioan Știrbeiū Logofăt.

Cod. LXXXVI, pag. 12.

(1) *Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahscoie.*

Prea Sfinția Ta Părinte Mitropolit, iubitorilor de Dumneđeū Sfinția Vóstră Episcopilor și dumné-vóstră cinstișilor și credincioși velișilor boeri ai Divanului Domniei-Mele, halea și mazili, cetindu-se de către Domnia-Mea cu destulă luare aminte anaforaua ce ne-aū făcut de la. . . ale trecutului Iunie, am înșeles câte printr'insa în ponturi ați găsit cu cale pentru cea ghenichi întocmire a dăjdiilor, împărțind-o în trei, adecă în banii Visteriei din șese semî de peste tot anul (în care intră și haraciul), în banii minzilhanelor și în banii lefilor, lipsind răsura cu totul din tóte aceste felurimi de dări, precum așa am și dat îndată trebuincioșele porunci ale Domniei-Mele în următórea diminie a lui August și Septembre, cuprinđetóre întocmai după chibzuirea și întocmirea ce este arétată în mai sus đisa anafóra, iar întărirea, ce ați cerut a da Domnia-Mea la acea anafóra, s'a prelungit până acum din pricină căci, când este vorba pentru asemenea trebî și întocmiri, datoria nóstră neapérată și sfintă, socotim de a umblă cu orînduelă și cu întrégă chibzuire și cu cea desăvîrșită luare aminte, făr' de a lăsă nimic nechibzuit, ci încă și pentru cele mai mici să îngrijim; de aceea și până a nu dà ceruta întărire prin Domnescile Nóstre hotăriri și legiurî, cari aū a se păzi în urmă nestrămutate, de mare trebuință am socotit a vē arétă acéstă a nóstre băgare de sémă, adecă măcar că anaforaua Prea Sfinției Vóstre și a dumné-vóstră are cuprindere de multe câte învederat privesc spre ușurarea locuitorilor și chibzuirea ce ați făcut asemenea tot la acest sfînt sfîrșit privesce, la pontul însă al lefilor ni se pare a nu fi prin neputință de a se face un simțitor scăđemînt din taleri 14, ce ați găsit cu cale, precum mai pe larg vē veți plioforisi din catastihul ce vi se va arétă de către dumné-lui cinstitul și credincios boerul Domniei-Mele biv Vel Dvornicul Costache Samurcaș, epistatul Cassei lefilor, așa și la cele-l-alte ponturi póte nu vē va fi trecut prin gînd niscari-va mijlóce de ușurare mai bine întocmite și repaos al locuitorilor, precum acésta se dovedesce și din arétarea i rugăciunea ce ne faceți la sfîrșitul anaforalei pentru scutelnicii i poslușnici, care se vede a fi lipsă și se cuvine a se face mai cu între-gime; de aceea dar, iarăși poruncim, ca de al doilea adunându-ve la un loc, prea sfinția vóstră și dumné-vóstră și mai chibzuind aceste ponturi, să întocmiți pontul

Boerii se adună și până în Septembrie întocmesc noua aședare de biruri. Prin această aședare de la 8 Septembrie se dispune :

lefilor, și în scurt toate câte sunt arătate în mai sus çisa anaforă, de iznovă, chibzuindu-le cu mai multă cercetare și iscodind ori-ce privesce spre cea dorită și nouă și înși-vă ușurare a locuitorilor, mai întâi să ne arătați fără de zăbavă prin obștească anaforă cele ce veți găsi cu cale pentru întregimea acestei întocmiri a felurimii dărilor țerii, iar chibzuirea pentru scutelnicii și poslușnicii, ce o veți face cu întregimea și cea desăvârșită ființă, cât va fi prin puțință, să o arătați Domniei-Mele, prin osebită anaforă, îngrijind ca și dintr'acesta să-î facă mai simțitoare cât va fi prin puțință cugetată ușurintă cu lipsirea a ori-ce fel de catahrisis s'ar fi urmând. Tolco pisah gpd.—1818 Septembrie 4.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofet

Cod. LXXXVII, fila 89.

În Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Fiind-că întru săvârșirea bunătăților rezimă pohvala a veri-căruia săvârșitor și mai virtos când este soglăsuată cu lucrările celor ce privesc spre binele obștesc, de aceea toți cei ce s'au învrednicit după vremi să li se încredințeze oblăduiri de norode, nu numai au cugetat întru asemenea bune cugetări, ci încă s'au sîrguit cu dinadinsul întru a lor întemeere, prin testamenturi, ca să li se păzescă fapta și ființa întru vecinică neclintire și statornicie; unele ca acestea au lăsat până astăzi nemuritor numele celor ce au îmbrățișat mai înainte de toate iubirea de dreptate și urmarea facerilor de bine, carii prin fapte vrednice de laudă au statornicit organele bunătăților, cu ale căroră mișcări s'au clădit urmările și s'au ivit cunoștința dreptății, cel mai dintâi temei întru pornirea lucrărilor și pentru care se cuvine a ne sîrgui cu neîncetare tot omul ce s'a învrednicit să înțeleagă cuvîntul pentru care s'a zidit de către făcătorul a tuturor ființelor, aceste chibzuirii, iscodind în cugetul Domniei-Mele, feluri de păreri spre binele obștei și mai cu osebite din césul ce prin bună-voință a milostivului Dumneșeu, ne-am însărcinat cu oblăduirea acestui pravoslavnic norod, am mișcat toate mijlocele acele ce ne-au fost prin puțință și nu am încetat din săvârșirea facerilor-de-bine, atât în parte, cât și în obștea locuitorilor, îndreptând și lucrând toate cele întru îndeletnicirea Domniei-Mele și încă la mai multe cu prisos peste ceea-ce s'ar fi cuvenit, după asemănarea vremelnicilor întâmplări, din césul ce am domnit, toate mijlocele spre încetarea urmării mumbalelor, zaherelelor Țarigradului, rămăind de atunci și până acuma cu toții ca să-și vîndă zaherelele la reizi pe la schele și pe la alți neguțători, pe la țîrguri și chiar dintru ale lor sălășluiri, prin așezămînturi de rizapazar, numai pentru ale lor folosuri, privind cu acesta la înlesnirea negoțului; după care să cunoască fieș-care liniștită petrecere întru care se află și căderea stăpînirii, ce se cuvine să aibă asupra rodurilor muncii sale. După totă cererea cuvîinței, am înnoit aridicarea orînduelii finului și a orzului poștelor și a grajdurilor Domnesci, întocmind osebit hrisov al Domniei-Mele și am primit să săvârșim această netăgăduită trebuință prin dare de bani, fiind-că ne-am fost îndestulat de năpăstuirile ce se făceau; asemenea urmare am făcut iarăși prin osebit hrisov al Domniei-Mele și cu orînduele de untul Țarigradului și a carcelor de sare, privind paguba Cămării Domniei-Mele, ca să nu ceree locuitorii și această povară întru lucrarea cetăților de pe la serhaturile împărătesci,

Ca numărul ludelor dajniei pe 1818 va fi socotit la 17 mii ;

am făcut toate mijlocele spre înlesnirea răspunderii lăcuitorilor, osîrduindu-ne cu cât ne-a fost prin putință a le împruțina datorile după trebuințele ce au fost, am pus la orînduclă ce a fost prin putință mumbaéua oilor din țeră, scădënd și din suma luării și adăogând și la banii fiatului, spre a cunosce locuitorii și la acesta osebite din ceea-ce au în vremile trecute; am căutat dreptate fieș-căruia cu de-amăruntul, avënd deschise ușile Divanului Domniei-Mele pentru jălbile fieș-căruia, și nu am putut suferi nici odinioră năpăstuirea săracilor, trimițënd feluri de cercetători spre ale lor despăgubiri și pedepsind pe cei năpăstuitori, spre încetarea acestora, și în scurt orî-ce bine pentru obște a trecut prin cugetul Domniei-Mele, le-am săvirșit cu mare bucurie pre cât ne-au fost prin putință, hărăzind și milă pe la spitălituri chiar din venitul Cămării Domniei-Mele și adăogând venitul atât la școlile politiei, cât și la Cutia de milostenie, spre împărtășirea săracilor. Așă dar, învitat fiind de rîvnirea ce avem spre faceri de bine, la trecutul cifert de Iunie și Iulie, am mângâiat pe locuitori, scădëndu-i cu răsura ce obiceiunia la banii cifertului po parale 8 la leu, după care dându-ni-se anaforaua obștei părinților arherei și a dumnélor cinstiților și credincioși veliților boeri, halea și mazili, scrisă de la . . . . a trecutului Iunie, cuprinđetóre atât de mulțămirea acestui bine, cât și de rugăciunea ce ni s'a făcut ca să bine-voim a scăde răsura, nu numai la acest următor cifert, ci la câte șese peste an, între cari eră unul hotărit mai cu adaos pentru banii haraciului, sau să chibzuim a se mângâia locuitorii la vre-un alt chip de ușurare, Domnia-Mea îndată la amândoué ne-am înduplecat, și nu numai am scăđut răsura, după rugăciunea ce ni s'a făcut, ci încă și din banii ce rămâneă să răspundă pe an fieș-care lude, bez răsura, taleri 139, am mai scăđut atunci alți taleri patru, rămăind a se răspunde de lude în socotéla semilor Visteriei taleri 135 numai, între cari să fie și banii haraciului, și împărțindu-se acei taleri 135 în șese părți de o potrivă, spre a nu se mai urmă neasemănare la răspunderea dăjđilor, precum a fost mai înainte, fiind banii haraciului mai cu adaos decât cele-l-alte semă, am hotărit să se răspundă de lude pe fieș-care două luni în socotéla semilor Visteriei po taleri 22 bani 60 și printr'acéstă hotărîre a Domniei-Mele am dat-o întru chibzuirea obștei și banii minzilhanelilor, după asemănarea cheltuelilor poștelor ce sunt întru legătura contractului, asemenea și banii lefilor, voind ca și la aceia să se facă mângăere locuitorilor prin scădere, după asemănarea catastihului lefilor, pe care l-am dat a se chibzui și a se așterne după dreptă părărea obștei, alăturând cum că acești bani fiind întru osebite trebuințe, precum și numirile îi arată, nu au nici un amestec cu banii semilor Visteriei, după care strîngendu-se cu toții la un loc, atât părinții arherei, cât și obștea dumnélor veliților boeri, halea și mazili, la 20 ale trecutului Iulie, au făcut cuviincioșă chibzuire și ne-au arêtat prin acéstă anaforă, atât mulțumirea pentru buna voință a Domniei-Mele, cât și chibzuirea ce au făcut, ca pentru banii poștelor să se împlinescă din țeră, la orînduclă, adecă în curgere de șese luni, de lude po taleri 17 bani 60, fără nici un fel de răsura, i pentru banii lefilor po taleri 14 de lude tocmai la fieș-care două luni, asemenea fără răsura, făcënd socotéla pe 17.000 lude ce se află țera acum, și adăogând pentru amândoué aceste două păreri destoinice cuvinte și arêtătóre de bunele chibzuiră ce au făcut. Asemenea așternënd și catastihul lefașilor aseménat acestor câte taleri 14 de lude la o diminie, la acéstă anaforă ne-au cerut și întărirea Domniei-Mele spre mai bună întemeere și stator-

Că fie-care lude să aibă a plăti pe fie-ce lună câte 19 taleri, fără

nicie; am zăbovit cu darea acestei cerute întăriri, nu dóră că nu ne-aú fost primite chibzuirile ce s'aú fost făcut, ci pentru că de atunci și până acum nu am încetat din socotința ce s'a cuvenit să aplecăm spre mai desăvîrșită ușurare a locuitorilor, judecând a noastră sfintă datorie la asemenea obștesci alcătuirii, să ămblăm cu tótă orînduêla și cu întrégă chibzuire și cu cea desăvîrșită luare aminte, fără de a lăsa nimic nechibzuit, și așa puind mai întâiú înaintea vederilor Domniei-Mele catastihul lefilor ce a fost alcătuit prin sfatul obștei, ca să mai ușurez răspunderea locuitorilor, am făcut un simșitor scăđemînt chiar la lefile slujbașilor Domniei-Mele, adăogând și la acêsta buna-voința a Domniei-Mele, cu a nu scăde vre-un ban măcar din lefile cinurilor pămîntului, ci lăsându-le tóte, precum s'aú găsit cu cale și ni s'aú arêtat prin așternerea catastihului întru acêsta urmare, cunoscênd mijlocul de mângăere al locuitorilor, la 4 ale următorei, prin Domnesc al Nostru pitac, am vestit de iznóvă părinților arherei și tuturor dumnêlor cinstiți și credincioși boeri, halea și mazili, acêsta hotărîre a Domniei-Mele, arêtându-le, că precum la acêsta răspundere a lefilor s'a găsit mijlocul de scădere, asemenea póte să fie și alte îndemnări, cari socotindu-le mai bine să se chibzuêscă cu de-amăruntul binele obștei și să ne arête iarăși prin anaforă, după acest Domnesc al Nostru pitac, strîngêndu-se cu toți la Domnesca Nóstră Curte, aú făcut sfat de obște și cugetând cu de-amăruntul întru ușurarea locuitorilor, aú chibzuit, că se cuvine să urmeze cu hotărîrea după asemênarea așeđamîntului din let 1804, fiind acel așeđamînt după soglăsuirea prea înaltului Împêrătesc hatisherif, după care făcênd tóte cercările ce privesc la binele locuitorilor, ne-aú arêtat prin anaforă, scrisă de la 8 ale următorei, că pentru rîndul semilor Visteriei găsesc cu cale să se împlinêscă de lude la o sémă, adecă în curgere de douê luni po taleri 19, cari fac într'un an taleri 1.938.000, socotindu-se la 17.000 lude și aceștia împreunându-se la primirile Visteriei cu taleri 300 000 din banii breslelor, iarăși într'un an să fie pe séma cheltuelilor Domniei și ale țerii; pentru banii minzilhanelor cunoscênd înlesnirea contractului ce urmêză acum, după asemênarea cheltuelilor ce aú să răspundă, după legăturile ce staú într'acest contract, făcênd și socotêla banilor iarăși pe 17.000 de lude, găsesc cu cale să se răspundă de lude pe an po taleri 35 în douê orîndueli, fieș-care po taleri 17 bani 60 de lude, cari fac pe an taleri 595.000, împreunându-se într'aceștia și obicînuitele avaeturi i aridicături ce sunt și la acești bani, după vechiul obiceiú, și pentru banii lefilor, făcênd socotêla după suma catastihului ce s'a îndreptat cu scădere de cătră Domnia-Mea, tot pe 17.000 lude, a ajuns de lude po taleri 10 bani 60 la o diminie, cari fac pe an taleri 1.071.000, și așa împreunând banii semilor Visteriei ce se adună, de câte taleri 19 de lude la o sémă cu banii de mai sus arêtați ai lefilor, potrivesc răspunderea locuitorilor lude 17.000 asemenea cu séma din let 1804, care se luà de la 40.620 lude ce eră țera atunci, afară numai din banii minzilhanelor fiind mai cu adaos decăt cei de atunci, dar đic și pentru acêsta, că acest de acum contract, cu tot adaosul banilor, este mărturisit, cum că este mai folositor pentru țeră, fiind că lipsesc îndestule havalele din cele de atunci, pe cari anume le arată, și la tóte aceste daú învederate și netăgăduite arêtări pentru binele obștei; osebit de acêsta tot într'acêsta anaforă la pontul al 4-lea vorbesc și pentru isprăvnicatul străinilor ca să se strice, și toți cei ce sunt legați la otcărmuirea acestor isprăvnicaturi sub numire de străini, să se așeđe între birnicii cu lude, după starea și puterea ce vor avé, arêtând pentru

de nici un fel de răsură, din două luni în două luni, plus câte 14 tal. la două luni baniî lefilor, asemenea fără de răsură ;

aceste două lucruri bune, unul că au să prisosescă lude al căroră folos au să aducă iarăși scădere dăjdiei, și altul că încetéză dăjghinarea celor adevérați birnici dintre ai lor cislași, alăturându-se pe la slobođiile străinilor prin mijlôce de dosire, după care întru adevêr se cuvine a se pricinui mâhnire satelor. Asemenea și la pontul de al cincilea ȓic, cum că urcându-se ludele într'un an până la 18.000, să se facă asemenea scădere din dăjdii cu analogon ce va cădê pe 1.000 lude peste cea de acum chibzuire și pe lângă acêsta mai arată, cum că fiind că întru o asemenea curgere de un an urméză să prisosescă vre-o câți-vă bani peste cei de mai sus arêtați, cu sumele lor găsesc cu cale ca să se alcătuescă o osebită Cassă sub numire de *Cassă a țerii*, numai pentru întîmplătore și netăgăduite trebuințe ale țerii, la care orînduindu-se otcârmuitorî, unul din arhierî și trei boerî din cei mari și cu ipolipsis, să se primescă la acêstă Cassă, prin socotelî de Visterie, ori-ce prisos va fi peste venitul de 17.000 lude la baniî semilor, asemenea și din baniî minzilhanelor ori-ce prisos va fi peste cheltuelile contractului, cum și din baniî breslelor câți se vor dovedî, că prisosesc peste talerî 300.000 ai Visteriei (înțelegându-se însă acest prisos peste talerî 300.000, bez obicei-nuitele pricinî și avaturî și simbrîi ce se dau și din baniî breslelor, precum este sciută orînduêla la Visterie, iar de la Cassa lefilor așîderea ori câți bani vor prisosi peste venitul de 17.000 lude, și să nu fie volnici acești orînduiți a cheltui un ban măcar din aceste prisosuri, cu vre-o poruncă în parte, ci să-i pôta da numai prin anaforale ce se vor face cu sfat de obște pentru vre-o întîmplătore și întru adevêr netăgăduită trebuință a țerii, căci la ori-ce împotrîvă urmare vor fi răspundători despăgubirii de la sine-și, aflându-se după acêsta și îngrijitorî ca să-și deă socotelă întocmai ca Visteria i tôte cele-lalte Casse; și ȓic cum că acêstă Cassă și după scăderea ce se va face dăjdiilor din prisosul de 1.000 lude, precum mai sus se arată, să-și urmeze asemenea aceștii datorii până la alt adaos de alte 1.000 lude peste 18.000, cum și de acolea înainte cu asemenea chip de-apururea. Acestea tôte chibzuindu-se prin sfat de obște, precum s'au ȓis, și cătră acêsta hotărîndu-se cu legătură prin blăstem și afurisenie asupra verî-câruiă va cugetă vre-odată la vre-o schimbare spre paguba țerii, ni s'a cerut întărirea Domniei-Mele, cum și spre întemeere și statornicie osebit hrisov, prin care, pe lângă cele de mai nainte bine întocmite, să se statornicescă și aceste de acum bune chibzuirî, întru folosirea locuitorilor, vorbindu-se și pentru dijmărit i vinăriciî și oerit, ca să fie răspunderea lor după vechiul obicei, iar nu cu vre-un adaos, asemenea tot și pentru oerit, ca să fie căutarea tot-deauna tòmna după osebit Domnesc hrisov, ce este și pentru acêsta; așa dar vedënd Domnia-Mea acêstă alcătuire a răspunderii lor, cum că este soglăsuită prea înălțatului Împêrătesc hatișerif și cu mare mângâere pentru locuitorî, asemenea și arêtarea ce ni s'a făcut pentru așezarea străinilor între birnici, cum și pentru întocmirea osebitei Casse a țerii, cum că privesc la binele obștei și a locuitorilor, ne-am înduplicat cu mare bucurie și am dat a Nôstră Domnescă întărire la numita anaforă la tôte cele de mai sus arêtate, întocmai după cererea ce ni s'a făcut, hotărînd răspunderea fieș-câruiă lude într'un an pentru semile Visteriei po talerî 114, adecă câte talerî 19 la o sémă, în care aceștia intră și răspunderile naturilor ce se da mai nainte din țeră cu orînduelî, adecă grăul la isprăvnicia curțîi gpd., lemne de foc i finul i orzul grajdurilor Domnesci, pentru baniî minzilhanelor po talerî 35, în cari intră plata

Să se facă scădere la lefile slujbașilor Domniei ;

Să se facă așezarea birurilor în conformitate cu hatîșeriful din 1804 ;

Să se răspundă de fie-care lude pe an taleri 35 în două rate, banii poștelor ;

cailor și inamurilor, i a unora din surugii ce se dau în bani, cum și a finului i a orzului poștelor, rămîind tot pe sîma epistașilor și meremeturilor minzilhanelor, iar țera cu totul apêrată de ori-ce asemenea cereri și pentru banii lefilor po taleri 63 iarășî într'un an, adecă cîte taleri 10 bani 60 la o diminie, și aceștia adunându-se peste tot într'un an la taleri 212, bani drepți, făr' de nici un fel de răsura, precum s'aũ hotărît mai dinainte, sunt cu taleri 92 bani 24 mai jos din taleri 304 bani 24, ce s'aũ fost chibzuit mai dinainte iarășî prin sfat de obște, precum se face acêstă bă-gare de sîmă și în numita anaforă. Am făcut însă și deosebită hotărîre, ca ajungînd suma ludelor în curgere de un an pîna la 18.000, adecă cu 1.000 adaos peste 17.000 asupra cîrora s'a făcut acum chibzuirea, să se scađă iarășî dăjdiile cu analogon ce va cãde spre ușurarea locuitorilor, cãci acêsta este folosirea lor și tot-deauna folosul locuitorilor se cuvine a fi cãutat mai nainte din tôte ; dar ca sã se pãzescă tôte aceste arêtate și cuprinse în đisa obștească anaforă, la care l-aũ dat și Domnescă nãstră întãrire, dupã chipul de mai sus, vecinice, neclintite și nestrãmutate, pe lãngã legãturile ce s'aũ făcut cu voința a tuturor prin blãstem cu afurisenie, și pe lãngã a nãstră întãrire, asemênatã rugãminte ce ni s'a făcut, am dat și acest Domnese al nostru hrisov, prin care nu numai întemeem cele mai nainte bine întocmite și spre ușurarea locuitorilor alcãtuite cu tãtã orînduêla, adecã aridicarea orînduelilor de finul i orzul grajdurilor Domnesci i poștilor, cum și a untului Țarigradului i a carelor de sare, cari le avem hotărîte cu osebite testamenturî ale Domniei-Mele. Dar întãrim și legiuim și tôte acestea ce s'aũ chibzuit acum prin obșteasca anaforă, care și într'acel hrisov al Domniei-Mele se aratã anume, spre a fi sciute în veci și märturisit chipul, dupã care s'aũ alcãtuit ; asemenea legiuim și dijmãritul sã se urmeze dupã vechiul obiceiũ, po bani 14 de litrã, de la cei făr'de plocon, iar de la cei cu plocon po bani 13 și ploconul po bani 80 și de la toți cîte 4 parale de numêrãtãre și cîte douê parale de nume pentru rãvaș ; întocmai de o potrivã urmare sã se facã și la tutunãrit, adecã sã ieã cîte 14 bani de stînje, fãcînd mîsurãtãrea stînje-nilor pe douê margini ale locului ce va avê tutun, în lung și în lat, și cãți stîjenî vor eși într'acel douê margini, sã se facã o sumã și sã se ieã tutunãrit pe dînele cîte bani 14, dupã cum s'a đis, făr' de nici un plocon și cîte douê parale de nume pentru rãvaș, fiind-cã acêstã mîsurãtãre s'a gãsit cu cale prin sfat de obște, de sunt vre-o cãți-vã anî, spre încetarea catahrisisului ce se urmã mai nainte întru mîsurãtãrea pogónelor, la care trãgîndu-se și socotêla banilor, s'a dovedit cã nu este nici un fel de asuprire pentru locuitorî, ci încã cu a lor mulțumire, pentru cã se domiresc fãrte cu înlesnire cu acêstã mîsurãtãre ; iar pogonãritul strãinilor sã fie precum s'a urmat, de pogon po taleri 4 și 16 parale ; asemenea și vinãriciul sã se urmeze po bani 5 de vadrã i obiceiuitul pãrpãr, adecã cîte 4 parale de vasul de stejar, și cîte parale douê de vasul de brad, i cîte douê parale de nume pentru rãvaș ; și oeritul avîndu-și tot-deauna cãutarea tãmna, precum este legiuit și prin

Să se strice isprăvnicatele străinilor și sudiții să plătescă cu ludele, după starea și puterea ce vor avé;

Să se înființeze o *Cassă a Țării*, unde să se verse darea de la ludele ce vor trece peste 17 mii și excedentele chiar de la 17 mii, pentru ca banii din această Cassă să servescă la *întimplătore și netăgăduite trebuințe ale țării*. Acastă Cassă va fi administrată de unul din archerei și de 3 boeri din cei mari cu *ipolipsis*. In această Cassă să se verse și excedentul și economiile de la Cassa lefilor. Nicî un ban să nu se pótă cheltui de la această Cassă decât prin anaforă cu sfat de obște, pentru vre-o întimplătore și în adevăr netăgăduită trebuință a țării.

După această întocmire, dajnicul în aparență numai e scădut și neîn-cărcat cu darea, iar cifrele dărilor se însemnaū ast-fel:

alt Domnesc hrisov, să se urmeze de óe i de capră po bani 11 de la cei făr' de plocon, și po bani 10 la cei cu plocon, și po bani 80 ploconul și de la toți câte 4 parale de numărătore și câte douē parale de nume pentru răvaș. Rugăm dar și pe toți cei din urma noastră frați Domni, ce-i va învrednici milostivul Dumneđeū oblăduitori acestui pravoslavnic pămînt, să păzescă tóte aceste hotărîri ale Domniei-Mele, ce sunt asemēnate sfatului obștesc întocmai, precum anume se arată, ca să se păzescă și hotărîrile Domniei-Lor asemenea de cătră cei din urnă oblăduitori. Acest hrisov al Domniei-Mele s'a alcătuit întru al șeptelea an al întăei Domnii a Domniei-Mele, aici in cinstitul oraș al Bucureșilor, scaunul Domniei-Mele, întărindu-se chiar cu credința și pecetea Domniei-Mele, și după ce s'a trecut din cuvînt în cuvînt în condica Divanului și a Visteriei și s'au scos și 21 copii după dînsul, cari adevărindu-se s'au trimes 3 la trei episcopii, 1 la Divanul Craiovei, și 17 la 17 județe, acesta, care este cel adevărat, s'a dat în păstrare la sfinta Mitropolie, martori puind Domnia-Mea pe prea sfinția sa duhovnicescul nostru părinte Mitropolit al țării, i pe prea iubiții noștri fii Gheorghe Voevod și Constantin Voevod, și pe toți cinstiții și credincioșii veliții boeri dregători ai Divanului Domniei-Mele pan Radu Golescu Vel Ban, pan Grigorie Ghica Vel Vistier, Gheorghe Arghiropolu Vel Spătar, pan Istrate Crețulescu Vel Vornic de Țera-de-sus, pan Constantin Bălăceanu Vel Logofăt de Țera-de-sus, pan Gheorghe Slătineanu Vel Vornic de Țera-de-jos, pan Constantin Dudescu Vel Vornic, pan Alexandru Mavrocordat Vel Postelnic, pan Ioan Știrbeiu Vel Vornic al Obștirilor, pan Alexandru Ghica Vel Logofăt de Țera-de-jos, pan Grigorie Ralea Vel Logofăt za Obiceinri, pan Ștefan Bălăceanu Vel Hatman, pan Mihalache Cornescu Vel Vornic al politiei, și Ispravnic fiind pan Grigorie Ghica Vel Vistier, și s'a scris hrisovul acesta de Nicolae Logofăt za Visterie, in anul de la Mântuitorul nostru Isus Christos, cu let 1818, in luna lui Septembrie.

(Iscălitura și pecetea gpd.)

Grigorie Ghica Vel Vistier.

Taleri 1.938.000 de la 17.000 lude câte 19 taleri,
 » 300.000 din banii breslelor pe an,
 » 2.238.000 total, bani pe séma cheltuelilor Domniei și a țerii
 595.000 » » poștelor, de la 17.000 lude, câte 35 ta-
 leri pe an.
2.833.000
 La suma 2.833.000
 Se adaogă: 1.071.000 banii lefilor, câte 10 taleri 60 bani la diminie.
3.904.000 taleri.

După acéstă aședare, dajdia de lude pe an se urcă la 212 cu o scădere de 92 taleri 24 bani, din taleri 304 bani 24 ce s'au fost chibzuit mai înainte, iar prin sfat de obște.

Boerii mai propun, că dacă se va adăogi numărul ludelor de la 17 la 18 mi, să se scadă dăjdiile cu analogie spre ușurarea locuitorilor. Mai cer ca să se ridice de-asupra acestora rînduelile de fin și orz la grajdurile Domnesci, de unt pentru Țarigrad, de care de transportarea sării, și de rechisiții în natură pentru poște.

În fine se propune lui Caragea, ca dijmăritul să fie după vechiul obicei, câte 14 bani de litră de la cei fără de plocon și câte 13 bani de la cei cu plocon și ploconul bani 80 și plus de la toți câte 4 parale de numărătore și câte 2 parale de nume pentru rēvaș.

De la tutunărit câte 14 bani de stîngen, făcënd măsurătore stîngenilor pe două margini a locuitorilor cu tutun în lung și în lat. Plocon să nu se ieă, ci numai câte 2 parale de nume pentru rēvaș.

Pogonăritul străinilor va fi de 4 taleri, 16 parale de pogon.

Vinăriciul 5 bani de vadră și obișnuitul pârpar, adecă câte 4 parale de vasul de stejar și câte 2 de cel de brad, plus câte 2 parale de nume pentru rēvaș.

Oeritul ce se va căută numai tōmna, de oē și de capră câte 11 bani de la cei fără de plocon și câte 10 bani de la cei cu plocon. Ploconul va fi de 80 bani și de la toți câte 4 parale de numărătore și câte 2 de nume pentru rēvaș.

Domnitorul nu numai încuviințeză acéstă întocmire de dări, dar încă și dă chrisov, tot în Septembrie 1818, de întocmai urmare, în care se laudă însuși cu multe vorbe bune, că a fost el Domnitorul cel mai milostiv ce a avut țera!...

Și încă la 12 Septembrie, după cererea Divanului, scrie Metropolitului, să deă carte de blăstem și grōznică afurisenie pentru desăvirșita ținere și statornicie a noului aședămînt al dăjdiilor:

În Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahisocie.

Prea sfinția ta părinte Mitropolit, fiind-că după obșteasca anaforă de la . . . . ale acestei luni ce ni s'a făcut, bine-voind Domnia-Mea, am hotărît a se pune în lucrare și a rămâne legiuite întru statornicie toate câte pe anume le arătăm în Domneșca noastră întărire de la . . . . ale acestei luni, am dat la anaforaua de mai sus arătată, ca unele ce privesc spre folosul țării și simțitoare ușurință i fericire a locuitorilor săi, am poruncit dumné-lui Vel Vistierului, de s'a alcătuit și hrisov al Domniei-Mele, cuprindător nu numai de cele ce de acum s'a legiuit prin sfat de obște, ci și de cele de mai nainte lucrări, ce am întocmit Domnia-Mea pentru binele obștei, ca cu toate împreună să se păzescă și să urmeze aici într'acastă de Dumne-deu păzită țără, pururea neclintite și nestrămutate, cari aceste bune întocmiri, cum că sunt desăvârșit folositoare și bine primite obștei și de înși-vă prea osfinția vóstră i de obștea dumné-lor boerilor, într'o unire se glăsuesce prin mai sus arătată obșteasca anaforă, în cât și rugăciune printr'insa ne-ați făcut de a se hotări și blăstem i afurisenie pentru a lor desăvârșită ținare și statornicie, care această obștească rugăciune închipuitoare fiind de rîvna ce o potrivă hrăniți spre al țării obștesc folos și bine fu primită Domniei-Mele, și iată printr'acest Domnesc al nostru pitac, poruncim să se facă o carte de blestem și gróznică afurisenie asupra veri-căruia din trépta bisericească ori politicăscă va cugetă vre-odinióră după vremi la veri-ce întimplări, ca să iscălescă ori va iscăli sau pre altul măcar va îndemnă de a se porni sau a iscăli spre cătuși de puțină schimbare sau strămutare (spre paguba țării) celor întocmite prin Domnescul nostru hrisov de mai sus arătat, unul ca acela să fie sub osînda aceluî blăstem și afurisenie, care această carte după ce se va iscăli de prea osfinția ta i de sfinția lor episcopii, să se iscălescă apoi și de toți cei-l-alți arherei căți se află aici și trecându-se atât în condica Mitropoliei, cât și a Domnescului nostru Divan, cât și într'a Visteriei, să se păstreze apoi la sf. Mitropolie, împreună cu acest pitac i cu hrisovul Domniei-Mele, ce s'a ȓis mai sus; toleo pisah gpd.—1818 Septembre 12.

(Pecetea gpd).

Vel Logofet.

A doua-ȓi după primirea pitacului Domnesc, Metropolitul dá următórea carte de blăstem:

Nectarie Milostiiu Bojiu Arhiepiscop i Mitropolit al Ungro-Vlahiei și exarh plaiurilor. Fiind-că după obșteasca anaforă ce de la . . . . aceștii luni s'a făcut către prea Luminatul nostru Domn, bine-voind și Înălțimea Sa a hotărît a se pune în lucrare și a rămâne legiuite întru statornicie toate câte pe anume se arată în Domneșca Măriei Sale întărire de la . . . . aceștii luni, ce s'a dat la anaforaua de mai sus arătată, ca unele ce privesc spre folosul țării și simțitoare ușurări i fericire a locuitorilor săi, s'a poruncit dumné-lui Vel Vistierului, de s'a alcătuit și hrisovul Înălțimii Sale, cuprindător nu numai de cele ce acum s'a legiuit prin sfat de obște, ci și de cele de mai nainte lucrări ce s'a mai întocmit de cătră Măria Sa pentru binele obștei, ca cu toate împreună să se păzescă și să se urmeze aici într'acastă de Dumne-deu păzită țără, pururea neclătite și nestrămutate, cari aceste bune întocmiri, cum că sunt desăvârșit folositoare și bine primite obștei, cum și de cătră smerenia i de obștea dumné-lor boerilor, într'o unire se glăsuesce prin mai sus arătată obștească

anaforă, în cât și rugăciune printr'înșă s'a făcut de a se hotări și blestem i afurisenie pentru a lor desăvîrșită tinere și statornicie, care acéști obștească rugăciune închipuitoare fiind de rîvna ce de o potrivă se hrănesce spre al țerii obștesc folos, s'a bine primit și de cătră prea Luminatul nostru Domn, și prin luminat pitac se poruncese, ca să se facă o carte de blestem cu gróznică și înfricoșată afurisenie, atât asupra veri-cărora din trépta bisericéscă, cât și politicéscă, cari vor cuteză vre-o dinióră după vremi la veri-ce întîmplări, ca să se iscaléscă ori va iscăli, sau pe altul măcar va îndemná de a se porni sau strămutare (spre paguba țerii) cele întocmite prin Domnescul Măriei Sale hrisov de mai sus arétat, unul ca acela să fie sub osânda acestui greu și nedeslegat blestem și afurisenie. Decí, pentru ca să scie și pentru ca să se legiuéscă aceste hotăriri nestrămutate și neclintite de cătră veri-cari, după vremi, sobornicesce scriem acéști carte cu înfricoșate blestemuri și gróznice neertate afurisenii, asupra veri-cărora, după vremi, parte bisericéscă și politicéscă, cari, de le vor ține întocmai și nestrămutate, vor fi ertați și blagosloviți, iar când ori-carii dintr'acea se vor abate, vrénd a strică cu vre-o scădere dintr'aceste obștești și Domnesci hotăriri, unii ca aceia ca nisce netemători de Dumneđeú și de ale lor suflete, procliți și afurisiți să fie de Domnul Nostru Isus Christos și de 318 Sfinți Părinți de la soborul Nicheii i de tóte sfințele sobóre, asemenea și de cătră smerenia nóstră i de cătră toți frații arherei ce mai jos se arată iscăliți; parte și lăcaș să aibă la un loc cu Iuda vîndătorul și cu afurisitul Aria, să-i lovéscă cutremurul lui Cain și să-i moștenéscă bubele lui Ghezi, să se deschidă pămîntul și de vii să-i înghiță ca pre Datan și Aviron, geménd și tremurând să fie pe fața a tot pămîntul, și să intre ca untul-de-lemn blestemul în mațele lui, să nu vadă fața lui Christos, și când se va judecă, să se pue de-a stînga cu pécătoșii, și în vieța acésta de tóte ostenele și trudele lui să nu se alégă cu praful în fața vîntului, acéste scriem, amin, amin, amin. —

Nectarie Mitropolit, Costandie Buzeú, Sevastis Dionisie, Dionisie Pogonianis, Ieropoleos Neofit, Acachie Laudichias, Hrisopoleo Lavrentie, Ioanichie Stratonichia.
—1818 Septembre 13.

Cod. LXXVII, fila 335.

Nu erau numai cele de sus dările impuse dajnicilor locuitori, câte adecă s'aú legat cu jurămînt în 1818. Continuă vechile și cunoscutele dări, despre cari menționéază actele următoare, cu date anterióre:

1). Fumăritul de Bucuresci:

Carte de fumăritul Bucurescilor. Zemle Vlahischoie. S'a dat acéști carte a Domniei-Mele . . . . . carele pe anul acesta cu let 1813 a cumpérat fumăritul Bucurescilor, ca să aibă a căută acéști slujbă afară din sf. Mitropolie, episcopiile i mănăstirile cele mari, dumné-lor veliți cele după vechiul obiceiú sunt de a scuti câte o pivniță și afară din cei ce aú hrisóve și cărți de a scuti fumărit, iar cei-lalți toți cei ce vor avé prăvălii i cărciume să aibă a plăti fumăritul după obiceiú, însă de prăvălie sau cărciumă mare po taleri 5, bani 66, iar de prăvălie sau cărciumă mică de a doua mână po taleri 2 și jumătate bani 36, iar de la prăvălie sau cărciumă mai mică de a treia mână, po taleri 1 bani 48 și nu mai mult, căci se va pedepsi, iar câți sudiți ai străinelor curți țin cu chirie prăvălii să și-l ieă fumăritul acelor prăvălii, să și-l ieă fumarul de la stăpînul prăvăliilor, urmându-se după obiceiul ce s'a urmat și în anii trecuți, pentru care poruncim Domnia-Mea dumné-

văstră zabiților Bucurescilor, pe care îl va arătă mai sus numitul, că nu se supune a-și plăti fumăritul, pe unii ca aceia să-î faceți a plăți și făr' de voia lor; i saam receh gpd.—1813 Ianuarie 1.

Cod. LXXV. fila 24.

2). Sărăritul munților :

Carte de sărăritul munților.

Zemli Vlahscoie. S'a dat acéstă carte a Domniei-Mele . . . carele pe anul acesta cu let 1813 a cumpărat slujba sărăritului munților, să aibă a umblă prin tóte satele cele sciute din sud. Saac, Buzău și Slam-Rîmnic, să caute acéstă slujbă, și de la toți ómenii ce se îndestuléză cu sare din munți făr' de bani, să aibă a luă de la ómenii casnici de om po bani 66, după obiceiū, iar mai mult nu, că se va pedepsi. Înșă acéstă slujbă să fie volnic a o căută până la Sfinții Apostoli și numai o luare de bani să fie, iar de la Sfinții Apostoli înainte să nu se cuteze a mai umblă. Poruncim Domnia-Mea și dumné-văstră ispravnicilor de la aceste județe, pe cari îl va arătă mai sus numitul, că nu se supune a-și plăti sărăritul, pe unii ca aceia să-î faceți și făr' de voia lor a plăti după obiceiū, i saam receh gpd. — 1813 Ianuarie 1.

Cod. LXXV, fila 24 v.

3). *Iratul cazanelor de poverne.* La 1814 s'a înființat acest irat în folosul celor doi Vornici : de politie și al Obștirilor, cu actele următoare :

Cărți la tóte județele pentru iratul cazanelor.

Zemli Vlahscoie. Fiind-că între alte bune întocmiri la iratul boerilor, care cu sfat de obște, prin hrisovul Domniei-Mele, ce am dat, se cuprinde și acésta, că doi din dumné-lor veliți Dvornici, al treilea și al patrulea, cari nu aveau până acum nici un irat, să aibă de aci înainte a luă de la tóte povernele său velnițe neguțătoresci veri-câte cazane se vor află, făcend rachiū de neguțătorie în tótă țera Domniei-Mele, de fieș-care cazan po taleri 15, din cari taleri 7 parale 20 să se ieă de cătră dumné-lui Vel Dvornicul al treilea și taleri șapte și jumătate de cătră dumné-lui Vel Dvornicul al patrulea, iar velnițele i povernele i cazanele veri-câte vor fi în tótă țera, mânăstiresci i boeresci, de la Vel Ban până la Clucer de arie, asemenea și jupânesele cele vèduve de acéstă tréptă, acelea să fie apérate și nedajnice întru nimic, iar când se vor da și acestea în arendă, să plătescă arendași acei po taleri 15 de cazan, ca unul ce se neguțătoresce cu povarnă, precum se urméză și la vama grăului, și cazanele cele mici ale locuitorilor țeranī, ce le au pentru folosul și negoțul lor, să fie cu totul apérate de acéstă răspundere; deci după cuprinderea hrisovului Domniei-Mele s'a dat Domnésca Nóstră carte la sud . . . lui . . . ce s'a orînduit de cătră dumné-lor veliții Dvornici, ca să aibă volnicie a umblă în tot județul acesta și de la acei ce se cuvine a luă după cuprinderea de mai sus, să ieă de fieș-care po taleri 15; pentru care poruncim dumné-văstră ispravnicilor ai județului, să dați tótă mâna de ajutor orînduitului, ca să pótă strînge acest venit fără cusur, cum și împotrivă să nu îngăduiți a cere și a superà pe aceia, cari nu sunt datorați la acéstă dare. I saam receh gpd.—1814 Octobre 27.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofet.

Contra acestui avaet se ridică mari reclamații. Atunci Vodă scrie ispravnicilor :

Zemli Vlahiscoie. Dumné-vóstră ispravnicilor ot sud. sănătate, din multele jălbi ce au venit la auđul Domniei Mele din partea locuitorilor, ne-am înscințat Domnia Mea, că slujbașii ce sunt orînduiți pentru strînsul și căutarea slujbei cazanelor, ce este irat al dumné-lor velișilor Vornici al treilea și al patrulea, urmând în potriua cuprinderii domnescului nostru hrisov, fac năpăstuirii locuitorilor în feluri de chipuri, ci dar ca să lipsescă acest fel de năpăstuitoare urmare și să nu se îndrăznescă slujbașii a se abate cătuși de puțin din cuprinderea hrisovului, iată într'adins cu deslușire vi se serie și vi se poruncesce în ce chip au să urmeze slujbașii cu strîngerea acestui avaet:

1). De la velnițele i povernile său cazanele ce lucrăză rachiū orî mănăstirescī său boerescī, de vor fi până la vel Clucer de arie, nu au a cere slujbașii nici un ban, ci să fie apêrați, iar când acei stăpâni ai lor le vor da în arendă și va lucră cu dînsese arendaș pentru neguțatoria sa, să plătescă acel arendaș câte taleri 15 de cazan.

2). De la vel Clucer de arie, între carī sunt și privileghiașii, în jos până la locuitorii țeranī, adecă birnicii căți vor avé velnițe, poverni său cazane, lucrând într'insele rachiuri pentru neguțatorie, iar nu pentru trebuința caselor lor (care acea trebuință nu pôte fi de mai multă sumă decăt până la cincī-spre-đece, mult două-đeți vedre), toți aceia să plătescă câte taleri 15 de cazan.

3). Toți locuitorii birnici, de vor lucră cu cazane micī rachiuri, fie măcar și pentru neguțatorie, să nu fie supêrați cătuși de puțin; iar căți și din locuitorii birnici vor avé orî poverni, orî velnițe, orî cazane mari, lucrând într'insele rachiuri pentru neguțatorie, și aceia să fie datorī a plăti câte taleri 15 de cazan ca și cei-lalți.

Să se ferescă însă slujbașii a face cătuși de puțin catahrisis în vre-un fel de chip, său să cêră avaet de la dajnicii acestui venit, numai căți se va întâmplă să găsescă prin casele lor vre-un cazan mare său mic în care să fie lucrat în anii trecuți rachiū, iar nu și într'acest an, căci când și acum în urma aceștii porunci a Domniei-Mele, ce cu deslușire se arată mai sus, se va dovedī vre-unul din slujbași că au urmat în potrivă, să scie-unul ca acela, că după ce îl vom îndatoră de va întorce îndoit ceea-ce va luă rēu, apoi îl vom și pedepsi cu strășnicie, chiar acolo la fața locului, ca să se facă pildă și altora, și ca să fie sciută acéstă poruncă tuturor de obște, numai de cât să puneți a se scôte copii întocmai și să orînduiți a se ceti prin tôte satele în auđul obștei, care acele copii după ce se vor ceti, să le și iscălescă în dos preoții, părcălabii i caimacami satelor, prin incredințare că le-au auđit și le-au înțeles și să le trimiți aici la Divanul Domniei-Mele. I saam rezech gpd. — 1314 Novembre 6.

Cod. LXXIV, fila 154 v.

Contra acesteī taxe puse pe rachiuri și țuici (căci țeranii la munte nu făceau rachiuri, ci țuică din prune, deși nu eră cu acest nume în comerciū, ci cu cel de rachiū), se agitaū, pe lângă țeranī, și cărciumarii din Bucurescī. Vodă și Divanul, emoționați de acéstă agitare, rēstălmăcesc pitacele anteriore, dicēnd, în 1816, că n'au fost cuprinse cărciumile din Bucurescī în noul avaet și decī le scutesc. (1)

(1) *Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.*

De vreme ce în hrisovul său poruncile Domniei-Mele ce s'au dat pentru acest irat al cazanelor, nimic nu se cuprinde pentru politia Bucurescilor și nici că au

Iată și un act relativ la abuzuri în perceperea dării cazanelor :

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahisicoie.

Intocmai după această anaforă a dumné-lor veliților Vornici, poruncim dumné-vóstră ispravnicilor ai județului, să faceți urmare, neîngăduind nici într'un chip pe pârâții slujbași a face jăluitorilor câtuși de puțină supărare mai mult peste orînduêla și cuprinderea Domnescului nostru hrisov, după care poruncim și dumi-tale Vel Logofete de Țera-de-sus, să se dea jăluitorilor și copie a acei perióde de hrisov, adeverită cu iscălitura dumi-tale, ca să o aibă la mânilor lor, spre a nu pute slujbași să le facă în potrivă supărări.—1814 Octobree 12.

(Pecetea gpd.).

Prea Înălțate Dómne,

După luminata porunca Înălțimii Tale ce mi se dá la această jalbă a locuitorilor i preoților din satul Crângul de jos ot sud Vlașca, luând séma am văduț arătarea

avut vre-o supărare de plată rachierii, nici de la Cămara gpd. de când s'a întocmit acest irat și până acum, după pliroforia ce ne dá dumné-lui Vel Logofétul printr'această anaforă; pentru acel dar cuvînt și pentru cele-l-alte câte mai jos se arată, nici o dreptate nu aú cumpăratorii acestui irat la cererea ce fac, ci poruncim Domnia-Mea ca jăluitorii să fie apérați de plata acestui avaet.—1816 Ianuarie 17.

(Pecetea gpd.).

Vel Logofét.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Înălțimii Tale ce ni se dá la această jalbă a rachierilor și cărciumarilor de aici din politia Bucurescilor, făcend cercetare vědui cuprinđenduse în Luminat hrisovul Măriei Tale, unde este orînduit acest irat al cazanelor, că scrie a luă de la tóte povernile saú velnițele neguțatoresci, veri-câte cazane se vor află, făcend rachiú de neguțatorie în tótă țera, să dea pe fieș-care cazan po talerî 15, iar boerii i mânăstirile până la Clucer de arie, să nu se supere, cum și cei-l-alți locuitori ce vor face de trebuința caselor lor, după care s'aú dat și luminate cărțile Măriei Tale, pe 17 județe, poruncitóre cătră ispravnicî, atât în anul trecut cât și într'acest următor an, la cei ce aú cumpérat iratul acesta de la dumné-lor veliții Vornici al treilea și al patrulea, iar pentru cărciumari saú rachieri, cari țin prăvălii în politie de fac vutcă și alte rachiuri osebite, nu se cuprinde nimic, precum se vede și urméză că nu s'a făcut vre-o poruncă pe Bucuresci, care este osebită de isprăvnicaturî, iar mai vîrtos că politia Bucurescilor are fumărit, căminărit, vamă și alte ajutorințe ce fac isnafurile i cheltueli grele, cumpărând lemnele scumpe, iar velnițele pe afară nu aú nici unele de acestea, mai vîrtos că până acum n'aú fost supérați, că acum li se cere făr' de a avé poruncă de la Măria Ta, dată pe Bucuresci, ci de va fi primit Măriei Tale, cu cuviință ar fi, ca să aibă osebite rachierii și cărciumarii din politia Bucurescilor pentru alte dări și havalele ce aú, saú precum mai bine se va chibzuî de înaltă înțelepciunea Înălțimii Tale, se va da poruncă de urmare. — 1816 Ianuarie 15.

Vel Logofét.

Cod. LXXXII, fila 251.

ce fac, cât și cuprinderea luminatului hrisov al Măriei Tale, după care s'au dat și luminate cărți la mâna celor orînduiți cu strîngerea acestui irat al cazanelor și de va fi precum arată, se vede că sunt supărați în potrivă; și ca să nu se facă luare nedreptă, nici să cêră de acolo de unde nu se cuvine, găsim cu cale, să fie luminată poruncă, atât cătră dumné-lui Vel Logofétul, ca să le dea copie de periodis al cuprinderii luminatului hrisov pentru iratul acesta al cazanelor, cât și deosebit să se poruncescă și dumné-lor ispravnicilor județului, ca să nu îngăduescă slujbașii a supêra pe locuitori împotriva hrisovului și a luminatei cărți a Măriei Tale, ce are slujbașii la mână, ci numai de acolo, de unde i se orînduesce a luă, de acolo să se facă și împlinire, de care arêtam Înălțimii Tale.—1814 Octobře 7.

Grigorie Bălăceanu Vel Vornic, Dumitrache Racovița Vel Vornic.

1815 Ianuarie 12. S'a făcut carte deschisă la mâna Șêtrarului Petre, ce se află la sud. Saac, cu îndreptarea așezămîntului cuprinđetor ponturilor ce s'au dat către ispravnicii județelor pentru avaetul cazanelor, ca să cerceteze și aicea și, unde va găsi luare în potrivă poruncii, să pue să întôrcă înapoi. (1)

Cod. LXXIV, fila 170.

Reclamațiunilor țêranilor de la munte, Vodă le face ôre-care conce-siune prin actul de mai jos :

Cărțile ce s'au dat pe acest următor an pentru cazane, 1815 Octobře 12, iratul Vornicieî.

Zemli Vlahscoie. Dumné-vôstră ispravnicilor ot sud . . . sănătate. Vê facem în scîre că pentru iratul dumné-lor velișilor Dvornici, al treilea și al patrulea, care cu sfat de obște prin hrisovul Domniei-Mele, încă din anul trecut s'a întocmit a se luă de la povernile saũ velnițe neguțatoresci, care se vor află făcênd rachiũ de neguțatorie în tótă țêra Domniei-Mele, să ieă de fieș-care cazan po talerî 15, și pentru mai buna întocmire după multele jãlbî ce au venit la auđul Domniei-Mele, iarăși din anul trecut, la Novembre 6, am făcut Domnia-Mea ponturi cu deslușire cum are să se urmeze și s'au trãmis la tôte județele, cari ponturi se arată mai jos, spre a se urmă și a se păzî și acum am dat dar acêstă carte a Domniei-Mele la mâna . . . . . ce s'a orînduit de dumné-lor velișii Dvornici al treilea și al patrulea, ce prin scirea dumné-lor ispravnicilor să caute acest huzmet, cu urmare după cum mai jos se cuprinde întocmai, însă :

(1) *Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.*

Credincios boerule al Domniei-Mele Biv Vel Șêtrare Petre, fiind că din madêua huzmetului cazanelor au rêmas asupra Serdarului Iancu Cătuneanu talerî 10,125, fiind fost orînduit primitor banilor acestui huzmet, bez talerî 3000 ce s'au rêspons la dumné-lui Stolnicul Aleco Vilara huzmet iar, după chiar socotêla cea iscãlită de numitul Cătuneanu, care se vêđũ și de cătră noi, strașnic poruncim Domnia-Mea, să faci taxil acești bani negreșit de la mai sus numitul, și fiind-că tot în acea socotêlă arêta Cătuneanu, că el a rêspons baniu la Cãmînarul Cocorêscul, își va căută deosebit cu Cocorêscul. Tolco pisah gpd.—1815 Februarie 8.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofêt.

Cod. LXXIV, fila 174 v.

1). De la velnițele sau povernile sau cazanele ce lucrăză rachiul, orî mănăstiresci sau boeresci de vor fi, până la Vel Clucer de arie, nu aŭ a cere slujbașii nici un ban, ci să fie apërate, iar când acei stăpâni ai lor le vor dă în arendă și va lucră cu dînsele arendașii pentru neguțătoria sa, să plătescă acel arendaș câte taleri 15 de cazan.

2). De la Vel Clucer de arie, între cari sunt și toți privileghiații în jos până la locuitorii țerani, adecă birnici căți vor avé velnițe, poverni sau cazane, lucrând într'insele rachiuri pentru neguțătorie, iar nu pentru trebuința caselor lor (care acea trebuință nu pôte a fi de mai multă sumă decăt până la 15 mult 20 vedre), toți aceia să plătescă câte taleri 15 de cazan.

3). Toți locuitorii birnici de vor lucră cu *cazane mici, fie măcar și pentru neguțătorie*, să nu fie supërați cătuși de puțin, iar căți și din locuitorii birnici vor avé orî velnițe orî poverni, orî cazane mari, lucrând într'insele rachiuri pentru neguțătorie, și aceia să fie datori a plăti câte taleri 15 cum cei-l-alți.

Să se ferescă însă slujbașii a nu face cătuși de puțin catahrisis în vre-un chip sau să cëră avaet de la dajnicii acestui venit, numai căci se va întâmplă să găsescă prin casele lor vre-un cazan mare sau mic, în care să fi lucrat în anii trecuți rachiū, iar nu și într'acest an, căci când și acum în urma aceștii porunci a Domniei-Mele, ce cu deslușire se arată mai sus, se va dovedi vre unul din slujbași, că a urmat împotriva, să scie unul ca acela că, după ce-l vom îndatoră a plăti îndoit ceea-ce va luă rău, apoi îl vom și pedepsi cu strășnicie chiar acolo la fața locului, ca să se facă pildă și altora, i saam receh gpd.—1815 Octobre 12.

Cod. LXXV, fila 135.

Țeranii din județele muntene nu vëd, pentru ce cărciumarilor din Bucuresci Vodă le-a putut ardică darea pe rachiuri și nu și lor, cari produceau mai mult pentru propria lor casă. Ei se opun și chiar resping forța publică venită în favorul taxildarilor iratului cazanelor. Cum anul 1816 fù și acel al unei agitațiuni de o natură mai periculoasă, aceea a unor cete de panduri din județele Oltene, Caragea simți că e prudent pentru domnia lui a suprimă peste tot avaetul acesta supërat al velnițelor și cazanelor. El dete decî următorul pitac:

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Prea osfinția ta părinte Mitropolit, iubitorilor de Dumneșeu episcopii și dumné-vóstră cinstiților și credincioși veliților boeri ai Divanului Domniei-Mele, binele nu este bun când are sfirșituri rele, adecă cugetând cine-vași a face bine cătră altul și apoi cu pricinuirea aceluî bine, isvodindu-se de cătră alții rëutăți, acea faptă bună nu mai are ființă de bine; ca când am dice Domnia-Mea (precum avem pururea Domnescă și părintescă îngrijire pentru locuitorii Domnescii nóstre țeri de a-i mângâia și a-i ocroti spre a lor odihnă și bună petrecere), asemenea îngrijind și pentru trépta boerescă (iar mai ales a celor ce se află slujind) de a-i ajutoră cu facere de bine, îngrijit-am și pentru dumné-lor veliții Dvornici al treilea și al patrulea de a le face un irat al dregătoriei dumné-lor și așa, prin Domnescul nostru hrison, încă de la let 1814, am întocmit pe séma acestor doué dregători, precum vë este sciut, de a plăti cei ce lucrăză rachiuri cu velnițe i cazane un avaet hotărît, care cătră aceia nu ar

fi fost simțitor, iar cătră dumné-lor veliții Dvornici al treilea și al patrulea de folos și ajutor; n'a apucat însă a se usca bine cernéla scrisorii hrisovului și au început cumpărătorii și slujbașii acestui irat a urma prin țără asupra locuitorilor feluri de catahrosis, de hrăpire și năpăstuirii cu numirea acestui avaet, în cât de multe ori și cercetători am trimis prin județe de au împlinit acele nedrepte luări, dar nimic n'am folosit, căci unde așteptam a vedé, de nu desăvirșită contenire, măcar scădere ôreși-care a aceștii felurimi de jafuri, împotrivă, din neconținutele jălbii ale locuitorilor, ce pe tôte țilele ni se dau, vedem în ființă o crescere și adaos al acestui rău cătră obștea locuitorilor, care obștesc rău și pagubă fiind cu neaseménare mai mare și mai simțitor decât folosul ce dobândesc doué obraze și ne mai putându-l suferi, iată hotărîm: ca de acum înainte să se ridice cu totul darea acestui avaet și vom chibzui Domnia-Mea ce alt irat să orînduim; dar pentru că dumné-lor veliții Dvornici au apucat de l-au vindut pe acest an, și fiind-că de la vindere până acum a trecut îndestulă vreme, în care au avut cumpărătorii pas a strînge acest venit în cât vor fi apropiind a-l istovi, ca unul ce se strînge din velnițe i cazane, ce nu se pot tăinu, iar mai virtos materiile din cari se lucréză rachiul și nu este ndoelă că nu trebuiesc multe luni spre a le puté face catagrafia slujbașii fie-căruia județ și a strînge venitul lor, a căruia strîngere și căutare putem țice, că se aseménă cu căutatul dijmăritului său al oeritului, de aceea dăm Domnia-Mea cumpărătorilor soroc hotărît până la sfîrșitul viitorului Februarie, ca până atunci să împlinescă a strînge și a istovi acest avaet, cu urmare întoemăi după Domnescile năstre porunci, ce sunt date mai dinainte prin publicație și apoi să conteneze cu totul; pentru care și poruncim dumné-văstră veliților logoféși de Tera-de-sus și de jos, ca într'aceștii chip să se facă Domnescile porunci de publicație prin tôte județele cătră ispravnicii, poruncindu-li-se strașnic de a priveghia fôrte, ca să nu se abată cum-vași slujbașii acestui irat în luare de un ban mai mult peste chipul și cuprinderea Domnescilor năstre porunci, căci ori-ce în potrivă urmare se va dovedi, înșiși ispravnicii vor fi pedepsiți și sub grea răspundere. Tolco pisah gpd. — 1816 Ianuarie 26.

(Pecetea gpd.).

Vel Logofét.

Cod. LXXIV, fila 236.

Publicații la tôte județele cătră ispravnicii pentru ertarea iratului cazanelor, a nu mai fi.

Iă Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahscoie.

Dumné-văstră ispravnicilor ot sud . . . . . sănătate. Vă facem Domnia-Mea în scire, că după cum am avut și avem pururea Domnescă și părintescă îngrijire pentru locuitorii, de a-i mângâia și a-i ocroti, spre a lor bună odihnă și petrecere, asemenea am îngrijit și pentru trépta boerescă, iar mai ales pentru cei ce se află slujind, de a-i ajutoră cu facere de bine; îngrijit-am dar și pentru dumné-lor veliții Dvornici al treilea și al patrulea, de a le face un irat al dregătoriei dumné-lor și așa prin Domnescul nostru hrisov, încă din let 1814 am întocmit pe séma acestor doué dregătorii, precum vă este sciut și dumné-văstră, de a plăti cei ce lucréză rachiuri cu velnițe i cazane un avaet hotărît, care cătră aceia nu ar fi fost simțitor, iar cătră dumné-lor veliții Dvornici al treilea și al patrulea de folos și ajutor, dar n'a apucat a se

uscă bine cernela scrisorii hrisovului și au început cumpăratorii și slujbașii acestui irat a urmă prin țără asupra locuitorilor feluri de catahrisis și năpăstuii cu hrăpiri în numirea acestui avaet, în cât de multe ori și cercetători am trimis prin județe de au împlinit acele nedrepte luări, dar nimic nu am folosit, căci unde așteptam a vedé, de nu desăvirșită contenire aceștii felurimi de jafuri, în potrivă, din necontenitele jălbi ale locuitorilor, ce pe tôte țilele ni se dau, vedem în ființă o creștere și adaos al acestui rēu cătră obștea locuitorilor, care acest obștesc rēu și pagubă fiind cu neasemănare mai mare și mai simțitor decât folosul ce dobândesc două obaze, și ne mai putēndu-l suferi, am hotărît, ca de acum înainte să se ridice cu totul darea acestui avaet; dar pentru că dumné-lor veliții Dvornici au apucat de l-au vîndut pe acest an și fiind-că de la vîndare și până acum au trecut îndestulă vreme, în care au avut cumpăratorii pas a stringe acest venit, în cât vor fi apropiind a-l și isprăvi, ca unul ce se stringe din velnițe i cazane ce nu se pot tăinuî, iar mai virtos materiile din cari se lucrēză rachiul și nu este îndoelă, că nu trebuesc multe luni spre a le puté face catagrafia slujbașii fieș-căruia județ și a strînge venitul lor, a căruia strîngere și căutare putem dice, că se asemēnă cu căutatul dijmăritului său al oeritului; de aceea dăm Domnia-Mea cumpăratorilor soroc hotărît până la sfirșitul aceștii următoare luni Februarie, ca până atunci să îngrijescă a-și strînge și a-și istovî acest avaet cu urmare întocmai după Domnescile Nôstre porunci, ce sunt date de mai înainte prin publicație, și apoi să conteneze cu totul; pentru care și poruncim dumné-vôstră ispravnicilor ai județului, să priveghiați fôrte spre a nu se abate slujbașii acestui irat în luare de bani mai mulți peste chipul și cuprinderea Domnescilor Nôstre porunci, căci ori-ce în potrivă urmare se va dovedî, înși-și dumné-vôstră veți fi pedepsiți și sub grea răspundere; și spre a fi scintă ridicarea acestui irat în tótă vremea, să se trecă acēstă Domnescă a Nôstră carte în condica județului, după care și scoțēndu-se copii, să se trimită pe la zapciîi plășilor, spre a le ceti prin tôte satele, ca să scie și ei, și fiți sănătoși. —1816 Februarie 2.

Cod. LXXIV, fila 327 v.

Publicațiunile ce s'au făcut la 9 județe, adecă la Focșani, la Buzău, la Prahova, la Olt, la Teleorman, la Ilfov, la Ialomița, la Vlașca și la Dâmbovița, pentru rēmășița cazanelor.

Milostiiă Bojiiū Ioan Gheorghe Caragea Voeved i Gospodar zemli Vlahiscoie

Dumné-vôstră ispravnicilor ot sud. . . . . sănătate. Vē facem în scire, că sfirșitul și cuvîntul sorocului ce am dat Domnia-Mea prin publicații până la sfirșitul trecutului Februarie, pentru contenirea venitului huzmetului cazanelor nu a fost ca să păgubim cumpăratorii huzmetului de dreptul lor (precum se face acēstă dovadă tot din cuprinderea acelor porunci, unde dicem, că au îndestulă vreme până la sfirșitul trecutului Februarie să istovescă strîngerea acestui venit), ci ca să scape odată locuitorii de smăcinările slujbașilor; când dar ori din îndărătnicia celor ce au fost datorî la plata acestui avaet, după ce au vēđut Domnescile nôstre porunci, sau din neîngrijirea dumné-vôstră, nu vor fi putut în adevăr cumpăratorii acestui huzmet, precum mai sus au jăluit, a-și strînge și a-și istovî acest drept și canonisit irat, nu este cu cuvîntă pentru ale altora greșeli să rēmăe ei păgubași acestui huzmet, dintr'acel județ, făr' de a se mai încungiură ei prin județ, să-i aduceți înaintea dumné-vôstră, unde să deă foi de numele celor ce sunt datorî a plăti și n'au plătit,

carî foî cercetându-le, câţi vor fi după cuprinderea ponturilor îndatoraţi la această plată, să aveţi a face dumné-vóstră împlinire cu urmare întocmai după poruncile de publicaţii ce am dat Domnia-Mea, făr' de a vè abate câtuşi de puţin în vre-o catahrisis, adecă orî mai mult a împlinî de la cei datori, peste cuprinderea numitelor porunci ale Domniei-Mele, saũ slujbaşilor a le cere ruşfeturî, căci avem a face într'adîns cercetare pe sub cumpêt, şi dovedindu-vè în câtuşi de puţină împotrivă urmare, veţi fi inşi-vè dumné-vóstră sub grea răspundere şi invinovăţire. I saam receh gpd. -- 1816 Martie 6.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofêt.

Cod. LXXIV, fila 240.

Chiar din primele zile s'aũ făcut abusurî cu darea, cum probéză şi aceste acte:

Io Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Intocmai după acéstă anaforă a dumné-lor veliţilor Vornici, poruncim dumné-vóstră ispravnicilor ai judeţului, să faceţi urmare, neîngăduind nici într'un chip pe pîrâţii slujbaşi a face jăluitorilor câtuşi de puţină supèrare mai mult peste orînduèla şi cuprinderea Domnescului nostru hrisov, după care poruncim şi dumi-tale, Vel Logofete de Tèra-de-sus, să se deà jăluitorilor şi copie a acei periodos din hrisov adevèrită cu iscălitura dumi-tale, ca să o aibă la mânilor lor, spre a nu putè slujbaşii să le facă în potrivă supèrării. -- 1814 Octobre 19.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofêt.

Prea Înălţate Dómne,

După luminata porunca Măriei Tale ce ni se dă la acéstă jalbă a locuitorilor din plaiul despre Buzèu sud Saac, luând sèma am vèqut arètarea ce fac, cât şi cuprinderea luminatului hrisov al Măriei Tale, după care s'aũ dat şi luminate cărţi la mâna celor orînduiţi cu stringerea acestui irat al cazanelor, şi de va fi, precum arată, se vede că sunt supèraţi în potrivă, ci ca să nu se facă luare nedrèptă, nici să se cèrà de acolo de unde nu se cuvine, găsim cu cale, să fie luminată poruncă, atât cătră dumné-lui Vel Logofêtul, ca să le deà copie de periodos al cuprinderii luminatului hrisov pentru iratul acesta al cazanelor, cât şi deosebit să se poruncèscă şi dumné-lor ispravnicilor ai judeţului, ca să nu îngăduèscă pe slujbaşi a supèrà pe locuitori în potriva hrisovului şi a luminatei cărţi a Măriei Tale, ce aũ slujbaşii la mâna, ce numai de acolo de unde i se orînduesce a luà, de acolo să se facă şi împlinire; de care arètăm Înălţimii Tele. -- 1814 Octobre 14.

Vel Vornic.

Tutunăritul (1) se arendà în primul timp deosebit, aşà în 1813 până la 1816. În anul acesta s'a luat de un stînjen de cultură câte 17 parale fără de plocon şi numai câte 2 parale de răvaş de nume. Culturile privilegiaţilor sunt scutite de acéstă taxă. Nici chiar panduriî

(1) *Carte de slujba tutunăritului.*

Zemle Vlahiscoie Vinđarea tutunăritului pe anul acesta cu let 1813, după trebuinţele cele învederate, s'a hotărît, cu sfat de obşte, să se ieà de un stînjen câte đeece parale şi mèsurătorea să se facă cu stînjenul ce se va đa de la Vistierie înfierat, mè-

din județele oltene nu sunt scutiți, ceea-ce nu puțin îi supără și contribuie la agitațiunile lor.

surându-se locurile de tutun în lat și în lung și pe câți stinjeni va eși, să plătescă de stinjen, cum s'a ȃis mai sus, câte ȃece parale făr' de plocon, numai câte douȃ parale de răvaș de nume, și slujbașii tutunari să fie datorii a da răvașe de plată iarăși cu suma banilor și cu suma stinjenilor, căci măsurătoarea cu cotul ce se urmă din vechime, se făceă cu catahrisis, făcȃndu-se multe năpăstuirii locuitorilor, iar măsurătoarea cu stinjenul s'a gasit mai drȃptă; de aceea s'a hotărit a se urmă măsurătoarea cu stinjenul. Vinȃdarea însă a tutunăritului este afară de cei privilegiați și cei ce aũ hrisove i cărți Domnesce de scutelă, iar cei-lalți toți, cum și pandurii din patru judeȃe ot peste Olt, aũ să plătescă tutunăritul, precum mai sus se cuprinde, și de va fi ca să se caute slujba de cumpărătorul județului, să se ferescă de a nu face cea mai puțină nedreptate locuitorilor, cu luare de bani mai mult peste suma hotărită, că apoi ceea-ce se va dovedii, prin cercetările ce sunt a se face, că aũ luat mai mult prin catahrisis, va fi silit, nu numai ca să întorcă înapoi îndoit, ci se va și pedepsi după măsura vinei, iar de va fi să se vinȃdă huzmetul la altul, îndatorat să fie a se chezașul cu acel cumpărător, ca să nu se facă cătuși de puțină năpăstuire locuitorilor, că nici acela nu va scăpă de pedepsă. Decii cu acȃstă orînduelă s'a dat acȃstă carte a Domniei-Mele . . . . . ce s'a orînduit de dumnȃ-lor boerii cumpărătorii cu tutunăritul la sud . . . . . să aibă volnicie a căută slujba și cu stinjenul ce i se va da pecetluit de la Visterie să mȃsore și să ieă și banii, cu urmare precum se cuprinde mai sus, să nu îndrăznescă însă a pune în măsurătoare și loc fără tutun, cu cuvînt că ar fi avut tutun semȃnat și nu s'a făcut, ci numai loc în care va fi tutun și mai mult să nu se îndrăsnescă a cere ce-vași cu nici un fel de numire, nici conace făr' de plată să nu facă, ci ori ce le va trebui, să le cumpere cu bani gata, că dovedindu-se în potrivă următor, se va pedepsi. Și dumnȃ-vȃstră ispravnicilor ai județului, să îngrijiiți a se urmă întocmai, precum poruncim, dându-le și ajutorul cel cuviincios, ca la o slujbă ce este a Visteriei Domniei-Mele; i saam receh gpd.—1813 Maiũ 20.

Cod. LXXV, fila 68.

Cărți de tutunărit pe judeȃe, la let 1816.

Zemli Vlahiscoie. Vinȃdarea tutunăritului pe anul acesta cu let 1816, după trebuințele cele învederate, cu sfat de obște s'a hotărit, să se ieă de un stinjen câte parale 17 și măsurătoarea să se facă cu stinjenul ce se va da de la Visterie înhierat, măsurându-se locurile de tutun în lat și în lung și pe câți stinjeni va eși, să plătescă de stinjen, cum s'a ȃis mai sus, câte parale 17 făr' de plocon, numai câte douȃ parale de răvaș de nume să ieă, și slujbașii tutunari să fie datorii a dă răvașe de plată iarăși pe suma banilor și cu suma stinjenilor, căci măsurătoarea cu cotul, ce se urmă din vechime, se făceă cu catahrisis, făcȃndu-se multe năpăstuirii locuitorilor, iar măsurătoarea cu stinjenul s'a găsit mai drȃptă; de aceea s'a hotărit a se urmă măsurătoarea cu stinjenul; vinȃdarea însă a tutunăritului este afară din cei privilegiați și cei ce aũ hrisove i cărți Domnesce de scutelă, iar cei-l-alți toți, cum și pandurii din patru judeȃe ot preste Olt, aũ să plătescă tutunăritul, cum mai sus se cuprinde, și de va fi ca să se caute slujba de cumpărătorul județului, să se ferescă de a nu face cea mai puțină nedreptate locuitorilor cu luare de bani mai mult peste suma

Pogonăritul străinilor continuă a se arendă cu taxa de 4 tal. 16 parale de tot pogonul. (1)

Fumăritul bălților, adecă taxa pe dreptul de a pescui fără de plată în bălțile statului, peste Olt se plătesce 66 bani de fie-ce casă. (2)

hotărîită, că apoi ceea-ce se va dovedi prin cercetările ce sunt a se face, că au luat mai mult prin catahrisis, va fi silit nu numai ca să întorcă înapoi îndoit, ci se va și pedepsi după măsura vinei; iar de va fi ca să vîndă huzmetul la altul, îndatorat să fie a se chezașul cu acel cumpărător ca să nu facă cătuși de puțină năpăstuire locuitorilor, căci în potrivă urmând, nici acela nu va scăpa de pedepsă; deci cu această orînduélă s'a dat această carte a Domniei-Mele . . . . . ce s'a orînduit de cumpărătorul acestui huzmet cu tutunăritul la sud Dolj, să aibă volnicie a căută slujba și cu stînjenu ce i se va da pecetluit de la Visterie să măsore și să ieșă și bani, cu urmare precum se cuprinde mai sus; să nu îndrăznescă însă a pune în măsurătoare și loc fără tutun, cu cuvînt că ar fi avut tutun semănat și nu s'a făcut, ci numai loc în care va fi tutun, și mai mult să nu se îndrăznescă a cere ce-vași cu nici un fel de numiri, nici conace fără de plată să nu facă, ci ori-ce le va trebui să le cumpere cu bani gata, că dovedindu-se în potrivă următorii, se vor pedepsi, și dumné-vóstră ispravnicilor ai județului să îngrijiiți a se urmă întocmai, precum poruncim, dându-le și ajutorul cel cuviincios, ca la o slujbă ce este a Visteriei Domniei-Mele, i saam reche gpd. (precum și ruptași cei noi să plătescă). — 1816 Iunie 1.

1817 Iunie 1, asemenea s'a făcut.

Cod. LXXV, fila 156 v.—159.

(1) *Carte de pogonăritul străinilor.*

Zemli Vlahscoie. S'a dat această carte a Domniei-Mele . . . . . carele pe anul acesta cu lét 1813 au cumpărat slujba pogonăritului străinilor la sud . . . . . să aibă volnicie printr'această carte a orîndui ómeni, să caute slujba și măsurându-le viile ce au aici în pămîntul țerii, de la străinii cari nu sunt legați cu dajdie la Visterie, drept, după obicei cu stînjenu cel pecetluit, ce i se va da de la Visterie, să aibă a luă de tot pogonul po taleri 4 parale 16, iar mai mult să nu se îndrăznescă a luă, că se va pedepsi; și slujbași ce vor umbla cu această slujbă pentru mîncarea lor și a cailor lor supărare sau cheltuélă locuitorilor să nu facă, ci tóte, ori-ce le va trebui, cu tocmélă și cu bani gata să aibă a le cumpăra, iar fără plată să nu se îndrăznescă a luă, că se va pedepsi, urmând însă cu căutatul acestei slujbe după obiceiul ce va fi urmat și în alți ani mai dinainte. Pentru care poruncim Domnia-Mea și dumné-vóstră ispravnicilor, să îngrijiiți de a nu se face urmări în potrivă, i saam reche gpd. — 1813 Maiu 20.

211.000, adecă două sute un-spre-dece mii s'a vîndut dijmăritul la dumné-lui Vel Spătarul și Vel Postelnic.

Cod. LXXV, fila 68, v.

(2) *Carte de fumăritul bălților.*

Zemli Vlahscoie. După obicei s'a dat această carte a Domniei-Mele . . . . . carele pe anul acesta cu lét 1813 au cumpărat fumăritul bălților, ca să aibă a căută acest venit și a luă de la ómenii ce sunt șeqători la satele cele sciute de lângă bălți în

Goștinăritul din totă țera. In 1813 de la rîmătorii exportați, taxa este de 8 bani de rîmător, dacă exportatorul e pămîntean. Exportatorul sudit e scutit de această taxă, plătind numai vama de 3 la sută. (1)

Acești 8 bani este taxa în favoarea Căimăcămiei Craiovei, dar exportatorul mai are de plătit 4 parale de rîmător, havaet al ispravnicilor județului respectiv de peste Olt, dar nu și pentru ispravnicii din cele-lalte 12 județe de dincóce de Olt. Adevărata taxă însă de trecere este de 4 taleri de părechea de rîmători și în plus vama. Sudiții fiind scutiți de aceste taxe, fie-cine înțelege lesne, cât erà ea de odiósă pentru pămîntenii și cum sudiții, înțelesi cu pămîntenii, frustraü fiscul de această taxă, trecënd oile ca oi sudețesci. (2)

5 județe ot preste Olt, care se îndestuléză cu pescele bălții fär' de bani, de totă casa po bani 66, iar mai mult să nu se îndrăznescă a luă, că dovedindu-se se va pedepsi; însă această slujbă după obiceiü are să o caute numai până la sfinții Apostoli; înainte nu are a mai umblă. Poruncim Domnia-Mea dumné-vóstră ispravnicilor de prin județe, să dați mână de ajutor mai sus numitului, ca să pótă strînge venitul acesta; i saam rekeh gpd. — 1812 Ianuarie 1.

Asemenea doué cărți ca acestea s'au făcut pe 12 județe de dincóce de Olt.

(1) *Carte de goștinărit.*

Zemli Vlahscoie. Dat-am Domnésca Nóstră carte . . . . carele pe anul acesta cu let 1813 a cumpërat slujba goștinăritului din totă țera, ca să aibă volnicie a căută această slujbă în cinci județe ot preste Olt, urmând întocmai după mijlocul ce se cuprinde mai jos, ca să ieă goștinărit numai de la rîmătorii ce es afară din țeră, iar de la rîmătorii ce nu es afară din țeră n'are a cere goștinărit; deci dar, câți, orî din neguțatori, orî din străinii cari strîng rîmători de neguțatorie și vor vré a-i scóte afară din țeră, orî la ce parte, de la acei rîmători ce vor eși din țeră, să ieă goștinăritul deplin, după vechiul obiceiü, de un rîmător bani opt, iar de va fi sudit adevërat acel ce scóte rîmătorii din țeră și vor fi vitele adevërate ale suditului, cumpërate de el, iar nu alt meșteșug, de la acel sudit nu are să ieă goștinărit, plătind însă suditul vama la sută trei, la vameșul schelei. Poruncim Domnia-Mea și dumné-vóstră ispravnicilor de prin județe, pe cari îi va arêta mai sus numitul, că nu se supune a plăti, să-i supuneți a plăti și fără voia lor a da goștinărit, după cum se cuprinde mai sus; i saam rekeh gpd.—1813 Ianuarie 1.

Asemenea doué cărți s'au făcut pe 12 județe de dincóce de Olt, bez schela Căinenilor Cod. LXXV, fila 25 v.

(2) Ponturile cu cari se dá în vîndare pe acest următor an, socotindu-se de la Aprilie 1 cu let 1813 până la sfirșitul lui Martie cu let 1814, slobodenia trecerii rîmătorilor în Transilvania, prin schelele din tot cuprinsul țerii, adecă Vălenii, Cămpina, Vâlcanul și Mehadia.

1). Cel ce se va arêta de cumpërat, să deă mai întâiu chezașie vrednică de credință pentru răspunderea banilor în vreme și apoi să ieă asupra-i acest huzmet.

2). Slobod este veri-cine va voi să trecă în Transilvania rîmătorii, prin scirea vameșului din partea locului și a cumpëratului acestui contract.

3). Cumpëratul are să ieă havaet de la toți cei ce vor trece rîmători în Tra-

Dijmăritul a fost sporit în Maiu 1813 pe cuvînt că este deficit la Visterie. Acastă dare n'o plătesc Metropolia, Episcopiiile, boerii cu caf-

silvania, de păreche po taleri 4, și trecătorul are voe să răspundă numitului acești bani, bez vama ce este îndatorat să plătescă vameșului din partea locului, pe la tôte schelele, după catalogul vămilor și bez parale, opt de un rîmător ale Caimăcămiei Craiovei i parale patru tot de la un rîmător ale ispravnicilor județului, pentru rîmătorii ce vor trece pe la schelele din județele ot peste Olt, care aceste câte parale opt și câte parale patru aũ să se răspundă de cătră trecătorii, numai pentru rîmătorii ce vor trece din județele ot peste Olt, iar nu și pentru cei ce vor trece pe la schelele acestor 12 județe de dincóce.

4). Cumpărătorul să nu se îndrăznescă a luă nici un ban mai mult peste orînduitul avaeț și din tótă suma ce va trece, fieș-care luându-și avaețul, să deã și cărțile în mîna trecătorului, cuprinđetóre atât de suma rîmătorilor ce vor trece peste hotar, cât și de suma banilor ce aũ plătit, numindu-se tot într'acea cărțilie și numele trecătorului.

5). Toți cei ce vor trece rîmătorii în Transilvania, afară dintr'aceste mai sus numite dări a trecătorii, a vămii i a Caimacamului și a ispravnicilor de la județe ot peste Olt, nu aũ să mai răspundă la nimenea nimic.

6). Cumpărătorul, din ziua ce i se va întări contractul vîndării, să i se deã tot ajutorul prin cărți Domnesci de la Logofeția Divanului Domniei-Mele, spre căutatul și strînsul acestui irat.

7). Suma banilor să o răspundă cumpărătorul în trei căștiuri, la începerea de fieș-care patru luni, adecã căștiul dintâiu la Aprilie întâiu, cel de al doilea la August întâiu, și cel de al 3-lea la întâiu Decembrie.

8). Afară din prețul cumpărătoarei nu are să mai deã nimic cu nici un fel de numire.

9). Veri ce risico-pericolon se va întîmplă la acest huzmet în curgerea acestui an, să fie pe sêma cumpărătorului, căci Domnia-Mea nu se amestecă la acêsta.

(Pecetea gpd.).

Vel Logofet.

Cod. LXXV, fila 58.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voivod i Gospodar zemli Vlahscoie.

Dumné-vóstră ispravnicilor din sud. Mehedinți, sănătate. Dumné-lui paharnicul Pană Costescu cumpărătorul trecetóreii rîmătorilor a schelei dintr'acel județ în Têra-Nemțescă, prin jalbă a făcut arêtare Domniei-Mele, că omul ce l-a avut orînduit la acea schelă, anume Ghenache, a aflat că ar fi murit, și fiind-că are bănuelă că l-ar fi omorit alții, avênd asupra sa și bani de-ai huzmetului, într'adins trimite pe acest om al sêu spre cercetare; de aceea vê poruncim Domnia-Mea, ca îndată după primirea acestii porunci, să faceți scumpă cercetare acolo în fața locului, atât prin alte doveđi, cât și prin carte de blestem, mai întâiu pentru mórtea lui, când și din ce pricină i s'a întîmplat? al doilea, câtă sumă de rîmătorii a trecut în Têra Nemțescă? de când s'a orînduit numitul Ghenache și până acum? al treilea, câți bani a strîns din socotela acestui huzmet? căci paharnicul arată prin jalba sa, că nici un ban nu i-a trâmîs de când l-a orînduit, și câți bani se vor găsi strînsi, să-i faceți teslim în mîna acestui trimis al paharnicului, după cum însuși în jalba sa a făcut cerere; și

tan, feciorii de boeri și văduvele de boer. Asemenea nu plătesc postelniceii, némurile și mazilii, dar plătesc dijmăritul pe stupi și rîmători pandurii. (1)

al patrulea, pentru lucrurile mortului, câte a avut și câte se află acum? și pentru toate acestea să însciințați Domniei-Mele, cu întrégă pliroforie. Tolco pisah gpd. — 1813' Maiu 14.

Cod. LXXIV, fila 46.

(1) *Cărți de slujba dijmăritului*, pe lét 1813 Maiu 20.

Zemli Vlahiscolie. Vinđarea dijmăritului pe anul acesta cu lét 1813, măcar că nu se cuveniă a se adăoga la plata acestei slujbe, dar după cunoscuta lipsă întru care se află Visteria și după curgătorele cheltueli ce urmază neconținut în feluri de trebuințe ale țerii, cu sfat de obște s'a găsit cu cale, ca estimp, numai la această trebuință să se ieă dijmărit de la una până la țece de sfini i de peci câte țece parale de litră făr' de plocon, iar de la țece în sus iarăși câte țece parale de litră și plocon, câte taleri unul de nume, i patru parale de numărătore și două parale pentru răvașul de nume, iar alt ciuruc sau vre-o altă încărcătură cu totul să lipsescă, și această luare are să se urmeze numai în anul acesta. Slujbașii dijmari, la toți cei ce vor plăti dijmărit să deă răvașe de plată într'acestași chip, adecă: atâția bani a plătit cutare, din satul cutare, banii dijmăritului pe atâția peci și pe atâția sfini, de litră câte parale țece, și cari vor plăti și plocon, să-i trecă și plocon în răvaș, căci oricarele se va îndrăsnî a da răvaș fără sumă de bani și fără sumă de litre, se va pedepsi făr' de milostivire; vinđarea însă este afară din privileghiași, precum la vale mai pe larg se arată; cu acest dar mijloc vinđându-se la cochii-vechi slujba dijmăritului pe acest an la dumné-lui . . . . s'a dat această carte a Domniei-Mele . . . . ce s'a orînduit taxildar, carele să aibă volnicie a orîndui slujbași, să caute slujba la numitul județ, precum poruncim mai sus, și precum prin ponturile de la vale se orînduesce, adecă :

1). Mitropolia, Episcopiile, mănăstirile cele mari, cu metoșele lor cele sciute, dijmărit să nu plătescă, după vechiul obicei.

2). Dumné-lor beorii i jupănesele văduve, ce le-au stătit boerii dumné-lor în boerii cu caftan, i feciorii de boer ce sunt sciuși, iarăși să nu plătescă dijmărit, precum a fost obiceiul.

3). Postelniceii, némurile i mazilii și alții, ce au sineturi de scuteli, să li se păzescă privileghiul ce au.

4). Toți cei-l-alți, atât pămîntenii i Sârbii, cât și pandurii din patru județe ot preste Olt, ce vor avé stupi i rîmători, să aibă a-și plăti dijmăritul pe deplin, precum mai sus se cuprinde, și slujba să aibă a o căută cu cercătură cu tot până la Septembrie în 10.

5). Cei-ce scutesc dijmărit forte să se ferescă de a nu amestecă stupii i rîmătorii, cu ai acelora ce plătesc dijmărit în bucatele lor, cu gând ca să păgubescă slujba, că apoi unii ca aceia dovedindu-se, nu numai că pe acele litre ce se vor dovedi ascunse va plăti dijmărit îndoit, ci încă și pe ale lui drepte bucate va plăti dijmărit, în rînd cu țeranii și i se va strică de tot privileghiul scuteli.

6). Boerii ce scutesc dijmărit pe drepte bucatele ce vor avé de tamazlic, de dijmărit, să nu se supere, iar pentru cele ce va avé cumpărate de neguțatorie, pe acelea să plătescă dijmărit.

Cântarul Domnesc în 1813 s'a arendat cu dreptul de a lua la suta de oca 15 bani. (1)

Țiganii dau iratul armășiei, dar în 1817 Cămara Domnăscă îl ieă în folosul ei. Armășia încetăză de a-l stringe și Caragea dispune ca să-l adune Cămara Domnăscă și să se deă Dómnei anologia ce i se cuvine. Până la 1817 marele Armaș eră și judecătorul pricinilor cri-

7). Toți cei ce veți avé stupării și rîmători, să aveți a vé arêta bucatele vóstre la orînduiții slujbași, căci ori-care își va dosi bucatele sale, dovedindu-se va plăti dij-mărit îndoit.

8). Cumpărătorul de județ, de va fi să caute slujba însuși, să se ferescă de a nu face cea mai puțină nedreptate locuitorilor, cu luare de bani mai mult peste suma cea hotărîtă, că apoi ceea-ce se va dovedi din cercetările ce sunt a se face, că au luat mai mult prin catahrisis, va fi silit nu numai ca să întorcă înapoi îndoit, ci se va și pedepsi după măsura vinei, iar de va fi ca să vinđă huzhmetul la altul, îndatorat să fie a se chezăși acel cumpărător, ca să nu facă cătuși de puțină năpăstuire locuitorilor, ci să urmeze întocmai după cuprinderea ponturilor, căci împotriva urmând, nici acela nu va scăpă de pedépsă

9). Poruncim Domnia-Mea și vouă slujbașilor ce veți umblă cu acéstă slujbă și a cailor voștri, supărare sau cheltuélă locuitorilor să nu faceți, ci tóte, ori-ce va trebui, cu tocmélă și cu bani gata să luați, iar făr' de plată să nu vé îndrăsnii a lua, precum nici pu de găină sau alt-ce-vași să nu cereți ca obicei, că ori-care se va cuteză a lua mai mult peste poruncă, sau va face supărare, sau cheltuélă locuitorilor, unul ca acela dovedindu-se, nu numai ceea-ce va lua va plăti îndoit, ci încă se va și pedepsi, poruncim și dumné-vóstră ispravnicilor să căutați să fiți cu privighere de a nu îngădui pe slujbași a face urmări mai mult peste aceste ponturi, că veți fi răspunđători. Ci după aceste ponturi, poruncim ca și dumné-vóstră să le dați tot ajutorul cel cuviincios, ca la o slujbă ce este a Visteriei Domniei-Mele, i saam reche gpd. — 1813 Maiu 20.

Cod. LXXV, fila 66.

(1) *Carte de slujba cântarului Domnesc.*

Zemle Vlahischoie. După obicei s'a dat acéstă carte a Domniei-Mele . . . . . carele pe anul acesta cu let 1813 a cumpărat slujba cântarului Domnesc de aici din orașul Bucuresci, ca să aibă a căută acéstă slujbă și să fie dator a ținé cântar drept, și alt nimeni să nu aibă voe a ținé cântar sau a cântări marfa ce este de vinđare, ci numai el, și de tot omul ce vor aduce ori-ce fel de marfă de vinđare și ar avé să cântărescă, să aibă a o cântări și a lua la suta de oca bani 15, iar nu mai mult, numai să aibă a se feri, ca ori ce fel de marfă se va cântări, să o cântărescă cu cântar drept, iar nu cântar mai mic, ca să facă la vre-o parte nedreptate, că dovedindu-se se va pedepsi, i saam reche gpd.—1813 Ianuarie 1.

Asemenea două cărți s'au făcut, una pe 12 județe și alta pe Craiova și pe 5 județe ot peste Olt.

Cod. LXXV, fila 26.

minale ale țiganilor Domnesci, iară de la data acésta marele Cămăraș rămâne desărcinat de asemenea judecăți. (1)

Mănăstirile (2), cari în timpul ocupațiunii rusesci au fost obligate, pre-

(1) Carte prin care se dă eforia strîngerii iratului și a cercetării pricinilor Armășiei la dumné-lui vel Cămărașul.

Zemle Vlahiscoie. Cu tóte că birul țiganilor Domnesci i cele-lalte orînduite dări ale lor din vechime, până acum s'au obicinuit a se strînge de cătră cei după vremi dragători ai Armășiei, dar fiind-că și acest venit ca unul ce se adună de la acești țigani, cari sunt buni și drepti ai Domniei, se socotesce și este al Cămării Domnesci, precum sunt și huzmeturile, după cuviință urmază a fi legat și acesta împreună cu cele-lalte la Cămara gpd; de aceea iată printr'acéstă Domnésca noastră carte, întocmind Domnia-Mea acéstă cuviinciosă orînduélă, ridicăm de acum înainte Armășiei strîngerea acestui venit și hotărîm să fie sub îngrijirea și eforia celui după vremi vel Cămăraș și strîngendu-se la Cămara gpd., de acolo să se deă și Luminăției Sale Dómnei analogon ce i se cuvine dintr'acést venit, după orînduéla ce se urmă până acum; și cătră acésta, fiind-că cel după vremi vel Armaș pe lângă strîngerea acestui venit al birului țiganilor Domnesci, cu care eră însărcinat, aveă și îngrijirea cercetărilor pricinilor englimaticesci, ce se caută la Departamentul criminalion de cătră judecătorii acelu Departament, de aceea pe lângă eforia și îngrijirea strîngerii acestui venit, cu care am însărcinat de acum înainte pe cel după vremi vel Cămăraș, îl însărcinăm tot pe dumné-lui și cu îngrijirea i eforia cercetării englimaticescilor pricinii, ce se caută la mai sus numitul Departament, că să fie și de acum înainte iarăși unite amândouă aceste eforii, i saam rezech gpd.—1817 Iunie.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofét.

Cod. LXXV, fila 182.

(2) *Iu Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vahischoie.*

Cetîndu-se înaintea Domniei-Mele acéstă anaforă a dumné-lor veliților boeri și făcînd și noi chibzuire, n'am găsit cu cuviință a se împlini condeiul rămășițelor ce ni se arată că sunt asupra mănăstirilor, în vreme ce mănăstirile îndestul au fost împovorate cu alte dări de ajutóre la ale țerii trebuințe, ce s'au întîmplat, fără numai cele de mai jos arătate trei condee: însă taleri 3.896 ce prisosesc din banii proviantului asupra Mitropoliei i taleri 3.635 ce mai sunt asupra Mitropoliei din cei câte taleri 5 luați de la preoți i diaconi, poruncim dumi-tale vel Logofete de Țera-de-sus, să-împlinesci de la prea osfinția sa părintele Mitropolitul; așijderea și pentru cel de al treilea condei de câte taleri 3 până la taleri 8 de la preoți i diaconi, pe suma ludelor 8.138, ce s'au găsit în anul trecut, să se facă Domnescile noastre porunci cătră ispravnicii județelor, ca prin protopopi strîngendu-se de la tagma preoțescă, să se trimită aici la cancelaria Divanului Domniei-Mele, ca și acei bani, împreună cu suma banilor mai sus arătatelor condee, să se deă pitarului Velcei, spre cea desăvîrșită despăgubire a sa.—1816 Septembrie 3.

(Pecetea gpd.):

Vel Logofét.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Măriei Tale de la acéstă jalbă a pitarului Velcei, am făcut chibzuire pentru taleri 49.431 parale 30, ce cu luminată hotărîrea Măriei Tale are să

cum vëdurăm, să contribuëscă cu sume importante pentru proviantul rusesc, continuă a fi învëluite cu cererea de rëmășițe. Totuși la 1816, Domnitorul le scutesce pe cele mai multe de aceste rëmășițe.

ieă numitul pitar de la câte patru eparhiile țerii, preoți și mănăstiri din madéua proviantului rusesc, și fiind-că prea osfinția sa părintele Mitropolitul arată, că Mitropolia a primit pentru acest proviant taleri 153.896, însă 75.491 din cislă mănăstirilor de taleri 96.000, i 37.055 din cislă preoților i a diaconilor, lude 7.411 a câte patru eparhiile, de lude po taleri 8 și s'aũ împlinit numai po taleri 5 (iar cei-lalți 3 arată prea sfinția sa, că nu s'aũ împlinit) i 33.850 a primit de la pitarul Velcea din vinđarea de proviant și 7.500 de la pitarul Ioniță, iar după proviant, iar la Visterie s'aũ dat numai taleri 150.000 și prisosesc asupra Mitropoliei taleri 3.896, fără a se ținē în sēmă alte condee ce mai arată prea sfinția sa; s'aũ dat însă taleri 3.216 părintelui Mitropolit Dositeiũ; fiind-că acești bani sunt dați din léfa ce aveă a luă prea osfinția sa de la Mitropolie, nu se cuvine a se scădé din banii proviantului, ce urmēză a fi dați din iraturile Mitropoliei i taleri 15.000 ce arată pitarul Ioniță logofëtul Mitropoliei, că s'ar fi plătit dobândă câte taleri 7 și $\frac{1}{2}$ și câte taleri 8 pe lună la bani ce s'aũ ridicat în galbeni mai nainte până a se luă din eparhiĩ, de s'aũ dat la Visterie, i taleri 8.000 ce arată iar pitarul Ioniță că s'aũ păgubit de la cursul galbenilor, nici aceste două condee nu se țin în sēmă de nu va încredința pitarul Ioniță prin jurămint evanghelicesc față fiind și pitarul Velcea, că sunt adevërate aceste condee două cum le arată el, cum și taleri 17.000 capete și dobândă ce arată prea osfinția sa părintele Mitropolitul, că i-a fost luat împrumut părintele proin Mitropolit Ignatie, tot pentru acest proviant, și i-a rëspuns în urmă Mitropolia, iarăși nu se țin în sēmă căci ne-am pli-roforisit, că acei bani s'aũ dat în vremea răsmiriții pentru altă contribuție, iar nu pentru proviant, ci găsim cu cale ca acei taleri 3.896 ce prisosesc asupra Mitropoliei din banii proviantului, după cum arëtăm mai sus, să-i rëspundă prea sfinția sa părintele Mitropolitul, așijderea să rëspundă prea sfinția sa și alți taleri 3.635 ce se vëd că aũ rēmas asupra Mitropoliei din cei câte taleri 5 ce s'aũ luat de la preoți și diaconi și, împlinindu-se aceste două condee, ce fac taleri 7.531, de dumné-luĩ vel Logofëtul de Țera-de-sus, ce din luminată porunca Măriei Tale este orinduit mumbașir asupra acestei madele, să se deă pitarului Velcei, căci cislă preoților din banii proviantului se vede pe lude 7.411, iar la cislă de ajutorul școlei din trecutul an s'aũ găsit că sunt lude 8.138 și de aceea prisosesc acești bani asupra Mitropoliei și deosebit de aceste două condee să fie luminată porunca Măriei Tale cătră dumné-lor ispravnicii judeșelor, ca prin protopopi să se împlinēscă și acea rēmășită de câte taleri 4 de la ceta preoțescă și să-i trimiță drept aici la dumné-luĩ vel Logofëtul, ca să-i deă pitarului Velcei, cum și taleri 20.509 ce arată iarăși prea sfinția sa prin anaforă cătră Măria Ta, că sunt rēmășită tot din cislă proviantului la unele mănăstiri, să trimiță dumné-luĩ vel Logofëtul Logofeției de Divan mumbașiri cu luminate poruncile Măriei Tale, ca să-i împlinēscă și să se deă și dintr'aceia câți vor trebui până a se împlini banii pitarului Velcei, iar prisosind ce-vași se va face chibzuirē, unde să se deă acel prisos și vom arëtă Măriei Tale prin osebită anaforă, iar hotărēirea rēmâne la Măria Ta. — 1816 Maiũ 17.

Radu Golesecu Biv vel Ban, Barbu Văcărescu Vornic, Grigorie Filipescu Vel Vornic, Teodor Văcărescu Vel Vornic, Mihalache Racoviță Vel Logofët.

Mănăstirile perd adese-orî vinăriciul, care se dă de cătră Caragea, pentru întreținerea lazareturilor de ciumă. (1)

La 1813 Ianuarie, Caragea reînființeză *apaltul* cărților de joc, desti-nând venitul lui pentru apanajul Dómnei, fiind-că i se scăduse unele venituri din ale vămilor. (2)

(1) Publicații la tóte județele, ca milele de vinăriciú să le trimită la Cassa nazîrilor lazareturilor.

Dumné-vóstră ispravnicilor ot sud . . . sănătate. Pentru milele mănăstiresci, după hotărîrea ce s'a făcut a se luă în tómnă trecută pe séma Cassei spitalurilor și a lă-zăreturilor de năprasnica bôlá, și de cătră Domnia-Mea ați fost dumné-vóstră însăr-cinați prin poruncile ce am dat, încă de la trecuta lună a lui Novembre în 16, ca banii aceștia să-î strîngeți dumné-vóstră și cu catastih să-î trimiteți la dumné-lor boerii nazîri ai lăzăreturilor, făcându-se exeresis de milele de vinăriciú ce nu aú a se su-pără, precum cu îndestulare se cuprinde într'aceeași poruncă; acum dar cu mirare ne fuse, când am auđit de la dumné-lor boerii nazîri ai Cassei spitalurilor, că n'ați trimis nici catastih, nici bani, după care urmare a dumné-vóstră se cădea a vi se face și osândă spre resplátire la nebăgarea în sémă, după porunca ce vi s'a dat, și vi s'a fost poruncit, ca în grabă să trimiteți banii și căci acum vi s'a trecut cu vederea greșala și iată de iznóvă vė poruncim strașnic, ca cum mai fără de ză-bavă să trimiteți banii milelor de vinăriciú cu catastih iscălit, căci ne urmând și acum, și viindu-ne însciințarea, că iarăși n'ați urmat nici aceștii de al doilea porunci, să sciți cu hotărîre, că veți căde în urgia Domniei-Mele. — 1814 Februarie 16.

(2) *Apaltul cărților de joc.*

Fiind-că din vîndarea vămilor vre-o câte-va venituri scădendu-se se daú în ira-turile Luminăției-Sale Domniței, și pîntr'acele iraturi ale Luminăției Sale, unele rē-măind atât de mai înainte, cum și după vremi, cât și acum tot în vîndarea veni-tului vămilor, iar altele ridicându-se cu totul pentru obștescul bine și folos, a rēmas Luminăția Sa în desăvirșită lipsă de acele drepte căderi iraturi; decí ca să se facă óreși-care îndestulare la acea lipsă, care s'a făcut pentru obștescul bine, am hotărît Domnia-Mea, că vîndarea cărților de joc să se deă prin apalt, și să se vîndă în tótă țera Domniei-Mele, adecă atât în poliția Bucurescilor, cum și prin tóte orașele i tîrgurile județelor de pe afară de la unul numai ce se va încarcă cu acéstă vîndare, iar acel vîndător cumpărând huzmetul acestui apalt de la cochii-vechi cu prețul ce se va tocni, să aibă a face zapt tótă tréba apaltului, arătându-i-se că de la o ői hotărîtă are să vîndă cărți de joc numai el prin tóte locurile, precum s'a őis mai sus, și acei bani ce va vinde huzmetul să fie irat al Luminăției Sale prea iubitei nóstre Dómne, în locul celor ce s'aú aridicat din venitul vămilor și ca să se întocmescă acest tertip, porun-cim Domnia-Mea, cinstit și credincios boerule al Domniei-Mele biv Vel Vistiére Ioane Moscu, ca îndată ce veți primi acest Domnesc al Nostru pitac, nūmindu-te Cassă al acestui huzmet, să faci cunoscută hotărîrea Domniei-Mele la cei ce vor arētă muș-terii și să vîndă acest huzmet al apaltului cărților de joc cu strigare de cochii-vechi, sub ponturile ce mai jos se arată:

1). Cumpărătorul peste cincí őile după vîndarea huzmetului să aibă a începe la vîndarea cărților de joc în poliția Bucurescilor, iar tótă țera în curgere de 16 őile.

Venitul oeritului de la ciobanii ardeleni continuă a da ocaziuni la multe reclamațiuni. In interesul acoperirii datoriei vechi a țerii, acest venit se menține cu toate reclamațiunile primite și cu totă greutatea ce întâmpină vama, care aveà obligațiunea să vegheze, ca ciobanii să nu se întorcă în Ardél cu vite mari altele decât pe cari le-au adus la păscut în munți. (1) De la vitele mari aduse pentru păscut în munți

2). Din ziua ce se va vinde huzmetul, cumpărătorul, împreună cu om orînduit din partea Cassei, să aibă a face catagrafie de toate cărțile de joc ce se vor găsi prin toate prăvăliile din Bucuresci, asemenea catagrafie să facă și pe la toate târgurile și orașele de prin județele de afară, prin marifetul dumné-lor ispravnicilor, dându-se cărți Domnesci deschise de la Logofeția Divanului Domniei-Mele și împreună cu catagrafia ce se va face, atât aici în politie, cât și pe afară, pe care să pue pecetea, ca să nu aibă voe a vinde cărți de joc neguțătorii ce le vor fi avënd, socotindu-se această poprire din ziua ce se va face catagrafia.

3). Cumpărătorul huzmetului să fie îndatorat a luà asupra-î câte cărți se vor găsi în țeră, adecă atât în politie, cât și pe afară, pe care să aibă a le plăti celor ce le vor fi avënd cu prețul ce se va găsi cu cale de cătră orînduitul cu Cassa boer al Domniei-Mele, carele are a hotări acest preț după socotéla ce va face, atât al costului cărților de totă felurimea, cât și a interesurilor, și tot acest boer are să hotărăscă după chibzuirea ce va face și prețul cu care are să vinđă cumpărătorul apaltului cărțile iarăși de totă felurimea, făcându-î socotéla, atât după prețul cumpărătoarei celor de aici cărți și celor ce va aduce din lăuntru, cum și de alte cheltueli i interesuri.

4). Cel ce se va dovedi, că a îndrăznit să vinđă cărți din ziua ce se va publicui vinđarea acestui apalt, să se facă controbont totă felurimea cărților și pentru câte cărți se va dovedi că a vinđut, să plătescă apaltorului duzina cu preț îndoit de cel ce se va hotări să vinđă el, iar la Cassa apaltului să plătescă geremea pentru un duzin po taleri 50, și acela să se și pedepsescă ca un nesupus hotărării Domniei-Mele.

5). Baniî vinđării să aibă a-î numără cumpărătorul la Cassa apaltului în trei câștiuri, adecă la fieș-care începere de patru luni, socotindu-se acesta din ziua ce i se va vinde huzmetul la cochii-vechi.

Cu aceste ponturi vinđându-se huzmetul, poruncim, orînduitule boer al Domniei-Mele, pe cel ce se va hotări de cumpărător să ni-l faci cunoscut prin anaforă în scris, arătându-ne și prețul cu care se va întocmi vinđarea huzmetului, ca să i se deă și cartea Domniei-Mele spre a fi sciut de apaltador la toți de obște, iar baniî luându-î, să aibă a-î da în socotéla Luminăției Sale Dómnei, sub adeverință de primire.— 1813 Ianuarie 18.

Cod. IX, fila 30.

(1) *Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod.*

Vătașe de la plaiul Prahovei sud. Prahova. Cinstita chesaro-crăescă aghenție prin notă ne-a făcut arătare, că de la sudiiți cheșaricesci ce acum, pe vară, es cu vite mari din lăuntru la munții țerii pentru pășune și iar se întorc înapoi plătind la stăpâniî munților prin învoire pășunea, le-ai fi cerënd și tu osebit avaet cu nume

nu se luă nici o taxă. Pentru ele se plătiă numai proprietății pășunatul după învoelă.

de erbărit; ci fiind-că în cartea de vătășie ce ți se dă nu se cuprinde a luă de la acest fel de vite vre-un erbărit, precum nici vameșilor în ponturile vâmlor iarăși nu se cuprinde o orînduélă ca acesta și datorie ai a îngrijii forțe tare, ca numai cu vitele acelea ce au eșit din lăuntru la pășune să se întorcă, iar să nu amestece altele de aici din țără, căci acelea nu sunt slobode a eși nici într'un chip din țără, ci dar îți poruncim ca de la acest fel de vite mari ce vin numai pentru pășune, cari sunt adevărate ale sudiiilor, nu numai să nu îndrăznesci a cere ceva, ci să și însciințezi Domniei-Mele cu ce cuvînt ai făcut această cerere, această îți poruncim. — 1814 Iunie 13.

Cod. LXXIV, fila 127.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.

Dumné-ta Vel Vistiere, de vreme ce jăluitorii aceștia au dovedit, că au plătit bir între străini în diastimă de 2 ani, după pliroforia ce ne dai printr'această anaforă, poruncim, că de nu voesc a mai plăti bir și de acum înainte, să se ridice cu vitele lor de aici a trece în Țera-Nemțescă. — 1818 Martie 18.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Cod. LXXXIX, pag. 297.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Măriei Tale ce ni se dă la nota cinstitei Aghenții pentru Ioan Secal i Stoica Iarteși de la Bran și Ioan Gherman de la Fisarăș, pentru cari arată că ar fi eșit cu obicînuite reghî și pașaporturi la oile lor ce le au în județul Buzăului, și cum că în pămîntul acesta nici o namestie nu au, iar zapciul străinilor de la acel județ le-ar fi luat talerî 100 de la fieș-care asupra căruia se aduce pără pentru această pricină, făcend cercetare. mai întăiu mi-a arêtat, că el se află numai cu oile aici și cei din sus doi inși făcend pe toți ai lui, iar nevasta fi este înlăuntru la Bran, și cum că doi ani plătesce bir la străini, pentru care mi s'au arêtat și răvașele zapciului de le-am vêdut, arêtând și sameșul de străini carele a venit înaintea mea trimis de dumné-lui Stolnicul Iacovache, întimplându-se a fi bolnav, cum că sunt așezați în catastihul străinilor de doi ani, apoi l-am întrebat când s'a sciut că este sudit și numai cu oile se află aici, cum de s'a suferit de a plătit de rînd doi ani dajdie între străini și nu a mers să arate cinstitei Aghenții, rêsponse că nefiind statornic aici ei călător, când înlăuntru la casa lui, când aici, dînșii vede numai oile, nu au avut vreme să vie până aici să se arate, și așa plătiau ômenii lui, nesocotind că o să i se cêră pentru vreme, din care se cunoșce că a fost cu primirea lor, i-am cerut reghile ca să le vêd, și mi-a arêtat o reghie din lét 1817 a nepotu-sêu, iar a lui țise că o are la oi și de cercetarea ce am făcut nu lipsii (a arêta) Înălțimii Tale. — 1818 Martie 12.

Vel Vistier.

CAP. IV.

Țăranul sub Caragia.

Țăranul încă este un factor din societate, ori cât fie el de căzut și de neconsiderat sub domnia lui Ioan Caragea. Care este dar situațiunea țăranului sub această domnie?

În manifestul adresat țării la începutul domniei, Caragea ordonase ispravnicilor să adune pe toți bătrânii și frunțașii din sat, la anumită zi, să le cetască acel manifest în care promitea locuitorilor în genere, de a nu îngădui cea mai mică năpăstuire nici cel mai ușor jaf. (1)

Ca toate programele politice minția și manifestul noului Domn, căci în practică altmintrelea eși lucrul decât el promisese în manifest. Ce-î dreptul, în primul an de domnie, țărănimea, luând în serios manifestul, ce cu multă solemnitate li se cetise într'o anumită zi în fie-ce sat, începe a se jăluî noului Domn în contra mânăstirilor, arendașilor sau moșierilor, pe moșiile cărora își dau claca.

Dintre primele procese de această natură, din 1813, sunt acelea în cari țărani după moșii mânăstiresci, reclamă să nu li se aplice *pontul* în totalitatea lui, ci ei să dea zilele de muncă și dijmă, după speciale învoeli anterioare. Așa sunt procesele următoare:

a). Locuitorii din satul Cozia, cari se jăluiesc în contra egumenului schitului Coziei, că le ia dijmă peste obiceiul ce ei au avut. Ei cer să dea numai deciuclă din porumb după vechiul lor obicei, dar Domnitorul, pentru că dinșii nu presintă o învoelă anterioară, în scris, îi obligă la pontul legiuit, adecă la claca de 12 zile pe an, în 4 anotimpuri câte 3 zile, la dijma porumbului de pogon câte 8 banițeocoloșe, ori 4 banițe grăunțe, iar pentru dijma finului, din liveștile curățite de locuitorii, să dea din dece una și să nu fie egumenul volnic de a le lua de sub stăpânirea țăranilor. Asemenea să fie datori țărani din 10 pruni a da 1 mânăstirii și câte 2 oca de fasole la pogon, după cuprinderea aședământului ce au făcut cu egumenul în anul trecut. (2)

b). Nu numai proprietății erau țărani datori clacă, ci și la unii funcționari: așa la vătăfii de plai:

Trei cărți legate cătră ispravnicii Vâlcei i Gorj și Mehedinți, a supune și pe bresle i nemuri, mazili, scutelnici și poslușnici a da claca cea obicnuită pe an a celor vătăfi de plai, bez tagma bisericescă și boerescă.

(1) Veđi tom. X, partea A, pag. 455 din Ist. Rom. de V. A. U.

(2) Veđi actele în tom. X, partea II, din Ist. Rom. de V. A. U.

În Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.

Dumné-vóstră ispravnicilor ot sud..., sănătate. Fiind-că locuitorii casnici de prin plaiuri sunt datorii a da la vătași pe fieș-care an obiceinuta și legiuita clacă, și dumné-lui Vel Vornicul de Țera-de-sus a făcut arătate Domniei-Mele că breslele de prin plaiuri, adecă némuri, mazili, scutelnici și poslușnici și preoți nu s'ar fi supuind a răspunde la vătași acéstă clacă, de aceea poruncim Domnia-Mea, ca să îndatorați pe tóte breslele de mai sus arătate de a răspunde la vătași orinduita clacă, ca un drept al lor urmat din vechime și păzit, afară numai din tagma boeréscă și a preoților după anaforaua ce ne-aú făcut părinții arhieriei i dumné-lor veliții boeri și s'a întărit de Domnia-Mea, care apărare a preoților să bine facă cunoscut că este musaadea cătră dînșii, și de urmarea poruncii să însciințați Domniei-Mele, și fiți sănătoși. — 1817, Iulie 31.

Cod. LXXXVII, fila 39 v.

Jalba lui State Pardalis, vătaful plaiului Hurezului din sud Vâlcea.

În Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.

Poruncim Domnia-Mea dumné-vóstră ispravnicilor ai județului, să îndatorați pe pirății de a fi următori cu răspunderea dreptului jăluitarului întocmai după coprinderea Domnescilor noastre ponturi, ce sunt arătate în cărțile vătașilor de plaiu. — (Pecetea gpd.) Vel Logofăt.

Prea Înălțate Dómne,

Cu plecată anaforă arăt Înălțimii-Tale, că din vechime s'a obiceinuit ca toți locuitorii plaiurilor țerii, atât birnici cât și bresle, să dea claca cea obiceinuită la cei după vremi vătași ai plaiurilor, și jăluitarul dreptate având la cererea ce face, se va da luminată porunca Înălțimii-Tale cătră dumné-lor boerii ispravnici ai județului, să îndatoreze pe locuitorii numitului plaiu, birnici și bresle, să dea clacă la vătaful lor, iar anii Măriei-Tale să fie mulți și norociți întru fericire. — 1815 Fevruarie 19.

Barbu Văcărescu Vel Vornic.

Cod. LXXVIII, pag. 415.

c). In Martie 1813, e judecata Divanului între mănăstirea Arnota din Vâlcea și țeranii șeșetori pe moșia mănăstirii. Egumenul se jăluesce că țeranii nu se supun a-și face claca și a-și da dijma, nepăzind nici legăturile zapisurilor lor, nici obiceiul pământului, atât la altele, cât și la liveștile de pruni din cari fac rachiú pentru alișveriș. Domnitorul rînduesce afacerea în cercetarea ispravnicilor (1).

d). Locuitorii din 3 sate: Copăcenii, Călinescii și Brătenii, din jud.

(1) Veși actele în vol. X, partea B.

proces
si hot. lica
Caragea

Argeș, refușă de a clăcuî 12 ȝile pentru mânăstirea Cornetul, proprietara moșiei, căci obiceiul lor a fost să deă numai 6 ȝile de clacă. Domnitorul Caragea obligă aceste 3 sate la clacă și dijmă, după pontul legiuit, de ôre-ce ele n'au la mână o învoelă în scris pentru mai puțin (1).

e). După tânguirea consulului rusesc Luca de Chiricov, că locuitorii din Zimnicea nu se supun a răspunde *adeturile* moșiei la epistatul ei, Caragea dă ordin la 5 August 1813, să fie supuși la pont locuitorii cu forța (2).

f). Locuitorii din satul Domnești jud. Muscel cer ca episcopul de Argeș să nu le schimbe învoela, care o au din vechi cu mânăstirea, de a nu clăcuî decât câte 6 ȝile pe an, fiind acesta așezămîntul de la 1793 și neschimbat mai mulți ani. Representantul mânăstirii pretinde că însiși locuitorii au primit să deă 8 ȝile de clacă. Domnitorul curmă procesul hotărînd aceste 8 ȝile de clacă, iar cele-lalte obiceiuri ale pămîntului să se urmeze întocmai după vechia învoelă.

Să amintim că scăderea numărului de ȝile de clacă la sătenii de pe moșile mânăstirii a ordonat-o la finele secolului trecut Domnitorul Mavrogheni, care ținea să-și facă partisanî în popor, în țărâtime, în contra boerimii lui necuviincioșe (3).

g). Țăranii după moșia Ciolănescă și Slăvescă a Mitropoliei (jud. Teleorman) se tânguesc că li se cere de arendaș mai multe încărcături la obiceiurile pămîntului, ce din vechime le-au avut. Ei cer să fie apêrați de clacă, care n'au avut-o nici o dată și au plătit numai câte un zlot de vatră și că, dacă sunt obligați la clacă, satul se risipese. În tot casul țărâni cer să aibă *protimis* la arendarea moșiei. În 28 Aprilie 1814, Caragea recomandă ispravnicilor de județ afacerea împreună cu cererea de protimis.

h). Din documentul de la 12 Maiu 1814 se pôte împrospeta în mintea lectorului tot șirul de îndatoriri, cari la data acêsta se consideră ca legiuite pe spinarea țărânului, în privința proprietății moșiei.

i). Procesul dintre epitropul casei Vornicului Varlam cu locuitorii de la moșia Ulmenii din jud. Teleorman, că nu se supun la obiceiurile pămîntului. Locuitorii nu vor clacă, ci să deă câte un zlot de vatră. Domnitorul chemă pe locuitori la judecata Divanului în 3 Iunie 1814.

(1) Veđi actele în vol. X, partea B.

(2) Idem.

(3) Tôte actele relative la acest Capitol se vor ceti la finea acestui volum al nostru.

Infățișarea se face la 2 Iulie 1814, iar la 10 Iulie Domnitorul dă pe locuitorii rămași de judecată, obligându-i la tot *pontul*, de ore-ce n'au o deosebită învoelă cu proprietatea.

j). Locuitorii din satul Grecii din Vlașca, în proces cu arendașii moșiei, refuză de a transformă cele 12 țile de clacă în bani. Urméază detalii și despre cele-lalte obligațiuni. Domnitorul îi obligă la cele 12 țile de clacă și la diversele datorii după pont, în 9 Iunie 1815.

k). Locuitorii din 3 sate: Chirnogii, Stupinele și Clătescii din Ilfov, în proces cu mănăstirea Pantelimon, cer scădere din țilele de clacă. Domnitorul îi obligă la cele 12 țile și de a da câte o vadră la 20 vedre din vin, însă nu în bani.

l). Mai mulți podgoreni din Dealul-mare se învoesc prin zapis, ca vierii lor să nu țină vite, cari strică prin vii, afară de o vacă și doi boi, cari și acestea să le aibă sub pază de văcarî, căci întâmplându-se vre-o vită să trecă în vre-o vie streină, proprietarul viei are dreptul să o tae. Tot-odată ei cer să nu mai sălășluască țeraniî printre vii. Domnitorul, la 8 Iulie 1816, întăresce zapisul și aprobă îndepărtarea de prin vii a locuitorilor de la popórele din Dealul-Mare. Aceștia însă, la 20 Aprilie, același an, dejă primiseră prin zapis a se strămută pe la sate până la finele lui Maiu și se învoiseră, că orî-ce vită de a lor va intră prin vii, proprietarul viei să o pótă tăia fără nici o despăgubire.

În Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoe.

Cetindu-se înainte Domniei-Mele acest zapis, ni s'a citit împreună și însciințarea ce ni s'a trimis de dumné-lor ispravnicii ot sud Buzéu, de la 4 ale trecutului Maiu arătând că atât podgoreniî cei cu vii dintr'aceste popóre ce se ved iscăliți într'acest zapis, cât și locuitorii din mai jos numitele popóre, ce sunt cu vitele lor acolo, fac cerere a li se întări acest zapis, după care ispravnicéscă însciințare ceretând Domnia-Mea prin dumné-lor Vel Vistierul, de se pôte pricinui vre-o pagubă Domnescei nóstre Visterii, cu mutarea acestor locuitori din numitele popóre, ne-a plioforisit anaforaua ce ne-a făcut de la 3 ale acestei luni, că acei locuitori nefiind dajnici ai satelor, ci mazili și alte bresle, nu pôte avé Visteria, din mutarea lor, nici pagubă nici folos, iar huzmetul vinăriciului va rămâne folosit, lipsind stricăciunea ce fac vitele lor la acele vii. Drept aceea dar, după plioforia ce ni s'a dat de cătră dumné-lui Vel Vistierul, și după cererea amândorora părților, întărim Domnia-Mea zapisul acesta spre a-și avé ființa și urmarea sa nestrămutat. — 1816 Iulie 8.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofët.

Cod. LXXXV, pag. 167.

De vreme ce locuitorii ce s'au încuibat cu șederea printre vii, și în prėjma viilor de la popórele Mircescii, Zorescii, Valea-Téncului și Săsenii, infățișându-ne la cins-titul ispravnicat, după porunca Măriei-Sale lui Vodă, au provalisit, că însiși cu-

nosc stricăciunea ce se pricinuesce cu locuința prin délurî din pricina vitelor ce aũ, dar la acéstă stricăciune se împărtășesc și vierii boeresci avënd multe vite, cerënd ca acea legătură ce dau ei, cu a se tăia vitele acele ce se vor prinde prin vii făr'de nici o bântuire ce să fie bune tăiate, să fim și noi datorî a sigurifsî cu aceeași osândă pentru vitele vierilor noștri, adecă cine va ținê vier, să nu aibă voe a ținê acel vier vite în deal, ce să le cobóre unde-vași, iar pentru o vacă și doi boi de va ținê pentru trebuința viei, să le pázescă cu atâta privighere în cât să nu scape în vre-o vie, iar când se va prinde vre-o vită de ale vierilor noștri în vie streină, să aibă voe acel cu via să o tae și să nu fie întru nimic supêrat și stăpânul aceluî vier ce i se va tăia vita, de nu se va fi sigurifsit cu vierul seũ, să fie răspundêtor vierului, pentru că asemenea adeverința cu asemenea cuprindere am luat și noi de la numiții, și ca să se pázescă acéstă legătura întocmai, am iscãlit cu inșeși iscãliturele nòstre la mâna numiților, ca să se crêdă. — 1816 Aprilie 24.

Ioan Șoimescu, Sandu Căpitanul, Petrache Slugerul, Frangulea Vernescu, Panaitache Medelnicerul, Mihalache Vernescu, Savastița Cârlova, Ioan Logofêt.

Sud Buzëu.

Aretându-se dumné-lor boerii și boerinașiî ceî în dos iscãliți cu zapis la isprãvnicat și ñicënd, că cu voia și cu primirea dumné-lor l-aũ dat, după rugăciunea ce ne-aũ făcut, l-am adevêrit cu iscãliturele.

Alexandru Vilara, Nicolae Greceanu. — 1816 Aprilie 24.

Adeverința nòstră la mâna dumné-lor boerilor i boerinașilor și tuturor podgorenilor ce aũ vii din poporul Săsenii și până în poporul Mircescilor, precum să se scie [că după luminată porunca gospod, ce s'a dat la anaforaua dumné-luî vel Logofêtul, pentru stricăciunea și paguba ce până acum am pricinuit cu felurimea dobitócelor nòstre la viile dumné-lor, că de va fi jalba ce aũ dat adevêrată, să avem a ne ridică cu locuința de prin prējma délurilor cu viile și a ne mută pe la sate, de a nu mai pricinui supêrări și pagube la vii, înfățișându-ne dumné-lor boerii ispravnicî, și după cercetările ce ni s'aũ făcut, neputënd nici inșine a tăgădui că nu aducem stricăciune și pagubă la rodul viei, iar mai vîrtos și din noi cunoscënd, că ne aflăm păgubiți cu șederea prin délurî, și fiind-că la înfățișarea ce am mai avut tot la cinstitul isprãvnicat, la trecuta luna lui Noemvrie, când dedesem legătură că acum într'acéstă primă-vară ne vom mută, și că de atunci și până ne vom mută, vom face străjuire vitelor și depărtare din prējma viilor, ca să nu facă stricăciuni și nepăzind nici una nici alta, nu am mai avut acum nici un cuvînt de prelungire. Drept aceea am dat acest zapis cu acéstă legătură cerută de noi și ce privesce la folosul și al dumné-lor și al nostru, puindu-ne soroc ca până la sffrșitul lunei lui Maiũ, să avem a ne mută cu toți pe la satele ce vom vré, și ne legăm cu acest zapis ca, când la acest soroc nu vom fi următori a ne mută cu toți pe la satele ce vom vré și ne vom află iarăși cu șederea prin délurile cu vii, atunci să fie volnicî a ne tăia casele ori căruia se va găsi nemutat, fără să mai avem vre-un cuvînt de răspundere, și până atunci ori-ce vită se va găsi prin vii să fie volnic a o tăia stăpânul viei, după cum și ceî cu viile asemenea adeverința ne-aũ dat, ca ori-ce vită a vierilor celor ce aũ vite vom găsi în viile nòstre, asemenea să avem voe a le tăia, fiind măcar boerescă, ori a altuia, și ca să se cunóscă acest zapis, că este adevêrat și cu primirea nòstră, s'a trecut și în condica județului și s'a adevêrit de cătră cinstitul isprãvnicat.

Constantin Chiriscă, Barbu Logofăt, Stancu Logofăt, Iordache Manu, Dinicu Chelaru, Manole Forfesche, Cosma ot Zoresci, Nedelco, Iordache Logofăt, Mihaiu, Barbul sin Constandin, Lefter Holdobanu, Nicolae sin Manu. — 1816 Aprilie 20.

Sud Buzău.

Viind cei în dos iscăliți cu zapisul la ispravnicat și arătându-ne că cu voia și primirea numiților l-au dat, după rugăciunea ce ne-au făcut, spre a fi temeinic și a se păzi întocmai, l-am adeverit cu iscăliturile.

Alexandru Vilara Căminar. — 1816 Aprilie 2.

m). Se continuă sub Caragea vechiul monopol al proprietăților asupra cârciumilor și băcăniilor pe la sate, precum se poate vedé din aceste acte :

Io Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.

Cu cale fiind anaforaua acésta a d-lor veliților boeri, poruncim d-vóstră ispravnicilor ai județului, ca întocmai să se facă urmare.— 1817 Aprilie 18.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Prea Înălțate Dómne,

Pricina acești moșii, în anul trecut, a fost intrat în judecata dumné-lor boerilor divaniți și a rămas a se cercetă la fața locului, care cercetare nu s'a făcut acum, ȕice jăluitorul, că pîrîții au făcut cârciumă pe acea moșie de pricină, unde altă dată n'a mai fost, nici au avut pîrîții stăpânire la acea moșie, ci să fie luminată porunca Măriei-Tale cătră dumné-lor ispravnicii județului, ca să cerceteze, și de n'au mai avut pîrîții cârciumă acolo, nici acum să nu aibă ci să i se tae cepul și să fie oprit a nu vinde vin și rachiu până li se va hotărî judecata, iar hotărîrea rămâne la Măria Ta. — 1813 Aprilie 9.

Radu Golescu Vel Vornic, Dumitrache Racoviță Vel Vornic, Vel Vornic, Vel Clucer.

Cod. LXXIII, pag. 517.

Io Ioan Gheorghe Caragea Voeved i Gospodar zemli Vlahiscoe.

Cu cale fiind anaforaua acésta a dumné-lui Vel Logofătului de Téra-de-jos, poruncim dumné-vóstră ispravnicilor ai județului, ca întocmai să faceți urmare.— 1813 Aprilie 29.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Prea Înălțate Dómne,

Următor fiind luminatei porunci a Înălțimii Tale, ce mi se dá la acéstă jalbă a locuitorilor din satul Vălenii-de-munte sud Saac, am făcut cercetare și mă pliroforisii, că tótă plângerea jăluitorului este pentru un Gheorghe, arendașul moșiei Vălenii-de-munte a sf. mănăstiri Cotroceni, și că pîrîtul nu-i îngăduesce a vinde rachiu cu mărunțéua numai Duminecă la tirgul Văleni, după obicei, care obicei ȕic că l-au avut jăluitorii de la moși strămoșii lor, cum și căți arendași după vremi au ținut în arendă acéstă moșie Vălenii, de nici unul jăluitorii popriți n'au fost, decât nu-

mai pîritul în silnicie voesce să le strice acest obicei, silindu-î ca să ieă rachiul de la pîritul ocaua po talerî unul; ci fiind că pîritul arendaș nu se află de față ca să vedem ce are a răspunde în potrivă, găsec cu cale să fie luminată porunca Înălțimii Tale cătră dumné-lor boerî ispravnicî, ca să aducă față înaintea dumné-lor pe amândouă părțile să le cerceteze pricina prin judecată, și asupra dreptății urmând să facă jăluitorilor îndestulare la dreptatea ce vor avé, și când vor fi avut acest obicei jăluitorii, a vinde rachiul lor cu mărunțéua în tîrgul Vălenii, numaî Dumineca, pentru hrana și alișverîșul lor, care obicei de li se va fi păzit și li se va fi urmat din vechime și până acum, atunci să fie slobodî de cătră pîritul arendaș a-și vinde rachiul la acel tîrg Vălenii, sau când pîritul arendaș va fi avénd vre-o simfonie în scris cu mănăstirea Cotroceniî, cuprinđetőre a nu fi slobodî locuitorii din satul Văleni a vinde în tîrg Dumineca numaî rachiû cu mărunțéua și jăluitorii vor đice că aû în potrivă a răspunde, atunci dumné-lor boerî ispravnicî, cu carte de judecată și cu đî orînduită de soroc în scris, să-î sorocéscă aici la luminat Divanul Înălțimii Tale, spre a se înfățișă cu pîritul arendaș înaintea dumné-lor veliților boerî, iar hotărîrea rămăne a se face de Măria Ta. — 1813 Martie 29.

Iordache Slătineanu Vel Logofét.

Cod. LXXVI, pag. 79.

Anaforaua veliților boerî în pricina ce are Rizu dascălul cu Stolnicésa Elena Lupoianca pentru clacă, a nu vinde vin și rachiû la alișverîșul unei băcănii.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscaoie.

Pe acéstă alăturată anaforă a d-lor veliților boerî, ne rămăind odihnit Rizea dascălul d-lui Vel Hatman al Divannlui, l-aû înfățișat la Divan înaintea Domniei-Mele, cu Costache fiul și vechilul Stolnicesei Elenii Lupoencei, unde intrănd și Domnia-Mea în cercetarea pricinei, am cerut de la Rizea de ne-a arétat zăpisul Stolnicului Lupoianu soțul Stolniciei, care cetindu-se în Divan și ne fiind tăgăduit nici de vechilul Stolnicesei, îl vėđui scris din let 1793 Iunie 30 și cuprinđetőr, că i-a dat Rizei o pereche de case ce le aveă Stolnicul în Cămpina luate de la un Năstase Cojocarul, i casele de feciorî, cuhnie șindrilită, care acestea cu tóte că îl țineă preț mai mult, dar i le-a dat numitului Rizea în talerî 200, iar locul casei cu curte cu tot i le-a dărúit, arétănd și cuprinsul locului cu cine se vecinesce, care loc, đice să-l stăpănescă Rizea și tot némul lui în pace, fără numaî vin sau rachiû să nu aibă voe a vinde, după care acéstă cuprindere a zăpisului, făcēnd și Domnia-Mea cuviincioșa chibzuire asupra pricinei, măcar că băcănia este facere de alișverîș ca și cărciuma, precum se arată în anaforaua d-lor veliților boerî, dar đicēndu-se în zăpis, că numaî vin și rachiû să nu aibă voe Rizea a vinde și nepomenindu-se nimic pentru băcănie sau pentru vre-un astfel de alișverîș, curat se dovedesce una dintr'aceste două, adecă orî că pe moșia Stolnicesei numaî vinul și rachiul este poprit a nu vinde altul strein, iar altfel de alișverîș este volnic verî-cine a face, și de aceea n'a pomenit nimic Stolnicul Lupoianu în zăpisul său, nici pentru băcănie nici pentru altfel de alișverîș sciindu-le slobode, bez vîndărea vinului și a rachiului, și așa fiind urméză a fi și Rizea slobod și nepoprit de a ține băcănie, sau de sunt poprite tóte felurile de alișverîșuri pe acéstă moșie a nu le face altul decăt stăpănul moșiei, precum a poprit Stolnicul prin zăpisul său pe Rizea din vîndărea

vinului i a rachiului, asemenea putea să-l proprăscă și de băcănie i de ori-ce altfel de alișveriș și acésta nepomenind-o în zapis, ci în potrivă ȕicând că numai vin și rachiū să nu vîndă însuși Stolnicul Lupoianu, cu acésta noimă a zapisului a volnicit pe Rizea ca să facă ori-ce alt alișveriș, afară din vin și din rachiū, și măcar că vechilul Stolnicesei a pricinuit, ȕicând că însuși Stolnicul Lupoianu tată-sēu trāind i-a surpat Rizei acea băcăniōră, poprindu-l de acest alișveriș, dar nici acésta i s'a ȕis că nu vatāmă dreptatea Rizei, pentru că după ce odată i s'a dat voe a avé băcănie, rēū a urmat Lupoianul de i-a surpat-o. Drept aceea în puterea zapisului Stolnicului Lupoianu, hotārim Domnia-Mea să aibă voe Rizea a ținē acolo băcănie cum și ori-ce alt alișveriș să facă, afară numai vin și rachiū să nu fie volnic a vinde, după cum chiar așă se cuprinde în zapis. — 1814 Maiū 25.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofēt.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Măriei-Tale de la acésta jalbă a Rizei dascālului, dumnē-lui Vel Hatmanul al Divanului înfățișāndu-l înaintea nōstră cu Costache fiul și vechilul dumnē-ei Stolnicesei Elenii Lupoencei, am făcut cercetare pîrei lui ce aduce, cum că pentru căci a invēțat copiii rēposatului soșului dumnē-ei și a epistasisit la facerea caselor, și a împrumutat cu taleri 3.000 fără dobāndă la facerea casei și i-a dat 7.300 ocă porumb la vremea fōmeteii și douē șîri de fin, și a epistasisit la moșia sa; drept aceste slujbe ale lui i-a dat rēposatul o casă drept taleri 200 cu puțină curte, prin zapis, unde făcēnd și o prāvāliōră cu cheltuēla lui, avēnd și marfă într'însa, ca de taleri 600, i-a surpat-o Stolnicul în trecuta rāzmeriță și a pāgubit acea marfă, pentru care ne arată jāluitarul zapisul ce i-a dat rēposatul Stolnic Lupoianu, cu let 1793 Iulie 30, cuprinȕetor, că la trebile ce a avut la moșia sa Cāmpina, cum și la invēțătura copiilor sēi, îndatorindu-l jāluitarul cu slujba ce s'a arētāt și se arată, i-a făcut și dumnē-lui căȕuta mulțumitā și i-a dat casele ce le-a avut Stolnicul luate de la Anastase Cojocarul, care case fiind de tot dāră-pānate, le făcuse Stolnicul de iznōvā, asemenea și casele de feciori cu cuhnie șindri-litā, care acestea țineaū pe Stolnicul peste taleri 300, dar jāluitarului le-a dat numai drept taleri 200, asemenea și locul casei cu curte cu tot i-l dāruesce, ca să-l stāpī-nēscă cu pace el, copiii, nepoții și strānepoții lui, fără numai vin sau rachiū să nu aibă voe a vinde. Întrebāndu-se și vechilul pîrteii ce rēspunde? ne arētā o anaforā a departamentului ot let 1810 Iunie 23, alta a boerilor divaniți tot dintr'acel let Iulie 9 și o hotārire a comitetului, iar dintr'acel let Iulie 30, de asemenea pirā ce a fost pornit jāluitarul și atunci, când s'a hotārit că băcănia este întocmāi ca și cārciuma și când nu face cine-vași într'adins așezāmînt cu stāpānul moșiei, ca să ție prāvālie sau băcănie de alte alișverișuri, nu pōte fi slobod, în vreme ce acestea sunt folosul stāpīnului moșiei, nici se pōte întōrce jāluitarul a cere de la Stolnicēsa platā pentru slujbele ce a făcut rēposatului, căci drept tōte acele slujbe ale lui s'a mulțumit cu acésta casă ce i-a dat-o în taleri 200 dimpreună cu locul ei, ca să șēȕă într'însa și să se odihnēscă, precum nici pentru stricarea de băcănie și paguba mārfeii ce ȕice Rizea că a vîndut-o cu scāȕēmînt din ceea ce-l ținea, din pricinā căci îi oprise rēposatul băcănia, nu are dreptate a o cere de la Stolnicēsa. Decī fiind-că acésta casă s'a dat Rizei cu șart, ca vin și rachiū să nu vîndă, și băcănia este ca și cārciuma, după cum nici l-a îngāduit Stolnicul Lupoianul trāind a deschide băcănie, ci i-a stricat chepengul ce-l făcuse și l-a oprit. Drepte sunt māi sus numitele,

judecăți și asemenea găsim și noi cu cale, să aibă Stolnicésa pace de pîrile Rizei, carele să fie oprit a nu face nici băcănie, nici cărciumă cu vîndare de vin și rachiū nici alt alișveris, ci să-și aibă casa numai spre șederea și odihnă sa, iar hotărîrea remăne la Măria Ta. — 1814 Maiū 11.

Radu Goleșcu Vel Ban, Iordache Slătineanu Vel Vornic, Nestor Clucer (1).

Cod. LXXX, pag. 207.

Țeraniī de la Nucet sunt opriți de a vinde vin și rachiū, nu numai fiind-că acesta este un monopol al proprietății, care este mănăstirea, ci și pentru că, prin chrisov de la Michaiū Racovița Vodă, mănăstirea a dobîndit acest monopol, mai ales la ocașiunea sborurilor.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Poruncim Domnia-Mea dumné-vóstră Ispravnicilor ai județului, ca de nu vor avé acei vîndători ai vinului și ai rachiului vre-un cuvînt de împotrivire, să-ī popriți din vîndare, iar avênd în potrivă a răspunde, cu cercetarea ce veți face în scris, după 15 ale viitorului Maiū, să-ī sorociți la Divanul Domniei-Mele. — 1816 Aprilie 23.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofêt.

Cod. LXXXV, pag. 11.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Măriei-Tale de la acéstă jalbă a cuviosului egumen ot Nucet, următor fiind, i-am luat séma arêtării și cererii ce face, cu a i se înnoi un

(1) *Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.*

Anaforaua acésta a dumné-lui Vel Logofêtului de Țera-de-sus, ca o următore a pravilnicescii condici și obiceiului pămîntului, o întărim Domnia-Mea și poruncim dumné-vóstră Ispravnicilor ai județului, să dați cuviinciosul nizam de a se face urmare întocmai, precum mai jos se cuprinde. — 1815 Maiū 12.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofêt.

Cod. LXXXIV, pag. 177.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Înălțimii Tale ce ni se dă la acéstă jalbă a dumné-ei Cluceresei Elencăi Crețulésca, făcênd cercetare arêt Înălțimii Tale, că după pravilnicésca condică, după obiceiul pămîntului, vîndarea vinului i a rachiului este a fi a stăpînului moșiei, și fiind-că dumné-ei Cluceresă arată cum că la tîrgurile ce se fac pe moșia dumné-ei Cămpul-mare din sud Argeș, vînd unii alții vin și rachiū în silă, păgubindu-se dumné-ei de folosul vîndării, și cererea dumné-ei fiind cuviinciosă, gășesc cu cale să fie luminată porunca Înălțimii Tale, să nu îngăduescă pe nimeni a face vîndare de vin și rachiū pe moșia dumné-ei, nici la țilele de tîrguri nici în altă vreme, ca să se vîndă numai vinul dumné-ei și rachiū, de care arêt Înălțimii Tale. — 1815 Maiū 10.

Gheorghe Filipescu Vel Logofêt.

privileghiū ce-l are mănăstirea asupra vîndării vinului, când se face acolo sbor, care privilegiū se vîdă și de sluga Măriei-Tale cu lét 7252 al Domnului întru fericire Mihaiū Răcoviță Voevod, cuprinđător, ca să fie volnic la hramul mănăstirii, la sfîntul marele mucenic Gheorghe, când se face sbor, numai vinul mănăstirii să se vîndă, iar altul nimeni să nu fie volnic, dar de la o vreme încóce ăice că s'ar fi obicînuit fie-care în ăia sborului de a aduce vin și rachiū de vînd, unde și de va fi îngăduit cei măi dinainte egumeni, dar acest de acum egumen fiind-că s'a arêtat cu jalbă cerênd a-și avé mănăstirea vîndarea vinului și a rachiului, după pravilnicésca condică, care ăice curat că vîndarea vinului și a rachiului are să fie a stăpînului moșiei, cât și după sinetul domnesc, dreptate are la cererea ce face a nu măi fi slobođi de acum înainte a măi vinde vîn și rachiū alți streini acolo decăt numai mănăstirea; care acésta fiind drept al stăpînului moșiei, găsesc cu cale cu luminată porunca Măriei-Tale, dumné-lor Ispravnicii județului să nu măi îngăduescă acéstă nedreptate a se face mănăstirii, ci după condica Divanului urmând, să deă cuviinciosul nizam, iar hotărîrea cea desăvîrșită rămâne la Măria-Ta. — 1816 Martie 8.

Iordache Golescu Vel Logofêt (1).

(1) *Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahisioie.*

Poruncim Domnia-Mea dumi-tale cinstite și credincios boerule al Domniei-Mele biv Vel Spătare Costache Suțu. Caimacamule al Craiovei și dumné-vóstră boerilor divaniți de acolo, ca întocmai după pravilnicésca condică și obiceiul pămîntului, să dați nizam de a se face urmare asupra pricinei, saū fiind pricina într'alt chip să insciințați Domniei-Mele. — 1816 Iulie 26.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofêt.

Cod. LXXXV, pag. 278.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Înălțimii Tale, ce ni se dă la acéstă alăturată jalbă a cuviosului Lavrentie Protosinghelul, egumenul sfîntului schit Țințăreni din sud Mehedinți, făcênd cercetarea vêđui pentru rînduêla acestui tîrg aceste sineturi, însă:

1793 Martie 21. Poruncă a dumné-lui postelnicul Caragea, ce eră Caimacam Craiovei, cuprinđetóre ca să nu vîndă vin și rachiū la bilciul schitului alți decăt numai schitul după obiceiul pămîntului și după hrisovul domnesc ce a avut.

1793 Septemvrie 16. Carte domnescă a Măriei Sale Alexandru Vodă Moruz, prin care se orînduesce a se face tîrg pe fieș-care sêptemănă Dumineca.

Pe acéstă moșie Țințăreni este obiceiul din vechime de se face și bilciū odată pe an, la 25 Maiū.

1793 Octomvrie 20. Poruncă a dumné-lui Hatmanului Costache Caragea Caimacumul, în dosul jălbiī egumenului Țințăreanu, prin care scrie locuitorilor ce vor fi împrejurul moșiei Țințărenii, că după porunca domnescă vin și rachiū este să se vîndă numai al mănăstirii, iar alți nu sunt slobođi; așijderea și neguțătorii ce vor veni la ael tîrg cu marfă de vîndare, să-și deă avaetul la egumenul mănăstirii după vechiul obiceiū.

1799 August 8. Jalba egumenului că umblă unii din alăturași moșiei, ca să mute

n). Dreptul țăranilor la pădure mărginit pentru trebuințele casei, continuă și sub Caragea. Acesta se poate constata din actele ce dăm în notă. Din aceste acte se vede că proprietarii de moșii puteau să-și apere dumbrăvile, pădurile în creștere, dar nu puteau refuza țăranilor lemnul pentru casele lor.

Carte de pădure poprită.

Zemle Vlahisocie. Dumné-vóstră ispravnicilor ot sud Vlașca și Teleorman, sănătate. Fiind-că la Domnia-Mea a dat jalbă biv vel Pitarul Iancu Perdicaru, că pe moșia

tîrgul și alții ca să strice obiceiul să vîndă vin și rachiü, la care după orînduélă s'a dat porunca Măriei Sale Moruz Vodă cătră ispravnicî.

1803 Martie 2. Carte a dumné-lui Postelnicul Caragea iscălită și de cei-lalți boeri divaniți ot Craiova, prin care se arată că din peristasis al vremilor și-a perdut schitul hrisóvele ce a avut și a ajuns și la dērăpănare, iar din privileghiul ce a avut, care au fost sciute Divanului fiind și bîlciul ce se face la ziua Bunei-Vestiri cu vîndarea vinului și a rachiului, să fie numai al schitului și de la tóte prăvăliile mari să ieă câte 20 parale i de la cele de mijloc parale 10 și de la cele mici parale 5, cum și de la vite ce se vînd în tîrg la neguțători să ieă câte 2 parale pentru călcarea moșiei ce se face.

1805 Martie 13. Altă carte a dumné-lui Caimacamului și a boerilor divaniți în dosul cei mai de sus asemenea cuprinđetőre.

1810 Ianuarie 17. Zapis al prăvăliașilor din Țințăreni, când se pornise în judecată cu schitul făcut la divanul Craiovei înainte a lui II Vistier Vasile Lăcusteanu, ce a fost orînduit de Divan să-i impace, și printr'acest zapis ce se vede adevărit și de numitul boer împăciuitor, se légă ca să-și păzescă fieș-care așezămînturile lor ce au făcut cu schitul prin zapise pentru obiceiurile pămîntului și îndatorirea lor ce sunt cătră schit. Decî, nu numai după aceste sineturi și după hrisovul ce se cuprinde că l-au avut, ci și după pravilnicésca condică, și după obiceiul pămîntului, vîndarea vinului i a rachiului este a stăpînului moșiei, cum și paralele de la prăvălii i de la vite iarăși sunt obiceiuite și drepte pentru călcarea moșiei ce i se face și pentru îngrijirea ce are, iar mai virtos că i se cuvine a avé irat de la moșia sa, precum și vîndarea de pâne i tăerea de carne, iarăși se obișnuesce pe la alte moșii de se face de cătră stăpînii moșiilor și nu pot locuitorii a luă iratul stăpînului moșiei, ca să-l facă ei după cum tot în pravilnicésca condică se cuprinde, că și băcănie și alte alișverișuri, precum și vinul i rachiul nu pot nimeni să le facă făr' de slobođenie de la stăpîn, găsesc cu cale să fie luminată porunca Înălțimii Tale cătră dumné-lui vechilul Căimăcămiei Craiovei i cătră cei-lalți boeri divaniți, ca să deă nizam de a se păzi și a se urmă obiceiul tîrgului acestuia ce se arată mai sus, precum s'a urmat și până acum, iar simfoniile prăvăliașilor, ce șed peste an, să se urmeze după zapisele lor, supuind pe cei împotrivorii la datoria lor, ca să nu se păgubescă schitul de dreptul său, sau fiind pricina într'alt chip, să însciințeze Măriei-Tale, iar hotărîrea cea desăvîrșită rămâne a se face de cătră Înălțimea Ta. —

1816 Maiü 13.

Mihalache Racoviță Vel Logofăt.

sa Isvorul ot sud Vlaşca, ce trece şi în judeţul Teleormanului, având pădure cu copaci roditori de ghindă, care acum de curînd a adus-o la această stare, locuitorii de prin prejur o tae şi o făramă pentru folosul şi trebuinţa lor, cerînd porunca Domniei-Mele a o avé apêrată, pentru care poruncim Domnia-Mea să cercetaţi şi păzind orînduêla pădurilor, să daţi acelor locuitori nizamul cel cuviincios după obiceiul locului, ca locuitorii ce sunt şeđetori, adecă pe această moşie, cari clăcuesc şi dau dijma, de la cari se folosese stăpînul moşiei, să aibă voe a tăia numai pentru trebuinţa caselor lor fără de plată lemne de foc pentru încălđitul caselor lor, i nuele şi pari, şi alte mărunţişuri pentru trebuinţa caselor lor, iar nu pentru vîndare şi alişverişul lor, căci pentru chereştele şi lemne de vîndare aŭ datorie a plăti adetul pămîntului şi aşa vor avé voe de la stăpînul moşiei, ferindu-se însă ca nici cu pricina lemnelor pentru trebuinţa caselor lor să nu sfărime şi să stăr-pescă copacii cei roditori de ghindă, iar alţi streini locuitori şeđetori pe altă moşie, cari clăcuesc şi dau dijma la stăpînul moşiei unde locuesc, sunt popriţi şi nu pot fără de voe de la stăpînul acelei păduri tăia lemnele saŭ chereşteua moşiei sale. I saam receg gpd. — 1813 Martie 8 (1).

Vel Logofêt.

Cod. LXXV, pag. 57.

(1) *Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoe.*

După pliroforia ce ni se dă asupra pricinii printr'acéstă anaforă de cătră dumné-lui Vel Logofêt de Țera-de-jos, poruncim Domnia-Mea dumné-vôstră ispravnicilor ai judeţului să faceţi cercetare cu urmare întocmai şi să însciinţaţi Domniei-Mele cu întrégă pliroforie dreptul adevêr. — 1813 Martie 27.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofêt.

Prea Înălţate Dómne,

După luminată poruncă ce mi se dă la această jalbă a Tarsişei sîn Clucerul Vasile, făcînd cercetare că jăluitoarea avînd moşie la Dragodana în sud Vlaşca, pe care avînd şi dumbravă păzită cu copaci, đice că locuitorii de acolo de pe această moşie şi de prin prejur i-ar fi tăiat mulţime de copaci pentru a lor trebuinţă, când făcîndu-se cercetare la faţa locului, s'aŭ şi dovedit copaci tăiaţi peste 2.500, pentru care vêquí din condica Divanului şi o poruncă dată de la Divanul Țerii din 1808 poruncitóre cătră ispravnicii Vlaşcei, rêspons la însciinşarea ispravniciei, ce se făcuse cătră Divan, prin care se arată, că cercelând atunci la faţa locului s'aŭ dovedit tăeşi copaci 2.500 şi pentru căci nu s'a putut dovedi tótă această sumă de cătră cine s'a tăiat, precum şi grosimea copacilor de ce stare este, de aceea se poruncese ispravnicilor, ca de iznóvă să facă şi această cercetare, prin carte de blestem; am đis jăluitoarei să-mi arate ce urmare s'a făcut atunci după această poruncă şi rêsponse, că făcîndu-se atunci cercetare s'a şi dovedit atât tăerea copacilor de cătră numiţii locuitori, cât şi de grosimea lor, însă acea însciinşare nu o avú să mi-o arête, đicînd că i s'a rêpus de un Vistier Hristache, ce-l aveă rînduit vechil şi de atunci zăcînd la bôla n'a putut să umble într'acéstă pricină, iar de la trecutul No-emvrie let 1812, dând jalbă la dumné-lor boerii Caimacamii ai Măriei-Tale, vêquí porunca ce s'a dat cu mumbăşir orînduit cătră dumné-lor ispravnicii, să cerceteze

o). Țăranii nu se pot strămută, după vechiul pont, decât cu mari

de iznăvă, atât prin alte dovezi, cât și prin carte de blestem, și dovedindu-se copacii tăiați de locuitorii pentru trebuința lor, să-i apuce a împlini de fieș-care copaciū po taler unul, iar nici după această poruncă duse jăluitoarea, că nu i s'a făcut nici o urmare, pentru căci dumné-lor ispravnicii nu s'aú îndeletnicit a intră în cercetare, având alte trebi ale județului; deci cât pentru că s'a tăiat o sumă de copaci din pădurea jăluitoarei de cătră ai cui locuitorii, atât în vremea Rușilor, cât și în urmă după ducerea oștirilor, făcându-se dovadă din multe porunci ale Divanului, ce se ved date pentru această madea și pentru căci nu s'a făcut împlinire jăluitoarei de dreptul ei, căci piriții locuitorii se apără, dîcînd că acei copaci toți s'aú tăiat pentru trebuința oștirilor din silnicia ce le-aú făcut, iar nu doar pentru a lor trebuință și alișveris, precum jăluitoarea arată; de aceea dar, spre a se puté descoperi dreptul adevăr, găsesse cu cale să fie luminată porunca Măriei-Tale cătră dumné-lor ispravnicii, să facă scumpă cercetare în fața locului, atât prin alte vrednice dovezi, cât și prin carte de blestem de va fi trebuință, când se va descoperi că în adevăr tăerea copacilor s'a făcut de cătră acei locuitorii chiar pentru al lor interes, iar nu pentru neapărata trebuință a Rușilor, atunci să se împlinescă dreptul jăluitoarei de la dînșii pe suma copacilor ce se va dovedi tăiați, cu prețul acela ce se va hotărî de cătră Înălțimea Ta, înscințând dumné-lor boerii ispravnicii și grosimea copacilor ca cât va fi fost, și de va luă această prigonire a pricinui săvîrșirea se cuvine a se orîndui și numbașir, iar hotărîrea cea desăvîrșită rămăne a se face de cătră Înălțimea Ta.

Iordache Slătineanu Vel Logofet. — 1813 Martie 23.

Carte de pădure poprită.

Zemli Vlahisicoie. Dumné-vóstră ispravnicilor ot sud Ilfov, sănătate. Fiind-că dumn-lui cinstit și credincios boerul Domniei-Mele Constantin Crețulescu biv Vel Vornic ne-a făcut arătare, cum că pe moșia dumné-lui ce se numesce una Popescii și alta Crețulescii, dintr'acel județ, având păduri cu copaci roditori de ghindă, locuitorii ce sunt ședători pe aceste moșii i alții după în prejur și de prin alte părți le taie și le sfărîmă pentru folosul și trebuința lor, cerënd porunca Domniei-Mele a le avé apărare, pentru care vè poruncim Domnia-Mea să cercetați și, păzind orînduēla pădurilor, să dați și nizamul cel cuviincios, după obiceiul locului, ca locuitorii ce sunt ședători pe aceste moșii cu pădure, cari clăcuiesc stăpînului moșiei și-și dau dijma. de la care se folosesce stăpînul moșiei, să aibă voe a tăia, adecă numai pentru trebuința caselor lor făr'de plată, cum lemne de foc pentru încălțitul caselor lor, nuele, pari, și alte mărunțișuri pentru casele lor, iar nu pentru vîndare și alișveris, căci pentru chereștele și lemne de vîndare aú datorie a plăti adetul pămîntului și așa vor avé voe de la stăpînul moșiei. Nici pentru tréba de alișveris să nu sfărîme și să stîrpescă copacii cei roditori de ghindă. Iar alții streini locuitori pe alte moșii, cari clăcuiesc și-și dau dijma la stăpînul moșiei unde locuiesc, sunt popriți și nu pot făr'de voe de la stăpînul pădurilor a tăia lemne sau chereștea moșiei domniei-sale. I saam receh gpd — 1813 Martie 28.

Cod. LXXV, fila 58 v.

greutăți, ba sunt aduși îndărăt la urma lor. In interesul fiscului, țe-

Poruncă de pădure a Ghinea Speteanului a o avé apêrată.

Zemli Vlahisocie. La Domnia-Mea a dat jalbă boerul Domniei-Mele Ghinea Speteanul biv Ceauș agiesc, cum că dimpreună cu alți părtași ai lui pe moșia lor Spetenii ot sud. Ialomîța aú pădure poprită pentru trebuința caselor lor, cu cărți domnesci, și ómenii ce sunt șeșetori alătura pe alte moșii, în silă și fără de a luă voe de la dînșii se pun de le-o tae și le fac stricăciune, pentru care li se pricinuesce pagubă. Drept aceea. am dat Domnia-Mea acéstă carte la mâna numiților jăluitori, cu care să aibă a apêră acéstă pădure, ne îngăduind pre nimeni să le-o tae. Pentru care poruncim Domnia-Mea și dumné-vóstră ispravnicilor de județ pe ceí ce se vor arêta cu împotrivre să-i faceți și fără de voia lor să se supue. I saam receh gpd.— 1813 Maiú 7.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofêt.

Cod. LXXIV, fila 47 v.

Iú Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahisocie.

După arêtarea ce ni se face printr'acéstă anaforă de cătră dumné-lui Vel Logofêtul de Țera-de-jos, orînduim pe sluga Domniei-Mele, ... aprod vătășesc, carele prin scirea dumné-lor ispravnicilor ai județului luând pe pîrîtul să-l aducă aici. — 1813 Maiú 27.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofêt.

Cod. LXXVI, pag. 265.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Măriei-Tale ce ni se dá la acéstă jalbă a dumné-lui Pitarului Ioan Perdicaru, următor fiind am făcut cercetare pricinii ce are cu acel Pană sîn Unchiașul Mirică i Radu sîn Dumitrescu și Nêcșu sîn Idita Văduva ot Strâmbeni, din sud Teleorman, cari împreună cu alți săteni tovaroși ai lor i-ar fi stricat de la moșia dumi-sale Isvorul, cerênd a-l aduce aici după isprăvnicésca anaforă ce are la mână, de cercetarea pricinii în fața locului, care anaforă o vêquî și eú, cu lét 1813 Aprilie 17, cuprinđetóre, că după alegerea ce aú făcut acolo, aú găsit cu cale dumné-lor ispravnicii, că acea stricăciune de pădure să o plătescă numitului pitar cu talerí 771 bani 60, însă o parte satul Strâmbeni și alta Râca-nouă cu Palanga, pe care sumă de bani nemulțumindu-se jăluitorul, nici pîriții și-aú pus soroc amândoué părțile, că la 15 ale următorei luni să se afle aici; ci fiind-că jăluitorul se află așteptându-se, iar pîriții de mai sus numiți n'aú urmat a veni, să fie luminată porunca Măriei-Tale, cu mumbașir a se aduce, și cu isprăvnicésca anaforă, și cu jalba acésta să-i înfățișeze la judecată, unde se vor orîndui de cătră Măria Ta, iar desăvîrșita hotărîre rămâne a se face de cătră Înălțimea Ta.— 1813 Maiú 19.

Iordache Stătineanu Vel Logofêt.

ranii fiind legați cu lude la Visterie, se aplică mai cu rigore această netoleranță de strămutare a țeranilor

// legarea
țeranilor de
pământ.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

După pliroforia ce ni se dă asupra pricinei de cătră dumné-lui Vel Vistierul, cu cale fiind anaforaua acésta, o întărim Domnia-Mea și poruncim dumné-vóstră

Zemli Vlahiscoie. Dumné-vóstră ispravnicilor ot sud. . Ialomița, sănătate. Fiind-că dumné-lui cinstit și credincios boerul Domniei-Mele Iordache Tufeanu Vel Stolnic, prin jalbă ne-a făcut arétare, cum că pe moșia dumné-lui ce se numesce Tufenii dintr'acel județ, avënd pădure poprită de ghindă, locuitorii ce sunt șeđetori pe acésta moșie i alții după în prejur și de prin alte părți o tae și o sfăramă pentru folosul și trebuința lor, cerënd porunca Domniei-Mele a o avé apêrată, pentru carele Vê poruncim Domnia-Mea, să cercetați și păzind orinduéla pădurilor, să dați nizamul cel cuviincios după obiceiul locului, ca locuitorii ce sunt șeđetori pe acésta moșie cu pădure, cari clăcuesc stăpânului moșiei, să aibă voe a tăia adecă numai pentru trebuința caselor lor făr'de plată, cum lemne de foc pentru încălđitul caselor lor, nuele, pari și alte mărunțișuri pentru casele lor, iar nu pentru vîndare și alișveris, căci pentru cherestele și lemne de vîndare aū datorie a plăti adetul pămîntului și așă vor avé voe de la stăpînul moșiei, nici pentru tréba de alișveris să nu sfărame și să stîrpéscă copacii cei roditori de ghindă, iar alții streini locuitori după alte moșii, cari clăcuesc și-și daū dijma la stăpînul moșiei unde locuesc, sunt popriți, și nu pot făr'de voe de la stăpînul pădurii a tăia lemne saū cherestea după moșia numitului boer. I saam receh gpd. — 1813 Maiú 9.

Carte de dumbravă poprită.

Dumné-vóstră ispravnicilor ot sud. . Ilfov, sănătate. Vê facem în scire, că la Domnia-Mea a dat jalbă credincios boerul Domniei-Mele Costache Micșunescu, cum că la vale pe Mostiște, unde se află lipsă de păduri, avënd dumbravă păzită cu multă ostenélă și cheltuélă, locuitorii împrejurenii o tae și o sfăramă pentru folosul și trebuința lor, cerënd poruncă Domniei-Mele a o avé apêrată, cum a fost și până acum; pentru care vê poruncim Domnia-Mea să cercetați și păzind orinduéla pădurilor după obiceiul locului, să dați nizamul cel cuviincios, spre a o puté avé păzită și apêrată de cătră locuitorii împrejurenii și alții streini să nu o tae și să o sfărame făr'de voe de la stăpîn saū de la omul seū, ca să se pótă cresce, spre a veni în stare bună, după cum și mai înainte a fost apêrată. I saam receh gpd. — 1813 Iulie 21.

Cod. LXXV, fila 70.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Pe acésta anaforă a departamentului câte trele părțile rêmâind mulțumiți și odihniți aū dat și adeverință în scris sub iscăliturile lor la cancelaria Divanului Domniei-Mele, mărturisită și de zapisul cel orînduit, care s'a vêđut și de cătră noi. Drept

ispravnicilor ai județului, ca întocmai să faceți urmare, ne îngăduind însă și pe stăpînul moșiei de a nu le face jăluitorilor vre-o supărare întru nimic la dreptu-

aceea, după a lor primire și mulțumire, o întărim Dómnia-Mea, și hotărîm ca întocmai să se urmeze. — 1813 Iunie 24.

(Pecetea gpd.)

Cod. LXXVI, fila 446.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Măriei-Tale de la această jalbă a locuitorilor birniei ot satul Râca-Nouă și Palanga, i-a înfățișat orînduitul zapciû înainte nóstră cu dumné-luî Pitarul Iancu Perdicularu, și făcînd cercetare, nu avû dumné-luî Pitarul vre-o altă dovadă că ar fi tăiat și jăluitorii 148 tufani și copaci, decât numai țice că sătenii Strâmbeni i-au arêtat și pe ei cu acea sumă tăiată, iar sătenii Strâmbeni în potrivă țiseră, că jăluitorii n'au tăiat lemne pentru trebuința caselor lor, ci numai pentru sārăria de la Zimnicea, de bellic, precum și jăluitorii țiseră tot prin blestem, că n'au tăiat nici un lemn pentru casele lor, ci numai bellicul din poruncă, care nu se cuvine a plăți; așă dar dintr'acestea eșînd dovadă de nevinovăția jăluitorilor, rēu s'au adus cu mumbașir, și gāsîm cu cale, cu luminată porunca Măriei-Tale, să fie slobođi a merge la casele lor, și dumné-luî Pitarul își va căutā paguba copacilor de la Strâmbeni, cari n'au tǎgăduit că au tăiat pentru trebuința caselor lor, precum cuprinde anaforaua ce am făcut între Strâmbeni cu dumné-luî Pitarul, iar hotărîrea rēmane a se face de cătră Măria-Ta. Ioan Greceanu Paharnic, Nicolae Medelnicer, Ianache Medelnicer, Scarlat Lambrino. — 1813 Iunie 16.

Ponturile ce s'au dat prin carte gpd, pentru apărarea pădurilor Lapoșul și Salcia a dumné-luî Vornicului Barbu Văcărescu.

Zemle Vlahiscolie. Dumné-vóstră ispravnicilor ot sud Saac, sănătate. Vē facem în scire, că dumné-luî Vel Vornicul Barbu Văcărescu, prin anaforā a făcut arêtare Domniei-Mele, cum că la moșile d-séle Lapoșul și Salcia dintr'acest județ, avēnd păduri oprite și păzite cu grea cheltuélă, de le-a adus în starea cea mai bună, și la trebuința ce a fost de tăiat cherestele pentru meremetul cetățîilor, s'a tăiat dintr'aceste păduri o sumă mare de cherestea, ca peste trei mii copaci roditori, cari în multă sumă de ani nu se pot aduce în starea lor, și pentru această învederatā pagubă și stricăciune ce s'a făcut la pădurile dumné-luî, pentru folosul și datoria patriei a cerut porunca Domniei-Mele, ca de acum înainte să fie apêrate aceste păduri despre tóte trebuințele locului ce vor eși pentru tăiat de cherestele domnesci, i pentru trebuința țerii și altele, care cerere a d-sale primind-o Domnia-Mea, poruncim dumné-vóstră ca de acum înainte la orî-ce trebuință de cherestele se va întîmplă a se cere, aceste păduri să fie cu totul apêrate și nesupêrate întru nimic, și ca să se păzescă apururea apêrarea pădurilor, s'a dat această carte a Domniei-Mele păzitorilor acestor păduri, prin care poruncim la toți de obște, ca întocmai să fiți următori, pentru nici un fel de trebuință a tăia și a strică pădurile acestea. I saam receh gpd. — 1814 Iulie 24.

(Pecetea gpd).

Cod. LXXVII, fila 191 v.

Vel Logofêt.

rile moșiei peste cuprinderea pravilnicescii condicii și obiceiul pământului. — 1813
 Aprilie 22.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Prea Înălțate Dómne,

Ascultând luminată porunca Înălțimii Tale, ce mi se dă la această jalbă, am adus pe jăluitorii înaintea mea și mai întâiu făcându-le cercetare, nici unul nu s'a u dovedit streinî, ci toți strămutați de prin satele județului Vlășcei, încă unii și slujitori de la căpitănia Hodivăi, numai trei dintr'înșii s'a u dovedit a fi din hazul Giurgiului, dar nu streinî, ci și aceștia după vremi fugiți de aici din țeră, și cererea ce fac de a fi slobođi a merge la pământurile lor, nu este alt decât să se strămute din loc, să se împrăstieze prin satele Vlășcei, să se apropie de margine, ca să se căcirdisescă în hazuri. Ci de vreme ce ei sunt legați cu lude în Visterie, să fie luminată porunca Înălțimii Tale cătră dumné-lor ispravnicii județului, să-i deă cu chezășie, ca să nu se strămute din locul lor, și să-i îndemneze a se apucă și de munca pământului, slobođindu-se și vitele de jug ce ȃic că le a u ispravnicii în pază, pentru ca să-și facă seménăturile de primă-veră, iar câți a u apucat de s'a u strămutat dintr'înșii și și-a u făcut seménăturile de tómnă împrejurul satului, de vor fi strămutați în cuprinsul acestui județ, să trimiță să-i aducă la urmă-le, iar de se vor fi strămutat mai cu depărtare, să facă fôe de tóte acele seménături cu numele stăpînului și să o trimiță la Visterie, ca să fie sciut, și când nu vor veni la urmă-le până la vremea secerișului, ca să se așeze cu locuința în siliștea lor, de unde s'a u strămutat, să se ieă acele seménături pe sēma Domniei, cum și jăluitorilor să nu li se facă de cătră ispravnicii vre-o supērare mai mult peste starea și puterea lor, nici stăpînul moșiei să nu-i supere întru nimic la clacă și alte dreptăți ale moșiei, peste obiceiul pământului, iar peste cele ce ȃic că a u rēspuns în vremea trecută în bani la stăpînul moșiei, din cercetarea ce am făcut, m'am adevērit că într'aceștia chip le-a fost așeđămîntul ce a avut cu dînșii, ci pentru acēsta rēmâne la hotărîrea Înălțimii Tale. — 1813 Aprilie 19.

Vel Vistier.

Carte deslegată de ferirea dumbrăviî dumné-lui Vel Căminar Nicolae Văcărescu, ce o are dincóce de Colentina pe moșia dumî-sale.

Zemle Vlahisicoie. Fiind că dumné-lui Căminarul Nicolae Văcărescu prin jalbă a făcut arētare Domniei-Mele, cum că dumbrava *ce are la Bănēsa*, dincóce de Colentina, pe moșia părintēscă a dumné-lui, sădită și păzită cu multă ostenelă și cheltuélă, care este și ca o podóbă politiei, ar fi mergēnd unii cu pricină că este trebă domnēscă, o sfāramă și o tae, cerēnd porunca Domniei-Mele de a o avē apērată. Decī acēstă dumbravă mică, ce este și podóbă politiei în ochii tuturor, cunoscut este că s'a făcut și s'a păzit cu îndestulă cheltuélă și ostenelă, care de nu va avē și de acum înainte aceeași pază și ferire, în adevēr este că îndată se va sfirși; dām dar acēstă domnēscă nóstră carte la mâna omului ce-l are păzitor, prin care poruncim atāt domniei-vóstre ispravnicilor ot sud Ilfov, cât și la toți alții câți se cuvine, ca să dați mână de ajutor orînduitului spre a fi ferită și păzită acēstă dumbravă de cătră toți, să nu tae nici să strice dintr'acēstă dumbravă cu nici un fel de numire sau trebuință, ci să fie tot-deauna apērate. I saam reche gpd.—1814 Iunie 24.

Cod. LXXV, fila 95 v.

p.) Tĕraniĭ cari răsvrătiaă pe consăteniĭ lor în contra statului, ori a proprietății, erau cel puțin strămutați prin alte sate de o depărtare de 6 ore de la al lor.

În Ion Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoe.

După cum a găsit cu cale dumné-lui Vel Vistierul printr'acéstă anafora, o întărim și Domnia-Mea și poruncim dumné-vóstră ispravnicilor ai județelor, ca întocmai să faceți urmare, precum mai jos se cuprinde.—1816 Iulie 21.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Cod. LXXXV, pag. 185.

Prea Înălțate Dómne,

Arăt Înălțimii Tale că plângerea locuitorilor satului Poenari din sud Ilfov, după multe cercetări ce a făcut Visteria, nu este alta fără numai trei frați dintre sătenii lui anume: Dumitru Ciungul, Năstase și Niculae, uniți fiind întru răutate, patru ani sunt de când feluri de chipuri răsvrătitóre metahirisesc, nu numai că nu se supun a-și plăti dăjdiile lor, ci sunt și dătători de rele pilde celor-l-alti locuitori ai satelor, aprópe fiind în multe rînduri dintr'a pîrîților pricină a se sărgălui siliștea fără de a fi altă pricină cât de mică; ci, de se va găsi cu cale de cătră Înălțimea Ta, pentru desăvîrșita odihnă a locuitorilor, pe de oparte dumné-lor ispravnicii județului, prin într'adins credincios al ispravnicatului, mai întâi să cerceteze la fața locului și câtă rămășiță vor dovedi din dăjdii i alte orîndueli asupra pîrîților trei frați, să împlinésă de la dînșii și să o deă jăluitorilor, ca să plătescă și numiții de pe unde s'au împrumutat pentru dînșii, iar pe de altă parte să-î ardice pe câte trei cu tóte ale lor și cu lude ce se va cuveni după a lor putere să-î așede cu dajdia, împărțiți prin alte sate depărtate de jăluitori, cale de șese césuri, ca să nu mai pótă avé chinonie unii cu alții. Părerea mea într'acést chip este, iar hotărîrea cea desăvîrșită rămâne a se face de cătră Înălțimea Ta.—1816 Iulie 8.

Vel Vistier.

Tĕraniĭ sunt obligați a se strămută la alt loc, în interesul proprietății.

În Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoe.

Cu cale fiind anaforaua acésta a dumné-lor veliților boeri, poruncim Domnia-Mea dumné-vóstră ispravnicieilor ai județului, ca să faceți cercetarea de mai jos arătată, cu urmare întocmai precum într'acéstă anafora se cuprinde și să însciințați Domniei-Mele.—1816 Iulie 3.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Prea Înălțate Dómne,

Pe acéstă alăturată alegere ispravnicésă și a departamentului, neremăind odihniți locuitorii ce șed în luncă la Pitesci sud Vlașca, din luminată porunca Măriei-Tale orînduitul zapei Vătaf de aprodi, i-a adus înaintea noastră pre trei din-

tr'inșii, anume: Petre Bobirică, i Dinu frate-său și Șerban ot Popesci, față cu Petrache biv III Logofet stăpînul moșiei, dîcînd acești locuitori prin apelația ce au dat, că din vechime s'au aflat acolo șeșetori moșiei și părinții lor, cum și ei, unde au case, ogrădi și alte nămești și că le este cu neputință a se mută în deal, căci sunt omeni scăpătați, cu case grele și cu slujbă domnască, dirvarî, cărbunari ai luminatei Curții Măriei-Tale și alți dajnici ai Visteriei și că în deal nu se pot face nici puțuri, fiind locul înalt, unde ridicînd pîritul câte-vă case din satul lor de le-a adus în deal, s'au căsnit vre-o trei ani de zile să facă puțuri și vedînd că nu pot, eră să se întorcă înapoi și neprimindu-i pîritul nici într'un chip, le-a plătit casele cu bani și le-a îngrădit cu garduri și acei omeni au fugit, și că atît Popesca ce ținea moșia mai 'nainte, cît și pîritul, după ce a cumpărat-o în doi ani, nu i-a supărat a se mută, iar pîritul răspuse, că tôte satele din partea locului sunt puse pe deal iar lunca Argeșului o au pentru arături de bucate și liveți de fin, fiind locul rodos, cum și pe moșia lui în deal sunt 28 de case, cari se îndestulază cu apă de puțuri, după cum și jăluitoarii mutându-se acolo să le dea povîrnit spre vale, unde pot să-și facă puțuri, iar a mai ședé acolo în luncă nu-i primesce, căci în toți anii fac stricăciune vitele lor la bucate și se păgubesc atît cei cu bucatele, cît și el de dijmă și că nici cei de mai 'nainte stăpînitori nu i-au primit a fi în luncă, dar ei au șeșut în silnicie, după cum ne arată un răvaș al Șetrarului Mateiu Popescu, fiind cătră un Pană, că n'are voe să se mute în vale, asemenea și veduva fiica Popescului, de la care a cumpărat el moșia, în multe rînduri s'a judecat cu jăluitoarii, cari au dat și zăpis că se vor mută în deal și urmatori n'au fost, ci șed în silnicie de fac stricăciune bucatelor și când se orînduiesc ispășitori, dosesc și rămân cei cu bucatele stricate, păgubași, după care arată pîritul spre dovadă o jalbă a Vătafului de cărbunari, că căți-vă locuitori din deal, ce au dat-o către isprăvnicatul Vlascei, în anul trecut, și de la isprăvnicat s'au trimis cu însciințare cătră Măria Ta, în care jalbă se plîngea, că din pricina jăluitoarilor, căți se află cu locuința în luncă, nu numai lor li se face pagubă la bucate și legumi, ci și stăpînului moșiei la rodul pomilor ce are în luncă, unde unii și-au făcut locuința cu viclesug, iar alții în silnicie de vre-o câți-vă ani încóce, cu cari în doué rînduri s'a judecat stăpîna moșiei cea mai dinainte și au dat și zăpis la isprăvnicat, că se vor mută în deal și urmatori n'au fost, rezemându-se la silnicia lor, căci sunt cărbunari domnesci, pentru care cerînd acei jăluitoari să li se orînduiesc ispășitor la fața locului, a le ispăși paguba și a le face împlinire, au rînduit isprăvnicii slujitori, ca luând pe preotul satului, să mērgă să ispășescă stricăciunea și să aducă fôe iscălită de preot i pe cei ce au făcut paguba, spre a o împlini și au însciințat zăpciul plășii, că toți locuitorii din luncă au fugit nestând de față a se face ispășania, iar un Mateiu Cărbunarul s'a împotrivit cu înjurături, dîcînd că nu voesc să facă ispășania, așijderea scrie în alegerea isprăvnicască, că a făcut arêtare și Medelnicerul Nicolae, vameșul județului, cum că chiar unul din locuitorii din luncă, anume Mateiu Bureanu, a arêtat că s'a judecat stăpîna moșiei cu dînșii la isprăvnicat și i-a îndatorat judecata a-și mută casele din vale în deal și urmare n'au făcut. Decî, fiind că atît stăpînul moșiei, cît și locuitorii din deal se jăluesc, că cei ce șed în luncă le pricinuesc stricăciune și pagubă cu vitele lor la bucate și liveți și apoi când este să se facă ispășanie, ca să plătescă paguba dosesc, și fiind-că acei locuitori din luncă pricinuesc, că acolo în deal nu pot face puțuri, iar Petrache stăpînul moșiei dice, că are loc să le dea în deal povîrnit spre vale, unde pot să-și facă puțuri

acolo unde le dă Petrache loc, ca să se mute și să însciințeze Măriei, Tale și atunci se va da izbănire pricinii, iar hotărîrea rămîne la Măria Ta.—1816 Maiu 26.

Radu Golesecu biv Vel Ban, Barbu Văcărescu Vornic, Dumitrache Racoviță Vel Vornic, Grigorie Filpescu Vel Vornic, Mihalache Racoviță Vel Logofêt, Iordache Golesecu Vel Logofêt, Toma Crețulescu Vel Logofêt (1).

Cod. LXXXV, fila 164.

q). Caragea face și din brutării un monopol al proprietarilor de moșii (1).

r). Neînțelegerile dintre proprietari sau arendași cu țeranii, proveniau adesea și din cauza nedreptei măsurătorii cu stînjenu și cu banița, ceea-ce va ocasionă procese diverse și trimitere de stînjenu și de banițe cu pecetea Visteriei (2).

Numerose sunt, cum se vede, procesele de la dreptul de cărciumă dintre țeranii și proprietate (3).

Un act extraordinar cunoscem din domnia lui Caragea. Acela este chrisovul dat locuitorilor Slătioareni din Romanați, ca să-și aibă privilegiul vîndării rachiului peste tot anul, iar al vinului numai pînă la 6 Decemvrie. Asemenea claca să o plătescă în bani, câte un zlot de casă pe an și dijma să se ieă ca la alte moșii. Domnitorul le mai acordă și alte privilegii și scutiri, pentru că satul Slătioara fusese sat de moșneni pînă ce Alex. Ipsilant, în întăia lui domnie, îl dăduse Vornicului Pârșcoveanu. Iată chrisovul:

Hrisovul locuitorilor Slătioareni de privilegiurile ce au cătră stăpînul moșiei și cu anafora întărită s'a hotărît în urmă, căți să fie la acest privilegiu, adecă cei vechi.

Dat-am Domnescul nostru hrisov locuitorilor birnici din satul Slătioara sud Romanați, ca să aibă privilegiul ce l-au avut pînă acum, adecă vîndarea rachiului să fie slobodă la toți locuitorii pentru tot anul în tătă vremea, cum și la vîndarea vinului să aibă slobodenie, numai de la culesul viilor pînă la ziua de Sf. Nicolae, Decemvrie 6, a se vinde vinul locuitorilor făr'de poprire și făr'de nici o dare la stăpînul moșiei, iar de la Sf. Nicolae înainte să se vîndă vinul stăpînului moșiei; așijderea și claca să o plătescă de casă câte un zlot pe an, nesupărându-se de lucru, iar la dijmuri să se urmeze, cum se urmază și la alte moșii; asemenea și podul de la trecătorea apeii Oltului să-l aibă locuitorii pe sēma lor tot-deauna și să deă locuitorii la stăpînul moșiei pentru venitul podului, pe fie-care an câte taleri 150, deosebit să fie și apēja de vamă la vitele ce vor cumpără de la sătenii lor și le vor tăia la scaune în satul lor, pentru alișverșul lor, pentru că această moșie din vechime fiind fost slobodă domnescă, răposatul Domn Alexandru Vodă Ipsilant întru

(1) Veđi anexa din vol. acesta X, partea B.,

(2) Veđi anexa relativă mai departe în acest Tom. X, partea B.

(3) Idem, idem.

întâia Domnie a hărăzit-o la răposatul Vornicul Pârșcoveanu, dar iarăși Domnia-Sa și cu alți răposați Domni din urmă au împărțit și pe locuitorii ce sunt ședători pe această moșie cu privilegiurile ce se arată mai sus, ca să fie adecă apăsători de clacă, dând numai câte un zlot pe an, i slobođenia vinđării rachiului să o aibă pe tot anul, și slobođenia vinđării vinului de la culesul viilor până la Sf. Nicolae, și stăpînirea podului la trecerea apei Oltului să fie pe sēma lor, cu dare de taleri 150 pe an la stăpînul moșiei și apăsarea de vamă la vitele ce vor cumpără de la sătenii lor și le vor tăia la scaune în satul lor, cari tōte acestea li s'au dat, nu ca un obicei al pămîntului, ci ca o milă și hărăzire Domnescă, pentru care am vedut la mîna lor și sineturi Domnesci, însă carte a răposatului Domn Alexandru Vodă Moruz cu let 1794 Iunie 20, i hotărîre a răposatului Alexandru Vodă Ipsilant cu let 1797 Fevruarie 15, i carte de judecată ce s'a urmat din let 1804 între acești locuitori cu răposatul Medelnicer Radu Bengescu, ce eră stăpîn prin zestre aceștii moșii Slătioarei, și hotărîre cu Divan a răposatului Constantin Vodă Ipsilant, tot dintr'același let 1804 Iunie 30, prin care tōte acestea li se întăresc privilegiurile ce se arată mai sus; pentru cari privilegiuri viind cu jalbă și cătră Domnia-Mea, numiții locuitori Slătioareni, arătând aceste sineturi și dicînd dumné-ei Ecaterina Fărfăraia, stăpînă acestei moșii, vinđend-o statornică la Sērdarul Polihronie, ca să nu li se smintēscă mila ce o au prin sineturi Domnesci, au cerut să li se întărescă și de către Domnia-Mea privilegiurile ce au avut, a căror jalbă rînduind-o la dumné-lui Vel Logofētul de Tēra-de-sus, ne-a făcut arētare prin anaforă de la 7 ale trecutei lunii lui Aprilie atāt de cuprînderea privilegiurilor ce se arată mai sus, cāt și de numita moșie, că dumné-ei Ecaterina Fărfăraia, care a avut această moșie coborită prin zestre de la răposatul Vornic Pârșcoveanu, întaiiu la mîna dumné-ei, apoi dumné-ei a vinđut-o statornică la Sērdarul Polihronie și cum că cumpărătorul are să stăpînescă dreptatea ce a avut-o dumné-ei Ecaterina Fărfăroia, iar privilegiul locuitorilor are să se păzescă cu ori-cine va fi stăpîn, care anaforă de la trecuta lună a lui Iulie 11, cu milostivire cătră locuitori am întărit și Domnia-Mea, ca să se păzescă privilegiul locuitorilor, ce au avut. Drept aceea, pentru mai buna întemeere a acestor privilegiuri ale lor, ce se arată mai sus, ca să se păzescă tot-deauna cu neștrămutare, am întărit acest Domnescul nostru hrisov cu însăși Domnescă Nōstră iscălitură și pecete, i cu credința prea iubiților Domniei-Mele fii: Gheorghe Caragea Voevod, Constantin Caragea Voevod, martori fiind și dumné-lor cinstiți și credincioși boeri veliți ai Divanului Domniei-Mele: pan Radu Goleșcu Vel Ban, pan Grigorie Brâncoveanu Vel Spătar, pan Barbu Văcărescu Vel Vistier, pan Dumitrașco Racoviță Vel Vornic de Tēra-de-sus, pan Mihalache Manu Vel Logofēt de Tēra-de-sus, pan Grigorie Băleanu Vel Vornic de Tēra-de-jos, pan Alexandru Mavrocordat Vel Postelnic, pan Constantin Dudescu Vel Vornic al treilea, pan Petrache Ritoridis Vel Logofēt al streinelor pricinii, pan Iordache Știrbei Vel Vornic al Obștirilor, pan Nicolae Goleșcu Vel Logofēt de obiceiuri, pan Alexandru Filipescu Vel Logofēt de Tēra-de-jos, și Ispravnic pan Mihalache Manu Vel Logofēt de Tēra-de-sus; și s'a scris hrisovul acesta întru al șeselea an dintru întâia Domnie a Domniei Mele, aici în orașul scaunului Domniei-Mele, Bucuresci, la anii de la nascerea Domnului Dumneđeșu și Mântuitorul nostru Isus Hristos 1817 Octomvrie 6, de Mihael Logofēt de Divan.

(Iscălitura și pecetea gpd.).

Mihalache Manu Vel Logofēt procitoh.

Cod. LXXVII, fila 276 v.

s). Locuitorii de la Gherghița se jăluiesc asupra epistaților Mitropoliei proprietară, că aceștia îi asupresc îndatoririle ce au, primind unii carte de blestem la afirmațiunea lor. Se face anchetă din ordinul Domnitorului. Se aleg nenorociții cu bătae câte 200 toege fie-care, ca răsvrătitori și mincinoși și ca *stricători ai pădurilor Mitropoliei*. (1)

(1) *Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.*

Cât pentru pricina pădurii, cu cale fiind anaforaua acésta a dumné-lor veliților boeri, o întărim Domnia-Mea și hotărîm, ca întocmai să se urmeze, iar pentru urmările acestor locuitori, de vreme ce prin cercetarea de la fața locului a orînduitului nostru s'a dovedit, precum mai jos se arată, că sunt adecă mincinoși și călcători de jurămînt și că cei răsvrătitori dintre ei sunt aceștia ce pe anume se arată mai jos, adecă: Cârștian Cojocarul ot Merii Petchii și Négu sîn Stan ot Ciumați, precum orînduitul cercetător în insciințarea sa ce a făcut cătră Domnia-Mea îi arată pe anume, de aceea atît pentru a lor înfrinare și înțelepțire, cât și ca să fie pildă altora asemenea ca ei, volnicim pe credinciosul boerul Domniei-Mele, Slugerul Ioniță Chirișescu, orînduitul cercetător, să mérgă și prin ajutorul ispravnicilor județului, aducînd pe mai sus numiții răsvrătitori, chiar acolo în fața locului să-i pue în falangă în vileag, și să le dea câte 200 toege fieș-căruia, cărora să le dea apoi a înțelege că, de se vor mai purtă și de acum înainte cu asemenea urmări de nesupunere și răsvrătitoare, pedépsa lor va fi spânzurătorea. — 1816 Aprilie 27.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Cod. LXXXII, fila 416.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Măriei Tale, ce ni s'a dat la alăturatul tacrir al Slugerului Ioan Chirișescul, cercetătorul ce a fost orînduit de cătră Măria Ta, a cercetă prigonia ce au locuitorii ot Gherghița cu epistații moșiei sfintei Mitropolii de acolo, am făcut cercetare, și atît din cele scrise în tacrir, cât și din cele ce ne arată prin graiū, luarăm înțelegere, că după arătarea ce a fost făcut de acei locuitori de dijma porumbului i a finului, cum că li s'a luat de epistații moșiei, primind unii și carte de blestem, li s'a făcut socotélă și găsindu-se óreși-care năpăstuire, a fost trimis orînduitul cercetător insciințare cătră Măria Ta, de la 30 ale trecutului Martie, cum că li se face acelor năpăstuiți împlinire, prin care insciințare cerênd numitul Sluger povățuire, cum să urmeze la madéua finului și la măsurătorea pogónelor de porumb și orînduind Măria-Ta acea insciințare a sa în cercetarea noastră, am făcut Măriei-Tale anaforă, de la 5 ale acestei următore luni, în ce chip am găsit cu cale a se face urmare la aceste două madele, i pentru pricina gâlcevii, a se vedé de cătră Măria-Ta în ce chip a dovedit cercetătorul și a se da poruncă cum să urmeze, iar cum arată Slugerul că pîrile locuitorilor, cum că i-ar fi încărcat epistații la dijma porumbului și a finului, s'au dovedit mincinoșe, căci măsurându-se pogónele de porumb de astă tómnă ale unora din davagii și ale altora din sudiiți ungurenî, s'au găsit mai multe decăt pe câte diceau ei că au plătit dijma, și că cei mai mulți ce au primit carte de blestem nu sunt pravoslavnicî, ci unii de la satul Merii-Petcăi sudiiți, iar vre-o 5 de la Gherghița nu sunt ómeni vred-

t). Satele plăeșeci din Rucăr și Dragoslavele capătă de la Caragea o

niță de credință și nisce desnădăjduiți și becisnici, din cari unii au primit blestem în zadar fără de a avea porumb arat, și cum că, după cum aceștia s'au dovedit mincinoși din măsurătorea pogónelor de astă toamnă i la baniță nepotrivite arăturile lor, se dovedește că și celelalte pîri ce au făcut pentru doi ani mai înainte, cum că i-au năpăstuit epistații la dijma porumbului și a finului, sunt mincinoși și numai din răutatea unor turburători ce i-au arătat prin altă înscințare a sa, vrînd aceia să păgubescă sfînta Mitropolie, ca să-și pótă dobîndi alt cuget al lor, au rădicat și pe alți mulți sătenii cu feluri de pîri și categorii mincinoșe asupra epistaților, pricinuind pagubă și cheltuélă săracilor sătenii, în vreme ce însuși unul dintr'aceia ce venia la cercetător a se scrie de năpăstuirii, dicea că sunt siliți să vie ca să se arête nume multe de davagii, căci, de nu vor veni, le dicea zurbagiții, că au să pătîmescă răutate și încărcături de cheltueli, după cum arată cercetătorul, că și însuși el a avut pe un Ioniță Giura, dicînd cătră unii din sătenii că, de nu vor veni a se scrie, au să plătescă tótă cheltuéla, făcîndu-le și alte înfricoșări. Deci după această arătare ce face acum orînduitul cercetător, că cei ce au primit blestem nu sunt pravoslavnicii ci uniați, cari s'au dovedit și călcători de jurămînt, cum și pîrile lor fără cuvînt și mincinoșe, se cuvine a rămîne epistații aperați de pîrile lor și a se face și căduta cercetare răsvrătitorilor ce le-au dat pricină de s'au pornit cu pîri mincinoșe, i zurbagiilor ce au făcut gâlcévă și s'au arătat cu obrăsnicie, după cum se va găsi de cătră Măria-Ta cu cale, iar pentru stricăciunea ce s'a făcut la pădurea Mitropoliei, care o aveă poprită, bez cea-l-altă parte de pădure, ce este lăsată slobodă pentru trebuința locuitorilor ce șed acolo pe moșie, fiind-că pădurile poprite se păzesc cu pădurarii într'adins nelipsiți din pădure pentru pază, iar acolo ne arată însuși Slugerul Ioan, că pădurarul nu șede în pădure să păzescă, ci șede în sat, și nu se scie cine câtă stricăciune a făcut, de aceea nu se pot îndatoră la plată, iar de acum înainte vor orîndui epistații pădurarii a păzi napristan în pădurea cea poprită, să nu se tae de nimeni, iar în pădurea nepoprită să aibă voie locuitorii ce șed pe însăși acea moșie și clăuesc Mitropoliei, ca să-și tae lemnele ce le vor fi trebuincioșe pentru casele lor, iar hotărîrea rămîne la Măria-Ta.—Radu Goleșcu biv Vel Ban, Barbu Văcărescu Vel Vornic, Dumitrașco Racoviță Vel Vornic, Grigorie Filipescu Vel Vornic, Mihalache Racoviță Vel Logofăt, Iordache Goleșcu Vel Logofăt, Nestor Clucer.—1816 Aprilie 21,

În Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahisioie.

Fiind-că din osebita anaforă ce ne-au făcut dumné-lor veliții boeri, de la 21 ale aceștii luni, pentru urmările acestor locuitori, ce s'au arătat pîriși ai sfîntei Mitropolii, asupra madelei obiceiurilor pămîntului, ne-am pliroforisit, că numiții s'au dovedit în fața locului, prin cercetarea orînduitului nostru, mincinoși, răsvrătitori și călcători de jurămînt, hotărîm ca sf. Mitropolie să rămîne cu totul în pace și nebîntuită de aceste pîri ale lor, ce făceau până acum.—1816 Aprilie 27.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt

Cod. LXXXII, pag. 417.

nouă recunoscere a situațiunii lor privilegiate, ca unele ce dau plăeși

Prea Înălțate Dómne,

Am vădut alăturata însciințare ce a trimis cătră Măria-Ta, Slugerul Ioan ce este orînduit de Măria-Ta cercetător la prigonirile ce au locuitorii clăcași ot Gherghița, cu epistații aceeași moșii a sfintei Mitropolii, prin care la unele madele, ce ȳice că sunt întuncate și nu se pricepe cum să urmeze, cere povățuire și făcend chibzuire la întrebările sale, după cum ni se poruncesce, arêtăm Înălțimii Tale în ce chip se cuvine a se urmă, adecă:

Pentru madéua finului ce arată cercetătorul, că unii din locuitorii au avut obiceiū, să deă din cinci copiți una, alții, adecă streiniū sudiți cei cu zapisul, din trei una și alții, cari n'au avut liveđi și avend trebuință de fin s'ar fi învoit a cosi în liveđile Mitropoliei și a luă ei finul jumătate și Mitropolia jumătate, iar la vremea dijmei avend trebuință de tot acel fin pentru vitele lor, s'au rugat de epistați de li s'a lăsat tot finul pe séma lor, și după socotélă pe câte care au pus epistații, cu tahmin au și plătit epistaților, de car po parale 60, și în urmă, cărând finul la casele lor cu care mari cu câte patru și șese boi, cari ei singuri au arêtat la cercetător că puteă să vie un car de acelea opt și nouē stinjeni, și unde eră pus de epistați un om ȳece care, acel om arată acum, că a dus la casa lui cu mijlocul ce s'a ȳis mai sus numai 5 sau 6 care și pe acésta a și primit carte de blestem, la acésta se cuvine să urmeze cercetătorul într'această chip, adecă să nu se facă socotéla după numărul carelor mari cu câte 4 și 6 boi, cu care au cărat locuitorii finul la casele lor, ci să se facă pe numărul de care de cele obicinuite cu câte doi boi, și pentru câte acest fel de care cu doi boi vor primi locuitorii carte de blestem, că a fost într'acel fin cosit din liveđile Mitropoliei, să li se socotéscă plata de car po parale 60, după cum s'au învoit cu epistații și de li se va fi luat ce-vă mai mult, să li se întorcă înapoi, iar de vor fi dat mai puțin, să împlinéscă și rămășița tot în bani, după învoela ce au făcut.

Pentru măsurătorea pogónelor de porumb, în anaforaua noastră după care s'a dat și luminată întărirea Măriei-Tale a se face urmare, scrie, ca măsurătorea acésta să se facă cu prăjina cea obicînuită; acea prăjină obicînuită noi scim că este de 18 palme Domnesci și un pumn, precum scrie cercetătorul că s'a adevérit și de la alții streini, i de la chiar unii din locuitorii adiafori, iar nu este de palme 24, precum arată cercetătorul, că cu acest fel de prăjină mare și ne-obicînuită cer locuitorii să se facă măsurătorea pogónelor, care cerere a lor fiind nedrêptă, nu se cuvine a primi, ci să se deă luminată porunca Măriei-Tale cătră orînduitul cercetător, ca cu prăjina cea obicînuită de 18 palme Domnesci și un pumn, să se facă măsurătorea pogónelor de porumb.

Iar pentru pricina gâlcevii, fiind-că în luminată buiurdizma Măriei-Tale se poruncesce cercetătorului, ca să facă cercetare atât prin alte doveđi, cât și prin carte de blestem, și în ce chip va dovedi adevêrul să însciințeze Măriei-Tale, ca să dai apoi Măria-Ta cuviinciósa poruncă de urmare, și fiind-că arată cercetătorul prin însciințarea sa, în ce chip a cercetat și a dovedit, rămâne a se vedé de cătră Înălțimea Ta cele ce scrie cercetătorul pentru acésta, și a se da poruncă cum se va găsi cu cale de cătră Înălțimea Ta.—1816 Aprilie 5.

Radu Golescu biv Vel Ban, Dumitrașco Racoviță Vel Vornic, Grigorie Filipescu Vel Vornic, Teodorache Văcărescu Vel Vornic, Nestor Clucer.

de paza marginei și a potecelor din munte. Actele de scutire și de privilegii sunt cele următoare:

Hrisovul sătenilor ot Dragoslavele.

Dat-am cartea Domniei-Mele la mâna pârcașilor de la satul Rucăr-Dragoslavele din sud Muscel, cari prin jalbă, întru cea dintâi luminată domnie a răposatului întru fericire Domn Alexandru Vodă Ipsilant, arătând că în vremea răsămirei Rușilor ot let..., cel de atunci vătaf al plaiului Dâmboviței, s'a fost întins de a luat și aceste sate în cuprinsul satului Plăeșescii, cu care mijloc le făcea multe cereri, luându-le câte o lână și câte un miel și câte un caș de fiesce-care stână, și altele asemenea, și cerea să se deosebescă de plaiu, să fie supuși ispravnicilor județului, și sub ascultarea vameșilor de Dragoslavele, cum și mai nainte ar fi fost, arătând la acésta drept dovadă câte-vă hrisóve vechi ale multor răposați frați Domni cu care îi deosebiă de plaiuri; în protivă atunci a arătat vătaful de plaiu o carte a Domniei-Sale răposatului întru fericire Domn Alexandru Vodă Ghica, cu care da aceste sate vătafului de plaiu a le avé plăeșesci. Decî Măria-Sa, orînduindu-i la dumné-lor veliși boeri spre cercetare, a ales a fi mai de folos la interesurile țării cu a fi osebite, însă mai întâi să deă zapisele la Visterie, că vor păzi și vor străjui drumul și potecile din plaiul lor fórte cu privighere și când se va pricinui ori-ce întîmplare în potruva orînduelilor țării și a marginei, să aibă a da séma pentru care prin anafora arătând Măriei-Tale, și cu cale găsind-o acea alegere a dumné-lor velișilor boeri, a orînduit pe dumné-lui vel Vistierul de a primit zapise cu aceste legături la Visteria gospod, după care a și dat cartea Măriei-Sale la mâinile lor cu cuprindere, ca să fie osebiți de satele plăeșesci, nici un fel de amestec cu dinșii să nu aibă vătaful de plaiu, să fie apérași de lăna i de mielul și cașul ce luă de la stînă și de tóte alte cereri, fără numai să fie supuși ispravnicilor județului la orînduelile Visteriei, și să aibă a păzi drumul și potecile fórte cu privighere a nu se întîmplă cât de mică pricinuire în potruva orînduelilor țării sau spre paguba vămii, că atunci după zapisul ce au fost dat ei, vor avé a răspunde și la pricinile ce se vor face în satele lor, cum și la pripasuri, vătaful de plaiu să nu se amestece, ci cei ce vor avé Vornicia, fiind-că acestea sunt la Vornicie, care carte a Măriei-Sale fratelui Constantin Vodă Ipsilant scrisă cu let 1775 Iulie 10, cum și altă carte a Măriei-Sale fratelui Constantin Vodă Ipsilant, fiul răposatului întru fericire mai sus arătatului Domn, cu let 1807 Maiu 15, prin care întăresce și înnoesce acest privilegiu, vedédu-se și de cătră Domnia-Mea, am binevoit, de vreme ce milostivul Dumneđeu ne-a învrednicit și pre noi cu domnia acesti pravoslavnice creștinesci țeri, de am înnoit și am întărit, și printr'acéstă carte a Domniei-Mele privilegiul acesta, ca să li se păzescă întocmai și întru tóte, precum se cuprinde mai sus. Drept aceea, poruncim Domnia-Mea dumné-vóstră ispravnicilor ai județului, vameșilor și ție vătașe de plaiul Dîmboviței, nici un fel de supărare să nu vă cutezați a face numitelor sate de acum înainte în potruva poruncii Domniei-Mele.

Scris de II Vistier Eftimie Logofet calemului jălbilor Visteriei, la anul de la Hristos 1813 Octomvrie 27.

Cod. LXXVII, fila 347 v.

În Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahisicoie.

Anaforaşa acésta a dumné-lor Vel Logofeşi de Téra-de-jos şi de-sus, cu cale fiind ca următóre ponturilor şi catalogului vânilor, întru tóte o întárim Domnia-Mea şi poruncim dumné-vóstrá ispravnicilor ai judeţului, ca întocmai să faceşi urmare şi după ce veşi împlini de la píritul vameş, tóte câte va fi luat de la jáluitorí în potríva acéstei anaforá, pentru fieş-care pont să însciinţaşi apoi Domnjei-Mele, de sunt adevérate acéste în potríva urmári ale píritului? ce om este? şi de unde se trage de felul lui? ca să dăm cuviincioşa poruncá, şi de vor fi adevérate acéste urmári ale lui, să împlinişi de la dînsul şi câte cheltueli jáluitorilor s'au pricinuit, cu venirea aici şi întórcerea lor înapoi. — 1813 Maiú 12.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofét.

Prea Înălţate Dómne,

Dupá luminată porunca Máriei-Tale, ce mi se dá la acésta alăturată jalbá a locuitorilor de la satul Rucár sud Muşcel, făcând cercetare, védui la mâna lor acéste sineturi, însă:

7184, de ani 136, hrisov al réposatului Domn Duca Vodá, ce-l dá locuitorilor din satul Rucáru, ca să fie în pace de vama pânei şi a málaiului şi alte bucate ce aduc din ţerá pentru hrana caselor lor, i de miel de turmá i de círduri de cátrá scheleri, veri-carí ar fi scheleri la Dragoslavele şi de cátrá cálugárii carí sunt puşi de mánástirea Câmpu-lungului la schelá, de nimeni supéraşi să nu fie.

7215 Septemvrie 9, de ani 106, carte a réposatului Constantin Vodá, prin care iaráşi poruncesce a nu se supérá de vamá pentru cele ce duc de hrana caselor lor.

1760 Aprilie 14, de ani 53, cartea réposatului Scarlat Vodá Ghica, prin care arată cá a véđut asemenea carte şi a réposatului Nicolae Mavrocordat, ca să fie apéraşi de vamá şi le-a dat şi Mária-Sa acésta carte prin cercetare de judecatá înaintea dumné-lor velişilor boeri, cáci cautá vameşii a le luá vamá câte doué sute de bani de butea cu vin, cum erá cel ce îl scóte peste hotar şi prin sate, nefind fost obiceiú a se luá vamá, le dá apérare, ca pentru vinul ce-l vor duce în satul Rucáru i Dragoslavele, pentru trebuinţa locuitorilor, să nu se supere de vamá şi la catalógele i ponturile vânilor ce au dat după vremi, fiind orînduit ca cele ce vînd şi cumpérá locuitorii între ei, ori vite sau seménături pentru hrana lor, să nu se supere de vamá, acésta se pázesc în tótá ţera Máriei-Tale, şi acum iar la jáluitorí, cáci sunt aprópe de hotar, şi este vameş acolo în satul lor, al schelei Dragoslavelor, care vâmuesce lucrurile ce sunt slobode şi es din ţerá, nu numai ale altora, ci şi chiar ale acestor locuitorí Rucáreni, la cele ce scot afará peste hotar, plátesc şi ei vama ca şi cei-l-alţi; aşjderea privighézá numitul vameş şi pentru cei ce vin de dincóce, la care este orînduit a luá vama, iar la Câmpu-lung fiind din vechime ridicată vama cu totul, nici de cum vameşii Domnesci nu intraú, ci numai de la cei streini ce veniaú cu lucruri de vîndare, luá mánástirea vamá, şi acum cu prostichiul ce s'a făcut, cu tóte cá Câmpu-lungul nu este pus în cele-l-alte vâmi, dar vameşii Pitescilor pentru streini carí nu sunt locuitorí în oraşul Câmpu-lung, intrá vameşii de ieá vama prostichiului, iar pentru locuitorii oraşeni din Câmpu-lung se pázesc şi acum hrisóvele ce au, de nu plátesc vamá nici de cum la ori-ce alişverişuri vor face cu lucruri de ale pámintului; mai védui la mâna jáluitorilor şi o anaforá a

Logofeției cu lét 1805 Iunie 7, întărită de Măria-Sa Constantin Vodă Ipsilant, cu cuprindere după ponturi i catalog și după sineturile lor. Acum jăluitoării arată, că un vameș ce se află în satul Dragoslavele, îmbrăcat strimt, ȕicându-î Muscal, le face aceste supărări, ci în 7 ponturi se arată, însă:

1). Pentru rîmătoriai ce se cumpără de la vale de prin județe, plătesc o vamă la județ și trecându-î înlăuntru îi apucă vameșii Dragoslavelor: peste vama trecătoarei și peste avaețul slobođeniei care îl plătesc, le mai iea și câte 2 taleri la perechea de rîmătoriai.

La acésta căutându-se catalogul vămii, vėđui scriind că rîmătoriai de alișveriș, orî unde se vor vinde, să plătescă vinđetorul de unul 40 bani, iar cei ce vor scóte peste hotar afară să plătescă la vameșii schelei trei la sută și de va fi raiă, cel ce scóte rîmătoriai, să mai plătescă goștinărit 8 bani de unul, așijderea și slobođenia trecătoarei este hotărîită într'acest an la o pereche de rîmătoriai taleri patru.

Ci pentru acésta dumné-lor ispravnicii județului să deă nizam, ca la cumpărătoarea lor de prin județe să nu se supere jăluitoării cumpărătoari întru nimic, căci 40 de bani de un rîmător este rînduit să o deă vinđetorul, iar scóțendu-î peste hotar, să plătescă vamă trei la sută, bani 8 goștinărit, și taleri 4 de pereche ai slobođeniei.

2). Vitele mari ale lor ce le vînd la tîrguri prin județe îi apucă vameșii pe drum de le iea la o păreche taleri 3, și la obor unde se vinde plătesc al doilea vamă; după catalog i ponturi sunt datorî a plăti numai o vamă acolo unde le vinde și dumné-lor ispravnicii județului, cercetând și dovedind pe acei ce le-aŭ luat vamă pe drumuri, unde nu se vînd, fiind-că acésta este urmare de jaf, să-î pue pe aceia să plătescă îndoit și să li se arête că de vor mai face așa, nu numai plata le va fi mai grea, ci încă se vor și pedepsi.

3). Vitele ce le aŭ la ernatic la fin mai la vale, cale de trei-patru césuri, și primă-véra, când le ieaŭ la munte, îi apucă vameșii de le iea vama.

Rea este urmarea vameșilor la acésta și să urmeze dumné-lor ispravnicii, ca și la pontul al doilea de din sus.

4). Pentru vinul și rachiul ce aduc în satul lor, de-l vînd cu amăruntul pentru trebuința lor și îi supără vameșii de vamă, și că ceea-ce găsesce mai mult le iea controbont.

Rea este urmarea vameșului, căci nu numai după mai sus num itele sineturi vechi, ce aŭ, este apêrat acest sat, ci și chiar după catalogul vămilor de estimp nu sunt slobođi vameșii a vămii vin saŭ rachiŭ prin sate, fiind pe larg și cu îndestulare cuprindere la rachiŭ în ponturi de la cap. 34, cum și în catalog scrie, ca butea cu vin ce se vinde prin tîrguri, să deă de bute bani 51, și pentru acésta să urmeze dumné-lor ispravnicii a cercetă și cu ce va fi jăfuit locuitorii, să le împlinésă.

5). Pentru pâne saŭ opincă, slănină și alte lucruri ale mîncării ce aduc la casele lor, le iea vamă nu numai în potriua sineturilor domnesci ce aŭ, ci și chiar în potriua ponturilor, a catalogului și a obiceiului vechiŭ ce se urmază și acum este acésta urmare, fiind-că în totă țera, de va cumpără cine-vă acest fel de lucruri pentru casa lui, nu are vamă, cu cât mai virtos acest sat, care are aceste privileghiuri; rămăne dar ca dumné-lor ispravnicii județului să urmeze și pentru acésta, după cum s'a đis mai sus la cele-l-alte ponturi.

6). Când merge om slobod orî de la casele lor la odăi saŭ de la odăi vin a casă séra după sfințitul sórelui, și diminéța până când se scólă el târđiŭ, îi opresce și care îndrăznesce a trece îl închide, îl bate și-l globesce.

Pentru acésta dumné-lor ispravnicii să cerceteze și de va fi vre-o urmare ca acésta, nu numai să facă indestulare jăluitorilor și să deă și nizam de îndreptare, ci încă să și însciințeze a i se face și altă pedépsă, de va fi vinovat.

7). Pentru cele ce scot din lăuntru în satul lor, cum îmbrăcăminte i bumbac tors, glugi, cisme, lână și altele asemenea și de ale mâncării pentru casele lor, n'au avut obiceiū să plătescă vamă, iar acest vameș îi apucă de le iea vamă, iar ceea-ce le vor aduce de prisos a le duce la târg pentru vânzare, la acelea nu se împotrivesc a plăti vama; cum și pentru alte supărări ce le face cu feluri de mijlôce, când își aduc cele trebuinciose de la orașul Câmpu-lung, cer a se da nizam.

Pentru acésta să cerceteze dumné-lor ispravnicii, cum s'a urmat obiceiul din vecime și precum se va fi urmat mai nainte să deă nizam și acum a nu se supără pentru cele ce aduc de trebuința caselor lor de peste hotar, lucruri prôste țărănesci de îmbrăcăminte și de purtare, cari vor fi pentru trebuința caselor lor.

Vêdui și însciințarea dumné-lor ispravnicilor ce fac Măriei-Tale, de la 30 ale trecutului Aprilie, prin care arată, că cu asemenea jalbă au mers și cătră dumné-lor și cercetând pe alți vameși ce au stăcut la numita schelă înaintea acestui de acum, s'a adevărit, că n'au fost supărate aceste sate de vamă la lucrurile de hrană și de trebuința lor, de care seriind numitului vameș în două-trei rînduri a despăgubi pe jăluitori cu ceea-ce le va luă mai mult peste obiceiū și a se părâsi de a le mai face supărări în potrivă, și ne dând nici o ascultare la poruncile ispravnicesci, siliți au fost jăluitorii a veni la luminatul Divanul Măriei-Tale și de aceea și dumné-lor însciințeză Măriei-Tale, spre a-și dobâmbi jăluitorii indestularea lor. Decî cu tôte că dumné-lor ispravnicii îl arată pe numitul vameș de nesupus, dar acésta au urmat-o cu mijloc blând, ca să nu pricinuéscă în urmă că dór i s'a făcut vre-o pagubă, iar acum cu luminată porunca Măriei-Tale să trimiță dumné-lor ispravnicii județului mumbașir strașnic asupra-i, ca să-l aducă și fără de voie înaintea dumné-lor, ca să cerceteze tôte madelele ce se arată mai sus, și cu ceea-ce se va găsi vinovat, să facă indestulare și despăgubire jăluitorilor, dându-i nizam a se părâsi de urmări împotrivitóre, încă cu cale ar fi să le plătescă și cheltuéla jăluitorilor, ce le-a pricinuit, și peste acestea să cerceteze și pentru politia numitului vameș: de unde este? și ce ipochimen se află? ca de va fi vre-un om netrebnic, să însciințeze, ca prin scirea capzimanilor vămii să se isgonéscă și să se orînduéscă altul, sau precum va lumina Dumneđeū pe Măria-Ta, se va da hotărîre și poruncă de urmare și de îndreptare, și hotărîrea rămâne la Înălțimea Ta.— 1813 Maiū 8.

Vel Logofet.

u). Inregistrăm aci în note o serie de acte relative la neînțelegerile dintre țărani și moșieri sau arendași. În 17 Fevruarie 1817, Domnitorul ordonă oprirea stăpînilor de moșii de la abusuri în contra aședării pontului. Multe reclamațiuni țărănesci sunt în contra încercării la dijmă. (1)

(1) *Io Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoe.*

Fiind-că pîrîții locuitori ot moșia Albescii a dumné-lui Vel Vornicului Barbu Văcărescu în cele după urmă au dat adevărînță în scris, de la 20 ale lui August, sub

v). Pe lângă necazurile ce țeranul aveà ca să îndure de la proprietate/ Sit. f. 1000.

iscăliturile și punerea degetelor lor, adevărită fiind și de ispravnicii din sud Prahova, de la 21 tot ale trecutului August, care s'a vèdut și de către Noi, următore fiind pravilnicescii condici, că se mulțumesc adecă a clăcuî câte 12 zile pe an, răspunđend și lóte adeturile moșiei după obiceiul pământului, hotărîm dar Domnia-Mea, și poruncim dumné-vóstră ispravnicilor ai județului, să-î îndatoriți a fi întocmai următóri. (Pecetea gpd.).

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Înălțimii Tale, ce s'a dat la anaforaua dumné-lui Vel Vornicului Barbu Văcărescu, arătând că locuitorii clăcași după moșia dumné-lui Albescii dintr'acest județ Prahova nu se supun a face clacă câte 12 zile pe an după obiceiul pământului și după condica Divanului, următor fiind luminatei porunci, am adus înaintea nóstră pe pîrîții locuitorî, față fiind și Gheorghe Cernovicî, vechilul din partea dumné-lui Vornicului, și întrebându-se pentru ce nu sunt următóri a clăcuî câte 12 zile după obicei, răspunseră dicend, că sunt acum 20 de ani de când au plătit fieș-care clăcaș numai câte taleri 2 și jumătate, iar mai multă supărare, n'au avut, arătând și acestia, că vitele lor pasc pe moșie streină și plătesc erbărit, cum și lemne de foc i nuele și mărăcinî pentru trebuința caselor lor iarăși după moșie streină le cumpără, nefiind pe moșia dumné-lui Vornicului, unde se află ședători, și pentru acesta ar fi plătit numai câte taleri 2 parale 20, iar vre-un deosebit aședămînt al stăpînului moșiei Albescii în scris n'au avut, ca să nu clăcuască câte zile 12 pe an, sau să plătescă numai câte taleri 2 parale 20, ce prin graiul nu mai arătară, că supărare mai mult peste răspunderea acestor câte taleri 2 parale 20 ce au avut obiceiul nu li s'a mai făcut până acum, ei fiind-că pîrîții clăcași nu au rămas odihniți cu a clăcuî de acu înainte după obiceiul, cerend a veni la Divanul Măriei-Tale a se înfățișă, se sorociră că la 20 ale următorei luni se vor afla la luminatul Divan, de unde se va da cea desăvirșită hotărîre.—1814 Maiu 12.

Alexandru Ruset Spătar.

Cod. LXXXIV, fila 12.

În Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.

Cu cale fiind anaforaua acestia a dumné-lui Vel Logofetului de Țera-de-sus, poruncim dumné-vóstră ispravnicilor ai județului, ca întocmai să faceți urmare. — 1815 Iulie 26.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofet.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca a Înălțimii Tale ce mi se dă la acestă jalbă a locuitorilor ot satul Muerésca de Sus sud Vâlcea, făcend cercetare, arăt Înălțimii Tale, că atât cu acești locuitorî de la Muerésca-de-sus cât și cu locuitorii de la Muerésca-de-jos, a avut multe judecăți sf. Episcopie a Râmnicului, pentru clacă pentru dijma bucatelor, i pentru dijma din pruni ce au de neguțatorie și mărturisind

și de la arendaș și mai grósnice erau acele din partea administra-

chiar ei, că moșia este dréptă a sfintei Episcopii, dar că ar fi și ei din némul vin-
dătorilor, și neavând vre-un așezămînt în scris în potriua obiceiului pămîntului,
care se urméză la tóte moșiile de obște, s'aú îndatorat claca să o facă 12 ȝile,
cum și dijmă să deă din tóte seménăturile și din pruni din 10 una, iar la fin
după obiceiul ce se urméză în partea locului a da dreptul stăpînului moșiei; căci
arétările lor sunt pricinuiți deșerte și neprimite la dreptate, iar pentru móra ce
arată că aú prefăcut-o ei, să fie luminată porunca Înălțimii Tale cătră dumné-lor
boerii ispravnicii din sud Vâlcea, ca înfățișându-î cu iconomul sf. Episcopii, să cer-
ceteze pricina morei: cu ce așezămînt aú făcut? de aú acel așezămînt în scris sau
nu? și prin judecată făcend alegere dreptății, ori să le facă indestulare sau să în-
sciințeze Măriei Tale pricina.—1815 Iulie 22.

Vel Logofét.

Cod. LXXXIV, pag. 12.

Îo Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.

Intocmai precum mai jos se arată într'acéstă anaforă a dumné-lui Vel Logofétul
de Téra-de-sus, poruncim dumné-vóstră ispravnicilor ai județului să faceți urmare
sau neodihnúdu-se de acolo vre-o parte, cu cercetarea ce veți face în scris să-î
sorociți la Divanul Domniei-Mele.—1815 Iunie 29.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofét.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Înălțimii Tale, ce mi se dá la acéstă jalbă a dumné-lui
Căminarului Costache Manu, făcend cercetare, vęqú hotărîrea Măriei-Sale Ale-
xandru Vodă Moruz ot let 1798 Iunie 19, când s'a judecat Sêrdarul Nicolae Cuzi,
stăpânul moșiei Rasa, adecă soerul jăluitorului, cu locuitorii satului Suhatul după
moșia mănăstirii Plătărescii, pricină avend pentru pășunea vitelor acelu sat că,
neavend loc pe moșia mănăstirii, trec vitele pe moșia Sêrdarului și locuitorii ȝi-
cend că nici pe moșia Sêrdarului n'aú loc de pășune, ci numai trec pe moșia Mi-
tropoliei, de și le pasc acolo, iar Sêrdarul arétând, că pășunea și-o fac pe moșia sa,
a orînduit Măria-Sa pe răposatul Medelnicer Alexandru la fața locului, să vađă de
este pe moșia Sêrdarului și locuitorii să plătescă suhatul pășunii, după condica Di-
vanului, cu care plată vor fi scăđuți din obiceiuitele ȝile ale clăcii de la stăpînul
moșiei pe care șeđ, iar de nu va fi loc de ajuns de pășune, sau ei nu se vor în-
duplecă a plăți Sêrdarului suhatul, să fie popriți cu totul a nu călcă mai mult mo-
șia Sêrdarului, pentru care se volnicesce vornicelul ce va fi la acea plasă, cum și
Sêrdarul Nicolae, ca când după acésta se vor găsi vite de ale locuitorilor în moșia
Rasa, să le prinđă, să le ducă la ispravnicii județului și ispravnicii să insciințeze,
ca să se ieă pe séma Domniei, după cum s'aú legat însiși ei la Divanul Domnesci;
acum dumné-lui Căminarul ȝice, că acei locuitori în urma hotărîrii domnesci s'aú
învoit cu soerul sêu și i-aú dat zapis, ca să clăcuescă, și că acum nu urméză nici
după legătura acelu zapis. Decî, fiind-că prin hotărîrea domnescă, ce se arată mai
sus, că s'aú îndatorat a păzi locuitorii, se cuprinde, că este legată și după a lor prin-

țiunii. Țeranul din plaiuri, precum și némurile: mazili, scutelnicii și

sóre și legătură ce au dat la Divanul Domnesc, se cuvîne ca acca hotărîre să o păzescă și pîrîții, cum și dumné-lui Căminarul în locul socru-séu, iar de va fi și zapis de învoire, precum arată, se va urmă zapisul lor. Găsesc cu cale să fie luminată porunca Înălțimii Tale cătră dumné-lor ispravnicii județului, să cerceteze față cu amândoué părțile și de vor tăgădui pîrîții zapisul ce arată de învoire, să pue în faptă hotărîrea domnescă de a se urmă și a se păzi întocmai, iar fiind mărturisit zapisul învoirii, să-i îndatoreze a face țiile elăcii ce vor fi legați pentru călcarea moșiei jăluitarului cu vitele lor, saú fiind pricina într'alt chip, să însciințeze Măriei-Tale.--1815 Iunie 26.

Vel Logofét.

Cod. LXXXV, fila 325.

Carte legată către Ispravnicii ot sud Saac de a îndatoră pe arendașii moșiilor a luă avaețul pămîntului întocmai după condica Divanului.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.

Dumné-vóstră Ispravnicilor ot sud Saac, sănătate. Am vėđut Domnia-Mea însciințarea ce ne faceți, pentru locuitorii aceluí județ, că pătinesc asupra și nedreptăți de cătră arendași la adeturile moșiilor, pentru care poruncim să cercetați și căți din locuitorii nu vor fi avėnd vre-un deosebit asezămînt în scris cu stăpînii moșiilor, să-i îndatorați a fi următorii întocmai după condica Divanului, cu răspunderea adeturilor moșiei, și la ceea-ce vor fi năpăstuiți să le faceți cuviincioasa îndestulare, iar carii vor fi avėnd așezămînt în scris cu stăpînii moșiilor, să-i îndatorați a fi următorii după același așezămînt, iar cei ce nu vor rămăné odihniți de acolea, să-i trimiteți la Divanul Domniei-Mele, cu însciințarea dumné-vóstră în scris și fiți sănătoși. -- 1817 Fevruarie 17.

Cod. LXXXVII, fila 16 v.

Porunca ce s'a făcut în dosul însciințării orînduitului cercetător Ioniță Chirițescu Medelnicer, ce a mers la locuitorii ot satul Cojasca i Cornescii cu Mihalache arendașul dumné-ei Bănesei Ecaterinei Cornescăi, pentru dreptățile ce le-au făcut la adeturile moșiei.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.

Cu tóte că pîrîțul arendaș a luat arenda acetei moșii de la dumné-ei Vornicésa, Ecaterina Greceanca, cu simfonia ce se arată într'acéstă însciințare, cu acésta însă nu se îndatoréză și jăluitarii locuitorii de a fi și ei următorii acetei simfonii, fiind în potriua condicei Divanului și fiind-că după deosebita arėtare ce ne-a măi făcut, în urma acetei însciințări, orînduitul cercetător de năpăstuirile ce le-a făcut jăluitarilor pîrîțul arendaș, ne-am pliroforisit Domnia-Mea, că la dijmuirea porumbului a încărcat numitul arendaș pe jăluitarii la 500 pogóne de porumb câte oca 62 de pogon, care fac peste tot oca 31.000. De aceea poruncim dumné-vóstră ispravnicilor ai județului, ca fără de altă prelungire să impliniți negreșit jăluitarilor de la pîrîțul arendaș orii în natură suma porumbului de măi sus arėtată, saú în bani, socotin-

poslušnicii erau, cum vedurăm, datorii a da o ȕi de clacă Vătafului

du-se ocă po parale 4, după cum ne-am pliroforisit că se urmază acum în partea locului porumbul, dându-i și cuviinciosul nizam, că de acum înainte să nu îndrăznescă a le dijmui porumbul cu banița mai mare decât ceea-ce este orînduit în conđica Divanului, adecă de ocă 22 grăunțe și de ocă 44 ștuleți, sau a le luă de pogon mai mult decât patru banițe din cele mai sus arătate, și măsurătórea pogónelor să se facă cu prăjina de 18 palme domneșci și un pumn, căci în potrivă dovedindu-se, atunci să scie, că se va și pedepsi, și apoi el după osebita simfonie, cu care arată că a luat arenda acestei moșii, își va căută cu dumné-ei Vornicésa, precum și pe jăluitorii locuitorii poruncim să-i îndatoriți a-și răspunde și ei claca câte 12 ȕile pe an, după pravilnicésa conđică, afară numai de vor avé vre-un deosebit așeđămînt în scris de la stăpînul moșiei, căci atunci are a se urmă după acel așeđămînt. — 1817 Martie 6.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofét..... biv Vel Căminar.

Cod. LXXXVI, pag. 133.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahisicoie.

Pe acéstă anaforă a dumné-lor veliților boeri, amândoué părțile, rămâind mulțumiți și odihniți, au dat și adeverință în scris sub iscăliturile lor la canțelaria Divanului Domniei-Mele, adeverică și de dumné-lui vel Hatman al Divanului, care s'a vedut și de cătră Noi. Drept aceea, după a lor primire și mulțumire întărim Domnia-Mea și poruncim dumné-vóstră ispravnicilor ai județului, ca întocmai să se facă urmare prin sluga Domniei-Mele..... aprođ hătmanesc. — 1817 Martie 6.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofét.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Măriei-Tale, ce s'a dat la jalba cuviosului arhimandrit, Sofronie, egumenul mănăstirii Nucetul, dumné-lui vel Hatman al Divanului, prin cêuș de aprođi, înfățișindu-l înaintea noastră cu locuitorii din trei sate ce șed pe moșiile mănăstirii, prin 12 dintr'înși, anume: Stan sîn Matei, Dumitru Lăzuroi, Gheorghe sîn Nicolae, Dumitrașco Unchiașul ot Nucet i Paraschiva sîn Iordache, Dumitru sîn Mărinică, Iordan Slujitorul, Ioan Ciobanul ot Movila-tăiată, i Florea sîn Florea, Dinul Părcălabul, Radul Minea ot Olari și Ioan Scurtul ot Șuța, am făcut cercetare piri și ce aduce egumenul asupra locuitorilor acestora, cum că nu sunt următori a împlini la mănăstire cele drepte adeturi ale moșiei, și vedui la mâna cuviosiei-sale o anaforă a Logofeției ot lét 1805 Martie 12, întărită și de reșosatul Domn Constantin Vodă Ipsilant, într'același lét Martie 15, poruncind dumné-lor ispravnicilor județului, ca să urmeze după cuprinderea acestei anaforale, iar ȕicend vre-unii din locuitorii, că au a răspunde ce-vași în protivă cu cercetarea dumné-lor în scris, să-i sorocéscă aici la Divan, în care acéstă anaforă se arată datoriiile ce au locuitorii cătră stăpînul moșiei am întreat dar pe piriții locuitorii: cu ce cuvînt se împotrivesc, de nu dau dreptul mănăstirii după obiceiul pămîntului și răspunseră, că până acum clăcuiau mănăstirii câte 9 ȕile pe an, iar acum le cere egumenul câte 12 ȕile pe an; i-am întreat de au vre-un așeđămînt în scris de la egumenul

plaiului pe fie-ce an. In loc de această ȳi, ȳerani ȳi erau obligaȳi la multe ȳile ȳi multe havalele ȳi beilicuri. Un vȳtaf din plaiul Vȳlcanului de

de mai nainte pe mai puȳine ȳile? ȳi ȳiserȳ cȳ nu aȳ, ȳi neavȳnd, datori sunt dupȳ pravilnicȳsa condicȳ sȳ clȳcuȳscȳ 12 ȳile pe an ȳn patru vremi ale anului, precum se cuprinde ȳn mai sus numita anaforȳ a Logofȳetȳi; pentru dijmȳ finului ȳiserȳ locuitorii, cȳ dau pȳnȳ acum cȳte 10 sau 12 parale de car, iar acum le cere egumenul dijmȳ ȳn naturȳ din cincȳ una. De aȳ vrut egumenii de mai nainte sȳ le ieȳ parale, a fost ȳn voia lor, iar dreptatea mȳnȳstirii dupȳ obiceiul pȳmȳntului, care sunt datori pȳriȳii a-l urmȳ, este ȳntr'acestaȳi chip, adecȳ: din liveȳile ce vor fi avȳnd locuitorii. curȳȳite de dȳnȳii cu toporul ȳi cu tȳrnȳcopul, aȳ sȳ deȳ mȳnȳstirii dijmȳ din ȳece care de fin unul ȳi pȳnȳ nu-ȳi vor da dijma, sȳ nu ridice finul de pe loc, ca sȳ-l facȳ clȳi, iar pentru liveȳile mȳnȳstiresci, cari nu sunt curȳȳite de dȳnȳii, aȳ sȳ deȳ dijmȳ, dupȳ cum se vor putȳ ȳnvoi cu egumenul ȳi dupȳ cum dau ȳi locuitorii de pe alte moȳii dimprejur; pentru dijma prunilor aȳ sȳ deȳ mȳnȳstirii din ȳece pruni unul, ȳnsȳ sȳ nu alȳgȳ egumenul prunii cei mai buni, ci sȳ ieȳ de rȳnd ȳi din buni ȳi din proȳti; dijma porumbului sȳ o deȳ dupȳ pravilnicȳsa condicȳ, de pogon, baniȳe patru, baniȳa za ocȳ 22 grȳunȳe, ȳi pentru cȳ ȳic locuitorii, cȳ le-ar fi luat egumenul dijmȳ cu baniȳa mai mare za ocȳ 30, sȳ pue dumnȳ-lor ispravnicii judeȳului, ca sȳ cumpȳnȳscȳ baniȳa cu grȳunȳe spre a fi de ocȳ 22 ȳi sȳ o ȳnsemneze, ca cu aceea sȳ le ieȳ egumenul dijma, iar nu cu alta mai mare, ȳi de va fi luat de la vre-unul cu baniȳa mai mare, sȳ-i ȳntȳrcȳ ȳnapoȳ, iar cei ce vor fi rȳmȳȳitȳ, sȳ rȳspunȳȳ dreptul mȳnȳstirii, cum ȳi prȳjina pentru mȳsuratul pogȳnelor de porumb sȳ se facȳ la ispravnicat, de 18 palme domnesci ȳi un pumn, precum este obiceiuitȳ ȳi cu acea prȳjinȳ sȳ li se mȳsȳre pogȳnele; pentru care sȳ fie luminatȳ porunca Mȳriei-Tale, cu mumbaȳir de la zapeiul cel orȳnduit cȳtrȳ dumnȳ-lor ispravnicii judeȳului, ca alegȳndu-se dreptul mȳnȳstirii ce va avȳ a luȳ, sȳ i se facȳ ȳi ȳmplinire, atȳt de acȳsta ce arȳtȳm mai sus, cȳt ȳi de alte adeturi ce sunt obiceiuite, iar pentru puȳul ce ȳic locuitorii cȳ l-au fȳcut de pomanȳ ȳi egumenul l-a stricat, fiind-cȳ dumnȳ-lor ispravnicii judeȳului, prin ȳnsciȳntȳrea ce fac de la 6 ale acestei luni, aratȳ, cȳ aȳ trimis ȳntr'adins om credincios, de aȳ vȳȳut acel puȳ, unde ȳl fȳcuse, ȳi le-aȳ adus rȳspuns, cȳ nu este fȳcut lȳngȳ drumul cel mare, precum ȳiceaȳ locuitorii, ce mai ȳnȳuntru moȳiei, lȳngȳ o lȳsȳ de mȳrȳcini; unde sunt ȳi se fac arȳturi pe lȳngȳ dȳnsul ȳi cȳ cu adevȳrat se pricinuesce pagubȳ la arȳturi, cu adȳparea dobitȳcelor celor ce trec pe acel drum, sȳ rȳmȳe stricat ca un pricinuitor de pagubȳ ȳi stricȳciune semȳnȳturilor ȳi de vor vrȳ locuitorii a-ȳi face puȳ de pomanȳ, sȳ-l facȳ prin scirea egumenului ȳi la drum mare, unde nu aduce vȳtȳmare bucatelor, ȳnsȳ dijmurile sunt datori locuitorii dupȳ obiceiul pȳmȳntului sȳ le care le carele lor la aria ȳi finȳria ȳi pȳtulul stȳpȳnului moȳiei, iar hotȳrȳirea rȳmȳne la Mȳria-Ta. — 1817 Ianuarie 21.

Radu Golescu Vel Ban, Isac Ralet Vel Vornic, Mihalache Manu Vel Logofȳet, Grigorie Bȳleanu Vel Vornic, Constantin Dudescu biv Vel Logofȳet.

Iȳ Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscaoie.

Cu cale fiind anaforaua acȳsta a dumnȳ-lui Vel Logofȳetul de ȳȳera-de-sus, poruncim dumnȳ-vȳstrȳ ispravnicilor ai judeȳului, sȳ faceȳi urmare ȳntocmai, precum mai

la Jiul-de-sus căsniă și închideă pe țeranî în butuci și în temnițe, precum se pôte vedé în actele următóre:

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.

Cu cale fiind anaforaua acésta a dumné-luî Vel Vornicul de Țera-de-sus, poruncim Domnia-Mea, credincios boer al Domniei-Mele, biv Vel Sêrdare Răducane Dîmbovițene, mergênd la fața locului să aibî a face urmare întocmai, precum mai jos se cuprinde.—1818 Iunie 20.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofêt.

Prea Înălțate Dómne,

Luând séma jâlbii și cererii ce fac Măriei-Tale locuitorii ot plaiul Vâlcanului sud Gorj, vêđui că plângerea lor este pentru Sêrdarul Iancu, ce este Vătaf, că-i căsnesce și-i închide în butuci și în temniță și alte năpăstuirî le face, cerênd a se scôte din vătășie și să se cerceteze arêțările lor, pentru care fiind-că mă pliroforisii, că într'acel județ este rinduit de Măria-Ta dumné-luî Serdarul Răducanel Dîmbovițeanu, găsec cu cale să fie luminată poruncă cătră numitul, să cerceteze tôte arêțările lor și de le va fi făcut vre-un jaf, să-i despăgubescă, aducênd Măriei-Tale pliroforie pentru tôte, ca apoi să se deă hotărîre desăvîrșită—1818 Iunie 20.

Dumitrache Racoviță Vel Vornic.

Cod. LXXXII, fila 449.

Insuși Domnitorul Caragea afirmă într'un pitac al seü din 24 Iunie

jos se cuprinde, iar fiind pricina într'alt chip și neodihnindu-se vre-o parte de acolo cu cercetarea dumné-vóstră, în scris să-i trimiteti la Divanul Domniei-Mele. — 1817 Maiü 11.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofêt.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Înălțimii Tale, ce ni se dă la acéstă jalbă a cuviosului Antim, egumenul sf. mânăstiri Comanei, făcênd cercetare vêđui, că cererea îi este pentru locuitorii de la Ciolănesei sud Teleorman, cari sunt ședători pe moșia mânăstirii, că nu vor să facă clacă câte 12 zile pe an, cum se urméză și la moșiile vecinilor, ei fiind-că după obiceiul pămîntului i după pravilnicésca condică și după a Măriei-Tale hotărîre, datorî sunt locuitorii a face clacă stăpînului moșiei câte 12 zile pe an, care are să se păzescă, găsec cu cale să fie luminată porunca Înălțimii Tale cătră dumné-lor ispravnicii județului, să cerceteze și de nu vor fi avênd vre-un așezămînt în scris cu stăpînul moșiei, să-i îndatoreze a face claca câte 12 zile pe an, de care arêt Înălțimii Tale, și rămâne la luminata Măriei-Tale poruncă. — 1817 Maiü 5.

Vel Logofêt.

Cod. LXXXVI, fila 266.

1818, că pînă și puterile trimise pentru urmărirea de hoți și făcători de rele, peste Olt, «înșiși ei au ajuns a fi hoți»:

Cărțile legate la 5 județe ot preste Olt de a priveghia ispravnicii la ómenii Sêrdarului Diamandi și cât îi va dovedî făcênd jafurî locuitorilor, să-i trimiță în fiere la Caimacam.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscaoie.

Dumné-vóstră Ispravnicilor ot sud . . . . . sănătate. Am luat Domnia-Mea înscințare că ómenii Sêrdarului Diamandi, încunjurându-se prin județe, cu pricinuire că sunt gonaci ai hoților, pradă și jăfuesc în felurî de chipurî pe locuitorî, născocind și scormonind asupra unora din ei pricinî de hoții urmate de câte 5, 10 și 15 ani, iar asupra altora numai bănueli neînființate, cu care acest mijloc, în loc de a fi ocrotitorii locuitorilor despre hoți și făcători de rele, înșiși ei au ajuns a fi hoți, și măcar că i s'a trimis numitului Sêrdar osebită poruncă a Domniei-Mele prin dumné-lui Caimacamul Craiovei, dar vè poruncim și dumné-vóstră, ca după ce i se va arêta Sêrdarului acéstă poruncă și va da înseris, că a vèdut-o și a înșeles-o, să priveghiați apoi cu mare luare aminte și pe orî-carele din ómenii lui îi veți află de acun înainte într'acést fel de fapte ce arêtam mai sus, numai decăt, ridicându-l în fiere ca pe un hoț, să-l trimiteți la dumné-lui Caimacamul Craiovei, ca să urmeze după cum este poruncit de Domnia-Mea, și fiți sănătoși. — 1818 Iunie 24.

Asemenea carte s'a făcut și cătră dumné-lui Caimacamul Craiovei, tot pentru asemenea pricină și cuprindere.

Zemle Vlahiscaoie. Fiind-că locuitorii ot satul Rîncăciouul din sud Dîmbovița, prin alăturatele lor jălbî, fac plângere cătră Domnia-Mea, că li s'au făcut nedrepte luări în multe chipurî, cu dări în felurimî de cherețele și altele de cătră obrazele ce sunt arêtate în jalbele lor, iar mai virtos țot de cătră Slugerul Iamandi, ce a fost Sameș la numitul județ, de aceea orînduim pe credincios boerul Domniei-Mele biv Vel Serdarul Petre și poruncim să mērgă la mai sus numitul județ, unde să facă scumpă și amăruntă cercetare de tóte câte se cuprind în jălbile mai sus numiților locuitorî, și osebit și de orî-ce alte catahrisis va fi făcut prin județ numitul Sluger Diamandi, și orî câte luări nedrepte va dovedî că s'au făcut acestor locuitorî de cătră cei arêtați în jălbî, iar de Slugerul Iamandi și altor măcar dintr'acel județ câte li se va fi făcut, împlinîndu-le până la un ban celor păgubiți, de la aceia asupra cărora se vor găsi, să ieă apoi adeverintă de la toți cei păgubiți și năpăstuiți și să le aducă aici la Domnia-Mea spre dovada despăgubirii lor. I saam receh gpd.—1818 Iulie 3.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofêt.

Cod. LXXXVII, fila 83 v.

Din cauza abuserilor vătaflor de plaiurî emigréză mulți țerani în

Moldova. În Iulie 1815, unii din fugari sunt readuși la urma lor și urmăză proces între ei și între vătafii denunțați ca prevaricatori.

În Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscaoie.

După arătarea ce ne face dumné-lui Vel Vornicul de Țera-de-jos printr'această anaforă, poruncim credincios boerule al Domniei-Mele biv vel Pitare Marco, ca mergând în partea locului, să mergi la acest plaiu și să faci și cercetarea de mai jos arătată cu urmare întocmai.—1815 Iulie 18.

(Pecetea gpd)

Vel Logofet.

Prea Înălțate Dómne,

Vătaful Dimitrie din plaiul Slănicului sud Buzeu mă înscințeză că, ridicându-se câți-vași locuitori ot satul Mânzălesci dintr'acel plaiu, au fugit în Moldova, după care ducându-se însuși i-a adus la urma lor, și la cercetarea ce le-au făcut dumné-lor ispravnicii, au arătat că au fugit din pricina greutăților și din supărările slugilor lui Petrache i a nepotului său Aleco Logofetelul, ce sunt cu locuința în plaiu, și fiindcă el a âmblat o lună după fugari și dumné-lor ispravnicii au avut orinduit vechil, acel vechil nu-i dă nici un analogon al avatului ce au luat, nici ceea-ce a luat el din plaiu; osebit serie, că pe un mocan borfaș dovedindu-l, l-a luat Aleco Logofetelul cu zorul de la poprela Vătășiei; au și necinstit pe vetaf. Ci fiindcă la acel plaiu, după jălbile unora din locuitori, este orinduit de către Înălțimea Ta cercetător dumné-lui Pitarul Marco, mă rog Măriei-Tale să se poruncescă Pitarului a cercetă și aceste pricini și ceea-ce va dovedi că a luat vechilul din plaiu, în lipsa vătafului după fugari, să împlinescă vătafului, cum și călcarea Vătășiei de către acel Aleco și necinstea, ce a făcut vătafului, dovedindu-se adevărată, să înscințeze Măriei-Tale spre a-și lua căduta pedepsă.—1815 Iulie 18.

Constantin Bălăceanu Vel Vornic.

Cod. LXXXIV, pag. 431.

Dajnicii către Visterie se împuținaseră mult și prin abusiva trecere a numeroși țărani și neguțători ca sudiți Austriaci. Caragea reînnoesce ancheta în 1815, cu hotărîre de a da la bir pre toți acei, cari nu vor pute probă că sunt cu adevărat sudiți. Iată un raport adresat Domnitorului în Martie 1815 de Alex. Filipescu, Vornicul orașului :

Prea Înaltul și binevoitorul meu stăpîn,

Supus raportez Înălțimii Tale de Dumneșeu păzită, că la anchetarea sudiților la care servitorul Măriei-Tale am fost orinduit prin Dumneșeescul și prea strălucitul Măriei-Tale pitac, se presintară supuși austriaci din cari unii, cei mai mulți, chiar îndrăsnesc a dice, că nu au pasporțe din țera lor și întrebați: pentru ce? răspund unii, că li s'au luat de Vornicia de pe timpul predecesorilor servitori ai Înălțimii Tale, iar alții de către servitorii Agenției; care le este patria? un glas: Transilvania; de câți ani locuesc aci? unii nu știu, alții dic, că de mai mulți ani, alții iar, că aci au văduț lumina țilei, dar că părinții lor erau Transilvăneni, pe când parte au alté pas-

pôrte noi, posed și ecarete și sunt și căsătoriți. Ca să aște dar ancheta de unde sunt ? de câți ani stau aci ? dacă au ecarete sau nu ? întrebă pe vechii zapcii ai orașului, neavând alt mod de orientare la cunoșcerea adevăraților supuși sau nu. Zapcii însă declară ceea-ce știu, *că nu sunt din Transilvania, ci din Turcia, că sunt localnici* și unii din ei foști poslușnici ai boerilor. Asistenții, din partea Agenției alege contrariul și că au plătit și plătesc și actual bir la Brașov, exhibând spre credință un fel de catastif necertificat de nici o semnătură și susținând energic, că zapcii de hatir depun contrariul. De aci, prea Înalte Stăpâne, discuțiuni, amînări și zăbavă. Rog dar, Înălțimea Ta de Dumneșeu păzită, să dea prea strălucit ordin în scris, cum să urmeze ancheta:

a) pentru cei ce au ecarete, deși originari din Transilvania;

b) pentru cei neavând actual ecarete, dar înzestrați și de ani locuind aci și originari din Transilvania;

c) pentru cei fără pasapôrte;

d) pentru cei din Rumelia având pasapôrte și

e) pentru cei necăsătoriți născuți în Valachia, dar de părinți Transilvăneni. Dacă Înălțimea-Ta de Dumneșeu păzită ar încuviința să dea Domnșca Eî hotărîre în privința lor, sper că servitorul Măriei-Tale va termina în curînd ancheta Austriacilor supuși, căci a rămas să se cerceteze numai vre-o două sute și să se folosescă cel puțin cu acesta Visteria Domnșcă, căci din cei *șese-sute-opt-deci cercetați* până acum, abia o sută s'au trimis la bir, și aceștia cu multă trudă. (1).

Al Înălțimii Vostre de Dumneșeu păzite

Servitor infim.

Alex. Filipescu,

Vornicul orașului.

1815 Martie.

Cod. LXXXIV, pag. 13. (Traducere din grecesce)

Intre rarele acte umanitare ale lui Caragea este acel din 11 Aprilie 1815, ce-vă mai în favoarea țeranilor. Aceștia sunt mereu încărcăți cu datorii de cătră proprietari și arendașii de moșii. Caragea ordonă ispravnicilor din județele Olteniei, unde manifestațiunea nemulțămirelor eră mai fățișă, să cheme pe arendași și moșieri la răfuela socotelilor și să nu se primescă condeele de bani nejustificate, din *cele puse pe spetele țeranilor* (1).

(1) Șese cărți, una la Caimacanul, cinci la ispravnicii acelor județe, pentru locuitorii ce se află datori la arendașii moșilor, și cu soroc de opt luni să plătescă datoria ce va fi bună să dea.

Zemle Vlahisocie. Dumné-vostră ispravnicilor ot sud . . . . sănătate. Fiind-că ne-am însciințat Domnia-Mea, cum că locuitorii ce sunt ședători pe moșii boeresci, mănăstiresci și veri a cui, cari se dau de cătră stăpînii lor la arendași, se fac năpăstuirii și asupririi la tôte adeturile moșiei ce sunt datori a da, după întocmirea ce este făcută, ne urmând condiilor Divanului și dintr'acastă pricină rămân datori pe la acei arendași și apoi arendașii le fac mari asupririi și siluirii, cu a-și plăti rămășițurile cu cari îi însărcinează, care acesta fiind urmare cu catahrisis asupra locuitorilor necăjindu-i și supărându-i peste orînduélă, poruncim dumné-vostră să

Intențiunea eră bună, dar când scim cine erau însărcinați a o realisă, scim că ea nu dete rezultate, ca și altă circulară din 24 August 1814, ca să nu fie zăboviți țeranii în procesele lor. (1)

chemați pe acei arendași, și cari dintr'înșii vor arêta că aũ să ieà rêmășițuri dijmă, elacă și altele, și nu vor fi tăgăduite nici de locuitorii și după ce veți alege cât are să ieà, să dați strașnice porunci, ca de acum înainte, cu soroc de opt luni să plătescă locuitorii cu încetul rêmășița ce vor fi datorii, îngrijind dumné-vóstră apururea acésta a nu se face smăcinări locuitorilor cu trageri prin judecâți și supărări de cătră arendași, că așa este porunca Domniei-Mele.—1815 Aprilie 11.

Cod. LXXIV, fila 195 v.

(1) Carte legată la 5 județe ot preste Olt, ca să nu zăbovescă pe locuitorii ce aũ pricinii de judecâți la acele isprăvnicaturii.

În Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscode.

Dumné-vóstră ispravnicilor ot sud. . . . . sănătate. Am luat Domnia-Mea înscințare, că dumné-vóstră găsiți pricină, cuprinderea unui pont din cele trimise la Divanul Nostru ot Craiova, pentru nizamul ce am hotărît a se urmă, unde ȝice să nu se orînduésă de la Căimăcămie mumbașir pentru împliniri ale locuitorilor birnici, ați început a vè abate la izvodiri de alte catahrisis, adecă pe cei ce se orînduesc la aceste isprăvnicaturii, ori cu poruncile Domniei-Mele, saũ cu ale Căimăcămiei buiurdizme, ca să-i judecați pentru felurimi de prigoniri, rezemându-se în pontul de mai sus arêtat, că este poprită Căimăcămia de a trimite mumbașir, pentru acele pricinii, pe ipotesiari prelungindu-se, în cât de câte patru și cincii ori siliți sunt a merge de la acel județ pe la Craiova, ca să jăluésă Divanului nostru de acolo pentru prelungirile ce pătinesc, cu cari acele mergeri, osebit de trépéd și perdere de vreme ce cércă acei ipotesiari, apoi firesce urméză a face cu călétoria lor atâtea cheltuéli, cât adăogându-se pe lângă perderea lor de vreme, covîrșesc făr'de indoéli cheltuéla ce ar fi putut face cu mergerea și întórcerea unui mumbașir trimis de cătră Căimăcămie, ca să grăbésă săvîrșirea acei pricinii și să aducă pe cei neodihniți la Divanul Nostru ot Craiova (urmare cu totul în potriua bunului sfîrșit, pentru care am întocmit ponturile de mai sus arêtate); iată dar cu strășnicie vè poruncim Domnia-Mea, ca de acum înainte să vè părăsiți de a mai metahirisi înțelegerea bunelor noastre întocmiri întru izvodire de catahrisis și pricinile de judecâți ce se orînduesc la acest isprăvnicat, ori cu porunci ale Domniei-Mele, saũ cu buiurdizmele Căimăcămiei date la jălbile ipotesiarilor, să le săvîrșiți în scris, fără cea mai puțină zăbavă și să dați carte de judecată la mâna celui ce va avé drepitate, iar celor neodihniți să li se deà soroc în scris, ca să mérégă la Divanul Nostru ot Craiova, căci câte din amelia dumné-vóstră, saũ din vre-o altă pricină pãrtinitóre, în vre-un fel de chip, va fi silit vre-unul din ipotesiari a merge să jăluésă la Căimăcămie, din prelungirea ce i se face, și Căimăcămia va trimite mumbașir, atunci trimiterea mumbașirului se va socoti chiar a dumné-vóstră în potriuvă urmare, iar nu a Căimăcămiei, precum se vede că o tilmăciți și înși-vè veți fi căduți întru aceeași osînda a celor următori în potriua Domneșcilor noastre porunci, și fiți sănătoși. — 1814 Octomvrie 14.

Cod. LXXXVII, fila 46 v.

La o revendicare curiosă se dă drept de Caragea locuitorilor, în 24 August 1814, în actul următor:

Publicații la toate județele pentru locuitorii ce li s'au luat, în vremea trecută, cu năpăstuirii moșii, acareturii și altele.

Zemli Vlahischoie. Dumné-vóstră ispravnicilor ot sud . . . . sănătate; vè facem în scire, că dumné-lor boerii prin obștësca anaforà au făcut arêtare Domniei-Mele, cum că în trecuta vreme a rësmiriței, din pricina grelelor patimi, s'au adus săracii locuitori ai țerii la ticăloșie, în cât unii dintr'inșii siliți au fost de multa lor nevoie a-și vinde lucrurile ce aveau mișcătore și nemișcătore, când atunci cei ce se aflau în slujbe afară pe la județe, cum sameși, polcovnici, vâtași de plaiu, căpitanii și zapeii, găsind vreme cu pîrlej ca să dobîndescă moșii, acareturii și altele asemenea cu multe și nedrepte mijlôce, încercând și năpăstuind pe săracii locuitorii în nume de cumpărătore, numai și numai pe încercătura și năpăstuirea ce li se făcea de hrăpitori la dăjdi și angarii, li se lua moșiile și acareturile lor, de aceea fac arêtare dumné-lor boerii pentru unii ca aceștia, ce s'au năpăstuit într'acea vreme cu hrăpirea acareturilor lor, ca prin cercetare să și le dobîndescă. Deci, fiind-că din cercetările ce am făcut și Domnia-Mea și din multe pricini de acestea ce s'au înfățișat la Domnescul Nostru Divan, pliroforisindu-ne cu îndestulare că s'au urmat unele ca acestea, am hotărît de a se pune în faptă; pentru care și poruncim dumné-vóstră ispravnicilor ai județului, să orînduiți om vrednic a ceti acéstă poruncă a Domniei-Mele în toate orașele și satele acestui județ, spre a o face sciută și cunoscută la toți locuitorii de obște, ca veri-care în vremea trecută a răsmeriței li se vor fi hrăpit lucrurile lor cu mijloc de vîndare, prin încercături și năpăstuirii de cătră sameș, polcovnici, vâtași de plaiu, căpitanii și zapeii, să vie la Divanul Domniei-Mele cu îndrăznélă și să fie bine încredințați, că prin amăruntă cercetare ce are a se face, dovedindu-se hrăpitate în nume de cumpărătore, după mijlocul ce se arată mai sus, li se vor întorçe înapoi la stăpînirea lor toate acelea; care poruncă a Domniei-Mele, după ce se va face sciută și cunoscută, să o iscălêscă în dos și preotul i pîrcălabul și fruntașii fieș-căruia sat, că au înțeles și au auđit porunca și hotărîrea acésta a Domniei-Mele, și apoi făr' de zăbavă să o trimiteti cu însciințarea dumné-vóstră la Domnescul nostru Divan, spre încredințare. I saam rezech gpd. — 1814 August 24.

Cod. LXXIV, fila 138 v.

Se ieau de cătră Caragea, în 30 Aprilie 1816, trei dispozițiuni importante în privința țeranilor. Aceste sunt cele următore:

I). Se recunósce țeranilor dreptul de protimisis la arendarea moșiei, pe care se află, însă cu același preț și condițiuni, cari le oferă și alții.

II). Nu se vor puté lua de la țeranii curăturile ce au făcut de tufă și de crâng gros, chiar dacă întinderea curăturii este mai mare decât trebuințele lui. Pe viitor însă țeranii nu vor mai puté curăți locuri decât cu învoirea și în întinderea acordată de proprietari.

III). Țeranii cari vor avé speciale alcătuirii în privința pontului, conform pravilnicescii condice să le păstreze, iar alte nouë învoeli, re-

ducând claca, cu gând ca ast-fel proprietarii să-și înmulțescă locuitorii pe moșie, nu mai sunt învoite (1).

(1) *În Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoe.*

Cetindu-se înaintea Domniei-Mele această obștească anafora a părinților arhieriei și a dumné-lor boerilor și chibzuind cele de cuviință asupra fieș-căreia madea, dicem întâiu pentru pontul de protimisis, că atunci când s'a făcut această întocmire în pravilnicésca condică, fiind veniturile moșiilor mult mai eftine decât acum, adecă analoghisite cu starea și puterea locuitorilor spre a pute să le cumpere, a avut cuvint acel răposat Domn a hărăzi locuitorilor acest pronomion de protimisis, iar acum ajungând arendile moșiilor la un mult mai mare preț decât cel de atunci, precum este vedut, nu este cătuși de puțină îndoelă, că prea puțini din locuitori ar pute să aibă stare și pirlaj de a cumpără arenda chiar pentru trebuința sa și chiar în norocul său de pagubă sau câștig, iar cei-l-alți toți de se și arată cumpărători de arendi, în puterea acestui pronomion de protimisis, negreșit că nu le ieau pe sēma lor, ci pentru alții streini, pornindu-se într'această cerere numai pentru vre-o părtinire cătră cel nou arendaș și pentru vre-o pismuire cătră cel vechiu, precum de multe ori cercetându-se chiar în Divanul Domniei-Mele acest fel de prigonire de protimisis între cei vechi arendași și între locuitori, s'a dovedit cererea locuitorilor de protimisis pornită nu pentru sine-le, ci pentru alții streini, cu care această a lor urmare se pricinuesce în adevăr numai stăpînilor moșiilor pagubă, iar locuitorilor nu numai nici un folos, ci încă și trepede i perdere de vreme și cheltueli, âmbând prin judecăți, și așa acest pronomion, în loc de a le fi folositor, are a le fi păgubitor și de prigoniri i de trepede pricinuitoar. De aceea și hotărîm, ca de acum înainte stăpînii de moșii, când vor vré a-și vinde veniturile moșiilor, ori pe un an sau pe mai mulți, să dea de scire prin Ispravnicii județului locuitorilor acei moșii, arătându-le prețul venitului și chipul simfoniei ca, de vor voi să-l cumpere cu acel preț și simfonie, să vie numai decât la stăpînul moșiei, ca să săvîrșescă cumpărătoarea, fără a pute să cēră cătuși de puțin soroc, măcar cu pricinuire de a-și luă sēma sau în vre-un alt chip, dar și stăpînul moșiei primind acei locuitori de a cumpără venitul cu acel preț și simfonie, și viind cătră dînsul de a săvîrși cumpărătoarea, să nu fie volnic a-i depărtă pe ei și a da venitul altuia tot cu același preț și simfonie, iar când acei locuitori nu vor voi să cumpere venitul, după mijlocul ce s'a đis mai sus, să dea răspuns prin Ispravnicii județului numai decât, ca și Ispravnicii să înscieințeze pe stăpînul moșiei, ca să-și caute alt muștereu. Al doilea pentru pontul curăturilor de tufă și de alt crâng gros, măcar că unii din locuitori cu pronomion al acestui pont aū cuprins locuri mai multe peste ceea ce le este trebuincios pentru hrana lor și a dobitoacelor lor, dar de vreme ce ei aū apucat de aū făcut acele curături de prisos și stăpînii moșiilor, avēnd dicheomă de a-i popri, n'aū îngrijit, nu se învinovățesc acei locuitori, nici este cu dreptate a li se luă înapoi acele curături, al căroră rod l-aū dobîndit în puterea pravilnicéscai condici, ci hotărîm, ca ori-care locuitor, câte curături de tufă sau de alt crâng gros va fi apucat de aū făcut până acum pe moșia în care locuesce, să rămăe a fi bune tot ale aceluia, și atunci numai să pôtă luă stăpînul moșiei curătura de fin sau de arătură a locuitorului, când acel locuitor de acum încolo nu o va cosi și nu o va ară în diastimă de trei ani în rînd, iar de acum înainte să nu fie volnic un locuitor

Ast-fel tratați țeranii, dacă se agită în contra celor cari îi maltratéză și-i nedreptățesc, regimul îi declară răsvrătitori și atunci grópa ocnei, bătaia și une-orî uciderea îi așteptă. Asemenea făptuirii au provocat mișcarea pandurilor — și ei tot țeranii — de care aiurea am vorbit.

În noul sėu codice de legi, promulgat la 1817, Caragea găsesce cu cale a introduce, la cap. 6, legea relativă la țeran, nu îmbunătățindu-i sórtea, ci făcėndu-i-o mai grea, de cum eră în Cod. lui Alex. Ipsilant, și cu mult mai rea decât eră sub N. Mavrogheni.

Prin art. 1 din acest cap. 6, legiuirea lui Caragea definind claca, recunósce că proprietarul moșiei are dreptul de a primi saú a nu primi pe clăcaș să ședă pe moșia sa. Acéstă ședere pe moșie a clăcașului nu

de a curății loc de fîn saú de arături făr'de scirea stăpínului moșiei, ci să fie dator a merge la acel stăpín, să-i cėră locuri și, de va avé, să-i deă câte îi vor fi trebuincióse pentru hrana sa și a dobitócelor sale, saú și mai mult, de se va învoi cu stăpínul moșiei, pe cari mėsurându-le și însemnându-le, să nu fie volnic acel locuitor a se întinde mai mult peste acele semne, iar în potrivă urmând, să i se ieă de stăpínul moșiei acel prisos de curătură peste ceea-ce i se va da, făr'de a puté cere acel locuitor vre-o chetuélă pentru curățit, precum și când locuitorul își va avé curăturile sale pentru liveđile de fîn și arături ale stăpínului moșiei, și va voi acel stăpín, ca să deosibėscă la o parte locurile de finețe și arături ale locuitorilor de cătră ale sale și să le deă tot acolo în prėjma locului alte locuri de o potrivă atât la mărime cât și la felurimea pământului, să fie volnic la acésta făr'de a puté locuitorii să se împotrivescă cătuși de puțin, ca să pótă cu acest mijloc stăpínul moșiei a-și avé ferite locurile sale, avėndu-le deosebite. Al treilea, pentru pontul clăcii, fiind-că pravilnicėscă condică deosibesce pe cei ce vor avé vre-un deosebit aședămint în scris cu stăpínul moșiei, de aceea orî-câte acest fel de aședăminturi vor fi apucat, de s'aú făcut până acum în scris între stăpínii moșiei și între locuitori, acelea hotărím să le pázescă Vistierii cu dréptă cumpėnire, atunci nu pot găsi locuitorii pricină a umblă fugari din sat în sat, și orî-cine saú boer saú mănăstire va face vre-o urmare cu scăderea clăcii, ca să-și immulțescă satul, să pėrdă cu totul și acest privileghiú, ca un măglisitor și împotrivor aședămintului țerii, ce de obște se cuvine a se păzi nestrămutat. — 1816 Aprilie 30.

Al Ungrovlahiei Nectarie, Iosif Argeșiú, Costandie Buzeú, Costantin Filipescu, Radu Golescu biv Vel Ban, Grigorie Brăncoveanu, Constantin Crețulescu Vel Ban Barbu Văcărescu Vornic,..... Vel Vistier, Dumitrașco Racoviță Vel Vornic, Istrate Crețulescu Vel Vornic, Mihalache Racoviță Vel Logofėt, Constantin Bălăceanu Vel Vornic, Grigorie Filipescu Vel Vornic, Teodorache Văcărescu Vel Vornic, Gheorghe Filipescu, Iordache Golescu Vel Logofėt, Ioan Știrbeiú Vel Logofėt, Tomiță Crețulescu Vel Logofėt. Pană Costescu Vel Vornic.

Cod. LXXXV, pagina 8.

este așa dar un drept al lui, ci rezultatul unei îngăduințe a proprietarului pământului.

Prin art. 2 se menține cifra de 12 zile de *pont*, adică zilele de lucru hotărâte să le facă un clăcaș pe an, în folosul moșierului. Decât legiuitorul adaogă, că «*pe viitor, de se va tocmî vre-unul din stăpîniî moșiilor cu clăcașul pe mai puține zile, tocméla aceea să nu aibă tărie.*»

Inscrierea acestei rezerve în legea lui Caragea, dă măsura relei voințe a acestui Domnitor și a boerilor lui, față cu țeranul român!

Singura explicare ce dă legiuitorul acestei *reserve*, care vătămă egalmente dreptul proprietății, ca și al țeranului, eră că prin faptul împutinării zilelor de clacă, se *momia* clăcașii de pe alte moși să se strămute acolo unde erau zile de clacă mai puține. Dar eră acesta o scusă? Cum nu se putea împedica *moméla*, punând pedepse contra celui care *momia*? Art. 3 din cap. 6 prevede de ajuns asemenea pedepsă: Cel care trage clăcași pe moșia sa (prin împutinarea zilelor de clacă) să pérđă privileghiul clăcii și să plătescă și stăpînului moșiei claca clăcașilor ce au tras.

Dar nu eră de ajuns asemenea dispozițiune rău voitóre pentru țeran: Caragea mai adaogă (art. 4), ca clăcașul, bez claca de 12 zile, să are stăpînului moșiei încă o și primă-véra sau tómnă, să-î dea și un car de lemne la Crăciun, cărându-le orî la moșia lui, sau aiurea, unde are stăpînul trebuință de ele, până la un loc cu depărtare de 6 césurî.

Atâtea nu sunt de ajuns!

Legea acordă proprietarului dreptul de a transformă zilele de clacă în bani (art. 5.)

Clăcașul nu póte face *curătură* fără voia *în scris* a stăpînului, cuprinđetóre: unde și cât loc să cure, iar urmând în potrivă să-și pérđă ostenéla și să ieă curătura stăpînului moșiei.

Care din clăcași, fără voia stăpînului (pe curătura sa), va sădî vie pe locul lui, să o pérđă.

Când clăcașul va lăsă via sa nelucrată în 3 anî, să fie tras la judecată și atunci dându-î judecata încă un an soroc, de nu o va lucră... s'o pérđă și să o ieă stăpînul (10).

Clăcașul să nu póta să vîndă vin sau rachiú pe moșie, de nu se va *tocmî* cu stăpînul (11).

Clăcașul să nu póta deschide *băcănîe* pe moșie, de nu se va *tocmî* cu stăpînul.

Clăcașul să nu póta face móră pe moșie.

Clăcașul să nu pôtă să vîneze pesce în eleșteul stăpînului. Numai în bălțile Dunării, dând deciuélă, și în riurile curgătoare prin moșie, fără deciuélă, legea slobode pescuitul. Va să dîcă și în această prîvință legea scurtéză un drept, acela al clăcașului.

Clăcașul fugind de pe moșia lui perde dreptul de proprietate a pămîntului său, care intră în stăpînirea proprietarului moșiei. Tot asemenea se întîmplă de móre clăcașul fără clironomî: casa, grădina, curătura lui o iea în stăpînire proprietarul moșiei (15).

Dar ascultați art. 16, ce sarcini mai pune pe umerii clăcașului:

Clăcașul să deă stăpînului:

Din 20 de vedre din vinul său o vadră domnescă.

Din 10 căpițe de fin una.

Din 10 clăi de grâu, de orz, de mei, una.

Din tot pogonul de porumb, 4 banițe porumb bătut sau 8 cocoloși, cu banița de 22 oca.

Din tóte cele-l-alte rodurî, de la 10 una.

Tóte acestea să le care clăcașul *cu carul său*, la casa stăpînului moșiei.

Apoi de ține stupi, clăcașul să deă stăpînului moșiei câte 3 bani de fie-care (17). Asemenea de fie-ce capră (fie iarna fie vara) câte bani 2 (18). De fie-ce turmă de oi, de la Blagoveștenie până la Sf. Gheorghe, și fêtare câte un miel și un leu și de fie-ce stână, brînză sau bani, după tocmelă.

Singura dispozițiune mai favorabilă țeranului clăcaș este defigerea «*paragrafiei*» la un an numai adecă a timpului, până când are proprietarul moșiei dreptul de a-și reclamá țilele de clacă. (Partea a 6, cap. I, articolul 7.)

Multe neajunsurî suferiă țeranul și de la măsurările cu *stînjen* ori prăjină, mărite ori scădute după interesele moșierului sau arendașului.

Stînjenul de măsură. Caragea dă veliților boeri ai Divanului, următorul pitac:

În Ioan Gheorghe Caragea Voevod.

Cinstiți și credincioși dumné-vóstră veliților boeri ai Divanului Domniei-Mele, fiind-că pentru stînjenii cu cari se măsură moșiile, se întîmplă multe pricinî de judecări, atît că nu se găsece un temeiu sau o măsură care să fie cunoscută de dréptă și pentru stînjenul răposatului Domn Șerban-Vodă, și pentru stînjenul răposatului Constantin Vodă Brâncoveanu, cari se vîd că se obicinuesc, al doilea care dintr'acești doi stînjeni să se metahirisésce și unde unul și unde altul; poruncim dumné-vóstră, să faceți scumpă cercetare prin ori-ce doveđi veți socoti că sunt tre-

buinciose, ca să găsiți cea adevărată măsură a acestor stinjeni și mijlocul care se cuvine a se păstra măsura și a fi tot-deauna creșută și fără bănuelă, deosebit și pentru a se metahirisî unde se cuvine și care, și să faceți Domniei-Mele arătare prin anaforă. Toleo pisah gpd.—1815 Ianuarie 12.

(Pecetea gpd.)

Cod. LXXIV, fila 168.

Unul din cele mai grele beilicuri, la care eră supus bietul țeran român, eră salahoria cu carul și cu brațele la cetățile turcesci. De la extremitățile țerii, țeraniî eraû duși cu miile în asemenea beilicuri.

Trebue să recunoscem lui Caragea un serviciu adus țeranului român: el isbuti să facă pe Turci a primi bani în loc de care și salahori. Evident, că și Turcilor le convenia acesta, căci rămânea în punga celor însărcinați cu lucrările la cetăți o parte din bani. Câte abusuri nu se făcură de slujbașii lui Caragea și cu această binefacere!

Io Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Primită fiind Domniei-Mele această obștească anaforă a părinților arhieriei și a dumné-lor boerilor, o întărim Domnia-Mea și poruncim dumi-tale Vel Vistiere, să se facă domnescile noastre porunci cătră Ispravnicii județelor, cuprinđetóre întocmai precum mai jos se arată. — 1816 Martie 26.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofet.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Măriei-Tale, ce prin pitac mi s'a dat, că primită fiind Măriei-Tale rugăciunea ce am făcut prin anaforă de obște de la 2 ale următorei lunî, cu cuprindere de a se bitirdisî în bani salahorii și carele ce urméză a se da de țeră în lucrul cetăților împărătesci și, într'această vără a următorului an, pentru destoinicile cuvinte ce arătăm într'aceeași anaforă a binevoit Măria-Ta să se indeletnicescă și această strădanie a săracilor și scriind unde s'a cuvenit, s'a găsit mijloc de a se bitirdisî, ei să chibzuim în ce chip să se urmeze această împlinire de la țeră și să arătăm Măriei-Tale prin anaforă în scris, următori fiind, ne-am adunat cu toții aici la Domnesca Măriei-Tale curte, unde ne-a arătat dumné-lor fratele Vel Vistier, că la tóte cetățile sunt trebuincioși într'acest an 3.400 salahori și 580 care pe lună, pentru care ne arată dumné-lui fratele Vel Postelnic, că după osirdiósă silință ce ai pus Măria-Ta, s'a catortosit această bitirmea de salahori și de care a se plăti de fieș-care salahor și car pe ți po talerî 1 bani 30, de care am și rémas cu toții mulțumiți și rugători cătră milostivul Dumneđeu pentru acesta mare facere de bine ce a arătat Măria-Ta cătră săraca țeră cu această mare ușurință ce i se face. Domnul Dumneđeu să te păzescă în prea luminat scaun până la adânci bătrînețe cu tóte cele de fericire, ca să aibă ticălósă țeră tot-deauna mîngăere și ușurință la acest fel de greutăți și nevoi ce se întîmplă, ca de la un părinte doritor ce am cunoscut la Măria-Ta dintr'intăiași dată, și așa făcênd socetélă de trebuincioșii

banî, adecă adunând suma salahorilor și a carelor 3 980 po parale 50 pe ȕi, fac pe lună talerî 149.250 și analoghisindu-î la lude 16.000 ce se află astăȕi țera, vine de lude po talerî 9 banî 40 pe lună și acéstă împlinire să se încépă de la Aprilie întăi. îndatorindu-se boerîi ispravnicî, ca după istovul banilor ai fieș-căreia lunî, să trimiță la Visterie contract și perilipsis de socotélă, poruncindu-se de cătră Măria-Ta boerilor ispravnicî, ca să îfrîneze pe zapcii a luă acești talerî 9 și banî 40, făr'de răsură și altă încărcătură, dând și răvașe zapciiî iscălite de dînșii la mănile pîrcălabilor pe fieș-care lună de primirea acestor banî. 1816 Martie 21.

Al Ungro-Vlahiei Nectarie, Constandie Buzëu, Constantin Filipescu, Radu Golescu, Grigorie Brâncoveanu, Constantin Crețulescu Vel Ban, Barbu Văcărescu Vel Vornic, Dumitrașco Racoviță Vel Vornic, Istrate Crețulescu, Constantin Bălăceanu Vornic, Grigorie Filipescu Vel Vornic, Teodorache Văcărescu Vel Vornic, Mihalache Racoviță Vel Logofăt, Iordache Golescu Vel Logofăt, Toma Crețulescu Vel Logofăt, Nestor Clucer.

O altă pacoste pe țeranî eraŭ *gelepîi*.

Însemnătatea pentru comerț a gelepilor am demonstrat-o în atâtea rîndurî. In 25 Iulie 1814, Caragea dă următórea carte lui Gelep-bașa, constituindu-î scutire și beneficiŭ.

Carte de bașul gelepilor.

Zemle Vlahiscoie. Fiind-că Bașul gelepilor pentru slujba cu care se orinduesce la oile cele de trebuință Țarigradului, atât aici până a se strînge, i la pornitul și chivernisitul mergerîi cu înlesnire la drum, cât și în Țarigrad, până a se face teslim la vremea cea orînduită suma deplin, a avut milă domnescă prin cărțile fraților Domni de mai nainte, cari s'au întărit și de Domnia-Mea de a scuti la vremea erbăritului oi 19.000, cu care acéstă epistasie aflându-se acum Dumitru Zaman încărcat cu acéstă trebă a oilor, pentru ca să-și pue dar silința de a nu se face vre-un cusur la acéstă trebă delicată, cu care este încărcat de cătră Domnia-Mea, spre a răspunde la vreme suma oilor cea orînduită, care cere de a se face teslim la Țarigrad, am binevoit și Domnia-Mea și am dat acéstă domnescă a nóstră carte numitului Dumitru Zaman, Bașul gelepilor, ca în câtă vreme se va află într'acéstă epistasie, să aibă a scuti de erbărit oi 19.000 la vremea erbăritului din oile ce le strînge numitul Gelepi-bașa, precum au avut și cei mai dinaintea lui. Pentru care poruncim Domnia-Mea și voue erbarilor, ca să nu faceți supărare de erbărit pe acéstă sumă de oi, ci să-î dați bună pace. I saam receh gpd.—1814 Iulie 25.

Cod. LXXVII, fila 192.

Jafurile suferite de țeranî nu se făceaŭ numai la țeră, ci și în capitală. Vodă e nevoit să deă în 1815 următóorul pitac la Agă și Spătăr:

Io Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Cinstit și credincios boerule al Domniei-Mele, dumné-ta vel Agă, măcar că Domnia-Mea cea mai întăi datorie a Nóstră, socotind ocrotirea și repaosul locuitorilor Dom-

nescii Nostre țeri, de cătră cei rău nărăviți jăfuitori, și jacăși, nu contenim prin feluri de mijloce spre a desrădăcină cu totul urmările lor, ca să dobîndescă locuitorii o desăvîrșită liniștită petrecere și să se bucure folosindu-se înșiși ei cu rodurile muncii și strădaniei lor; dar fiind-că și d-lor cinstiții și credincioși boerii veliți ai Divanului Domniei-Mele ne-au făcut acum rugăciune prin obșteșca anaforă, ca să se pue în lucrare aceste de mai sus arătate mai înlesnitor mijloc spre a se urmă același bun cuget și voință a Domniei-Mele pentru odihna și buna-petrecere a locuitorilor, adecă de acum înainte ispravnicii județelor, ca unii ce sunt ocîrmuitori ai lor orînduiți de Domnia-Mea, să fie datori a da sēma pentru orî-ce jaf și năpăstuirii se va face locuitorilor de cătră veri-cine și să aibă napristan mare privighere și neadormită îngrijire asupra tuturor slujbașilor județelor, precum sameși, vatași de plaiu, pîlcovnici, căpitanii, dijmarii, oerii, vinăricerii, vameșii, zapcii de plasă, și orî-cine alți slujbași după afară; așijderea și nedreptățile ce fac căpitanii de la străjile de prin marginea politiei Bucurescilor, i căpitanii de la străjile din năuntru politiei, când vin omenii de afară cu fin, lemne, rachiū, bucate, chereștele și altele ca acestea, cari pun mîna de iaū din tōte, după cum pot rupe, luāndu-și osebit și parale ca o vamă, în vreme ce vama de la aceste lucruri ce vin în politie este ridicată de mai înainte, cum și de cătră Domnia-Mea prin poruncile ce avem date pentru eftinătatea lor și îmbelșugarea norodului, de aceea că pentru cei de pe afară slujbași ce se arată mai sus, s'au făcut cuviincioșele porunci ale Domniei-Mele cătră ispravnicii județelor, iar pentru căpitanii cei de prin rēspintinile semptului Agiei, poruncim Domniei-Tale, ca să li se deă strașnice porunci, a se părăsi cu totul de luări de mai sus arătate, îngrijind dumnē-ta de acum înainte de a face adesea cercetări pe sub cumpēt, și pe cari din ei îi vei dovedī că fac ast-fel de netrebnicii, nu numai să le faci cuviincioșă pedēpsă, ci să-i și lipsesci din slujbă ca pe nisce hrăpitori, precum asemenea am poruncit Domnia-Mea prin osebit pitac și dumnē-lui vel Spătarului pentru căpitanii de la strejile dupe marginea politiei Bucurescilor. Tolco pisah gpd. -- 1815 Martie 24.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofēt.

Asemenea pitac s'a făcut și cătră Spătar.

Cod. LXXIV, fila 190.

Singurii locuitori ai țerii, cari se puteau dice fericiți, sub administrațiunea și cu justiția de sub Ioan Caragea, erau supușii streinii, mai cu sēmă ai Rusiei și ai Austriei. Aceștia beneficiau de scăderi de vamă, de scutiri numeroșe și nu erau justițiabili de autoritățile judiciare ale țerii. O instanță specială «*Logofetia streinelor pricinii*» se ocupă de sudiți. Pe lângă această autoritate erau tîlmaci de limbi streine. Până în 1817 eră dragoman francesul Maurice. După mórtea lui, tîlmaciul Rusesc este cel mai avantajat.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahisioie.

Dumnē-ta biv Vel Vornic Costache Samurcaș, nazirule al Cassei lefilor, după arătarea ce ne face printr'acēstă anaforă dumnē-lui Vel Logofēt al streinelor pricinii,

milostivire făcând Domnia-Mea asupra acestui Teodor tilmaciul, poruncim ca de la ȕintăiŭ a viitorului Noemvrie să i se adaoĝe pe lângă léfa ce are pe lună încă taleri 50.—1817 Octomvrie 21.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofét

Cod. LXXXIX, pag. 45.

Prea Înălțate Dómne,

Cu plecăciune arét Înălțimii Tale pentru Teodor, tilmaciul Rusesc, ce este orînduit la acest departament al Logofeției pricinelor străine, spre tilmăcirea notelor rusesci ce se trimit de cinstitul consulat al Rusiei, cu cuvînt că nu póte a-și întîmpină greutatea casei sale numai cu léfa ce are orînduită pe lună, aflându-se om familist, âmbă acum a se trage de la Departament, ca să-și caute hrana vieții sale la altă parte; ci fiind că omul acesta este de apururea trebuincios Departamentului, aflându-se cu bună sciință și cu scumpătate la tilmăcirile notelor rusesci, ce adesea vin de la cinstitul consulat, nu lipsesc, cu plecăciune, a arétă Înălțimii Tale, ca binevoind, cu cea obicinuită firésca Măriei-Tale bunătate a revérsă milostivire asupră-i, să i se orînduésă léfa ce a avut-o Maurice franțezul, ce a murit, nefiind atăta trebuință de limba franțozésă la acest Departament, ca să póta și el cu acésta a-și întîmpină greutatea heltuellor ce are, a împlini datoria slujbei sale cu osîrdie și a se află nelipsit de la Departament, fără de a-i mai rămâné cuvînt de nemulțumire, care acésta rămâne la noianul milostivirii Măriei-Tale.--1817 August 24.

Vel Logofét.

CAP. V.

Óstea.

In alaiurile domnesci, întocmite încă de la începutul Domniei, se mai vèd următórele categorii de oșteni, orî de ómeni purtători de arme:

Arnăuți la Agie (1)

Lefegii cu un Vel Căpitan.

Neferi.

Fustași de Divan.

(1) *Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoe.*

Cinstit și credincios boerule al Domniei-Mele, dumné-ta Vel Agă Nicolae Filipescu, fiind-că arnăuții ce se află în slujba Agiei, cari sunt la număr 44, fiind trebuincioși de a se află nelipsiți de la Agie, de aceea poruncim dumi-tale, ca să le dai imeclie la fieș-care pe totă ziua, câte o pâne de o jumătate oca, și plata acestui imeclie veî îngriji dumné-ta, ca împreună cu lefile să ei de la Visteria Domniei-Mele. Tolco pisah gpd.—1815 Ianuarie 17.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofét.

Cod. LXXI, fila 167 v.

Seimeni polcovnicesci și bulucbășesci.

Poterași cu Polcovnic.

Dorobanți cu un Vel Căpitan.

Topcii (artilieriști) cu un Topci-Bașa.

Panduri (1).

Stégurile agiesci (2)

Slujitorii la căpităni. (3)

Pentru paza tenniței continuă a fi armășei sub Vel Armașul și cu un al 2 lea armaș.

Armășei erau în număr de 150. Ei serviaŭ pentru paza închisorilor

(1) Carte prin care se dau pandurii din cinci județe ot preste Olt asupra dumné-lui Caimacamului Craiovei. — «Zemli Vlahiscoie. Se dá acéstă domnéscă carte dumné-lui cinstitului și credincios boerului Domniei-Mele, Caimacamului Craiovei, pe care l-am însărcinat și cu otcîrmuirea pandurilor din cele cinci județe ot preste Olt; vè poruncim dar Domnia-Mea și voué căpitanilor de panduri, ca să cunoșteți pe dumné-lui mai sus numitul boer intru tôte poruncile și povățuirile ce vi se va da de cătră dumné-lui, căci așa este voința și porunca Domniei-Mele. I saam receh gosp.— 1812 Noemvrie 29.»

✕ *Cod. LXXIV, fila 1 v.*

(2) 1813 Fevruarie 19. S'a dat poruncă la anaforaua Agiei cătră dumné-lui Vel Vornicul al politiei, pentru ca să se deă una sută ómeni fără pricină de dajdie a se implini stégurile de ómeni ce sunt lipsiți de la Agie.

Cod. LXXIII, fila 188.

(3) *Io Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.*

De vreme ce după arătarea ce ne faci printr'acéstă anaforă, nu este cu puțință a se implini din ómenii făr' de pricină de dajdie lipsa acelor trebuincioși slujitorii din cele cinci căpetenii ale marginei, ce se însemnéză în dos, poruncim dar, să se implinéseă cu scăđémînt de prin sate, însă dintr'acest fel de stare de ómeni, ca pe tótă acéstă sumă ce se arată mai sus, abiă să facă 15 lude. 1813 Martie 23.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofët.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Măriei-Tale, am vèđut arătarea ce face printr'acéstă anaforă dumné-lui Vel Spătarul pentru trebuincioșii slujitorii ce sunt lipsă pe la căpităniile de margine din județul Vlăscei, de care seiut să fie Măriei-Tale, că într'atâtea rînduri s'a scris la acel ispravnicat, și mijloc nu a stătut cu a se face și a se implini acea lipsă de ómeni făr' de pricină de dajdie, după cum dintr'acéstă alăturată însciițare a ispravnicilor județului, ce aŭ trimis-o de la șepte ale acestei luni, pe larg se va da Măriei-Tale pliroforie; lipsa slujitorilor acestor căpităni este mare, precum mai jos se arată și trebuința vèđută. Ci după cum se va găsi cu cale, se va da luminată porunca Măriei-Tale.—1813 Martie 19.

Vel Vistier.

și pe lângă ei erau și un număr de masalagii domnesci și din cari se dedeau și pe la boierime.

Încă din primele zile ale domniei, Caragea dă poruncă de oprire de port de arme de câtră alt cine-va decât de neferii domnesci ai Spătăriei și ai Agiei:

În Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Dumné-ta epistatule al Agiei, îndată ce vei primi acest domnesc al nostru pitac, numai decât să publicarisești în tot semptul Agiei această poruncă a Domniei-Mele, că numai neferii domnescii noastre curți i ai Spătăriei și ai Agiei au să pórte de aici înainte port cu caefet arnăuțesc și cu armele asupra-le, iar alții toți veri de ce tréptă ar fi, să scie că sunt popriți a nu avé saú a ținé neferi cu ori-ce fel de caefet, nici a se îndrăzni cu un cuvint nimeni să se pórte în caefetul acesta, dându-se tuturor să înțelégă, că peste cincî zile, când se va publicarisi această poruncă a Nóstră, ori-cine se va găsi purtând arme în caefet de nefer, afară din neferii domnescii noastre Curți i ai Spătăriei și ai Agiei, tuturor acelora li se vor luà de asupra-le armele i hainele li se vor rupe, și vor fi și ridicati la domnéscă Nóstră curte spre pedépsă, și dumné-ta, după împlinirea celor cincî zile în urma publicației, să îngrijesci a se urmà acest nizam întocmai, precum se arată mai sus, însă pentru ca să fie sciuti neferii aceștia ce sunt slobođi a purtă arme, celor ai domnescii Nóstre Curți, au ca să li se deà pe a mână adeverințele dumné-lui vel Cămăraș, iar la cei agiesci adeverințele dumi-tale și la cei spătăresci adeverințele dumné-lui vel Spătarului, spre a fi sciuti și cunoscuți de neferi (1).—1812 Decemvrie 13.

În 1 Maiú Ion Caragea desarméză și pe Ogeaclii Curții, lăsându-í să pórte numai câte un cuțit:

Pitac câtră dumné-lui Vel Postelnicul epistat Cămărășiei, ca să nu mai pórte nimeni din ogeaclii arme la brîu.

În Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Cinstit și credincios boerul Domniei-Mele, dumné-ta biv Vel Postelnice epistatule al Cămărășiei, îndată ce vei primi acest al Nostru domnesc pitac, poruncim ca numai decât aducând înainte dumi-tale pe toți ogeaclii ai domnescei Nóstre Curți, să le dai strașnică poruncă, ca de astăzi nimenea din ei să nu mai pórte la brîu arme decât numai un cuțit, căci așa este voința și porunca Domniei-Mele. Tolco pisah gosp.—1813 Maiú 1.

Cod. LXXIV, fila 45.

Se vede că acești Icioglaní erau nu prea de trébă ómeni, căci Vodă dá, cu referință la ei, următorul pitac:

(1) Veđi și alte acte relative în anexele din acest Tom. X, partea B.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod.

Cinstile și credincios boerule al Domniei-Mele, dumné-ta biv Vel Medelnice Răducane Clincene, poruncim Domnia-Mea dumi-tale, din césul ce vei primi acest domnescul Nostru pitac, să aibi a face scumpă cercetare și perierghie ziua și nóptea, pe ori-care din *icioglanii* Curții vei vedé pe ulițe, prin tîrg sau prin mahalale, numai decât să-l ridici și să-l aduci drept la Domnia-Mea; întocmai poruncim strașnic să fii următor. Tolco pisah. — 1813 Noemvrie 9.

Cod. LXXIV, fila 920.

Nu mai bine se purtaă Arnăuții:

Volnicie ca să ducă nisce arnăuți la ocnă, pentru că s'aă purtat cu fapte rele aici în Bucuresci.

Zemle Vlahiscoie. Fiind-că arnăuții . . . . . s'aă purtat cu netrebnice fapte, cari nu sunt suferite auđului Domniei-Mele, de acea volnicim pe . . . . ca luându-i de aici în fiére să-i ducă surgun la ocna . . . unde poruncim cămărașilor de acolo, ca îndată să-i băgați înăuntru în ocnă, făr' de a fi slobođi a eși până nu veți primi al doilea poruncă a Domniei-Mele, iar orînduitului mumbașir să se deă adeverință de primirea lor. I saam rezech gpd. — 1815 Decemvrie 15.

Cod. LXXIV, fila 462 v.

Nici catanele spătăresci nu se deosebiaă cu toți la purtare de Arnăuți și Icioglanii, cum se póte vedé în acest act:

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Poruncim Domnia-Mea, dumi-tale Vel Spătare, ca negreșit fără de altă zăbavă să orînduși a se prinde și a se aduce aici acești hoți împotrivorii, pe cari îndată să-i și facă teslim la judecata departamentului criminalion, ca să urmeze acea judecată a face cercetare după porunca Domniei-Mele ce este dată. — 1814 Sept. 29.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofet.

Prea Înălțate Dómne,

Însciințez Înălțimii Tale, că cu alăturata Măriei-Tale volnicie orînduindu-se 6 armășei, pentru prinderea acelor furii de dobitoce, tovaroșii Stanciului Bălan, ce se află la închisórea pușcării, s'aă întors fără de nici o ispravă, arătând că acești furii, din césul ce au simțit că s'aă ridicat la închisóre Stanciul Bălan, toți s'aă răspândit, tăinuindu-se prin păduri, și cum găsind numai pe unul dintr'înșii, anume *Tudor Căldărarul, catană spătărescă*, cu alți doi tovaroși lângă dînsul, nu s'aă supus nici într'un chip a se da în mânilor zapciilor, împotrivindu-se cu arme și răspundend, că la nimenea alt nu se supune decât la zabitul lui, adecă la dumné-lui Vel Spătarul. Ci fiind-că cei mai mulți *dintr'acești furii sunt catane spătăresci, cum și ceilalți alăturași de ai lor*, đicem să fie luminată porunca Măriei-Tale cătră dumné-lui Vel Spătarul, ca prin ómenii Spătăriei să-i prinđă pe toți aceștia, ca să-i trimetă în cercetarea judecării, ca să-i desfacă pre ticăloșii păgubași ce cêrcă de atâta vreme cheltuelile Bucurescilor, sau cum bine va voi luminata Măriei-Tale înțelepciune. — 1814 Septemvrie 18.

Constantin Stolnic, Atanasie Sêrdar, Matei Greceanu Medelnicer.

Cod. LXXII, pag. 326.

Zapciii plășilor din Bucuresci, sub cuvint că aũ nevoe de slujitorĩ, scutiaũ câte 20—30 de birnici în plus peste numẽrul slujitorilor ce li se cuvenia, pe când Spãtãria ducea lipsã de slujitorĩ la stẽgurile ei. Propune deci Marele Spãtar, ca din prisosul de pe la zapciii de plãși ale Bucurescilor (comisariate) sã se împlinescã golurile de la stẽgurile de slujitorĩ ale Spãtãriei, iar restul sã se deã la bir (1).

În ordine chronologicã se vor aflã în anexele relative (T. X. B) diverse liberãri din óste din timpul lui Caragea pentru motiv de bãtrãnețe, de bõlã, saũ de pensionare. Asemenea și sentințe.

Seimeni sub domnia lui Caragea nu mai rãmãseserã de cât 200 la 2 stẽguri polcovnicesci și buluc-bãșesci. Seimenii erau ședẽtori pe la județe. Mai apoi, tot sub domnia lui Caragea, rãmãn numai 15 seimeni la jud. Dîmbovița și 54 la Bucuresci. În fie-ce an câte 15 seimeni erau obligați a merge de 2 ori pe an sã ducã la Constantinopole zãvoii și șoimii. Restul de seimeni erau dați pe la vinãriceri, pe la locuri de strãji și la carvasarã. În Decemvrie 1817, Domnitorul Ioan Caragea acordã o diurnã de 80 lei de fie-care seimen trimis la Constantinopole (2).

Din tõtã bruma de óste ce a mai rãmãs în țerã în domnia lui Caragea, singuri pandurii mai aũ o realã valõre. Obijduirile, nedreptãțile ce aceștia aũ de îndurat; neconsiderarea în care îi are Vodã; aruncarea unui numër însemnat din ei la bir prin desființarea lor ca pandurii; prigonirile și jãfuirile ce sufer de la arendașii greci; tóte aceste fac din pandurii factorii mișcãrii ante-grecesci, înainte mergẽtorii revoluțiunii lui Tudor.

Am narat în urmã istoria *rãsmiriții* pandurilor. Am vẽdut cum cu ajutor turcesc rebeliunea pandurilor fu potolită, cum o parte din ei furã prinși și pedepsiți cu mórte, cum o altã parte se supuse de bună-voe dupã mijlocirea Episcopului de Rîmnic; cum aũ fost ertați cãpitani de pandurii Pãun, Tãmpea, Haidul, Sfãrimã-țepã, cu tóte cetele lor . . . Rãsmirița acẽsta e cea din 1815 (3). În Decemvrie acest an furã grațiați alți cãpitani de pandurii: Pãun Nicolicescu, Barbu Bimbașa, Petru Aluneanu și Buluc-bașa, cu tóte cetele lor.

În 1816 vẽdurãm o nouã conspirațiune a pandurilor și a țerãnimii. Unul din pandurii cari luarã parte la acẽstã a doua încercare, a-

(1) Veți anexa relativã în acest T. X, partea B.

(2) Idem, idem.

(3) Idem, idem.— *Le Moniteur Universel*, No. 170, din 18 Iunie 1816.

dus înaintea lui Caragea, acesta îl întreabă: Și tu ești din cei cari, în anul trecut, ai fost miluit cu ertarea noastră și iar ai început?

— Păi, Măria Ta, nu sécă pâraele cât plouă și nu se împacă omul cât nu se ostoesce nevoile.

— Dar ce nevoi ai tu?

— Eă n'am nevoi, Mărite Dómne, dar țera întrégă nu mai póte de Greci.

Nu pandurul răspundeă, ci *curentul*. Acest curent câștigă încetul cu încetul și pre unii din boeri. La rîndul lor încercă să dărime pre Caragea, dar nu isbutesc. Totuși curentul creșce și când, în 1818, Caragea fuge din țeră, ne mai putênd luptă contra intrigilor din Constantinopole, dar și contra curentului românesc, boerii ieaă administrațiunea țerii și prin arz cătră Inalta Pórtă solicită pentru prima dată, în numele țerii, încetarea Domniei fanariote. Timidă este solicitarea boerilor, în termenii încă nu destul de clari; ei s'ar mulțumii și numai să li se încuviințeze de Pórtă administrațiunea țerii sub formă republicană, adecă cu un «sfat obștesc» compus din ei toți.

Dar orî cât de timidă este și acéstă încercare, ea ne arată *curentul* național sporind mereu. Făptuirile acestea nu erau de natură a descu-rajă pre autorii mișcărilor revoluționare din Oltenia. Pandurii deci stau la pândă, așa dîcênd, și mai puțin de trei ani după aceea, Sluge-
rul Tudor, în fruntea unui curent țerănesc va ridică falnic drapelul revendicării *drepturilor țerănescei*, dar în cât-vă și al naționalismului.

Dar să urmăm a face istoria a ce mai rămăsese de semênă a oștire.

În Iunie 1817, printr'o anaforă la Domnitor a Marelui Vistier, se amintesce că în 1814 s'a redus numărul pandurilor de preste Olt număi la 500 și anume s'a lăsat un număr de slujitori domnesci și poterași: 100 pentru județul Vâlcea, 150 pentru Jiul-de-sus și 250 pentru Mehedinți, iar cei-lalți panduri, până la suma de 2.075, s'aă dat *în bir ca ruptași* (1).

(1) Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoe.

Dumné-ta Vel Vistiere, primită fiind Domniei-Mele acéstă anaforă a dumi-tale, o întărim și hotărîm ca întocmai să se facă urmare. — 1817 Iunie 9.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofêt

Prea Înălțate Dómne,

La așezămîntul ce s'a făcut anșert la let 1814, s'aă fost întocmit și *pandurii ot peste Olt* ce erau întru numire de slujitori gospod și poterași, ca să rămăe lude 500 în slujbă, adecă 100 la sud Vâlcea, 150 la sud Gorj și 250 la Mehedinți, iar cei-lalți până la suma 2.075 lude s'aă fost îndatorat ca să plătescă pe fieș-care lună po ta-

Cu asemenea modalitate credeă Domnitorul și Grecii săi, că au potolit pe tot-deauna răscóla pandurilor. Intemeiat pe această credință, Domnitorul grațiează pe toți pandurii de peste Olt prin următorul act:

Cărți ce s'au dat de ertăciune și pe la fieș-care pandurilor din cinci județe ot peste Olt—de a nu mai fi trași pentru greșelile ce vor fi făcut în vremea răsmiriței.

Zemle Vlahisicoie.

Fiind-că pandurilor ce au fost la regep și s'au prădat, întorcându-se aici în țeră la urma lor, li s'au ertat de Domnia-Mea toate cele urmate de ei în răsmirița trecută, de aceea s'a dat la mânilor lor această carte a Domniei-Mele, prin care poruncim dumi-tale cinstite și credincios boerule al Domniei-Mele Caimacamule al Craiovei i dumné-vóstră ispravnicilor ai județului și tuturor celor-lalți dregători și zabiți de la acele cinci județe ot peste Olt, ca orî-cine se va arêta cu pîră asupra acelor panduri de vre-o faptă urmată de ei din vremea trecutei răsmirițe, să fie neascultată și cu totul neprimită acea pîră. I saam rezech gpd.—1817 Octomvrie 23.

(Pecetea gpd.)

Asemenea carte legată s'a făcut și cătră Divanul Craiovei și cătră ispravnicii acelor 5 județe, lipsind numai vorbele că «s'a dat la mânilor lor această carte a Domniei-Mele».

lerî 4 de lude, iar la lét 1815 Fevruarie, după hotărîrea Măriei-Tale, ce s'a făcut prin lunatele porunci, ce s'au dat cătră dumné-lor ispravnicii ai acestor județe, s'a hotărît ca toți acei panduri, adecă și cei ce au fost rémași în slujbă și cei-lalți să se așeze într'o *numire de ruptași*, dându-li-se și sineturi gospod și să plătescă pe fie-care lună câte taleri 4 și când va fi trebuință de slujbă, să se ieă dintr'inșii să se orînduască pe unde va cere trebuința, și în diastima ce se vor află slujind să fie apêrați de acei câte taleri 4 pe lună, iar eșind din slujbă, să aibă a-i respunde. Acum, prin jalba ce au dat cătră Măria-Ta, acei lude 500 poterași fac arêtare, că ei aflându-se napristan slujind atât aici, cât și la județele ot peste Olt, neavând orînduélă pentru repaosul și odihna lor, căci după ce es din slujbă și merg pe la casele lor nu au odihnă în rîndul slobođeniei, spre a-și puté căută și ei de hrana cea trebuinciosă, ci îi apucă ispravnicii de plătesc acei câte taleri 4, fiind împovêrați în două chipuri, adecă și cu slujba și cu plata, rugându-se, ca să se pue acesta la vre-o orînduélă, spre a-și puté și ei căută de agonisita hranei lor, a căror jalbă fiind buiurdisită la Visterie spre cercetare, arêt Măriei-Tale, că după chibzuirea ce am făcut, ca și trebuința să se împlinescă și Visteria să nu păgubéscă, găsesc cu cale ca acei lude 500 ce au fost lăsați de la așezămînt în slujbă pe la județele ce se arată mai sus, căroră li s'au dat atunci pecetluituri gospod de la Visteria Măriei-Tale, cu numire de poterași și slujitori, să rămăe tot aceia și de acum înainte cu aceeași numire prin slujbă și, unde va cere trebuința, să se orînduască numai dintr'aceștia, căroră să nu li se deă nici sineturi gospod de ruptășie, să facă cêta în chipul slujitorilor, ca să slujéscă cu rîndul, adecă unii într'o lună și alții într'alta, și când va fi trebuință să se orînduască prin sciiința Visteriei, ca unii ce sunt legați la Visterie, spre a nu li se face năpăstuire, iar cei-lalți până la suma ce se află, să se așeze în rîndul ruptașilor, după hotărîrea și poruncile Măriei-Tale, ce sunt date și să fie nesupêrați de slujbă, remâind a-și respunde dajdia lor după așezămîntul

Spiritul de revoltă se lăția pe totă ziua mai mult în țară. Opozițiunea contra Grecilor și a Domniei de la 1812 o duceau peste Olt nu numai pandurii, ci și alte persoane private. Așa eră Apostolache Racoviceanu, care la 25 Septemvrie 1815 este alungat din județul Muscel, de unde eră :

Poruncă cu mumbașir la ispravnicii din sud Muscel, ca să isgonescă dintr'acel județ pe un Apostolache Racoviceanu, pentru netrebnicele lui urmări.

Io Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscaoie.

Dumné-vóstră ispravnicilor din sud Muscel, sănătate. Vê facem în scire, că un Apostolache Racoviceanu, ce se află cu șederea într'acel județ, pentru multele amestecături și zizăni ce făcea acolo, turburând liniștita petrecere a locuitorilor, încă de anțerț s'aũ fost trimis surgun la o mânăstire, apoi după rugăciunile ce ni s'aũ făcut de cătră unele obraze s'a fost ertat de surgunlic, cu hotărâre însă a nu se mai întorce cu locuința acolo în județ, acum dar am luat Domnia-Mea înscințare, că numitul, nu numai că locuesce tot la acel județ, ci încă nu încontenéză urmând tot cele de mai nainte rele fapte și năravuri ale sale, pricinuind asemenea turburări; de aceea iată într'adinsul se trimite aci acest mumbașir și poruncim dumné-vóstră, ca numai decât să-l ridicăți pe numitul Apostolache cu toate ale sale, isgonindu-l de acolo din județ, unde să nu fie volnic a se mai întorce, că înși-vé dumné-vóstră veți fi învinováțiți, și mumbașirul are să stea acolo până il veți ridică și il veți isgoni, ca să aducă Domniei-Mele răspuns, că ați pus în lucrare acéstă poruncă și fiți sănătoși.—1815 Septemvrie 25.

Cod. LXXXVII, fila 45.

Tot de natură politică este și surghiunirea la mânăstire a lui Alecu Stănescu și a mamei sale din județul Dîmbovița :

Volnicie deschisă cu mumbașir, ca să mérégă în sud Dîmbovița să ridice pe Elena Stănescu și pe fiul ei Alecu, ca să-i ducă surgun la mânăstirea Snagov.

Zemli Vlahiscaoie. Fiind-că Elena Stănescu și fiul ei Alecu s'aũ aréat cu urmări supérătore odihnei locuitorilor și păgubitore asupra lor, de aceea, spre a lor înfrinare și părăsire, și spre pilda și altora asemenea următori, volnicim pe al nostru șerbecci-bașa Anastasie, să mérégă în sud Dîmbovița, unde se află numiții cu locuința și luându-i să-i ducă surgun la mânăstirea Snagov, ca să-i aibi în pază, și până nu vei primi al doilea poruncă a Domniei-Mele, slobodi să nu fie, iar orînduitului mumbașir să-i dai adeverință de primirea lor. I saam rekeh gpd.—1815 Decemvrie 14.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofét.

Răsvrătirea o sémână în județul Buzéu, la 1816, Bratul din Sibiciu-

ce aũ, cu care chip rămâne mijloc și celor ce se vor afla în slujbă a-și căută de agonisita hranei lor, care de se va găsi cu cale și de cătră Înălțimea Ta, voiũ avé luminată poruncă de urmare.—1817 Iunie 7.

Vel Vistier.

Cod. LXXXV, pag. 105.

de-jos și Gheorghe Băscianu din Bâsca. Marele Vornic Grigorie Filipescu propune Domnitorului, ca acești capi de mișcare să fie bătuți prin satele plaiului și apoi strămutați prin plăși.

Domnitorul mai omenos, deși grec, se mulțumesc a aprobă numai strămutarea acușătorilor de răsvrătire și-i iartă de bătae.

Iată actele :

Prea Înălțate Dómnne,

Cu plecată anaforă arăt Înălțimii Tale că, în plaiul despre Buzeu sud Saac, aprópe nu-și pot avé locuitorii odihnă din pricina a doi răsvrătitori Bratul ot Sibiciu-de-jos și Gheorghe Băscianu ot Bâsca, carii réu nărăviți fiind, de sineși, făr'de scirea plaiului se pornesc la pîri mincinoșe, și umblă prin sate, făcënd locuitorilor cheltueli și smăcinări, cum însuciițeză dumné-lui Clucerul Mihalache ispravnicul, atât cătră Înălțimea Ta, cât și cătră mine plecată slugă, și osebit căți-vă locuitori au venit la mine cu alăturata jalbă, plângëndu-se pentru numiții și făcënd rugăciune a se ridică din plaiul lor acei răsvrătitori, ca să-și póta avé odihna, ci fiind-că aceștia sunt dovediți și sciuti de răsvrătitori și clevetitori plaiului, mă rog Máriei-Tale, să fie luminată poruncă cătră dumné-lor boerii ispravnicii județului, cu mumbașir, ca mai întâiu să bată pe acești răsvrătitori prin satele plaiului spre înfrinarea și pildă a altora asemenea lor, apoi să-i rădice din plaiu cu tóte ale lor, și să-i așeze dumné-lor ispravnicii cu locuința în sate de plăși, că de vor rămâné aceștia în plaiu, plaiul apururea pătimește și nici-odată odihnă nu póte avé, iar anii Înălțimii Tale să fie de la Dumneđeú mulți și fericiți. — 1816 Ianuarie 12.

Grigorie Filipescu Vel Dvornic.

Ió Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahisioie.

Dupe arătarea ce ne face dumné-lui Vel Vornicul de Téra-de-jos printr'acéstă anaforă, poruncim Domnia-Mea dumné-vóstră ispravnicilor din sud Saac, ca pe acești de mai jos arętați răsvrătitori, numai decăt ridicându-i cu tóte ale lor din plaiu, să-i mutați și să-i așezați în sate de ale plășilor, ca pe nisce turburători liniștei locuitorilor acelu plaiu, iar de bătaie îi ertăm Domnia-Mea, fiindu-le îndestulă pedépsa mutării lor. — 1816 Ianuarie 13.

Cod. LXXXII, pag. 249.

(Pecetea gpd.).

Vel Logofét.

CAP. VI.

Țigani.

Maí jos de cât țéranul—de se póte maí jos—sta țiganul. Ar puté să-și explice un umanitar de astăđi, cum un cleric, un egumen de mănăstire cereă, în 1814, Domnitorului Caragea, pedepsirea cu temnița și cu baterea de 200 toiage la tálpi a unor țigani, ómení ca și el, pentru

că se revoltau în contra nedreptății cu care erau maltratați? Vodă Caragea rînduesce cercetări și iacă raportul comisiunii de anchetă:

Prea Înălțate Dómnne,

După luminată poruncă însciuințăm Înălțimii Tale, că dintre țigani mănăstirii Glavaciocul, ce se pîrêsc de cătră jăluitorul egumen de zurbagii și împotrivorii și nesupuși la slujbele mănăstirii, fiindu-se aflați câți-vă dintre dînșii aici, s'au însciuințat cu zapcii armășesci, ca să vie să se înfățișeze la judecată, aū fugit din Bucuresci, ci fiind că țigani acești mănăstiri sunt sciuți acești judecâți cu adevărat de zurbagii și împotrivorii egumenilor, pentru că și în let 1794, iarăși cu asemenea zurbalic și împotrivire sculându-se asupra celui de atunci egumen, aū fost aduși prin poruncă gpd cu mumbașir la temnița pușcării și după ce s'au pedepsit îndestulă vreme la închisóre, li s'a făcut certare și cu bătae. Ci, ca nu din nesupunerea lor să pricinuéscă dărăpănarea lucrurilor mănăstirii, judecata găsece cu cale, să fie luminată porunca Măriei-Tale, un mumbașir zapciū armășesc să mērgă la numita mănăstire și pe veri-câți din țigani îi va arētă jăluitorul egumen de zurbagii și împotrivorii, să pue să-î bată cu câte douē sute de toege la talpe în vederea celorlalți țigani, și cu acēsta să-și părăsēscă năravurile lor, supuinđu-î a da și zapis cu legătură, că întru tóte slujbele sfintei mănăstiri vor fi supuși și ascultători, iar hotărîrea rēmane a se face de cătră Înălțimea Ta.—1814 Aprilie 16.

Costache Stolnicul, Atanasie Serdar, *Nedescifrabil* Medelnicer.

Insuși Domnitorul esită a aprobă asemenea bătăi, totuși aprobă după douē luni, mai târđiū:

Îo Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahisicoie.

După arētarea ce ni se face printr'acēstă anaforă a judecâțir departamentului Criminalion, volnicim pe sluga Domniei-Mele zapciū armășesc să mērgă la fața locului și, prin marifetul ispravnicilor județului, să facă urmare întocmai. — 1814 Iunie 25.

Nisce alți servitori ai altarului, asociați cu funcționari administrativi din județ, comit fapte nelegiuite asupra unor bieți țigani ursari. Insuși Marele Armaș, sub care continuă a sta țigani domnesci, nareză faptele în modul următor:

Prea Înălțate Dómnne,

Cu prea plecată anaforă se face arētare Înălțimii Tale, că astădi veni la armășie un Ioan Trofin buluc-bașă de țigani domnesci, ursari, împreună cu cetașii lui, făcēnd arētare cu mare plângere, că aflāndu-se locuind de marginea satului Negrescii din sud Muscel, aū venit la dînșii preoții satului, anume Popa Preda și popa Marin și provalisindu-le să schimbe cu dînșii vre-un cal, aū și primit bucuros, avēnd mai virtos trebuință pentru rēspunderea dijmēi ce se urmēză și așă învoindu-se între eiși să deă preoților o épă, cum și preoții să le deă lor un cal orb, i taleri 30 adaos, i-aū și tras numiții preoți în sat la casele lor, ca să săvirșēscă schim-

bul și obicînuitul aldămaș, unde îndată, făr'de altă prelungire ponosluindu-î că acea épă ar fi avënd-o de furat, i-aũ și legat, căznindu-î fără milostivire, și pe de o parte cu ómeni de aí lor i-aũ pornit la isprăvnicat, cu învinovățire de hoți, iar pe de alta, unindu-se numiții preoți cu un Ioniță Conțescul polcovnicul județului, nóptea aũ mers de le-aũ călcat corturile lor, și prinđându-le femeile și pe alți țigani, ce mai rămăseseră la corturi, iarăși prin strașnice cazne fără milostivire le-aũ iagmalidisit avutul lor, le-aũ luat și taleri 95 geremeă, fără a nu le descoperi învinovățirea, saũ să le arête vre-un păgubaș. Dumné-lor ispravnicii iarăși fără de mai multă cercetare asupra celor ce i-aũ fost trimis preoții acolo, saũ vre-o dovadă la pira ce li s'a fost adus, i-aũ geremetisit și dumné-lor pe aceștia cu taleri 140 și le-aũ dat drumul, *ajungënd ticăloși să-și zălogescă copiii și nevestele pe la împrumutători*; acéstă plângere a numiților țigani la Armășie este fórte de cređut, căci are mai întăiũ Armășia sciință de bun ipolipsisul lor, că nici odată nu s'aũ dovedit cu cătuși de nimic învinovățire; al doilea pentru acei preoți și polcovnic că sunt sciuți de toți ómenii jacăși, hrăpitori și nesupuși la bunele nizamuri ale Inălțimii Tale și al treilea, că urmările polcovnicilor și căpitanilor sunt nesuferite, pentru că necontenit vin ticăloși țigani la Armășie cu plângere pentru dînșii de jafurile și nedreptățile ce le fac, socotindu-î întocmai ca pe nisce dobitoce, și măcar că îndestule publicații ale Inălțimii Tale s'aũ trimis, atât pe la isprăvnicaturi, cât și pe la cei-lalți zabiți, ca nimeni fără curată dovadă de învinovățire să nu cuteze a-î bântuî pe țiganii domnesci, ci fiind vinovați să-î trimiță la Spătărie cu egzamenul lor, dar în zadar aũ fost tóte, pentru că nimenea nici o înțelegere n'a arêtat, din care pricină căđënd ticăloși țigani la desnădăjduire aũ ajuns a se risipi prin țeri streine. Dumné-lor ispravnicii ot sud Muscel, de i-aũ dovedit pe acești țigani cu vre-o învinovățire, nu se cuveniă să-î geremetisescă cu atăta sumă de bani și să-î slobóđă, ci să-î fi trimis aici cu egzamenul lor, ca să-î ieă cuviinciósa pedépsă, și dintr'acéstă numai se póte înțelege neînvinovățirea lor, ci spre mângáerea lor la nedreptatea ce li s'a făcut, și spre înfrinarea polcovnicilor și căpitanilor, face Armășia ferbinte rugăciune Inălțimii Tale, ca să arêți milostivire asupra acestor ticăloși și asupra tuturor celor-lalți țigani domnesci și prin osebit mumbașir de la chiar Curtea Inălțimii Tale, cu luminată volnicie, mai întăiũ să li se împlinescă numiților de la dumné-lor ispravnicii acei taleri 140, cu cari i-aũ geremetisit, apoi să ridice atât pe acel polcovnic, cât și pe preoți, să-î aducă aici, ca prin cercetare de judecată, orî să-î dovedescă cu vre-o învinovățire asupra jafurilor ce le-aũ făcut, saũ în priveliște de norod să-î ieă pedépsa ce li se va hotărî de cătră Inălțimea Ta, spre înfrinarea celor asemenea lor, iar hotărîrea rămâne la Inălțimea Ta.—1814 Noemvrie 6.

Matache Pitar.

Caragea nu stă de cât 9 đile la îndoélă, de trebue să aprobe pe-depsirea jăfuiturilor. La 15 Noemvrie 1814, el dá următórea resoluțiune:

Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Volnicim pe sluga Domniei-Mele . . . . . ciohodar, să mérgă la sud Muscel, unde mai întăiũ să apuce pe ispravnicii județului a împlini de la dînșii taleri 140, ce se arată mai jos că aũ luat jaf de la jăluitorî, făr'de a le primi ispravnicilor

nică un cuvânt de pricinuire, și apoi ridicând orînduitul mumbașir atît pe piritul polcovnic, cît și pe piriții preoți, să-î aducă aici împreună și cu jăluitorii, ca să stea față la judecata ce-î vom orîndui Domnia-Mea (1).

Cod. LXXVIII, pag. 62.

Din cărțile de vătășie de țigani de la Ianuarie 1813 se pot vedea și obligațiunile lor, mai cu sémă ale culegătorilor de nisip de aur, cum și drepturile ce Domnia le recunoșce, de a petrece în stare nomadă, de a se așeză cu corturile ori unde vor voi și de a nu plăti nimic pentru suhatură, nică chiar pe moșii particulare (1).

Acte de protecțiune acordate țiganilor de cătră Caragea (2).

Din când în când se mai găsesec suflete creștine, cari iartă de robie pe nenorociții țigani, precum făcù Vornicésa Ecaterina Știrbeiù la 1815 (3).

Nu mai puțin decăt pe țerană îi jăfuesc și pre țigani vătăfii de plaiuri (4).

CAP. VII.

Neguțători, breslași, fabricanți, narturi, cășării. — Tîrguri și bâlciuri. — Pécura.

Un interesant strat din Societate este acel constituit de comercianți, industriași, breslași, fabricanți.

Pe tótă ziua comerțul și meșteșugurile se înstreinéză din mânilor pămîntenilor, spre a trece în ale supușilor streinî. Cu mare rapiditate se însinuéză în orașe, mai ales în Bucuresci și Craiova, invasiunea acestora și în primul loc a Evreilor (5).

(1) Veđi actele în anexe.

(2) Idem, idem.

(3) Idem, idem.

(4) Idem, idem. Se mai pot consulta în anexele acestui capitol din acest Tom. X B. diverse acte de cumpărări și vîndări de *suflete* de țigani și de diverse donațiuni sau procese relative. Sunt de băgat în sémă *harurile* de țigani făcute de Domnitor la diverse persoane și la diverse mănăstiri.

(5) Evreilor le recunoșce și I. Caragea organizarea în bréslă separată. În 1813, Domnitorul învoesce capilor comunității jidovesci dreptul de gabelă, adecă de a percepe o taxă de la vîndarea cării.

Io Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahisocie.

Cinstit și credincios boerule al Domniei-Mele, dumné-ta biv vel Bane Gheorghe Arghiropole, Caimacamule al Craiovei, de vreme ce obiceiul legii ovreesce la prețul vîndării de carne este într'acestași chip, precum ni se dá pliroforie printr'acéstă

Breslele. Sub domnia lui Caragea mai continuă a există breslele, deși slăbite în organizațiunea lor, ba până în fine rău isbite, precum vom mai vedé și mai departe.

În 27 Ianuarie 1813, Caragea numesce direct Mai-mare-Bașa peste întrunitele bresle de lemnari, zidari, cărămidari, nisipari și tâmplari și reînnoesce chrisovul breslelor federate. Fie-care din aceste bresle stă sub un céuș și câte 4—5 fruntași «carî vor fi meșteri mai bunî, mai bătrîni și mai de ispravă», constituind «longea», adecă loja.

Cu dispozițiunea de la art. 3 din chrisov, Caragea deschide mari porțile ei la meșteri lemnari și zidari streini, de peste Dunăre, mărginind obligațiunea lor de «a se arêta la numitul Mai-mare-Bașa spre a fi sciti lui» și la întôrcere în patria lor, de asemenea să se arête la același, ca să-î deă răvaș, că nu are nici o pricină cu cine-vași pentru vre-o lucrare. Numai presintând asemenea răvaș putea meșterul strein obținé răvaș de drum de la Spătărie (1).

În 14 Maiu 1814, Caragea ridică pe Mai-marele-Staroste de la aceste întrunite bresle la demnitatea de *Caftanlıu* și la acéstă ocașiune reînnoesce întreg chrisovul. Nu mai aducem aci decât preambulul, singura parte schimbată din anteriorul chrisov:

---

anaforă, de cătră dumné-lui Vel Cămărașul, poruncim dar, ca întocmai să se urmeze și aici prețul vîndării de carne între ovrei, precum și din alișverişurile lor, de nu va fi vre-o pricină destoinică, poruncim să nu fie popriți, iar de va fi la mijloc vre-o pricină, să însciințezi Domniei-Mele.—1813 Maiu 24.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofet.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Măriei Tale, ce prin buirdizma ce mi se dă la acéstă jalbă a ovreilor locuitori din orașul Craiovei, ca să cerceteze și la cererea ce fac să arêt prin anaforă, următor fiind, după scumpa cercetare ce am făcut starostei de ovrei de aci din Bucuresci, m'am pliroforisit pentru prețul cărnii, că este ca un legiuit obicei, ori în ce loc se află locuitori ovrei, măcar și aici în Bucuresci și la Iași, ca să deă mai mult peste prețul, ce se politifsesce la cei-lalți locuitori, un prostichiu de o pară saú de doué la ocaua de carne, și întocmai trebuie să se urmeze și la Craiova cu prostichiul de mai sus arêtat, iar nu mai mult, iar pentru alișverişul lor ce se jălucesc că sunt îmbodisiți, cu cuviință este a se da luminată poruncă cătră cinstitul dumné-lui Caimacamul Craiovei, spre a fi slobođi de a-și face alișveriş lor nesupêrați, pentru care nu lipsii a arêta Înălțimii Tale. — 1813 Maiu 17.

Megas Camarasis.

Cod. LXXVI, pag. 262.

(1) Veđi Anexa A.

Chrisovul Mai-mare-Başă de lemnari, i zidari, i cărămidari, nisipari și tâmplari.

Tóte acelea câte privesc spre trebuința și folosul de obște, nu numai datorie au Domnii și oblăduitorii, ce s'au învrednicit de la Dumneșeu a vé stăpîniri de țeri și de noróde, a le pune în faptă, ci încă cu mijlócele cele mai bune a le întocmi, a le îmbunătăți și a le întări, între cari alte obștessi lucruri trebuințioșe fiind unul și nizamul breslelor de lemnari, zidari, cărămidari, nisipari și tâmplari, cu cari se slujesc tóți de obște între trebuințele ce au, de aceea, atât pentru întîmplările ce au fost mai nainte cu cutremurul și focul cel mare, trebuința a adus a se pune la o bună întocmire nu numai la întîmplările acelea, ci apururea și în tótă vremea să se păzescă bună orînduélă, ca cel ce va avé epistasia acestor bresle să fie nu numai cu sciința meștesugului desăvîrșit și cu vrednicie, ci să aibă și un ipolipsis de a se puté increde și a se nădăjdui cine-vași pentru binalele ce prin marifetul lui se vor lucră de meșterii lemnari i zidari, spre a nu se face înșelăciuni și pagube, precum pătîmă și norodul mai nainte, și atunci, după anaforaua dumné-lor boerilor Divanului, se alesese un Lazăr Polcovnicul, om vrednic cu sciința, de s'a orînduit la epistasia acésta, pre carele l-a îmbrăcat și caftan numindu-l Mai-mare-Bașa, făcându-î léfă și alte milii, precum din hrisovul Domniei-Sale fratelui Constantin Ipsilante Voevod ne-am pliroforisit. Decî învrednicindu-ne și pe Noi Domnul Dumneșeu cu domnia acestii pravoslavnice țeri și pliroforisindu-ne că, după trebuința ce este într'acéstă politie a scaunului Domniei-Mele Bucurescii, urméză a fi Mai-mare-Bașa om ales, cercat în slujbe, și că din vremea de mai sus arétată încóce s'a fost cinstit cu caftan acéstă trébă și slujbă a Mai-mare-bașa, am primit-o și Domnia-Mea și hotărim, ca și de acum înainte, cel ce se va află cu acéstă epistasié să se cinstescă cu caftan și pentru că are de a fi cu osirdie și cu îngrijire a nu se face înșelăciuni și a se păzi buna orînduélă spre folosul obștess, și pentru că se află slujind la poruncile Domnesci, când i se dá, și la ale obștei norodului ce au și are să fie și un logofetel i un om doî cu léfă și cu cheltuélă. De aceea printr'acést Domnescul Nostru hrisov întărim privilegiurile și milele ce au avut cei mai dinainte Mai-mari-Bași, adecă să aibă lude 6 scutelnici, pentru care poruncim dumné-lui Vel Vistierul, să i se facă dintre pămînteni și să li se deă pecetluiturile Domniei-Mele, să aibă și orînduélă de léfă spre a i se da pe tótă luna câte taleri 50 de la Visteria Domniei-Mele, să fie dator însă acel ce se va cinsti cu caftan de Mai-mare-Bașa a pune osirdie și silința întru slujba acésta, ca prin îngrijirea sa să se păzescă o bună orînduélă a breslelor acestora, ca nu numai ei adecă să se folosescă și să se câștîge din meștesugurile lor, ci și norodul să-și aibă înlesnirea făr'de pagube și făr'de înșelăciuni întru trebuințele lucrului binalelor, luând séma Mai-mare-Bașa și pentru unele binale ce sunt după pravili oprite, adecă care astupă și închide lumina vecinului, cum și cele ce ar căută să cuprinđă și să strîmtoreze ulițele obștei cu întinderea ce fac și altele asemenea vătémătóre, ca îndată să deă de scire la Domnia-Mea, pentru care este orînduit și nizamul mai sus numitelor bresle, cu ponturile ce se cuprinde mai jos prin hrisóve Domnesci ale fraților Domni de mult, și după trebuința ce urméză și acum spre buna orînduélă. . . . (urméză cele 7 ponturi).

Cod. LXXXII, fila 177 v

La 25 Ianuarie 1813, Caragea reînnoesce chrisovul breslei zăbunarilor, cu óre-care «îndreptare la unele ponturi, după trebuința vremii de

Caragea
reînnoiesc
chrisovete
breslele

acum», dice Vodă. Una din preținsele îndreptări este aceea, că sunt admiși și meșterii streini de a deschide prăvălie și a lucra marfă de zăbunărie, destul să urmeze orînduelile breslei și să fie supus la Starostea de zăbunărie, care rămâne a fi ales de bréslă (1).

Din 16 Fevruarie 1813 este chrisovul reînnoit al breslei Croitorilor, dat întâiu de Alexandru Ipsilant la 59 croitori din Bucuresci, căci chrisóvele mai vechi le erau pierdute din cauza răsboiului. Caragea face istoricul breslei în preambulul chrisovului său, de care ne ocupăm aci. Capul breslei este Terzi-Bașa aș 4 meșteri epitropi. Unul din epitropi va fi Starostele breslei. Un Céuș va mai avé brésla. Terzi-Bașa cu Starostea și Epitropi să caute socotelile și judecățile. Terzi-Bașa fără de «lonjă» nu are nici o putere de execuțiune (2).

Tot din Fevruarie 1813 este și chrisovul reînnoit al Bărbierilor. Starostele e ales de bréslă. Loja o constituiesc 6 Epitropi. *Streinii sunt admiși în bréslă*, destul să fie «cu ascultare de Starostea» și de lojă. Nepăzirea Duminice și a sărbătorilor *este pedepsită de Lojă* (3).

La 25 Aprilie 1813, Caragea reînnoiesc chrisovul breslei Șelarilor din Bucuresci. Streinii șelari nu aș voe să deschidă ei prăvălii, dar sunt admiși a lucra pe la prăvăliile meșterilor din bréslă, unde-și va rîndui starostele de șelari și curelari. Starostele este ales de bréslă și constitue loja împreună cu doi fruntași iarăși aleși (4).

La 1 Iulie 1814, Caragea reînnoiesc chrisovul breslei boiangiilor din Bucuresci, chrisov dobîndit de ei în 1764 de la Racoviță Cehan V. V., și de atunci întărit și de alți Domnitori. La 1803 acéști bréslă avú proces cu fabrica de șaluri și ghermesituri, din cauza menghinelei ce făcuseră și ei, deși eră un monopol al fabricei. Am amintit despre acest proces la locul cuvenit. Chrisovul lui Caragea reînnoiesc și el același chrisov. «Proestosul», adecă Starostele, este ales, dar rînduit prin scirea Marelui Cămăraș. Loja o constituie cu trei bătrîni ai rufetului și un Céuș. Apelul de la judecata *lojei* se va face la Cămărașul cel mare. *Se admit acum în rufet și boiangiū streini*, dacă se supun la tóte regulele rufetului. Cele-lalte condițiuni se pot vedé în însuși chrisovul ce dăm în notă (5).

(1) Veđi anexa B.

(2) Veđi anexa C., ibidem.

(3) Veđi anexa în acest T. B. X., ibidem.

(4) Veđi anexa E ibidem.

(5) Veđi anexa F. F. ibidem.

La 1 Decembrie 1815, Caragea aprobă următorul cartel făcut de săpunarii din Bucuresci:

În Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Primită fiindu-ne și nouă simfonia ce a făcut brésla săpunarilor înaintea dumnelor veliților boeri, o întărim Domnia-Mea, ca să-și aibă urmarea sa întocmai, pentru care poruncim dumi-tale Vel Logofete de Țera-de-sus, ca zapisul ce au dat săpunarii pentru această simfonie să se poprască a sta în păstrare la cancelaria Divanului Domniei-Mele.—1815 Decembrie 13.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofet.

Prea Înălțate Dómne,

Din luminată porunca Măriei-Tale, aducându-se înaintea Năstră isnaful breslei săpunarilor de aici din Bucuresci, cari fac și lucrăză săpun de aici de țără și iarăși ei îl vind cu tărăbi și prăvălii la obște și de bună voia lor, nesiliți s'au legat cu zapis, care l-am adevărit și noi, cu cuprindere ca pe un an întreg să ție politia cu îndestulare, și să-l vinđă săpunul cel bun, care este ca cel de Țirgoviște, ocaua po parale 48, iar săpunul cel prost, care se chémă cialcamă, ocaua po parale 25, și tot acel preț să urmeze la vinđarea lor până la anul, însă numai ei să vinđă, iar luminării, cari fac luminări, să nu se amestece în meșteșugul lor întru nimic, nici a lucră săpun, nici a vinde, și ei s'au legat că vor păzi-o acesta, făcându-se chezași unul pe altul, certându-se și de stăpînire, când va fi bănuelă, când nu păzesc, legătura, sau nu vind cu dreptate, care legătură a lor părându-ni-se a fi cu calei de va fi primită Măriei-Tale, să se deă și luminată întărire, ca să se păzescă.—1815 Decembrie 12.

Constantie Buzcū, Constantin Crețulescu Vel Ban, Dumitrașco Racovița Vel Vornic, Grigorie Filipescu Vel Vornic, Teodor Văcărescu Vel Vornic, Scarlat Grădișteanu Vel Logofet.

Cod. LXXXVII, pag. 187.

În județe, bresle constituite, sub domnia lui Ioan Gheorghe Caragea, nu am aflat decât la Pitesci. Vađă-se în Tom. X. B. actul breslei Cavafilor și Cismarilor și acel al Isnafului croitorilor (1).

Evreii, cari în Bucuresci, la 1804, erau mai puțini de 120 familii, se înmulțesc mereu acolo, prin năvăliri din țările vecine. Caragea le numesce, în 28 Februarie 1813, un staroste în persóna lui Haim Herș, care este și haham-bașa. Brésla evreilor este justițiabilă — în afacerile de comerciū și industrie — numai de staroste și cu apel la Marele-Cămăraș. Vodă constitue scutiri și folosințe starostelui și obligă pe *ovreii streinii* a ascultă de staroste în totul. De *ovreii streinii* starostele e dator să țină catastih. În unul din aceste catastrofe supuse

(1) Veđi anexele G și H.

Vistieriei, aflu că în 1813 ~~aū intrat în Bucuresci peste 1.000 de evrei din Ungaria și Turcia~~ (1). evrei

Brésla cavañilor mutați în dosul Sf. Gheorghe Noū, după focul de la 1804, și lângă biserica Răsvan, cere, la 9 Noemvrie 1817, permisiune de a-și face samare la prăvăliile lor, dicēnd că aceste samare nu supără pre nimeni în strada unde staū ascunse. (Cod. LXXXIX).

Brésla papugiilor încă primesce un noū staroste în Fevruarie 1813 și la acēstă ocașiune Domnitorul, prin pitacul sēū, resumă în scurt organizațiunea breslei, precum se pōte vedē în actul inedit (2).

În Ianuarie 1813 urmēză un proces între vameș și brésla cojocarilor și a tabacilor din Tîrgoviște. Aceștia nu vor să plătescă vamă pentru peile ce cumpără, nefind ei datorți a plăti ci vîndătorul (3).

Un proces identic este tot în 1813 Fevruarie între tabacii din Bucuresci și Vameș. Tabacii nu vor să plătescă vama decăt când vînd peile tăbăcite; asemenea sunt scutiți de vamă pe frunzele și buruenile ce adună din țēră pentru tăbăcărie (4).

Brésla precupeților e strămutată pe ulița Gabrovăliilor, unde sunt cu mulțumire primiți de proprietarii de prăvălii. La 25 Noemvrie 1816 Domnitorul hotăresce, ca precupeții să fie în veci nestrămutați din acea stradă (5).

În Ianuarie 1817 Domnitorul, după cererea marelui Agă, obligă pe toți jimblarii și brutarii să constituie brésle după regulile stabilite în interesul controlului meșteșugului lor, fiind îndatorați cei cari vor să deschidă prăvălii să fie cunoscători meșteșugului, să dea de scire la isnaf legându-se în scris, că vor fi supuși la tōte obiceiurile și că vor lucra d'a pururea (6).

La 17 Martie 1814, după alegerea Marelui Cămăraș, se constituie un Telal-bașa asupra tuturor telaliilor din Bucuresci, cu obligațiunea de a ține catastih de toți telalii, luând de la fie-care cheazășie, că nu va înșelă pe nimeni, sub pedepsă. Și muerile telelōice staū sub controlul acestuia, ca nu cum-vă să speculeze lucruri de furat. Telalii pentru pricinile mici sunt justițiabili de Telal-bașa și de o lojă din bătrîni breslei. (7)

(1) Veđi anexa în același Tom. X. B.

(2) Veđi anexa K., ibidem.

(3) Veđi L., ibidem.

(4) Veđi actul cu litera M., ibidem.

(5) Veđi anexa N., ibidem.

(6) Veđi anexa O., ibidem.

(7) Veđi actul P., ibidem.

În 1815 Caragea sporesce iratul lui Icciohodar de la prăvăliile ce lucrăză cismărie, sub cuvînt că tôte huzmeturile s'aũ sporit în țeră. (1)

În Septembrie 1814 Caragea numesce pe Marin Jelescu staroste de iorgangii și-i acordă scutire de dăjdi și a unei pivnițe din Bucuresci, cum și de vinăriciũ de la via lui. (2)

La 7 Ianuarie 1818 Caragea dă un noũ chrisov pentru brésla brutarilor, scoțend-o de sub Agie, de sub slujbașii agiesci «carĩ nu aũ frica lui Dumneșeũ, pentru interes al lor în parte» și ieau rușfeturĩ și jafurĩ, de lasă brutariĩ în voia lor, ca sã-și scótă paguba făcend pânea mică, nēgră, necóptă și lipsă la dramurĩ. Domnitorul își rezervă dreptul de a rĩnduĩ inspectorĩ ai brutăriilor 2—3 dintre boerĩ din trépta dintăiũ. Totuși brésla brutarilor este obligatã să deã lui Aga cãte 2.000 taleri pe an. Brésla va avé prin alegere un staroste în persóna lui Ștefan Babic brutar. Domnitorul il îmbracã cu caftan, puindu-l pe o tréptã cu starostele de neguțatorĩ. Starostele este inamovibil, dacã se pórtã bine. Alegerea starostelui se face în presența boerilor mari, carĩ supun cu anaforã alegerea la întărireã Domnului. Loja breslei o constituiesce starostele cu 4 proestĩ, un logofet și un cêuș, aceștia scutiți de dăjdi și de angarale. Chrisovul prevede cișniũ și nart obligatoriũ pentru toți brutariĩ. Starostea are lėfã 200 lei pe lunã de la brésłã. (3)

Tot în 7 Ianuarie 1818 este dat și chrisovul de constituire, de care în actul de sus se face mențiune. De óre-ce cuprinde dispozițiunii carĩ nu sunt arėtate în actul de sus, il aducem integral în notã. (4)

Fabrici. De la Domnitorul Ioan G. Caragea am aflat acte relative la cãte-vã fabricĩ și anume:

1). Fabricã de fideã, macaróne, etc. În Bucuresci neguțatorĩ aduceau asemenea articole de la Adrianopole și de la fabrica din Galați. În 1815 Decemvrie Domnitorul, dupã anaforaua marelui Vistier, dă lui Nichifor Hagi Ion Mustacov unele privilegii pentru fabrica de fideã, macaróne, critarachia, ostrachia și chipriotica, așezatã în Bucuresci. Domnitorul afirmã, cã a comparat produsele fabricei de la Galați cu ale fabricei de la Bucuresci și a gãsit pe acestea mai bune, egale cu cele de la Adrianopole. (5)

(1) Veđi anexele Q. și R. din aceștași Tom. X. B.

(2) Veđi anexele S., ibidem.

(3) Veđi actul T., ibidem.

(4) Veđi actul U., ibidem.

(5) Veđi AA. și AAA., ibidem.

2). Continuă sub Caragea să existe o fabrică de sticlă în județul Dîmbovița. Constatăm acésta din procesul ce face jupânésa Ruxandra Chrisoscoleu lui Ștefan Némțu sticlarul, în Septemvrie 1815, pentru că i-a brăcuit nisce păduri ca să-și pregătéscă material necesar la fabrică. (1)

3). Fabrica de testemeluri de la Mărcuța continuă să existe. Se constată acésta din actele ce dăm în anexe, vorbind despre Stănuță, fiul lui Teodorache Tarigrădeanu, care a căpétat privilegiul fabricéi încă de la 1808 Maiu 28. Fabrica produceă testemeluri, boccele, macaturî, perine, plapome, brîne. Privilegiul fabricéi eră pe 15 ani, pe care timp aveă și monopolul. Caragea mai prelungesce monopolul 2 ani jumătate peste 15, până la 28 Noemvrie 1817. Se presintă puțin înainte de împlinirea acestui termen neguțătorul Angheli și Zugrav sin Constantin cu petițiune, cerënd să ieă asupra sa fabrica pentru mai departe, pe 10 ani. Ei propun spor la cele ce eră obligată fabrica să deă mănăstirii Mărcuța și la Cămara Domnéscă, cum și la spitalul nou al Filantropiei. Domnitorul încuviințéază cererea și le dă chrisov la 23 August 1817. (2)

Deosebirea de taxe vamale ce se percepeau de la negustorii pămîntenî și de la sudiți este o cauză de dărăpănare a comerțului pămîntenilor. Pe când neguțătorii sudiți plătiau o vamă mai mică, aplicându-li se tariful din convențiunile comerciale ale Turciei, neguțătorii pămîntenî plătiau taxe majorate, la care se adăogeauă acsizele sau vama de oraș (3).

O altă scădere ce întîmpină comerțul pămîntean erau narturile obligatorii, din cari posedăm o serie destul de completă (4).

Vorbind de comerțu, se cade a nu perde din vedere și afacerea cășeriilor, afacere care dă loc la diverse procese și nizamuri relative la obligațiunile păstorilor Ardeleni, cari își pasc oile prin munți și prin câmpiile țerii (5).

Mai sus menționarăm despre vamă. Amintim și aci, că împreună cu venitul vămii se arendă și acel al puțurilor de păcură.

Pentru prima dată întîlnim sub domnia lui Caragea următorul fapt,

(1) Veđi actul BB.

(2) Veđi actul CC. și chrisovul de prelungire pe 2 și 1/2 ani a monopolului fabricéi dat lui Stănuță de Domnitorul Caragea, ibidem.

(3) Veđi actul sub RR., ibidem.

(4) Veđi anexele Tom. X. B., ibidem.

(5) Veđi actele sub SS., ibidem.

al acordării de către Domnitor al dreptului pentru biv Vel Paharnicul Antonache Teohari de a deschide pe moșia lui Cosmina din Secueni două puțuri de păcură, în propriul său profit și fără a fi supus la nici o dare către Visterie. Un asemenea drept e dat și mănăstirii Sinaia în Maiu 1813 (1).

(1) *Cartea sf. mănăstiri Sinaia din sud Prahova.*

Zemli Vlahisocie. Dat-am Domnéscă Năstră carte sfinte și dumneșcesii mănăstiri Sinaia din sud Prahova și cuviosului egumen de la această mănăstire, chir . . . . i tuturor părinților ce se află acolo locuitori la numita mănăstire, ca să aibă voe și slobozenie a deschide pe moșia mănăstirii, ce se numește Sinaia, două puțuri de păcură cu cheltuēla mănăstirii, și fiind-că aceste puțuri, din jalba ce a dat numitul egumen, ne-a pliroforisit că este a se deschide cu mare cheltuēla a mănăstirii, ne-am milostivit Domnia-Mea și tot venitul acestor două puțuri îl hărăzim numitei mănăstiri, nefiind intrate în vânzarea celor-lalte puțuri mai dinainte. Drept aceea, poruncim Domnia-Mea tuturor de obște, nimeni întru nimic supărare să nu facă, fiind-că sunt scutite de dările și cheltuelile ce dau alte puțuri, fiind-că așa este porunca Domniei-Mele. I saam recheh gpd. — 1813 Maiu 1.

Cod. LXXVII, pag. 297 v.

Cartea dumné-lui biv vel Paharnicului Antonache Teohari pentru două puțuri de păcură a face la moșia d-sale Cosmina din sud Saac.

Zemli Vlahisocie. Dat-am Domnéscă Năstră carte cinstitului și credinciosului boerului Domniei-Mele biv vel Paharnicul Antonachi Teohari, ca să aibă voe și slobozenie a-și deschide pe moșia dumi-sale Cosmina din sud Saac două puțuri de păcură cu cheltuēla sa, cari puțuri, fiind-că ne-am pliroforisit că sunt a se deschide cu mare cheltuēla, după rugăciunea ce ne-a făcut și după multele slujbe ce a săvârșit Domniei Mele, ne-am milostivit asupra-și și tot venitul acestor două puțuri de păcură îl hărăzim numitului boer, nefiind intrate în vânzarea celor-lalte puțuri de mai înainte. Drept aceea, poruncim Domnia-Mea tuturor de obște, nimeni întru nimic supărare să nu-și facă, ci să fie scutite și apérate de toate dările și cheltuelile ce dau alte puțuri, fiind-că așa este porunca Domniei-Mele. I saam recheh gpd. — 1818 Martie 23.

Cod. LXXVII, pag. 298 v.

Iu Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahisocie.

De vreme ce aceste două puțuri de păcură sunt hărăzite mănăstirii Sinaei prin sinetul nostru, sinet care i s'a dat încă din anul trecut, precum din condica Divanului am luat pliroforie și fiind-că în ponturile vămilor anului acestuia se cuprinde, ca milele ce sunt prin hrisóve și sineturi domnesci să se împlinescă, nici un cuvint nu au vameșii a se atinge de aceste două puțuri, ci hotărîm ca mănăstirea Sinaia să aibă pace de către ei. — 1814 Iulie 2.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofet.

Narturi. Cestiunea îndestulării publice din Bucuresci preocupă negreșit pre Caragea. In Ianuarie 1813, el obligă pre brutari să fie aprovisionați cu îndestulă făină, ca să nu întâmpine lipsă poporațiunea (1).

Se face cișniū pentru pâne și se obligă de la 1 Fevruarie 1813 a vinde pânea négră cu 5 parale ocaua (2).

La 2 Fevruarie 1813 se dă un nart general, ce se pôte vedé în T. X. B. al Istoriei nóstre. La 6 Fevruarie Domnitorul ordonă:

Iă Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoe.

Cinstiților și credincioși dumné-vóstră veliților boeri ai Divanului Domniei-Mele, de trebuință fiind de a se întocmi un preț cuviincios și la vîndarea jimblei i a simitului și să lipséscă cu totul catahrisis ce se urmă până acum de cătră jimblari și simigiū, poruncim Domnia-Mea ca cu toți împreună i cu dumné-lui vel Agă, să faceți cisni prin amăruntă sócotelă pentru amândoué mai sus arétatele felurimi de pâne, și chibzuind prețul cu care se cuvine a se vinde, însă bună, albă, curată, să arétați Domniei-Mele prin anaforă, fără cătuși de puțină întârziere. Tolco pisah.— 1813 Fevruarie 6.

(Pecetea gpd).

Vel Logofét.

La 10 Iunie 1813, Domnitorul dă nart nouă pentru pâne, jimblă și simit (3).

Un alt cișniū se face în Decemvre 1813, în urma reclamațiunilor brutarilor. Se adaogă prețul la vîndarea pânei, care se va vinde câte 8 parale ocaua.

Prea Înălțate Dómne,

Următor fiind luminatăi Înălțimii Tale porunci de la acéstă jalbă a cuviosului egumen Iustin, de la mănăstirea Sinaia, am făcut cercetare și vèdui la mâna cuvioșiei-sale sinetul Măriei-Tale cuprinđător, prin care i se dă voe și slobođenie a deschide pe moșia sf. mănăstiri Sinaei doué puțuri de păcură cu cheltuéla mănăstirii, hărăzindu-i-se milă numitei mănăstiri și tot venitul acestor doué puțuri cu păcură l-a luat Vameșul, cu cuvînt că se cade a fi pe séma vamei; a căruia urmare fiind făr' de cuviință, găsesc cu cale să fie luminată porunca Înălțimii Tale cătră dumné-lor boeri ispravnici ai județului, ca aducénd pe pîritul înainte dumné-lor, față cu cuviosul egumen, să-l facă a înțelege cuprinderea luminatului sinet al Măriei-Tale, ce este dat aceștei mănăstiri, neingăduind pe vameși de acum înainte a mai face supărare cătuși de puțin, iar hotărîrea cea desăvîrșită rămâne a se face de cătră Înălțimea Ta. — 1814 Iunie 6.

Constantin Filipescu Vel Logofét.

Cod. LXXIX, pag. 9.

(1) Veđi actul K. K., l. c.

(2) Veđi actul L. L., ibidem.

(3) Veđi actul M. M., ibidem.

(3) Veđi actul N. N., ibidem.

În 16 Fevruarie 1814, se afișează pe la răspântiile stradelor un nart general, în care intră băcăniile, legumele, pescăriile, lumînările de cêră (1).

În Decemvrie 1814, se dă alt nart pentru legume (2).

La 5 Ianuarie 1814, se afișează nartul lumînărilor de seũ (3):

La 15 Septemvrie 1815, noũ cișniũ pentru jimblă și pâne (4).

La 15 Noemvrie 1815, se ordonă facerea unui nart noũ al lumînărilor de seũ (5).

În Decemvrie 1815, noul nart pentru pâne (7 parale pânea) (6).

La 1 Aprilie 1816, nart la lumînările de cêră (7).

Măcelăriile continuă a se da cu contract, în Bucuresci:

În Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Cinstiți și credincioși boerilor veliți ai Divanului Domniei-Mele, dimpreună și dumné-ta biv vel Vist. Const. Filipescule i cu dumné-ta biv vel Bane Gr. Brâncovene, fiind-că se apropie sfintele Pasci și sorocul contractului cãrniî din anul trecut se împlinesce, poruncim ca, adunându-vẽ cu toți aicea la Domnesca Nãstrã Curte sã faceți cuviãsa chibzuire pentru vîndarea cãrniî pe anul acesta și sã arãtați Domniei-Mele prin anaforã. I saam rekeh gospod. — 1816 August 20.

Cod. LVIII, fila 51 v.

Brutarii refușã de a depune pânea pe la băcãniî spre vîndare, ca sã nu deã deciuelã. La 5 Septemvrie 1816, Domnitorul ordonã lui Aga sã oblige pe brutari a face asemenea deposite (8).

Cu privire la îndestularea publicã din orașele județene, abiã posedãm un singur act de la Caragea.

Acesta este cel urmãtor relativ, la Ploesci:

În Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Cu cale și cu bunã orînduelã fiind acestã anaforã a dumné-lui vel Logofëtului de Țera-de-sus, poruncim dumné-vãstrã ispravnicilor ai județului sã dați cuviinciosul nizam ca întocmai sã facã urmare. — 1813 Iunie 27.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofët.

- (1) Veđi actul O. O. la anexe.
- (2) Veđi actul P. P., ibidem.
- (3) Veđi actul Q. Q., ibidem.
- (4) Veđi actul R. R., ibidem.
- (5) Veđi actul S. S. și T. T., ibidem.
- (6) Veđi actul U. U., ibidem.
- (7) Veđi actul V. V., ibidem.
- (8) Veđi actul X. X., ibidem.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Înălțimii Tale, ce mi se dă la această jalbă a vameșilor de la Ploesci, făcând cercetare, arăt Înălțimii Tale, că nartul s'au pus pentru cei ce vind cu ocaua, iar mai virtos pentru precupeți, iar locuitorii ce vin la tîrg cu zaharele, saũ cu alte lucruri de alte trebuințe, cum și de ale mîncării, ce le vind cu ridicata, acelea nu aũ să fie supuse la nart, ci să fie luminată porunca Măriei-Tale cătră dumné-lor ispravnicii județului, ca într'acestași chip să urmeze și să dea nizam, nici să dea pricină cu nartul a nu veni țeranii de afară cu lucruri de vîndare, că aceea în adevérat este că pricinuesce pagubă jăluitorilor, cu împuținarea alișverișului ce pôte să facă și să discolipsescă cei ce aũ trebuință, negăsind să cum-pere acelea ce caută, saũ precum va lumina Dumeđeũ pe Măria-Ta, se va da porunca. — 1813 Iunie 18.

Vel Logofét.

Cod. LXXVI, pag. 436.

Tîrguri. Privilegiile pentru tîrguri și bilciuri continuă a se da sub Caragea, tot după regulile cunoscute. Evident, boerimea se foloseseo-mai mult de asemenea privilegii și beneficii, și une-orî ele sunt acordate și la biserică și mănăstiri. Vađa-se în anexele de la Tom. X. B, al Istoriei Românilor, o serie de asemenea acte relative la bilciuri și tîrguri.

privilegii pt
tîrguri și bilciuri

Intre actele anexate sunt și diverse pitace oprind facerea de bilciuri, din cauză de epidemie, cum și acte relative la strămutări de bilciuri la alte localități, pentru aceleași cauze, saũ spre a favorisa anumită persoană saũ mănăstire.

Aducem aci unele din multe, următóarele acte relative la bilciul de la Buzéũ.

Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahisioie.

Cu tóte că prin Domnéscă Nóstră hotărîre, ce s'a dat în trecutele ȓile, prin buiurdizmă la anaforaua Logofeției, s'a poruncit, ca tîrgul de la Nișcov să se mute la orașul Buzéului, dar noima aceeași porunci eră, că atunci când se făceã aci tîrg, nu se făceã atunci tîrg și în orașul Buzéului, după chiar arătarea ce ne-aũ făcut prin jalbă cei de atunci jăluitori neguțatori și locuitori din partea locului, și osebit de acésta, că tot într'această hotărîre se cuprinde, ca să se mute tîrgul de la Nișcov în orașul Buzéului, unde a fost din vechime, de nu aduce însã vre-o smintélã saũ zăticnire la alișverișul locuitorilor, fără de a se face vre-o deosebire cărora din locuitori, iar acum, fiind-cã ne-am pliroforisit Domnia-Mea, din a doua jalbă, tot a celor dintâi jăluitori neguțatori și locuitori din orașul Buzéului, că și acolo în Buzéũ se urmézã facerea tîrgului Sãmbãta (pricinuind însã numiții, că prin înșelãciune de cătră iubitorul de Dumeđeũ Episcopol Buzéului s'ar fi schimbat ȓiua aceluı tîrg de la Buzéũ de se face Sãmbãta, unde mai înainte se făceã Dumineca, când, fiind ȓi de lucru, nu se îndemãnezã locuitorii a veni la tîrg, ca să-și facã alișverișul, iar Dumineca, fiind sãrbătóre, nãvălesc toți la Nișcov și își sãvirșesc alișverișul lor, de aceea dar cere-rea ce fac numiții jăluitori, ca să lipsescã adecã cu totul tîrgul din Nișcov și să se

urmeze numai cel de la Buzău, nu este primită Domniei-Mele, fiind în potriva Domnescii noastre hotăriri, ce s'a ȑis mai sus, și în vreme ce cu poprirea tîrgului ot Nișcov se face smintelă și zăticnire la alișverișul altor locuitori ce se îndemăneză a merge la acel tîrg, precum din alăturata jalbă a acelora se face dovadă, fără numai atăta osebire hotărîm Domnia-Mea a se face, adecă tîrgul din orașul Buzăului să se facă iarăși Dumineca, precum se urmă din vechime, iar cel de la Nișcov, fiind mai nou, să se facă Marția, și în același chip poruncim, dumné-vóstră ispravnicilor ai județului, să dați nizam de a se face urmare, ca cu acest mijloc nici locuitorii său neguțatorășii ce cad cu apropiere de orașul Buzăului, nici cei ce cad cu apropiere de Nișcov, să nu cerce discolie și zăticnire.—1813 Ianuarie.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofét.

Cod. LXXIII, pag. 122.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Înălțimii Tale, ce mi se dă la acéstă anaforă a Sf.-Sale părintelui Episcop de Buzău, făcënd urmare, vėđuși luminată hotărîrea Măriei-Tale ce s'a dat la anaforaua Logofeției, de la trecuta lună a lui Decemvrie 14, după jalba neguțatorilor și a locuitorilor părții locului, cum că tîrgul Buzăului care este vechiū numit, în vremea rėsmiriței acesteia trecute, din pricina primejdiei ce a avut de cătră oștași s'a mutat la Nișcov, de sunt patru ani, și Buzėul a rėmas fără de tîrg, iar acum fiind-că s'a făcut pace, aū cerut ca să se mute iarăși la locul lui și cel de la Nișcov să fie poprit, ca unul ce este aprópe de prisos și este supėrator tîrgului Buzăului, ȑicēnd că la Nișcov nu s'a mai făcut tîrg altă dată, în vreme de pace, ne-fiind cu puțință a fi douė tîrguri alăturaea, și de cătră Măria-Ta s'a poruncit, ca să cerceteze dumné-lor ispravnicii și când într'adevėr va fi arėtarea jăluitorilor, cu voința și primirea tuturor locuitorilor și a neguțatorilor din orașul Buzăului, de a se mută acest tîrg la locul unde a fost din vechime și, de nu face vre-o smintelă sau zăticnire la alișverișul lor, poruncesce Măria-Ta cu hotărîre să se mute tîrgul la locul unde a fost mai înainte, după care luminată poruncă, urmând ispravnicii prin însciințarea ce fac, de la 29 a trecutului Decemvrie, arată că stringēnd pe toți locuitorii și neguțatorii din orașul Buzău și arėtāndu-le luminata poruncă, toți cu un cuvint aū ȑis, că jalba este cu voința lor primită, făcēnd cerere a se mută tîrgul în năuntru orașului Buzău, unde din vechime a fost, pentru care cu toții aū dat inseris sub iscăliturile lor, și așā ȑic ispravnicii, că ne-fiind nici-o smintelă la alișverișul și folosul locuitorilor, aū pus și în lucrare urmarea tîrgului, care fóe ce este sub iscăliturile lor, o trimit dumné-lor ispravnicii Măriei-Tale și se vėđură iscăliți peste o sută de nume, am vėđut și arėtarea ce face prea Sfinția-Sa Episcopul Buzăului, că din vechime eră obiceiū de se făcea pe sėptēmānă la douė locuri tîrg, adecă Sămbăta la Buzău și Joia la Săpoca, apoi pentru multe necazuri ce aveaū de trecători, și nu puteaū neguțatorii să-și care marfa la orașul Buzăului, fiind loc depărtat, cum și la Săpoca nu puteaū merge tot-deauna, cu slobođenia stăpînirii, de atunci s'a rinduit a se face tîrg Dumineca la Nișcov, pe moșia Episcopiei, unde le vine tuturor cu îndemānă și cum că tîrgul de la Buzău de se va face Sămbata, cum a fost rinduit, și cel de la Nișcov Dumineca, n'ar avė nici-o supėrare un tîrg de altul, acum dumné-lor ispravnicii aū oprit facerea aceluī tîrg de la Nișcov și locuitorii i boerinași și neguțatorii din partea locului trimit jalbă Măriei-Tale prin Sfinția-Sa, rugānd a se întări și a se porunci ca tîrgul cel de la Nișcov să nu se oprėscă,

care jalbă o vèdui cu acèstă cerere iscălită de 39 de ómenî, și spre mai bună pliroforia Măriei-Tale se va vedé și jalba lor, i însciințarea dumné-lor ispravnicilor județului cu fóia ce trimit și precum va lumina Dumneđeú pe Măria-Ta, se va da hotărîrea și porunca de urmare.—1813 Ianuarie 20.

(Vel Logofét).

Din istoria câtor-và orășele aducem acî informațiunî:

Orășelul Cămpina erà considerat ca schelă de comerciú pe la începutul secolului XIX. În interesul comerciului, Domnitorul Caragea înființéază o Vătășie de arabagiî la Cămpina, pentru ca neguțătorii să pótă găsi cu înlesnire care și căruțe de transport. (1)

Roșii-de vede. Prigonirea veche dintre mănăstirea Sf. Spiridon cu

(1) *Carte de Vătaf de arabagiî la schela Cămpinei sud Prahova.*

Zemle Vlahiscoie. Fiind-că unii din neguțătorii de la schela Cămpina sud Prahova, prin jalbă cătră Domnia-Mea aú făcut arètare, că pătinesc discolii pentru cărauși, când le trebue și li se zăticesce alișverişul negoțului lor, cerénd a se pune la orînduélă, cu a-și avé înlesnirea, a căroră jalbă rînduind-o Domnia-Mea la dumné-lui vel Spătarul de a cercetat, ne-a făcut arètare că, pentru a se înlesni ajutorul neguțătorilor, este trebuință, ca să se orînduéscă Vătășie de arabagiî, ca să scie de la cine să céră celor ce le trebuesc cărauși, care cerere primită fiind Domniei-Mele, prin alegerea dumné-lui vel Spătarului, orînduim pe . . . . . Vătaf de arabagiî la schela Cămpinei sud Prahova, cu orînduélă de mai jos arètată: adecă să aibă numitul Vătaf sub zaptul și purtarea sa de grijă carele mocănesci ce merg cu mărfuri neguțătoresci cu chirie și căruțele de arabagiî și câte care va fi trebuință a se încarcă cu chirie, ori de boer sau de neguțator cu mărfuri, după trebuința ce vor avé, să aibă a se tocmî prin scirea numitului Vătaf, ca să nu se întîmple nici odată lipsă de cele trebuinciose care și căruțe, nici să se întîmple alte fapte netrebnice de niscare-và mocani și arabagiî la niscaî ómenî și mărfuri ce vor purtă cu carele lor, și să aibă datorie mocanii și arabagiîi, ca în ori-ce vreme vor veni să deă de scire numitului Vătaf, iar să nu umble ascunși și tainuiți, ca să nu se întîmple pricinî în potrive buneî orîndueli și nimenî, fără scirea numitului Vătaf, să nu aibă voe a tocmî mocani sau arabagiî, precum s'aú mulțumit la acest nizam și locuitorii mocani i arabagiî din partea locului, după arètarea ce ne-a făcut dumné-lui vel Spătarul. Drept aceea poruncim, atât tie Vătafule, cât și voué mocanilor și arabagiilor, să fiți următori întocmai precum mai sus dicem, căci ori tu Vătafule de arabagiî, de vei face vre-o urmare în potrivă, sau voi mocanilor și arabagiilor, de nu veți fi următori întocmai, vè veți pedepsi cu grea pedépsă, și cătră acésta să fie dator Vătafule a îngrijî la tocmelile ce fac cu chirigiî cei ce aú trebuință de a prinde care sau căruțe cu chirie, de a nu li se face năcazurî și cereri de chirie peste măsură, dar nici ei să nu se năpăstuésacă, ci după diastima locului și după povară să se ajungă și plata aceea ce este cu dreptate, făr'de a luă însă numitul Vătaf nici un ban măcar avæet. I saam receh gpd. — 1816 August 1.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofét

Cod. LXXV, fila 164 v.

călărașii privilegiați de la Roșii-de-vede din Teleorman continuă și sub Caragea, până ce la 20 Noemvrie 1816, cad la învoelă ambele părți, precum se poate vedea în următorul act:

În Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahisocie.

După rugăciunea Epitropului mănăstirii sfintului Spiridon-noi, ce se vede mai jos iscălit, dăm și Domneșca Noastră întărire asupra acestui zapis de învoelă, ca să-și aibă ființa și țaria sa nestrămutată, precum asemenea am întărit Domnia-Mea și zapisul ce s'a dat la mâna Epitropului de către călărașii ot Rușii-de-Vede, fiind întocmai cuprinzător și acela, precum mai jos se arată. — 1816 Noemvrie 20.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofet.

Pentru prigonirea ce a avut mănăstirea sf. Spiridon-cel-noi cu călărașii privilegiați ot Roșii-de-Vede sud Teleorman, vechili fiind și din partea celor-lalți ce se mai află acolo, pentru claca ce nu au făcut (aflându-se cu locuința pe moșia mănăstirii) din vremea anilor trecuți, dacă din întâia Domnie a răposatului întru fericire Măriei-Sale Alexandru-Vodă Ipstilant, când atunci prin învoelă li s'a deosebit stinjină 600 din moșia mănăstirii ot Roșii-de-Vede și li s'au dat sub stăpînirea lor, de la cari au luat tot-deauna și venitul ei nesuperați de nimeni, au fost aduși cu luminată poruncă Domneșcă aici la Bucuresci și înfățișindu-mă cu numiții înaintea dumné-lor veliților boeri, cum și la luminat Divanul Măriei-Sale, s'a cunoscut dreptatea mănăstirii, că după învoela ce au făcut atunci, erau datorți a răspunde claca la mănăstire de atunci și până acum, cum și de acum înainte, dar cădend cu rugăciune la mănăstire, m'am învoit cu dinșii și le-am ertat întâi claca anilor trecuți ce n'au fost următorii a face, adecă din întâia Domnie a răposatului Domn Alexandru-Vodă Ipsilant și până acum, ce după dreptate se convenia a lua mănăstirea, și de acum înainte i-am lasat și pe dinșii a clăcui numai câte 6 zile pe an, adecă de la începutul viitorului an cu lét 1817, afară din cele-lalte drepturi ale stăpînului moșiei, ce le-au răspuns și sunt datorți a le răspunde și de acum înainte, după pravilnicéșca condică, după cum m'am învoit și cu cei-lalți locuitori ot Roșii-de-Vede, și ei, moșia lor de 600 stinjină, ce li s'a dat de mănăstire în desăvirșită stăpînire, drept privilegiul ce au avut mai nainte și o vindeau până acum în arendă la alții streini în taleri 1.200 pe an, au dat-o sub stăpînirea mănăstirii, învoindu-mă, ca și mănăstirea să aibă a le da pe tot anul câte taleri 1.500, adecă una-mie-cinci-sute, începend această învoelă iarăși de la luna lui Ianuarie a viitorului an cu lét 1817, fiind-că ei tot-deauna o vindeau și luaș bani, și acum, luând tot acei bani, rămân câștigați cu încă taleri 300, ce cu prisos m'am învoit a le da mănăstirea pe tot anul și să o aibă a o ține mănăstirea sub stăpînirea sa, luând pe tot anul venitul ei, și câți se vor afla cu locuința pe această moșie de stinjină 600 a numiților călărași, cum și câți vor mai locui de acum înainte, să aibă a se tocmi și a se învoi cu Epitropul mănăstirii pentru toate, iar când vre-odată ori ei, adecă călărașii sau nêmul lor vor voi a vinde această moșie, fiind-că alt cine-vași nu poate să o cumpere decât iarăși mănăstirea, după cum scrie la învoela ce au făcut, atunci să se prețuască de omeni cu sciință sau să o scotă la mezat, și câți bani se vor alege să face, să li se numere de către mănăstire și atunci luând numiții bani pe vîndarea moșiei statornică, se contenéză de a li se mai da de către mănăstire și acei câte taleri 1.500 ai venitului, iar nevrînd

ei a o vinde nici odată moșia statornică, mănăstirea să fie datore a le numără pe tot anul taleri 1.500 ai arendei, fără nici un cuvînt de pricinuire, dar pricinuind vre-un epitrop ce va fi după vreme a nu le da acești bani pe tot anul, atunci să aibă numiții a luă moșia iarăși sub stăpînirea lor, așa dar învoindu-ne, după cum mai sus se cuprinde, le-am dat acest zapis la mînile numiților călărași, dând și ei la mănăstire altul asemenea spre încredințare; am rugat și pe prea Înălțatul nostru Domn, ca să se întărească și cu luminată pecetea Măriei-Sale, și măcar că, după mai sus arătata cuprindere dintr'acest zapis, este legată a le da în veci câte taleri 1.500 pe an pentru arenda stînjînilor lor de moșie, pînă cînd se va întîmplă să o vină vre-odată statornică. Dar după rugăciunea ce au făcut cătră mănăstire, le-am făcut și musaadéua cea mai jos arătată, adecă acești câte taleri 1.500 pe an să li se dea pînă în soroc de 7 ani și, de se va întîmplă pînă atunci a se mai sui prețul arendilor de moșii, să li se mai adauge și lor prețul arendei de atunci înainte peste taleri 1.500 pe an, cât se va găsi cu cale, iar întîmplându-se în potrivă a mai scăde prețurile veniturilor de moșii, lor să nu li se facă nici o scădere, ce să li se dea tot acești câte taleri 1.500 pe an de la mănăstire, pînă iarăși în soroc de alți șapte ani și așa la fieș-care șapte ani să se facă acéstă cercetare asupra prețului și îndreptare întocmai, precum ȕic mai sus, ca să nu le rămăe nici la acésta vre-un cuvînt, că dór li s'a făcut vre-o năpăstuire despre parte mănăstirii. — 1816 Noemvrie 20.

Cod. LXXXV, pag. 481.

Cu acest zapis de învoelă viind amândouă părțile în Divan înaintea noastră și arătându-ne, că de a lor bună-voe s'au învoit cu legătura ce se cuprinde într'acest zapis, după rugăciunea ce ne făcură, s'a adevărit și cu iscăliturile noastre, spre a se păzi în veci nestrămutat. — 1816 Noemvrie 20.

Radu Goleșcu biv Vel Ban, Isaac Ralet Vel Vornic, Grigorie Filipescu Vel Vornic, Constantin Caliarh Vel Vornic, Mihalache Racoviță Vel Logofet, Iordache Goleșcu Vel Logofet.

Asemenea întărire s'a dat și la zapisul călărașilor, ce-l daū la mîna Epitropului Sf. Spiridon-noū, întocmai fiind cuprindețor.

Nu numai locuitorii din Ploesci și din Roșii-de-Vede aū de a luptă contra proprietarilor, cari vor să-i supună la clacă, ci un identic proces este între locuitorii din Slătioara cu proprietarul moșiei. Slătioareni probéză, că se trag din vechi familii, cari aū chrisov de scutire și de stăpînire de pămînt. Domnitorul continuă scutirile și privilegiile Slătioarenilor, cari se trag din vechii locuitori, ce aū dobîndit chrisóvele, iar locuitorii din nou veniți sunt supuși la pont.

*Orăscu
și
Bieru*

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Măcar că în hrisovul Domniei-Mele, ce s'a dat pîrîiților Slătioareni, nu se arată de s'au dat acest privilegiu și pe chipul celor streini, cari adecă aū venit și vor mai veni acolo, saū numai pe chipul acelora ce se trag din familiile celor Slătioareni, dar fiind-că privilegiul acesta nu le este dat întăiu, ce avendu-l din vechime, întăriri numai li s'au dat de cătră Domnia-Mea, de aceea firesce este deslușit, că acest pri-

vileghiū privesce numai asupra acelora din Slătioreni, căți adecă se trag din vechile familii ce se află acolo, atunci când li s'a dat întâiași dată privileghiū și atât după cuvîntul drept, cât și după pildele ce ni se arată mai jos pentru privileghiații cei de la Ploesci, i cei de la Roșii-de-Vede, hotărîm ca și pîriții Slătioreni să aibă privileghiurile ce li s'au întărit de Domnia-Mea, însă numai acele familii ce se trag din cei vechi Slătioreni, iar nu și alții ce vor mai fi venit în urmă acolo până acum sau vor mai veni și de acum înainte, pentru care poruncim dumi-tale, cinstite și credincios boerule al Domniei-Mele, biv Vel Spătare Nicolae Suțu, Caimacamule al Craiovei, i dumné-vóstră boerilor divaniți de acolo și dumné-vóstră ispravnicilor ai județului, ca alegënd prin fõe anume sub iscăliturile dumné-vóstră numai pe acele familii ce se vor dovedî că se trag din vechi Slătioreni, să dați cuviinciosul nizam, ca numai pe chipul acelora să se urmeze privileghiurile ce sunt arătate în domnescul nostru hrisov, să-î îndatorați întru tóte cele-lalte drepturi ale stăpînului moșiei de a fi și ei supuși și următori întocmai după pravilnicésca condică, poprindu-î cătră acestea și de catahrisis ce ni se arată că urméză de ieau ei clacă de la cei streini, fiind și aceea iarăși drept al stăpînului moșiei, iar pe cei-lalți locuitori Slătioreni (bez cei privileghiați), să-î îndatorați a fi următori și răspunđători cătră stăpînul moșiei, după pravilnicésca condică, întru tóte drepturile moșiei, făr' de nici o osebire.—1818 Fevruarie 17.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Înălțimii Tale, ce mi se dă la acéstă alăturată jalbă a lui Hagi Enuș de la Craiova, făcënd cercetare, vėdui că jalba lui este pentru locuitorii ce sunt șeđetori pe moșia Slătioara din sud Romanați, ce a cumpėrat-o statornică Sėrdarul Polihronie, fratele jăluitorului, de la dumné-ei Ecaterina Farfaróia, cum că se împotrivesc de nu-î fac claca, vind rachiū peste tot anul, vind vin după culesul viilor ca trei luni, țin și podul ce este peste apa Oltului, pentru care îi dau pe an talerî 150, nu vor să deă dijmă din liveđile de pruni ce au pentru neguțatorie, i de la duđii ce au, țin oi, rîmători și stupi și nu vor să deă nimic, đicënd că au privileghiū prin luminat hrisovul Măriei-Tale și nu vor să-î arête hrisovul să-l vađă și el; apoi cei vechi Slătioreni, cari sunt sciuți cu pricina acestui privilegiū al lor, se fac stăpîni și pe cei streini locuitori, cari se află veniți și cari vin de le lucréză și le clăcuesc lor, iar jăluitorul ce este stăpîn moșiei nu are nici un folos, nici de la clacă, nici de la vinderea vinului i a rachiului, care este cel mai bun venit al moșiei, cerënd pentru acestea dreptate a se osebi cei streini din privileghiați; cere și pentru vinderea vinului i a rachiului pe vremea cea orînduită a slobodeștilor, ca să vindă vinul i rachiul numai cel ce-l vor face din viile și pómele lor. Pentru acésta, din condica Divanului scoțendu-se copie, după luminat hrisovul Măriei-Tale, se alătură lângă acésta, ca să scie și jăluitorul ce privileghiū au locuitorii, în care luminat hrisov vėdui cuprîndendu-se pentru toți locuitorii birnicii din Slătioara, că li se dă privileghiū, adecă vinderea rachiului să o aibă peste tot anul slobodă în tótă vremea, i vinderea vinului să o aibă slobodă de la culesul viilor până la sf. Nicolae, fără nici o dare la stăpînul moșiei, așijderea și claca să o plătésacă, de casă câte un zlot pe an, nesupėrându-se de lucru, să ție și podul de la trecerea apei Oltului pe séma lor și să deă stăpînului moșiei câte talerî 150 pe an, iar la cele-lalte dijmuri să se urmeze cum se urméză și la alte moși, însă acest privileghiū li s'a dat, nu dór spre a o luă spre

pildă de obicei, ci ca o milă și hărăzire Domnăscă, după sineturile ce au avut și de la luminații Domni de mai înainte. Deci cât pentru dijmurile din semănături și pentru deciuéla de la liveștile cu pruni, cari sunt de neguțatorie pentru rachiū și pentru deciuéla din duși din cari se face mătasea, cum și de la oi și rîmători și stupi, au să dea dreptul moșiei după obiceiul pămîntului, care se urmăze la tôte moșiile de obște, pentru care găsesc cu cale să fie luminată porunca Înălțimii Tale către dumné-lui Caimacamul și către dumné-lor cei-lalți boeri ispravnicii ai județului acelor locuitori Slătioreni, ca să dea dreptul moșiei, nefiind acestea din cele legate sub privilegiul lor, ci încă sunt îndatorați ca cei-lalți locuitori, dar pentru privilegiul ce au avut Slătiorenii cei vechi, care și cu luminat hrisovul Măriei-Tale s'a întărit a se păzi, și se jăluitorul că nu se împotrivesce a și-l avé și de acum înainte, dar însă și acei vechi Slătioreni (ale cărora familii și se știe), în puterea privilegiului ce au cu catahrisis, au făcut zapt și pe streinii ce s'au aflat veniți mai înainte, și pe cei ce vin luând clacă de la aceia, iar pe jăluitorul mi-l îngăduesce a se amestecă, cu care multă pagubă are, pentru acésta luând séma vėdui că în luminat hrisovul Măriei-Tale nu este deslușit sau pomenit pentru cei streini, ce au venit și vor veni, ori ca să fie și ei cu acel privilegiu sau ca să fie îndatorați la stăpînul moșiei ca toți cei-lalți locuitori de obște, iar pilde avem Rușii-de-Vede sud Teleorman și Ploesci, că sunt deosebiți privilegiați a-și avé privilegiul lor, iar cei streini sunt îndatorați la stăpînul moșiei, ca toți locuitorii de obște, ci cu urmarea celor vechi Slătioreni a luă clacă de la cei streini aduc închipuire de stăpînire asupra moșiei și are cuvînt jăluitorul, ca un desăvîrșit stăpîn pe acésta moșie, căci se păgubesc; ci de va rămâne a fi într'acest privilegiu și streinii, pe lângă paguba jăluitorului, se pricinuesce dērăpănare și altor sate și siliști vechi, să vie în Slătioara cu șederea sub adăpostirea privilegiului Slătiorenilor, ca să nu facă clacă și să aibă slobodenie de vîndare la rachiū și vin pe vremea cea orînduită, dar fiind la mijloc luminat hrisovul Măriei-Tale, cu cuprinderea ce arēt mai sus, rămâne ca de către Măria-Ta să se facă acésta deslușire, cine să aibă mila Măriei-Tale, cei vechi locuitori sau toți, de a nu se păgubi jăluitorul, sau precum va lumina Dumnedeș pe Măria-Ta se va da hotărîre.—1818 Fevruarie 6.

Vel Logofet.

Cu referință la situațiunea ce aveă comerciantul și meseriașul sub Caragea, se cade să amintim aci despre vamă și poște.

Scutire de vamă. Domnitorii Munteni, ca și cei Moldoveni, aveă obiceiul de a scuti de vamă unele importuri ale unor neguțatori favoriți. În Martie 1813, Caragea continuă scutirea de vamă a unui Vasile, fiul lui Petre Abagiul, însă numai de la un car cu marfă introdus în țera de peste Dunăre. Acésta scutire a fost acordată acestui prăvăliaș încă de Alexandru Vodă Moruzi la 1799 (1).

(1) Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahisioie.

Dumné-ta Vel Logofete de Țera-de-sus, de vreme ce în cele din urmă Domnesci sineturi se cuprinde, ca numai un car de marfă de abagerie să scutescă jăluitorul,

Menzilurile adecă poștele nu folosiaū neguțitorimii; numai statului, călătorilor streini și boerimii. Boerimii folosia din douē puncte de vedere: ca mijloc de înlesnire a călătoriei (1) și ca mijloc de căștig, căci boerii luaū întreprinderea întreținerii menzilhanelor, adecă a poștelor. Și nu numai de importante sumi ce Visteria plătiā pentru întreprinderi se folosiaū boerii întreprinđitori, ci mai reclamaū încă și despăgubiri de tot felul. Așā, în domnia lui Ioan Caragea, aū fost mari procese intentate statului de vestitul boer Varlam și de Grecul Scufa, cerēnd mar! despăgubiri pentru pretinse perderi suferite în timpul ocupațiunii rusesci la întreprinderea poștelor(2). De sigur, din banii de la Visterie primiți, a avut parte și Consulul rusesc!

tot cu acēstā cuprindere poruncim sā se facā și cartea Domniei-Mele fār'de nici un alt adaos. — 1813 Martie 23.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofēt.

Cod. LXXIII, pag. 354.

Prea Înălțate Dómne,

Dupā luminată porunca Măriei-Tale, ce mi se dā la acēstā jalbā a lui Vasile sin Petre Abagiul, strein, făcēnd cercetare, vēđui la māna lui douē cărți vechi de la rēposaii Domni de mai nainte, însă Măria-Sa rēposatul Scarlat Vodā Ghica și Măria-Sa Alexandru Vōdā Ghica, ce le dā pe numele lui Petre, tatā-sēū, ca sā scutēscā douē care de marfā abagerie ce aduceā din Țera-Turcēscā; vēđui și o carte a Măriei-Sale Alexandru Vodā Moruzi cu lét 1799 Iulie 17, prin care înnoind sinetul tatā-sēū pe numele lui Vasile jăluitorul, ca sā aibā a scuti de vamā un car de marfā de abagerie, din cāte aduce de peste Dunāre; vēđui și o anaforā a Logofeției cu lét 1803 Martie 19, întăritā de Măria-Sa Constantin Vodā Ipsilant, prin care asemenea i se dā sā scutēscā un car de abagerie, precum în cartea Măriei-Sale Alexandru Vodā Moruz se cuprinde. Acum jăluitorul cere înnoirea milei acesteia și sā i se adaoge și apērarea dājdiei pe capul sēū, a căruia cerere rēmāne la milostivirea Măriei-Tale. — 1813 Martie 19.

Vel Logofēt.

(1) Pitac cătrā Vel Postelnic, sā deā poruncā cătrā epistații Cassei minzilurilor, ca ori cānd va merge orinduitul epistat al lazaretului Vel Postelnic Clinceanul la spitalul ot Dudesci, spre cercetare, dupā porunca ce-i este datā, sā-i deā cāte patru cai cu hamurile lor.—1813 Iulie 13.

Cod. LXXIV, fila 70 v.

(2) Veđi diverse acte relative la aceste afaceri, în anexele volumului.

Io Ioan Gheorghe Caragea Voievod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Drēptā și cu cale fiind anaforaua acēsta, dupā pliroforia ce ni se dā asupra pri-

Neguțatorul, care importă marfă, nu se putea folosi de instituțiunea

cinii, o întărim Domnia-Mea și poruncim Domniei-Tale Vel Spătare, să împlinescă de la Stolnicul Alecu Nenciulescu acești taleri 84.503 bani 35. — 1813 Ianuarie 21.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Prea Înălțate Dómne,

După luminata poruncă, ce prin graiū ni s'a dat de cătră Măria Ta, cum că neconținute jălbi au dat chir Ianache Scufa și chir Polizache Dimitriu, arătând că are să ieă de la Visterie, din socotela poștelor, de mai înainte, o sumă de bani după contractul ce au încheiat cu Divanul de atunci, la lét 1816 Maiū 10, și au dat și socotela prin care s'a vădūt că li se cuvine a luă taleri 2.111.109 și bani 27 până la sfirșitul lui Noemvrie trecut lét 1812 și dintr'aceștia au primit de la Visterie rînduri taleri 1.893.938 bani 39, și au dat adeverințe de primire în Visterie, rămîind a mai luă încă taleri 217.170 bani 108, ca să se exoflisescă; după cererea numiților, făcendu-li-se îndestulare, li s'a dat pecetluit gpd. ca să li se plătescă de la Visteria Domnăscă acești taleri 217.170 bani 108. După acēsta, făcendu-se cercetare cu amăruntul, s'au găsit la socotellele Visteriei trecuți în pecetluituri 1.979.130 bani 30 și dați în socotela Cassei minzilurilor, iar adeverințe ale primitorilor sunt numai pe taleri 1.893.938 bani 30, precum și epistații în socotela lor arată, și din acēsta se cunoșce, că se însărcinază Visteria cu a se da mai mult peste ceea-ce se cuvine taleri 84.503 bani 35 și spre descoperirea adevărului orînduindu-ne Măria Ta, ca să teorisim cu scumpătate aceste socoteli, am adus pe amândoi sameșii Visteriei, pe Stolnicul Alexandru Nenciulescu, ce a fost mai înainte sameș și pe II Logofăt Alexandru Vilara, ce se află acum, s'au adus față și condicile Visteriei și cercetând cu amăruntul am vădūt arętați și scăđuți din veniturile Visteriei taleri 1.979.130 bani 30, rēspunși la epistații Cassei minzilurilor, iar adeverințe ale primirilor se vădūră numai de taleri 1.893.938 bani 30; din acēsta învederat se cunoșce că lipsesc taleri 84.503 bani 35 tainuiți, și Visteria însărcinată cu năpăstuire; s'a cerut și în parte de la fieș-care sameș, ca să deă socotela și cel de acum II Logofăt Alexandru Vilara a dat sub iscălitura sa socotela de când a intrat sameș, banii ce s'au rēspuns din Visterie la epistații minzilurilor cu pecetluituri și cu adeverințele primitorilor pe suma deplin, iar Stolnicul Alexandru Nenciulescu, cel care mai înainte a fost vădënd năpăstuirea ce cērcă Visteria și, neavënd alte chipuri a se depărtă, a aruncat pricinuiri, când asupra zarafilor Visteriei, când asupra epistaților Cassei minzilurilor, cari pricinuiri ale sale fiind fără nici un cuvînt, nu pōte ca să fie apērat, și Visteria avënd tōtă dreptatea sa a nu cercă acēstă pagubă, găsim cu cale ca să rēspunđă numitul Stolnic Alexandru Nenciulescu la Visterie taleri 84.503 bani 35, căci Visteria, după cercetarea și socotela epistaților, cu pecetluit gpd. a rēspuns taleri 217.170 bani 108, spre exoflisisul acestor vechi socoteli; iar hotărirea cea desăvîrșită rămăne a se face de cătră Înălțimea Ta. — 1813 Ianuarie 21.

Vel Vistier.

Vel Spătär.

Cod. LXXIII, pag. 88.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod.

Cinstiților și credincioși dumne-vōstră boerilor veliți ai Divanului Domniei-Mele, vă facem în scire, că în condicile Visteriei se vede o sumă de taleri 84.503 bani 35

menzilurilor, căci de abiã ajungeau pentru trebuințele Curții, ale Divanului, ale boerimii în genere și ale consulilor streini și curierilor.

dați mai mult în socotela epistaților poștei, cu care se încarcă cheltuelile Visteriei, iar epistații pricinuesc că nu au luat, de aceea poruncim dumné-vóstră, ca mâne Joï, să vă adunați și teorisind cu de-amăruntul socotela epistaților poștelor, să faceți scumpă cercetare, ca să deslușiți câți bani din mai sus arătata sumă de taleri 84.503 bani 35 se găsească asupra numiților epistați, la care cercetare să aduceți înaintea dumné-vóstră și pe toți aceia ce vor fi trebuincioși și în ce chip veți descoperi adevărul, să arătați Domniei-Mele prin anaforă fără de zăbavă, și la această cercetare să fie împreună cu dumné-vóstră și dumné-lui biv Vel Vistier Ioan Moscu. Tolco pisah gpd. — 1813 Fevruarie 12.

Vel Logofët,

Cod. LXXIV, fila 27.

În Ioan Gheorghe Caragea Voevod.

Cinstiților și credincioși dumné-vóstră veliților boeri ai Divanului Domniei-Mele i dumné-ta Vel Vistier, fiind-că Excelența Sa Ambasadorul Rusiei ot Țarigrad, prin notă a făcut arătare către prea înaltul Devlet spre a se face îndestulare lui Ioan Scufa, neguțatorul de aici sudit rusesc, asupra pretenției ce are de la țără, încă de când a ținut poștele în vremea armiei Rusesci, și ne-a venit prea înaltă Impără-tescă poruncă, ca să se cerceteze această pretenție a numitului neguțator, spre descoperirea dreptului său, de aceea poruncim d-vóstre, ca adunându-vă cu toții la un loc, să teorisiți cu de-amăruntul socotelile numitului neguțator asupra pretenției ce are și, lămurind dreptul ce se va dovedi că are a lua, să chibzuiți și de unde are a se plăti și să arătați Domniei-Mele prin anaforă cu dumné-lui Vel Hatman al Divanului. Tolco pisah gpd. — 1814 Iunie 13.

Cod LXXIV, pag. 127.

În Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Cu toate că dumné-lor cinstiți și credincioși veliți boeri, dregători ai Divanului Domniei Mele, printr'acastă anaforă ne fac arătare, că la pretențiile ce face neguțatorul chir Ioan Scufa, suditul rusesc, a se despăgubi cu taleri . . . . pentru pagubele ce a cercat din pricina stricării contractului poștelor, ce a fost încheiat cu Divanul țării la let 1811, făcându-se alegere cu sfat de obște asupra fieș-căreia arătării a numitului, s'a găsit cu cale a i se da numai taleri 617,105 i bani 99, dar voind Domnia-Mea a ne îndestulă mai cu dinadinsul de ființa adevărului, am adus înaintea Domniei-Mele pe numitul neguțator și cercetând cu scumpătate din condei în condei toate pretențiile sale, am chibzuit că se cuvine a i se da numai taleri 375.000 spre desăvârșită izbrânire, pe care sumă și însuși s'a mulțumit, cunoscând că după dreptate această sumă are să primescă numai, iar nu mai mult. Drept aceea, poruncim dumi-tale Vel Vistiere, într'acest chip să se urmeze despăgubirea jăluitorului cu a i se da adecă numai acești taleri 375.000 spre exoflisis iar nu mai mult, și întărim chibzuirea iratului ce s'a făcut pentru oșeși-care întâmpinare a acestor bani cu a se adăoga, adecă trei parale la vinăriciū de vadră, iar nu două,

Carele mocănesci și ori-ce alte specii de trăsuri, ce se închiriaū prin

după cuprinderea aceștii anaforă și la oerit de 6e parale trei, iar la dijmărit să nu se mai adaoge nimic, fiind vremea trecută.—1814 Iulie 20.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofet.

Cod. LXXIX, pag. 82.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Măriei-Tale, ce prin pitac ni s'a dat de la 13 ale trecutului Iunie, cum că Exelenția Sa Ambasadorul Rusiei ot Tarigrad, prin notă a făcut arătare cătră prea înaltul Devlet, spre a se face îndestulare lui chir Ioan Scufa, neguțătorul de aici suditul rusesc, asupra pretenției ce are de la țeră, încă de când a ținut poștele în vremea armiei Rusesci, și a venit Măriei-Tale prea înaltă Împărătescă poruncă, ca să se cerceteze acéstă pretenție a numitului neguțător, spre descoperirea dreptului său, de aceea ne poruncesce Măria-Ta, să-i teorisim cu de-amăruntul socotelile pretențiilor sale și, lămurind dreptul ce se va dovedi că are a lua, să-i chibzuim și de unde să i se plătescă, și să arătăm Măriei-Tale prin anaforă; cu dumné-lui Vel Hatman al Divanului, următori fiind luminatei porunci, ne-am adunat la un loc, unde au venit și dumné-lui cinstitul Consul Rusesc dimpreună cu numitul neguțător chir Ioan Scufa; i-am cerut de ne-a arătat întâiū contractul ce a încheiat cu Divanul în let 1811 Maiū 9, în care cuprinde ca să ție poștele din totă țera în soroc de doi ani, păzind legăturile ce se cuprinde în contract, atât numitul neguțător cât și Divanul, sfinte și nestrămutate, iar când Divanul va îndrăzni a strică acest contract și-i va lua poștele, atunci să fie Divanul dator fără de nici un cuvînt a-i plăti totă paguba ce va pătîmi-o dintr'acésta după arătarea sa; după acésta l-am întrebat ce pagubă i s'a făcut, din pricină căci i s'a stricat acest contract la sfîrșitul lui Noemvrie ot let 1812, adecă mai nainte până a i se împlini sorocul de doi ani cu cincî luni și 4ece zile și ne arată întâiū, că s'a păgubit de taleri 497.444 ce se faceă să-i deă Divanul după contract, pe acele cincî luni și 4ece zile la cai, 6.050, de cal pe an po taleri 185; am cercetat de a avut într'acea vreme pe la poște rînduita sumă de cai 6.050 și din socotelile ce ne arată ale epistațiilor drumurilor, vėqūi că a avut atunci la poște nu numai acéstă totă sumă deplin, ci încă și prisos de cai 58; al doilea cere Scufa taleri 163.930 paguba cailor, ce s'au scos de la poștii, când i s'a stricat contractul, în care cuprinde, că după ce se va sfîrși sorocul de doi ani și nu vor vré epistații a mai ținé poștele, atunci să fie Divanul dator a primî caii ce vor fi în stare de a purtă poștea și a-i plăti po taleri 90, de care ne arată numitul neguțător, că stricându-i-se contractul la Decemvrie 1, pe vreme de érnă, și scofēndu-se de la poștii acea sumă de cai 2.522, fără a i se plăti după cuprinderea contractului, au murit mai jumătate, iar cei-lalți i-a vîndut cum a putut, prinđēnd unul cu altul, po taleri 25, taleri 63.050, iar de taleri 163.930 se află păgubaș, după cum ne-am îndestulat din adeverințele ce ne-a arătat, iscălite de obrazele ce au cumpērat caii, i de ómenii casei ce i-au vîndut, că atăta a prins, adecă taleri 63 050; al treilea, cere Scufa taleri 9.000 pentru finul și orzul ce a avut la poștii și i s'au măncat de cătră oștirile Rusesci i Turci robi și de slăvirea sa Behram-pașa ot Giurgiu, arătându-ne și adeverințele ale primitoților, cari cuprind 111 care fin de măsură și șese chile orz și socotindu-se carul de fin po taleri 20 și

starostele de harabagiï, erau mijlócele de transport puse la îndemâna comericiului și industriei. In *schelele* principale din țeră existaü sta-

chila de orz asemenea, după cum țise că-l ținea, fac talerî 2.340, iar câte trele condeile fac peste tot talerî 663.714, din care scăđënd talerî 117.600 ce a plătit Visteria analogon pe acele cincî luni și țece țile pentru cai 3.528, ce s'aü orînduit a fi pe la poștiï, socotit calul pe an talerî 75, rămâne să ieä talerî 546.114, care acești bani îi cere cu dobînda lor câte talerî 7 bani 60 la pungă pe lună, după cum se obișnuesce la huzmeturile Visteriei de la let 1811 Maiü 9, când a încheiat contractul cu Divanul, până acum pe trei ani și douë luni. Decî, după legătura ce a făcut numitul neğüțator cu Divanul prin contract și după stricarea ce i s'a făcut contractului mai nainte până a i se împlini sorocul cu cincî luni și țece țile, iar despre partea sa vëđui că i-a dat Divanul atestat ot let 1812 Iulie 15, doveditor că, întocmai după datoria contractului, a ținut până atunci poștele întru întregime și destoinicie, fără de a se întîmpla vre-un cusur, are dreptate să i se plătescă de la țeră aceste trei condee de pagubă de care și făcënd noi socotëla și puind dobînda, nu după cum se obișnuesce la huzmeturile Visteriei, ci mai cu scăđemînt, adecä câte talerî 5 la pungă, și nu de când a încheiat contractul, precum cereä, ci de la Maiü 31 let 1813, când s'a buiurdisit jalba sa de cătră Măria-Ta la noi, se face să ieä peste tot, capete și dobîndă, talerî 617.108 bani 99, precum se vede în socotëla ce am așternut mai jos. Am făcut chibzuire și de unde să i se plătescă acești bani și a se cislui pe țeră, am socotit că simte greutate, decät se găsi cu cale, ca să se adaoge la trei huzmeturi ce n'aü început până acum a se căută, adecä la dijmărit po parale trei de fieș-care sfin i . . . , la vinăriciü de vadră po parale douë, și la oerit de öe po parale trei, peste ceea-ce s'a fost orînduit a da, și face acest adaos talerî 277.000, acești bani să i se deä dintr'aceste trei huzmeturi, iar pentru cei-lalți talerî 340.108 bani 90, ce rămâne a mai luä, după ce se va întocmi așezämîntul țerii, când vom face chibzuire a se orîndui, ca să i se facä răspundere de la ludele birnici.

Socotëla de baniü ce are să ieä chir Ioan Scufa de la țeră.

Talerî	Bani	
497.444	—	analogon pe cincî luni și țece țile ce aveä să ieä la cai 6.050 de cal pe an, po talerî 185.
163.930	---	paguba a 2.522 cai ce s'aü scos de la poște, când i s'a stricat contractul
2.340	—	finul și orzul ce i s'a luat de la poște.
663.714	—	
117.600	—	se scad, ce a plătit Visteria analogon pe 3 luni și 10 țile pentru cai. 3.528 ce s'aü orînduit a fi pe la poște, socotit calul po talerî 75.
546.114	—	
70.994	99	se adaugă dobînda acestor bani la pungă, po talerî 5 pe lună, de la let 1813 Maiü 31 până acum let 1814 Iulie 1, pe un an și o lună.
617.108	99	rămâne să ieä.
277.000		se scad, pentru care să i se deä luminat pitacul Măriei-Tale cătră gazda huzmeturilor, spre a-i răspunde în vreme acești bani.
340.108	99	rămân a i se răspunde pe urmă de la ludele birnici prin domnesca Visterie.

rostii de harabagiï, create anume pentru comerçiù. Așa vëdurãm, fu creatã asemenea starostie și la Cãmpina.

Iar pentru taleri 30.000, ce mai cere cusur din inamuri ot Octomvrie și Noemvrie let 1812, fiind-cã Visteria atunci l-a exoflisit, adecã din taleri 45.000 ce cereã l-a scãdut cu acei taleri 30.000, rãmãind a i se da numai taleri 15.000, dupã aceea exoflisire sã se urmeze, dupã cum și pentru taleri 6.660 dintr'acei taleri 9.000 se cereã pentru finul și orzul ce i s'a luat de la poștã, ne avënd adeverințe, nu s'a primit a se pune la socotëlã, iar hotãrirea rãmãne la Mãria-Ta.—1814 Iulie 9.

Const. Filipescu Vel Ban, Radu Goleseu Vel Ban, Barbu Vãcãrescu Vel Vornic, Dumitrașco Racoviță Vel Vornic, Iordache Vel Vornic, Grigorie Bãleanu Vel Logofët, Const. Filipescu Vel Logofët, Nestor Clucer.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Cinstite și credincios boerule al Domniei-Mele, dumnë-ta Vel Vistierule, dupã prea înalta și vrednica de închinãciune poruncã ce ne-a venit de la prea puternica Impãrãtie, pentru plata banilor ce cere de la țerã dumnë-lui consilierul Varlaam, din socotëlã poștelor ot let 1810, încã de la 17 ale trecutului Aprilie, prin domnescul nostru pitac orînduind Domnia-Mea pricina în cercetarea Prea Osfinției Sale pãrintelui Mitropolit, i a iubitorilor de Dumneșeu, Sfinția lor Episcopiï și dumnë-lor Velișilor boeri, prin anaforaua de la 7 ale aceștii lunï, aù arëtat Domniei-Mele, cã dupã certarea ce aù fãcut, fațã fiind și dumnë-lui cinstitul ghenal Consul al Rusiei i vechilul numitului Consilier, s'a dovedit, cã din tovãrãșia ce a avut la poștii în let 1810 a rëmãs sã mai ieã de la țerã, spre desfacerea sa, taleri 10.824, pentru a cãrora platã nefiind astã una datã alt mijloc, din pricinã cãci țera se aflã în prõstã stare din smãcinãrile ce a tras în trecuta rësmiriță, dupã chibzuirea ce aù fãcut preaosfinția lor și dumnë-lor, s'a gãsit cu cale ca împlinirea acestor banï, suma de mai sus arëtatã sã se facã de la postelniceï, nãmuri, mazilï, cumpãniști, ruptași și slujitorï. Drept aceea dar, spre a se pune în lucrare plata acestor banï, dupã prea înalta Impãrãtesca poruncã, poruncim dumi-tale, ca fãcëndu-se cisle de la Domnesca Nõstrã Visterie pe mai sus arëtatele bresle, sã se și împlinescã de la dînsele acești banï și aducëndu-se la Visterie, rînduri-rînduri, sã faci arëtare Domniei-Mele, ca sã dãm domnii-tale poruncã: unde sã se teslimalisescã. Tolco pisah gpd.—1814 Maiù 13.

Anaforã pentru ca sã apuce pe Stolnicul Nenciulescu sã împlinescã taleri 84.503 banï 35, ce sunt asuprã-i din poștii.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Cinstișilor și credincioși boerilor aï Domniei-Mele, dumnë-ta biv Vel Bane Constantine Filipescule i dumnë-ta Vel Vistier Radule Golescule și dumnë-ta biv Vel Bane Grigorie Brãncovene și toți dumnë-võstrã velișilor boeri aï Divanului Domniei-Mele, fiind-cã dumnë-lui cinstitul ghenal-Consul al Rusiei Luca de Chiricov, prin notã ne-a fãcut arëtare, cã dumnë-lui Consilierul Varlaam cere a i se plãti și dobîndã la banii ce i s'aù plãtit din tovãrãșia poștiilor, ce a avut cu Cluceru Deșliu (cãci, de nu i se va plãti dumnë-lui dobîndã, urmëzã a nu plãti nici dumnë-lui do-

CAP. VIII.

Boerii.

În 1815, Domnitorul Caragea se ocupă mai cu stăruință de boerime. Iubind fastul, Caragea vede în boerime o podobă a tronului și de aceea caută să ducă casă cât mai bună cu ei. Unii din boeri totuși nu se împăcău cu Caragea. Pe care din aceștia putea pune mâna, el îi surguniă la mănăstire.

Cu Văcărescii și Ghiculescii a rămas Caragea în cele mai bune relațiuni, de aceea îi dăruiesce cu multe miluiri și folosințe. Cu Dinu Filipescu nu se împacă și în Martie 1817 dă următorul pitac de surgun:

«Fiind-că Aga Costache Filipescu s'a purtat în potriva voinței Domniei-Mele pentru ale sale netrebnice urmări și fapte, volnicim pe al nostru Buhurdagi-bașa, Iapache, carele luând de aici dimpreună cu dînsul doi neferi, să-l ducă surgun la mănăstirea Délului din sud Dîmbovița, unde să fie sub paza numiților doi neferi, cariî să aibă a-l păzi cu neadormire, ne lăsând pe nimeni să aibă întîlnire cu mai sus numitul, nici slobod să fie a eși unde-vași; de care poruncim cu strășnicie și sfinției-tale năstavnice de acolo, să fii cu mare îngrijire de a se păzi întocmai porunca acésta a Domniei-Mele, căci în potrivă vei căde în grea răspundere, până vei primi al doilea poruncă a Domniei-Mele, iar orînduitului mumbașir să i se deă adeverință de teslimat. — 1817 Martie 21.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Cod. LXXXVII, fila 180.

Ca nu cum-vă boerii din opozițiune, și mai ales Dinu Filipescu, să scape fugind din Bucuresci, Caragea iea dispozițiunea, ca nimenui să nu se deă cai de poștă, pe viitor, fără de porunca lui saū a marilor Vistier, Spătar și Postelnic (1).

bîndă pe unde este dator), poruncim dumné-vó stră ca, adunându-vé cu toți la un loc, să faceți cuviincioșa chibzuire asupra acestei cereri și să arętați Domniei-Mele prin anaforă cu d-lui Vel Hatman al Divanului. Toleo pisah gpd. — 1814 August 2.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Cod. LXXIV, fila 136 v.

(1) Pitac cătră epistații Casei menzilurilor, pentru a nu mai da de acum înainte cai de poște fără de poruncă gospod., saū fără de teșchereă de la dumné-lui Vel Postelnic și cu teșchereă a dumné-lui *Vel Spătarului și a dumné-lui Vel Vistierului.*

Iă Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlah iscoie.

Poruncim Domnia-Mea cu strășnicie, dumné-vó stră boerilor epistați ai Casei menzilurilor, ca de astăzi înainte să nu vă îndrăzniți a da cai de poște la nimeni fără

Și surghiunul îl aplică Vodă și la acei din clasele mai de jos, cari sunt bănuți că lucrează în înțelegere cu opozițiunea (1).

Protecțiunea ce Domnul acordă boerimii este manifestată prin două categorii de dispozițiuni:

a). In 1815 Caragea ordonă revisuirea condiții de archondologie și ținerea ei cu multă îngrijire, prin următorul pitac:

În Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Cinstite și credincios boerule al Domniei-Mele, dumné-ta Vel Vist., catastiful archondologiei, ce se ține la Visterie și se află sub purtarea de grijă și în păstrarea extractorului, fiind una din cele mai delicate condiții, se cuvine de a fi și mai pe sus de ori-ce bănuelă și nu este îndestul a se lăsa orînduêla întocmirii sale numai la îngrijirea și ocîrmuirea voinței extractorului, căci nu este peste puțință lucru, ci mai virtos din cele putinciose, de a se amăgi după vremi de cătră cine-vași, ori prin dare de bani, sau din vre-un alt enteres pornit fiind și să trecă între boerii cei ce sunt cu caftane și pe alții cari nu vor avé cin de boerie prin caftan; de aceea dar, ca să se ridice și ca să se stingă cu totul de acum înainte o acest fel de bănuelă și să fie sciuiți și cunoscuți fără de îndoelă cei ce se cinstesc după vremi cu caftane sau se provivasesc, hotărîm și poruncim, să se urmeze și să se

de a vedé porunca Domniei-Mele, ori teșchereă a dumné-lui Vel Postelnicul sau a dumné-lui Vel Vistierul, căci de vom află că s'au dat cai de poște cui-vași, în potriua poruncii de mai sus arêtată, ori cine va fi acela ce va da cai, să seie cu hotărîre că ne va aduce la mare turburare asupra lui, fără de a i se primi nici un cuvînt de pricinuire, tolco pisah gpd; să se deă însă și cu teșchereua Spătăriei, adecă a dumné-lui Vel Spătarul.—1817 Martie 28.

(Peçetea gpd.)

Vel Logofêt.

Cod. LXXXVII, fila 18 v.

(1) Lét 1817 Martie 7, s'au făcut surgun cei mai jos arêtați, la locurile ce se însemnară:

Toma Chehaia la Mönăstirea Mărgineni, Dumitru Cociuc polcovnicul, la oena Telega.

Ioniță sin Bucur Ghindă la Mönăstirea Cozia.

Niculae Cuțarida biv Polcovnic la Mönăstirea Znogov.

Bucur Ghindă la Tismana sud Gorj.

Ștefan Brat, Bucur Ghindă la Mönăstirea Sinaia din sud Prahova.

Cod. LXXXVII, fila 18.

Volnicie de surgunție, cu loc deschis.

Zemli Vlahscoie. Volnicim pe sluga Domniei-Mele ..... ca luând de aice pe ..... să-l ducă surgun la ..... Poruncim ..... de acolo ca să-l aibî în bună pază, și fără de al doilea poruncă a Domniei-Mele slobod să nu fie, iar orînduitul Baumbașir la întorcere să i se deă adevărînță de esli mat; i saam receh gpd.—1817 Martie 7.

Cod. LXXXVII, fila 18.

păzescă acest fel de orînduélă, adecă: astă una dată să se întocmescă cu bună chib-zuire și alegere condica arhondologhiei, până la sfîrșitul acestii luni și unde se vor isprăvi tôte numele să iscălescî dumné-ta dedesubtul lor arătând înainte, că atâtea sunt tôte boerile până atunci, și apoi, de se vor mai face altele în luna viitoare, să se trecă și acelea din josul iscăliturii dumi-tale și iarăși să iscălescî dedesubtul acelora cu asemerea ifos, precum s'a đis mai sus, și așa întocmai să se facă urmare pe fieș-care lună, din cele ce se va întîmplă a se face boerii; pentru care am poruncit osebit și dumné-luî Vel Postelniculuî, ca asemenea catastih să ție pe tótă luna și la împlinirea fieș-căreia lunî să facă probă acel catastih cu condica Visteriei de cătră dumné-ta împreună cu dumné-luî, ca să nu se facă vre-o greșală, orî de la Visterie saũ de la Postelnicie, ci dar negreșit într'acestași chip poruncim să se facă urmare de acum înainte. Tolco pisah gpd.—1815 Iulie 29.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Cod. LXXIV fila 212 v.

Asemenea pitac s'a făcut și cătră dumné-luî Vel Postelnic.

b). Inființarea *Casei evghenișilor*. Ne avênd pôte cunoscință de evoluțiană instituțione a majoratuluî, Caragea vine în ajutorul boerimii ruinate, prin instituționea protectore în contra uzurarilor, căreia îi dă numele de *Casa evghenișilor* saũ Epitropia feciorilor de boerî, care să-î împedice de a perde averile lăsate de părinți.

c). In afară de aceste două mijlôce protecționiste boerimii, Caragea îi împarte tot felul de privilegii de tîrguri, bilciuri, havaeturî și scutiri de vămî și finalmente pune la dispoziționea celor scăpătați lefi din Cutia milelor și de pe la biserică, (1) precum se pôte vedé mai departe

(1) Unii boerî făloși se mulțamiau cu atestate, prin care Vodă și Divanul le atestă nobilitatea, așa Clucerul Const. Bucșănescu. Luî Const. Paleologul, boer grec, Vodă îi dă diplomă constătătoare, că este coborîtor din părinte de bun neam, și-î mai asigură și o pensune din vămî.

Carte luî Dimitrie Paleologu.

Mlostiu Bojiu. Iă Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie. Purtătorul acestuî Domnesc al Nostru sinet, anume Dimitrie Paleologu, coborîtor fiind din părinți de bun neam și stare ai patriei sale Curpeniș din episcopia Larisis, ce este în eparhia Lița și Agrafa, și după a părinților săi petrecanie rămăind și însuși în dregătoria cea părintescă, adică în politicésca oțcîrmuire a patriei sale, în trecere de ani aprópe 25, s'a aréat următor strămoșescilor sale fapte și cu rîvnă cătră al său neam i cătră omenire, a bine oțcîrmuit cele de acolo obțesci trebî și pricinî ce-î erau încredințate, dintr'ale vremilor însă în potrivă întîmplări scăđend dintr'aceea bună stare și în nespusă și nesuferită ticăloșie și patimî ajungênd, în cele de pe urmă siliți au fost și au lăsat și iubita sa patrie i familie, ca să întîmpine familia vieții sale. De care tôte acele primejdióse patimî a ajuns acum în starea ce se vede. Drept aceea, după pliroforia ce avem și înși-ne Domnia-Mea de a sa

la capitolul, în care vom aduce documentele relative la Cutia milosteniilor și la scutiri și privilegii în genere.

bună familie, bună petrecere și întâia bună stare a părinților săi și a sa, spre dovada tuturor acestora, i s'a dat această Domnăscă Năstră carte. I saam recheh gpd.—1817 Maiu 2.

(Pecetea și iscălitura gpd.)

Cod. LXXVII, fila 266.

Carte lui Dimitrie Paleologu pentru léfa de taleri 500, ce are să ieă pe fie-care lună.

Milostiū Bojiū. Iō Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie. Cāt sunt de lăudate și lui Dumneđeū bine primite facerile de bine și milosteniile, atāt mai mult se fericesc cei ce le dobîndesc, lucrurile cele mai cuviinciose socotim a ajutā unele obraze, cari de sine-le nefind vrednice, orī din ale vremilor întimplāri saū din neputințe trupesci, de a-și agonisi hrana și mângâerea cea trupescă, nu se îndemănăzā, din multe pricinī popritōre, nici a glāsui măcar cătrā altul lipsa acelor trebuinciose întru care se aflā osîndit, saū cerere de vre-un ajutor i milostenie, precum într'o asemenea ticăloșie suntem pliroforisiți Domnia-Mea că se aflā acest Dimitrie Paleologu, care fiind din părinți de bun neam ai patriei sale, și într'o bună stare odiniōră aflāndu-se, după ce în urmă din ale vremilor nenorociri întimplate s'a vĕđut pe sineși golit de aceeași bună stare i s'a mai adăogat apoi și a bĕ-trānețelor osîndā, însoțitā și cu o trupescă (precum este vĕđut), în cāt nici o altā nădejde nu i-a mai rĕmas spre a-și agonisi de sineși cea mai puținā mângâere la trupescile sale slābiciuni și trebuințe, pentru rĕmășița ticăloșei lui viață, ce va mai avĕ, fără numai a privi în cer și la pāmînt. Drept aceea și din a omenirii și dintr'a creștinățăii datorie îndemnāndu-ne și cu milostivire privind asupra lui, étā printr'acest al nostru sinet îi orînduim o vecinică milă și ajutor pe obrazul sĕū, și hotărîm, ca din huzmetul vāmilor să i se deă pe tōtā luna léfā câte taleri 500 în câtā vreme va mai avĕ vieță, care acĕstā facere de bine pohtim și pe cei din urma noastră frați luminați Domni, ce din Dumneđeescă pronie li se va încredința oblăduirea acestei creștinesci țĕrā, de a o păzi în ființă și nestrāmutatā, ca și ale dumnĕlor creștinesci și bune fapte asemenea să se păzĕscă și să se urmeze. I saam recheh gpd.—1817 Fevruarie 10.

Cod. LXXVII, fila 260.

Iō Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

După arĕtarea dumnĕlor veliilor boeri, întārim și Domnia-Mea dovada nĕmului mai jos numitului Clucer Constantin Bucșānescu.—1814 August 22.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofĕt.

Cod. LXXIX, pag. 225.

Prea Inălțate Dōmne,

Cu acest atestat adevirim pentru dumnĕ-lui biv Vel Clucerul Bucșānescu, că-l scim că este fecior de boer de aici din Țĕra-Rumānescă, rĕposatul taică-sĕū a fost din nĕmul boerilor Bucșānesci, și s'a numit State Bucșānescul biv Vel Serdar,

Așă protegiați și ajutați, boierii în genere devin ei mai de trebă decât naintașii lor din secolul al XVIII ?

șeșător aflându-se la Pitești sud Argeș, iar măică-sa s'a numit Ancuța, este din nēmum dumné-lor boerilor Filipesci, fiindu-mi mie Logofétului Filipescului soră. Drept aceea, spre a fi sciut și cunoscut mai sus numitul boer, că este blagorodnic și viță din nēmum boerilor pămînteni de aici, i s'a dat acest atestat adevărit cu iscăliturile nōstre.—1814 August 19.

Al Ungrovlahiei Nictarie, Constantin Crețulescu Vel Ban, Barbu Văcărescu Vel Vornic, Constantin Bălăceanu Vel Vornic, Constantin Filipescu Vel Logofét, Gheorgache Filipescu Vel Logofét, C. Știrbei Vel Logofét, Gr. Ralea Vel Hatman, Nestor Clucer.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscaoie.

Din cuprinderea hrisovului răposatului Domn Alexandru Ghica Voevod, părintele Luminăției Sale Beizade Grigorie Ghica și ctitor al acestei mănăstiri, cetindu-se cu luare aminte, ne-am pliroforisit Domnia-Mea, că între cele-l-alte orîndueli ce a întocmit pentru această ctitoricească mănăstire, ȳice că după ce se vor împlini trebuincioșele de peste an cheltueli ale mănăstirii și se va trāmite și la casa Domniei-Sale sau a clironomilor sōi, zaheréua ce prin osebită fōe pecetluită a dat Domnia Sa (care o vēđum și Nōi sub pecetea Domniei Sale, scrisă fiind din lét 1768 August 5), apoi din prisosul venitului să se deā și ajutor la 9 fete sārache pentru mārītīșul lor pe tot anul și cāt pentru numērul fetelor, iarāși din cuprinderea acestui ctitoricesc hrisov ne pliroforisim, că l-a orînduit a se scādē și a se adāogā după analogia prisosului și scāderea venitului mănăstiresc pe tot anul, din care se întēlege, că cugetul și voința acelu răposat Domn și ctitor aū privit a nu se aflā în lipsă nici odatā casa sau clironomii Domniei Sale de cele trebuincioșe ale casei, ci tot-deauna să le aibā pe deplin de la mănăstire și apoi din prisos să se facā cātrā fete mai sus ȳisa milostenie; la care această cuprindere a ctitoricescui hrisov, privind Domnia-Mea și chiar cugetului și bunei voinți a acelu răposat ctitor, urmānd de a se face adecā îngrijire din veniturile mănăstirii mai intāiū de clironomii Luminăției Sale și socotind și adaosul veniturilor mănăstirii celor de acum peste cele de atunci, după care, și de se va mai adāogā măcar ajutorul cātrā clironomii Luminăției Sale, tot prisosese venit și pentru acel orînduit ajutor al fetelor, precum și starea vremei i a scumpetei lucrurilor cea de acum fiind cu totul neasemēnatā cu cea de atunci, primim rugāciunea Luminăției Sale Beizadea Grigorie Ghica și poruncim dumni-tale orînduitule epitrop al acestei mănăstiri, ca pe lāngā taleri 300 ce i se da pānā acum pe an din veniturile mănăstirii, drept zaheréua casei cea orînduitā, sā i se mai adaoge cāte alți taleri 2.000, de a i se da adecā de acum înainte cāte taleri 5.000 pe an, urmāndu-se însă acest adaos numai pe chipul Luminăției Sale. — 1816 Iulie 25.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofét.

Cod. LXXXV, pag. 193.

Carte de atestat al lui Alexandru sîn Vasile Cămārașul.

Zemli Vlahscaoie. Precum după politicescile pravili este cu cale de a avē deosebire ceī ce se trag din bun neam adecā blagorodnicēi, întru cele ce li se cuvine, de

Departe de așa ceva. Ei nu sunt, cu puține excepțiuni, nici mai buni creștini, nici mai buni Români, dar nici mai puțin jăfuitori țerii și țeranului.

Și cu toate acestea, afară de boerii cari fac opozițiune Domniei, eu n'am aflat boeri criminali pedepsiți de Vodă. A! dar pedepsele cele mai grele sunt date celor din popor. Nici nu trebuie lui Caragea judecata Divanului, ca să trimită la grôpa ocnii pe un țeran, care a cutezat să nu fie mulțămît cu maltratările zapciilor, ori pe un neguțator care a cădut în disgrația lui Vel Aga, ori a Ispravnicilor.

Un nenorocit individ, Hristea, a fost condamnat să i se taie mâinile în piața osindei, în fața temniței de la Curtea Veche. Ia vedeți ce dispozițiune *părintescă* iea Vodă: să suporte însăși Cămara Domnăscă plata a 200 taleri doctorii ce s'au aplicat la cioturile rămase în locul mânilor nenorocitului amputat! (1).

Domnitorul generos hotărăsece:

Io Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Poruncim Domnia-Mea, dumi-tale vel Cămărașe, ca prețul acestor din urmă dohtorii ce se arată mai jos să se plătescă jăluitorului de la Cămara Domniei-Mele. — 1815 Martie 22.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

cătră cei proști, asemenea cuviința este a fi și cunoscuți i deosebiți unii de cătră alții, ca cu acest mijloc al cunoștinței și al deosebirii amândurora acestor trepte, să se păzescă și împărțășirea fieș-căruia din politicescile dreptăți; unul dar din cei dintâi fiind și dumné-lui Alexandru, fiul réposatului Vasile, după întrégă știință ce cu încredințare avem Domnia-Mea, adecă fiindu-i patria cea mai întâiu (Palie) Epiros, ce se numesce Arghirocastron, și moșii i strămoșii săi fiind aprôpe de doué vécuri cunoscuți fără de contenire în trépta celor de frunte dregători ai patriei lor, iar réposatul tată-séu mergând la Tarigrad, de acolo a venit aici în Bucuresci cu réposatul Domn Ștefan Vodă Racovița, unde s'a și cinstit cu cinul Cămărașiei. Drept aceea dar, am dat dumné-lui mai sus numitului Alexandru acest Domnesc al Nostru sinet, spre dovada némului domniei-sale. I saam receh gpd.

(Iscălitura Domnăscă)

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Cod. LXXVII, fila 236.

(1) *Prea Înălțate Dómne,*

După luminata poruncă însciințez Înălțimii-Tale, că Armășia, în câtă vreme s'a aflat pîritul Hristea la închisórea pușcării, după tăerea mânilor, a urmat cu plata dohtoriilor celor trebuincióse la spișeria jăluitorului Dogmir spișerul, iar după ce însuși s'a cerut la conacul lui, câte dohtorii s'au dat jăluitorului după rețetele

Boerul grec, atât de protegiat de Vodă, eră o lipitoare care sugea ultimul sânge al poporului. Nu numai Grecii făceau acesta, ci și unii din pămînteni, cu nume de havaeturi, dar și prin directe jafuri, ca funcționari.

Când boerul nu găsea o funcțiune destul de lucrativă, nici dând *filotimon*, (1) se făcea cap de bande de hoți și pradă și jăfuiă ... Și după ce făcea averea dorită, se închină la Domnie, — de sigur dând din cele adunate la Domn și la ai lui — și trăia în tihnă, de multe ori cinstit de Domnie. Pentru odihna conștiinței sale mai făcea hoțul retras din *exercițiul meseriei* sale vre-un puț cu cumpănă la margine de drum, ori dădea vre-un ajutor la vre-o mănăstire, ori chiar zidea vre-o biserică.

Dăm în note aci acte relative la urmărirea (cas rar) a averii vestitului Iancu Jianul (în 1815), pentru îndestularea unora din cei jăfuiți de el. In acest proces, Iancu Jianul se înfățișează la judecată, la Craiova, ca și când ar fi fost chemat în judecată în un simplu proces civil. In note, la pag. 108, se poate vedea acesta.

dohtorului, până s'a vindecat, care se adună la preț de taleri 200, nu s'au plătit nici de Armășie, nici de pîrîtul, că nu are pîrlej, ci ca să nu mai supere jăluitorul luminatul Măriei-Tale auș, să se dea luminată poruncă de cătră cine se cuvine a se plăti aceste dohtorii? -- 1815 Fevruarie 13.

Dumitrache Pitar.

Cod. LXXXIV, pag 45.

(1) Dăm aci un act, din care se poate vedea că *filotimon* nu eră considerat ca o prevaricațiune, ca o corupțiune prin bani ..., ci se putea cere acest *filotimon* chiar și înaintea justiției.

În Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.

Pe această anafora a dumné-lor velișilor boeri, neremăind odihnit Luminăția Sa Beizade Grigore Sușul, dumné-lui vel Hatmanul al Divanului l-a înfățișat la Divan înaintea Domniei-Mele, prin vechilul Aleco Comăneanul, cu d-lui biv Vel Vistierul Ioan Moscu, cerend Luminăția Sa a-i plăti dumné-lui Vistierul acești taleri 12.500 cu dobînda lor, cu cuvînt că și Luminăția Sa plătesce dobînda, iar dumné-lui Vistierul răspunse, că nu ar fi dator să plătescă nici o dobînda, fără numai suma de taleri 12.500, ce se cuprinde în adeverința dumi-sale, pe care i-ar fi și plătit până acum, de i-ar fi dat Luminăția Sa adeverința, ca să și-o spargă, care adeverința arătand-o vechilul Luminăției Sale în Divan, o vedum și Noi cuprinđetore întocmai precum este arătata într'această anafora, și cu tôte că asupra cererii de dobînda a pricinuit vechilul đicend, că acești taleri 12.500 i-a dat Luminăția Sa împrumut dumné-lui Vistierului, dar această pricinuire se cunosc greșite, pentru ca și din cuprinderea adeverinței și din chiar tacirul Luminăției Sale Beizade, ce a dat prin graiū înaintea dumné-lor velișilor boeri, se dovedesce că acești bani sunt *făgăduiți* de dumné-lui Vistierul drept *filotimon*, iar nu că i-a luat împrumut de la Luminăția Sa. Deci

Ce se putea aştepta de la boeri, a cărora educaţiune—dacă e să cre-

măcar şi de nu se cuprinde în adeverinţă tecmela de dobîndă, dar cuprinđându-se sorocul orînduit pentru plata lor şi neplătindu-i dumné-lui Vistierul la acest soroc, ar fi avut Luminăţia Sa tot cuvîntul dreptăţii, să cêră a i se plăti şi dobîndă de la împlinirea sorocului şi până acum, de ar fi fost aceşti bani daţi dumné-lui Vistierului, dar de vreme ce Luminăţia Sa nici un ban nu i-a dat, ca să aibă cuvînt a dice, că eşindu-i banii din mână se păgubesc, de nu i se va plăti şi dobînda lor şi chiar fiinţa acestor bani, ca unii ce i se dau filotimon, fiind dobînda la dobîndă, ci hotărîm, ca dumné-lui Vistierul Moscu să-i plătescă Luminăţiei Sale numai taleri 12.500, câţi prin adeverinţa dumi-sale i-a făgăduit a-i da, şi zapeiul cel orînduit să urmeze a face împlinire, făcînd însă şi dumné-lui Vistierul teslim adeverinţa datoriei acestor bani, ce se află la mâna Luminăţiei Sale Beizade. — 1815 Fevruarie 18. (Pecetea gpd.) Vel Logofêt.

Cod. LXXXI, pag. 17.

Prea Înălţate Dómne,

După luminata porunca Măriei-Tale de la acéstă jalbă a Luminăţiei Sale Beizadea Grigorie Suful, ce a dat pentru dumné-lui biv Vel Vistierul Ioan Moscu, prin dumné-lui Vel Hatman al Divanului, înfăţişindu-se înaintea Nóstră amândouë părţile, ne-a arêtat Luminăţia Sa Beizadea o adeverinţă cu lét 1801 Decemvrie 21, de sunt ani 12 trecuţi, iscălită de dumné-lui Vistierul Moscu, prin care se făgăduesc, ca să plătescă Luminăţiei Sale, la viitorul de atunci Iulie, taleri 12.500, fără nici un cuvînt de pricinuire, care bani şise Luminăţia Sa că nu i-a dat împrumut, ci i-a făgăduit dumné-lui Vistierul Moscu filotimon, pentru căci i-a aleverdisit ocele; întrebându-se Vistierul Moscu nu tăgădui acéstă adeverinţă, că este bună a domniei-sale, fără numai şise, că pentru mijlocirea ce a făcut Luminăţia Sa cătră réposatul Domn Mihaiu Vodă Suful, de i-a lăsat ocele în taleri 150.000, la lét 1802 Maiu 14, i-a fost hotărît taleri 50.000, ce-i dedese în poliţă a se girarisî la Viena, însă de va avé chiros zăpisul ce i s'a dat pentru scăderea preţului ocnelor, dar acel zăpis nu s'ar fi ţinut în sémă, pentru că peste douë şile a trecut Măria-Sa Mihaiu Vodă în Ardeal, şi peste câte-vă şile mai în urmă s'a şi schimbat din Domnie, arêtându-ne şi o copie, ce dicea că ar fi după adeverinţa, ce a dat dumné-lui la mâna Luminăţiei Sale, cu lét 1802 Maiu 17, cuprinđetóre că, de vreme ce prin ajutorul Luminăţiei Sale n'a primit nici de cum réposatul Mihaiu Vodă Suful stingerea dumné-lui, ci înduplicându-se i-a lăsat ocele drept taleri 150.000, încredinţeză printr'acéstă adeverinţă pentru taleri 50.000, ce a dat Luminăţiei Sale în poliţă a se girarisî la Viena, să nu aibă a-i cere, când zăpisul ce i s'a dat pe suma de taleri 150.000 va avé tãrie, iar taleri 50.000, ce s'a dat în Ianuarie şi Fevruarie, sunt bani daţi pentru huzmetul ocnelor; ne mai arêtă o copie fără veleat şi fără lună şi neadeverită de nimeni, după o anaforă, ce dice că ar fi făcut dumné-lor veliţii boeri în Domnia Măriei-Sale Constantin Vodă Ipsilant asupra socotelii ocnelor, unde puindu-se asupra Luminăţiei Sale Beizadea Grigorie acei taleri 50.000, ce-i dedese dumné-lui Vistierul în poliţă la Viena, îl scôte dator pe dumné-lui taleri 36.820, dar Luminăţia Sa răspunse, că acei taleri 50.000 nu i-a dat dumné-lui Vistierul pe obrazul Luminăţiei Sale, ce i-a dat réposatului Domn Mihaiu-Vodă din socotela ocnelor, pentru care am

dem pe Wilkinson—se mărgineă în a învăța a ceti și a scrie românesce

și vêdut trecut într'o condică acea socotélă la mâna Luminăției Sale, ci dați Luminăției Sale Mihaiu Vodă, din socotéla ocnelor; așijderea răspunse Luminăția Sa și pentru acea copie de anaforă, că de va fi acel fel de anaforă după copia ce arată dumné-lui Vistierul Moscu, nu s'a făcut cercetare prin judecată, față cu amândoué părțile, nefiind aci atunci nici Luminăția Sa nici vechil a casei părintelui Luminăției Sale, ci numai după arătarea dumné-lui Vistierului, și că răposatul părintele Luminăției Sale scie, că are să ieă de la dumné-lui Vistierul Moscu, iar nu să deă: pentru care va să-și pornéscă jalbă a se face împlinire, nu ca un clironom al răposatului, ci ca un vechil al creditorilor răposatului și că Luminăția Sa a fost numai un casier al răposatului, iar nu stăpîn pe ocne și ce banî a primit de la dumné-lui Vistierul aũ fost pe numele Domniei, unde i-a și dat. Deci la copia de adeverință nu pôte judecata să pue temeiu, nefiind adeverința iscălită de Luminăția Sa, ci o copie din partea dumné-lui Vistierului, neiscălită de nimeni, cum asemenea nu putem pune temeiu nici la copia de anaforă, nefiind adeverită de nimeni, saũ și adeverită fiind, nu s'a făcut prin judecată cu amândoué părțile față și mai virtos că acei taleri 50.000 aũ fost dați de dumné-lui Vistierul pe séma Domniei, iar nu pe a Luminăției Sale, precum se dovedesce din socotéla cea iscălită de răposatul Domn Mihaiu Vodă. Drept aceea găsim cu cale, acei taleri 12.500, după mai sus numita adeverință, să-i plătescă dumné-lui Vistierul Moscu la Luminăția Sa Beizade Grigore, ca o bună datorie a domniei-sale netăgăduită, însă fără dobîndă, nescriind în adeverință toc-melă de dobîndă, iar hotărîrea rămâne la Măria-Ta. — 1814 Iunie 28.

Radu Golescu Vel Ban, . . . Vel Logofêt, . . . Vel Logofêt, Nestor Clucer.

Jianul. Iă Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Poruncim Domnia-Mea dumi-tale cinstite și credincios boerule al Domniei-Mele, biv Vel Serdare Costache Suțul, Caimacamule al Craiovei și dumné-vostră boerilor divaniți de acolo, ca negreșit și fără de altă zăbavă să puneți în lucrare porunca și hotărîrea Domniei-Mele, ce s'a dat în trecutele zile, asupra pricinii la anaforaua judecății Departamentului de Criminalion.—1816 Iunie 30.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofêt.

Prea Înălțate Dómne,

Ascultând luminată porunca Înălțimii Tale de la acéstă jalbă a lui Șerban Stănescu Logofêt din Craiova, împreună cu cei-l-alți păgubași, însciințăm Înălțimii Tale, că prin dumné-lui epistatul Armășiei am luat acéstă îndestulare de la Gheorghe Iuz-bașa, zapciu armășesc, ce a fost orînduit mumbașir asupra pricinii jăluitorilor, cu luminată porunca Înălțimii Tale, de la 10 ale trecutului Octomvrie, întărită la osebită anaforă tot de la acest Departament, că prin dumné-lui Caimacamul Craiovei vîndându-se cu mezat avutul Iancului Jianul tîlharul, să se facă împlinire păgubașilor jăluitori, arătând orînduitul mumbașir, că dumné-lor ispravnicii ot sud Romanai, după alăturată însciințare ce aũ luat de la cinstitul Divan al Craiovei, încă de la Noemvrie 2, ca să cerceteze la fața locului, de față cu jăluitorii păgubași, întâiu de se găsece în ființă tot avutul Iancului tîlharul, ce însuși l-a arêtat; al doilea să se descopere și căți stînjeni sunt în fieș-care parte de moșie, și al treilea, prin cercetare să se dovedéscă, de mai are Iancul Jianul și alt osebit avut al lui, afară din ceea-ce a arêtat și pe de o parte să însciințeze cinstitul Divan de acolo pentru

și grecesce? In unele case continuă a străbate ce-vă cultura francesă,

tot avutul ce se va dovedi mișcător și nemișcător al Iancului Jianul, iar pe de alta să orînduască a se strigă la mezat tot avutul Jianului, și de prețul ce va eși pentru fieș-care lucru să însciițeze dumné-lor ispravnicii la cinstitul Divan al Craiovei, după care vedënd mumbașirul multă întărđiere cu prelungire a dumné-lor ispravnicilor aceluși județ, n'a mai putut să aștepte acolo și a venit la Bucuresci, fără de a se face acéstă cuviinciosă alegere, și de acésta nu lipsim a însciița Inălțimii Tale.—1816 Iunie 14.

Costache Stolnicul, Constantin Calistat Șetrar.

Iă Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Cu cale fiind anaforaua acésta a Departamentului de Criminalion, volnicim pe sluga Domniei-Mele . . . . . zapciū armășesc, să mérgă la Craiova, unde poruncim dumitate cinstite si credincios boerule al Domniei-Mele, biv Vel Vornic Costache Samurcaș, vechilule al Căimăcămiei Craiovei și 'dumné-vóstră boerilor divaniți de acolo, ca întocmai, precum se cuprinde mai jos, să se facă urmare, cu acéstă osebire însă, ca prin Ispravnicii acelor cincii județe ot preste Olt, să se publicuască la toți de obște, că veri-cine se va mai află păgubaș și jăfuit de cătră acest *Iancul Jianul* tilharul, în soroc până la vremea haraciladismei avutului numitului tilhar, să se arête aici la Departamentul de Criminalion spre a intră și acela în analoghie, căci ne arētându-se până atunci, să scie că aū a rămăné neimpărtașiți din prețul lucrurilor hoțului, ce se vor vinde cu mezat și se va da numai păgubașilor celor ce s'aū iuvit până acum, și osebit poruncim să se facă întrebare și Medelnicerului Grigorie Jianul, de este adevărată arētarea ce a făcut Iancul tilharul la Departament, că adică pentru taleri 900 ce este dator Medelnicerului Grigorie s'a învoit cu numitul Medelnicer, de i-a dat două suflete [de țiganii drept acea datorie, și să însciițați Domniei-Mele, ca de nu va fi adevărată arētarea lui, să se plătescă și dreptul Medelnicerului din avutul tilharului.—1815 Octomvrie 10.

(Pecetea gpd.)

Cod. LXXXII, pag. 92.

Vel Logofët.

Prea Inălțate Dómne,

Insciițăm Inălțimii Tale, că pe urma Iancului Jianul tilharul, arētându-se în judecată patru păgubași ce s'aū jăfuit de cătră dînsul cu tovaroșii lui, anume Ioan Protopopul ot Cacaleți sud Dolj, i Șerban Logofëtul Stănescu de la Craiova, i Costache Arcescu prin vechil și Stavri Sofragiul Cămării gospod., cu foi de câte jafuri le-a luat, după prețul ce li s'a pus fieș-căruia lucru, și înfățișându-se cu numitul Iancul în judecată, n'aū tăgăduit atât călcările și jafurile acestor patru pătimași, cât și altele ce încă păgubași până acum n'a venit și măcar că numitul protopop arētă judecătii, că molitfei-sale i s'aū făcut două călcări de cătră Iancul Jianul, însă una la Martie trecut, iar alta în lét 1814 August, dar Iancul tăgăduind cu totul pe cea dintăi, că nu este urmată de cătră dînsul, ci numai de cătră tovaroșii lui, până a nu se împreună cu dînsii, pentru că însuși ei la sfatul lor đise că i-ar fi spus, apoi deosebit s'a arētat și frate-sēu slugerul Amzuț Jianul cu cerere de taleri 1.833, ce i-a plătit la Visterie pentru dînsul, după porunca Măriei-

prin guvernorii streini. Educațiunea femeii nu e mai îngrijită, ba adese și mai imperfectă, din cauză că maritagiul se face foarte de tinere.

Purcedând de la asemenea educațiune, fiul de boer nu are alt ideal decât *banul*: «*l'argent est leur unique mobile*», dice Wilkinson. Dar ca să-l obțină, nu recurg la industrie, ori la comerț, ci fără nici un

Tale, incredințând judecata cu o carte isprăvnică și cu o socotelă a Sameșului județului Romanați, ce are la mâinile sale, și măcar că din toate jafurile ce au venit în partea Iancului tilharului, nici un lucru nu se găsește în pâr, avându-le date la tovaroșii săi, ca să le vință în Țera-Turcescă, dar a țis Iancul că este destoinic ca cu din avutul său să despăgubescă pe păgubași și pe frate-său, precum și adevărul în scris sub a sa iscălitură a dat de tot avutul său, care mai la vale se însemnă, adăogând a dice, că la nimeni altul nu mai este dator decât numai taleri 900 la unchiu-său Medelnicerul Grigore Jianul, pentru care dice, că s'a învoit prin grai, de i-a dat două suflete de țigani drept această datorie și taleri 60 la un Ioniță Boltașu. Deci fiind-că numiții păgubași își cer despăgubirea lor din avutul numitului tilhar, a cărora pagubă se adună aproape de 20,000, judecata găsește cu cale să fie luminată porunca Măriei-Tale către dumné-lui Caimacamul Craiovei, cu mumbașir zăpăci armășesc de aici, ca mai întâiu prin carte de blestem asupra fraților și rudeniilor lui să lămurască cât avut este drept al său, căci păgubașii au bănuelă pentru multe economii, și prin mezat să vință tot acel avut mișcător și nemishcător și ori-ce preț va eși, totă acea sumă de bani să o aducă aici în judecată orinduital mumbașir cu fôe anume de prețul fieș-căruia lucru și cu înscințarea dumné-lui Caimacamului, ca dintr'insa trăgându-se mai întâiu banii frăține-său Slugerul Amzuț, ce i-a plătit la Visterie, i acei taleri 60 ai lui Ioniță Boltașu, ce l-a împrumutat cu bună credință, prisosul să se împartă păgubașilor cu analoghie, și fiind că, afară dintr'acești păgubași, alții până acum nu s'au mai ivit în judecată, dicens că până la vremea harașladizmei avutului numitului, de se vor mai arêta și alții netăgăduiți de Iancul, vor intră și aceia în analoghie, iar ne arêtându-se până atunce, vor rămâne pe dinafară, iar hotărîrea rămâne a se face de către Inălțimea Ta. — 1815 Septemvrie 25.

Constantin Stolnicul, Atanasie Sêrdarul, Constantin Medelnicerul, Constantin Calistrat Șêtrar.

Avutul Iancului Jianul ce l-a arêtat iusuși sub a sa iscălitură că are.

Neculae țiganul.

Rada soția lui, cu trei copii ai lor.

Sava țiganul.

Ancuța soția lui, cu doi copii.

Zaharia țiganul.

Ioana soția lui.

Vasile țiganul, veduv cu un copil.

Tabomir țiganul.

O parte de moșie în Fălcoiu.

O parte de moșie în Zvorsca.

O parte de moșie în Leu.

Patru răzore de vie în Fălcoiu.

scrupul de conștiință se îmbogățesc din *spoliațiunea țeranului*. Cine spoliă mai abilmente, acela primiă laudă. *Ce om vrednic!* diceau cei cari îl vedeau cum jăfuiă cu istețime. Dacă, având slujbă, boerul rămâne sărac, departe de a fi considerat ca om cinstit, cei-l-alți boeri îl priviau ca pe un incapabil, un prost!

Prodigalitatea boerilor egalază aviditatea lor. Sunt dominați una după alta de ostentațiune și de avariție. Nu-și ved înșiși de trebile lor, de cari îngrijesc vătașii, cari se îmbogățesc cu paguba lor. (Veđi Filimon «Ciocoi vechi»). Luxul de o parte, de alta furați de vătașii lor, boerii cei mai mulți sunt datorî atât, cât n'ar puté să plătescă cu vîndarea tuturor moșiilor lor. Am vedut, de exemplu, în ce mod s'a risipit marea avere a lui Enache Văcărescu, aceea a lui Dudescu. Ca să se salveze averile ce mai rămăneau, Vodă și boerii inventară, cum am vedut, vestita *Epitropie a Evgheniților*. Și de altă parte, când creditorii atacaū, în judecată, averea imobilă a debitorului boer, interveniau *moratoriile* și arbitrariile amânări de vîndare silnică. Ba sciaū născoci tot felul de pedici legale, cu același scop. Metoda cea mai obișnuită, ca să-și salveze moșia de creditorî, eră să declare acea moșie zestre. Abusul din acéstă aplicare de o dispozițiune protectóre dotei devine atât de mare, că însuși Caragea — la reclamațiunile de sigur ale consulilor — se simte dator a da nizam, că măcar că imobilul va fi dotal, dacă sinetul, adecă polița a fost semnată și de soție, imobilul este *alienabil*.

Când boerul a perdut averea, nu este silit, ca bietul neguțător, să apuce lumea în cap, ci, cu *filotimon* sau fără, intră în funcțiune, sau cel puțin este *miluit* de la Cutia milelor, ori cu ce-vă *scutelnici*, sau *poslușnici*...

Și așa *ighemoniconul* merge strună înainte!...

Și tot înainte o ducea boerul, la cheltueli, cu fel de fel de *havaeturi* de *gheliruri*, de *chilipiruri*, de *chicușuri*, de *matrapaztîcuri*...

Și tot înainte cu petrekerile, cu *sindrofile*, cu cluburile, cu clubul Evgheniților, unde, sub mască, eră permis să vină și boerime mai măruntă, din cei cari nu se bucuraū de dreptul de a purtă barbă....

Și înainte cu răsfețul în calesce văpsite în colorî bătătoare la ochi, prin podul Mogoșoei și la Herestreū și la Bănésa Văcărescului, și la Cișméua Mavrogheni...

Dar mai ales: *tot înainte!* la mesele de joc de cărți, de curea și de năprăstóce! Jocul de cărți! Ecă patima obștéscă! Nu eră casă în care, séra între două sfeșnice de alamă galbenă, lângă care, pe tăblița lor, fumeğă, une-ori nu prea plăcut, mucările de curățire a lumînărilor

de seǔ orǔ de cǎrǎ galbenǎ, sǎ nu petrecǎ nopǔi albe simandicoșii boerǔ, la carǔ dupǎ ce-șǔ perdeauǔ banǔi din pungǎ și cei ce nu-ǔ aveau, apoi ǔșǔ dǎdeau inelele, cerceǔi neveteșǔ... cǎnd nu și pe ǔnsǎșǔ nevasta!.

Abusul de jocuri la noroc se ǔntinse ǔn tǔte treptele societǎții, așǎ cǎ Ioan Caragea fu ǔndemnat sǎ deǎ pitace de oprire a unǔi joc șis «Caisul», care «stingeǎ locuitorǔi». (1)

(1) *ǔ Ioan Gheorghe Caragea Voeved i Gospodar zemli Vlahiscaoie.*

Cinstite și credincios boerule al Domniei-Mele, dumnǎ-ta Vel Agǎ, fiind-cǎ ne-am pliroforisit Domnia-Mea, cǎ prin tǔrg se metahirisese jocul Caisului de cǎtrǎ unǔi, alǔi și ǔnșelǎtori, de aceea strașnic poruncim dumi-tale sǎ o faci tuturor sciutǎ acǎștǎ poruncǎ a Domniei-Mele, ca de acum ǔnaite sǎ nu ǔndrǎznǎșcǎ nimenea a mai metahirisi acest joc orǔ de fațǎ sau ǔntr'ascuns, cǎci avem Domnia-Mea a cercetǎ pe sub cumpǎt și de vom gǎsi pe cine-vașǔ ǔntr'acǎștǎ urmare, sǎ scie cǎ va luǎ englimaticǎșcǎ pedǎpsǎ și dumnǎ-ta nu veǔ avǎ cuvǔnt vrednic de ǔndreptare pentru neprivighere. Tolco pisah gpd. — 1815 Martie 19.

(Pecetea gpd.) Vel Logofǎt.

Biv Vel Medelnicer.

Cod. LXXVII, fila 188.

ǔ Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscaoie.

Dumnǎ-vǔștrǎ Ispravnicilor ot sud . . . . . sǎnǎtate. Fiind-cǎ am luat Domnia-Mea pliroforie, cǎ unǔi din cei ce jǔcǎ Caisul se ǔncunjurǎ prin țera Domniei-Mele, și urmǎnd acest joc al Caisului pricinuesc multǎ pagubǎ și strǔngere locuitorilor, care acǎștǎ netrebnicǎ urmare a lor nefiind suferitǎ Domniei-Mele, poruncim dumnǎ-vǔștrǎ sǎ publicarisǔi ǔn tot județul, ca de acum ǔnaite nimenǔ sǎ nu mai fie slobod nici volnic a mai urmǎ jocul Caisului nici prin orașe, nici prin tǔrgurǔ, nici prin sate, nici prin case, sau mǎcar orǔ ǔn ce loc, ci sǎ lipsǎșcǎ cu totul acest joc pricinuitor de strǔngerea locuitorilor, dupǎ care apoi pe veri-cine veșǔ mai dovedǔ cǎ urmǎzǎ acest fel de netrebnicǎ faptǎ, numai decǎt cu ǔnșciințarea dumnǎ-vǔștrǎ, sǎ-l trǎmiteșǔ aici la Domnia-Mea, fiind dumnǎ-vǔștrǎ cu mare privighere de a se pǎzi acest nizam, cǎci cǎnd și dupǎ acǎștǎ poruncǎ a Domniei-Mele tot nu va ǔncetǎ jocul Caisul, ǔnșǔ-vǎ veșǔ cǎdǎ ǔn ǔnvinovǎșire, și fișǔ sǎnǎtoșǔ.—1816 August 19.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofǎt.

Cod. LXXIV, fila 265.

Pitac cǎtrǎ dumnǎ-lǔi Vel Spǎtarul și cǎtrǎ dumnǎ-lǔi Vel Agǎ, pentru oprirea jocului ce se numesce Caisul.

ǔ Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscaoie.

Cinstite și credincios boerule al Domniei-Mele, dumnǎ-ta Vel Bane, epistatule al Spǎtǎriei, fiind-cǎ ne-am pliroforisit Domnia-Mea, cǎ aicea ǔn polǔtie metahirisese unǔi de jǔcǎ un joc ce se numesce Caisul, cu care pricinuesc o mare pagubǎ și strǔngere unora altora din cei ce pune la mǎnǎ, cu tǔte cǎ s'ǎu mai dat pentru pro-

Cu asemenea viață și cu educațiunea cunoscută, ce putea fi familia?

Nu voi aduce aci tristele aprecieri ale lui Wilkinson asupra femeii și asupra familiei. Nu vom mai povesti aci scandalurile dîlnice din cele mai numeroase case boeresci, ba și neguțătoresci. Nică chiar Curtea Domnescă nu făcea excepțiune. Câte nu se spuneau chiar de Domnița Ralu? Dar tînărul Beizadea Costache! L-am văzut venind la spectacol, la Club, la braț cu amanta lui, în vileag, în fața mamei și a surorilor lui!...

I. Ghica dăce, că neguțătorul scie să-și păzescă casa de coconăși... Póte, unii; dar majoritatea eră tot atâta de stricată ca și boerimea.

Procesele de divorț — și adese pentru motive ridicule — erau foarte numeroase. Femeile măritate concuau cu celetnicele!... (1)

Inspăimîntat de asemenea corupțiune, însuși Caragea, în 25 Septembrie 1815, dă nizamul următor, în care modifică unele dispozițiuni ale legii relative la zestre și la pedepsa soțului necinstitor.

Pitac ce s'a făcut pentru nevastă și bărbat cari nu petrec cinstit și căsnicesce. Prea Sfinția ta părinte Mitropolit, iubitorilor de Dumneđeu episcopi, cinstiților și credincioși veliți boeri ai Divanului Domniei-Mele, că sunt datori cei după lege luați în căsătorie a avé unul cătră altul de o potrivă dragoste și credință și între dînșii, însă bărbatul a fi cu otcîrmuirea și muerea cu supunerea, acésta și firea o învață și legea îi povățuesce și însăși adevărata credință după dumneđeesca poruncă ne învață, ca niște lucruri sfinte și de folos la cei însoțiți, și că de o potrivă dreptate dobîndesce, atât bărbatul cât și muerea pentru legiuita lor însoțire, și prea osfinția Ta și dumné-vóstră o scii foarte bine, în tóte dîlele judecând, cum și Domnia-Mea în Domnescul Nostru Divan fieș-căruia dându-i dreptățile legiuitei însoțiri, avênd povață pravilele împărătesci și întocmirile pravilnicescii condice, dar că pravila care și dumné-vóstră o scii precum îndreptéză pe cei ce vețuesc în tótă viața lor, cinstit și cu credință și fie-căruia îi dă folosul legiuitei însoțiri, așa îi și lipsesce de acele folosuri și mai virtos îi supune la învinovățiri, când nu-și vor pázî îndă-

prirea acestui joc poruncile Domniei-Mele, atât aicea în politie, cât și pe afară prin județe, iată însă și acum poruncim dumi-tale, ca prin tot semptul Spătăriei să dai nizam cu strășnicie de a nu mai îndrăzni nimeni a jucă acest joc, iar pe de altă parte să-l faci cunoscut cătră cinstitele consulatură, ca să se deă de scire și sudîților, că este poprit cu totul acest joc, și pe ori-care vei găsi metahirisind jocul acesta, îndată ridicându-l să-l și pedepsesci; pentru care acest nizam asemenea pitac al Domniei-Mele s'a făcut și cătră dumné-lui Vel Agă. Tolco pisah gpd.—1817 Ianuarie 21.

(Pecetea gpd.)

Cod. LXXXVII, pag. 10 v.

(1) Veđi despre celetnice ce scrie Wilkinson, la pag. 129. Erau atât de numeroase în cât Aga propusese să fie puse la o dare, ce aveă să producă nu mai puțin de 100.000 lei! Despre divorțuri, despre desordine și corupțiunea în familie, veđi pag. 130—132 din cartea lui Wilkinson.

torata lor cinste și credință unul cătră altul, abătându-se fără de musturarea cugetului la fapte necuviincioase, după cum vedem pravila acésta și la alte rele urmări, păzindu-se și urmându-se asupra muerilor și mai virtos asupra celor ce merg spre al doilea căsătorie până a nu-și împlini anul jălei, păgubindu-le de tot folosul celor lăsate cu vieță; numai pentru o necuviincioasă faptă a curviei muerilor celor cu bărbați, nici păzindu-se vedem, nici urmându-se după tótă puțința, ci încă unele dintr'însele vrednice fiind de osîndă, pentru că nu păzesc cele cuviincioase ale cununieii, socotind că aū tot acelea drepturi ca și cele ce păzesc și cinstesc înțelepciunea, făr'de sfială aū îndrăznit a se ivi și cu jălbi, cerënd folosurile cununieii lipsă de zestre și cheltuélă de hrană, în vreme ce pravila ca pe nisce preacurve le depărtéză, nu numai de tot folosul cununieii, ci de însăși de zestrea lor, supuinđu-le și la alte mai mari învovățiri, care a lor în potrivă și făr'de rușine urmare țe mai putëndu-se suferi de acum înainte, cu a nu se pedepsi acest fel de mueri preacurve, ci precum la cele-l-alte rele urmări ale lor se păzesc pravila și li se pune în faptă osînda, așa ca un lucru trebuincios judecăm osînda și pedépsa ce este orînduită în potri preacurviei; drept aceea leguim, și măcar deși este mai cu scădere acésta din cât poruncesc pravilele, dar mai cu drept și mai cu folos fiind cătră neînfrînarea și nepedépsa acestor fel de mueri, hotărîm, ca de acum înainte trăgëndu-și bărbatul soția lui în judecată cu nume de curvă și o va dovedi într'acest chip, aceea muere, spre pedépsa vinei ei, să se trămiță la mănăstire de călugărițe în soroc de un an, iar nu de doi, precum poruncesc pravilele, și bărbatul într'acéstă vreme să-și mai ieă muerea, ca un bărbat pe soția lui, slobod este, dar de nu va vré, și cu cuvînt drept va cere carte de despărțire, să nu aibă a câștigă tótă zestrea, precum poruncesc pravilele, ci numai lipsa, care se înțelege a-i da zestrea numai câtă se află și după cum se va fi aflând, iar pentru lipsa zestreii și exoprica să nu se îndatoreze bărbatul la plată, ci aceea lipsă să o plătescă muerea spre osîndă, și să fie câștig bărbatului, de nu vor avé copii, iar avënd copii să se păstreze ca un amanet pe numele copiilor; iar osînda bărbaților când vre-o muere va trage în judecată pe vre-unul, după cum cuprind pravilele, să fie tot aceea, precum poruncesc și s'aū urmat până acum; pentru care poruncim dumi-tale Vel Logofete de Țără-de-sus, după ce se va trece în condica Divanului acéstă întocmită poruncă a Domniei-Mele, să o citească întru audire la dumné-lor veliți boeri, apoi să trămiță copii după dînsa la Departamenturi, și la isprăvnicaturi i la Divanul Domniei-Mele din Craiova, spre a se face cunoscută la tóte judecățile, ca după acésta de acum înainte să îndrepteze judecățile și anaforele, de câte ori se va întimplă acest fel de pricină între bărbat cu muere. — 1815 Septemvrie 25

Cod. LXXIV, fila 225.

Un cas de divorț din cea mai înaltă clasă este cel de care vorbesc actele următoare:

Îo Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Cât pentru deosebirea acestor casnici, de vreme ce după acéstă bisericéscă anaforă a preosfinției Sale părintelui Mitropolit s'a găsit cu cale, primită este și Domniei-Mele întocmai și să se urmeze, iar pentru trebuincioasa cheltuélă a Dómnei Ralu Moruzi,

soția Luminăției sale Beizade, în câtă vreme se vor afla deosebiți, hotărîm și îndatorim pe Luminăția sa, ca pe tótă luna să-i deă Dómnului câte taleri 1.000. — 1816 Aprilie 2.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Cod. LXXXII, pag. 389.

Prea Înalte, prea milostive și prea binevoitor nouă Dómnne,

În urma petițiunii a prea nobilei Domnițe Raluca Moruzi, soția prea Luminatei Beizade Costache Caragea, prin care se plînge și arată, ca fôrte anevoios și de nesuferit traiul cu Luminăția sa, și potrivit cu prea înalta porunca Domnăscă a Înălțimii Tale de Dumneđeș păzită, am cerut de la sus đisa Domniță să arêde carî sunt plîngerile sale în contra soțului ei? iar după aceea am întreat în particular și pe Luminăția sa, să ne spue cauzele relei sale purtări, de care este acusat de cătră soția sa. Din alegațiunile incomplete a fie-cărui am aflat, că și din o parte și din alta s'aũ produs între ei de pe vremuri motive de rēcělă, pe carî, pentru bunacuviință le trecem sub tăcere; spunem însă, că Luminăția sa ca bărbat judecând cu mai multă minte, nu numai că nu trebuiă să-și făurască păreri neexistente, dar și ori-ce cêrtă și discordie provenită din asemenea idei să le împrăstie, și ori-ce motiv de scandal să-l aplaneze. De aceea și l-am sfătuit în mod duhovnicesc, să înceteze pe viitor cu acéstă rea purtare, mărghinindu-se la datoriile casnice, după carî, potrivit și cu poruncile dumneđeesci și prescripțiunile legilor, dator este ori-ce bărbat să-și îngrijască consórta și ori-ce membru al familiei sale.

Am hotărît tot-odată și Evgheniei sale, să depărteze din iuima-i ori-ce trist motiv insuflat din întîmplare de duhul cel rêu și să reintre în vatra sa casnică și lângă soțul ei, ca să-și îngrijască împreună pe prea scumpii lor copii și să împărtășească de acu înainte o vieță dulce, cum pare că aũ trăit până odinióră, timp de cincî-spre-đece ani, și cu tóte că până acum resistă încă să reintegreze domiciliul bănuind, pe cât se vede, că nu cum-va prezența imediată a soțului și traiul lor împreună să-i reamintescă trecutul, și (că) prin urmare să agraveze în loc să atenuze bóla ei. Decî pentru a împacă amândouă aceste eventualități, credem cu cale, să li să facă o despărțire temporară și pe de o parte nobleța sa să revie în casa ei, unde cu mai multă îngrijire și mai multă tîcnă póte să-și caute de sănătate, iar prea Luminatul Beizadea, de óre-ce afacerile sale particulare reclamă prezența sa în mai multe locuri, după cum însăși Luminarea sa ne scrie, să facă un fel de călătorie de șese sau șapte luni, pe unde trebuie pentru îngrijirea intereselor sale; în care interval Luminăția sa va da neapêrat soției sale câte se vor încuviința și hotărî prin poruncă Domnăscă a Înălțimii Tale de Dumneđeș păzită, drept cheltueli statornice (fixe) pentru întîmpinarea trebuincióselor de casă și îngrijirea sănătății sale.

Acestea sunt cercetările și demersurile făcute din partea Bisericeii, iar hotărîrea definitivă rămâne la Înălțimea Ta de Dumneđeș păzită.

A Măriei Tale și de Dumneđeș păzită Înălțimii Tale cătră Dumneđeș ferbinte rugător. — 1816 Martie 10.

Mitropolit al Ungro-Vlahiei.

Cod. LXXXII, pag. 389.

Alte casurî:

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscaoie.

Preaosfinția Ta părinte Mitropolit, din alăturata jalbă ce a dat cătră cinstitul Consulat al Rusiei, Consilierul Constantin Grădișteanu i din osebita alăturata notă

V. A. Urechîă.—Tom. X. Partea B.—Istoria Românilor.

ce a făcut cătră Domnia-Mea cinstitul Consulat, veî luà preaosfinția Ta pliroforie de cererea ce face a se judecà cu soția sa mai întâiū bisericesce, a căruia cerere fiind primită, poruncim, ca înfățișând orinduitul zapciū hătmănesc pe amândoué părțile înaintea preaosfinției Tale, să li se cerceteze pricina mai întâiū după orin duelă bisericesce și să arēți Domniei-Mele în scris prin anaforă.—1817 Decemvrie 3.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofēt.

Cod. LXXXVII, fila 56.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

De vreme ce însiși jăluitorii ce aū fost davagii asupra acestei femeî fac rugăciune pentru dînsa d'a se ertà, poruncim dumné-vóstră ispravnicilor ai județului, că după ce vor da rudele ei în scris la condica ispravnicatului chezășia de mai jos arētată, să se trāmiță acēstă poruncă a Domniei-Mele la starița ot mōnăstirea Dintr'un-lemn, ca să slobodă de acolo pe acea Ilinca femeea.—1816 Iulie 1.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofēt.

Prea Înălțate Dómne,

Următor fiind luminatēi porunci ce mi s'a dat la jalba a patru copii ai Armasului Diamandache de la Caracal, sud Romanași, luaî pliroforie, că Ilinca femeea cădēnd în fapte netrebnice cu totul și ei neputēnd trăi din pricina bătăilor ei, după cercetarea ce s'a făcut din porunca Măriei-Tale de ispravnicii județului, s'a dovedit într'adevēr plângerea copiilor, după a căreia urmări încă de la trecutul Septemvrie 12, la lét 1815, s'a făcut surghiun, cu porunca Măriei-Tale, la mōnăstirea Dintr'un-lemn din sud Vâlcea, unde să steà în pază fără de a fi slobodă, până nu va avé al doilea poruncă a Măriei-Tale. Acum jăluitorii printr'acēstă jalbă se rógă Măriei-Tale, să se slobodă, că rudele acei mueri daū chezășie pentru dînsa jăluitorilor, că nu va mai călcă în casa părintelui sēu, și că o vor căsători rudele după om de potrivea ei, a căror cerere spre a le cercetă siguranța acēsta dumné-lor ispravnicii județului, cât și de a se slobodi acea Ilinca femeea, rămâne la milostivirea Măriei-Tale.—1816 Maiū 9.

Mihalache Racovița Vel Logofēt.

Cod. LXXXV, pag. 82.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voivod i Gospodar zemli Vlahscoie.

Cetindu-se înaintea Domniei-Mele acēstă anaforă a prea osfinției Sale părintele Mitropolitul, i a iubitorilor de Dumneđeū episcopi și a dumné-lor boerilor nomichi, s'aū cetit împreună și alăturatele taeriruri ale dumné-ei Bănesei Zoitei Brâncovenesci i a dumné-ei Zoitei Bălencei și al doitorilor politieî, după care chibzuind și însi-ne pricinile, pentru care se face despărțirea acestei însoțirî, vedem, că după ale stăpînirii pravili: de va luà vre-un supus al streinelor stăpîniri întru căsătorie femeea supusă la prea puternica otomanicēscă împērăție și va pribegi la pămînt de streină stăpînire, nu pôte ca să tragă împreună la aceeași pribegire și pe acea femea a sa, ca o supusă a prea puternicei împērății, cu cât mai virtos când acea femea a lui pe părintesca sa petrecere mulțămindu-se și nevrēnd a se deslipi de părinții și patria sa, iar mai ales pāzindu-și sfinta credință cătră stăpînirea aceea sub care

părinții săi au petrecut, se lepădă cu totul de a se duce după bărbat-său în țără streină. După aceste dar ale stăpînirii pravili, cunoscem că Zoița Băleanca nu pôte de a pribegî dimpreună cu bărbat-său Ghica la pămînt al streinei stăpîniri, fiind supusă a prea puternicei împărății, iar mai virtos și pentru căci nici într'un chip nu voiesce a se lepădă de datornica sa credință cătră prea puternica împărăție, după pilda părinților săi, de cătră cari, pentru părintesca dragoste nu pôte să se deosibescă, mutându-se cu vre-o depărtare de pămîntul patriei domniei-sale și dicem, că numai singure acestea sunt pricinî pravilnicesci mari, făr' de asemănare, pentru care mai sus numita Zoița pôte să-și cêră despărțirea de bărbatul său, iar pe lângă aceste pricinî ce de cătră ale stăpînirii pravili se hotărăsc spre cea desăvîrșită despărțire a Zoiței de Mateiū, întîmpinând și altă pricină de despărțire, patima adecă a ofticei, ce nu numai în tótă familia lui Mateiū s'a încuibat, săcerând muma, frații și surorile, ci și chiar într'însul este încuibată făr' de tăgăduire, care s'a și dovedit în urma însoțirii, după firescul cuvînt, că eră ascunsă în trupul său. Decî cu iubire de dreptate judecând și cu de-amăruntul chibzuind acêstă pricină dicem, că nu numai pentru acêstă a pravilelor stăpînire făr' de asemănare tare poprire, ci și pentru căci cînd biserica hotărăsc despărțire la patimă de epilepsie, cu mult mai neapêrată este despărțirea la patimă de oftică, fiind lipicioasă și, din a împreunării trupescă lipire, pricinuitoare negreșit de môrte neapêrată; pentru aceste dar pricinî, avênd dreptate Zoița Băleanca la cererea sa, și anaforau acêsta a părinților arhieriei și a boerilor nomichî găsind-o cu cale, o întărim Domnia-Mea și poruncim cu hotărîre, ca întru tôte întocmai să se urmeze. — 1815 Iunie 2.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofêt.

Cod. LXXXV, pag. 227.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Măriei-Tale ce ni se dă la acêstă alăturată jalbă a dumné-ei Bănesei Zoiței Brâncovencei, ne-am adunat cu toții la un loc, unde viind față și dumné-ei Zoița Băleanca, puse înaintea noastră acest alăturat tacrir, iscălit de însăși dumné-ei, prin care arată, că tôte cele câte sunt arătate în jalba mōșă-săi, dumné-ei Bănesei Brâncovencei, sunt chiar ale însăși dumné-ei parapon și desfăimări ce le aduce asupra dumné-lui Mateiū Ghica, soțul dumné-ei, carele fiind-că cu mijlocul ce s'a purtat, adiaforisind și neingrijind întru nimic pentru soția sa ca un bărbat, în trei ani, năpustind-o și lăsând-o ca o lepădată i cu petrecerea cea împreună cu părintele său, pribegî și supuși sub altă stăpînire streină, și cu stricarea și a sănătății și a haractirului său prin cea fără rînduélă politevmă a sa, însuși dumné-lui a pricinuit cea desăvîrșită rēcélă și însoțirea între dumné-lor a rēmas a fi-de acum înainte zadarnică și nesuferită, fiind peste puțință a primî mai mult un acest fel de bărbat, ca nu pe lângă cele ce au tras și au suferit într'acești trei ani să ajungă a-și perde și vieța, cere a i se face cea desăvîrșită despărțire de cătră numitul soțul dumné-ei; după ce dar am ascultat cu tótă înțelegerea atât cuprinderea luminatēi porunci, făcênd cuvîncioasă chibzuire, vêđum că trei sunt pricinile pentru care se cere a se face despărțirea acêstei căsătorii, întăiu adecă: pribegirea din patrie a dumné-lui Banului Costachē ș'a lui Mateiū, fiului dumi-sale, și supunerea sub protecție de altă stăpînire streină; a doua, patima lipiciosei bóle în care se află Mateiū, și desfrînata petrecerea sa de acolo; și a treia, cea de tot ne-

îngrijire a lui Mateiū pentru soția sa aprópe de trei ani până acum; de care și pentru câte trele acestea cercetând, le găsim că sunt adevărate, și fiind adevărate, dreptate are Zoia la cererea ce face, și cât pentru pribegire găsim că, după chiar cele urmate de însuși dumné-lui Banul, este mărturisită și învederată, pentru că dumné-lui Banul avēnd scop a se depărtă din patrie, acéstă cugetare a dumi-sale s'a arētāt și în faptă, cu a căruia urmare întru nimic nu se pot învinováți părinții și rudele nurorii dumi-sale, căci aū primit a da pe fiica dumné-lor soție fiului dumi-sale, pentru că acestea lucrându-le dumné-lui Banul pe taină, și nedescoperindu-le prin arētare la părinții nurori-sēi, dumné-lor, când sēviršiaū nuntirea, so-cotiaū că ieau ginere pe un fecior de boer pămintean, carele are să viețuēscă și să petrecă cu soția sa în patria lor, împreună cu părinții și rudeniile lor, care aceste cuvinte drepte se cuvine Înălțimii Tale, ca unui stăpînitor al țerii, a le chibzuī și a le judecă după dreptate, ca unul ce și s'a încredințat Τὰ ἐθνικά νομικά και πολιτικά δικαιώματα (1), să le cercetezi pe larg și cu scumpătate să se hotărască de Măria-Ta; iar cele-l-alte două pricinī, din care una este patima lipicioseī bóle în care se află Mateiū, aducētóre de primejdie și la vieța soției sale, i pentru desfrinată petrecerea sa de acolo, dīcem că acestea îndestul se dovedesc prin cei ce vin de la Viena, ómeni vrednici de credință și ipoliptichī, arētând fără sfială, atât pentru desfrinată politevma viețuirii sale, cât și pentru próstă starea sănătății sale, că nu este nă-dejde de îndreptare, cum și prin scrisorī de la obraze vrednice de cinste și axio-tista arētātóre, că acest tînēr nu este nădejde a se mai îndreptă, nici a mai fi în-soțit cu soție, care aceste scrisorī și de unii din noi s'aū citit, cum și chiar de cătră Înălțimea Ta s'aū vēdūt și osebit de acésta este și obștēscă sciință, că îndată după însurătórea lui Mateiū, peste două luni aū început scuipirea sângelui și durerea peptului; firesce fiind sciūt, că tot-deauna lipirea de muere a unui om ce are într'însul incuibată bóla ofțiceī, este peste puțință a nu scóte patima acésta la ve-dere, de care patimă l-a și căutat pe Mateiū cei de aici doctori ai politiei și cu consult, prin găsierea cu cale și a dumné-lui Banului, s'a hotărīt a se trāmite la Italia, ca să se caute acolo, precum acésta și doctorii politiei de aici o mărturisesc în scris prin alăturatul engrafon, sub iscăliturile d-lor, din care se dovedesc și incuibarea acesteī lipiciose patimi la familia acésta, din paradigmata ce aduc pentru morțile mumei, a fraților și a sūrorilor lui Mateiū, cum și netăgăduirea i pornirea spre mai rēū pentru starea sănătății lui Mateiū, când va mai fi lipit cu soția sa; pentru care acésta cercetând noi și pravila bisericēscă, ca să vedem ce povățuire și poruncă dă, găsim la capul 234 list 216, pentru patima epilepsiei chiar așa scriind: de va fi avut patima mai nainte de cununie și se va mărturisi de mărturii credinciose, atunci degrabă se des-parte fār' de nici o îndoire, iar de va fi venit acea patimă după cununie, atunci nu se desparte nunta în tótă vieța lor; acest cap de pravilă măcar că este pentru altă pa-timă, adecă a epilepsiei, dar judecata socotesce că, de vreme ce pentru epilepsie, care este patimă ce nu se dă de la unul la altul, hotărăscesc a se despărți nunta, cu cât mai virtos pentru acésta a ofțiceī, care cu cât mai mult va sta însoțirea nunteī, cu atāta mai vērtos este primejdie de vieța, nu numai celui ce o are, ci și soției sale și altora ce vor fi pe lângă dînșii, și măcar că din tacirul dohtorilor se arată, că patima lui Mateiū s'a ivit după însoțirea nunteī, când și însuși dumné-lor l-aū căutat de acéstă bólă, dar se póte socoti, și cunoscut este că mai dinainte a fost

(1) Cele legiuite a națiunii și drepturile politice.

incubată la dînsul, când și maică-sa și doi frați și o soră au fost murit mai înainte tot de această bôlă, și fiind tăinuită la dînsul patima, însoțirea nunții a scos-o la ivelă, căci nu este de creșut că după nuntă să se fi lipit de dînsul, fiind-că soția sa a fost sănătoasă, precum se află și acum; al doilea pentru neîngrijirea lui Mateiș, cu care s'a purtat cătră soția sa aprôpe de trei ani până acum, dicem că nu la puțină învinovățire s'a adus pe sineși și cu acesta, năpustindu-și soția, fără a îngriji cătuși de puțin într'această diastimă de vreme, nici măcar pentru cele de trebuința traiului vieții, avênd și bani naht ai zestrii în mânilor dumné-lui, iar de rămâne să dică, că moșia și via dumné-ei de zestre este aici în țeră, și că rodul lucrurilor de zestre fiind al bărbatului venitul moșiei și al viei l-a luat dumné-ei într'acești ani, nici cu acesta întru nimic nu se pôte îndreptă, pentru că venitul acestei moși nu cuprinde pe an mai mult ca la taleri 2.500, iar via este sciut că apururea se supune la întâmplarea timpului, precum s'a și veldut, că într'acești doi ani trecuți viile de obște au pricinuit pagubă iar nu folos, iar cu suma ce a putut prinde pe venitul moșiei este cunoscut, că se discolifsesce a puté să trăescă una din cele mai de jos stare, cu cât mai virtos soția dumné-lui, care fiind de ném slăvit urméză a-și avé cele pentru trebuința vieții potrivite cu starea haractirului și a némului său. Decî precum și mai sus am dis, atât pentru patima lipiciose bôle a lui Mateiș și cea fără rînduelă și desfrînată politevmă a sa, cât și pentru nemărginita adiaforie și de tot fără durere de îngrijirea sa pentru cele de trebuința traiului vieții soției sale aprôpe de trei ani până acum, cu acestea însuși a dat pricină soției sale a puté să cêră cu drept cuvint despărțirea sa, a căreia cerere, fiind-că de biserică este primită, se cuvine a fi și ascultată, și a i se da bisericésca diazighion pentru deslegarea cununiei și a despărțirii sale de cătră numitul soțul său, căreia iarăși după pravilii se dă dreptate a i se împlinî atât tôte câte îi vor fi lipsind din fôea de zestre i exoprică ce va fi avênd, cât și teoritică și a câștigă și darurile dinaintea nunții, de vreme ce despărțirea se face din pricina vinovăției soțului dumné-ei, iar nu din pricină de vre-o vinovăție a domni-sale; iar cea desăvirșită hotărîre pentru tôte rămâne la Măria Ta.—1815 Maiu 17.

Al Ungrovlahiei Nictarie, Iosif Argeș, Constandie Buzeu, Nestor Clucer, Constandin Predescu Clucer.

S'a șters din condică, căci cea adevêrată anaforă a spart-o Măria Sa Vodă, adevă Vodă, se vede că n'a incuviințat divorțul pe motivele mai sus aduse.

În Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahisioie.

Pe această alăturată anaforă a dumné-lor velișilor boeri neremâind Stolnicul Antonie, orînduitul zapei dumné-lui Vel Hatman al Divanului l-a înfățîșat la Divan înaintea Domniei-Mele cu Costache Mavrocordat, dicênd jăluitorul Stolnic, că dumné-lor velișii boeri, făr' de a cercetă pricina pe larg, ci numai după mărturiile unora din rudele pîritului ot Tarigrad și a altor ômenî de acolo, carî nu au nici o sciință de curgerea aceștii pricinî, îl îndatoréză să plătescă ceea-ce nu este dator, fiind însuși pîritul stricătorul logodnei, și osebit că nici au dat fii-sêi tôte lucrurile ce sunt arătate în anaforă, ci prea puține dintr'însele, și pe acelea le vede încercate la preț, și mai virtos că starea lui, precum este sciută la toți, n'a fost vrednică de a da, necum acest fel de daruri precum arată, ci nici măcar de taleri 3.000, pentru că și de cheltuêla cea din tôte țilele eră lipsit, și el cu dintr'al său l-a ținut de cheltuêla, care o și ceru acum jăluitorul a i se plăti de pîritul și a fi apêrat de

cererile sale, fiind-că până a nu logodi pe fie-sa după pîrîtul, i-a dat fôe de zestre sub iscălitura sa, și pentru căci nu aveă mijloc de a-i răspunde în urma logodnei suma banilor celor făgăduiți prin fôe, ca să se cunune cu fie-sa, i-a ȝis să-l sigurifescă cu un loc al seû puindu-i emanet, până când îi va plăti banii, numai să se săvirșescă cununile, și neprimind Mavrocordat locul drept sigurită, în cele după urmă însă pîrîtul a dat fôea la Beizade Panaiotache Moruz de i-a dat-o Stolnicului înapoi spre desfacerea logodnei, și de atunci s'a sciut desfăcut; iar pîrîtul în potrivă răspunde, că fôea de zestre iscălită nu a primit, ci numai o însemnare care o are și acum și ne-a și arêtat-o în Divan și că el nu a dat nici o fôe rêposatului Beizade Panaiotache; după a căruia tãgãduire am întreat pe Stolnicul, de are vre-o dovadă la acestă a sa arêtare, de vreme ce Beizade Panaiotache se află mort, și rês-punse că altă dovadă nu are decăt pe Logofêtul Ștefanache ot Țarigrad, carele ar fi sciind curgerea aceștii pricinii, că așa s'a întîmplat; la care acêsta se mulțămî pîrîtul Mavrocordat, că de va aduce acest fel de mărturie de la Logofêtul Ștefanache, să rêmăe lipsit de cererile sale, fără numai ceru ca mai întăi să deă zăpis Stolnicul cu legătură, că de va veni de la numitul boer în potrivă mărturie, să plătescă și tótă cheltuêla ce va face până atunci zãbovindu-se aici; căruia i s'a ȝis că, de va veni de la Logofêtul Ștefanache mărturie în potriua Stolnicului și făr' de a da Stolnicul acest fel de zăpis, îl vom îndatoră Domnia-Mea de-i va plăti și cheltuêla ce va face până atunci; și așa rêmăind ca să scriem Domnia-Mea la Țarigrad, spre a ni se trãmite de la Logofêtul Ștefanache mărturie asupra pricinii, ne-a dat jalbă în urmă pîrîtul Mavrocordat, ȝicend, că de nu va fi dat Stolnicul zăpis pentru cheltuêlă, precum a cerut (fiind-că nu se află în Țarigrad Logofêtul Ștefanache) și urméză a se zãbovi trãmitearea mărturiei sale și, până va veni acea mărturie, urméză a cheltui și ceea-ce va luă de la Stolnicul, cere și se mulțemesce, ca amîndoi să încredințeze cererile lor în parte prin blestem, și pentru cât va încredințã fieș-care, dând și luând unul de la altul ale sale, să rêmăe cu totul desfăcuti și izbrăniți; a căruia cerere de a încredințã adecă și el cererile sale prin blestem nu fu primită Domniei-Mele, fiindu-ne sciut pîrîtul Mavrocordat, încã de când ne aflam Domnia-Mea la Țarigrad, că s'a dovedit în faptă de plastografie, când trãgea la judecată pe unchiu-sêu banul Nicolae Mavrocordat, cu un zăpis al rêposatului unchiu-sêu arhiereul Halchidonis, care s'a dovedit de plasto, și de aceea ca unu plastograf, după pravilă, necuviindu-i-se a i se da blestem, hotărîm ca Stolnicul să încredințeze prin blestem, atât suma cheltuelii ce ȝice că a făcut cu pîrîtul, cum și lucrurile ce s'aû primit de la pîrîtul la logodna fiicei sale, și după încredințarea ce va face, ceea-ce se va alege că are a luă fieș-care, poruncim, zăpciule ce ești orînduit, să urmeză a face împlinire de la unul altuia și într'acest chip să rêmăe izbrăniți unul de cătră altul. — 1815 Iunie 23.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofêt.

Cod. LXXXV, pag. 240.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Măriei-Tale, dumné-luî Vel Hatman al Divanului, încã de la douë ale trecutului Aprilie, a fost înfățișat înaintea nôstră pe dumné-luî Constantin Mavrocordat cu dumné-luî Stolnicul Antoni, asupra căruia face piră Mavrocordat, cum că în let 1820 August 10, logodindu-se cu Ecaterina fiica Stolnicului, a dat logodnicei,

atât la logodnă, cât și în urmă, lucruri de taleri 14,449, ce pe anume se însemnăză mai jos, și că în urmă vedând că pârîtul nu se ține de cuvînt, ca să-i facă teslim zestrea ce a făgăduit prin însemnare de fôe, a pus în multe rînduri obraze mijlocitorî, de aũ đis Stolnicului, ca orî să-i deă zestrea cea făgăduită și să se cunune cu fiică-sa, sau să-i întorcă înapoi lucrurile ce le dedese logodnicei și să se desfacă, și Stolnicul nici una nici alta urmând, și pe jăluitor silindu-l trebuința a se duce în Țarigrad, la altă parte, pentru interesul său, a lăsat vechil pe cumnată-său Luminăția sa Beizade Mihalache, ca să cêră de la Stolnicul lucrurile sale, și nici cu vechilul n'a vrut să se desfacă și să se deslege logodna, ci după încheerea păcii a trecutei rêsmerițe, viind Stolnicul aici în țeră și-a măritat pe fie-sa după altul, cerend jăluitorul să-și afle de la Măria-Ta îndestularea dreptății, spre a se îndatoră Stolnicul ca să-i plătescă tôte lucrurile ce s'aũ dat fii-săi la logodnă și în urmă, pentru care ne-a arêtat jăluitorul și însemnarea foei de zestre, ce đice că i-a dat Stolnicul, când s'a așezat ca să ieă pe fie-sa în căsătorie; iar Stolnicul în potrivă a rêspons, că adevêrat se făcuse acest așezămînt de logodnă, și dedese jăluitorului și fôe de zestre, însă iscălită de dumné-luî, dar în urmă, cu primirea amândurora părților, s'a stricat logodna înaintea rêsosatului Luminăției sale Beizade Panaiotache Moruz, și pentru că făcuse Stolnicul cheltuélă cu multe mese ce a dat jăluitorului i alte lucruri ce i-a dat taleri 3.196, de aceea a rêmas a nu cere nici jăluitorul lucrurile ce a dat logodnicei; în urma căreia desfaceri, đicea Stolnicul, că a mai șeđut jăluitorul în Țarigrad șapte-opt luni, și nici un davagilic n'a făcut și că însemnarea acêsta ce arată jăluitorul nu este fôe de zestre, căci fôea cea adevêrată și iscălită de dumné-luî i-a dat-o jăluitorul înapoi, arêtând și Stolnicul fôe de acele cheltueli ce a făcut cu mesele jăluitorului, și cu alte condee ce i-a dat, tãind peste tot taleri 3.196, de care đicend Stolnicul că, pentru stricarea logodnei și desfacerea ce s'a făcut înaintea rêsosatului Beizade Panaiotache, scie și dumné-luî Logofêtul Ștefanache Mavrogheni, i s'a fost đis de cătră noi, ca în soroc de đile 40 să aducă mărturie în scris de la Logofêtul Ștefanache, și a rêspons, că nu pôte să se lege cu soroc, căci orî va fi lipsind Ștefanache din Țarigrad, sau va fi murit; a đis dar jăluitorul, că de vreme ce Stolnicul nu pôte să dovedescă cele ce đice, va aduce dumné-luî mărturie în scris de la obrazele ot Arnăutchioiũ, ce sciũ cum că pãnă cãnd a plecat dumné-luî din Țarigrad logodna nu eră stricată și anume de la Logofêtul de la Sotirache Cheres-tegiũ și de la Hristache ginerile Micicului; iar jăluitorul a đis, că va aduce și de la aceia și de la alți sãteni; acum înfãțișãndu-se de iznóvã înaintea nóstrã ne arată jăluitorul mărturie în scris, de la douë ale acêstei luni Maiũ, iscălită de șapte martori, anume Toma Slugerul, i Vasile Aga zaraf, i Dimitrie paharnicul Apric, i Gheorghe portarul i Iordache zaraful, i Manole Costaridino, i Petre Gheorghiu Chehaia, prin care mărturisesc, că în multe rînduri a vrut jăluitorul să strice logodna, din pricină căci se vede că Stolnicul Antonie nu aveă putere să-i deă cele ce-i făgăduise în fôea de zestre, și Stolnicul nu vrea să strice logodna, đicend să se cunune și pe urmă, cãnd va puté, îi va da cele făgăduite, iar jăluitorul neprimind-o acêsta, a rêmas logodna nedeslegatã, cãnd a plecat jăluitorul din Țarigrad, după cum nedeslegatã este și pãnă acum în điuva de astãđi; așã arată numiții martori în frica luî Dumnedeũ, ca unii ce đic că aũ sciința acêstii pricinî; ne mai arêtã jăluitorul o scrisóre de la đĩ întâiũ a acêstii luni Maiũ, ce-i serie dumné-luî biv Vel Banul Grigorie Mavrocordat, unchiu-său, cum că îi trãmite mai sus numita mărturie a sãtenilor, afarã numai din Sotirache Cheres-tegiul, ce eră dus de câte-vã đile la cevticlicu-său și de Hristache,

ginerele Micăului, ce a murit de este un an și, cum de nu ne vom încrede noi la mărturia sătenilor, ne va arătă și această scrisore a dumné-lui, spre mai bună îndestulare, că nu se stricase logodna jăluitarului cu fiica Stolnicului Antonie, în vreme ce însuși dumné-lui de multe ori a înscuințat pe dumné-lui Stolnicul, să deă jăluitarului cele ce dedese fiicei și să se deslege logodna, de vreme ce Stolnicul nu are putere a da cele făgăduite, și n'a vrut să se înduplece la cuvintele dumné-lui, ci tot-deauna îi răspundeă, ca să se cunune și pe urmă îi va da cele făgăduite; tot într'această scrisore scrie și dumné-lui Banul Nicolae Mavrocordat, iar unchiu al jăluitarului, cum că asemenea mărturie dă și dumné-lui, ca și dumné-lui Banul Gheorghe, că la vremea lipsirii jăluitarului din Țarigrad eră logodna nestrucată cu vitrega fiica Stolnicului Antonie; ne mai arătă jăluitarul și vechiletul ce ȳice că a lăsat Luminăției sale Beizade Mihalache cumnată-său, la plecarea sa din Țarigrad, atât pentru datoria sa după deosebit catastih cât și la pricina logodnei, în care vechilet este iscălit martor și Sotirache Chiristi-giul. Deci la cuvintul ce a ȳis Stolnicul Andonie, cum că s'ar fi desfăcut cu jăluitarul, pentru pricina aceștiu logodne, cerându-i judecata să aducă mărturie în scris în soroc cuviincios de ȳile 40, după depărtarea locului, și dumné-lui dând răspuns, că cu soroc nu pôte să se lege, ci se mulțamesce să aducă jăluitarul mărturie în scris de la obrazele ce sciū că nu s'a desfăcut, și acum aducând mărturia ce se arată mai sus, în vechiletul în care este iscălit martor și Sotirache Cherestegiū, pe a căruia mărturie a ȳis Stolnicul, că se mulțumesce, și dovedindu-se dintr'acea mărturie, că la plecarea jăluitarului din Țarigrad logodna era nestrucată și că însuși Stolnicul a fost pricina, de nu s'a însoțit jăluitarul cu fie-sa, nevrând să-i deă zestrea cea făgăduită prin fôe, și iarăși Stolnicul fiind pricina stricării logodnei, ca unul ce și-a căsătorit pe fie-sa după altul, după pravilă se cuvine să întorcă jăluitarului tôte lucrurile ce a dat fie-sei, atât la logodnă, cât și în urmă, din care lucruri, pentru cele tăgăduite de Stolnicul să primescă numitul Stolnic jurămînt, că nu le-a dat jăluitarul, și jurând să aibă pace, iar nejurând să i le răspundă și pe acelea împreună cu cele netăgăduite, iar inel de logodnă i alte lucruri și cheltueli, ce ȳice Stolnicul că a făcut, să le pėrdă, neavênd cuvint să le cėră înapoi ca unul ce însuși a stricat logodna și și-a căsătorit pe fii-sa după altul, iar hotărîrea rė-măne la Măria-Ta.—1815 Maiū 26.

Constantin Bălăceanu Vel Vornic, Mihalache Manu Vel Vornic, Teodorache Văcărescu Vel Vornic, Gheorghe Filipescu Vel Logofêt, Fotache Știrbei Vel Logofêt.

Lucrurile ce a dat Mavrocordat logodnicei sale Catincăi, fiica Stolnicului, netăgăduite de Stolnicul cu prețul ce arată Mavrocordat.

Taleri

2.470 inel de logodnă.

600 un zăpis al părintelui Varnis avlicesc cu dobîndă.

860 o jumătate lună diamant.

420 o lădiță de Saxonia.

42 un left de urmuz.

40 cincî perechi strumfi, trei de mătase și douè de tiriolic.

180 zaharică i cofeturi și alte măruntae la logodnă.

4.612

Lucrurile ce țice Mavrocordat că a mai dat logodnicei și Stolnicul le tăgăduesce.

Taleri

800	în iarși de beșlii.
640	un inel la sərbătorea sa.
106	un funștanlic de fludă coți 13.
270	doi și jumătate pichet.
395	4 mutcaluri mărgăritar.
850	un șal beldar cu vergi roșii și albe
52	cămașe de triheă.
560	un césornic de aur cu smalț.
90	15 coți geamfeiü.
480	o ferigeă neftie.
110	4 testemeluri calemcherii.
670	o bohcea șal.
640	un ac de argint cu diamant.
552	o lădiță de bagă cu oglindă.
150	fórfece și acar de argint poleit.
220	o pereche galinși argint și mărgăritar
232	un ceas de argint poleit.
1.125	o scurteică de samur de șal stacojiü.
690	o pereche cercei de smaragd.
<u>9.837</u>	

Adunare.

Taleri

4.612	condeile cele netăgăduite de Stolnic.
<u>9.837</u>	condeile cele tăgăduite.
14 449	

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.

Citindu-se înaintea Domniei-Mele acéstă anaforà a Preaosfinției sale părintelui Mitropolitul, am cerut de la Preaosfinția sa, prin osebită buiurdizmə ce am dat la jalba jăluitoarei Elenei, ca să ne deă pliroforie pentru acéstă cununie, de este din cele ce sunt poprite de pravilă, dar săvîrșindu-se, nu se strică, ci numai se cano-nisesce, sau din cele ce și poprite sunt și săvîrșindu-se se strică? și ne-a făcut arētare prin osebită anaforà, de la 12 ale aceștii luni, că și după împērătescile pravili și după exavivlos a Arminopolui, acéstă cununie este din cele ce, poprită fiind de pravili și săvîrșindu-se, se strică; după care acésta a Preaosfinției sale arētare, rămâne a se urmă bisericeșca hotărîre, ce ni se arată că s'a dat pentru stricarea și despărțirea aceștii cununii, iar pentru pricina bătăei și celor-l-alte pagube ce a arētat jăluitoarea că a cercat, poruncim, zapciule ce ești orînduit, vătașe de Vistierie, să arēți jăluitoarei de a face osebită jalbă cătră Domnia-Mea, și vom da cuviinciōsa poruncă.—1816 Martie 12.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofēt.

Prea Înălțate Dómnne,

Acéstă pricină, pe cât a fost de trebuință a se cercetă bisericesce, s'a și cercetat, dându-se sfîrșit de fratele Épiscopul Buzăului, ca unii ce s'aú aflat a fi de eparhia frăției-sale, adecă ca prea o cununie ce s'a fost făcut înșelând biserica, fiind rude de departe, i s'a și făcut despărțire, supuindu-i sub canonul bisericesc după pravilă, atât pe jăluitórea i pe piritul Ianache, cu care s'a fost însoțit, cât și pe acel potropop, ce i-a fost cununat, lepádându-l din slujba potropopiei l-a poprit și de dar, precum mai pe larg pliroforie se va da Înălțimii Tale dintr'acéstă alăturată anafóră a clericatului Episcopiei Buzăului, cu întărirea frăției-sale, iar pentru pricina bătăei și celor-l-alte pagube ce ăice că a cercat jăluitórea, ca o pricină politicéscă ce este, se va orindui în cercetare unde se va găsi cu cale de cătră înaltă înțelepciunea Máriei-Tale.—1816 Fevruarie

Al Máriei-Tale cătră Dumneđeú rugător și smerit părinte sufletesc.

Mitropolit al Ungrovlahiei Nictarie.

Dacă exemplul răú, vițiul, înfloriă chiar în jurul tronului, și la boerime, cum eră să nu se propage în clasele de jos?

Dacă *divorțul* nu mai scandalisă pe nimeni decăt dórá pe consulií streiní, ce tárie puteaú să aibă simplele *logodne*? De aceste se contractaú adese numai cu gînd de a fi stricate și a da ocasiuní de cerere de despăgubirí. (1)

Logodnele! Ele se făceaú în fața unui preot. Dar în ce stare oribilă eră și însășí biserica? Apói ascultați ce ăice despre ea Wilkinson:

«Sf. Sinod e compus din Metropolit și din Episcopí. Acest consiliú este tribunalul cel mai corupt din tótă țera și actele și decisiunile lui, al căror motiv și scop sunt departe de a avé o tendință morală, se par calculate salt numai pentru a încuragiă depravațiunea și cele-l-alte desordine în societate. (2)»

Și cu tótă corupțiunea clerului înalt și simonia la basa hirotoniilor, nu eraú în Bucuresci mai puține de 366 biserici și 20 de mónăstirí. (3)

Un alt mijloc de a protege și ajutoră boerimea îl aveà Domnitorul în *Cutia milosteniilor*.

Cutia milosteniilor continuă sub Caragea a avé diverse havaeturií saú iraturí, pe lângă taxele după caftane. (4)

(1) Veđi actele de sus și D. din acestași Tom. X. B.

(2) Pag. 62.

(3) Wilkinson, pag. 72.

(4) Caragea îngrijesce de *Cutia milosteniei* încă din primele ăile ale venirii lui a tron. În 7 Ianuarie 1813 ordonă împlinirea sumelor datorite *Cutiei* din diferite condee. Ioan Moscu este epistatul *Epitropiei Obștirilor*. El cere împlinirea de la boerii căftăniți și de la ispravnicí și judecători, cum și de la *Divanul Craiovesii*

Iată principalele iraturî cari continuă sub Caragea:

La 28 Iunie 1813 Domnitorul scrie Caimacamului Craiovei, fost mare Postelnic N. Scanavi și Divanului, că încă din Fevruarie, acest an 1813, s'a făcut irat nou la Cutia milosteniei câte 1 pară la leu de la cei ce cumpără imobile în țără cu buna învoire. Pentru ca să se pótă percepe acest venit, Domnitorul face obligatorie întărirea actului de cumpărare de către Divanuri în Bucuresci și Craiova, și de Ispravnicî prin județe. (1)

Tot în interesul perceperii acestui venit nou, Caragea ordonă Metropolitului și Episcopilor să însciințeze pe protopopî și preoți, că sunt datorî a raportă la Epitropie pe tótă săptămâna despre ori-ce vîndări de imobile (2)

Acéstă dare, câte-vă luni după aceea, se ridică la 2 parale la leu la vîndare de lucruri nemișcătore și țigani prin licitație, plătite de cumpărător. Când vîndarea este de bună-voie, se va percepe câte 1 pară la leu. Rînduitul cu perceperea acestei taxe va pune un anume sigiliu cu marca județului, independent de cercetarea prealabilă a vîndării de către ispravnicat, ca să se vadă de este bună.

Clironomiile ab intestat să se ieă în profitul Cutiei, făcendu-se din ele și căutarea de suflet a celui mort fără de moștenitori.

Caragea mai obligă pe duhovnici, ca să îndemne pe creștini să lase câte ce-vă la Cutia milosteniei, chiar dacă au moștenitori.

Cutia va percepe câte 2 parale de fie-ce pele de epure exportată.

Câte 15 parale de tot șocul de sticlă importat.

Câte 2 parale de tot cotul de postav lucrat în țără.

De la tóte bilciurile anuale de județ, să se ieă de fie-ce prăvălie câte 1 pară.

Caragea rînduesce, în Fevruarie 1814, pe fostul mare Paharnic Const. Otteteleşanu, care să incaseze veniturile Cutiei, la Craiova, pentru județele oltene. (3)

Un venit mai important al Cutiei este tot de la slujba Vorniciilor, adecă de la taxele vitelor de pripas. Am arătat aiurea marele abuzuri

---

de la egumenii rînduiți pe la mănăstiri, a taxei legiuite în favórea Cutiei. De la funcționarii cari primesc léfă din Visterie, sumele datorite se vor împlini direct din acea léfă. — Moscu urmărește cu stăruință în 1814 intrarea la Cutie a taxelor de la vîndarea imobilelor, cum și venitul din slujba Vornicieî, acel de la caftanele ispravnicilor, etc.

(1) Anexa de vęđut în aceșai Tom. X. B mai departe.

(2) Ibidem.

(3) Ibidem.

ce se comiteau cu perceperea acestor taxe, închidându-se, ca vite de pripas, chiar vite din bătătura casei omului, luate pe furiș de acolo. *Colacul* ca glóbă, ce se luă, de 20 bani pentru boū și vacă, de 40 bani pentru cal și bivol, și de 10 bani de oē și de capră, este taxa pentru herghelii întregi rătăcite, iar când e vorba numai de puține vite, atunci taxa eră mai mare și anume de 1½ taleri de cal și bani 20 de bivol, de boū și de vacă și bani 100 de rîmător, bani 50 de oē și bani 10 de capră, independent de stricăciunile în holde și în vii, pe cari stăpînul vitelor le va plăti după ispășenia la fața locului, făcută de vornicel, împreună cu preotul și fruntașii satului și independent de glóba, obligat să plătescă la vornicel stăpînul vitelor, care a făcut stricăciuni în holde și anume pentru cal, bivol câte 40 bani, pentru vacă și boū câte 20 bani, de oē și capră câte 10 bani și de rîmător câte 50 de bani.

Cele-l-alte instrucțiuni se pot vedé în actele de la Tom. X. B. al Istoriei noastre.

O dare atât de odiósă ca aceea a vorniciilor, dacă putea avé vre-o scusă, când eră lăsată în folosul milosteniilor, devine și mai odiósă, când, în loc de a se dá în întreprindere cu licitație onestă, se face un mijloc de chivernisélă pentru protejații domnesci. Așa s'a întîmplat în 1814 Noemvrie:

Pitac cătră Dvornicul Obștirilor, ca să dea Dvorniciile pe acest an taleri 20.000 obrazului ce aduce pitac.

În Ioan Gheorghe Caragea Voevod.

Cinstit și credincios boerule al Domniei-Mele, dumné-ta Vel Dvornice al Obștirilor, fiind că huzmetul Dvorniciilor din țéră este irat al Cutiei milosteniilor, a căruia-datorie sunt facerile de bine și ajutorurile cătră cei ce au trebuință, de aceea poruncim dumi-tale, ca acest huzmet al Dvorniciilor să se dea pe anul viitor cu preț de 20.000 aducătorului acestui Domnesc al Nostru pitac, fiind obraz vrednic de ajutor, căruia să i se dea apoi și Domnescile Nóstre porunci după orînduélă. Tolco pisah gpd. — 1814 Noemvrie 19.

Cod. LXXIV, fila 157.

Din vama tabacului încă se dădeă câte-vă procente în favórea Cutiei milelor. Pentru partea Cutiei se percepea la ocaua de tabac importat parale 26, iar de la cel din țéră câte 8 parale. Acest venit însă abiă se urcă de la 2.000 la 2.500 taleri pe an. (1)

(1) Veđi la anexele din acestași Tom. X B.

La începutul lui Ianuarie 1815, Marele Vornic al Obștirilor Mihalache Manu iea compturile Cutiei milosteniei și constată insuficiența venitului, din cauza neincasării și a deficitului. La 23 Ianuarie 1815, Domnitorul însărcinează pe fostul mare Ban Grigore Brâncoveanu și pe marele Vornic de Țera-de-sus Barbu Văcărescu, să facă întocmire nouă a Cutiei, în marginele venitului ei.

Cu aceeași, dată Domnitorul obligă pe marele Căminar să verse la Cutie 3.000 lei pe an, suma hotărîtă din vama tabacului.

Luarea socotelilor Cutiei în 1815 se face de Divan, sub președința Metropolitului. Caragea adaogă la venitul Cutiei 500 de taleri de la ocne, peste alți 500 anteriormente hotărîți. Asemenea de la vămii se mai adaogă 300 taleri, peste o sumă identică din vechi stabilită. Domnitorul obligă și Visteria să plătească sumele întârziate, câte 500 taleri pe lună; el regulază din nou taxa de la peile de epure; asemenea ha-vaetul de la ocă de cĂră, de la cotul de postav de țĂră, de la stocul de sticlă, venit care se percepe prin biuroul vĂmilor și prin *meemurii* Epitropiei Obștirilor.

Incasarile de la caftanuri merg foarte anevoe și în anii următori 1816 și 1817.

În Fevruarie 1817, constatându-se din nou deficit la Cutia Obștirilor se dispune revenirea la vechi taxe și iraturi și încă și aceste cu 6re-cară adăogiri. Se mai creĂză și venituri nouĂ, cară t6te aceste se pot vedĂ în urmĂtorul act:

IntĂrire la anaforaia velișilor boeri pentru veniturile Cutiei Obștirilor.

În Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahisic6ie.

Primită fiindu-ne chibzuirea ce fac dumnĂ-lor orînduișii boeri printr'acĂstă anaforă, întru t6te o întĂrim Domnia-Mea și hotĂrim, ca întocmai sĂ se facă urmare, trecĂndu-se aceste iraturi și la condica Epitropiei Obștirilor, ca sĂ fie sciut și sĂ se și pue în lucrare de acum înainte, bez condeiul, cĂte taleri doi de la fieș-care carte de vĂtășie de țigană domnescă, care acest irat poruncim, ca de la anul viitor, cu let 1818, sĂ se începă a se pune în lucrare și condeiul capanșilor sĂ se ieĂ numai de la cei pĂmîntenă capanșii, iar nu și de la Turci. — 1817 Fevruarie 16.

(Pecetea gpd.)

Vel LogofĂt.

Prea ÎnĂlțate D6mne,

După luminată porunca MĂriei-Tale, ce prin pitac ni s'a dat, cĂ cercĂtĂndu-se de cĂtră MĂria-Ta veniturile Cutiei obștirilor, s'aĂ vĂđut cĂ nu sunt destoinice a întĂmpinĂ cheltuelile ce aĂ, ci sĂ chibzuim ce alte venituri se cuvine a se adăogă ca sĂ fie de ajuns? am fĂcut chibzuire și se gĂsi cu cale, cĂ unele venituri ce din vechime aĂ fost orînduite Cutiilor și nu s'aĂ urmat, sĂ se pue acum în lucrare cu

oreși-ce adaos și să se mai adauge și altele noue venituri, după cum se însemnăză mai jos, iar hotărîrea rămâne la Măria-Ta.

Const. Filipescu Vel Ban, Radu Golescu Vel Vornic.

Cod. LXXV, pag. 185.

Veniturile vechi ale Cutiei

Cât eră rinduit tal. parale	Cât să dea acum tal. parale	
— 1	— 2	Cotul de postav de țără, să le dea vințătorul.
— 1	— 2	Pelea de epure, să le dea vințătorul.
— 5	— 15	Șocul de sticle ce vin de prin țeri streine, să dea neguțătorii ce aduce sticlele.
— 1	— 3	Ocaua de cêră ce ese din țără, să le dea cel ce scôte cêra.
300 —	600 —	Toți neguțătorii capanlii.

Veniturile noue ce se chibzuiră acum.

5 —	Să dea fieș-care rôtă de borangic, să-i dea stăpînul roței.
— 1	La leu, să dea cei ce cumpără acareturi nemișcătore cu riza-pazar.
5 —	Căpitănia de frunte spătărăscă de afară, să dea căpitanul când se rînduesce, după cum dau și polcovnicii.
2 20	Căpităniile de afară de a 2-a mână, asemenea.
2 —	De tótă cartea de vâtaf de țigani domnesci.
5 —	Să dea pe an fieș-care preot din tótă țera, câți se vor găsi la catagrafia dumné-lor ispravnicilor, afară din cei scutiți de pe la mănăstiri și de pe la boeri și afară din cei ertați și neputincioși.

La începutul anului 1818, după luarea socotelilor Cutiei, se întocmesc din nou listele milelor, cari se ridică pe lună la 7403 taleri. Administratorul Cutiei, Moscu, amintesce mereu prin raporturile sale cătră Domnitor, că nu mai are de unde să plătescă adăogiri de mile, căci Cutia iarăși este în deficit. «După cercetarea socotelilor ce am făcut, dicea Moscu în 1813, trec mai mult cheltuelile peste iraturi, din multă adăogire ce s'a făcut la lefi, cum și alte cheltueli, de care după datorie fac acéstă plecată anaforă, că nu mai rămâne loc a se adăoga alți lefași». Asemenea declarațiuni categorice nu împedecă pe Domnitor să scrie din nou lui Ioan Moscu că, deși Cutia nu are stare de a mai adăoga lefi, «să economisesci de a se face vr'o mângăere» nou-lui recomandat. (1)

(1) Se pot află în întregime actele relative la Cutia milelor în anexele acestui Tom. X. B.

La 28 Martie 1815 se întocmesce budgetul de venituri și cheltueli al Cutiei milosteniilor, pe care-l dăm în notă la acest loc sub litera t. t. (1)

(1) După luminată poruncă adunându-ne la un loc și privind la iraturile Cutiei milosteniei, cele ce se pot împlini prin ajutorul Înălțimii Tale, cu chibzuire am și alcătuit lefile săracilor i doftorilor și ale Epitropiei, precum într'acest catastih se cuprinde, câte cât este a se plăti fieș-cârui pe totă luna, însă taleri 3.198 pentru lefile săracilor și taleri 1.200 pentru doftorii și gearahii politiei și taleri 1.670 pentru tahma Vorniciei Obștirilor, care catastih, iscălindu-se de noi, se va întări și cu luminată pecetea Măriei-Tale, ca după acelea să urmeze și Vornicia întocmai.—1815 Ianuarie 1. Grigorie Brâncoveanu, Barbu Văcărescu, Mihalache Manu Vel Vornic.

În Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.

Intru toate cele-l-alte primită fiindu-ne anaforaua acésta a dumné-lor orînduiților boeri, o întărim Domnia-Mea și hotărîm, ca întocmai să se urmeze, după care și poruncim dumi-tale Vel Logofete de Țeră-de-sus, să îngrijesci a se împlini atât rămășițurile Cutiei după la cei ce sunt datori, cât și acei taleri 3.360 de la sf. Mitropolie din sfertul sf. Dimitrie al anului trecut prin orînduit zapciú céuș de aprođi, cum și dumi-tale Vel Vistiere, poruncim să se plătescă la Cutia milosteniilor acei câte taleri 500 pe lună până la sfîrșitul trecutului Martie și până a se face împlinire rămășițurilor, ca să nu rămăe săracii lefași lipsiți de acésta mângăere a lefilor, mai virtos acum că sosesc aceste ȝile ale Sfintei Învieri; poruncim dumi-tale Vel Vornice al Obștirilor, ca pe lângă taleri 3.360 ce aú a se răspunde acum de la sf. Mitropolie, să se împrumute Vornicia și cu taleri 10.000, spre împlinirea și răspunderea lefilor până la sfîrșitul trecutului Martie, precum și doftorilor și gearahilor să li se facă cunoscută datoria ce aú de acum înainte de a merge fără de plată la ori-ce bolnav sărac de aici din politie, la care să aibă Vornicia căđuta privighere, ca pentru cel neurmător să facă Domniei-Mele arătare, spre a se lipsi de léfa sa acel doftor saú gearah, iar acele patru condee din iraturile ce se pomenesc în mai jos arătatul al 5-lea pont, are a rămăne tot la aceeași orînduélă ce aú fost până acum, precum și pentru iratul de la Căminărie al Cutiei are a se face urmare întocmai după hotărîrea și porunca Domniei-Mele, ce s'a dat la anaforaua dumné-lor de la cincî ale aceștii luni. — 1815 Aprilie 7.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofét.

Cod. LXXXIV, pag. 96.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată poruncă adunându-ne la un loc, mai întâiú am cercetat iraturile Cutiei milosteniei câte sunt bune și se pot strînge, după care sumă am întocmit numai pe acest an și catastih de darea lefilor săracilor cu doftorii i logofeții Vorniciei Obștirilor, adunându-se în sumă de taleri 6.068 a se plăti pe totă luna, iar la anul se va așterne iarăși de isnová catastih prin orînduiții de către Măria-Ta boeri, punénd o dréptă analoghie după suma iraturilor ce se vor agonisi, dar și prin luminată poruncă să se pue în lucrare cele de mai jos arătate, pentru ca să se pótă păzi darea lefilor pe totă luna nestrămutat, însă:

1). Afară din întocmirea catastihului ce acum s'a chibzuit, cu nici un chip să nu se mai orînduésca alți lefași, saú vre-un prostichiú cui-vași până la împlinirea anului.

De la Cutie se dau pensiuni diverse. Aşa sunt şi pensiunile pentru

2). Tóte rămăşişurile ce sunt rînduite a se împlini prin céuş de aprođi, cum şi acei po taleri 500 pe lună de la Visterie, atât cât va fi rămăşişă, cât şi în urmarea de acum înainte, să binevoesci Măria-Ta a porunci straşnic, ca să se plătescă negreşit la Cutia milosteniei.

3). Doftorii i gerahii ce s'aú aşedat cu léfă de la Epitropie să se îndatoreze toţi a merge fără pregetare la orî-ce bolnavi săraci de aici din politie, fără cea mai puţină plată, priveghiând Epitropia şi îndemnându-i cu urmarea datoriei lor, iar când nu vor alerga la săraci, atunci să se arête la stăpînire nesupunerea lor, ca să se invinováţescă.

4). Tóte iraturile Cutiei milosteniei, câte se cuvin a se vinde pe fieş-care an, să nu fie volnică Cutia saú orî-cine a le vinde de sineşi, ci să se strige la cochivechi în Divan, şi cine va da mai mult, acela să le ieă pentru mai mult folos al săracilor.

5). Pentru acei câte şese bani de pelea de epure ce ese din ţeră i şese bani cotul de *postav* ce se lucrăză aici în ţeră şi s'a hotărît a se împlini de la vinđetori prin meemurii Epitropiei i po câte 9 bani de oca de cêră ce ese din ţeră şi 45 bani de tot şocul de sticle ce vine din ţeră strêină şi s'aú dat în credinţă asupra vameşilor să le strîngă, aceste patru condee nu se pot împlini într'alt chip nici prin vameşi, nici prin meemurii Epitropiei şi nici că se va puté pune în lucrare cu alt mijloc decăt să binevoesci Înălţimea Ta a se adăoga la ponturi şi contractul vămilor de la anul viitor înainte, cu adăogire de preţ la strigare şi se va luă pe séma Cămării şi cât preţ se va socoti de către Înălţimea Ta că póte să prinđă aceste patru condee într'un an, şi să se orînduescă a se da de la gazdia vămilor pe fieş-care lună şi cu révaşul Epitropiei să se scađă din căştiurile Cămării Domnesci.

6). De acum înainte să nu se mai împertescă lefi săracilor prin orî-ce alte deosebite mâni, nici de către Sf. Mitropolie, precum obicînujă de opriă din banii sfer-tului şi împărţiă la osebiţi lefaşi, nici de către mumbaşirii ce se orînduesc cu împlinirea iraturilor să nu se împrăştie de către nimeni banii, ci tótă suma iraturilor să se adune la Epitropie şi chiar de la Epitropie să se împertescă în lefi, după îndreptarea catastihului ce s'a făcut, iar taleri 3.360 ce a poprit Sf. Mitropolie din sfertul Sf. Dimitrie ot let 1814, cu pricinuire ca să-î împertescă pe anul viitor la vre-o căpi-vă lefaşi, cu luminată poruncă să se împlinescă suma acésta la Epitropie, căci unii dintr'acei lefaşi cât s'aú cuvenit s'aú aşternut în catastihul Epitropiei şi de la Epitropie este ca să-şi cêră şi léfa lor.

7). Iraturile Epitropiei ce prin alegere cu întărire gospod, precum a rămas lámurită, cu nici un chip de pricinuire să nu se mai împuşineze, precum s'a scađut în anul trecut, ci să fie temeínice ca să se pótă întîmpinà darea lefilor după catastih, mai virtos încă din cât se va puté să se mai adaoge şi alte iraturi din ceea ce se va socoti nevătămátore.

8). Pentru acei câte taleri 250 pe lună ce prin luminată poruncă încă de la trecutul Septemvrie este să-î răspundă la Epitropie dumné-lui Vel Căminarul din iratul Căminăriei, drept vama tabacului ce a fost irat al milosteniei şi drept tóte prisósele ce i s'aú mai adăogat, cu straşnică luminată poruncă, să se îndatoreze ca să-î răspundă la Epitropie, atât rămăşişă de la Septemvrie până acum, cât şi de acum înainte pe anul curgător.

9). Cu tóte că doftorul Stavrange Moscu s'a aşedat po câte taleri 150 pe lună,

serviciu aduse țării. Intre aceste menționăm ale câtor-vă doctori sau vèduvelor lor. Se mai dau și la cocóne vèduve, de multe ori la cele

dar din suma acésta ce i se făcèa pe un an, dintr'înșii 1.400 este a-î fi drept despăgubire ce are să-i ieà rêmășiță de lèfă pe anul trecut pe șèpte luni, iar taleri 2.400 sunt a se da lui Ion Mesit, drept óreși-care mângâere și despăgubire din ceea-ce are să ieà lèfă din anul trecut, și cu chipul acesta să se urmeze lefile doftorilor până la încheerea anului; după acestea arètăm Înălțimii Tale, că ne-ajungèndu-se, iraturile, s'au scos din catastih și unele cocóne ce aveau lèfă de la Cutia milosteniei pentru care rêmâne la Înălțimea Ta, ca să se hotârască de unde să li se deà ceea-ce se va socoti spre mângâerea stării dumné-lor, căci noi mijloc nu am avut a le lăsà numai cu numele scris în catastih fără a avè Epitropia mijloc de unde să le rêspondă lefile; asemenea ñicem, că de nu se va pune în lucrare urmarea ponturilor ce arètăm cu a se înlesni de către Înălțimea Ta cu ori-ce mijlòce împlinirea rêmășițelor de la Visterie i de la cei-ce sunt arètați, atunci sau rêmâne catastihul lefilor jos, ori va avè Epitropia slobođenie de a se împrumutà cu sumă de bani în dobindă până la taleri 10.000 pentru rêsponderea lefilor acum, măcar pe trei luni de ñile până la sfîrșitul lui Martie, ca să aibă sàracii mângâere la Sfintele Pasci, și cum va fi bună hotărîrea Înălțimii Tale.

Grigorie Brâncoveanu, Barbu Văcărescu Vel Vornic, Mihalache Manu Vel Dvornic.—
1815 Martie 28.

Pe lună po
taleri.

Dohtoriă politiei i gearahi.

200 Costandinache Caracaș.
200 Silivestru.
200 Constantin Darvari.
150 Stavrache Moscu.
150 Constantin Filitis.
100 Ioan Pascal.
100 Ioan Mesit. } gearahi ai politiei.
100 Viler }

1.200.

Lèfa dumné-lui Vel Vornicului cu II epitropi, împreună cu logofetii Epitropiei.

100 Dumné-lui Vel Vornicul al obștirilor.
40 Costache Rasti biv III Vistier.
40 Zamfirache III postelnic.
40 Luca Logofetul.
1.120
40 Gheorghe Logofet.
40 Ianache Logofet.
40 Ioniță Căpitanul.
40 Costache Polcovnicul.
40 Gheorghe Polcovnicul.
130 Sameșul Epitropiei.
100 Condicarul Epitropiei.
40 Cheltuèla zărăfiei.
1.670.

tinere și frumoase, după stăruința lui Beizadea Costache: desfrinare cu economia propriilor bani. În 1815 Aprilie 5 este un nou buget al milelor și pensiunilor în cuprinderea ce se vede în notă. (1)

(1) *Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscaoie.*

Primită fiind Domniei-Mele această cumpănire și întocmire a lefilor ce s'au făcut de către dumné-lor orînduiții boeri printr'acest catastih (în care se adună lăfă pe totă luna taleri 3.198 a săracilor lefași, taleri 1.200 a dohtorilor și a giarahilor și taleri 1670 a tagmei Vorniceii obștirilor), o întărim Domnia-Mea și poruncim dumitale Vel Vornice al Obștirilor, ca întocmai să urmeză darea acestor lefi de la qi'ntăiu a trecutului Ianuarie până la sfișitul acestui următor an. — 1825 Aprilie 5.

(Pecetea gpd.)

Cod. LXXXIV, fila 88.

X
1815
Vel Logofet.

Indreptarea lefilor Cutiei milosteniei.

Pe Iună po
taleri.

- 30 Mărióra sîn Maria Botezata ot sf. Sava.
  - 15 Maria lui Ianache Postelnicelul ot Udricani.
  - 50 Mărióra lui Ciuchii.
  - 50 Ilinca Stolnicésa sîn Clucerul Spiridonache.
  - 100 Hătmănésa Cozonica.
  - 40 Elena și Marghióla condicărésa.
  - 20 Nicolae Logofetul.
  - 15 Maria III Logofetésa.
  - 40 Pitărésa Bălașa Scăsăgióia.
  - 20 Chiriachî vėduva lui Hagî Gheorghie vnuc Lofciu ot Stelea.
  - 30 Trei nepóte ale Ecaterinei Alexencei ot Udricani.
  - 45 Trei fete ale lui Nicolae Varsama.
  - 20 Ióna Postelnicésa ot Popa Dărvașu.
  - 10 Maria Sofragióia.
  - 7 Dima Sacatu.
  - 10 Luxandra sîn Clucerul Rasti.
  - 5 Casandra vėduva ot Crețulescu.
  - 40 Stanca Stolnicésa Pălădóia ot Tîrgoviște.
  - 20 Bălașa Armășóia Nicătóe ot Udricani.
  - 30 Zoița Slugerésa a lui Ianache Giurgiache ot Batiște.
  - 25 Bita dohtoróia vnuc Matraca ot Tîrgoviște.
  - 50 Smaranda Toplicénca.
  - 30 Safta vămășóia
  - 20 Maria brat ego
  - 20 Sultana ipac brat ego
  - 20 Elena ipac brat ego
  - 20 Calița vėduva a rėposatului Pitar Drăgoiũ.
  - 15 Ecaterina vėduva a rėposatului Anesti.
- } sîn Stolnicul Dumitrache Papazoglu.

Intre cei miluiți aflaiū o Hătmănesă, o Vornicésă, o Cluceresă Oteleșanu, o Hiotu, o Știrbei, vèduve de boeri de tótă trépta.

Pe lună po
taleri.

- 15 Maria vèduva lui Ianache Céușul ot Bisericanî.
- 30 Gheorge biv Vornic de harem ot Spirea.
- 15 Elena vèduva a lui Ștefan împușcat de Turci, cu 4 copii, ot Boteanu.
- 10 Maria vèduva a lui Ianache Logofétul ot Prundul.
- 5 Iana preotésa vèduva ot biserica Dómnei.
- 5 Vârvara Grămăticésa ot Sf. Spiridon noū.
- 10 Anastasia vèduva ot mahalaua Dudescului.
- 5 Stanca vèduvă bêtrână.
- 70 Zoița vèduva Cioranca Pitârésa.
- 30 Pâhârnicésa Smaranda Privalóia.
- 50 Catínca vèduva sora Vornicului Samurcaș.
- 20 Mărióra vèduva Bulegióia.
- 6 Petre Postelnicelul sacat, ot Spirea.
- 20 Zoița vèduva Logofétului Salomon, ot Buteanu.
- 40 Calița vèduva ot Radu-Vodă.
- 10 Catínca vèduva sora vameșului Niță ot Radu-Vodă.
- 50 Elena Sêrdârésa vèduva lui Mânăilă.
- 50 Anastasia vèduva Vistierului Iamandache Mehtupciu.
- 10 Anița vèduva Ciupénca.
- 20 Catínca vèduva Ciupénca.
- 20 Zoița vèduva Ciupénca.
- 10 Elena vèduva lui Mihalache Ciorci-bașa.
- 10 Ecaterina vèduva Postelnicésa Tomulésa, ot Radu-Vodă.
- 5 Paraschiva preotésa vèduva ot biserica Dintr'o-đi.
- 5 Zoița vèduva ot Sf. Spiridon-noū.
- 5 Anastase Sticlarul sacat de ochi, ot Sf. Nicolae din Șelari.
- 10 Smaranda vèduva Câmărășóia, ot Arhimandritul.
- 15 Sultana vèduva sîn Maria Postelnicésa Vlâdésca.
- 10 Gheorghe Cavarnalău sacat ot Tîrgul-de-afară.
- 15 Maria vèduva a Logofétului Nicolae tipografal, ot Sf. Vineri.
- 25 Bălașa vèduva Drăgănésca ot podul Mogoșóei, biserica Albă.
- 20 Doué fete sârace Zoița și Vasilica sîn Popa Négul, ot Colțea.
- 15 Maria vèduva Lucăi, ot Dómna Bălașa.
- 10 Ecaterina vèduva a Polcovnicului Paladi, ot Sf. Gheorghe-vechiu.
- 20 Maria vèduva Pardali, ot Pitar-Moș.
- 10 Maria Diculésca ot Dudescu.
- 15 Smaranda vèduva Căpitánésa a Căpitanului Ene, ot Popa-Rusu.
- 5 Ștefan Postelnicul Cortescu, ot Arhimandritul.
- 5 Rada vèduva lui Petre Sîrbu, ot Radu-Vodă.
- 40 Iorgache Beceru ot Têrgoviște.
- 30 Anastase Florea ot Colțea.
- 20 Arghira fata, nepóta lui Clucurul Burche, ot Negustori.
- 25 Marióra sîn Medelnicerul Mateiū Greceanu, ot Arhimandritul.

Puținii sunt pensionarii pentru serviciile aduse Statului și încă și mai

Pe lună po
taleri.

- 10 Elena văduva lui Dobrotanu.
- 5 Tudora preotésă văduva, ot biserica Dintr'o-đi.
- 10 Maria văduva III Logofét Constantin, ot Radu-Vodă.
- 10 Tănase Odabașa orbul, ot Spirea.
- 10 Sanda văduva botezata din papistași, ot Dobrotésa.
- 20 Zoița și Smaranda sîn Mateiș Poenaru, ot biserica Nemșilor.
- 20 Sultana Sêrdărăsa văduva lui Zamfiroglu, ot Sfinți.
- 15 Ecaterina Șêtrărăsa văduva lui Sândulache, ot Negustori.
- 20 Zoița văduva Sêrdărăsa Agapi.
- 5 Anița Postelnicésă ot Colțea.
- 5 Ecaterina Ciubuccióia văduva, ot Văcăresci.
- 5 Stanca Polcovnicésă văduva, ot Sărindar.
- 5 Zoița Botezata văduva ot Udricani.
- 10 Bălașa Căpitánésă a lui Nicolae Căpitanul za dorobanți.
- 10 Maria preotésă văduvă cu 5 copii, ot Negustori.
- 70 Zamfira Stolnicésă Știrbóica văduva.
- 10 Bălașa văduva Clucerului Gheorghe Șfirlélză.
- 5 Maria Oprișănóia ot Olari, ce acum s'a călugărit.
- 10 Ióna Stegărăsa văduva, cumnata Pitarului Dumitrache ot Negustori.
- 20 Maria Armășóia sîn Paharnicul Sefendache ot Gorganî.
- 10 Elena văduva lui Mihalache Cantara.
- 20 Elena sîn Vistierul Pascu ot Colțea.
- 5 Maria Armășóia văduvă ot Crețulescu.
- 15 Ecaterina văduva Vistierului Constantin Extractorul.
- 25 Hrisantia văduva răposatului III Logofét Fotache, ot Sf. Vineri.
- 5 Luxandra văduva a Polcovnicului Augustin, ot Gorganî.
- 20 Maria Născolésca văduva ot Sf. Ilie.
- 15 Arghira Armășóia văduva Mardagióica.
- 5 Rada văduva a Dimeș Saca-bașa ot Izvor.
- 20 Elena Vameșóia văduva Vameșului Iamandi, ot Batiștea.
- 20 Zamfira văduva a lui Pantazi Dimanciul.
- 20 Maria sîn Paharnicésă Tufénca.
- 20 Elena Șêtrărăsa Popénca, ot Sf. Ștefan.
- 20 Copiș Smarandei Sêrdăresei ot Radu-Vodă.
- 5 Anastasia văduva Gréca ot Gorganî.
- 21 Efimia Postelnicésă ot Negustori.
- 20 Maria văduva a Nêșcului Lipiscanu, ot tam.
- 20 Maria văduva a dumné-lui Topci, ot Antim.
- 20 Stanca Pitărăsa Periețénca văduva, ot Sf. Ecaterina.
- 50 Clucerul Iancu Glava ot Tîrgoviște.
- 20 Luxandra Gorunénca văduvă ot podul Calicilor.
- 10 Magdalena văduvă streină, ot Sf. Spiridon nou.
- 5 Șerbana văduva ot Sf. Ecaterina.
- 20 Zoița fata sîn Clucerul Ioniță Botea, ot Mântulésa.

puține nume de indiviđi infirmî, neputincioși. Catalogul de nume ce

Pe lună po
taleri.

- 20 Smaranda văduva sîn Vistierul Pashale, ot Colțea.
- 20 Maria văduva a lui III Logofăt Zamfirache, ot Neguțători.
- 20 Luxandra sîn Polcovnicul Ilie, ot podul Calicilor cu Maria Gromitică ot Protopopul, po câte taleri 10.
- 10 Ecaterina văduva Iconomului ot tam.
- 5 Marióra Apostol Răducanu ot Udricani.
- 20 Smaranda văduva a lui biv II Cămăraș; ot Gorgani.
- 10 Anastase Temelie ot Gorgani.
- 5 Maria văduva Botezata ot Zlătari.
- 10 Tănase Postelnicelul săcat, ot Curtea gospod.
- 15 Stanca Postelnicésa ot Sf. Ilie.
- 50 Ecaterina Clucerésa Oteteleșanca.
- 40 Efrosina Hiotóia văduvă.
- 30 Elenco Meculéca Slugerésa văduvă.
- 15 Copiii răposatului Logofăt Gheorghe ot veliđii Vornici.
- 25 Maria Alexénca văduva ot Stejar.
- 10 Ecaterina Botezata văduvă ot Sf. Vineri.
- 15 Maria Postelnicésa văduvă Cărpenișanca.
- 25 Stanca Polcovnicésa sîn Becerésa.
- 15 Venețiana văduvă, dohtorița ot Dómna-Bálașa.
- 30 Păhărnicésa Zoita Tufénca.
- 30 Despina văduva răposatului vataf Mihalache, ot Cămpina.
- 10 Alexe Postelnicelul orbul, ot Stejar.
- 20 Zoita sîn Clucerul Zaguriano, ot Radu-Vodă.
- 20 Anastasia văduva a Postelnicului Anton, ot Sf. Gheorghe-noș.
- 20 Safta fata sîn Clucerul Dumitrache Mora, ot Neguțători.
- 10 Elena văduva a III Logofăt Mateiú Bunea ot Caimata.
- 10 Maria Postelnicésa văduvă cu doi copii.
- 15 Drăgana din alte némuri, ot schitul Nămăescii sud Muscel.
- 50 Schitul Basicovul ot Argeș, cu poruncă deosebită gospod.

Cei din urmă așeđați după jălbi.

- 10 Zamfira văduva lui Damiașovică, ot Dómna Bálașa.
- 10 Marița Pețóia ot Neguțători.
- 30 Paraschiva cu mumă-sa i cu alte 3 surori.
- 15 Zamfira sîn Vlasto ot Radul Vodă.
- 5 Ecaterina văduva ot Boteanul.
- 15 Ioniță Betégul.
- 10 Efrosina Botezata, venită acum cu poruncă gpd.
- 10 Preda Polcovnicelul ot Sf. Ștefan.
- 5 Sanda văduva ológa, ot Colțea.
- 5 Anastasia Botezata, ot Cămpu-Lung.
- 10 Luxandra Voitinénca fata.
- 15 Maria Speténca.

publicăm în notă p^ote servi bine la studiul asupra societății Bucurescene sub Caragea.

Se mai dau ajut^ore de măritiș la fete sărace ori protegiate.

I^o Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscaoie.

Dumné-ta biv Vel Vistier Ioane Moscu, Epistatule al Epitropiei Obștirilor, după pliroforia ce ne dai printr'acéstă anaforă, milostivire făcând Domnia-Mea, poruncim să se deă acești taleri 1.000 ajutor pentru măritișul fetei jăluitorului. — 1813 Maiu 12.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofet.

Cod. LXXVI, pag. 235.

Prea Înălțate D^omne,

După luminata poruncă am cercetat și întru adev^{er} este scăpătat, cu fată în vîrstă gata spre măritiș, pentru care, spre unirea căsătoriei fii-sei, de se va găsi cu cale și de către Înălțimea Ta, să fie ajutorat cu taleri 1.000 de la Cutia milosteniei, și cum va fi bună hotărîrea Înălțimii Tale. — 1813 Maiu 16.

Ioan Moscu.

I^o Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscaoie.

Dumné-ta biv Vel Vistiere Ioane Moscu, Epistatule al Epitropiei Obștirilor, după pliroforia ce ne dai printr'acéstă anaforă, pentru sărăcia jăluit^orei milostivire făcând Domnia-Mea asupra ei, poruncim să i se facă o^{re}și-ce ajutor de la Cutia milosteniilor pentru măritișul ei, după starea sa. — 1813 Maiu 11.

(Pecetea gpd.)

Cod. LXXVI, pag. 138.

Prea Înălțate D^omne,

După luminată poruncă, am cercetat atât prin doi epitropi la fața locului, cât și un Constantin Flăcăul s'a ar^{et}at la Epitropie cu jăluit^orea . . . . . este întru adev^{er} a se săvîrși cununie și nu i se întîmplă cele trebuinciose, aflându-se săracă, căreia după starea ei, fiind din cele pr^oste, rămâne precum te vei milostivi Înălțimea Ta. — 1813 Maiu 5.

Ioan Moscu.

Pe lună po
taleri.

Elenco Postelniceșă, ot mahalaua Popei Dârvaș.

10 Dumitrana Polcovnicéșă nora Céușului, ot biserica Amzei.

20 Uța Șetrăreșă Movil^oia.

10 Maria v^{ed}uva sin Pitarul Marin, ot podul Mogoș^oei.

20 Elenco Drăgăneșca.

25 Enache Curci-bașa ot Spirea.

14 Luxandra Bărbăteșca.

28 Iilnca Pităreșă sin Pitarul Dragomir, ot podul Calicilor.

Mile de îmmormîntări.

În Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Dumné-ta Vel Vornice al Obștirilor, fiind-că prea osfinția Sa Episcopul Lovciú și-a dat obștésca datorie, de aceea poruncim dumi-tale să se deă de la Cutia milosteniei talerî 200 pentru îngroparea sa. Tolco pisah gpd. — 1815 Ianuarie 14.

Cod. LXXXV, fila 164.

Ajutóre odată pentru tot-deauna încă se daŭ.

În Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

D-ta biv Vel Vistiere Ioan Moscu al Epitropiei Obștirilor, milostivire făcënd Domnia-Mea asupra jăluitorului Ioan Grămăticul, poruncim săși se deă talerî 100 de la Cutia milosteniilor ajutor la scăpătăciunea sa. — 1813 Aprilie 9.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofët.

Cod. LXXIV, pagina 164.

Prea Înălțate Dómne,

Starea și halul jăluitorului este întru desăvirșită scăpătăciune, strein, neputënd intră la vre-o chivernisélă, voesce a merge la patria sa și nu are nici un mijloc de ajutor, vrednic este a fi ajutorat acum de la Cutia milosteniei cu talerî 100 și cum va fi bună hotărîrea Înălțimii Tale. — 1813 Aprilie 21.

Ioan Moscu.

Une orî mila e dată sub altă formă decât cea bănescă. Așa în Martie 1815, Domnitorul a recunoscut unuî Petre Postelnicelul dreptul de a stăpînî un loc ce-l îngrădise din locul Curții Arse (1).

De asemenea Domnul miluesce cu dăruire de țiganî, cu dăruire de lude, scutelnicî, poslușnicî, cu scutirî de servitorî boerescî. Vornicesei Ecaterina Slătineanu îi face pensie nu măi puțin de 500 talerî pe lună de la Casa răsurilor, pe când bună-óră soției Smarandei a răposatului Sava Postelnicelul, care are de crescut 3 copii și de măritat 2 fete, îi acordă Domnitorul 20 talerî pe lună (2).

În multe rîndurî Cutia milosteniilor a fost sleită, așa că Epitropul ei nu esită de a arëtă Domnitorului, că nu este de unde să se realizeze noiele pensionări și miluirî. (3)

La Decemvrie 1816, Cutia nu are banî și se împrumută cu 20.000 talerî, ca să pôtă plăti lefile și pensiunile de sərbătorî. (4)

(1) Veđi actele la anexele dela fine.

(2) Ibidem.

(3) Ibidem.

(4) Veđi Z. Z. Z. Ibidem.

Un alt mijloc și mai eficace, prin care Domnitorii ajutau boerinea, era acordarea de privilegii și monopoluri, între cari cel mai producător de venituri era dreptul de scaun de carne. In Tomul X. B. al Istoriei mele, aduc o destul de bogată culegere de asemenea monopoluri de scaune de carne. (1)

Pentru boerii din slujbe erau bănoase avaturii, ca: căminăritul, cotăritul, măsuratul buților, săpunăritul Vornicului de harem, iciciohodăritul, etc. (2)

Boerilor Divaniți de la Craiova li s'a făcut de Caragea, pe lângă léfa rînduită fie-căruia, și un nou havaet: din huzmetul dijmăritului, vinăriciului și oeritului să ieă câte taleri 10 la pungă din prețul arendării celor 5 județe Oltenie. Suma acésta să se împartă egal între membrii Divanului Craiovean. (3)

Havaeturile erau forma sub care Domnitorii ajuta pre boerii *halea*. Amintim aci câte-vă cari tot asupra poporului apésau:

Havaet al Căminarului. Abia sosit în țeră în 1812, Domnitorul Caragea dă chisov pentru iratul său venitul marelui Căminar de la pimnițele din București, de la vinul și rachiul din ele. Asemenea dare se impune și cărciumelor din Craiova (4).

Căminăritul, venit al Căminăriei celei mari, se arendeză anual. Se

(1) Veđi actele în anexe.

(2) Veđi actele, ibidem.

(3) Iratul ce s'a făcut boerilor Divaniți de la Craiova a luă de la vinăriciū i dijmărit și oerit.

Zemli Vlahiscolie. Fiind-că dumné-lor boerii Divaniți de la Craiova se află slujind la Divanul Nostru de acolo pentru trebile țerii și ale norodului, întocmai ca și cei de aici, dumné-lor boerii veliți ai Divanului Domniei-Mele și vre-un alt venit din dregătoria în care se află nu aū (precum cei de aici), fără numai tótă răsplătirea ostenelilor dumné-lor se închee în léfa ce aū orînduită, în vreme ce și dumné-lor sunt și se socotesc mădulări ale Divanului celui de acolo, ca și cei de aici ale Divanului dumné-lor veliților boeri, am găsit Domnia-Mea cu cuviință de a nu-i lăsă mai mult întru acéstă obidă, ci hotărîm, ca de acum înainte dumné-lor boerii Divaniți ce se vor află halea la Divanul Nostru ot Craiova, osebít de léfa ce ieau, să aibă și acest venit, adecă din huzmetul dijmăritului i vinăriciului și al oeritului să ieă câte taleri dece la pungă, numai însă la suma prețului vîndării celor cincî județe ot preste Olt, care acest havaet să-l împartă între dumné-lor de-o potrivă. Drept aceea poruncim, atât dumi-tale Vel Vistiere, cât și dumi-tale Vel Logofete de Țeră-de-Sus, să îngrijiți, ca vîndarea acestor de mai sus numite trei huzmeturi să se facă la vremea sa, și cu acest adaos de havaet ce s'a đis mai sus. I saam receh gpd. 1816 Ianuarie 15.

Cod. LXXV, fila 153 v.

(4) Veđi actele în anexe.

iea pe butea cu vin tal. 4 în cârciume sau în magasi, iar de la rachiu de țără, de butea mare tal. 15 și de butea mică pe jumătate.

Spirtosele streine nu se pot importă și nici vinurile, afară de casurile când nu se face în țără, când atunci, cu învoire specială a Domniei, se poate importă. Pentru spirtosele importate se plătesce 41 taleri de butea mare (1).

Cotăritul, venit sau havaet al marelui Cămăraș, încă din primul moment al sosirii lui Caragea se arendăză (2).

Marele Cupar al Curții are havaetul măsuratului buților cu cotul Domnesc (3).

Une ori venitul cotului de măsurat vasele din anumitele orașe s'a dat ca venit al vre-unui favorit Domnesc, altul decât Cuparul cel mare.

Havaeturile veliților Vornici de la vătășii plaiurilor erau acestea :

Havaeturile în bani ale dumné-lor veliților Dvornici de la Vătășii plaiurilor.

Taleri.

230	Plaiul muntelui de sus, sud Mehedinți.	
230	Vilcanul	} Gorj
270	Novaci	
370	Hurezul	} Vilcea
380	Cozia	
180	Aria	} Argeș
250	Loviștea	
220	Nucșora	} Mușcel
220	Dimbovița	
220	Ialomița	} Dimbovița
180	Dimbovița	
2.750	la dumné-lui Vel Dvornicul de jos.	
150	Rîmnicul, sud Slam-Rîmnic.	
250	Slănic	} Buzău
250	Pîrșcov	
370	Plaiul despre Buzău	} Saac
380	Teléjen	
350	Prahova, sud Prahova.	
1.700		

Pre când boerimi i s'acordă cu ghiotura avantajii, scutiri și onoruri, foarte puține la număr sunt scutirile de dăjdi pentru țărani, pe motiv de sărăcie, de infirmități, de bătrânețe. Unora, puțin la număr, Ca-

(1) Veđi actele în anexe.

(2) Ibidem.

(3) Ibidem.

ragea le-a dat și mici ajutóre bănesci, orî produse în natură (1). Proseliților bisericii încă li se acordă unele ajutóre și beneficii.

În fine, ca să nu mai înșirăm și alte multe, să înregistrăm aci tot în folosul boerilor și protejaților Domnesci o serie de scutiri și acordări de privilegii, etc.

Prostichiū, adecă adaos făcut în favórea biv Vel Banului Brâncoveanu de la unele bilciuri și vămî, în 10 Fevruarie 1813 (2).

Lude acordate vèduvei lui Dinu Călărașul, mort în serviciul Domniei.—13 Fevruarie 1813 (3).

Mile și privilegii biv Polcovnicului de Cerneți, Barbu Provatul, în Martie 1813 (4).

Un lude dăruit vèduvei unui călăraș, în 12 Martie 1813 (5).

Cartea lui Costache Logofët de taină, din 14 Martie 1813, pentru scutire și privilegii (6).

Idem pentru Petrea fost iuz-bașa de pușcărie. — 15 Martie 1813 (7).

Idem pentru Ioan Voinescu biv III Logofët, în 15 Martie 1813 (8).

Asemenea Zoiței Cantacuzino «ce este din Evgheniști», în 24 Martie 1813 (9).

Scutiri și privilegii lui Gh. Pușcașu, pentru vrednicia meșteșugului lui. — 1813 Martie 29 (10).

Dar de scutelnicî și de țigani, etc., slujbașului Curții biv Vel Medelnicer Chiriac. — 1813 Maiū. (11).

Scutiri și privilegii lui Stroe Sulgi-Bașa, în 5 Maiū 1813. (12).

Stolnicesei M. Golescu dreptul de a percepe taxă de la carele ce vor trece pe 3 poduri pe Argeș, aprópe de Pitesci.—1813 Sept. 12 (13).

Scutiri și privilegii lui Gheorghe Tulum-Bașa.—26 Martie 1817 (14).

(1) Veđi actele în anexe.

(2) Veđi actul, ibidem.

(3) Ibidem.

(4) Ibidem.

(5) Ibidem.

(6) Ibidem.

(7) Ibidem.

(8) Ibidem.

(9) Ibidem.

(10) Ibidem.

(11) Ibidem.

(12) Ibidem.

(13) Ibidem.

(14) Ibidem.

Scutiri și privilegii acordate lui Stoian al II Vornic de la Vornicia a III-a.— 29 Iunie 1817 (1).

Scutiri și miluiri lui Tufecchi-Bașa, la 15 Septembrie 1818 (2).

O ciudată dispozițiune. Iuz-bașa de harem Berendei dobîndesce de la Vodă, transmiterea dreptului lui de scutiri și privilegii pe numele unei a treia persoane (3).

Scutire de fumărit, căminărit și cotărit a boerinașilor de neam din Caracal, a cârciumelor lor (4).

Asemenea Serdăresei Maria Bărcănescă, în Ianuarie 1814 (5).

Pe când boerii nu plăteau nici o dare, țeranul eră îngenunchiat sub dări

Pe lângă greutatea birului în el însuși, el devenia și mai odios prin procedimentele ce se puneau la percepere și mai ales prin înmulțitele abuzuri.

Peste biruri mai veniau apoi și rechizițiunile de tot felul în bani și în natură. Până și pentru conacul Domnesc în călătorie erau rechiziționate satele de paseri, unt, orz, vite și încă și cu bătae li se lua rechizițiunile.

Din actele anexate tom. X. B. se pot vedea asemenea fapte.

Sameșii din județe făceau mari abuzuri scutind ori promițând a scuti de dăjdi pe unii locuitori, ca să-i treacă la nemuri, la privilegiu, la mazili. Apoi pe lângă abuzurile sameșilor veniau și ale boerilor ispravnic și ale mai marilor lor din Craiova și București. În 23 Ianuarie 1813, Domnitorul ordonă să se împlinescă 105.791 taleri mâncați de Stolnicul Nenciulescu, Ioniță Rahtivan, Logofetul Samurcaș, Vornicul Manolache Lahovari și un al 3-lea Logofet Petrache. (6)

(1) Vezi actul în anexe.

(2) Ibidem.

(3) Ibidem.

(4) Ibidem.

(5) Ibidem.

(6) Porunca ce s'a dat la anafora ce s'a făcut dumné-lor boerii orînduiți, adevă dumné-lui Vornicul Radu Goleacu, Vel Vistierul Grigorie Brâncoveanu, Vel Logofetul Grigorie Ghica, dumné-lui Vel Logofetul Constantin Bălăceanu, de teorisă ce au făcut de banii ce se găsesc asupra Stolnicului Nenciulescu, i Ioniță Rahtivanu, i Petrache biv III Logofet, i Logofetul Samurcaș, i casa răposatului Vornic Manolache Lahovari, taleri 105.791 bani 105, care anafora s'a trecut în condica de porunci a Divanului. — 1813 Ianuarie 23.

Io Ioan Gheorghe Caragea Voevod.

Poruncin) Domnia-Mea dumi-tale Vel Spătare, ca după această anafora a dumné-lor

CAP. VI.

Domnul. Familia lui.

De la cel din urmă strat social, de la țeran și țigan mă urc cu privirea la vârful piramidei, la Domnitor. Din punctul de vedere al acestuia, din capul locului observ, că puțină schimbare s'ar fi putut constata în societatea română între anii 1800 și 1818. Am arătat aiurea (1) trista stare a societății române din București, sub ultima Domnie a lui A. Moruzi.

Ca să vedem cât de puțină îmbunătățire primise acea societate la finele Domniei lui I. Caragea, în urma grelelor zile ale ocupațiunii rusești de la 1806 la 1812, n'am avut decât să amintim tabloul ce face Wilkinson despre dînsa. (2)

Să cercetăm însă acum documentat, care este aspectul societății privite lângă tronul țerii.

Domnitorul Ioan Caragea eră, neîndoios, om cult și deștept. Din cele aduse despre el până aci s'a putut vedea acesta, dar și că eră la-com după avere și cum, ca să și-o înmulțescă, nu se dedea în lături de la ori-ce faptă dușmănoasă țerii și diverselor ei trepte.

Cu asemenea ideal domnind Caragea, vedurăm, adună în o scurtă domnie mari capitaluri, ce le depune, prudent și învățat din pățania altor Domni predecesori, la bănci streine, asigurându-și ast-fel, după fuga din țără, traiu bun și îndestulat.

Asemenea averi le înmulți și cu metoda de a dăruia pe Dómna sa și pe toți ai ei cu moșii, țigani, privilegiu și tot felul de luđi și de scutelnici.

Numeróse chrisóve dá *generosul* Domn Caragea soției sale, constituindu-i privilegiu productive din tîrguri, bilciuri, vămii de pe la aceste bilciuri, etc.

Totuși numai cu venitul de la asemenea dări și privilegiu nu se explică înmulțirea moșiilor cumpărate de Caragea pe numele Dómnei

orînduiților boeri să împlinescă suma de taleri 105.791, bani 105, de la obrazele asupra cărora se ved arătați în dos prin condee anume, iar de vor dice că au vre-un sinet sau vre-un cuvînt spre apărarea lor, să-și facă apelație către Domnia-Mea. 1813 Ianuarie 27.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Veđi și actele sub aaa. din anexe.

(1) Veđi volumul IX din *Ist. Românilor* de V. A. U.

(2) Veđi «Tableau Historique de la Moldavie et de la Valachie» de Wilkinson, trad. de M. Paris 1821.

și a ficelor și fiilor lui. Mai află Domnitorul mijloc de a adună bani și cu repețițe aședări de biruri și sporirea lor.

Vadă-se în anexe numeroase de asemenea chrisóve dăruite la ai sêi.

Acî vom cità cu deosebire pe cele următóre :

a). Chrisovul pentru moșia Domnescî, ȕisă și Ciorogîrla. Acî până astăđi se vêd rêmășițe din splendida Curte Domnéscă a familiei Caragea.

b). Chrisovul dat tot Dómnei Elena Caragea, pentru dreptul de a se face 4 bîlciuri la Domnescî pe tot anul.

c). Asemenea alt chrisov din 1 Decemvrie 1816, pentru moșiile Domnescî, Cojescî și Prisăcenii.

d). Chrisovul de dăruire a unei țigănci pe numele Domniței Ralu.

e). Chrisóvele Domniței Ralu pe moșia Conțescî și a unui loc de cișmeà.

f). Idem ale Domniței Smaragda pe moșia Brađii și pentru 50 liuđi.

g). Idem ale aceleași Domnițe, ca să facă tîrg și bîlciuri la Brađi.

h). Idem ale Domniței Ruxandra pe moșiile Putinei și Segarcea.

i). Idem ale lui Beizadeà Constantin Caragea, proprietarul prin căsătorie al Ploescilor, ca să facă acolo tîrg la 23 Aprilie și să ieà vama în profitul sêu. (1)

Beizadelele Constantin și Gheorghe, dar mai ales Constantin nu rêmân în urma tatălui lor Caragea, nici în lăcomie de averi, nici în jăfuirea țerii; îl întrece însă în purtare desfrînată.

Beizadeà Costache, luând în însoțire pe cunoscuta Domniță Raluca Moruzi, capêtă în fôea de zestre orașul Ploesci, ca moșie. Ioan Caragea dă fiului sêu un noú chrisov de robire a acestui oraș, la 20 Decemvrie 1813, sub cuvînt că el, Vodă, n'a aflat nici un chrisov anulând acel har domnesc, făcut anterioramente în favórea familiei Moruzi. La 26 Martie 1814, Caragea ordonă Ispravnicilor de Prahova, să aibă a fi următóri întocmai după acel chrisov. (2)

(1) Veđi aceste chrisóve în anexe.

(2) *Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.*

Dumné-vóstră Ispravnicilor din sud Prahova sănătate. Sciut vê este înși-vê, cum și altora mulți, că moșia Ploescii, împreună cu orașul, este hărăzită réposatului Banului Ianache Moruz și întărit acest har prin hrisóve Domnesci de către cei din naintea nóstră frați luminați Domni, cari tóte acele hrisóve vêđendu-le și Domnia-Mea următóre unul altuia, și vre-un alt hrisov din urma acestora nevêđendu-se aneresitor sau împotrivor, am bine-voit de le-am întărit și înși-ne, prin Domnescul

Evident că orașenii din Ploesci protestă din nou contra robiei lor și a orașului. Ispravnicii nu cutéză a-î supune prin violente măsuri la clacă, etc. Atunci Vodă Caragea le adresă acest nou pitac:

În Ioan Gheorghe Caragea Voevod.

Dumné-vóstră Ispravnicilor din sud Prahova sănătate. Cu mirare am aflat Domnia-Mea, cum că nici până acum nu s'a pus încă în lucrare porunca Domniei-Mele, ce vi s'a trimis pentru pricina orașului Ploesci și Luminăția Sa Beizadea Costache Caragea se păgubesc de dreptul venit ce i se cuvine a avé de la această moșie a Luminăției Sale de zestre după atâtea hrisóve domnesci, ce are, cari s'au înnoit și de Domnia-Mea. Ci dar iată vă poruncim, ca pe de o parte să puneți în lucrare porunca ce vi s'a trimis, iar pe de altă parte îndată să ne înștiințați, care este pricina de nu s'a săvîrșit până acum? și de sunt vre-o unii din orașeni ne-supuși și aștători și celor-l-alți, cine sunt aceia pe anume? ca să-și ieă căduta pe-epsă unii ca aceia, și fiți sănătoși. — 1814 Aprilie 15.

Cod. LXXIV, fila 115 v.

Neguțătorii din Ploesci iritați de nedreptele pretenții ale lui Beizadea Costache Caragea, sprijinit de Ispravnicii, închid, în Aprilie 1814, tot târgul. Ispravnicii raportéză fapta lui Vodă, și el adreséză târgoveților următorul pitac:

Zemli Vlahisocie. Voué tuturor neguțătorilor i neguțatorașilor de tótă brésla ce sunteți locuitori aici în orașul Ploescilor, ne-am înștiințat Domnia-Mea, că într'aceste zile abătându-vé cu totul din calea supunerii, care sunteți datorii a avé către stăpînire, ați îndrăsnit cu o mare obraznicie a vé închide toți prăvăliile, nesocotindu-vé la cât de mare turburare pôte să ne aducă, precum ne-a și adus, după tot cuvîntul drept asupra-vé această a vóstră obraznică și netrebnică urmare, care nu închipuesce altă ce-vași decât nebagare de sémă și împotrivire către stăpînire, făr' de a socoti la cât de mare și strașnică pedépsă vé osîndesc pentru acesta politicscele pravili și nu veți puté fi îndreptați numai cu o próstă pricinuire ce ați cuvîntat, că aveți a veni să vé înfățișați la Divanul Domniei-Mele, pentru prigonirea ce aveți cu Luminăția Sa Beizadea Costache Caragea, în vreme ce Domnescul Nostru Divan a-pururea este deschis și pentru căci aveți de gând a veni să cereți judecată nu urmă să faceți acest fel de pornire, a căreia porniri de am fi fost încredințați că cu toții sunteți pricinuitori, cu hotărîre vi se cuveniă tuturor căduta pedépsă, dar fiind-că

Nostru hrisov, ce l-am dat Luminăției Sale Beizadea Costache Caragea, gînerile numitului réposat boer, la carele au coborît prin zestre această moșie. Drept aceea, vé poruncim Domnia-Mea, ca să o faceți această cunoscută către toți orașenii Ploesceni, de a fi următorii la răspunderea drepturilor moșiei către Luminăția Sa numitul Beizadea, cum și Luminăția Sa a-și dobîndi veniturile moșiei întru tóte întocmai după cuprinderea hrisovului, după care iată vi se trimite și copie spre a o ceti în aușul tuturor, dintre cari de se va aréta vre-unul neurmător, pentru unul ca acela să înștiințați Domniei-Mele, și fiți sănătoși. — 1814 Martie 26.

Cod. LXXIV, fila 112.

ne-am înscințat că începătorii acestei netrebnicii și ațîțătorii tuturor celor-l-alți sunt trei dintre voi, adecă un Mihalache Bărbieru, i Vasile Bidiviu și David Măcelaru, iată că-i și osindim pe aceștia la pedepsa ce li se cuvine spre a lor înțeleptire și spre pilda altora, iar voue tuturor celor-l-alți vè poruncim strașnic, ca numai decât negreșit să deschideți toți prăvăliile făr' de a zăbovi măcar un minut, căci cel împotrivor și nesupus se va osindi negreșit la asemenea pedepsă. I saam recheș pd. — 1814 Aprilie 20.

Cod. LXXI, fila 117 v.

Pre ceî trei neguțătorî, acușatî de capi ai mișcării, Caragea îi pedepseșce, fără nici o prealabilă judecată, nici mai puțin decât cu grópa ocneî:

Milostiú Bojiú Ioan Gheorghe Caragea Voevod.

Fiind-că Mihalache Bărbieru, i un Vasile Bidiviu și David Măcelaru ot orașul Ploesci, s'au arêtat ațîțatorî și turburătorî celor-l-alți orașeni de acolo, în cât i-au îndemnat pe toți de și-au închis și prăvăliile, urmare cu totul închipuitoare de nesupunere și nebăgare de sémă către stăpinire, de aceea spre a lor înțeleptire și spre pilda altora ce se vor asemănă lor, îi osindim Domnia-Mea, după tot cuvîntul drept, la pedepsa ocneî, și volnicim pe ici-ciohadar Dumitrache Capri, ajutor dumné-lor ispravnicilor județului, ridicând de acolo pe aceî trei mai sus arêtați, să-i ducă la oena Telegii, pe care și poruncim slugilor Domniei-Mele, cămărașilor de acolo, să-i băgați înăuntru în ocnă, de unde să nu fie slobođi a eși fără de al doilea poruncă a Domniei-Mele. I saam recheș pd. — 1814 Aprilie 26.

Cod. LXXVI, fila 118.

Pe unii la grópa ocneî, iar altora le dete iama Ispravnicii marfa din magazin, sub orî-ce pretext. S'a întîmplat însă că unul din neguțătorii aceia loviți eră sudit rusesc. La reclamațiunea lui, Consulul cerú despăgubiri. Atunci Vodă fu silit a da următorul pitac:

Zemli Vlahiscoie. Fiind-că pe de o parte au înscințat Domniei-Mele ispravnicii din sud. Prahova pentru băcanii și alți neguțătorî din orașul Ploescilor, ce vînd lucruri de ale mîncării, că le vînd cu un preț fórte scump, în cât locuitorii pămesc lipsă de cele trebuincioșe ale hranei, nedându-le mâna celor mai mulți din ei a le cumpără și cum că de au și cercat ispravnicii ca să deă nizam, atât pentru lucrurile mîncării cât și pentru lumînări, dar mijloc n'a stătut a da acest nizam, din pricină că ceî mai mulți dintr'acei locuitorî se numesc pe sine-le de suditi, iar pe de altă parte a dat jalbă Domniei-Mele un Atanasie Teohari lumînărar, ce se arată pe sine de sudit al Rosiei, plângendu-se că, la opt ale aceștii luni, eșind prin tîrgul orașului Ploescilor Paharnicul Constantin Grădișteanu, unul din ispravnicî, și trecend pe la prăvălia lui, făr' de a se seî întru nimic vinovat s'a pomenit că i-a dat iagma la 200 ocă cêră galbenă, la 250 ocă lumînări de seú, la 20 ocă săpun, și la 20 ocă tort, iată printr'acéstă Domnêșca Nóstră volnicie orînduim pe . . . . . căruia și poruncim, că luând de aici din condica Divanului copie adeverită de dumné-lui Vel Logofétul după nartul din anul trecut, să mêrgă la Ploesci din sud Pra-

hova, unde să facă scumpă cercetare de urma acei neguțători la vânzarea lucrurilor după acel nart, după care s'a fost trimis încă din anul trecut și la acel județ copie întărită cu Domneșca Năstră pecete, ori s'a abătut din prețul aceluși nart și cu cât preț vindeă mai mult pentru fieș-care lucru și cu cât vînd acum? așijderea să cerceteze și jalba numitului Atanasie Teohari, cum a fost curgerea pricinii? ce vină a avut și că i s'a dat cu adevărat iagma mărfii sale din prăvălie? ce marfă anume a fost? și de câtă sumă a fost felurimea fieș-căreia mărfii? și dreptul adevăr pentru toate câte s'au dîs mai sus să însciințeze Domniei-Mele, așteptând acolo al doilea poruncă de urmare. I saam receh gpd. — 1814 Aprilie 14.

Cod. LXXIV, fila 115.

Beizadea Costache Caragea nu revoltă numai Ploescii prin jăfuiri, ci și mahalalele Bucurescilor se îngrozise de chiolhanurile și desfrînările lui. Macmichael, călătorul englez, l-a vădut intrând în baluri, fără sfielă de mama și de surorile lui, avînd la braț pe amanta sa, «o frumoasă domnă română, care de curînd abandonase pre soțul ei și șese copii». Macmichael, ca să arăte cum întreaga societate era demoralisată, adauge a spune, că fapta lui Beizadea nu i s'a părut să fi isbit pe cine-vă ca ce-vă necuviincios.

Purtarea lui Beizadea Costache nu o mai putu suferi soția sa Domnița Ralu, născută Moruzzi: ea se divorță de dînsul. Beizadea Costache cu purtarea sa destrăbălata ~~contracteză~~ datorii. Numai sudiții pot a-și scote banii de la membrii familiei domnitore.

Așa, silit e Vodă să dea ordine de secuestrare și de împlinire a sumelor datorite de Beizade Costache lui Ioan Băltărețul.

Hrisovul Luminăției Sale Beizdade Costache Caragea.

Luminăția Sa Beizdadea Costache Caragea, făcînd cerere și rugăciune ca să întărim și Domnia Năstră Domnescile hrisove ce are pentru moșia Ploescii cu orașul de acolo, cari îi sunt date zestre de casa răposatului boer Banul Ianache Moruz, socrul Luminăției Sale, am cerut să ni se arăte acele hrisove, ca să le teorism și să vedem și înși-ne Domnia-Mea cuprînderea lor și veduși mai întăiu un hrisov al răposatului Domn Alexandru Vodă Ipsilant, scris în lét 1775, cu cuprîndere, că răposatul Banul Moruz, aflându-se slăvit și rudenie a Domniei-Sale și căsătorit într'acastă țără, fără avut de moșii și vii, acareturi cu cari se pot ține casele boeresci într'acest pămînt, după cea desăvirșită putere și volnicie ce au Domni asupra lucrurilor scaunului Domniei și după pilda și altor răposați Domni de mai nainte, a hărăzit și domnia-sa numitul răposat boer moșia Ploescii cu orașul și cu satele ce sunt pe dînsa, ca o moșie ce până atunci era slobodă domnescă; mai vedem și alt hrisov al răposatului Domn Nicolae Voevod Caragea, scris în lét 1782, cu cuprîndere, că prin cercetarea părinților arhieriei și a tuturor dumné-lor velișilor boeri, cari prin adunare deplin în multe rînduri s'a făcut, de față fiind și orașenii Ploesceni, s'a vădut, că după dreptate darul este bun făcut de Domnia-Sa Alexandru Vodă Ipsilant, după puterea ce au Domni pentru darurile ce le fac, mai vîrtos la

In procesele de hotărnicie ale membrilor familiei domnesci, Ioan Ca-

acest fel de obraze mari de cinste și rudenie și cu alți luminați Domni, când atunci măcar că s'a văcut, că Domnia Sa Alexandru Vodă Ipsilant în lét 1781, adecă peste șése ani în urma hrisovului cu care dăruise răposatului Banului Moruz prin alte hrisóve ce a fost dat Domnia Sa la mâna orășenilor Ploesceni, a fost deosebit orașul cu cât-và loc împrejur ca să rămăe iarăși slobod domnesc, și să se hrănescă orășeni Ploesceni făr' de vre-o dare de obiceiurile pământului, iar ceea-l-altă moșie cu casele ce vor fi pe dinsa s'a lăsat a fi tot în stăpînirea răposatului Banului, dar răposatul Domn Nicolae Vodă Caragea, arată că din cercetarea ce s'a făcut atunci, s'a plirforisit că acéstă moșie Ploescii, cu orașul dimpreună a fost slobodă Domnescă și mai nainte, din vechime, răposatii Domni rînduiau boerinași de strîngeau dijma și o aduceau la jătnița Domnescă, fără numai de la douë bresle de ómeni din cei ce locuiau pe acéstă moșie, ce le dăc Roșii-de-Tără și Călărășii, fiind-că ar fi avut și sineturi Domnesci pentru apărare, aceea numai ar fi fost apărăți de dijma și de clacă, pentru care aceste némuri privilegiate arată, că făcënd cercetare cu boer rînduit la fața locului, precum și aici în Divan aducëndu-se și cercetându-se, s'a dovedit că numai lude 14 sunt din orășeni vechi Roșii și Călărăși, cari s'au lăsat a fi apărăți de dijmarit și de clacă, iar pentru a darului scădere ce s'a fost făcut în urmă de Domnia-Sa Alexandru Vodă Ipsilant, lăsându-se orașul osebit iarăși pe chipul scaunului Domnesc, chibzuind Domnia-Sa mijlocul cu care au avut orășeni acest oraș, s'a plirforisit că n'a fost dat 'lor întru desăvîrșită stăpînire, cu pământul, ca să pótă face ori-ce vor vré cu dînsul, ci numai să se hrănescă cu dînsul acei vechi orășeni Roșii și Călărășii, după cum și în cele după urmă hrisóve ale Domniei-Sale Alexandru Vodă Ipsilant, ce li s'au dat orășenilor la scăderea darului, nu li s'a dat orașul cu mai multă stăpînire decăt întâiu, adecă și pământul, ci iarăși cum a fost slobod Domnescă mai dinainte, s'au lăsat să se hrănescă într'însul, și cum că nu pot locuitorii Ploesceni, pe lingă acea milă ce au avut Roșii și Călărășii a stăpînî pe pământul ce este Domnescă slobod și că mila acelor ce s'a dovedit că se trag din Roșii și Călărășii nu o strică Domnia-Sa, ci lasă a fi apărăți de dijma și de clacă, iar orașul cel lăsat de Domnia-Sa Alexandru Vodă Ipsilant slobod Domnescă, cu aceeași putere Domnescă ce are și Domnia-Sa asupra lucrurilor Domnesci, îl dăruiesce și Domnia-Sa răposatului Banului Moruz, dimpreună și cu acea parte de moșie ce se osibescă împrejurul orașului; mai vėqu și alt hrisov al răposatului Domn Michail Suțul Voevod din Domnia d'întăi scris în lét . . . . cu cuprindere, că atunci viind cu jalbă venetică și ședătorii în Ploesci și cerënd și ei să aibă privilegiu ca cei-l-alți orășeni privilegiați, nu li s'a dat ascultare la rea și făr'de cale cerere a lor, ci s'au isgonit, întărind și Domnia-Sa buna stăpînire a aceștii moșia Ploescii răposatului Banului Moruz cu tótă moșia nedesghinată întru nimic, afară numai din trei némuri de ómeni ce se numesc Roșii, Călărășii și Cămărășii, ca numai aceștia să se hrănescă slobod pe moșie, iar vîndarea vinului i a rachiului să fie numai a numitului boer, pentru că cerënd Domnia-Sa acelor locuitori străini din orașul Ploescii să arate de au vre-un sinet cu cuprindere ca să fie apărăți toți, adecă ori-cine și ori-căți vor locuî în Ploesci, după ce n'a avut nici unul un sinet ca acesta, apoi însuși ei au mărturisit înaintea Domniei-Sale, că în sineturile vechi nu cuprindeă să fie și pământul în stăpînirea celor privilegiați, ci numai apărarea lor, și deosebit de acésta s'au arėtat cu dava împotriva

ragea nu se prea arătă demn judecător și adesea da hotărîri nu prea corespunzătoare cu dispozițiunile frumoase ale Codului său.

celor-l-alți Ploesteni și némurile celor ce sunt privilegiați cari se trag din Roșii, din Călărașii și din Cămărășei, și de față cu amândouă părțile fiind în Divan i-au pîrit că streini și de adunături fiind, făr'de nici un cuvînt cereau a se face și ei privilegiați și se pornesc în judecăți de se pricinuesce atîta stingere și cheltueli la toți, cerënd dreptate de a se înfruntă ca să-și pótă avé odihna lor, la care răspuns de împotrivire n'au putut avé Ploescenii și așa Domnia-Sa făcënd amăruntă cercetare pentru toți acei privilegiați, cari se cuvine a-și avé privilegiul ne-strămutat, aū dovedit lude 19, și hotăresce, ca atăt aceia cât și alții ce se vor mai dovedî în urmă, măcar și femee de va fi din privileghiați și va tîné strein orașan, să aibă tot privilegiul acela și ei și copiii lor, ca să fie nesuperați de clacă și de dijmărit, iar cei-l-alți de obște să fie supuși la obiceiurile pămîntului; mai vėđui Domnia-Mea hrisov iarăși al Domniei-Sale rėposatului Mihail Suțul Voevod, dintru a doua Domnie scris în lét . . . , cuprindėtor că stăpînirea Banului Moruz pe tótă moșia Ploescii, dimpreună cu orașul, s'a urmat pe deplin întocmai după mai sus arėtatele hrisóve pănă când a venit Mavroghene cu Domnia aici în țeră, când atunci măcar că împotriva Domnescilor hrisóve de mai nainte făr'de cuvînt aū aneresit acel har ce l-a găsit făcut și întărit de trei Domni, și istorisind pe mai sus numitul boer de orașul Ploescilor, a fost dat hrisovul său tuturor orașenilor din Ploesci de a fi privilegiați de obște, adecă și cele ce li s'a căđut și cele ce nu li s'a căđut, cu care a dat pricină orașenilor de a porni jalbă și atunci întru acea de a doua Domnie a Domniei-Sale. Dar fiind-că cu prea Înaltă poruncă Împăratescă s'a aneresit pecetea lui Mavroghene, nu s'a ținut în sémă nici acest hrisov al doilea al Domniei-Sale, cu care aneresese acel hrisov al lui Mavroghene și întăresce iarăși darul Banului Moruz, după cum și mai nainte la cei-lalți Domni s'a urmat; mai vėđui și alt hrisov al Domniei-Sale fratelui Alexandru Vodă Moruz, scris în lét 1793, cuprindėtor, că găsind Domnia-Sa tótă moșia Ploesci i cu satele ce se află pe dînsa, hărăzite de Domnia Sa Alexandru Vodă Ipsilant (după volnicia ce aū Domni pe lucrurile Domnesci slobode) la rėposatul Banul Ianache Moruz întru desăvîrșită stăpînirea Domniei-Sale și întărit acest har și de rėposatul Nicolae Vodă Caragea, i de rėposatul Mihail Suțul Voevod și întru întăia Domnie și a doua Domnie a Domniei-Sale, și viind și atunci orașenii cu jalbă către Domnia-Sa, cerënd orașul cu totul întru a lor stăpînire, arată Domnia-Sa, că a înfățișat la Divan, înaintea Domniei-Sale, pe orașenii Ploesceni cu rėposatul Banul Moruz, căroră le-a cerut și lor să arėte hrisóve de la Domni vechi, să se vađă de a fost hărăzită lor moșia acēsta de mai nainte, ca cu acēsta să se cunóscă de a putut Alexandru Vodă Ipsilant a face cu cale harul acesta la rėposatul Banul Moruz sau nu, și măcar că aū arėtat nisce copii de porunci vechi Domnesci neîncredințate și neadeverite de nimenea, dar cetindu-le Domnia-Sa cu amăruntul a vėđut că nici întru una nu cuprinde că a fost și moșia dimpreună cu pămîntul dată lor ca să o stăpînescă, ci împotriva o numesc prin tóte cărțile tot slobodă domnescă și numai hrana să și-o facă Călărașii, Roșii și Cămărășei pe dînsa fără dijmă și fără clacă, nici că scrie într'acele copii de a fi privilegiați pe lângă Călărașii, Roșii i Cămărășei și alți orașeni toți, veri-căți vor fi și se vor adună streini după vremi în Ploesci cu locuința, și așa pliroforisindu-se Domnia-Sa că, ca un lueru slobod Domnesc, a putut

În genere se p^ote dice c^ă, dec^ă Domnitorul Caragea nu refus^ă

și a avut volnicie răposatul Domn Vodă Ipsilant a hărăzi unde a fost bună-voința Domniei-Sale, care har ce s'a făcut odată cu drept cuvînt al volniciei ce a avut, neputînd cei mai după urmă a-l anerisi fără de pricină vrednică, și încă întărindu-l în urmă și răposatul Nicolae Vodă Caragea, cum și răposatul Mihail Vodă Suțu într'amîndouă Domniile, arată Domnia-Sa că n'a putut cu cuvînt drept a strică patru hrisóve a trei Domni, ci întăresce și Domnia-Sa acel după cuviința har și stăpînirea Banului Moruz, atît pe oraș cât și pe moșie, i pe satele ce se află pe dînsa spre a fi desăvîrșit stăpîn, luând de la toți cei-l-alți dijma și claca i adetul prăvăliilor după aședămîntul ce va face numitul răposat boer, ca un stăpîn vîndînd și numai vinurile i rachiurile sale după privilegiurile ce au toți stăpînii moșiilor și avînd stăpînirea i volnicia nu numai pe moșie, ci și pe orașul Ploescii, ca întru tóte și întocmai să urmeze cu stăpînirea și să-și aibă tóte veniturile și folosurile deplin, fără numai acele 19 lude, ce s'a dovedit că se trag cu adevărat dintr'acele trei vechi némuri, hotărêse și Domnia-Sa a fi privilegiați, ca să nu dea nici clacă, nici dijma, după cuprinderea cărților Domniilor-Sale, ce arată că s'au dat la mîmile lor; mai vedem și alt hrisov al răposatului Domn Constantin Vodă Hangearli, scris la lét 1798, cuprîndetor, că măcar că Domnia-Sa răposatul Alexandru Vodă Ipsilant întru a doua Domnie iarăși a fost dat hrisov al Domniei-Sale orașenilor Ploesceni cu scăderea darului, adecă cu osebirea orașului, dând orașul în stăpînirea orașenilor Ploesceni, dar arată răposatul Domn Hangearli, că prin anaforaua obștescă a părinților arhieriei și a dumné-lor boerilor s'a pliroforisit, că vechiul obicei al pămîntului ce se urméză la hărăzirile cari fac Domni pe la unii alții pe lucrurile Domnesci, și mai virtos întărindu-se și de alți doi Domni ce au stătut în urma Domnului ce a hărăzit, nu este nici o pildă a se fi stricat vre o dată acest fel de dar, după care obicei al pămîntului s'a găsit cu cale ca clironomii Banului Moruz să stăpînescă cu pace darul desăvîrșit, adecă moșia și orașul pe deplin întocmai, după cum s'au hărăzit Banului Moruz prin hrisovul Domnese, care dar s'a întărit, nu de alți doi Domni, precum pravilele mulțamesc, ci s'au întărit și de alți trei Domni de mai în urmă prin patru hrisóve ale Domniilor-Sale, iar acei privileghiați căți sunt aleși prin acele patru hrisóve Domnesci, unul al răposatului Nicolae Vodă Caragea, altul al răposatului Mihail Vodă Suțul dintru întăia Domnie, altul iarăși al Domniei-Sale întru a doua Domnie și altul al lui Alexandru Vodă Moruz, aceia să fie nesupărați după cuprinderea sineturilor ce li s'au dat atunci pe la mîmile lor, după care întăresce și răposatul Domn Hangerli cu hotărîre, ca moșia din prejurul Ploescilor cu orașul dimpreună să se stăpînescă de clironomii Banului Moruz, după Domnescile hrisóve și poruncesce să se ieă de la mîmile Ploescenilor acel hrisov ce li s'a fost dat de Domnia-Sa Alexandru Vodă Ipsilant întru a doua Domnie, iar cei căți sunt aleși de privileghiați Roșii, Călărașii și Cămărășeii, ei și copiii lor, căți se vor trage dintr'inșii parte bărbătescă și femeescă, aceea numai să fie nedajnici. Decî îndestulându-Ne Domnia-Mea, din cuprinderea a tóte aceste Domnesci hrisóve câte mai sus pe anume sunt arătate, că acéstă moșie Ploesti cu orașul de acolo, fiind fost slobodă Domnescă, cu drept cuvînt s'a hărăzit răposatului boer Banului Moruz. Drept aceea dar, vîdîndu-se de către Domnia-Mea ațatea hrisovuri Domnesci de la acei dinaintea noastră frați luminați Domni, întăritóre harului acestuia și din cuprinderea lor pliroforisindu-Ne de tóte cele urmate

dreptatea celor ce apelază la el, este în casurile în care el, orî vre-unul din ai săi nu aŭ a perde nimic.

spre întărirea acestui har și găsindu-le cuviinciose, am primit rugăciunea Luminăției Sale Beizdadea Costache Caragea și am bine-voit de am întărit și noi printr'acest Domnescul Nostru hrisov harul acesta și privileghiurile câte se arată în Domnescile hrisóve, adecă să stăpînescă Luminăția Sa moșia acésta Ploescii cu orașul de acolo, ca o zestre ce-i sunt date Luminăției Sale de la casa răposatului Banului Moruz, avendu-și întregă stăpînirea întru tóte întocmai, după privileghiurile ce aŭ toți stăpînii moșiilor, și poruncim Domnia-Mea dumné-vóstră ispravnicilor din sud Prahova, să supuneți pe Ploesceni și făr' de voia lor a fi următori după acest hrisov al Domniei-Mele, citindu-l întru auđul tuturor de obște la oraș, spre a înțelege ca să scie întărirea ce o dăm Domnia-Mea, spre a se astîmpără pricinuitorii de jălbî și amestecători; asemenea să aibă Luminăția Sa întru acest mai sus numit oraș Ploescii patru scaune scutite și apérate de erbărit, de fumărit, de vamă, și de tóte angariile ce dau alte scaune; așîderea să aibă volnicie a face pe acésta moșie a Luminăției Sale tîrg în fieșce-care an odată la fieș-care 23 de ȓile ale lunei lui Aprilie, în ȓiua sf. Gheorghe, care tîrg să ȓie o sėptemăna de rînd, la care acest tîrg vama să se ieă pe sėma Luminăției Sale, precum și vinul i rachiul nimeni să nu fie volnic a vinde la acest tîrg într'acéstă sėptemăna fără scirea omului Luminăției Sale, să stăpînescă și tótă vătășia țiganilor Domnesci ce se află în Ploesci sud Prahova, să aibă a-i ține și a-i stăpîni pe ei, pe nevestile lor și copiii lor, și când dintr'acéstă vătășie de țigani ce se arată mai sus, se va întimplă a lua cu cununie țigan pe țigancă sau țigancă pe țigan din alți țigani Domnesci, să rămăe și aceia iarăși ai Luminăției Sale făr' de a i se cere schimb de către nimeni, pentru că tóte acestea așă se cuprind, atăt în cărțile fraților Domni de mai nainte, cât și în hrisovul Domniei-Sale fratelui Alexandru Vodă Moruz, acéstă osebite facem numai Domnia-Mea (care și în hrisovul răposatului Constantin Vodă Hangearlî ot let 1798 să cuprinde), ca nu numai acele 19 lude, ce erau atunci în ființă pogorîte din némul Roșilor, Călărășilor și Cămărășeilor, să-și aibă privileghiul apărării de dijmă, i de clacă, ei și căți de atunci și până acum se vor fi pogorît din némul lor și se vor mai pogori și de acum înainte, cu bună dovadă parte bărbătéscă și femeéscă, toți aceia să fie asemenea apėrați și nedajnicii de dijmă și de clacă. Adevėrim dar Domnia-Mea hrisovul acesta cu însăși Domnėscă Nóstră iscălitură și pecete, i cu credința prea iubișilor Domniei-Mele fii: Gheorghe Caragea Voevod, Constantin Caragea Voevod, martori fiind și dumné-lor cinstiți și credincioși boerii veliți ai Divanului Domniei-Mele: Pan Constantin Filipescu Vel Vistier, Pan Radu Golescu Vel Ban, Pan Constantin Vlahuț Vel Postelnic, Pan Isaac Ralet Vel Vornic de ȓera-de-sus, Pan Barbu Văcărescu Vel Vornic de ȓera-de-jos, Pan Dumitrașco Racoviță Vel Vornic al treilea, Pan Istrate Crețulescu Vel Vornic al patrulea, Pan Grigorie Băleanul Vel Logofet de ȓera-de-sus, Pan Radu Slătineanu Vel Logofet de ȓera-de-jos, Pan Constantin Suful Vel Spătar, Pan Grigorie Ralea Vel Hatman, Pan Alexandru Nenciulescu Vel Vornic al politiei, Pan Atanasie Hristopolu Vel Logofet al pricinelor streine, Pan Nestor Vel Clucer, Pan Alexandru Mavrocordat Vel Căminar, Pan Iordache Scanavi Vel Comis și Ispravnic, Pan Grigorie Băleanul Vel

Rechisițiunile n'au încetat de tot odată cu ridicarea oștirilor rusesci. La trebuința Curței Domnesci și a Domnitorului, ba și a familiei sale, se rechisiționează ori-ce fel de produse. Așa vedem că în 1815, Domnitorul se vede constrins a plăti prețul a 1.000 ocale unt, pe care l-au adunat capanliii și ei nu vor să-l plătescă la locuitorii, dicând că untul nu l-au luat ei, ci a fost dus la Curtea lui Vodă.

Până și mănăstirea Cotroceni e dată de Vodă în jaf lui Beizadea Costache, care e numit Epitrop al ei.

Acestași Beizadea, devenind epitrop al averii soției Domniței Ecaterina Caragea, soția lui Văcărescu, risipește și din această avere.

Dăm în note și câte-vă de aceste acte. (1)

Logofet de sus, și s'a scris hrisovul acesta la anul al doilea din întâia Domnie a Domniei-Mele, aici în orașul scaunului Domniei-Mele Bucuresci, la anii de la nascerea Domnului Dumneșeu și mântuitorul nostru Isus Hristos 1813 Decemvrie 20, de Chiriță Logofet de Divan.

Cod. LXXVII, fila 170.

(1) *Io Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.*

Cât pentru datoria ce au a lua clironomii răposatului dohtorului Marco, are a se face urmare după porunca și hotărîrea Domniei-Mele ce s'a dat prin întărire la anaforaua Departamentului pricinelor streine, nefiind datori numiții clironomi a îngădui până când se va teorisi socotelile Epitropiei Luminăției Sale Beizadea Costache Caragea, căci această întârziere privesce numai asupra Casei, dar, ca și socotelile acestea să se izbrănescă, poruncim dumné-vóstră Veliților boeri, ca față cu Luminăția Sa și cu Epitropii Casei, să le cercetați și să arătați Domniei-Mele prin anaforă, cu dumné-lui Vel Hatmanul al Divanului, iar pentru taleri 15.000 ce fac cerere dumné-lor Epitropii printr'această anaforă de a se popri din partea dumné-lui Căminarului Nicolae Văcărescu de la prețul vînderii caselor, atât pentru analogon ce are a da și dumné-lui la plata dreptului clironomilor dohtorului Marco i pentru plata zapisului Șétrarului Ivan și pentru alte socoteli ce este dator a le desface cu frate-séu Comisul Iorga, primită este Domniei-Mele cererea dumné-lor Epitropilor și poruncim, staroste de neguțatori, ca din vîndarea caselor să popresci acești taleri 15.000 din partea dumné-lui Căminarului. — 1815 Septemvrie 24.

(Pecetea gpd)

Vel Logofet.

Prea Înălțate Dómne,

La întrebarea ce ni se face de către Măria-Ta la aceste două madele ce se cu-prind într'această buiurdizmă, răspund eu plecată sluga Măriei Tale Vornic Barbul (fiind că prea sfinția sa părintele Episcopul Buzelui are a-și da răspuns prin graii la Măria-Ta), că din luminata poruncă publicarisită prin dumné-lui starostea za neguțatori, viind la mine datornicii răposatei Domniței Ecaterina Caragea, mi s'a făcut cunoscută totă datoria, după care s'a făcut și împărțela între amândoi frații Văcăresci, după cum este sciut și Înălțimii Tale; atuncea s'a arătat cu ade-

Nu numai către ai săi e darnic Caragea din ale țerei, ci și la boeri și la slugile Curții sale. Așa, dăruiesce ruinele Curții Domnesce din

vărat și acest zapis de taleri 12.000 la mine, dar vedând că nu este datorie făcută cu zapis iscălit de reșosata, deosebit perierghisind și socotela Luminăției Sale Beizadea Costache Caragea ce a paradosit, de luat și dat la Casa Văcărescilor, în epitropia Luminăției Sale, că nu este lămurisită nici să se arête curat într'acea socotelă pentru acest zapis, de la cine s'a făcut împrumutarea, și pentru ce pricină s'a dat banii? nu l-am primit a se trece în datoria împărțelii, dicând curat creditorului, că până nu se va teorisi din porunca Înălțimii Tale de dumné-lor Veliții boeri acea socotelă a Luminăției Sale Beizadea Costache și până nu se va primi de dréptă, nu pot a li se plăti, de unde se va găsi cu cuviință; acesta este pricina pentru care nu s'a trecut în socotelă această datorie, iar la a doua întrebare răspund, că acei taleri 15.000 ce am cerut să se plătescă de starostea din partea dumné-lui Căminarului Nicolae Văcărescu, nu cerem să se opréscă numai drept plata acestui zapis, ci pentru că dumné-lui Căminarul are a desface și alte socotelii cu dumné-lui Comisul Gheorghiu frate-séu, pentru nisece vite și alte lucruri părintescii ce sunt asupra dumné-lui Căminarului și este dator să dea socotelă și să se desfacă și acelea: de nu vor fi în pěr, să răspundă în bani partea dumné-lui Comisului și să se plătescă și zapisul Șătrarului Ioan cu dobînda îndoită; de care nu lipsim a răspunde după poruncă. — 1815 Septemvrie 18.

Barbu Văcărescu Vel Vornic.

Cod. LXXXII, pag. 78.

Iō Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscaoie.

Cetindu-se înainte Domniei-Mele această anafora a judecării Departamentului pricinilor streine, ce am poruncit de s'a arêtat și iubitorului de Dumneđeu Episcopului Buzêu, i dumné-lui biv Vel Dvornicul Barbu Văcărescu, Epitropul Casei reșosatei Domniței Ecaterina Caragea și, prin anaforaua ce ne-a făcut, a dat răspuns că se cuvine a se plăti jăluitorilor clironomi datoria acestor bani; drept aceea, datoria acestui zapis fiind netăgăduită și primită și de însuși Epitropii Casei, precum și sorocul de 4 luni ce s'a dat de judecată apropiindu-se de a se împlini, hotărîm: ca din periusia acestei Case să se plătescă jăluitorilor clironomi suma datoriei acestui zapis împreună cu dobînda lor, de ce a unul, până în ziua ce se vor răspunde prin zapciul cel orînduit, iar când la împlinirea sorocului nu se vor plăti din periusia Casei, poruncim să plătescă din vîndarea moșiei ce este pusă amanet pentru această datorie și apoi Epitropii, de a vrea-o prigonire pentru acești bani cu Luminăția Sa Beizadea Costache Caragea (ce a fost Epitrop mai nainte), precum ne-a arêtat tot prin anaforaua ce s'a đis mai sus, își vor căută prin judecată. — 1815 Septemvrie 5.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofêt.

Prea Înălțate Dómne,

Din luminată porunca Măriei-Tale, prin zapcificul dumné-lui Vel Hatman s'a înfățișat la judecata Logofeției streinelor pricinii clironomii doctorului Dimitrie Jan Marcul ce a murit, prin vechil Andonache Dragomanul englisesc, cu jalba ce a dat Înălțimii Tale, prin care cer să li se împlinescă de la Epitropii Casei

Tîrgoviște, cum vedurăm; așa dăruiesce Stolnicesei Zoitei de ce să-lăse de țiganî domnesci, pentru că acésta femee a eșit «cu măritiș din Casa Domniei, după bărbat pămîntean, Ioan Cătuneanu Stolnic». (1) Tot asemenea donéază lui Constantin, bucătarul Curții gospod., un loc din finăria Domnescă. (2)

rēposatului Banului Enache Văcărescu talerî 12.000 cu dobînda lor ce i-au împrumutat prin zapis în soroc de patru luni pentru trebuința numitei Case, cu amanet sineturile moșiei Căzănescii din sud Ialomița, sau să se vîndă amanetul spre împlinirea dreptului lor, fiind-că sorocul a trecut de atâta vreme și nu mai pot fi îngăduitori, arētându-ne și numitul zapis, care s'a vĕđut scris din let 1811 Septembrie 1, iscălit de prea sfinția sa părintele Costandie Episcopul Buzĕu și de Luminăția Sa Beizade Costache Caragea, cuprîndĕtor că ceruși fiind de Văcăresci și orînduiți de Comitetul Epitropiei acestei Case, pentru a căreia bună stare s'au scos cu porunca Divanului toți arendașii ce ținea moșiile rēposatei Domniței Catincăi Caragea, ca unii ce le aveau fără de preț, din cari arendași aflându-se și unul Hristodor Caravida sudit englizec, s'a scos și el de la moșia Căzănescii, dar fiind-că numitul aveă să ieă cu iscălitura rēposatei talerî 15.000, cu amanet sineturile acestei moșii, care o ținea în arendă drept dobînda numiților bani, și siliți fiind Epitropii ca să plătescă banii acestui Hristodor, spre slobođirea moșiei, s'au împrumutat în socotĕla Casei Văcărescilor ca nisce Epitropi de la dohtorul Jan Marcu cu talerî 12.000, dāndu-i amanet sineturile moșiei Căzănescii, cari bani în soroc de patru luni să-i rĕspunđă cu dobînda lor câte talerî 7 bani 60 la pungă pe lună, iar trecĕnd sorocul acesta să âmble banii tot cu acea dobîndă pānă cānd se vor exoflisî; după acĕsta s'a arĕtat la judecată Pavel biv II Vistier din partea dumnĕ-lui Vornicului Barbul Văcărescu, đicĕnd că Luminăția Sa Beizadea Caragea, lipsindu-se dintr'acĕstă Epitropie, se află acum dumnĕ-lui Vornicul Epitrop, și cum că banii aceștia ce îi cer jăluitorii nu pōte să-i plătescă, pentru că i-au rĕspuns Luminăției Sale Beizadea Caragea, arĕtāndu-ne un perilipsis s'au vĕđut trecuți numiții bani că s'au rĕspuns; în potrivă vechilul jăluitorilor a đis, că jăluitorii nici un ban n'au luat din datorია acĕsta, avĕnd zapisul și amanetul pānă acum în māna lor; decĭ de vreme că Epitropii ce au fost orînduiți de stăpînirea pāmîntului de atuncĭ asupra Casei Văcărescilor s'au împrumutat prin zapisul de mai sus cu banii ce se arată, la dohtorul Jan Marcu, pentru trebuința numitei Case, dāndu-i și amanet sineturile moșiei Căzănescii, care zapis și sineturĭ aflāndu-se pānă acum în mānile jăluitorilor, că au primit banii de la Luminăția Sa Beizadea Costache Caragea, se vede că banii aceștia nu s'au plătit nici pānă acum și de aceea gāsım cu cale, ca tot din periusia Casei, în soroc de patru luni să rĕspunđă toți banii jăluitorilor cu dobînda lor, prin vechil, căci nerĕspunđĕndu-se, amanetul rĕmāne supus vîndării și apoi în urmă, de se va cunōsce Casa nāpāstuiă de către Luminăția Sa Beizadea Costache Caragea, își va căutā prin osebită jalbă, iar hotărĭrea rĕmāne a se . . . .

1815 Maiu 13.

Vel Logofĕt.

Cod, LXXXII, pag. 39.

(1) Veđi actul sub FF. în acest Tom. X. B. al *Ist. Romānilor*.

(2) Veđi actul sub Gg. acĭ, în Tom. X. B., *ibidem*.

Dar nu numai de abusurile Domniei are a suferi țera, ci și de ale celor mai mici slujbași ai Curții. Ori-ce pas al lor este ocaziune de abus, de jaf. Cine ar crede că simpla scótere a cailor domnesci la «ciair», la pășunat, scótere care — vėđurăm,—se făceà cu o solemnitate deosebită, puteà și acésta să deà ocaziune de abusuri și jăfuirii?

Écà un act care póte probà acésta :

Prea Înălțate Dómne,

Fiind-cà acum în primă-véră, când se întinde érba pe fața pămîntului, este obi-ceiú de se scóte și caii Domnesci la ciaiur afară din politia Bucurescilor, pe câmpia cea din josul mănăstirii Cotrocenilor, unde comișeii și alți ómeni cari se orînduesc pázitori cailor, până la sfîrșitul pășunii lor, îndrăznesc din sine-le de vînd pe la unii alții părți de ciaiur, locuri din locul cel trebuincios pentru ciaiurul cailor domnesci și apoi se întind cu pășunea cailor până în locurile cuptórelor, unde se lucréză cărămida, geremetisind și pe cărămidari pentru câte o vită a lor, când trece pe locul în care se află comișeii întinși cu caii domnesci, și fiind că acésta urmare a comișeilor este nu numai Măriei-Tale nesuferită, ci și mănăstirii pricinuitoare de pagubă, nu lipsii printr'acésta plecată anaforă a arétă Măriei-Tale din vreme, ca să fie luminată poruncă către oțeirmuitorul acelor comișei, când vor eși cu caii la acel ciaiur, să le și însemneze locul cel orînduit și de trebuința pășunii cailor, de față cu omul mănăstirii, periorisindu-i și dându-le nizam, ca afară dintr'acel loc însemnat și orînduit pentru ciaiur, să nu se mai întinđă cu caii pe la cărămidari și prin alte părți, lăcomindu-se la interesuri; și anii Măriei-Tale, de la Dumneđeu să fie mulți și fericiți. — 1815 Martie 24.

Grigorie Brâncoveanu.

Domnitorul Caragea n'are încotro, el dă asupra acestei anaforale a Banului Grigorie Brâncoveanu următórea resoluțiune:

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Cu cale fiind cererea ce face printr'acésta anaforă dumné-lul biv Vel Banul Grigorie Brâncoveanu, epitropul și eforul al mănăstirii Cotrocenilor, primită este Domniei-Mele, pentru care și poruncim dumi-tale Vel Comise, ca în vremea scóterii cailor la ciaiur, să îngrijesci a se face ceruta urmare ce se arată — 1815 Aprilie 3.

(Pecetea gpd.).

Vel Logofét.

Cod. LXXXIV, pag. 84.

Acésta Domnie jăcașă, coruptă și corumpétore găsesce încă timp și mijlóce să-și deà *ifosul* unei Curți importante. Luxul ce desfășurà e uimitor. Bogatele giuvaere ale Dómnei și Domnițelor, haine scumpe bat la ochi. Călétóruł strein, ca și Wilkinson, staú în admirare la privelisțea atâtor *gătelı* și scumpe giuvaere.

Și odată pornită Curtea în acésta direcțiune, ea trebue să ajungă,

nu la legile somptuarii ale lui Al. Moruzi, ci la măsurii de arbitrarie prohibițiunii de porturi, de costume, de colorii.

Multe năzbutii pune istoria pe comptul Domnilor Fanarioți. Să mai amintim una de sub Ioan Caragea.

Cunoscută este și frumusețea și conduita Domniței Ralu, una din fiicele lui Caragea.

Cunoscută este și frumusețea, dar și desfrînata purtare a fiului al doilea al acestui Domnitor, a lui Beizadea Costache Caragea, cel care băgase gróza în toate casele boeresci, unde numai scia că se răsfață vre-o cocónă frumoasă.

Domnița Ralu și Beizadea Costache își încadrau de preferință frumusețea lor în haine de atlas alb. Ca tot-deauna, colórea preferită la Curte ajunse în 1816 colórea la modă. Lipscanii nu pridideau să aducă din streinătate *atlasuri, ripsuri și croazele albe*.

Póte că colórea albă ajunse colórea favorită a țilei prin împrejurarea restuaratiunii regalității în Franța. Drapelul alb filfiia la Paris, în urma intrării acolo a lui Ludovic al XVIII-lea, și frumoșele marchise și contese arboraseră și ele în costumul lor colórea regalității. La Bucuresci, unde triumful regalității în Franța este serbat ca un triumf al Rusiei, Caragea nu întîrzie a se crede în drept și el în calitatea sa de Domnitor de a decretă colórea albă ca *față*, adecă colóre rezervată Domnitorului și familiei sale. Cu bună sémă la acésta a fost împins Caragea și de solicitările Domniței Ralu și ale frumosului Beizadea Costache, cu care se întreceau în haine de atlas alb tinerele și tinerii *evgheniști*. Iată decretul prin care Caragea, la 12 Ianuarie 1817, ordonă, ca nimeni din boerime sau neguțătorime să nu mai cuteze a purtă haine cu *față albă*, acéstă față rezervând-o pentru Domnitor și familia sa :

Iw Ion Gheorghe Caragza Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoe.

Cinstit și credincios boerul al Domniei-Mele dumné-ta Vel Postelnic, fiind-că *atlasul cel alb și fețele albe* de giubele i binișuri i de alte haine, ce se îmblănesc (fie măcar de ori-ce materie) este o *față* dată spre *purtare numai obrazelor cărora le vor fi încredințate Domnii și oblăduiri de noróde*, spre deosebire de către cei supuși ai lor, iată dar și Domnia-Mea le poprim cu totul de a nu le purtă nimeni altul atlasurile albe, însă întru nici un fel de haină. Iar din alte albe materii numai în giubele i binișuri i alte haine ce se îmblănesc, decât numai Luminăția lor Beizadelele și Domnițele. De aceea și poruncim dumi-tale, să o faci cunoscută acéstă poruncă a Domniei-Mele către obștea dumné-lor boerilor mari și mici, ca să fie următorii întocmai de acum înainte, căci la ori-ce cine, verii parte bărbătéscă, sau femeéscă, se va găsi purtând ast-fel de haină din cele de mai sus arătate, să *scie că se va rumpe și se va sfărîmă*. Care acéstă poruncă, spre a fi scitută și de obștea

neguțătorilor, s'a făcut osebit pitac al Domniei-Mele către dumné-lui Vel Cămăraș, spre a o publicarisî prin starostea za neguțătorî. Tolco. — 1817 Ianuarie 12.

(Originalul se află la Bibl. Urechiă din Galați.)

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Acest decret nu împedică pe unele semețe boeróice, ale căror bărbați făceau opozițiune Domnitorului, de a sfidă pe Caragea, continuând de a purtă haine de colórea oprită. Cu deosebire familia Filipescu, nu de mult intrată în luptă înverșunată contra lui Caragea, dă exemplu de nesupunere la decretul Domnesc de sus. Frumósa Vornicésă Tarsița Filipescu cuteză a trece chiar pe sub ferestrele Palatului Domnesc, mândru îmbrăcată într'un salup de atlas alb, îmblănit cu samur!

Domnița Ralu denunță faptul lui Caragea. Mare scandal la Curte.

Domnitorul infuriat dă un noŭ pitac, la 21 Ianuarie 1817, în următórea coprindere:

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.

Cinstit și credincios boerule Domniei-Mele dumné-ta Vel Agă! După ce atâtea zile sunt trecute de când, după Domnescile Nóstre pitace, s'a publicarisit aici în politie, pentru *atlasurile cele albe* de a nu fi volnic nimeni să pórte nici un fel de haină dintr'acéstă materie (bez Luminăția lor Beizadelele și Domnițele) și nu rămâne nici o îndoélă că și cei mai proști aŭ aflat până acum acéstă poruncă a Domniei-Mele și aŭ înțeles, ne cum trépta boeréscă. Dintre carî numai *Vornicésa Tarsița Filipésca* s'a arétat *neghióbă, neînțelegetóre și nebăgătóre de sémă* Domnescii Nóstre porunci, în cât a îndrăsnit nu numai a purtă asupra-și salup de atlas alb, ci încă a și trece cu acest fel de haine, fără cătuși de puțină sfiélă, pe la Domnésca Nóstră Curte. De aceea dar, ca să-mi cunóscă ființa și să înțelégă ce este porunca stăpînirii, iată cu strășnicie poruncim dumi-tale, ca atât dumné-ta însuți să privighezi, cât și zapcii agiescî într'adins să orînduescî de a se înconjură prin politie și veri-unde pe drum vei găsî, orî dumné-ta, orî zapcii dumi-tale, pe acéstă făr' de rușine și făr' de sfiélă feme, cu acel salup purtându-l, numai decăt luându-i-l din spinare și fărîmându-i-l bucăți, să-l aducă așă rupt înainte Domniei-Mele. — 1817 Ianuarie 21.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt. (1)

(1) Pitacul către dumné-lui Vel Cămărașul, pentru *nizamul portului de atlas alb, haine i alte fețe*.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Cinstite și credincios boerule al Domniei-Mele dumné-ta Vel Cămărașe, fiind-că atlasul cel alb și fețele albe de giubele i binișurî i alte haine ce se îmblănesc (fie măcar de ori-ce materie) este o față dată spre purtare numai obrazelor cărora le vor fi încredințate Domnii și oblăduiri de noróde, spre deosebire de către cei supuși ai lor, iată dar și Domnia-Mea le poprim cu totul de a nu purtă nimeni altul atla-

Pecat că nu am putut află, dacă cocóna Tarsița a mai cutezat să trecă cu călésca deschisă prin podul Mogoșoei, pe la Curtea Domnescă, care venia în curtea actualului club al «Junimeî».

Tabelul societății sub Ioan G. Caragea este făcut. Am adus sub ocheana lectorului, rînd pe rînd, pe țeran, pe oștean, pe Domnitorul cu familia lui, pe boerime, pe cler, pe neguțătorime, bresle, industriași, sudiiți streini. Desconsolant tabel al timpului de acum mai puțin un secol!

«La noi e putred mărul!»

Dar nu eră perdută buna, rodnică sēmîntă din mărul putred.

Sēmîntă bună eră puțină, dar eră!

Eră în acel curent cultural, născut în școlele din Oltenia și chiar din tótă țera, care pregătesce venirea lui Lazar din Ardeal și apoi continuă după el impulsivitatea dată.

Eră în acea mână de omeni, cari se substituie, și după și, vechei și coruptei oligarchii boeresci.

Eră în acei câți-vă bărbați cari, deosebindu-se de ceta boerescă, încep a iubi limba străbunilor, limba românescă, o cultivă, o îmbogățesc cu lucrări, precum erau Văcărescii, Goleșcii, Dionisie Ecclesiasticul, Zilot Românul (Fănuță).

Eră în acea țerănime care, peste Olt, dete nascere Pandurilor, răsculați în 1815 și 1816, cari în 1821 aveau să urmeze lui Tudor Vladimirescu.

Eră în acei puținii boeri, cari începuseră a vedé limpede în situațiunea țerii față cu puternica Rusie. Cu tóte triumfurile mari ale politicei lui Alexandru I al Rusiei; cu tótă a-tot-puternicia Consulului rusesc din Bucuresci, se găsiau încă câți-vă români, boeri patrioți,

---

surî albe, însă întru nici un fel de haină, iar din alte materii albe numai giubele i binișuri i alte haine ce se îmblănesc, decât numai Luminăția Lor Beizadelele i Domnițele. De aceea și poruncim dumi-tale, ca prin starostea de neguțători să o faci cunoscută această poruncă a Domniei-Mele către tóte treptele neguțătoresci de aici, din politie până la cel mai mic, spre a fi întocmai următori de acum înainte, căci la ori-care veri, parte bărbătescă sau femeescă se va găsi purtând acest fel de haină, să scie că după ce se va rumpe și se va sfărîmă, se va și pedepsi purtătorul ei, care această poruncă, spre a fi sciuță și de către obștea boerilor, s'aun făcut osebit pitac al Domniei-Mele către dumné-lui Vel Postelnicul, spre a o publicarisi, și către acésta să o faci dumné-ta cunoscută și către cinstitele consulaturî, ca să se deă acest nizam și către toți sudiiții ce se vor fi aflând aicea; tolco pisah gpd. — 1817 Ianuarie 10.

(Pecetea gpd.)

carî nu tremuraû de frica colosului nordic. Aceia aveau conștiință de naționalitatea lor și idealul lor este acel al naționaliștilor de astăzi. (1)

(1) Un boer oltean Iancu Sefendache nu s'a sfiit de a *bate* până la sânge slugi insolente de ale Consulului rusesc, în o împrejurare ce se pôte vedé în anexatele aci acte. Negreșit Vodă pedepsi pe Sefendache, dar nu fără a reprobă și el insolenta servitorilor Consulului rusesc.

În Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscolie.

Pentru netrebnicele fapte ce se arată mai jos urmate de acest Iancul Sefendache, spre înțeleptirea lui și pilda altor netrebnici asemenea lui, volnicim pe sluga Domniei Mele . . . . . spătăresc, ca luându-l de aici să-l ducă surghiun la mânăstirea Znagovul, unde poruncim Sfinției Tale năstavnicule al numitei mânăstiri, să-l ții în pază înăuntrul mânăstirii și fără de al doilea poruncă a Domniei-Mele slobod să nu fie, iar orînduitului mumbașir să i se deă adeverință de primire. — 1816 Martie 30.

(Pecetea gpd.)

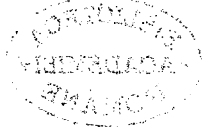
Vel Logofët.

Prea Înălțate Dómne,

După arătarea ce a făcut-o cinstitul Consulat al Rusiei, că la ȕi'ntăiû a următorului Martie, Miercuri la patru césuri din nópte, vătaful Iancul Sefendache cu ómenii casei sale, bágând în curtea sa trei ómenî ai cinstitului Consulat, i-au bătut fórte rău, cerënd *satisfatíone* și Spătăria, din luminată porunca Înălțimii Tale, făcënd scumpă cercetare pricinei, nu lipsii a face arătare, că din tacirurile celor ce sciaû începutul cum și sfirșitul, s'a facut cunoscut, că pricina s'a urmat într'acestași chip:

Vătaful Iancul se află în séra aceea la paharnicul Manolache Hrisoscoleu, cumnatu-sěu, ce șede alături cu dînsul, unde împreună cu alți mosafiri jucând cărți, unul din mosafiri și-a trâmîs sluga a-î aduce de acasă un ciubuc; peste puțin a venit sluga cu capul spart și plin de sânge, spuind că trei ómenî îmbrăcați nemșesce, întilnindu-l pe drum, au vrut să-i ieă ciubucul și, el nesupuindu-se, l-au bătut și i-au spart capul. Sefendache a trâmîs câți-vă feciori din curtea cumnatu-sěu să vađa ce ómenî sunt aceia, pe cari și găsindu-i s'au apucat de s'au bătut în pod, apoi biruind pe ómenii Consulatului, cu brânci i-au bágat în curtea lui Sefendache, au încuiat porțile și au început iarăși să-i bată; luând de scire Sefendache a mers și însuși acolo și a poruncit ómenilor sěi de i-au mai bătut cu ciomege și arme, ridicând și chiar însuși arma asupra-le și i-au legat, între cari fiind și doi curieri împărătesci s'au vėđut bātuți fórte rău cu capetele sparte și mânil rănite; într'acéstă undă, luând de scire și curtea cinstitului Consulat pentru cele urmate a alergat la Sefendache câți-vă din ómenii Consulatului și găsind porțile închise au návălit cu zor înăuntru, au luat pe cei bātuți și legați și negăsind pe Sefendache i-au spart ușile caselor și ferestrele. Dice Sefendache, că i-au iagmaladisit casa, luându-i-se multe lucruri, iar el de frică fugit fiind, nu scie ce s'a mai făcut.

Deci măcar de s'au și bătut slugile lui Sefendache cu acei sudiiți între dînși, dar Sefendache mergënd în curtea lui eră dator să potoléscă gălcéva, iar nu să

Pe când «Adelfia» (1) grecilor ridică în taină, la Iași, drapelul *eteriei*, la care aderă — tot în secret — și Ion G. Caragea și Calimach, dejă cu câțiva ani înainte, se organizase la Buda o asociațiune culturală (1795), urmărind scopul de a tipări *cărți românesce* «*vestiri filosofice și moralicesce*», închinată inimilor celor iubitoare de muze filosofice. Acastă asociațiune nu putea să nu aibă ore-care înriurire și în Principate. Propunându-și să publice și «*Istoria Românilor*» și stând în relațiune cu puținii bărbați mai culți din Principate, neîndoios că năzuința acestei asociațiuni pregătesce nascerea, în 1815, a celei-l-alte asociațiuni culturale, compusă de femei române, în Buda-Pesta. Când 33 de femei române și-au pus inima și activitatea lor să adune fonduri în favórea școlilor române, eră un semn cert că Românismul avea să ėsă triumfător.

Nu într'o singură di renasce consciința națională! Tudor Vladimirescu este personificarea unui curent național, care l-au sporit din di în di isvóre multiple, cari de și făr' de nume, nu sunt mai puțin reale, și cari adesea țșniau din stâncile Carpatine, luându-și obârșia dincolo de munți.

---

poruncescă a-î mai bate și să-i lege, cum mai virtos să aridice și arma asupra-le și însemnând numai ce ómeni erau aceia, urmă, ca orî atunci sau pe urmă să-și facă davagelícul seú unde se cuvine; de aceea dar pentru invitarea ce a făcut gálcevii și pentru aridicarea armelor, se găsesce cu cale, de se va binevoi și de către Înălțimea Ta, a se trămite Iancul la vre-o mânăstire pentru înțeleptirea lui și pilda altora; dar și cinstitul Consulat să binevoescă a-și dojeni ómenii seú pentru năvălirea și prada ce au făcut casei numitului Sefendache, și din lucruri câte se vor află la dînșii în pěr, să se îndatoreze a le dă, și câte vor mai lipsi, dovedindu-se și acelea luate de dînșii, asemenea să se îndatoreze a le dă; iar hotărîrea rêmâne a se face de către Înălțimea Ta. — 1816 Martie 3.

Vel Spătar.

Cod. LXXXII, pag. 327.

(1) La 1 August 1815, neguțatorii greci din Iași și cu unii din pămînteni prea de bun neam boeri și prea cinstiți neguțatori ce vor voi a se aședă într'acastă a noastră frație, au socotit, că se cuvine să întemeze aceste împreună (Adelfatul), plătind o taxă anuală. Metropolitul Veniamin și cu Episcopul Gherasim de la Roman întăresce statutele asociațiunii. *Adelfatul* avea ca scop mărturisit: ajutorarea la bółă cu doctorii și măritare de fete șarace, asistarea tuturor fraților la immormintare, și scopul ascuns eră: idealul independenței. Taxa eră de 15—25 lei pe an. Cei cari făceau dietă erău invitați a lăsă și la *Adelfat*. Administrațiunea eră în mânila a doi epitropi aleși de frați.

CAP. VII.

După fuga lui Caragea. Interegn la Munteni.

A doua zi după fuga lui Caragea «*boerii țării rumânesce*», cum se intitulează ei în actele oficiale, luând administrațiunea țării cu oarecare energie, se preocupă de cestiunea urgentă: cum vor pute ține buna ordine în țară și în Bucuresci, fiind lipsită țera de oștire? Singură Oltenia păstrase resturile desființatei oștiri în neastîmpărații pandurii de acolo. Ce brumă de oște mai eră în Bucuresci o luase cu dînsul Caragea la plecare. Eră témă boerilor, ca nu cum-vă la întorcerea oștirii ce însoțise pe Caragea, să se apuce de jăfuit și de prădat în trecerea lor. Nevoiți sunt decî boerii țării, ca la 30 Septemvrie 1818, să scrie Divanului de la Craiova «să ne proftaxiți dumné-vóstră 150 de pandurii din cei cari se află în părțile locului, însă ómeni vrednici și cu tótă rînduála lor, dânduli-se poruncă la drum să vie cu orînduélă, fără de a face niscai-vă jafuri sau zulumuri locuitorilor și până într'o sêptémână îi așteptăm negreșit». Boerii cari semnază acest pitac sunt, pe lângă Metropolitul Nectarie: Gr. Brâncoveanu Vel Vistier, Dumitrașcu Racoviță, Istrati Crețulescu, C. Bălăceanu, Gr. Filipescu, Iordache Slătineanu, G. Filipescu și I. Știrbei. Acești boeri justifică cererea lor de pandurii Olteni, pe motivul că «pandurii ce s'aũ aflat aici la Bucuresci, unii aũ murit, alții s'aũ împrăștiat și aũ rămas prea puțini». (1)

În acéstă zi de 30 Septemvrie, boerii țării însărcinéză pe Serdarul Mitru și pe Buluc-Bașa Sotir, ca luând 20 de neferi să mērgă pe drumul Cămpinei, ca să împedice Arnăuții, cari aũ însoțit pe Caragea în fugă de a face jafuri la întorcerea lor și să-i aducă la Bucuresci.

(1) *Cod. LXXXVII, fila 95 v.*

1818 Septemvrie 30. S'a făcut carte prin care se orînduesce Sērdarul Mitru și Buluc-Bașa Sotir, să iea 20 de neferi și să mērgă pe drumul Cămpinei ca să întîmpine pe arnăuții ce se întorc, cari s'aũ dus cu Domnul ce afugit, să-i ieă împreună cu ei să-i aducă aici pe la locurile lor, nelăsându-i să se abată prin sate a face vre-o supērare locuitorilor, însă urmarea să le fie cu mijloc blând, a nu face vre-o pricină necuviinciosă.

Noi boerii Țării-Rumânesce.

Cinstiți dumné-vóstră boeri Divaniți, fiind-că pandurii ce s'aũ aflat aici pentru următoarele trebii ale țării, unii aũ murit, alții s'aũ împrăștiat și aũ rămas prea pu-

În chiar ziua fugii lui Caragea, *boerii țerii*, precum vedurăm, trimit arzul lor către Pörtă și în același moment rînduesc pe Stolnicul Iordache Tufeanu, vechil de Ispravnic de Curte, ca să îngrijescă de tot rămasul în Curte după Domnul Caragea, să nu se hrăpescă, ori să se strice. Tufecci-Bașa, Deli-Bașa și Căpitanul de Nemți sunt ordonați de a stă la ordinul lui Tufeanu pentru paza lucrurilor rămase (1)

Consulul rusesc care eră înțeles cu Caragea, de nu *cumpărat* de el, pune însuși pecețile Consulatului la Curtea Domnăscă și cere apoi de la Divan să se rînduască un boer, ca împreună cu un om al Consulatului «să facă catagrafie de toate lucrurile până la cel mai mic ale Măriei-Sale Domnului I. Caragea Voevodul, prin Comișie, prin Pitărie, i ale Cămării și ale cuhniei și de toate». Aceste lucruri să stea în păstrarea tot acelor ce au fost orînduiți. Catagrafia se va face în două exemplare, unul pentru Consulat și altul pentru Divan. (2)

Asemenea catagrafiere eră cu atât mai de lipsă, că la Divan se primiră numeroase jălbi, că au să ieă bani de la ómenii lui Ioan Vodă Caragea «pentru alișverișul ce au avut cu dînșii». Boerii rînduesc pe biv Vel Logofet Fotache Știrbei și pe «fratele Vel Vornic Constantin Dudescul, să cerceteze aceste davale și să raporteze». (3)

Agenția Austriacă încă reclamă unele sume de la Beizadea Costache Caragea și alți Greci în favórea unui sudit al ei. Boerii răspund că totă averea fostului Domn și a Beizadelelor și a Postelnicului a fost

---

țină, cu cari nefiind de ajuns a se săvîrși cele trebuincioase trebă ale țerii, să ne proftaxiți dumné-vóstră 150 panduri din cei cari se află în părțile locului, însă ómeni vrednici și cu totă orînduēla lor, dânduli-se poruncă, ca la drum să vie cu orînduēlă, făr' de a face niscare-vă jafuri, sau zulumuri locuitorilor și până într'o săptămână îi așteptăm negreșit. — 1818 Septemvrie 30.

Nictarie Mitropolit, Grigorie Brâncoveanu Vel Vistier, Dumitrașcu Racovița, Istrate Crețulescu, Constantin Bălăceanu, Grigorie Filipescu, Iordache Slătineanu, Gheorghe Filipescu, Ioan Știrbei.

Cod. LXXXVII, fila 95 v.

(1) S'a orînduit Stolnicul Iordache Tufeanu prin pitac, vechil de Ispravnic de Curte, ca să îngrijescă a nu se hrăpi sau a se strică ce-vași din Curtea Domnăscă, că însuși va fi răspundător, la care s'a poruncit Tufecci-bașai și Deli-bașai, să deă ajutor cu arnăuții ce vor fi trebuincioși pentru pază, cum și căpitanului de Nemți să deă ascultare.

Cod. LXXXVII, fila 29.

(2) *Cod. LXXXVII, fila 96.*

(3) *Cod. LXXXVII, fila 46 v.*

sevestrată de Consulul rusesc. Acum boerii aşteptă să vină deslegare de la Pórtă, ce este de făcut cu averea. (1)

La 2 Noemvrie 1818, prin Starostele de neguţători şi cu aprobarea Consulului rusesc, se vînd prin licitaţiune caretele, butcele, caii şi hamurile lui Caragea, «carî se strică, orî aduc cheltuélă»; banii să se trămită la Divan. (2)

(1) *Către cînstîta chesaro-crăiască Aghenţie.*

Nota cînstitei Aghenţii de la 29 ale acestei lunî s'a primit împreună şi cu jalba suditului austriacesc Ferent Carlovici ce ni s'a trămis, prin care cere banii ce ăice că are să ieă din datorie de la luminatul Beizdadeă Costache Caragea, i de la Postelnicul Gheorghe Vlangari, şi cere împlinire din cele rêmase aici ale Luminăţiei-Sale Beizdadeă, i a Luminăţiei-Sale Domniţei Ralu Caragea şi a dumné-lui Postelnicului Vlangari; rêspondem cînstitei Aghenţii, că îndată după fugirea Domnului s'a arêtat cînstitul Consulat al Rosiei cu cerere, de le-a făcut fertpot tôte rêmasurele Domnului şi ale boerilor greci, şi făcêndu-se catagrafie cu om şi din partea cînstitului Consulat, am scris la prea Inalta Pórtă de unde aşteptăm rêspons, atunci se va arêta şi el cu cererea acêsta. — 1818 Octomvrie 31.

Grigorie Brâncoveanu, Grigorie Ghica, Barbu Văcărescu, Istrate Creţulescu Vel Logofêt.

Cod. LXXXVII, fila 95.

(2) Noi boerii otcârmuitori ai Țării-Românesci. Dumné-ta Staroste de neguţători, fiind-că între lucrurile Domniei-Sale Ioan Vodă Caragea, ce aū rêmas aici şi s'aū secestrarisit de către Excelenţa sa Ghegeneral-Consul al Rosiei, sunt şi câte-vă carete i butci şi cai cu hamurile lor, carile unele pătîmese stricăciune, iar altele pricinuesc cheltuélă, de aceea dar, prin seirea şi primirea şi a Excelenţei sale Ghegeneral-Consul al Rosiei s'a găsit cu cale a se vinde, şi poruncim dumi-tale ca, cerênd acele carete butci i cai şi hamuri de la dumné-lui Stolnicul Iordache Tufeanu, epistatul Isprăvniciei de Curte, să le vinđi prin mezat, după orînduélă, şi banii ce se vor strînge din vîndarea lor, să-î trămiţi la Divan, dimpreună cu catastih curat de preţul ce a prins fieş-care lucru, ca să se facă urmarea cea cuviinciosă, spre a sta adecă în păstrare depoziton. — 1818 Noemvrie 2.

Iosif Argeş, Grigorie Brâncoveanu, Barbu Văcărescu, Istrate Creţulescu Vel Logofêt.

Cod. LXXXVII, fila 102 v.

*Pitac la Starostea de neguţători ca făr' de zăbavă să împlinéscă
banii de la cei ce aū cumpêrat lucruri de ale Domnului Caragea şi Domniţei
Ralu şi să-î aducă la Divan.*

Noi Caimacamii Țării-Românesci. Dumné-ta Staroste za neguţători, cu tôte că prin pitacele Divanului ce ți s'aū dat pentru vîndarea prin mezat a lucrurilor Domnesci ale Măriei-Sale Ioan Vodă Caragea şi ale Luminăţiei Sale Domniţei Ralu Caragea, ți s'a poruncit ca banii ce se vor strînge din vîndarea acelor lucruri să-î aduci la Divan împreună şi cu catastih de tôte lucrurile, arêtător şi de preţul ce a prins

Se ieau dispozițiuni și pentru păstrarea și apărarea rămasului în casa Domniței Ralu. Cu privigherea acesteia este numit, la 7 Octomvrie 1818, Paharnicul Nicolae Trăsnea. (1)

La 3 Octomvrie, Al. Filipescu este însărcinat ca împreună cu Consulatul rusesc să facă catagrafia averilor boerilor, cari s'aũ dus cu Vodă: Postelnicul Vlăhuț, Banul Arghirovulo și Postelnicul Mavrocordat.

Averea catagrafiată se va lăsa în păstrarea celor ce le-a avut până aci.

Mai greu eră de a împedecă încercările celor rēi, tot-deauna gata să profite de interegne pentru a jăfuĩ. In nóptea de 1 Octomvrie 1818, străjile din centrul orașului aũ găsit foc dat anume într'un loc dosnic, într'un pod de foișor «nise borfe înfășurate și aprinse, care de nu se pridideă, putea să se întindă și să facă mare vătămare și pagubă obștescă». *Boerii Țerii-Rumânesci*, la 2 Octomvrie, rinduesc paznici la tóte locurile îmbulzite și dosnice, «ca să fie cu privighere la asemenea rele urmări». Tot odată se vestesce prin telali, că de la un cēs de nópte înainte nimeni nu are voie să âmble pe strade fără felinar, fie măcar de orĩ-ce tréptă și de orĩ-ce protecțiune, sub pedépsă de arestare imediată și de «certarea cea cuviinciosă, ca pentru învinovățire de nesupunere». Boerii cer tot-odată Consulilor austriac și rusesc, să vestescă acēsta supușilor lor. (2)

Tot în interesul siguranței orașului, în aceeași ȝi de 3 Octomvrie 1818, boerii opresc portul de arme fără de specială învoire. Nici chiar ómenii boerilor din Divan n'aũ voie să porțe arme, fără de a avē la mână teșcherea de recunóscere și învoire. (3)

Asemenea dispozițiune se comunică și Spătarului cu referință la neferi, la 11 Octomvrie: «Fratelui Spătar, — fiind-că de către noi s'a dat poruncă tuturor ogécurilor, ca nimeni din neferi să nu porțe

---

fieș-care lucru, dar iată și acum de iznóvă îți poruncim, ca făr' de zăbavă împlinind banii după la toți cei ce aũ cumpērat acele lucruri, să-ĩ aduci aici la Divan, dimpreună și cu catastih arētător, precum s'a ȝis mai sus, ca să stea depoziton până la buna venire a Măriei-Sale prea Înălțatului nostru Domn, și să se plătescă creditorilor ce se vor dovedĩ că aũ a luã după hotărērea ce se va da; să nu te îndrăznescĩ însă a da cui-vași măcar o parã dintr'acești bani făr' de porunca Divanului, căci îți veĩ plăti însuși din casa dumi-tale. — 1818 Septemvrie 21.

Grigorie Brâncoveanu, Grigorie Ghica, Barbu Văcărescu, Istrate Crețulescu, Constantin Bălăceanu, Iordache Slătineanu, Ioan Știrbei, Gheorghe Suțu, Nicolae Clucer. *Cod. LXXXVII, fila 115.*

(1) *Cod. LXXXVII, fila 99 v.*

(2) *Cod. LXXXVII, fila. 96.*

(3) *Cod. LXXXVII, fila 45.*

arme, fără numai nóptea, când âmbă spre străjuirea politiei, să aibă fie-care câte o sopa a mână, iar zabiții lor să pórte numai câte un iatagan. De aceea dar scriem dumi-tale, ca pe de o parte să publicarisescă în tot poporul Spătăriei prin telal, ca și neferii ce sunt pe la curțile boerescă să nu aibă voie a mai purtă arme, decât numai câte un iatagan Aga-turnagi, Ibrahim și Baș Bešliagasi, iar alții ce obicei-nuesc a purtă arme, nimenea să nu fie volnic de acum înainte a mai âmbă înarmat cu orî-ce fel de armă; iar cari se va arêtă după aceea în potrivă următorii are a se pedepsî; iar pe de alta să dai poruncă și tuturor zabiților și ómenilor Spătăriei, ca asupra acestui nizam să aibă a urmă în tocmă, precum obicei-nuiă și în vremea oblăduirii Domniei. 1818 Octomvrie 12. — (Asemenea s'a mai scris și la Vel Aga).

Acî se cade să amintim cutezătórea năvălire a 12 inși înarmați contra gardei, care la finele lui Septemvrie 1818 ducea la Ocna Telega 15 osîndiți. Intre aceia erau și 6 din pandurii cei cari luaseră parte la ultima răsmeriță. Numai pe aceștia i-a scos din mâinile gardei cei 12 ómeni năvălitori lângă Ploesci, iar pe cei-lalți 9 i-au lăsat neatinși, de aú putut fi duși la pedépsa lor la Ocnă. Este și aci o nouă dovadă, că mișcarea ante-grécă isbucnită în Oltenia nu eră terminată cu răspândirea pandurilor și că ea încă ferbea într'ascuns, pregătind mișcarea de la 1821. (1)

Temându-se de vre-o încercare de spargere a pușcării, Divanul,

(1) *Noi boerii Țării-Rumânesci.*

Cinstite dumné-ta frate Vel Spătare, fiind-că dumné-lui Epistatul Armășiei ne-a făcut arêtare, că de la 17 ale trecutului Septemvrie pornindu-se la osînda Ocnelor Slănicul și Telega lude 15 vinovați, hotărîți într'aceiași osîndă de Domnia-Sa Ioan Vodă Caragea, cu patru Armășei de pază, băgați avându-i pe vinovați în cătuși și în lanțuri, astăzi la patru ale următorului Octomvrie s'au întors înapoi unii dintr'acei Armășei cu vestire, că la mergerea lor conăcind la marginea Ploescilor la un han al dumné-lui Paharnicului Bălăceanu, peste nópte i-au călcat 12 inși înarmați, în silă cu bătăi le-au luat din mâni pe cei de mai jos arêtați lude 6 vinovați, iar cu cei-lalți 9 lude ducându-se Armășei la Ocnă i-a teslimatisit acolo și a adus și adeverință a Cămărășiilor, după orînduélă, aducând osebit spre a lor îndreptare și adeverință de la hangiu, precum s'a urmat pricina. De aceea dar scriem dumi-tale, să dai strașnică poruncă polcovnicilor și căpitanilor din sud Saac și din sud Buzeu, ca să cerceteze cu scumpătate pentru mai jos numiții vinovați, și veri-unde se vor dovedî, prinđendu-i, în bună pază să se trimiță aici prin dumné-lor Ispravnicii județului. —1818 Octomvrie 4.

Costandie Buzeu, Istrate Crețulescu, Constantin Bălăceanu, Mihalache Manu, Barbu Văcărescu, Ioan Știrbei, Alexandru Ghica.

Cod. LXXXVII, fila 98.

pe de o parte, la 7 Octomvrie, ordonă lui biv Vel Serdar Petrache să mērgă la pușcărie, să facă grabnic catagrafie de toți arestații, cu arătarea vinei și de unde sunt și de când se află închiși? și ordonă să fie bine păziți, să nu scape nici unul, iar pe de altă parte boerii țerii rînduiesc pe Buluc-Bașa Sotir cu ómenii lui a fi de pază la pușcărie, nelipsit ziua și nóptea, a nu se *cacerdisi*, sau a scăpa vre-un vinovat.

Tot în interesul asigurării pușcăriei, boerii Țerii-Românesci numesc epistat de Armaș mare pe Vornicul Gr. Filipescu (1).

La 9 Octomvrie 1818, boerii Țerii-Românesci dau volnicie lui *Arhon Vel Aga*, că «pentru mai bună orînduélă și nizam al tîrgului, spre ferire de tóte cele rele și neplăcute, spre odihna tuturor de obște, cari se cere de la dumné-ta trebuința este, ca și cei ce se află sub epistă-sia dumi-tale, să fie ómenii la cari dumné-ta vei da credință; de aceea prin acest pitac se dá dumi-tale slobodenie, ca să-î și schimbî pe carele vei cunósce că este nedestoinic și să puî alții vrednici, începēnd de la Căpitanul de dorobanți, până la cel mai mic, căci la orî-ce cusur se va întîmplă, dumné-ta ai să fii rēspunđător.» (2)

Și de paza județelor se îngrijesc boerii țerii. Prin județe zabiții și neferii lor, în loc de a străjui mai vîrtos pentru neguțătorii turci, să nu-î lase, dacă n'aũ teșcherele în regulă, s'aũ apucat de cer taxe, «*cât pot rupe*» de la carele ce merg orî cu vin, orî cu rachiũ, cu zaherele, cu măciniș, etc. Se ieaũ câte unul până la 2½ lei. (3)

Neferii se duc și pe la mori și prin sate, ba și pe la tîrguri de prelevă asemenea abusive venituri, de la orî-ce vîndări, ca nisce ai doi-lea vameși.

«*Noi boerii Țerii-Românesci*» ordonă Ispravnicilor să opréscă asemenea abusuri «dîn tótă vîrtutea». De o cam dată să cheme pe zabitul județului «să-î arétați că v'a venit strașnică poruncă, ca nu numai ei să se feréscă, ci nici pe ómenii lui să nu-î îngăduéscă a face cât de puțin jaf locuitorilor, mulțumindu-se pe lefile ce aũ» sub pedépsa de destituire și restituire a jafului și de isgonire din țéră, trimitēndu-se, pentru a pune mâna pe culpabil, om de la Turnagi-baș-beșlégă.

Boerii Țerii-Românesci se adunaũ într'o cameră la Curtea Domnέscă.

(1) *Cod. LXXXVII, fila 98 v.*

(2) *Cod. LXXXVII, fila 94.*

(3) Documentul întrebuintézá chiar vorba *lei* în loc de *taleri*.

Noi boerii Țerii-Românesci.

Dumné-vóstră boerilor Ispravnici ot sud . . . . . vē facem în scire, că la auđul nostru a venit, cum că zabiții și neferii lor ce se află prin județe pentru străjuire

Ce puțin luxosă erà această cancelarie a boerilor otcârmuitoři țării! (1)

Administrațiunea acestor boeri se mărginî la puțin, din cauza ne-siguranței în care erau de cele ce se vor întîmplă, când Pórta n'ar aprobă administrațiunea lor în urma fugei Domnitorului. Ca act mai de valóre din timpul acestei administrațiuni, cităm numai oprirea exportului cerealelor și a articolelor de îndestulare publică ale Constan-

și paza nizamului, mai vîrtos pentru neguțătorii turei sau alții, cari făr' de căpătâiu se va întîmplă a ámblă prin județe, ca să-i cerceteze după orînduélă, să le ieă séma, și la cei ce vor fi umblând cu tréba neguțătoriei și cu cărți pe la mîni, acelora să le înlesnescă a le fi mergerea și petrecerea lor cu liniște și nebîntuiți de către ori-cine, iar pe cei făr' de căpătâiu să-i poprěscă sau să-i întórcă înapoi la locul lor, pentru a cărora slujbă își au și léfa lor cea orînduită, și din jálbile unora altora ne-am plioforisit, că zabiții sau neferii lor păzesc drumurile de ieau parale cât pot rupe de la carele ce merg ori cu vinuri, ori cu rachiuri, ori cu zaherele, ori cu măciniș, ori cu sare, și altele, întîndendu-se a luă de la unii câte un leu de bute, de la alții mai mult și până la taleri 2 și jumătate, se duc și pe la mori de ieă și de pe la carele ce sunt cu măciniș, se îndrăznesc de merg și pe la tîrguri i prin sate, făcënd asemenea urmări de ieau de la vinđările ce fac, ori de la vite sau de la altele, făcëndu-se al doilea vameș, care acésta nefiind suferită la auđul nostru, într'adins vė poruncim, ca cu tot dinadinsul și cu strășnicie să vė siliți din tótă vîrtutea a depărtă acest reu catahrisis, ce de la o vreme încóce au început zabiții și neferii lor a face și acum de o cam-dată să chemați pe zabitul județului, să-i aréțați că v'a venit strașnică poruncă, nu numai el să se ferěscă, ci nici pe ómenii lui să nu îngăduescă a face cât de puțin jaf locuitorilor, mulțumindu-se pe lefile ce au, căci nu numai va fi lipsit din slujbă și altă dată nu se va mai învrednicî, ci încă va întórcé jaful înapoi și se va și isgoni de aici din țeră; după care cu luare aminte cercetând, pe care îl veți găsi că nici după acésta iarăși nu s'a părăsit, cu grabnice însciințări ca să se trămiță mumbașiri de aici cu om de la dumné-lui Turnagi-baș-beșlégă, ca să-l pue a întórcé jafurile înapoi și pe acela să-l aducă aici, ca să-și ieă căđuta pedépsă și să se și izgonescă din pămîntul țării; și de primirea acestei porunci să avem însciințare.— 1818 Octomvrie 15.

Cod. LXXXVII, fila. 100.

(1) Boerii ordonă Ispravnicului de Curte «să puî ca să lipescă ferestrele cu hâr-tie la odaia, unde ne strîngem noi, și osebit să se deă poruncă coșarilor a mătură atât acel coș cât și alte coșuri, unde se vor fi făcënd focuri, și la odaia, unde ne strîngem noi, să se facă rînduélă a da câte un foc la sobă în fie-care diminěță, ca la vremea cea cuvenită să fie odaia caldă și mîne să fie gata, fiind-că acolo avem să ne strîngem.— 1818 Octomvrie 9.

Semnați: Constandie Buzeu, Greg. Brâncoveanu Vel Vistier, Barbu Văcărescu, Istrate Crețulescu Vel Logofet, Gr. Filipescu, Iordache Slătineanu, Ioan Știrbei Vel Vornic, Alexandru Ghica.

Cod. LXXXVII, pag. 93 verso.

tinopolei. Prin asemenea prohibițiune, boerii administratori sperau a-și face mână bună la Pórtă. (1)

O altă dispozițiune interesază apărarea orașului de incendiū. Iată acest pitac al boerilor țării:

Noi boerii țării poruncim lui Arhon Aga, fiind-că acum la începerea frigului, făcând ómenii focuri mai cu prisos prin case pentru încălțit și în neingrijire séra, din nemăturatul coșurilor se întâmplă focuri, de aceea scriem dumi-tale, ca să pui pristav a strigă prin tîrg, cât și dumné-ta să dai nizam cu tótă strășnicia a-și drege coșurile bine, a le mătură adese, făcând rinduélă și înlesnire și pentru coșari a merge și ei de sine-și pe la tóte casele, cum și cei ce vor vré a cere coșari să scie unde să-i găsescă, iar právăliași toți de obște, după vechiul obiceiú, să aibă câte o putină cu apă și câte o cange. Să dai nizam și la Agie a fi tulumbele drese bine, a fi do-nite i topóre și cange, după obiceiul vechiú, ca la vremea de trebuință să se pótă întâmpinà réul. — 1818 Octomvrie 7.

Nectarie Mitropolit, Greg. Brâncov. Vel Vistier, Mih. Manu, Const. Bălăceanu, Ioan Știrbei.

Asemenea la Spătar. (2)

O altă dispozițiune, din 15 Octomvrie 1818, prohibi jocul de curea: «s'aú isvodit nisce ómení cu joc de curea, năprástóce, i popice, de înșală pe locuitorii cei proști . . .» s'aú mai dat și înainte porunci de oprire . . . acum boerii ordonă ca, prinđendu-í pe acești înșelători, să-i trămíță la marele Spătar. In aceștiași sens boerii ordonă și lui Aga și Spătarului. (3)

(1) In 7 Octomvrie 1818 se opresce exportarea de cereale. «Să opriți a nu mai trece peste granițe un bob de grăunțe zahereá măcar, gríú, orz, meíú, porumb, sub strașnica pedépsă.» Asemenea a oprit exportul de vite orí ce fel «bez oile sudíilor, cari le aduc pentru hrană aici în țeră.»

Asemenea e prohibit exportul seului, untului, brânzei, cașcavalului, cerviceí, mierei și altele, ce sunt din zaheréua Țarigradului, după vechiul obiceiú, fiind poprite a se exportă.

Cod. LXXXVII, fila 99 v.

(2) Cod LXXXVII, fila 99.

(3) Noi boerii Țerii-Rumânesci.

Dumné-vóstră boerilor Ispravnicí ot sud . . . . . vé facem în scire, că a venit la auđul nostru, cum că prin județe i pe la tîrguri s'aú isvodit nisce ómení cu joc de curea, năpirstóce i popice, de înșală pe locuitorii cei proști, luându-le banii ce aú, care acésta fiind cunoscută de față, că este curată înșelătorie și neprimită la auđul stăpínirii, aú fost date și mai nainte porunci domnescé, ca să fie opriți și zătieniți orí-cine de la nisce urmări ca acestea; poruncim dumné-vóstră, ca orí unde se vor ivi unii ca aceștia, prinđendu-í, cu bună pază să-i trămíteți la duminé-lui Vel Spătarul, și de primirea acesteí porunci să avem însciințare. — 1818 Octomvrie 15.

Cod. LXXXVII, fila 99 v.

Grijilivi de nesupărarea locuitorilor țării, boerii adresază, în 6 Octomvrie 1818, o circulară către Ispravnică, ordonându-le să împedecce abusurile la perceperea vinăriciului. (1)

Agenția austriacă încă a voit a profită de stabilirea guvernului boerilor, ca să obțină ridicarea taxelor în plus puse peste cei 3%, vama la exportul porcilor, constituindu-se din aceste taxe—cum s'a vădūt—un venit al Dómnei lui Caragea. Boerii răspunseră Agenției, ca să aștepte noua Domnie, ca să se *corespondarisescă* cu ea în această prinvță. (2)

(1) *Noi boerii Țării-Rumănesci.*

Dumné-vóstră boerilor Ispravnică ot sud . . . . . vă facem în scire, că din jălbile ce s'aú dat, ne-am înscințat cum că taxildarii și slujbașii vinăriceri, ce se află acum prin județe, nelăsându-se de lâcomia lor, care de la o vreme încóce a început de fac, nu numai nu păzesc orînduēla ponturilor cu care aú cumpărat, de a urmă cu măsuratul vinurilor i împlinirea banilor după obiceiul vechiú, ci încă cu feluri de mijlóce umblând a face încărcături locuitorilor, îi prelungesc cu măsuratul după ce gătesc, îi prelungesc și cu luatul banilor, până cheltuesc vinul, ca să aibă cuvint în urmă că aú avut vin mai mult și să nu pótă cel năpăstuit a dovedí dreptul; pe lângă care aú făcut irat și slobozenia bușilor, luând cât voesc, încă se îndrăznesc de supără cu luare de baní și pe unii din boeri i pe privileghiași cu pricina slobozeniei bușilor, care acésta nefiind suferită la auđul nostru, poruncim dumné-vóstră, să dați nizam vinăricerilor cu tótă strășnicia a se urmă și a se păzi ponturile în tocmăi spre a nu încărcă pe locuitori cu cât de pușin, ci cum se va găti vinul de cules, îndată să măsuró și să priméscă și plata vinăriciului fără de prelungire, și după ce va plăti vinăriciul, cu răvaș de plată să fie slobod fieș-care a-și duce vinul unde va vré, ne îndrășnind a cere osebită plată pentru slobozenia bușilor de la cei ce plătesc vinăriciul, iar de la privileghiași carí vor vré a scóte vinurile mai nainte până nu trece cotul, să ieă numai patru parale de răvaș ce va da pentru tóte bușile, iar cel ce va scóte bușile după ce trece cotul, de la acela să nu ieă nimic, ne avénd trebuință nici de răvaș, și vinăriciul după vechiul obiceiú să ieă sfirșit până la 15 zile ale lunei lui Noemvrie, ne lăsând la prelungire, cum aú urmat în alși aní, de nu aú lipsit vinăricerii din județ mai în tot anul, ca să pótă face năpăstuirí și încărcături locuitorilor, căci la ori-ce catahrisis se va face, însuși dumné-vóstră vă veși învinováți a plăti din casele dumné-vóstră acel catahrisis și vă veși lipsi și din Ispravnicie, ci dar cum poruncim în tocmăi să fiți următori, și de primire să avem înscințare. — 1818 Octomvrie 6.

Cod. LXXXVII, fila 97 v.

(2) *Către chesaro-crăiasca Aghenție.*

Cu cinste am primit nota cinstitei Aghenții, scrisă de la 15 ale următorului Octomvrie și cuprinđetőre, că în domnia numai acésta de acum trecută a Domnului Ioan Caragea, s'a fost orînduit asupra negoțului de rímători de a se luă po taleri patru de pereche cu nume de avaet, spre a fi slobodí a trece înăuntru, în vreme

Administrațiunea boerilor țării ține până la 20 Octomvrie 1818. De sigur că dificultatea ce erà de a se adunà toți boerii, i-a îndemnat să alégă dintre dînșii un număr mai mic. Aceștia ieau titulatura de «*Noi boerii otcârmuitorî*» și se recunosc *aleși de totă obștea boerimeî*. (1) Noua administrațiune constată, că de la fuga lui Caragea a încetat căutarea proceselor înaintea Divanului Veliților boeri, deși pe tóte dillele se ivesc jãlbî pentru feluri de pricinî. De aceea boerii ocârmuitorî scriu Divanului, la 22 Octomvrie 1818: «Să începeți fără de altă zăbavă a vă adunà la locul cel orînduit și a căută pricinile de judecãși ale norodului, împlinind întru acésta datoria dumné-vóstră ca sub Domnie. Tot odată Vel Logofët de Țera-de-sus să deà pitac și la departamenturî, să caute pricinile de judecată ale norodului ce se orînduesc la acele departamenturî, fără de contenire.» (2)

ce rîmătorii din vechime au fost slobodî a se negoția în țera Nemțescă, plătindu-se numai vama trecétorei la sută trei și osebit în cele 5 județe ot peste Olt se mai plătia de perechea de rîmătorî parale opt ale Căimăcâmiei Craiovei și parale patru ale Ispravnicatului din partea locului, pe unde-î trecea, cerënd cinstita Aghenție, ca să dăm poruncă de a încetă acéstă luare de avaet, adecă po taleri 4 de perechea de rîmătorî, ci să se ieà numai cea obicînuită vamă trei la sută, cum și paralele ce din vechime sunt obicînuite a se luà în cele 5 județe ot peste Olt, precum mai sus se arată, la care și nu lipsim a răspunde cinstitei Aghenții, că căutând în condicile Divanului, s'a găsit răspuns făcut din vremea Domnului Caragea la asemenea cerere ce a fost făcut cinstita Aghenție, după care scoțendu-se copie, se trimite a se vedé, și fiind-că pentru acest avaet este dată hotărîre Domnéscă, după care se vede adaos pentru ceea-ce se urmà mai dinainte, va fi însă îngăduitore cinstita Aghenție, până când se va orînduî Domnia într'acéstă țéră, și atunci se va corespondarisî cu Domnia nouă pentru acéstă madeà. — 1818 Octomvrie 3.

Grigorie Brâncoveanu, Grigorie Ghica, Barbu Văcărescu, Istrate Crețulescu Vel Logofët.

Cod. LXXXVII, fila 95.

(1) Dumné-lor boerii pe noi ne-au ales și ne-au rugat cei mai jos iscãliți să fim ocârmuitorii țării, spre a puté curge trebile cu bună orînduélă, să nu se facă cel mai mic cusur între tóte. Iată dar printr'acéstă carte vă inșciințăm și vă vestim, că de astăzi înainte până când se va arétă Domn stăpînitor, iscãliturele nóstre aveți să le ascultați, să le păziți și ceea-ce vi se va serie de către noi să urmați în tocmai și de primire să avem inșciințare. — 1818 Octomvrie 20.

Nectarie Mitropolit, Grigorie Brâncoveanu, Grig. Ghica, Barbu Văcărescu, Istrate Crețulescu.

Acest pitac e adresat la toți ispravnicii de județe, la Spătar, la Aga și la tóte departamenturile.

Cod. LXXXVII, pag. 94 v.

(2) *Noi boerii otcârmuitorî Țerei-Rumânescă.*

Cinstiți dumné-vóstră fraților veliți boeri, fiind-că de la lipsirea Domniei-Sale Ioan

Boerii ocârmuitori ai Țerei-Rumânesce sunt, pe lângă Nectarie Metropolitul, (1) cei următori: Gr. Brâncoveanu, Gr. Ghica, Barbu Văcărescu și Istrate Crețulescu. Ei scriu, tot la 22 Octomvrie 1818, și departamenturilor prin Vel Logofetul de Țera-de-Sus, ca și acestea să urmeze regulat cu judecățile. Marele Hatman al Divanului este înscințat despre acesta, ca să îngrijescă «a se împlini datoriile zapclicurilor Hătmăniei asupra pricinelor de judecăți în tocmai după aceeași orînduélă ce se urmă până în ziua lipsei Domnului de aici».

O altă dispozițiune luată de noua administrațiune fu prohibițiunea dată, la 1 Noemvrie 1818, de import de vinuri și rachiuri streine. Boerii ocârmuitori întemeiază prohibițiunea pe necesitatea de a protege cultura viilor din țeră, cari au ajuns a fi părăsite din cauza concurenței streine, ceea-ce aduce și pagubă țerii prin scăderea dării vinăriciului. (2)

Vodă Caragea și până acum au conținut din întâmplare căutarea pricinelor de judecăți la Divanul dumné-vóstră și pe toate țiile se ivesc jălbi pentru feluri de pricină, ce urmăză a se căută și a se cercetă de judecătoriale pămîntului; de aceea dar, ca nici ipotesiarii să nu pěrđă aici căți sunt de afară, făcend grele cheltueli cu prelungirea vremii, nici cei de aici să nu steă zălogiți și răbdători de dreptul lor, din pricina amortirii judecătoriale, când mai virtos și datorie avem de a îngriji pentru a obștei bună petrecere și pentru cea în parte îndestulare a fieș-căruia de dreptul seú, poftim pe dumné-vóstră, ca să începeți fără de altă zăbavă a vé adună la locul cel orînduit și a căută pricinile de judecăți ale norodului și împlinind întru acesta datorie dumné-vóstră întocmai, după mijlocul și orînduélă ce se urmă și până la lipsirea Domnului de aici, de care poftim și pe dumné-ta Vel Logofete de Țera-de-Sus, ca și pe la departamenturi să se facă pitace din partea Logofetiei, ca să caute pricinile de judecăți ale norodului, ce se orînduesc la acele departamenturi, fără de conținere. — 1818 Octomvrie 22.

Nictarie Mitropolit, Grigorie Brâncoveanu, Grigorie Ghica, Barbu Văcărescu, Istrate Crețulescu.

Cod. LXXXVII, fila 101 v.

(1) În multe pitace în locul Metropolitului Nectarie semnază Iosif Argeșul.

(2) *Noș boerii otcârmuitori ai Țeră-Rumânesce.*

Dumné-vóstră boerilor Ispravnici ot sud . . . . . Vē facem în scire că, pentru vinurile i rachiurile din țera Turcésca, cum și holerca din țera Leșască, prin hrisóve domnesci sunt oprite a nu veni aici în țeră nici de cum, iar cel ce va îndrăzni să aducă, să se ieă controbont, dar fiind-că păzitorii de pe la margini i căpitanii și cei orînduiți cu slujba Căminăritului, cu feluri de mijloce, pentru interes al lor, slobod vinurile și rachiurile de vin în țeră neconținut, din care pricină se batalisesc vinurile și rachiurile țerii și după vremea scumpetei tuturor lucrurilor și a muncitorilor au ajuns a-și părăsi ómenii viile, încă alții le-au și părăsit și din vreme în vreme și viile și alișveriușul acesta merge spre cădere, ci fiind-că

Tot odată în 7 Noemvrie 1818, boerii ocârmuitori ordonă fraților boeri din Divanul Craiovei, să nu fie îngăduiți taxildarii și slujbașii vinăriciului din Oltenia de a comite abusuri. (1)

dintr'acésta este mare simțitoare pagubă la plata vinăriciului, și acestea neputându-le suferi, iată vă poruncim, să dați nizam cu tot felul de strășnicie păzitorilor de margini, ca să nu lase nici cum a veni vinuri și rachiuri streine în pământul țerii, nici cu cărțile Căminarului, nici cu alte cărți în parte, măcar ale cui va fi, ca să se pótă cheltui cel pămintesc; de altă parte să cercetați cu amăruntul în tot județul și unde veți găsi vinuri sau rachiuri streine să le popriți și în grabă să însciințați al cui este și prin al cui mijloc de slobozenie l-au trecut? ca să luați de la noi poruncă cum să urmați. — 1818 Noemvrie 1.

Asemenea pitac s'a făcut și către dumné-lui Vel Spătarul, ca să scrie la căpitanii marginilor a face paza acésta cu tótă strășnicia.

Cod. LXXXVII, fila 102.

(1) *Noi boerii ocârmuitori ai Țerii-Rumănesci.*

Cinstiții dumné-vóstă frați boeri divaniți ot Craiova sănătate. S'a primit cartea dumné-vóstră, ce ați trimis de la trecutul Octomvrie 31, răspuns la cartea noastră pentru a nu fi îngăduiți taxildarii i slujbașii de vinăriciu ai acelor cinci județe să ieă mai mult decât 5 bani de vadră, după ponturile Domnesci ce li s'au dat la mână și s'au văduț cele cuprindătoare, că capzimanul acestui huzmet a arătat aci la cinstitul Divan cinci cărți ale dumné-lui Postelnicului Mavroordat către boerii Ispravnicii ai județelor, ca să aibă voie taxildarii a face încărcătură la țece două, după care cărți s'au și dat acésta voie, să se împlinescă și că până acum la cele mai multe locuri s'a isprăvit și măsuratul și luatul banilor, răspundem dumné-vóstră că încă de la 6 ale trecutului Octomvrie, după fugirea Domnului, s'a poruncit dumné-lor Ispravnicilor județelor, precum și dumné-vóstră s'a însciințat că peste cuprinderea ponturilor Domnesci ce li s'au dat taxildarilor la mână, să nu-i îngăduescă a lua mai mult cu nici un fel de pricinuire, că la ori-ce catahrisis se va face, dumné-lor se vor îndatoră la plată, care porunci prin dumné-vóstră s'au trimis și asemenea s'a mai poruncit dumné-lor și prin al doilea cărți, ce s'au trimis în urmă, iar după cuprinderea celor scrise în cartea dumné-vóstră ce ne trimiteți, se înțelege că n'au urmat dumné-lor Ispravnicii celor de mai nainte poruncite de la 6 Octomvrie, ei împotriva au dat voie taxildarilor și slujbașilor, de au luat vinăriciul cu încărcătură de la locuitori, lucru cu totul supărător și nesuferit; de aceea scriem dumné-vóstră, ca pe taxildarii i slujbașii, ce vor fi apucat de au împlinit vinăriciul cu încărcătură și se vor fi aflând și până acum acolo, să-i puneți a întorce acea încărcătură nedreptă înapoi locuitorilor, spre a rămâne plata vinăriciului câte cinci bani de vadră după ponturi, iar unde nu se va fi aflând taxildarul și slujbașii și vor fi lipsind, să puneți dumné-vóstră a întorce pe la locuitori ceea-ce se va fi luat mai mult de însuși Ispravnicii, ca pe nisce în potrivă următorii poruncilor ce li s'au trimis, cum și celor ce nu vor fi apucat până acum a plăti, mai multă supărare în plata vinăriciului să nu li se facă, decât numai câte 5 bani de la vadră, drepti i pârpar după ponturi, fără decât de puțină încărcătură, și cărțile acelea ale dumné-lui Vel Postelnicului, ca nisce netrebuinciose,

O ultimă dispozițiune a guvernului «*boerilor otcârmuitoari*» fu de a scrie Vorn. Obștirilor de a presentă sémă de starea Cutiei milelor și listă de săracii, cari primesc lefi de acolo și cari se jăluiesc, că nici n'au primit ajutóarele hotăríte. (1)

Cu numai o đi înainte de intrarea Caimacamilor la serviciu, Consulul rusesc împinge pe boerii otcârmuitoari să ieă unele dispozițiuni de asigurare a banilor ce *generalul Varlam* pretindeă că are a primi de la unii tovaroși ce au avut el la ținerea poștelor sub Muscali.

Varlam nu încetéză, cu ajutorul Muscalilor, a exauri în Visteria țerii! De astă-dată Boerii refusă să deă o soluțiune, rezervând-o Domnului celui nou și până atunci ei se mărginesc a cere de la datornicii

---

luându-se de la mânilor lor, să ni se trimiță în plic, și de urmare să avem însciințare. — 1818 Noemvrie 7.

Iosif Argeș, Grigorie Brâncoveanu, Grigorie Ghica, Barbu Văcărescu, Istrate Crețulescu Vel Logofăt.

Cod. LXXXVII, fila 103.

(1) *Noi boerii otcârmuitoari ai Țerii-Rumânesce.*

Cinstite dumné-ta frate vel Vornice al obștirilor, te insciințăm, că pe tóte đilele neconținut ne vin multe jălbii de la săracele văduve ce au lefi de la Cutia milosteniei, plângându-se că nu li se dau lefile cele orinduite, đicând unele, că de câte patru-cinci luni, altele de câte 6—7 luni nu li s'au dat, din care pricină se află lipsite de ajutorul hranei vieții lor; mirare avem de acésta, în vreme ce scim, că Cutiei milosteniilor i s'au făcut iraturi îndestule și încă, ca să se curețe de datoriile vechi și ca să nu lipsescă lefile săracilor pe acest an, nici să se vinđă iratul făr' de vreme cu scăđemint, s'a dat voie de s'a și împrumutat Cutia milosteniei; ci că să scim în ce stare se află Cutia, și să chibzuim ca să nu lipsescă lefile săracilor celor vrednici de milă, mai virtos că și socotéla Cutiei este de multă vreme neîncheiată, și strigare săracilor celor ce au să ieă lefi silindu-ne a da un carar de îndreptare, scriem dumi-tale, ca să faci tótă socotéla Cutiei milosteniei, de când s'a încheiat socotéla, unde să aréți tot iratul cel vechiu i cel nou i din altele madele, din ori-ce anume câți bani au intrat de s'a făcut irat al Cutiei milosteniei și ce rămășiță mai are Cutia a luă pe acest următor an? osebit să aréți și tóte lefile ce au fost de a se da până la încheerea socotelii și de atunci câte au mai prostisit cu pitace Domnescei, i suma fieș-cârui, să aréți iarăși anume cei ce au să mai ieă în urmă, pe care și pe câte luni nu li s'au dat? care aceste să ni se aréte cu bună deslușire și cu înțelegere; să ni se facă și o fóe osebită de toți cei ce se află la lefi, cu suma banilor ce au să ieă și să ni se aducă făr' de zăbavă, spre a pune în orînduélă pentru cei ce au să ieă lefi, căci nu putem suferi supărările ce pe tóte đilele apururea ne fac cei ce au să ieă lefi. — 1818 Noemvrie 7.

Iosif Argeș, Grigorie Brâncoveanu, Grigorie Ghica, Barbu Văcărescu, Istrate Crețulescu.

Cod. LXXXVII, fila 103 v.

lui Varlam chezașia, că vor fi aici la regularea afacerii de către Domnitor. (1)

Până la 12 Noemvrie 1818 dăinuî noua formă de administrațiune a boerilor ocârmuitoři, când apoi administrațiunea trecu în mânilor Căimăcămiei orînduite de noul Domn.

Inainte de a termina Istoria domniei lui Caragea al țerii rumănesci, vom mai adăogi aci unele documente referitoare la însăși familia acestui Domn. Mai dau aci; — ca *addenda*, o mică notiță, rămasă neintercalată la locul cuvenit, despre Dómna Elena Caragea și despre creațiunea unui apanaj al ei în 1815.

Noi boerii otcârmuitoři ai Țerii-Rumănesci.

Dumné-vóstră Ispravnicilor ai poștilor, fiind-că Excelenția sa Gheneral Varlaam a făcut arétare în scris către Excelenția sa Gheneral Consul al Rusiei, cum că are a luă o sumă de bani de la un Panaghi ot Vâlcea i Ioan Trandafir, cusur din sferaturile vămii lét 1817, care, fiind că au parte în tovărășia poștelor, cere a i se ferportarisii partea lor de bani ce au a luă dintr'acéstă tovărășie, ei fiind-că pentru acéstă pricină vèdum anaforaua streinelor pricinii, lét 1816 Noemvrie 28, prin care îndatoréză pe pîrîții a plăti Excelenței Sale Gheneralului Varlaam banii ce-i cere de la dînșii, de aceea poruncim dumné-vóstră, ca să popriți banii ce vor fi avënd pîrîții a luă din tovărășia poștelor, până când se va da săvîrșirea pricinii prin hotărîre Domnescă și atunci se va da cui se vor cuveni. — 1818 Noemvrie 11.

Iosif Argeș, Grigorie Brâncoveanu, Grigorie Ghica, Barbu Văcărescu, Istrato Crețulescu.

Cod. LXXXVII, fila 104 v.

Noi boerii otcârmuitoři ai Țerii-Rumănesci.

Cinstite dumné-ta Vel Hatmane al Divanului, fiind-că Excelenția Sa Gheneral Constantin Varlaam a făcut arétare în scris către cinstitul Gheneral Consulat al Rusiei, cum că în lét 1811, avënd cumpérate vămile din tótă țera, doi dintre cumpărători ce au luat de la Excelenția Sa vămile pe județe, i-au rămas datorii din sferaturi, însă un Panaghi ot Vâlcea, cumpărătorul județului Olt, taleri 6.873 bani 71 și un Ioniță Trandafil, cumpărătorul vămii Ploescilor, taleri 673 bani 90, pentru care s'au și judecat cu pîrîții în let 1816, la Departamentul streinelor pricinii, și și-au aflat dreptatea prin anaforaua ce s'a făcut; ei fiind-că acéstă pricină, are a se hotărî de Domnie, scriem dumi-tale ca, aducënd pe pîrîți, să-i îndatorezi ca să-și dea chezași siguri ca, ori-când vor fi ceruți, să se afle aici, ca să stea față la judecată. — 1818 Noemvrie 11.

Iosif Argeș, Grigorie Brâncoveanu, Grigorie Ghica, Barbu Văcărescu, Istrato Crețulescu.

Cod. LXXXVII, fila 104 v.

Dómna Elena I. Caragea erà o femeie demnă de soțul ei: economă și rîvnitoare de avere. În favórea cassettei ei particulare, Caragea dá ca irat al ei: taxa la exportul de vite și o dare specială de export la porcî, câte 2 talerî de rîmător, afară de vama cea orînduită după ponturî și catalogul vămilor, și afară de câte 8 parale, preste Olt, de un rîmător ale Caimacamului de Craiova și câte 4 parale ale Ispravnicilor respectivî. (1) Preste acest irat de 2 talerî de porc, Caragea, în

(1) Écă actul relativ :

Trei cărți la sud Mehedinți pentru iratul Măriei-Sale Dómnei, de la vitele mari.

Zemli Vlahscoie. Fiind-că unele din iraturile Luminatei Dómnei, cele ce s'aú aflat și pentru obștescul folos ridicat încă din anul trecut, am întocmit în locul acelora irat, ca de la fieș-care rîmător ce va eși din țéră preste hotar să deà câte talerî 2 de un rîmător, afară din vama cea orînduită după ponturî i catalogul vămilor, carî aú să o deà, iar preste acestea numai în județele ot preste Olt ce vor scóte rîmătorî prin schelele județelor să deà și câte parale opt de un rîmător ale Căimăcămiei și câte patru parale ale Ispravnicilor, care acea orînduélă are a se păzi întocmai, dar nefiind cu îndestulare iratul acesta, în locul iratului ce lipsesce, am mai adăogat și alt irat, adecă să ieà și de la vitele mari tinere de hrană ce se va da voie a eși din țéră numai în județele ot preste Olt și numai în țera Turcescă peste hotar, însă de un cal po talerî patru, de un bivol po talerî trei i de un boú iarăși po talerî trei, și de o vacă po talerî doi, carî acești banî să aibă a-i răspunde neguțătorîi cei ce vor trece vitele, afară din vama cea orînduită, precum ponturile și catalógele vămilor cuprind i afară din avaelul Căimăcămiei care l-am orînduit Domnia-Mea, să fie po parale 60 de la tótă felurimea acestor vite mari ce se arată; așijderea să aibă a luà și parale 10 de tótă vita mare, și pentru cel orînduit de aici și încarcăt cu acéstă trébă, iar cu mai mult să nu se supere; drept aceea s'a dat acéstă carte a Domniei-Mele lui ... ce s'a orînduit la schele...ot sud...ca să aibă volnicie cu acéstă carte a Domniei-Mele a strînge și a luà acest venit, după cum mai sus se cuprinde, pentru care poruncim Domnia-Mea și dumi-tale, cinstite și credincios boerule al Domniei-Mele Caimacamule al Craiovei, i dumné-vóstră Ispravnicilor ai județului, să-i dați ajutorul cel cuviincios orînduitului acestuia spre a puté strînge și a luà acest irat, că de se va întimplă vre-un cheder din pricina neajutorului dumné-vóstră, aveți a răspunde. Poruncim Domnia-Mea și voué Căpitanilor de margine ca, fără teșcheréua numitului de mai sus, să nu vé îndrăsnîți a lăsà măcar o vită să trecă în acea parte, ca să nu se păgubescă huzmetul, iar cel ce va urmà în potrivă se va supune a implinî și a plăti de la însuși tot avaelul, precum mai sus se arată. I saam receh gpd.—1815 Martie 8.

Cod. LXXV, fila 118 v.

1816, April 1. S'aú dat cărți cumpărătorului huzmetului Măriei-Sale Dómnei, la eșirea vitelor din țéră.

Cladova
Vatoși
Negotinu

} O carte la Mehedinți pentru vite mari.

Martie 1815, mai adaogă o taxă de export de vite din Oltenia în Turcia și anume de câte patru taleri de cal, 3 taleri de bivol și de un boū și de câte 2 taleri de o vacă, preste vama cea orînduită și afară de avaețul Caimacamului (câte 60 parale de tot felul de vită mare) și afară de câte 10 parale de fie-ce vită, percepute spre remunerarea perceptorului.

CAP. XI.

*Moldova la 1812. Scarlat Calimach. — Avenirea la tron. —
Intrarea la Iași.*

În ziua chiar în care, în August 1807, Rusia semnă inutilul armistițiu cu Pôrta Otomană, după insistența Impăratului Napoleon I, Scarlat Calimach anunță lui Talleyrand, că Pôrta l-a reîntegrat la Domnia

Birza-Palanga	}	O carte la Mehedinți pentru vite mari.
Calafatul		
Ciuperceii		
Lomu	}	O carte la sud Dolj asemenea.
Rahova		
Arceru-Palanca		
Celeiul	}	Romanați o carte asemenea.
Izlaz		

Opt cărți pentru trecătoarea rîmătorilor la țera Nemțescă către Vătașii de plaiū Rușava, plaiul Muntelui sud Mehedinți.

Vilcanul i trecerea Novacilor, Gorj.

Cozia i trecerea la Orez, Vilcea.

Căneni i trecerea la Aref, Argeș.

Dragoslavele, plaiul Dîmboviței sud Muscel.

Câmpina, plaiul Prahovei sud Prahova.

Schela Văleni ce intră în vama Buzău-Telégenu sud. Saac.

12 cărți către Căpitanii de margine la Dunăre, tot pentru rîmători.

1 Slam-Rîmnic.

1 Buzău.

1 Ialomița.

1 Ilfov.

1 Vlașca.

2 Teleorman.

1 Olt.

1 Romanați.

1 Dolj.

1 Mehedinți.

Cod. LXXV, fila 155.

Moldovei. Calimach nu găsiă destul de pompóse titluri de dat Impăratului Francesilor pentru asemenea succes al politiceii lui. (1)

Cele urmate după acel faimos și inutil armistițiū le-am arătat făcând istoria Domniei lui Caragea la Munteni. Vădu-tu-s'a din acele, cum tot atât de inutilă, cât și armistițiul, a eșit numirea din nouă a lui Scarlat Calimach prin protecțiunea lui Napoleon, la tronul Moldovei, în 1807. Acéstă numire nu aveă să fie o realitate decât după încheerea păcii de la Bucuresci din 1812. De astă dată Scarlat Calimach nu va avé să mulțămescă pentru tron lui Napoleon, ci Rusiei. După ce Cutuzoff făcū prizonier pe Calimach la Rusciuc, unde se află cu óstea turcescă, Calimach avū ocașiune să lege relațiuni mai de aprópe cu Muscali, în timpul exilului său în Rusia. Neîndoios că Talleyrand nu vedū cu ochi rēi avenirea la tronul Moldovei a lui Scarlat Calimach, ținend sēmă de vechile lui relațiuni cu reprezentantul Franciei din Constantinopole. Dar acéstă bună opiniune a lui Talleyrand, ori a lui Napoleon, despre noul Domn al Moldovei, nu va fi de lungă durată.

Care este data exactă a numirii lui Scarlat Calimach la tronul Moldovei?

Bătrânul Drăghici nu ține sēmă de data numirii lui Scarlat Calimach la Constantinopole, ci numai de aceea a sosirii lui la Iași. Acéstă sosire în capitala Moldovei a noului Domnitor a fost, după Drăghici, prin postul Crăciunului. (2)

Dionisie Fotino, din contra, dă numai data numirii la Constantinopole a lui Scarlat Calimach ca Domn al Moldovei. Acéstă dată, după cronnicarul grec, fu acea de 24 August. (3)

Acéstă dată a lui Fotino o conservă și Laurian, în istoria sa. (4)

Un document publicat în colecțiunea Hurmuzaki (supl. II, pag. 73) pune numirea la Constantinopole a noului Domn la 4 Septembrie, ceea ce se apropie de data lui Fotino, adecă de 24 August, după calendarul nostru, deși cu o și mai înainte, la 23 August.

D-l Xenopol aduce mai întâiū data lui Drăghici «*prin postul Crăciunului*», și apoi, în notă, amintesce data după Hurmuzaki, fără să se pronunțe între amēdouē.

Ce avem de đis despre acéstă dată noi înși-ne?

«*Gazeta de Francfort*» publică în 1812 o corespondență din Bucu-

(1) Veđi Hurmuzaki, *Documente*, vol. II, supl. I, pag. 450.

(2) *Istoria Moldovei*, Iași 1857, tom. II, pag. 92.

(3) Tom. III, pag. 126.

(4) *Istoria Romānilor*, Bucuresci 1873, pag. 576.

rescî, cu data de 7/19 Septemvrie, prin care se spune, că un tătar sosit la Bucurescî ieri (decî la 6 Septemvrie) a adus scirea numirii lui Scarlat Calimach ca Domn al Moldovei.

Urměză de aci că numirea la Constantinopole nu este în tot casul anterioară zilei de 24 August, căci tătarul, până la 6 Septembre, a avut timp să ajungă la Bucurescî. (1)

«*Moniteur Universel*» are o corespondență din capitala munteană, din 2/14 Octomvrie 1812, în care i se spune că: «Le prince Scarlat Kalimachy, nommé hospodar de Moldavie, se trouve *toujours* ici. Il ne doit pas tarder à prendre possession....» (2)

Decî la 2 Octomvrie, adecă 26 Septemvrie, stilul nostru, Scarlat Calimach se află la Bucurescî și dōră nu de puține zile, de ore-ce corespondența Monitorului frances dicea, că el «se trouve *toujours* ici».

De altmintrelea prezența la Bucurescî a Domnului Moldovei o atestă și un act de la Domnitorul Caragea, un pitac prin care regulază plata unor cheltueli făcute cu găzduirea aceluia. (3)

Din cauză că ôstea rusescă se retrase cu întârziere din Moldova și că autoritățile muscălesci nu se retrăseseră din țeră, Domnitorul Calimach va adăstă mai mult timp în Țera-Muntenescă.

Nota lui Andréossy, ministrul Franciei de la Constantinopole, adresată Ducelui de Bassano la Paris, cu data de 9 Septemvrie 1812, confirmă și ea pe deplin data numirii lui Calimach la tron, între 4—6 Septemvrie 1812. (4)

Inainte de sosirea sa în Iași, acolo vine, în calitate de Caimacam al seū, cunoscutul Negre, cam pe la finea lui Septemvrie după stilul nostru.

Când sosit-a decî la Iași noul Domnitor? *Moniteur Universel* de la 1 Ianuarie 1813 ne răspunde la întrebare. Intrarea noului Domn în capitala Moldovei în mod solemn nu se face chiar în ziua sosirii, dar sosirea acēsta este sigură la 7 (19) Noemvrie.

Data de 7 Noemvrie este decî în neconcordanță cu afirmațiunea lui Drăghici, că Domnitorul cel nou a sosit în postul Crăciunului. Numai dacă ținem sēmă că Domnitorii sosiți de la Constantinopole nu intrau imediat în Capitală, ci poposau la mănăstire la Galata, până ce li se pregătiă intrarea solemnă în oraș, numai atunci putem să ajungem

(1) «*Moniteur Universel*» frances, No. 288 de la 14 Octomvrie 1812, reproduce corespondența din G. de Francfort,

(2) *Moniteur Universel*, No. 300, Luni, 26 Octōbre 1812.

(3) Veđi la Domnia lui Caragea, cap. despre finance.

(4) Hurmuzaki, supl. I, vol. II, pag. 731.

Veđi ce am đis la Istoria Domniei lui Ioan Caragea, despre acēstași întrebare

aproximativ la începutul postului Crăciunului. (1) Dar, în realitate, Calimach nu-și face intrarea solemnă în Iași decât mult mai târziu. Acesta se documentează prin descrierea alaiului solemnei intrări întimplute la 7 Februarie 1813, descriere ce o găsim în *Moniteur Universel*. Iată această descriere: «Principele Scarlat Calimach, noul hospodar al Moldovei, și-a făcut ieri dimineță intrarea solemnă în orașul nostru. A fost miruit în biserica Sf. Nicolae, de Episcopii acolo adunați, și a depus jurământul de a guvernă după legi. Principele a încălecat apoi și, având cuca pe cap, a cutreerat orașul, precedat de mai multe mii de persoane, cari formau alaiul lui, ca să se ducă la palatul său, unde adunase pe boeri și pe celelalte autorități să-și sărute mâna, și a primit jurămintele lor de fidelitate. Când Domnitorul intră în oraș, se pōrtă înaintea lui trei cođi de cal, pentru că Domnitorul Moldovei are rangul de Pașă cu trei cođi. Sēra orașul fu iluminat, atât din cauza acestei solemnități, cât și în onōrea luării sfintelor orașe Meca și Medina». (2)

Acum, după ce am lămurit pe cât posibil data venirii în Iași a Domnitorului, se presintă o altă întrebare: fost-a Scarlat Calimach la Constantinopole, să primescă personalmente investitura?

După «*Moniteur Universel*» se vede, că Domnitorul a așteptat la București să-și vină actele de investitură. Corespondența oficialului frances ȝice că: «trimisul marelui Senior, rînduit pe lângă Divanul Moldovei, a plecat dejă din Constantinopole, ca să *ducă* pālăria (cuca) Domnitorului». (3)

Este deci probabil, că Scarlat Calimach, după ce a fost eliberat din Rusia, nu s'a mai dus pe la Constantinopole, ci și-a așteptat investitura la București.

Dacă el eră la Constantinopole, când a fost numit, nu eră nevoie să i se *trimiță* cuca și tuiurile, precum resultă din însăși corespondența mai sus amintită a jurnalului oficial frances. Tōte corespondențele diplomaților din Constantinopole vorbesc de recepțiunea lui Caragea la Sultanul, dar nu amintesc de una a lui Scarlat Calimach. Singură nota lui von Werther către regele Prusiei, amintesc de Kalimachy, dar, din cuprinsul vorbelor în care face mențiunea, nu resultă că Ca-

(1) *Moniteur Universel*, de la 1 Ianuarie 1813, spune că Domnitorul «*est descendu dans un couvent du Faubourg*».

Corespondentul jurnalului se înșelă, căci mânăstirea Galata, unde descindeau Domnitorii, este afară din Iași.

(2) *Moniteur Universel*, No. 75, 16 Martie 1813.

(3) *Moniteur Universel*, 1 Ianuarie 1813.

limach erà și el în Constantinople, la data de 10 Septembrie 1812 stil nou. Din contră, la data de 14/26 Octombrie, von Werther arată că la 8/20 a fost primit numai Caragea în audiență solemnă la Sultanul și mai adăogă, că Muscalii au încredințat Guvernul Țării-Muntenesci lui Arghiropulo, și că «Guvernul Moldovei va fi fost încredințat în același timp gospodarului său. principele Calimach».

Este probabil, că Scarlat Calimach, după sfatul și îndemnul Muscalilor, nu s'a dus la Constantinople.

CAP. XII.

Despre Domnia lui Sc. Calimach după documente.

Judecata istoricilor noștri asupra Domniei lui Scarlat Calimach în Moldova este, în genere, favorabilă.

Din cercetarea actelor — mare parte inedite — din Domnia acestui român grecisat, rezultă că el se deosebește de contemporanul său Ioan Caragea de la Munteni, căci n'a făcut din îmbogățire scop principal al său.

Să cercetăm seria de documente, repet, cele mai multe inedite, în ordinea în care am luat deprinderea de a le aduce la fie-ce Domnie.

Administrațiunea.

Nu avem de notat vre-o schimbare în organizațiunea administrativă a Moldovei între anii 1812—1819. Ceî câte doi ispravnicî continuă în județe. (1) La Botoșani continuă *Vornicul*. Asemenea există Vornicia Vrancei. La Putna în Galați aflăm pîrcălabi. La Iași există, ca și la București, nu numai un Agă, ci și un Vel Vornic al poliției. La 1 De-

(1) Ca și în trecut se întîmplă adesea conflicte de atribuțiuni între acești doi ispravnicî. Așa urmă unul între cei doi ispravnicî de la Roman.

Unul nu va să scie de al doilea, care s'a jăluit. Domnitorul, în 1813 August 28, scrie «pentru că neunirea între dumné-lor pricinuesce numai asupriri și pătîmiri locuitorilor . . . .»

Unul e Paharnic, altul e Spătar.

Vodă recunoște *protia* celui ce e Spătar, cât și pentru că este încredințat Vodă, că acest Spătar are mai bună cunoștința de locuitorii țînutului, totuși el poruncesce «întru lucrări, amândoi să fiî împreună, și nici un lucru să-l săvîrșescă unul fără scirea celui-l-alt.»

S'a scris și de la Visterie cătră dumné-lui Ioan Cazimir, Sameș țînutului, tot în asemenea cuprindere. (Cond. P. S. Metrop. Iosif de Moldova, pag. 83.)

ceavrie 1814, Calimach numesce la acest post pre Dumitru Jora. (1)

Prin plăși sunt *ocolași* și zapcii.

Există în Iași o Vornicie de aprodi. (2) La 5 Februarie 1819, Calimach rînduesce Hatman al Mazililor și al marginii Prutului pre C. Balș. (3)

Se înființază din nou trei căpitani de paza marginilor și anume: la Cornu-Luncei (județul Sucéva), la Mamornița (jud. Herței); iar a 3-a la tîrgul Panciului din județul Putnei. La fie-ce căpitănie se rînduesc câte 30 de slujitorî, iar la Cornu-Luncei câte 45 lude, nefind chip a se da din satele țerii birnicî, pentru nezătignirea poruncilor și havalelelor. Acești lude se cer a fi din ómenî streinî, de peste hotar, găsiți de căpitani, dându-li-se de Visterie prin Hătmănie *peciuri gospode* pe numele și fața sa.

Hatmanul C. Palade organiséază în Moldova aceste căpităni și anume la hotarul Bucovinei. In anaforaua de înființare a acestor trei căpităni, Palade face descrierea conturului graniței Moldovei despre Bucovina, și arată că se vor închide orî-ce alte căi de comunicațiune în Bucovina, afară de acele 3 puncte ce urméză a se da în paza celor 3 căpitani. (4)

Iacă actele oficiale și inedite, prin cari se organiséază aceste trei căpităni.

Anaforaua Hatmanului Palade în resumat:

«Datoria mea chemându-mă ca să intru în cercetare cuviinciosă, pentru a avé totă marginea stăpânirii Moldovei și pentru pázirea ei nestrămutat, trebuie a se cheltui spre oprirea a tot felul de catahrisis ce se urméză la marginea țerii . . . » n'a aflat în jînutul Sucevei despre «Bucovina Austriecéscă» pe distanța de 36 césuri și măi bine, la trei trecétóre mari nu este nici o pază din partea Hătmăniei, adecă începënd din Dorna, unde este plaiu prin munți spre Transilvania. până la Cornul-Luncei în dreptul Fálticenilor, unde este drumul ce merge pe la Homor și în Austria și la Nemernicenî, unde iarăși este drumul ce merge prin Bosancea (vama cea mare) la Sucéva și în totă Bucovina. Și de acolo în prejur până la Teșăuți, unde este însemnată trecétóre a vitelor de negoț, nici o pază și îngrijire de către Hătmănie nu se póte face, fiind mare depártare de la Tîrgul Némțului și până la Tîrgul Burdujeni, în cari locuri sunt mici căpităni. Intr'acéstă cuprindere de loc, pe lângă cele trei trecétóre însemnate, sunt o mulțime de drumuri mici, pe cari nefiind nici un fel de pază, trec cei ce obișnuesc a face catahrisis cu cacerdisire a tot felul de matahuri oprite de către stăpânire. Pe acolo se întîmplă strămutarea a multora din locuitorii birnicî și scăparea tulburătorilor de obștésca liniștire a făcătorilor de rele

(1) Veđi cond. Metrop. de Iași, fila 128.

(2) Acad. Port. XXI, No. 91, din Maiu 1815.

(3) Academie, Port. XXXV, No. 213

(4) Condica de doc a P. S. Metrop. Iosif al Sucevei, pag. 138 v.

tâlhari. Asemenea este loc slobod și fără pază la schela Mamornița în dreptul Cernăuților, unde este trecerea drumului celui mare al Botoșanilor și acolo, din partea Hâtmăniei nici un om măcar prîvighetor nu este. Nu mai puțin catahrisis și slobodire este și la ținutul Putnei, la Ocolul Șușiții, acolo între Vrancea, unde este Vornicia Vrancei a Hâtmăniei și între Grozesci, unde este iarăși căpitănie, sunt o mulțime de drumuri și plaiuri, ce răspund printre munți în Transilvania și toate sunt slobode și fără pază. Pe acolo trec și pâne și vite și orî-ce alte metahuri oprite de către stăpânire . . . . iar în zadar că se întărăsce în totă săptămâna prin porunci păzirea marginilor, că fiind atâtea drumuri deschise niminea nu are trebuință a se abate pe la drumurile păzite, cu metahuri și mărfuri dintr'acele păstrate pentru îmbelșugarea pămîntului și a norodului nostru.»

Urmază propunerile înființării a 3 căpităni.

Domnitorul aprobă dând rezoluțiunea:

«Pentru înființarea din nou a trei căpităni de paza marginilor și anume la Cornul-Luncei (în Sucéva), a 2-a la Mamornița (ținutul Herței), iar cea a treia la Tîrgul Panciului din ținutul Putnei. La fie-ce căpitănie vor fi câte 30 slujitori, iar la Cornul-Luncei 45 luide «nefiind chip a se da din satele birnice pentru nezăționirea următorelor porunci și havalele, rînduind a fi din ômenii streini de peste hotare, cari se îndatoresc pre rînduții căpitani a-i găsi și a-i statornici pe la fie-ce care căpitănie, avênd adeverînțele dregătorilor marginii, că sunt cu adevêrat ômenii streini de peste hotar și nu aũ nici un amestec de bir cu locuitorii țerii, după care adeverînță luând și mărturie de la dregătorii ținutului, unde este căpitănia, anume de numărul slujitorilor fieșce-căreia căpităni, să se trimiță de către căpitani la Hâtmănie și Hâtmănia înfățișându-le la Visterie, să li se deă peciuri gospod fieșce-căruia pe numele și fața sa.»

Fila 133 verso, cod. Metrop. din Iași.

O altă regulare de amintit din Domnia lui Scarlat Calimach fu aceea a nizamului pripasurilor.

Rînduêla pripasurilor. Tôte măsurile de publicitate se iea, ca să pôta păgubașul a-și recăpêta vita, plătind numai «colacul vitei, câte o pară pe ȓi cu cheltuêlă cu tot, până la una lună»; peste prima lună, păgubașul va plăti câte 1 ban pe ȓi și cheltuelile îngrijitorului vitei. Ispravnicii sau căpitani și nimeni altul să nu se amestece la pripasuri. Numai dacă păgubașul n'a fost descoperit până în un an, Vornicelul satului va duce vita de pripas la ispravnic, care va da plata cuvenită pentru îngrijirea vitei și adeverînța de primirea ei. (1)

(1) Rînduêla pripasurilor în ce chip să se urmeze orî la care sat și orî la cine va nimeri orî-ce fel de pripas: acel ce va găsi vita, dator să fie a o aduce la satul sêu și să o arête Vornicelului satului, și la sătenii satului, spre însciințarea tuturor și Vornicelul satului dator să fie a însciința pe tôte satele ce vor fi prin prejurul satului sêu, cum și la ȓile de tîrg dator să fie a o colăci la tîrgul ce va fi mai aprôpe, strigând crainicul și arêtând tôte semnele și pêrul cum îi va fi și aflându-

In 1817 Maiă 31, Calimach dă nouă nizam pentru brudina podurilor pe Nistru, Prut, Siret, Moldova, Bistrița și Troțuș. (1)

In 10 Ianuarie 1815, Sc. Calimach dă un nou nizam al havaeturilor atribuite diversilor slujbași ai țării, asupra anaforalei ce i se prezintă. (2)

Măsuri diverse pentru stîrpirea hoților din țără (a celor cari nu furaă ca slujbași!) sunt îndestule. Una curiosă este aceea chezășie ce dau la ispravnicul de Roman, la 1 Aprilie 1827, sătenii Unguri din Scheia «că nu vor face furțișaguri». (3)

Un nizam de *rînduēla mēsurilor* aduce și unele instrucțiuni de ordine agricolă. Dispozițiuni: cine să păzescă vitele satului? Despre jitară la paza țarinelor. Cine să le plătescă «hacul»? Ispășirea stricăciunilor de vite, etc., sunt toate cuprinse în acest nizam, care după titlu se pareă că se va ocupa numai de mēsură: vadră, ocă, falce, etc.

Rînduēla mēsurilor.

Rînduēla mēsurilor, adecă merța, vadra de miere, vadra de vin, falcea de fin, la căraușii cu vin, cum să se urmeze; asemenea și urmarea păscutului vitelor despre văcari, cum și finul când se mănâncă de vite streine.

Merța să se facă la toate țîrgurile de pe la ținuturi tot de o măsură, adecă de 110 ocă, făcându-se merța de trei feluri de pâne, însă o parte griu, și o parte mălaiu, iar demerlia să fie de 11 ocă.

Vadra de miere să fie pe la toate țîrgurile de prin ținuturi.

Vadra de vin să se facă pe la toate țîrgurile și pe la toate podgoriile de 10 ocă, și ocăua de 400 dramuri.

se păgubașul vitei, și încredințându-se cu dovadă că este vita lui, să i se deă, și păgubașul să deă colacul vitei, adecă de va fi șeșut vita pripășită o săptămână sau două sau măcar și o lună, să deă păgubașul câte una pară pe ți cu cheltuēla cu tot, iar de va trece peste o lună, să se socotescă câte un ban pe ți pentru oste-nēla și cheltuēla aceluși ce va purtă de grija vitei, iar ispravnicii sau căpitanii, ori alții, nimeni să nu se amestece la pripasuri, fără numai de se va întimplă să stea pripășită până la un an și urmând Vornicelul și sătenii după rînduēla ce se arată mai sus, și nu se va află păgubașul vitei, până la un an, atunci Vornicelul să fie dator să ducă vita aceea de pripas la ispravnicul ținutului, și dând Vornicelul vita aceea de pripas, să ieă de la ispravnic pecetluit iscălit, arătând toate semnele și pērul vitei, ea să fie Vornicelului de mărturie, și să ieă Vornicelul de la ispravnic plată pe vită pe câtă vreme va fi ținut-o, după rînduēla ce se arată mai sus.

(L. P.)

(1) Veđi la Academie portof. XXV, No. 171.

(2) Veđi la Academie portof. XXXIV, No. 145.

(3) Veđi la Academie, port. XXVI, No. 166.

Măsura fălcii de fin pe la tóte ținuturile să fie.

Căraușii ce aduc vin, la o bute de vin să li se ție în sémă din țănciul vasului, atât pentru scădere, cât și pentru bėutul lor, iar fiind scădere mai multă să plătescă căraușii, după prețul ce se va vinde vinul acolo, unde se descarcă.

Fieșce-care vornicel al satului, dimpreună cu săteni, să fie datori să tocmescă un văcar sau doi pentru păscutul vitelor sătenilor și herghelegii pentru păscutul cailor, și păstori la oi și la rîmători și jitar întru paza țărinelor, și hacul acestora să-l cisluească săteni pe vitele ce vor avé, și să plătescă fieșce-care vitele sale, avënd spre acéstă purtare de grijă vornicelul cu săteni satului, ca să nu se facă stricăciune de vite în țărină și în grădină; stogurile de fin ce vor fi aprópe de sat, să le îngrădescă, iarăși dator să fie vornicelul cu săteni să pue să le îngrădescă. Asemenea să se urmeze și la ariile cu paele ce vor fi aprópe de sat. Iar de se va întimplă stricăciune în țărină, în grădină, în finețe, și la arii cu paiul, de vor fi pagubele făcute de vite tot ale acelu sat, să se ispășescă cu vornicelul și cu trei-patru fruntași, și dându-î mărturie în scris, să împlinescă paguba vornicelul satului, iar de vor fi pagube făcute de vite ale altui sat, sau ale altor ómeni streini, atunci să se ispășescă și cu ómenii din satele ce vor fi mai aprópe și luând păgubașii în scris mărturie să mērgă la ispravnică să împlinescă, iar să nu fie volnică a-și împlini singur, și vornicelul satului pentru neputarea de grijă, neurmând după poroncă, să se pedepsescă.

(L. P.)

Justiția.

La Archiva Statului din Iași se conservă documentul original, prin care Scarlat Calimach a promulgat noul sėu Codice civil, la 1 Iulie 1817, în al 5-lea an al Domniei lui.

Nu-mi compete mie a analiză acest codice de legi. El este mai puțin original decât Codicile lui Caragea, nefiind decât traducerea Codicelui civil austriac, traducere făcută de *Hristian Flehtenmaher*, adus din Viena, în 1811, de un boer Sturza, ca guvernor al copiilor lui și ai altor fii de boeri. Codicile acesta, fiind scris în grecesce, se pare că puțin servi tribunalelor, neputėndu-l înțelege toți judecătorii. Eră dispozițiune luată de Vodă, să fie tradus imediat și în limba română, dar acea traducere se făcù numai după Domnia lui Calimach, deși, în chrisovul de promulgare, aplicarea lui trebuia să începă după trei luni.

Se constată acésta și de Drăghici. El ȓice: «Nu se întrebuișă (codicile) la pricină, că nu-l înțelegeă mai nici unul din judecătorii cei vechi și nici se obiceiuiă a se pune §§ în hotăriri.» (1)

În chrisovul de promulgare al codicelui sėu, Scarlat Calimach ȓice, că nu numai după codice europenesce e redactat acest codice, ci că a ținut sémă și de «obiceiurile pămîntului.»

(1) Tom. II, pag. 106.

Iacă daŭ aci traducerea chrisovului de promulgare, după originalul care se conservă la Archiva Statului din Iași.

Ioan Scarlat Alexandru Calimach Voevod, cu mila lui Dumneđeŭ, Domn și stăpânitor Țerii Moldovei.

Oblăduirea (cârmuirea) e un lucru măreț și de o mare însemnătate și întru adevăr Dumneđeesc, și nimic din acele omenesci nu se pôte asemelui cu mărirea ei, fiind statornicită de însăși necesitatea naturii chiar din césul zidirii și adusă de timp la propășirea de astăzi. Țintirea unui oblăduitor, afară numai când el ar fi un psevdonim, iar nu un adevărat Domnitor, nu-i alta decât fericirea oblăduiților și buna lor petrecere; drept care ómenii, din vechimea cea mai depărtată, au înființat autorități, puind în capul acestora pe oblăduitorul ca pe un părinte bun și îndurător și ca pe un apărător și îngrijitor obșteșc. O ȝisă bătrână ne învață, că omul are comun cu Dumneđeŭ: binefacerea și adevărul; cercetând însă cine-vă cu mai multă serioșitate, va găsi, că oblăduirea, mai mult decât aceste virtuți, asemeluesce pe om cu Dumneđeŭ, și că ea s'a înființat după pilda aceluia. Pentru că măreța alcătuire a întregii și frumoșei lumii n'ar fi petrecut păzind neștrămutată și neschimbată podóba și bună-cuviința ce din început i s'au dat, de nu se zăria pronia Dumneđeescă, până chiar în lucrurile cele mai mici, și de nu păzia în întregime fie-care ființă sfințele holare și Dumneđeescile legi ce au primit de la zidirea universului, până la vremea ce ziditorul a hotărît. — Asemenea și oblăduitorul având pronie, nu numai pentru conservarea și îndelungata petrecere a oblăduiților, ce și pentru fericirea și buna lor viețuire, se îndeletnicesce cu cele mai înalte, precum și până cu cele de mai jos, nelăsând nimic necercetat și nemustrat, din câte ar contribui la fericirea oblăduiților. Și fiind-că legile sunt trebuitoare pentru a constitui omului și pentru a-l face fericit, oblăduitorul închipuind tóte spre folosul oblăduiților, făcându-se precum am ȝice legislator și ne socotind nimic mai de căpetenie decât legile—unele din aceste el desființeză, unele preface, altele îndrepteză, iar altele, de cele trebuință, de la sine alcătuesce, și anume acele cari ar fi mântuitoare, mai priitoare în viețuire și mai folositoare obștiei.—Prin unele ca aceste legislatorii cei renumiți au împodobit vécul lor cu glorie nemuritoare și s'au întronat în altarul unei vecinice aducerii aminte.

Așă și fericii întru pomnire Domnitori predecesori ai noștri, ce au oblăduit cu strălucire și cu slavă, luând cea mai mare îngrijire despre tóte cele-l-alte pentru fericirea și buna petrecere oblăduiților, au găsit că cea mai mare din datoriile lor eră de a da legi supușilor, după care să se judece. Și dar mai întâiu Domnul Alexandru I care, pentru multele sale merite și mari faceri de bine, a dobândit denumirea de *Bun*, îndată după suirea sa la scaunul Domniei (1401), vėdend nevoia de legi în care se ȝisia țera, a cerut și a primit Vasilicalele de la Împerații Paleologi, cari filotimisindu-se i-au trămis și Corónă de Rege, hărăzându-i și dignitatea de Despotes. Din aceste legi, culegend Alexandru câte s'au găsit trebuitoare și potrivite în acele vremi, și traducendule în limba pămînteană, a alcătuit o carte de legi, precum scrie Dimitrie Cantemir.

Două vécuri mai apoi, Vasile Voevod numit Arnăutul, culegend tot din Vasilicale, ca din nisce isvóre, precum se vede de pe inscripțiunea cărții sale, și adăogend către legile lui Alexandru Voevod, a tipărit la 1646 cartea sa de legi, prin unul Evstratie, ce eră pe atuncia Vel Logofet. Acéstă carte cuprinde mai ales legi penale și agri-

cole cu adăogirea obiceiurilor pămîntului, iar din legile civile, ea foarte puține cuprinde, și anume câte erau trebuitoré în acea vreme. De atunci a lipsit cu desăvîrșire codul lui Alexandru cel Bun, ca unul ce n'a ajuns a fi tipărit; iar legea lui Vasile Voevod a rămas domnitóre, și după această lege judecătorii urmăriașu pricinile până la începutul vécului trecut, precum iarăși Cantemir scrie, trăind în acea vreme.

După acesta sporind relațiunile între pămînteni și némurile învecinate, măi îm-mulțindu-se apoi și populațiunea, și țera mergênd, precum se póte înțelege, spre măi bine, Domnitorii începura din nevoie a se sluji de isvorul acestor doué cărți de legi, adecă de Vasilicale, și tot-d'odată de Novelele lui Justinian, Leon și celor după dinșii Împérați, de colecția Vasilicalelor (Συνόψις), de introducerea legilor a lui Antikinsor Teofil, de legea Greco-Romană și în sfirșit de Manualul lui Armenopol; din care imprejurare și codul lui Vasile Voevod, ca unul ce eră necomplet, a rămas de măi mulți ani în nelucrare și a devenit cu totul rar de găsit. Măi târdiú se slobodiră și vr'o câte-vă hrisóve în óreși-carí priciní, spicuindu-se și aceste în rēstimpurí din Vasilicale și Novele de către Domniú din acea vreme.

La o așa stare de lucruri s'aú introdus după vremi și abuzurí, carí se pot aflá chiar pe la națiile cele măi civilisate, măi mult saú măi puțin, pentru că precum se dice: «puțini sunt acei ce flámândesc și ínsetoșeză de dreptate, iar ómenii murim ca ómeni...» Aceste abuzurí s'aú iscat din măi multe priciní, din care una și cea măi de căpetenie este că Vasilicalele, Novelele și pomenitele cărți de legi, afará numai de traducerea Manualului lui Armenopol în limba grecescă cea nouá (care și acésta e greșitá în măi multe locurí) sunt scrise în limbí înțelese de fórté puțini: în limba Eliná și Latiná. Iará străinátatea și nedepriinderea stilului, precum dice un învétat modern, cuprinđend sciința legilor în puține cuvinte, face ca poporul să atárne de la aceste.

Aceste véđend și predecesorul nostru Alexandru Constantin Moruz Voevod a întreprins a face putinciósa tãmãduire acestuí neajuns, și dar a poruncit Paharnicului Toma Kara a traduce în limba pãmînteană Manualul legilor, adicá acele șése cărți ale lui Armenopol, carí s'aú și tradus cu desávîrșire la 1804. Inșá orí el de la sine, orí din îndemnul altora, înțelegênd că cartea lui Armenopol, cunoscutá aici nu de mult, nu constituia legea pãmînteaná, ce măi virtos Vasilicalele, á poruncit tot lui Kara, ca adunând din Vasilicale și alte cărți de legi, să compue un cod civil și tot odată penal după metoda Institutelor, adicá a întrodúcérí legilor de Antikinsor Teofil, precum însuși Kara dice în prefața sa.

Kara dar, săvîrșind în limba grecescă la 1806 (April) întâia parte din cele patru, despre dreptul persónelor, fú împedicat de imprejurările de atunci de a da sfirșit și celor-lalte și peste puțin se și săvîrși din viétá.

Și Noi dar, de când binevoind Dumneđeú am luat în mână frinele oblăduirii a acestuí princepat, încredințându-ni-se îngrijirea și cărmuirea credincioșilor noștri supuși, n'am încetat de a ne aduce aminte cât de mare e oblăduirea și cât de mărétá e sfirșitul ei, ca unul ce are de scop fericirea și buna petrecere a oblăduiților.

Gândind la tóte aceste și la datoriile oblăduitorului către oblăduiți, precum și la mijlócele trebuitoré pentru buna viețuire a acestora, nu Ne-am lenevit, cu ajutorul lui Dumneđeú, a pune în lucrare ori-ce bine ce erá prin puțință, cu nepásare către trudá și greutățile de tot felul. Cunoscênd tot o dată că legile contribue măi mult decát orí-ce la fericirea omului, împedecând sila și distribuind tuturor o dréptá egalitate, Ne-am hotărít a ne índeletnici cu aceste măi serios, și măi întâiú, îm-

părtășind hotărîrea Năstră, țintind la obștescul folos, Prea Sf. Mitropolit, iubitorilor de Dumneđeũ Episcopĩ și boerilor năștri, nu numai cã ei aũ fost de o idee cu Noi, ce prin anaforã a lor ne-aũ fãcut plecatã rugãmintea a pune hotãrîrea în lucrare; pentru care am gãsit de cuviință a alcãtuĩ mai întãĩu un Cod civil, ca unul ce este mai de trebuință decãt cele-l-alte pãrți ale legislației. Incepẽnd dar lucrul l-am și sãvîrșit cu ajutorul lui Dumneđeũ, ce este pricinitorul tuturor bunãtãților, avẽnd de temeĩu Vasilicalele, cari la începutul véculeĩ al XV s'aũ adus la Noi de fericitul întru pomenire Alexandru I cel Bun.

Fiind însă cã din Vasilicale lipsesc nu numai capitole și titluri, ci cãrți întregi, desființate de timp, cu mai multe alte bune și frumoșe scrieri ale antichității, precum se cunoșce de cãtre filologi, am îndeplinit lipsele culegẽnd din novele și cele-l-alte cãrți de legi citate mai sus, de cari s'aũ slujit, precum am đis, și luminații Domnĩ, predecesorii năștri. La cap. al IV, part. I, despre Epitropie și Curatorie. vėdẽnd cã scopul Vasilicalelor și al tuturor legilor celor drepte stã în educarea și siguripsirea averilor lor, am socotit de cuviință a schimbã modurile despre aceste, adunãnd mijloce din noue codici Europenesci (al cãrora și metoda am îmbrãțișat, ca unul ce Ni s'a pãrut cel mai nimerit), gãsindu-se acẽsta mai siguripsitoare și mai de interesul orfanilor, precum vom arẽta în pre larg prin osebitul hrisov. Am mai gãsit de cuviință a adãogi unele legi trebuitoare și despre materii neobiceinute bãtrãnilor, în cãt ele erau lor necunoscute, și altele iarãși despre pricinĩ ce se tratẽzã alt-fel în vremile năștre: precum despre alcãtuiri între autori și tipografi, despre asigurații, despre concursul creditorilor, etc.; acest de pe urmã cas (despre concursul creditorilor) nu-i nici cum lãmurit în Vasilicale și cele-l-alte cãrți ale năștre de legi. Apoi s'aũ mai adãogit la locurile cuvenite și obiceiurile pãmîntului, cari cercetãndu-se dupã a năștrã poruncã și gãsindu-se de cuviință în adunãrile convocate spre acest sfirșit, s'aũ cinstit cu vrednicia de a rãmãneg legi. Asemenea s'aũ adãogit și deslegãrile pomenite mai sus, fãcute în restimpuri de predecesorii năștri prin hrisove Domnesci.

Ast-fel s'a desãvîrșit acest al nostru Cod politicese, alcãtuit mai întãĩu în obiceinuita aici în țerã limbã Nouã-Elinescã, și apoi tradus în acea pãmînteanã. El s'a împãrțit în trei pãrți, din care una atingetore de dritul persónelor, cea-l-altã de dritul lucrurilor, și a 3-a de îmmãrginirile ce privesc cãtre ambele aceste drituri. — În cãt se atinge de cele-l-alte pãrți ale legislației, ce aũ relație cu legea civilã, precum Instrucțiile judecãtoresci, Codul comercial, Codul penal și Codul polițienesc, și aceste le vom lucrã dupã modul cuviincios, de Ne va dãruĩ Dumneđeũ liniște neturburatã, isbãndã și inlesnire la vremile de fațã, ca sã fie sistema năștrã legislativã desãvîrșitã și plinã. Iar de nu, tot vom lãsã motiv luminațiilor Domnĩ, celora ce dupã Noi li se va încredință cãrmuirea acesteĩ de Dumneđeũ pãzite țeri, ca sã desãvîrșescã lucrul nostru, aducẽnd oblãduiților lor o mare binefacere.

Promulgãnd dar astãđi acest de Noi alcãtuit Cod civil, legiuim prin hrisovul Nostru de fațã, ca dupã trei luni (§ 4) sã încẽpã a fi lucrãtor, și dupã acest Cod sã se judece în țerã întâmplãtorele pricinĩ civile. Iar dacã unele pricinĩ vor lipsi din acest al nostru Cod, ele se vor judecã dupã § 9 și 10. Cele-l-alte pricinĩ, ca unele ce se cuvin celor-l-alte pãrți ale legislațiunii, se vor judecã precum și pãnã astãđi dupã Vasilicale și cele-lalte cãrți de legi, pãnã cãnd se vor alcãtuĩ, precum dorim, osebite Coduri și în aceste materii.

Fiind însă cã binefacerea stã nu numai întru a da legi, ce mai vîrtos în pãzirea și împlinirea lor și în supunerea cãlcãtorilor pedepselor cuvenite, apoi poftim și pre

Înălțații Domni, ce vor veni după Noi, că ei luând în onsiderațiune dreptățile ce Ne au îndemnat a alcătui acest Cod, în prevedința lor despre fericirea supușilor, să se îndeletnicescă și să se îngrijescă mai ales cu stricta păzire a acestei legi, neînvoind nimenui întru nimic călcarea ei, ci pedepsind-o asemenea cu asprime. Datu-s'a la scaunul Domniei Nostre Iașii, în 1 Iulie, anul mântuirii 1817, iar al Domniei Nostre al cincilea.

(Iscălit) Scarlat Calimach Voevod.

(L. P.).

De sigur Codicele lui Calimach constitue un mare pas înainte în legislațiunea și în evoluțiunea noastră culturală. Actul de promulgare ne arată, că Calimach a consultat la confecționarea Codicelui și sfatul Bisericii și al boerilor țării.

O importantă lucrare, care atinge sfera justiției, este aplicarea și în Moldova, ca și în Muntenia a firmanului Porții relativ la sudiți. Am arătat ce plagă ajunsese pentru țările române cestiunea sudiților, austriaci mai cu sémă. Imultirea lor cu din chiar supușii țărilor române paralisă și administrațiunea și justiția, ba și Visteria țărilor române.

Dăm în notă formularele, (1) după cari eră redactat actul ce Agențiile dedeau la mâna *orî-cui* voiă să plătescă taxele obicinuite de sudit și care prin acest act eră declarat sudit, orî de eră, orî de nu eră născut în Austria, Rusia, Anglia.

Numărul cel enorm al sudiților obligă și pe Calimach ca, încă la 1813,

(1) 1819 Fevruarie 22. Carte de protecție a C. C. Agenții în Moldova. (Vulturul cu două capete.)

SCHUTZSCHEIN.

Von der in dem Fürstenthum Moldau aufgestellten K. K. Agenzie.

Demnach Vorzeiger dieses Alexi Teodoru, von Zante, ein Englischer Unterthanen
gebürtig,   Jahr alt,   Religion,   Statur,
Haare,   Augen,   gekleidet, seines Gewerbs ein
als   wirklich k. k. Unterthan in dem Register dieser k. k. Agenzie einge-
tragen. Als wird Ihm Englischer Unterthan gegenwärtiger Scutzschein ertheilet,
damit er die tractatmässige Befreiung von allen Abgaben, ausgenommen die von
seinen Waaren mit Drey von Hundert zu zahlenden Mauth gemessen möge.

Urkund dessen meine Unterschrift und Amtssiegel.

Sr. K. K. Ap. Majestät Rath und Agent in dem Fürstenthume Moldau

Jassy

(L. S.)

Joseph Edler v. Raab.
Pr. K. K. Agenzie-Kanzlei
Jassy, den 22 Februar 1819.

să facă a funcționă în Iași, ca și la București, un «*Departament al streinelor pricinii*». (1)

La 14 Maiu 1815, Calimach adresază o anume circulară către toți ispravnicii, spre aplicare a dispozițiunii luate de Pórta Otomană cu referire la sudiți.

Iată cartea adresată de Calimach :

Cărți gospod pentru sudiți, cari să fie cunoscuți și cari nu.

«Prea cinstiți, de bun neam boeri ai noștri ispravnicii . . . . . fiți sănătoși și fericiți. Fiind-că s'a părut cuviincios Inaltei Porți, dupre obiceiū să se deă nizam la capitolul despre deosebiții sudiți europiei, în tótă întinderea statului sēu, despre care să nu să atingă de loc în viitor drepturile (οδσοδλι) raialelor împērătesci ce în deosebite părți se află sub administrațiunea (impērăției), în ce privesce relațiunile dintre aceștia și aceia, s'a publicat și de către noi o înaltă hotărîre, prin care stabilim în mod analogic, și dispunem cele pentru sudiții din Domnia noastră. Noi îndată ce am primit acēsta, am dat, în trecuta lună Fevruarie, domnescile noastre porunci către dregătorii din deosebite părți și către cei-l-alți membri și anume vouē vē poruncim, să cercetați și să aflați atât numărul sudiților din acea parte, adecă a vîndătorilor de moșii și de cărciume, cât și despre epoca de la care aceștia aū încheiat contractele. Tóte aceste să ni le arētați cu scumpătate și cu tóte împrejurările.

După douē luni v'am trimis aceleași ordine domnesci ale noastre.

Iar acum vēdēdu-vē că vē purtați cu mai multă viclenie, întărđiind în adevēr ca să îndepliniți asemenea porunci ale noastre, iată pentru a treia și ultima órá vē poruncim, ca de îndată ce veți primi poruncile noastre de față, fără de amânare de un minut sau ceas, să depuneți tótă stăruița și buna voință și să vē faceți mai

(1) Veți la Academie port. LXVII (35), judecata dintre suditul austriac Bogdan din Bucovina cu Zabimira din Iași pentru clironomie.

CARTE DE PROTECȚIE

De către C. C. Agenție în Principatul Moldavei.

Arētătorul acesteia Teodoru, supus inglizesc, de la Itaca.

Născut, de 30 ani, de lege grecésă, om de mijloc, pērul capului negru, ochii negri, portul moldovenesc, fiind un adevērat sudit C. C. și trecut la registrul acesteia C. C. Agenție Alexie Theodoru.

Pentru acēsta i s'a dat acēstă Carte de Protecțiune, ca să nu fie supērat de bir și alte greutăți ale țērei, și să aibă tóte slobođeniile cari se cuvin sudiților C. C. în țērile Otomanicesci, după tractaturī, plătind numai trei la sută pentru marfa sa; și pentru încredințare urmēză iscălitura mea și pecetea.

A. C. C. și Ap. Măririi Sfetnic și Agent în Principatul Moldaviei.

Josef Edler v. Raab.

La ulița
mare Iași

De la Cancelaria
A. C. C. Agenții.
Iași 22 Fevruarie 1819.

activi, spre a cercetă cu tótă scumpătatea și cu interesul cerut: Câți sudiți sunt în tot ținutul vostru de acolo, atât arendatori de moși, cât și de cârciume și altele? Și chemând atât sudiții arendatori, cât și (*ἀρχαὼ ἀμλάνιδες*) cu cari aũ învoelile, și să observați cu băgare de sémă epocele, când s'aũ încheiat contractele și timpul când ele rămân résuflăte. Și după acésta cu stăruință să le descrieți, trimițând aici numele atât al stăpânului moșilor și altele, cât și al sudiților arendatori, epocele, cum am đis, ale contractelor, durata timpului, cât aũ putere aceste învoeli și în sfirșit să vestiți pe toți locuitorii de acolo, că de acum deosebiții proprietari să nu aibă voie a da propriile lor proprietăți în arendă la supuși streini. Fiind-că noi nu recunoscem de acum nisce asemenea învoeli făcute, și la tóte judecătoriile din tótă Domnia noastră vor fi privite fără valóre. Și mai întâi voi să nu voiți a le recunósce nici la o judecată întâmplătóre, cari vor avé să fie aduse la judecata vóstră.

Apoi am mai aflat, că aici se arată unele raiale, cunoscute de mai nainte, și cari aũ patente. Pe unii ca aceștia de îndată ce-i veți vedé, sau îi veți auđi, că undevă din greșelă se află, îi veți chema și patentele, ce vor avé, luându-le, le veți trimite la departamentul nostru al trebilor streine, iar lor le veți spune, că dacă voesc să le reia, să vină aici și să le cêră. Ușor îi veți cunósce pe nisce asemenea purtători de patente, dacă veți observă, de se află, sau nu, trecuți în catagrafia, ce vi s'a trimis, a tuturor streinilor din țera cea dăruită noué de Dumneđeũ. Fiind-că pe aceștia, în catagrafiile trimise, până când veți primi din partea noastră și alte porunci despre acésta, îi veți găsi ca streini, supuși puterilor streine, făcându-se acésta catagrafie în timpul de mai nainte, când s'a făcut cercetarea generală a locului. Ast-fel fiind cu băgare de sémă să nu supêrați musafirii, ce în tóte țilele vin în Bogdania din Europa și din tóte părțile pentru deosebite priciní, iar pre cei ce sunt sub stăpânirea rusescă îi veți cruță și pe alți 151 sudiți, cari aũ primit protecțiunea rusă în timpul celor opt-spre-đece luni precedente, în care timp și aveți făcută catagrafia. Cu un cuvînt, nu veți îngădui de loc în viitor să se facă sudit nici unul din supușii recunoscuți ai puternicei noastre împêrății. Fiind-că Inalta Pórtă nu recunósce în viitor de sudit decât pe locuitorul unei țêri streine și numai pe aceștia.

Aceste tóte înțelegându-le bine, le veți pune în aplicațiune în modul cel mai simplu, în cât în puține țile Departamentul nostru citat să aibă răspuns complet din partea vóstră de la sudiții arendatori, sciind bine, că dacă va urmă din partea vóstră sau neîngrijire, sau din ori-ce altă causă cea mai mică greșelă, și dacă îndosirea de către consuli a sudiților sau a unui sudit arendator nu va fi cunoscută aici, voi aveți a fi în răspundere, și fiind înadins chemați vè veți da séma înainte noastră. Băgați bine de sémă, să nu vè purtați iarăși cu mai multă indiferență; fiind-că fără de nici o ușurare veți cădé sub mânia noastră cea dréptă și sub pedepsă, fiind pedepsiți pentru o pilduire mai mare, ca neascultători și puțin îngrijitori pentru aceea-ce datorați față cu o causă atât de esențială și (*μσχιμκης*) a înaltului devlét. Urmând așa, fiți sănătoși. — 14 Maiu 1815.

Noi Scarlat Alex. Calimach Voevod, cu mila lui Dumneđeũ Domnul țêrii Moldovei.

Dăm în anexe diverse acte din sfera justiției. Notăm între altele:

- a) procese de hotărnicie de moși.
- b) fôe dotală.

c) diverse zapise din 1815, 1816 și 1817 cu sigiliul târgului Petrei (N.) (1)

(1) *Hotarnică de pe Tazlău din spre moșia Tețcani.*

Din luminata poruncă a prea Înălțatului nostru Domn M. S. Scarlat Alexandru Calimach Vv. ce ne-a adus-o Ioan Nour, Pintilie Berilă, Vasile Miron și Vasile Berilă cu alții ai lor rezeși, ca să le hotărască moșiile ce au pe apa Tazlăului, la ținutul Bacăului, anume: Berescii, Petrilesii, Botoșanii, Nădișa și Năsoescii și să cercetez pentru impresurările ce ar fi pătimind arătatele moșii, despre moșia Tețcanii a d-sale Dumitrachi Roset, și despre moșia Călugăra a d-sale Banului Răducanu Roset, și prin cercetarea ce voiți face, după dovețile ce vor fi, de se va afla că pătimesce vre-o impresurare, să-l scot de sub totă impresurarea, și să o măsor în lung și în curmeziș cu stînjin gospod. stălpind-o și cu petre hotare, iar de se va arătă vre-o parte nemulțămîită, să n'o stălpesc cu petre hotare, ci dând mărturie și chartă inchipuitoare de starea locului, după meșteșugul ingineresc, să mērgă la Divan. După poruncă, mergēnd la fața locului și strîngēnd pe toți rezeșii bătrâni și tineri, am intrat în cercetare și scoțēndu-ne rezeșii un suret de pe un ispisoc de la Domnul Ștefan Vv. din létul 6999, întru carele întăresce Măriuței, fetei lui Berilă, moșiile Beresci, de mai sus, Petrilesii i Botoșanii și mai pre sus de Nădișa, Năsoesci. Al doilea, alt suret de pe un uric sîrbesc, iarăși de la Ștefan Vv. din létul 7005 Martie în 8, întru care întăresce lui Ioniță, feciorul lui Mihăilă, satul Nădișa, care și el l-a avut cumpăratură de la Mihail Berescul, în șese-deci de zloți tătăresci. Al treilea, un suret de pe un ispisoc sîrbesc, de la Bogdan Vv., din létul 7077 August, întru care întăresce lui Trif și femeii sale Todosia, din a patra parte din sat anume Nădișa, dintru a cincea parte, din Simion feciorul Andrușeai, nepot Mușei, strănepot lui Ioan Nădiș din ispisocul ce a avut strămoșul său Ioan Nădiș, cum și altă cumpăratură ce a avut de la Vașcu, feciorul Lucăi, nepot Gheorghe Hrătan, din ispisocul ce l-a avut George Hrătan, din jumătate sat din Turlui, din a noua parte, din trei părți o parte. Decî vēdēndu-se uricele aceste, am întrebat pe rezășii, unde au acea impresurare, și ei mi-au arătat că despre apus s'ar fi impresurând la moșiile Nădișa și Botoșani, de către moșia Tețcani a d-sale Dimitrache Roset, iar despre răsărit s'ar fi impresurând capetele moșiei Nădișa și Năsoesci de către moșia Călugăra a d-sale Banului Răducanu. Pentru aceea făcēnd d-sale de scire să vie la fața locului cu scrisorile ce vor fi avēnd, sau să trimită vechili, d-lui Banul a dat rēspuns, că nu pōte să vie, nici vichili să trimită, neavēnd scrisorile aici; la care rezășii au arătat, că în vreme ce au dat jalba la Iași (fiind și d-lui Banul a dat rēspuns, că nu pōte să vie, nici vechil să trimită, neavēnd scrisorile aici, la care rāzeșii au arătat), iar mai mult nu s'a scris, nefiind trebuitoare și fără lucrare, pentru că d-lui Aga Tețcanul a fărmat-o cu judecată acēstă mărturie, și rāzeșii din Năsoesci și-au hotărît moșia Nădișa cu fostul Domn Ioan Vodă, ce atunci era Postelnic. — 1813 Sept. 19.

(Iscălit) Costache Caragea comis, ispravnic.

Starostea Putnei către hotarnicii de Ruginesci și Anghelesci.

Diaconul Simion ot Panciu a făcut arătarea, că în hotarul moșiei Ruginesci are și el baștină de pe popa Busduganu Buda, și osebit și la Itesci mai are cumpărături de pe moșul său diaconul Buzinski, și din întîmplarea vremilor, neavēnd scri-

Hotarnica moșiilor despre apa Tazlăului împresurată de moșia Tețcani și Călugăra a boerilor Rosetesci.

sorile față, s'a depărtat de stăpânire; iar după ce a găsit scrisorile, îndată a mers, cerând dreptul său. Pentru care cerându-se scrisorile, a arătat întâiu o copie de pe zăpisul de cumpărare al diaconului Buzinski din lét 7111, cuprinzător că la Eremia sin Lazăr i Odobașa sin Portasi a cumpărat a patra parte a Tetiului Lațcu de la Itesci, și de la Axenti partea lui Beleî, a patra parte tótă, din bătrânul de la Itesci; din pădure, din câmp și din tot locul ce se va alege a patra parte; al doilea a arătat o carte gospod din lét 7249 Aug. 12, că dă acea carte la mâna preotului Macoveiș și altor frați ai lui, ca să fie volnicii cu cartea d-sale a țină și a stăpâni și dijmii părțile de moșie de la Zăbrăuți și de la Ruginesci ot ținutul Putneî, luând deciuelă din tóte.

Deci se scrie d vóstră, că luând izvod ce aũ rezeșii pe némurî, să cercetați fórte cu amănuntul, și pe câtă parte veți dovedi că se cuvine jăluitorului cu aĩ sêi, să-i deosebiți stîlpind-o și cu petre hotare, dacă nu va fi pricină despre care-vă, dându-i și țidula dupre obiceiũ. Iar fiind pricină, atunci petre hotare nu veți pune, decât veți da mărturie arătătoare pre larg, cu care viind la stărostie să se pue la cale. — 1815 Iulie 2.

Vasile Spătaru.

Scarlat Alex. Calimach Vv. Noî Scarlat Alexandru Calimach Voevod.

Cu mila lui Dumnezeu Domnul țerî Moldovei. Insciințare se face cu acéstă carte a Domniei-Mele, că d-ei Postelnic. Elenca Mavrogheni, prin jalba ce a dat Domniei-Mele, a făcut cerere ca să i se întărescă stăpânirea asupra unei părți de moșie de la ținutul Tecuciului, pe apa Birladului, care sub nume de Tămășeni o stăpâniau nisce rezeși, între moșia Boziescii și între moșia Trohănescii, înfățișând pe lângă jalba dumi-sale, înaintea cinstit și credincios boerului Domniei-Mele, dumné-lui Constandin Balș vel Logofet al Țerii-de-jos, zăpisul de schimb din trecutul an 1816 Fevruarie 14, iscălit de preotul Vasilie Sârghi i Tudorachi Sârghi și alții ai lor, adevărit și de marturi: Banu Neculaî Lințu, întărit și de către Isprăvnicie, de dumné-lui Iordache Leon, fiind Spătar și Ispravnic la Tecuciũ, având acéstă cuprindere: că dumné-ei după scrisorile ce a înfățișat și cumpărătura ce a făcut de la Sultana Lipănesca, asupra jumătății de sat Boziescii, cuprinde până în hotarul Trohănescilor, unde s'a dovedit că se desparte Trohănescii de Boziesci, cu care scrisore și dovedi, fiind că și partea lor ce se numesce Tămășeni o cere dumné-ei tot sub nume de Boziesci, pentru care și viind ca să stea în judecată, și socotind ei că cu scrisorile ce aũ pe partea din Tămășeni nu se vor puté ajută, aũ stătit la învoelă, și aũ cerut ca pentru săvîrșirea acestor prigoniri, și pentru a nu rămâne și ei cu totul lipsiți de moșie, aũ făcut rugăminte, ca să le dea dumné-ei Postelnicésa din părțile ce are în Geru, și ei să dea dumi-sale partea ce o stăpânia sub nume de Tămășeni, primindu-se și dumné-ei ca să rămăe păgubașă de dreptul domniei-sale și așa s'aũ alcătuit întru acest chip: dumné-ei să stăpânescă tótă partea câtă o stăpâniau ei sub nume de Tămășeni, până în hotarul Trohănescilor, moșia mănăstirii Dancului, și din apa Birladului până la Heretei. Și măsurând-o cu stinjenul gospod, pentru câți stinjeni vor eși, să le dea dumné-ei Postelnicésa din părțile ce are în Geru, analoghisând și lungimea moșiei lor, fiind

Atragem atențiunea asupra actelor de stăpânire de moșie a Tamașenilor, dobândită prin schimb, de Postelnicésa Elenca Mavrogheni.

mai lungă decât aceea ce le dă dumné-ei, dându-le și scrisorile ce are asupra acestor părți. Inșă fiind că dumi-sale îi mai prisosesc un număr de stînjeni peste acei ce i-a dat, acele scrisori ce cuprind pe stînjenii rămași la dumné-ei nu le a dat lor ci numai copii încredințate, iar cele adevărate au rămas la dumné-ei Postelnicésa; asemenea și ei au dat dumi-sale scrisorile ce s'au aflat la dînșii pe această parte ce o stăpâniau ei sub nume de Tămășeni, adică: o carte de la Domnul Neculai Voevod din let 7150 Maiu 13, alta de la Domnul Constandin Suțu Voevod din let 1793 Maiu 21, și o spiță de neam iscălită de Vornicul Gavril Conachi.

Intru acest chip săvîrșindu-se această învoelă, se hotărăse ca atât dumné-ei Postelnicésa, cum și urmașii dumi-sale în veci, și ei schimbătorii și nêmurile lor să nu pótă trece peste aședarea ce au făcut, ci să-și stăpânescă fieșce-care schimbul, precum se arată. Și dacă în urmă din nêmurile și rezeșii lor, ce nu s'au întîmplat față, ar face vre-o cerere peste învoela această, ei să aibă a răspunde; și ca să se păzescă cu neștrămutare, cei ce au știut carte au iscălit, iar cei ce nu au știut și-au pus numele și degetele, cum mai pe larg arată scrisórea această.

Pe lângă care au mai arêtat oșebita scrisóre tot dintru același an și ȓi, iscălită tot de numiții schimbătorii, cuprinđetóre ca după învoela săvîrșită între rezeșii din Tămășeni, și între dumné-ei Postelnicésa Elenca Mavrogheni (dicêndu-se intru amândouê Manu), pentru 220 stînjeni în curmeziș spre Bîrlad despre apus, și 61 pol spre Hiritei despre rêsărit, i 5.880 stînjeni lungul ce i-au dat dumi-sale Postelnicesei după analoghia ce s'a făcut, s'a venit ca să ieă ei, de la dumné-ei Postelnicésa 237 stînjeni în curmeziș și 3.480 în lung de pe Geru, din hliza din mijloc, din trei hlize ce are dumné-ei acolo; i-au dat făcêndu-le teslim și douê zapise ce se arată cu veleturile lor, după care să aibă a stăpâni în pace, cum mai pe larg arată și scrisórea această.

Drept aceea din doveđile arêtate, încredințându-ne Domnia-Mea de la al nostru cînstit și credincios boer d-luî Constantin Balș, Vel Logofêt al Țêrii-de-jos, că schimbul acesta între dumné-ei Postelnicésa Elenca Mavrogheni și între numiții de mai sus s'a făcut cu bună primire despre amândouê părțile, iată dară că prin această carte a Domniei-Mele, dăm și întărim stăpînirea domniei sale Postelnicesei Elenca Mavrogheni ca, pe lângă acea-laltă moșie a domniei sale, să stăpânescă și stînjenii luați în schimb fără de nici o supêrare despre nimine, luându-și și tot venitul din tot locul după obiceiul pămîntului și hotărîrea ponturilor gospod, asupra căruia schimb cartea această a Domniei-Mele să-i fie domniei-sale Postelnicesei și în urmă clironomilor domniei-sale de întăritură statornică și neclintită nici odiniórá în veci, care s'a întărit și cu a nóstră Domnescă pecete.— 1817 Iunie 12, în Iași.

(L. P.)

Vel Logofêt.

Jalba Rădășenilor.

Prea Înălțate Dómne,

Cu lacrimi dăm supêrare milostiv auđului Înălțimii Tale strîmbătatea ce pătîmim de către dumné-luî Spătarul Nicolai, că avênd noi cumpêratură de la locuitoarii Mălinari 19 fălci și 70 prăjinî loc de fînaț, făcut din codru în Molna, cu scirea

In note dăm și jalba Rădășenilor contra Spătarului Canta, arendașul unor moșii ale mănăstirii Slatina, reclamate ca ale lor de acei locuitori.

mănăstirii Slatina, stăpânitoarei acelei moșii, pe care le-am stăpânit, dând dijma obișnuită numai, iar acum din vara trecută fiind dumné-lui Spătar Canta orîndătoriu acelor moșii, ne-a luat patru finațe dintre cele de sus arătate fălcî, pentru care făcînd arătare Preosfințitului Mitropolit, ni s'a dat cartea Preosfinției sale către vechilul domniei-sale Spătar, ca să nu ne supere cu acea nedrăpță luare de finaț, și fiind-că dumné-lui Spătar nici la aceeași nu se supune, ne rugăm Înălțimii Tale de a ni se da luminată carte gospodului poruncitoare de a nu ni se luă acele curături ce le avem cumpărate, ci numai dijma să dăm după obicei. Va rămăne și mare pomană.

La mila Înălțimii Tale

Prea plecați

Grigori Pletosu, Neculaș Soldănescu, Leontia Oprói, Savin a Oprói, locuitori din satul Rădășanii, ținutul Sucevei. — 1819 Martie 27.

Izvod de zestre a fetei lui Ioniță Cujbă.

Cu ajutorul lui Dumneșeu, de cele ce dau fiicei mele Ilincă, precum în jos se arată.

O icônă Maica Precista, ferecată cu argint, ca să le fie spre ajutor. O candelă de argint. Două farfuriore cu patru lingurițe de argint. Șese zarfuri de argint cu felegenile lor. Una păreche pafale de argint suflăte cu aur, cu colanul lor. Una păreche cercei de aur, de smarand, cu diamant. Un inel de diamant. Un inel de rubin, cu diamant. Un inel de tunzuh de aur cu mărgăritar. Un inel de aur cu balăș. O jurbe cu milu. O cașaveică cacom. Șese rochi, două de dimie, una de maltin, una de panură, una stambol șalt, una de hasa. Una salteă de atlas; una plapomă de atlas; șese perine de postav cu măcatul lor, pentru înbrăcatul unei odăi; o ladă mare, cinci perini, însă patru mici și una mare, cu dosurile de maltin, trei rînduri fețe perini, însă unul de mătase și două în ciubuce. Două cêrcêfuri. Două prostire de mătase. Trei mese, însă una în cinci ițe și două în trei ițe. Două-șeci și patru șervete. Patru peșchire de obraz. Patru peșchire de mîni. Trei buccelicuri de mătase. Două buccelicuri de pînză de casă. Dece cămeși femeesci. Una scôrță alêsă. Patru lăvicere alese. Una scutulcă cu șipurile ei. Una tablă de Lipsca de cele cu tôrte. Una păreche solniță. Una duzină talgere castori. Una duzină linguri castor. Patru tingiri cu capacele lor. Șese sahan. Una tavă. Una căldare. Una pereche sfeșnice alamă cu mucările lor. Un lighean cu ibric. Opt boi cu ferile lor. Opt vaci mari, însă patru cu vișei și patru sterpe. Două sute oi, însă una sută cinci-șeci mari, și cinci-șeci mici. Cinci-șeci stîneni în lat din moșia Vladomira ținutul Iașii, dincôce de apa Prutului, și în lung cât merg și cele-lalte părți spre apus. Două mii lei, însă una mie lei am să o răspund ei, și una mie lei feciorii mei Vasilie, Gavril și Costache, și răspundendu-se acești bani, fiică-mea Iléna, și sora feciorilor mei nu are să se amestece a măi cere parte din o moșie părintescă, adică din Unteni i din cea-laltă parte ce le-au măi rămas în Vladomira, din Rulenî, din Sîrbi și Făs-

In note dăm o fôe de zestre a fetei lui Ioniță Cujbă. Cetirea ei va arătâ cam din ce obiecte se alcătuiâ zestrea unei fete pe la anii 1813.

Alte acte se referă la moșiile Bălțați și Șerpeni din județul Covur

tăci, ce au să le împartă ei frățesce, cari bani au să se răspundă acum în naht.—
1813 Fevruarie 3.

Eû Zamfira răposatului postelnicel Cujbă, adiverez.

Vasilie Cujbă postelnicel, platnic la mia cea de lei.

Gavril Cujbă, platnic la mia cea de lei.

Costachi Cujbă, platnic la mia cea de lei.

Cartea lui Scarlat Al. Calimach către Aga Costachi Conachi.

Noi Scărlat Alexandru Călimach Vv. Cu Mila lui Dumneđeû Domn Țerii Moldovei. Cinstit credincios boerul Domniei-Mele, dumné-ta Aga Costachi Conachi, sănătate. In trecutul an, 1815, Octomvrie 25, s'a scris cartea Domniei-Mele către dumné-lor pârcalabii de Galați, ca să mērgă unul din dumné-lor la starea moșiei Bălțații de la acel ținut al Covurluiului, unde strîngēnd de față pe toți răzeșii, față fiind și Clucerul Manolachi Tuduri, după cuprinderea scrisorilor ce se vor vedé la amândoué părțile, să facă cercetare casele și alte acareturi, ce va fi avēnd Clucerul făcute acolo, pe care parte vin adică, pe dréptă partea sa, sau pe partea ce s'a dat răzeșilor, cu hotărîrea judecătii Divanului Domniei-Mele? Și prin însciințarea din 13 Noemvrie, tot a trecutului an 1815, ce a trimis dumné-lui Vornicul Alexandru Ianculeu, cu tôte că s'a vēđut arătând. că după cercetarea ce au făcut la fața locului, s'a dovedit că casele armașului Vasilie Tuduri au venit pe dréptă partea sa, adică pe bătrânul lui Crucean, ce-l are Clucerul luat cu schimbul de Sulgerul Ion Cârjă, cum și câți-vă din răzeși, anume preotul Gheorghie Savin, preotul Stan Sava, Timofti a Lupii, Giurgea Rogojină, Ioan Macarie, postelnicelul Ioan sîn Ghiorghie Sandu, și Sandul sîn Ilie a Lupei, au arătat că, pe lângă bătrânul Tetiului care îl stăpânesc ei, este și bătrânul lui Crucean, alătura pe din jos și de acolo merg cei-lalți trei bătrâni în jos, adecă Crucean, Zabolichi și Săiman, baștina și cumpărăturile Clucerului până în hotarul Urlescilor, unde se află și așezarea clucerului, din care s'au luat 195 stinjenii cu hotărîrea Domnescului Divan, ce mai sus se arată și s'au dat în stăpânirea răzeșilor. Dar fiind-că răzeșii necontenti supērau cu jalbe, că casele armașului Vasilachi Tuduri vin pe partea lor, la 6 Fevruarie acestui curgētor an 1816, s'a fost scris dumi-sale Vornicului Iordachi Catargiu, pârcălabul de Galați, ca de iznóvă însuși dumné-lui să mērgă la fața locului, să cerceteze acēstă pricină, și dumné-lui neertându-l trebuințele pârcălăbiei, cu care se află însărcinat, nu a putut merge să facă cercetare. Drept aceea scriem Domnia-Mea dumi-tale, să mergi la starea numitei moșii, unde adunând de față atât pe răzeși, cât și pe Clucerul Manolachi Tuduri, să cercetezi cu amănuntul tôte scrisorile și alte doveđi a ómeni bătrâni și vrednici de credință, ca să dovedesci cum li s'a urmat stăpânirea din vechiui, și pe la ce loc, și de a fost acel bătrân Crucean drept al sulgerului Ioan Cârjă, stăpânit acolo la locul ce se arată, de la carele îl are Clucerul luat cu schimb și de sunt acele case pe bătrânul Crucian, ce se află acum drept a Clucerului, sau vine pe partea răzeșilor? cari de vor veni pe partea lor, apoi să le arăți și să nu-i îngăduesci a face mai multă supērare Clucerului; și precum vei află și vei dovedii

lui. Calimach rînduesce anchete la fața locului, ca să se constate dreptul de stăpînire, fiind procese la mijloc.

între adevăr, pentru tôte fără întârziere să trimiți pre larg însciințare la dumné-lui Vel Logofăt al Țerîi-de-jos, spre arătare Domniei-Mele.

Acésta poruncim. 1816 Maiu 24.

Vel Logofăt.

Chrisovul lui Scarlat Alexandru Calimach pentru moșia Șerpeni de la ținutul Covurluiului.

Noi Scarlat Alexandru Calimach Voevod, cu mila lui Dumneđeú Domn Țerîi Moldovei. Cinstiți credincioși boerii Domniei-Mele, dumné-ta Petrachi Negri biv Vel Ban, i dumné-ta Ioan Iamandi biv Vel Ban, sănătate. După necontenitele jalbi date către Domnia-Mea din partea preotului Michaiú zet Ioan Gociul i Vasile Gociul mazil, cu alți razeși și némuri a lor, stăpânitori moșiei Șerpeni de la ținutul Covurluiului, cu arătare că acésta moșie de la părinții lor și până în anul trecut o au stăpînit-o cu bună pace, bez numai 80 stînjenî ce din vechiú cu hotarnică de la anii 1787 îi are aleși și trași Căminarului Gheorghe Hermeziu, către hotarul moșiei sale Balintescii. Iar în anul trecut 1817, de către cercetătorii ce erau orînduiți la moșiile de la ocolul Horincei li s'a făcut mare strîmbătate, că în loc de 80 stînjenî, ce hotarnica mai sus pomenită îi trage Căminarului Hermeziu, din trupul moșiei Șerpenii, le-a luat întregă o a patra parte, și pe lângă acésta li s'a mai luat două întregi a patra părți, și s'a dat una lui Ionița și Iordachi Chirișesci, ce s'a numit nepot lui Taraiú, și alta a patra parte unora ce s'ar fi numit a fi nepoți unui Kiokiú bătrân, adevă neam Dabijescilor, lăsându-i pe dinșii numai cu o a patra parte, pe cari alcătuirii s'au făcut și învoeli iscălite numai de către doi din partea Gocescilor, iar cei mai mulți némuri ai lor Gocesci, și alții împreună cu dinșii, părtași, nici o sciință de acésta n'au avut. Pentru care cerșind dreptate și punere la cale, au înfățișat înaintea Domnescului nostru Divan aceste dovedî: 1) Pentru némul Dabijescilor acei ce în anul trecut 1817 au luat o a patra parte, cartea de judecată a Divanului din anul 1800, cuprîndetóre, că după cercetarea ce atuncia s'a făcut jalbei ce au fost pornit acești Dabijesci cu cerere de a se împărtași din moșia acésta, dovedindu-se că stăpînirea lor cu 100 de ani în urmă a fost lipsită de acolo, precum însuși ei Dabijescii n'au tăgăduit, se dau rēmași de către judecată, ca nici odinióră acolo stăpînire să nu mai aibă némul Dabijescilor ce se trag din bătrânul Kiokiul. Așîderea și pentru cea-laltă a patra parte, ce, precum s'a đis tot în anul trecut 1817, s'a dat nepoților lui Taraiú. Iarăși au înfățișat locuitorii Gocesci în judecata noastră: 1) o scrisóre din anii 1760 de la un Neculai Bărbăntă și cu femeea sa către Ionița Taraiú; 2) altă scrisóre din anii 1780 de la acel Ionița Taraiú, cu femeea și feciorii lor, pre care și ei moșia, ce o luase danie de la Neculai Bărbăntă, o fac danie preotului Constantin i Vasile Chirvașa, i Ioan Gociu și Constantin Ganea, pe puterea căroră scrisori au rēspuns jăluitorii Gocesci, că au și stăpînit cu nestrămutare până în anul trecut 1817, precum s'a đis. Decî cât pentru că Căminarul Hermeziu are a trage o a patra parte după dovedile sale, n'a rēmas nici o îndoélă, hotărîndu-se ca din întreg trupul Șerpenilor să tragă o a patra parte, iar pentru cele-lalte trei părți vrënd judecata a se încredința, cum și de către cine s'au stăpînit, căci precum s'a đis pentru némul Kiokiului din care se trag Da-

Iacă un act important prin care se recunoște Vrâncenilor dreptate la posesiunea munților lor și se amintesc multe relative la constituirea proprietății de moșii, după Vasilicale și după obiceiul pământului.

...Intărind lui Cernat Ploscariul și fratelui său Ștefan, pe lângă cumpăratura satului Bitchieții și alte multe moșii, anume cuprinse prin uric, fiind ale lor de baștină. Alt uric de întăritură de la Ștefan Voevod din 6991 Septemvrie 23, cuprindător că întăresce dréptă ocină și moșie lui Ioan și fratelui său Toader Hurdugașii moșia Obârșia pe pâriul Alb, unde este așezarea lui Toader Hurdugașii și jumătate de Dămilescă și Ibănescă pe Sacoveț; deosebit întăresce și lui Dumbravă și femeii lui Nasta moșia Ghigoescii. Alt uric de întăritura de la Pétru Voevod, din 7091, pe jumătate sat de baștină de Răculesci pe Prut, ce a fost al Evdochiei și a Gréchei, nepótele Olenii, de baștină de la strămoșele lor Ilinca și Marica, cari și strămoșele lor l-au avut de împărțelă și au vîndut-o drept 500 zlofi lui Drăghici Ursului. Alt uric din 6995 Octomvrie 7, de la Ștefan Voevod, întăritor pe jumătate de sat de Sărata, ce a cumpărat-o Toma Grigorce de la Ioan Murgul, care a avut-o dréptă ocină a sa de baștină. Și precum se află o mulțime de asemenea hrisóve de întărituri locuitorilor moșinași pe baștinile și ocinile lor, fără a se pomeni de dania de mai înainte, ce numai rezemându-se pe urmata lor veche stăpânire. Iată dar că și din obiceiurile urmate din vechime și până astăzi, pre deplin s'a dovedit nestrămutarea dreptăților îndelungatei stăpâniri asupra moșiilor moșinașilor pămîntenți, fără a se cere hrisóve de danii sau întărituri ale Domnilor de mai înainte. Și oblăduirea pămîntului de-a pururea a fost datóre a privighiã asupra dreptăților fiesci, căruia a nu se luã niměnuî averile, și a nu se strămuta niměruia stăpânirea pe

bijescii, se vede grăind judecata de la anul 1800, că cu 100 de ani mai în urmă le-a lipsit stăpânirea; așiderea și pentru némul lui Taraiü, din care se trag Chirișescii, după scrisórea lor de danie către némul Gocestilor, se vede că de 38 de ani, le-a lipsit stăpânirea. După cuprinderea scrisorilor de danie și de se va dovedi, precum jăluitoarii și dovețile lor arată, că stăpânirea acestor némuri au fost lipsită cu tot de acolo, și că numai de către dânșii s'a stăpânit după cuprinderea scrisorii de danie, acea de la anii 1780 și hotărîrea judecãții de la anii 1800, atunci învoela aceea făcută numai de către 2 din némul jăluitoarilor, cu care s'au istirisit pe atãta rãzesime din stăpânirea bătrânilor arãtați, nu póte să prindã nici un loc. Iarã când din în potrivã, pãriții curgétorii din bătrânii arãtați vor dovedi, că și în urma scrisorii de danie, acea de la anii 1780 a avut stăpânire acolo, atunci însuși jăluitoarii Gocescii nu se împotrivesc cererii pãriților a nu stăpânii și de acum înainte. Pentru acésta, fiind-cã dumné-Vóstrã tot vè aflați rînduiți acolo spre întruparea moșiei acesteia, veți aduce de față și pe pãriții curgétorii din acei doi bătrâni, adecã pe Dabijesci și pe Chirișesci și făcënd cercetare după cartea de blestem, să-i îndatoriți ca să-i deã dovadã în pontul acesta al stăpânirii sau prin scrisori, ori prin martori, ómeni streinî, vrednici de credință, cari să numescã carte de blãstem și când, precum jăluitoarii cer, vor dovedi pãriții că li s'a urmat stăpânirea, le veți da mãrturie; iarã când dimpotrivã stăpânirea lor, nici cu un fel de dovadã nu vor încredința-o, atunci veți da mãrturie jăluitoarilor Gocescii pe larg arãtátóre de tótã curgerea pricinii, cu care nemulțumindu-se vre-o parte vor veni la Divan. — 1818 Iulie 31 zile.

(L. P.)

Vel Logofet.

moștenirea sa și pe locul său de baștină. Și iarăși nu lipsim a arăta și pentru locurile cari din veci au fost Domnesci: a) locuri de pustiu — adică ce nu s'au stăpânit de nimenea din nepomenit veac—cum și locuri de moșii deschise, ce s'ar găsi între alte hotare împresurate, sub nume tănuit, sau schimbat, și necuprins în scrisorile megieșitelor moșii; b) Vraniștele Domnesci, ce au fost din veci, și c) locurile tirgurilor. Acestea au fost ale Domniei, cari și acum, dacă s'ar găsi asemenea locuri deschise de tirguri, și pustii, ar fi Domnesci. Iar pentru ocinile moșinașilor urmază precum și în pravilele împărătesci se hotăresce pentru urmata pacinica stăpânire, cartea 56, titlul 3, capul 4, fila 708, scriind: orî moșie bisericăscă, sau moșie dréptă împărătescă, stăpânindu-se fără curmare în curgere de 40 ani, sau cu drept titlu, sau și fără drept titlu, prin posesie se câștigă și va avé-o statornică. Aceste sunt pravilele și obiceiurile urmate în pămîntul acesta din veci. După acestea nu lipsim a arăta și asupra celor-lalte întrebări pentru Vrancea, și pentru chrisovul de danie de la réposatul Domn Ipsilant Voevod din 1803 Septemvrie 11, și dicem că: dacă s'ar fi urmat după orînduelile și obiceiurile păzite din vechiu a se aduce de față în cercetarea divanului pe locuitorii Vrânceni, cu tóte scrisorile lor câte au mai avut și câte acum s'au mai vèđut în cercetarea Divanului, și dacă s'ar fi vèđut de pomeniții Domni doveđile lor, ca nisce iubitori dreptății, n'ar fi voit să lipsescă pe cei adevérați moștenitori, și sub nume de moșii Domnesci să le facă danic. Osebit între alte întrebări a fost și acésta: că Domnul Vasile Voevod, prin uric la anii 7156, ar fi făcut danie mănăstirii Sovejii nisce munți anume Svoinele și Clăbucul — până în Lepșa, și Lepșa în jos, până unde se împreună cu hotarul Tunicilor, și în Chișin, și în Sușița—și Răitașul, fiind din hotarul Vrancei și arătându-le a fi drepte Domnesci, răspundem: că însuși același Domn Vasile Voevod, după 10 ani în urmă, prin alt chrisov al său, adecă la let 7166 Octomvrie 20, arată cum că pentru nisce munți anume Svoina și Clăbucul, ce a fost dat miluire M. Sovejii, fiind-că s'au fost cumpérat de Domnul Gheorghe Ștefan Voevod, cu 1.300 lei, hotăresce Domnia-Sa și anerisesce dania de mai înainte, fiind acei munți ai M. Cașinului, unde s'au fost afierosit, cumpérându-se de ctitorulei Gheorghe Ștefan Voevod. Iată dar dintru acésta încă mai virtose se dovedesce, cum că locurile Vrancei n'au fost Domnesci, căci dacă ar fi fost locuri domnesci, Domnii înșiși n'ar fi cumpérat de la locuitorii moșinași locuri spre afierosire; apoi pe lângă aceste, sunt și alte osebite doveđi cari s'au mai vèđut; însă, un uric din 6951 Iunie 20, de Ștefan Voevod bătrânul, prin care întăresce lui Vasile Crețescu moșiile lui, silesce la Cașin, unde a fost casa tatălui său Constantin Crețescu, și la Vrancea moșia Albiana, întărindu-i stăpânirea după hotarele ce au umblat din vechiu, care dintru acest uric iarăși viderat se dovedesce, că dacă mai înainte de 375 ani s'a cunoscut stăpânirea Crețescului pe Albiana, care este în mijlocul Vrancei și nimica întru acest uric de loc Domnesc nu se pomenesce, ce se pomenesce a fi locuri de baștina sa, unde a fost așezarea părinților săi. Apoi s'au mai vèđut și alte multe scrisori de vinđări ale locuitorilor Vrânceni către boeri și către Domni bătrâni, adecă către Domnul Mateiu Basarab Voevod, Domnul Térii-Rumânesci, ce a înzestrat Mănăstirea Soveja și către Domnul Constantin Cantemir Voevod, ce a cumpérat de a înzestrat M. Mira, incepte acele cumpérături de la 7117 Septemvrie 8, și până la 7199 Martie 20, dintru care doveđi lămurit se vede, că dintru în vechime, Domnii de atunci, cunoscându-i pe Vrânceni de stăpâni acelor moșii, au cumpérat părți de ocine de la dinșii ce aveau ei împărțitoare pe bătrâni, și le-au afierosit la mănăstiri. Deosebit s'a mai vèđut ispisoec din 7196 August 21, de la Domnul Constantin Cantemir, și iarăși cartea a tutu-

ror boerilor Divanului, din vremea aceea, tot dintru acel an August 22, întăritore Mănăstirii Mira, pe cumpăraturile Domnului Constantin Voevod a părților din Vrancea, ce a fost cumpărat de la Vrâncenii răzeși, cum și a altor danii ce a fost făcut Mănăstirii, de către înșiși unii din moșinașii rezeși Vrânceni, arătându-î pe fiește-care cu numele lor; s'a mai văduț o scrisore de învoelă din 7202 Iulie 23, între locuitorii Vrânceni din satul Tulnicii și între M. Soveja, arătând până unde să stăpânescă Mănăstirea prin semne numite, până în hotarul Unguresc, încredințat fiind de Teodosie, Mitropolitul Moldovei și de alți boeri.

S'a u mai văduț și alte multe scrisori cuprinzătoare de pricină următoare între Vrânceni și între megieșii lor, pentru despărțirea hotarelor, care pentru multă vorovă se lasă. Dar după toate dovedile arătate, care dovadă alta pôte să fie mai mare decât chrisovul de la fericitul Domn Grigore Ghica Voevod bătrânul, din 7244 Ghenar, întărit cu iscălitura și pecetea sa, ce s'a văduț la mâna Vrâncenilor, care lămurit și pe larg arată atât din părțile hotarului de către țera Ungurescă, după mărturia hotarnică ce a fost adus de la Miron Dima, Vornicul de Vrancea, întărindu-le lor veșnica stăpânire, până în obcina munților, de unde curg apele către Moldova, precum atuncea au dat sēmă, că și mai înainte de veci așa au ținut, arătându-se și obiceiurile munților, și împreună arătându-se acei ce au fost împreună cu Miron Vornicul, cari au fost nēmurile lui după vechi moșinași, și cu alții ai lor; și împreună arătându-se că câte plauri se pornesc din munte spre Moldova să fie ale Vrâncenilor, să-și facă locuri de stâni și pășunea altor dobitoce. Iar pentru alte împărțeli ce au Vrâncenii ei între ei, vor stăpâni, precum le vor spune dresesele, și precum le vor fi împărțelile de la Domnii cei bătrâni, și că încredințându-se pomenitul Domn din mărturia hotarnică, au dat ori au întărit Vrâncenilor și de la Domnia-sa, ca să le fie moșiile ce s'au ales drepte ocine și moși și uric de întăritură cu tot hotarul și cu tot venitul, în semnele precum scrie mai sus, neclintit și nereșuit nici odinioară în veci. Acest chrisov, prin lămurita sa înțelegere, ridică din mijloc totă îndoela și totă împotriva punere înainte asupra stăpânirii Vrâncenilor, și de a se cugetă cum că Vrancea ar fi moșie Domnăscă, și măcar de au și vrut a i se da pricină că n'ar fi protocolit, dar s'au mai văduț și alte chrisove tot ale aceluiași Domn, precum și ale altor Domni pe alte osebite moși, asemenea fiind neprotocolite; îndestul că acest chrisov, osebit de cele-lalte deosebite dovedii câte s'au arătat, este temeinic, arătând pe Vrânceni stăpânii baștinilor lor întru toate hotarele și cu tot venitul, nerășuit în veci, și pe lângă acestea și îndelungata stăpânire care este potrivită cu pravilele firești și politicesci, și cu obiceiurile pămîniesci, ce s'au păzit din vechime, nu lasă cea mai mică îndoelă asupra dreptății Vrâncenilor, pe ocinile și baștinile lor, după împărțelile dintre dinșii din moși și strămoși, și nu lipsim a da și în scris cunoștința, socotința și răspunsurile noastre. 1817 Ghenar...

Cerend prea Inaltului Domn și de la smerenia noastră, ca ceea-ce vom cunoșce în curat cugetul nostru, asupra întrebărilor ce ni s'au făcut în Obștesca Adunare și în ființa de față a noastră, să arătăm atât înaintea Înălțimii sale prin viu glas, cât și în scris să dăm; precum asemenea și d-lor boerii pămînteni să arate, prin evanghelică mărturisire în frica lui Dumnezeu, cunoștința Dumiiilor sale, mărturisim că asupra întrebărilor ce ni s'au făcut prin viu glas, asemenea și în scris după luminata țidulă a Înălțimii Sale, cunoștința noastră asupra adevărului și dreptății este precum pre larg se arată prin anaforaua acēsta, următoare după pravilă și obiceiul pămîntului, cât și dupre dovedile câte am văduț și iscălim.

Al Înălțimii Tale către Dumnezeu smerit rugător: Veniamin Mitropolit Moldaviei.

Și plecate slugi: Iordache Canta Vel Logofăt, Grigore Sturza Logofăt, Vasile Costachi Logofăt, Alexandru Iancoleu Vel Logofăt, Toader Balș Vel Vornic, Andronachi Donici Vel Vornic, Vasile Razu Vel Vornic, Toader Balș Vornic, Nicolai Hrisoverghi Vornic; și alții.

Scarlat Calimach, ca să îndrepte în cât-vă mersul justiției, introduce un nomofilax, adecă un jurisconsult. Acesta este Stolnicul Constantin Scheleti. (1)

Mai multe luni funcționează câți-vă traducători ai noului codice civil.

La 1 Ianuarie 1818, Scarlat Calimach introduce, după pilda de la Munteni, *hătmănia* de menziliră. Prin țidulă gospod numesce Hatman de Menziliră pe Vornicul Vasile Rosetti. (2) La 1814, eră Nazir la menziliră Postelnicul Mavrogheni. (3)

La 9 Decemvrie 1812, nu târziu după sosirea în Iași a Domnitorului Scarlat Calimach, Metropolitul Veniamin și boerii supun Domnitorului anaforă, prin care propun restaurarea Curții Domnesci arse.

CAP. XIII.

Biserica și școala sub Sc. Calimach.

Förte importantă este Domnia lui Scarlat Calimach din respectul bisericii, a școlei și a culturii generale.

Încă înainte de a sosi la Iași, Sc. Calimach învită Divanul să se cheme la scaunul Metropolitan neuitatul de popor Veniamin Costachi. Nu putea sub asemenea arhipăstor, succedând streinului Metropolit impus de Muscali, să nu răsufle Biserica și să nu se bucure Românul de pașii spre înflorire a bisericii sale.

Amintim în note câte-vă din chrisóvele, cu cari Sc. Calimach a venit în ajutor la diverse biserici și mănăstiri. (4)

(1) Veđi la Academie, cod. I, pag. 345.

(2) Veđi la Academie, cod. I, pag. 343. XX.

(3) Acad., I, 314—317.

(4) La 27 Fevruarie 1813, Scarlat Calimach dă chrisov de miluire bisericii Talparilor din Iași (Veđi la Acad., V, 16). La 14 Iunie 1812, Divanul Cnejeiei Moldovei dăduse carte la Ispravnicii de Roman, ca venitul harabagiei, al vedrei și al cotului să fie al bisericii Domnesci din Roman (Acad., LXIV, 103). In 12 Fevruarie 1813, Scarlat Calimach reînoesce aceste mii (Acad., LXIV, 104). In 15 Iulie 1814, nouă reînoire (Acad., LXIV, 105). Cu alt chrisov, Scarlat Calimach acordă câte 15 l. pe lună de la vama bisericii Sf. Atanasie și Chiril (Acad. L. 41).

In 11 Iunie 1814, Scarlat Calimach dăruiesce Episcopului de Roman Gherasim 30

Ne mărginim aci a constată, că organizațiunea dată Consistoriului Metropoliei sub Muscali, 1821, nu a fost desființată.

Acea organizare eră întocmită de protoereul Lazar Asachievică, care

---

sălaşe de țigani, dejă acordați Episcopiei de fostul Domn Al. Moruzi. (Acad., LXVI, 62).

Asemenea câte 30.000 ocă sare, 2 Aprilie 1816.

In 25 Martie 1816, se reînoesce darul celor 30 de sălaşe de țigani (Acad., LXVI, 62).

In 13 Iulie 1813, Scarlat Calimach dă Metropoliei un chrisov, prin care îi scutesce 2 moșii de vădrărit și-i face inclusiv de 200 lei din vama gospod.

Chrisovul Domnului Scarlat Alexandru Calimach Voevod, slobođit Mitropoliei, prin care îi scutesce două moșii de vădrărit și îi face și miluire cu 200 lei din vama Gospod.

Cu mila lui Dumneđeș, Noi Scarlat Alexandru Calimach Voevod Domn Țerii Moldovei.

Se face scire cu acest chrisov al Domniei-Mele, pentru sfinta Mitropolia din Iași, că arătându-ne al nostru cinstit și duhovnicesc părinte prea sfinția sa Kirio Kir Veniamin Mitropolitul țerii, precum că are chrisóve de miluire de la cei mai înainte de noi luminați Domni, ca venitul de dijmă ce ese de pe moșiile Mitropoliei să-l scutescă de vădrărit, asemenea și vama din Gospod, de a luă pe tot anul câte două sute lei, aș făcut cerere ca și de către Domnia-Mea să se întărescă asemenea. Decă cercetând Domnia-Mea și vedându-se chrisóvele altor luminați Domni de mai înainte și socotind că se cade a fi împărășită sfinta Mitropolie și de către Domnia-Mea cu aceste mili, prin acest chrisov al Domniei-Mele asemenea întărim și hotărîm, ca la slujba vădrăritului, tot vinul ce va eși de dijmă de pe moșiile Mitropoliei Vlădicenii ot ținut. Eșii și Ioganii ot Tutova să fie scutit de vădrărit, nimenui nimica să nu deă. Și osebit să aibă a luă sfinta Mitropolie din vama Gospod, pe tot anul, câte două sute lei, cari bani să se deă de către vameșii, orî în vinđare de va fi slujba vămii, saș în credință de se va căută, în două rinduri pe an, adecă jumătate la điaua născerii Domnului Nostru Is. Chrs. și jumătate la điaua Sfintei Invierii. Drept aceea poruncim Domnia-Mea dumné-vóstră boeri vădrari, dumné-tale vel vameș de Carvasară, de către toți să se păzescă întocmai precum mai sus se cuprinde prin chrisovul acesta.

Poftim dar Domnia-Mea și pe alți frați luminați Domni, pre cari Sfintul Dumneđeș îi va orinduî în urma noastră la Domnia acestei țeri, să nu strice acéstă milă ce mai vîrtos să adauge și să întrécă pentru a Domniilor-Sale vecinică pomenire. Serisu-s'a chrisovul acesta la scaunul Domniei-Mele în orașul Iași, întru a doua Domnie a noastră la Moldavia, în anul d'întăiü.—Velét 1813 Iunie 13.

(Iscălit) Iă Scarlat Alexandru Calimach Voevod.

(L. P.)

Sturza Vel Vist. procit.

(Iscălit grecesce) Dimitrie Plagino.

S'a trecut în condica Visteriei de chrisóve.

Constantin Veisa.

nu erà altul decât tatăl gloriosului de mai apoi George Asaki. După moda timpului Asaki își rusise numele în Asachievică!

Acastă organizare (ce o dăm în notă mai jos) cuprinde o specie de regulament de cancelarie a duhovnicescei Consistorie, cum și procedarea de urmat în cercetări de blagocini, protoereii, etc., și actele de deslegare de cununii.

E de observat că art. 10 dispune despărțirea completă a justiției laice de cea bisericăscă și neamestecul lor. (1)

(1) *Ce s'a făcut în Exarchicésca a Moldovlachiei dicasterie, pentru dohovnicésca consistorie a Mitropoliei Moldaviei, adică în ce chip are să urmeză consistoria în pricinile ce vin. Anul 1811 Septemvrie în 27 de zile.*

1. Tóte pricinile ce vor intră la acea consistorie de la Inalt Preaosfințitul Mitropolit, Exarch și Cavaler Gavriil, saú de la Prea Osfințitul Dimitrie Episcopul Benderiului și Achermanului, adecă Vicarul Mitropoliei Moldaviei, cu resoluțiile, asemenea cererile de la această dicasterie, înscințările, raporturile, arătările de la protopopii și blagocinii ținuturilor, feluri de otnoșanii, atât de la dregători duhovnicesci, cum și de la cei politici, și jalobele de la fețele cele particularnice, va avé consistoria datorie ca să însemneze de asupra a fiește-căreia hârtie așa: (afară de acelea ce vor fi însemnate de Preaosfințitul), adecă s'a primit la anul cutare, luna cutare, și ziua cutare, scriindu-se să se arăte, care va să șică că are acest fel de înțelegere, adecă să se serie la protocolul în care intră pricinile, și să se pue înaintea judecătorilor spre ascultare.

2. Pentru de a se serie pricinile ce intră la acea consistorie, a felului ce s'a pomenit mai sus, și altor cari sunt supuse dohovnicescii cercetări, se cuvine numai decât a avé protocol pe masă, întru care, după alăturata aice formă, să se serie întru dînsul cuprinderea pricinii în scurt, însă pe înțeles, și logofetul singur, saú care scie rînduêla trebilor, cu număr să serie, până ce vor veni cilenurile judecătoriei saú asesorii, după a căroră adunare, unul din scriitori dator este a ceti tóte pricinile pe rînd, cari s'aú scris într'acel al mesei protocol, și după cetirea celei dintâi pricinii, judecătorii aú să ieà sama în ce chip urméză, ca să facă la pricinile acelea hotărîre pe temelia legilor, saú a pravilelor, și după aceea să se serie în dreptul acei pricinii piroforisitoare resoluție, adecă anume unde, și cu ce fel de cuprindere să se trimetă? saú după cum vor socoti, după scrierea unuia de acest fel de resoluție, scriitorul dator este a ceti al doilea și alte pricinii, iar judecătorii aú să pue asemenea după pricină resoluție.

3. După ce se vor ascultă tóte în bună rînduêlă scrisele pricinii, și după scrierea resoluției drept a fiește-care pricină, atuncia este datoră a se serie după fiește-ce pricină a jalobelor hotărîtoarea pe larg rînduire saú trimetere, ca să fie pe înțeles, scriind întâiu cuprinderea pricinii și hotărîrea judecătorilor, și apoi dintru acelea să se lase câte o copie la fiește-care pricină cu însemnare la care lună și zi, și subt care număr s'aú trimis acelea.

4. Spre a însemnă în scris trimiterile pricinilor pe la feluri de locuri, trebuie numai decât a avé după formă cea alăturată aicea catastih, întru care să se și

Numai acest neamestec proclamat de art. 10 nu a fost pururea o

scrie cuprinderea acelora în scurt, puind pe fiește-care următor număr, iar cele ce se trimit sunt datorî a le iscăli judecătoria și logofétul.

5. Dacă asupra cui-vă din cei duhovnicesci ar veni vre-o jalobă, orî de la cine, că i s'ar fi făcut vre-un necaz, sau pentru că petrecerea lui este desfrînată, sau că bețiv, și se tăvăleşce între altele scandalisitoare fapte, decî pentru o întîmplare ca aceea se cade întăiu de a luă de la acela care este asupra lui paraponul arătare în scris, prin protopopol sau blagocinul ținutului, iar când pârîtul ar tăgădui, să să cêră de la pârîșul doveđi încredințate de martoria ce vor fi vrednici de credință. După aceea să întărescă cu jurămînt, față find pârîtorul și pârîșul, apoi tot pe aceiași martoria să se întrebe în deosebi fără a fi față cei ce se judecă, și atunci să se scrie pe temelia pravilelor bisericesci și polițicesci deslegătorea hotărîre, cu arătare la ce fel de pedépsă este supus vinovatul. Iar hotărîrea aceea iscălind-o toți judecătoria și logofétul, să se aducă spre socotință și la hotărîrea Inalt Prea Sfințitului Mitropolit și Exarch sau Prea Sfințitului Vicarul Episcopul Benderului și al Achermanului, apoi după întărire să se facă împlinire; cu asemenea urmare să se facă și în alte pricinî ale judecătoria.

6. Jalobele pentru deslegarea cununiilor, sau a despărțirilor, să se primescă și să se întrebunțeze cu chipul cuviinciosei rîndueli, după aceste următore: 1. Când se căsătoresc avênd între sine rudenie trupescă sau duhovnicescă atât de aprópe încât se opresce de pravilele bisericesci împreunarea lor. Al 2-lea. Când unul din căsătoriași avênd pre soțul său viu este căsătorit cu alt obraz. Al 3-lea. Dacă face care-vă din cei căsătoriași vederată preacurvie. Al 4-lea. Dacă care-vă, din cei căsătoriași va fugi și va petrece nesciut. Al 5-lea. Dacă vre-unul din căsătoriași după vinovăție se va trimite spre vecinică pedépsă, iar dacă cine-vă afară de mai sus arătatele pricinî, va cere despărțire, jalobele unora ca acelora nu numai nu trebuie a se ține în sêmă, sau a face cercetare, ce nici de cum nici a le primi.

7. Tóte pricinile ce vor intră la aceea consistorie trebuie să fie după rînduelă cusute fiește-care în deosebi, cu deosebită învêlitură, scriind de-asupra cuprinderea pricinii aceea din lăuntru, și după ce va trece anul, făcêndu-se tuturor pricinilor catastih, să se păzescă în archivă.

8. Nici unul din judecătoria nu pôte să facă luare aminte pricinilor, ce atîrnă de consistorie, a casă singur, ci în adunare de obște, unde fiește carele judecătoria trebuie să fie întrebat de socotința lui la pricina care se cercetăză, și dacă va veni lucrul la neunirea tuturor, atunci să se facă hotărîrea după socotința unită a glasurilor celor mai multe, însă pre margine tot să se însemneze socotința celui ce nu s'a unit cu îndreptarea însemnării aceluia, adecă pe ce razimă socotința sa.

9. Nici odată să nu rămăe judecată nelucrată, din pricină că ar lipsi vre-un judecătoria, ce măcar numai doi ar fi, tot să se facă lucrarea trebilor și hotărîri, ca și când ar fi toți judecătoria față.

10. Nici un fel de pricinî cari se ating de judecata cea polițicescă să nu se primescă, cum și din potrivă, nici un fel de pricină ce se atîrnă spre duhovnicescă cercetare și judecată să nu se trimită la judecata cea polițicescă.

11. Jalobele (pentru hirotoniile slujirii preoției, pentru a pune temelie, și a sfințirii bisericilor, cum și pentru despărțiri) cari vor veni pe numele consistoriei, să

realitate. Totuși Veniamin face acte, cari în Muntenia nu le pôte semnă numai Metropolitul. Așa în 22 Ianuarie 1814, dăruesc, cu de la sine putere, administrațiunea și folosința venitului bisericeii Sf. Ne-
culae (din Munteni, Iași) fostului Metropolit Serafim din Siria, emigrat de răul Turcilor în Moldova (1)

nu se primescă, ce acest fel de jalobe trebuie ca să între întâiu la Inalt Prea Sfințitul său la vicarul, și de la dînșii vor intră cu rezoluții la consistorie.

12. La sfirșitul a fiește-care lună să se aducă Inalt Prea Osfinției Sale înscințare după forma, ce se alăturază aice, care din pricinile ce au intrat în acea lună au luat sfirșit și care încă nesfirșite? însemnând și din ce pricină nu s'au sfirșit.

13. Iar către tôte de sus pomenite se adaugă și de acesta, că judecătorii atât între sine, cum și cu cei ce vin la judecată, sunt datori să vorovescă lin, cuvinte blânde, și următoare povățuirii ce se vede la . . . , căci locul judecătoriei este loc a tótă cinstirea și evlavia.

Protoiereu și cavalier, *Panu Cunizchiu.*

Protoiereu *Lazăr Asachievič.*

Protoiereu *Andrei Sviridovič.*

(1) *Carte episcopală scrisă în grecesce și românesce de la Veniamin Mitropolitul Moldovei. Cu mila lui D-zeu smeritul Veniamin Archiepiscop și Mitropolit Moldovei.*

Cât este dragostea iubită de Dumneșeu, încredințază dumneșeesile porunci, nehotărînd a fi mai înaltă faptă bună decât dînsa, de am pune înainte măcar și pe cele mai întâiu fapte bune, adică vinderea averii spre împărțirea la săraci, și cea pentru adevăr primejdie viderată a acestei vremelnice vieți, adică cea prin focul și pre cea mai înaltă întemeere a credinței care pôte mută munți, fără dragoste ne încredințăm că aceste sunt ca o nimic. Acestă nouă și mîntuitoare poruncă, care își are cunoștința dragostei cei întru Christos, nouă și neschimbată după dumneșeescă hotărîre «poruncă nouă dau voue, și întru acesta vè vor cunoșce pre voi, dacă veți avè dragoste întru voi, și cu cât ați făcut unuia dintre acești mai mici frați ai mei, mie ați făcut.» Acestă încredințază, «și străin m'ați primit» și cele-lalte semne ale dragostei celei după Dumneșeu datore, și străini toți suntem aicea, și călători toți, după cum și toți părinții noștri, și una de obște pravoslavnică patrie așteptăm, care rămâne în veci neschimbată, pre care cel ce pentru noi cu milostivirea dragostei cei nemărginite instrăinându-se ne-a dăruit celor ce păzim poruncile lui și ne aducem aminte a le face pre ele. Datoria noastră am judecat neapărată, vrînd a fi bine credincioși, pre cel ce din a buneii credințe rîvnă și dragostei cei dumneșeesci a alergat către noi, prea sfințitul Mitropolit și în Christos iubit al nostru frate, și împreună slujitor chir Serafim, carele a stătu ierarch canoniciesce Eparchiei din Siria Emisis, ce se află supusă prea sfințitului scaun al prea fericitului patriarch al mării Antiochiei și a tot Răsăritul; dar pentru crușimea stăpânitorilor acestor locuri, și pentru năvălirile lor cele nesuferite, lepădându-se de Eparchie, și pe la multe locuri umblând, ca la un liman, fără de primejdie și de valurile acestei vieți ôre-cum slobod, către acest bine credincios și de Dumneșeu păzit stăpânesc pînînt al Eparchiei noastre a năzuit; nădăjduind că cea din multă vreme și îmbunătățită petrecere stricată ôre-cum a cuvîntătoarei dumneșeesci corăbii a locașului său

Cu toate acestea, câte-va luni mai târziu, pentru un schimb de moșie cu o moșie mănăstirască intervine un chrisov domnesc. (1)

cel sfânt liniștindu-se, se va învrednici de puțină ore-care odihnă. Socotind dară noi în destul, am găsit drept și sfânt lucru a arăta pre cea putincioasă de odată a Dumneșcescii slugi odihnă, nu atâta adevă câtă trebuiă, ce câtă cea după vreme nevoie ne iertă. Am socotit pentru mică ore-care a bătrânețelor sale mângăere a-i da spre locuință sfințitul locaș al celui dintre sfinți Părintele nostru Ierarch Neculae, făcătorul de minuni, ce se află în popor cu numirea după loc Muntenii de sus, și micul acela venit care pe an se strînge din chiria căsuțelor și a dughenelor a i se da spre trebuința sa, pentru totă vieța; și sfințele vase și veștminte ale sfintului locaș, după cum prin deosebit izvod se cuprind, împreună cu toate cele-lalte în stăpânirea sa, a se da, spre bună pază, unde neoprit are totă voia a săvîrși ale arhieriei duple cum cei de prin mănăstiri Archierei; și de astăzi înainte întru totă vieța sa să fie și să se socotescă purtător de grijă și stăpân tuturor ale acestui sfânt locaș, mișcătoarelor și nemișcătoarelor lucruri, duple orînduēla Archiereilor celor ce pentru totă vieța lor igumenesc și a igumenilor ce se află în mănăstirile de aice, fără să se supere de cine-va cât de puțin cu cuvînt de embatic său de vre-un alt dar, ci bine economisînd ale acestui sfânt locaș mișcătoare și nemișcătoare, a fi eromata, și veniturile dintru acestea strîngēndu-le pînă la cea mai de pre urmă a sa rē-sufflare. Iar după mutarea sa către Domnul, toate și cele prin izvod încredințate, mișcătoare și nemișcătoare lucruri întregi și nestrămutate, să se păzescă, și ori câte alte se vor mai afierosi în vremea pistasiei sale, toate acestea după obiceiū sunt lucruri ale acestui sfânt locaș și nestrămutate, rēmāind acest sfânt locaș iarāși sub stăpânirea Sfintei Mitropolii, după cum și mai înainte, nici un cuvînt ne avēnd loc de a se înstrāinā din stăpânirea sfintei Mitropolii. Iar dacă mai înainte de mutarea sa dintru acēstā vieță, spre liniștirea sa ar voi să se mute într'alt loc mai bun, și atunci biserica și lucrurile sale întregi, rēmāind după cum i s'au încredințat, are slobođenie a se mutā unde ar voi, iar cei ce pînă acum, cu chip de epitropie au economisit lucrurile acestui sfânt locaș, de acum înainte rēmān din acēstā epitropie slobođi, stăpān, orānduindu-se purtătorii de grijă și iconom al aceștei biserici, și celor dintr'insa mișcătoarelor și nemișcătoarelor lucruri, pe Prea Osfinția Sa. Acēstā micā mângăere gāsind spre liniștirea sa, și obștēsa a tuturor nouē folosință duhovnicēscā a celor ce locuim acest de Dumneșeu pāzit pāmīnt, a prea bine credinciosului nostru Domn și purtător de grijă; și a aleșilor de bun neam boeri, a tot sfințitului cliros, și a totā plinirea pravoslavnicā (cāci ca un arhierēu al înaltului Dumneșeu pentru obștēsa nouē tuturor mātuire rōgā pe Dumneșeu, și cele fără de sānge jertfe aduce spre milostivire). Pentru acēstā, și acēstā a noastră lucrătoare scrisōre s'a făcut, care are puterea neschimbatā de scrisōre temeinicā spre neclintitā liniștire și nebīntuitā a Prea Osfinției Sale; și cu a nōstrā pecete și iscāliturā s'a întārit. — 1814 Ghenare 22.

Veniamin Mitropolitul Moldovei.

(L. S.)

(1) *Chrisov întāritor pentru schimbul făcut între Epitropia Hușului cu Spāt. C. Roset.*

Insciințare se face cu acēstā carte a Domniei-Mele, că după multe pricinī de judecatā ce au urmat pentru un schimb, ce la anul 1800 Decemvrie 19 s'a făcut

Și pe când face Veniamin acte de așa natură, singur fără participarea lui Scarl. Calimach, el cere și dobândește un act de binecuvântare al Patriarchului Chiril din Constantinopole și al tuturor membrilor Sinodului Constantinopolitan — în Maiu 1815—pentru a-și jus-

între Episcopul de atunci al Episcopiei Hușului Chir Gherasim și între Spătarul Constantin Roset, fiind la acea vreme Clucer, adevărat dând Episcopul un iaz cu mără în apa Crasnei, ce se numește iazul Savei și părțile ce le are în moșiile Roșiorii și Averescii pe apa Crasnei, la ținutul Fălciului, și Cioriceni la ținutul Vasluiului, iarăși pe Crasna, luând împotriva Episcopiei alte părți tot de la ținutul Fălciului, cum se cuprinde la scrisoarea de schimb, asupra căruia schimb încă la anul 1805, plecând jalbă către domnie a rudele lor afierositorilor acestor părți către Episcopie, cu cerere ca să se strice schimbul urmat între Episcopie, când atunci, după judecata ce a urmat, s'a fost întărit urmarea schimbului a se păzi întocmai, îndatorindu-se și acea Episcopie cu acele trebuințioase către chipul zidit de afierositor. Dar după jalba dată către Domnia-Mea în anul trecut de către rudele afierositorilor, cerând a se strică schimbul și părțile afierosite după cuprinderea daniei, să rămăie în stăpânirea Episcopiei. Din porunca Domniei-Mele s'a înfățișat pricina în judecata Preosfințitului Mitropolit și a domniilor-sale Velișilor boeri, când vedându-se dovețile amândoror părților, schimbul urmat s'a cunoscut netrebnic, de vreme ce însuși afierositorii opresc pe Episcopie, ca nici cu un chip să nu înstrăineze afierosirea sa, care socotință prin anaforă făcându-se sciință, și cercetându-se și de către însăși Domnia-Mea dovețile amândorora părților cuprinse la anaforă, am hotărît ca schimbul urmat între Episcopie și între Spătarul să rămăie cu totul deslegat și stricat, fiind împotriva și cu călcarea hotărîrii legăturii între Episcopie și între afierositor, luând în stăpânire Episcopia toate acelea afierosite, fără să fie volnică vre-odinioră a le înstrăina sub nici un cuvînt, păstrându-și Episcopia nestrămutat datorile, întocmai după cuprinderea scrisorii de danie a afierositorului, rămăind și întăritura schimbului din anul 1805 anerisită, ca una ce schimbul este anerisit, iar pentru cheltuelile ce a arătat preotul Gheorghe că a făcut cu biserica, fiind cu mulțumirea amândoror părților, s'a hotărît să plătescă Episcopia una mie cincî sute lei, întărindu-se aceeași anaforă în trecutul an 1814 Maiu 22, și cu a noastră Domnescă iscălitură și pecete.

Apoi în curgătorul an, la trecuta lună Maiu, arătându-se cu jalbă către Domnia-Mea iubitorul Episcop al Sfintei Episcopii Hușului Chir Meletie, cum că dumné-lor Epitropii casei săvîrșitului Spătar ar fi pus secestru pe venitul părților hotărîte de către Domnia-Mea să le ieă Episcopia în stăpânire, care jalbă fiind rînduită la dumné-lui Vel Logofetul să cerceteze și să pue la cale, unde în ființa Preosfințitului Mitropolit și a domniilor-sale velișilor boeri, s'a întrebat pe dumné-lui Vel Vornic Nicolai Hrisoverghi, Epitropul casei răposatului Spătar Constantin Roset, ce are a răspunde, și sub ce cuvînt s'a secestruit venitul părților date cu Domnescă noastră judecată în stăpânirea Episcopiei? Răspunsul domniei-sale a fost acesta: că răposatul Spătar ca unul ce nu s'a înfășosat cu anaforă înaintea Domniei-Mele, Epitropicésca datorie îi silesce a se înfășosa. Decî după ce și dumné-lui însuși s'a înfășosat și s'a întrebat la ce nu-s mulțumiți, cererea domniei-sale Vornicului a fost tot aceeași, precum și Spătarul cere, ca să se urmeze după anaforaua de la anul 1805, care întărește schimbul, dar acea anaforă, precum s'a đis, de sine rămăie

tifică și întări dispozițiunile ce eră în drept să le ieă cu de la sine putere, cu referință la mănăstirile de la Socola, Văratice și Agapia.

Ce sunt acele dispozițiuni luate de Veniamin ?

La Socola eră mănăstire de maici. Având a organiza acolo seminariul, Veniamin mută puținele călugărițe de aici la Agapia, unde eră până atunci mănăstire de călugări. Fie prea marea apropiere a m-rii de călugări de M-rea Văratice, fie din alte motive, Metropolitul Veniamin mută la alte mănăstiri de călugări pre cei 15 monachi, cari trăiau la Agapia și acolo fac loc călugărițelor de la Socola. Mănăstirea Văratecului o unî apoi cu aceea a Agapiei, dar așeză la fiecare deosebită stareță.

De sigur aceste strămutări ațîțară nemulțumiri. Metropolitul Veniamin creșu să se acopere de ori ce acuzări, dobândind aprobarea morală a Patriarchiei, atât asupra strămutărilor, cât și asupra organizării școlei de la Socola, cu limba română și cu din venitul desființatei mănăstiri de maici. Scrisórea patriarhală se termină cu «deslegare» de păcate pentru Metropolitul Veniamin, pentru maicele starite și pentru toate călugărițele mórte și în vieță.

Cât va fi costat pre Veniamin acéstă scrisóre de *indulgență* și care în aparență eră contrarie autonomiei bisericii Moldovene? (1)

fără putere, neavând Episcopia putere de a înstreină părțile afierosite, nici slobodnie după însăși scrisórea de afierosire către Episcopie, de a le înstrăina vreodinióră sub nici un chip. Drept aceea, în pontul scrisorii de afierosire către Episcopie, judecând, hotărîm, ca Episcopia să-și ieă în deplină stăpânirea sa părțile arătate, rămîind schimbul cu totul stricat, răspunđend clironomii rēposatului Spătar și venitul pe anul trecut 1814, ce am fi luat de pe acele părți de la hotărîrea judecății încóce, sfirșită rămîind acéstă pricină în veci. — 1815 Iunie în 18 zile.

Vel Logofet.

(1) *Chiril cu mila lui Dumnezeu Archiepiscop cetății lui Constantin, Romii cei nouă, și a totă lumea Patriarch.*

Se cinstesce adecă desăvîrșit amărunțimea, și mai ales unde predania bisericescă saŭ scrisă saŭ nescrisă, mai înainte apucând, a însemnat ceea-ce trebuie a face saŭ a nu face. Nici cuvîntul economiei însă nu se trece cu vederea acolo, unde puțin slăbind amărunțimea, saŭ spre a izbăvi sufletele din perđare, saŭ spre a câștigă folosul cel ce până atunci nu eră. Și pre acésta o póte află cine-vă în multe locuri, cercetând adecă feluri de economii a faptelor și prefaceri a legilor, și a acelor ce se află mișcările după cererea vremii și nevoile și întâmplările lucrurilor, pentru întemeerea sistemii pravoslavnicilor, și plăcuta lui Dumnezeu otcărnuirea sfîntitelor biserici și a Dumneđeescilor lăcașuri. Căci toate spre zidire a se face, și

Din respectul toleranței religioase în actele lui Veniamin Metropolitul

apostolescul cuvînt hotărăse, și că, sau făcînd noi, sau și dîcînd, scoposul trebuie a se lucră spre întemeerea aprópelui, și a se îndreptă spre folosul fraților. Acest fel de economie se vede că cu cuvînt a uneltit și pe prea osfințitul Mitropolit al Moldovei, carele pre acea de Dumneđeū păzită Eparchie canonicesece o otcărmuesce, prea cinstitul și Exarhul Plaiurilor, întru Duhul Sfînt iubitul și doritul nostru fratele și împreună slujitorul Kir Veniamin, pentru aceste următore din eparchia sa și supusă sfîntei sale Mitropolii, trei sfînte mănăstiri, a Agapiei dîcem, a Socolii și a Văratecului, căci vedînd mănăstirea Agapiei rēu și fără întocmire otcărmuindu-se, și pre monachii ce întru dînsa se nevoiaū (carî abiă erau la număr cinci-spre-dece), vedîndu-i că locuiaū fără de orînduélă, de capetele lor, și că prindeaū numai locul, i-a mutat într'alte mănăstiri, și în purtarea de grijă a Egumenilor dintr'acele i-a supus, lucrînd petrecerea cea cucernică și potrivită podvigului lor celui călugăresc. Iar pe călugărițele din Socola puține fiind și acestea la număr, și carî din a lor otcărmuire aici și acolo se purtaū, și întru nu puține neorîndueli cu adevērat, și în vătămăre sufletescă cădeaū, și nu mică smintélă daū, pre acestea în mănăstirea Agapiei le-a așezat, unind cu acēsta pe cea-laltă mănăstire a Văratecului, locuință de femeî, și acēsta aflîndu-se și în destul număr de călugărițe vrînd; alegînd prea sfinția sa și așezînd întru fiește-care Stariță cinstită și care aveă ispitire de monachiesca otcărmuire; adecă în mănăstirea Agapia pe monachia Elisaveta, iar întru a Văratecului pe monachia Magdalena, orînduélă și hotari puind lor, prin care vieța lor și de Dumneđeū iubită, și de toți laudată s'a făcut, legînd împreună și armonia cea bună a sfîntelor lăcașuri prin ajutorul umora către alții și frătesca iubită legătură. Iar pe mănăstirea Socolii o a arătat școla obștească, spre a se învăța într'insa fiii scăpațărilor preoți de acolo, spre a se hrăni, și a se ocroti din veniturile mănăstirii și dascăli întru acēsta ispitii a așezat, carî paradosese în obicînuita limbă a locului tótă învățatura, încă și dogmaticesca bogoslovie a lui Ioan Damaschin din limba Elinescă, fiind tălmăcită în limba locului, și sfințitul catihisis asemenea fiind tălmăcit, și împreună cu acestea paradosesc și psaltichia cîntătore.

Acestea cu adevērat așa s'aū iconomisit și s'aū isprăvit cu archipăstorescă pronia prea sfinției sale, care este ertată și din însăși sfîntele legi la cei ce pre alocuri archipăstorese, precum este bine arătat din Apostolicescele și Sobornicescele canóne Ertând lor puterea tuturor bisericescilor lucruri, și iubită de Dumneđeū otcărmuire și mai virtos către acēstă prea de nevoie punere la cale și alcătuirea unită și împreună glăsuitoare a fost și socotința și domnesca plecare a celui ce atuncia slăvit otcărmuiă domnia prea înălțatului și prea blagocestivului Domn Kiriu Alexandru Moruz, prea doritului sufletescului nostru fiū. Căci cum nu; unde arătată este contenirea cei de sineși otcărmuirî aceea, și cea desăvirșit ștergere a mișcărilor celor vătămătore de suflet și smintitoare, și iarăși cunoscută este monachiesca bună rînduélă cea din prefacere și cea plăcută lui Dumneđeū a celor împreună nevoitoare petrecere împreună, și după tóte vederată este folosința cea din multe feluri ce isvoresce fiilor nevoiașilor preoți din prefacerea mănăstirii întru școlă. Dar fiind-că s'aū aflat în pomenita mănăstire a Agapiei trupuri a acelora mai 'nainte trecute din vieță monachii nedeslegate; cele ce împreună se nevoiesc acum întru acēstă mănăstire, propuind de pricină prestrămutarea a ore-carî vechi hotăriri, ce erau obicînuite părinților ce mai 'nainte s'aū nevoit întru acēsta, și erau orînduite de către aceia a se

este de ǎis ce-vă. Lipovenii, céslovarii prigonii în Rusia, sunt tolerați în

păzi: S'aú înfățișat la prea sfinția sa și s'aú rugat ca, prin a sa mijlocire, către a noastră mare biserică a lui Chr. îndestulată, să se deă bisericeșca slobođire și ertare; și dar prea sfinția sa, scriind către noi, a pus înainte ferbinte cererea monachiilor întru aceeași vreme rugându-se, ca și monachiilor pentru pomenitele pricinii și prea sfinției sale pentru prefacerea acea îmbelșugată să se deă deslegarea și slobođire, și dar primind noi cu blândețe cererea, pentru că arată bunul cuget și cinstirea de Dumneđeú a prea sfinției sale, și cu cuviincioșă laudă încununând-o: *Intăiú întărim cu adevărat tóte câte prea sfinția sa pentru pomenitele din eparchia sa trei mânăstioare a așezat, ca unele ce se țin de legiuita economie, și sunt mântuitoare, și folosesc și spre blagocestie și spre zidire și spre sporire: iubite de Dumneđeú, și de ómenii laudate, apoi așa smerenia noastră cu cei împreună rugători cu noi întru această scrisóre, împreună cu prea fericitul și prea sfințitul Patriarch al Ierusalimului și a tótă Palestina Kiriu Kir Policarp, și cu prea cinstiții sfinții arhieriei, iubiții și doriții noștri frați și împreună slujitori, prin Dumneđeescul dor, dăruire, și stăpânire a Prea Sfințului și făcătorului de vieță, și stăpânitorului Duh, care este dată cu adevărat de la Domnul și Dumneđeul și Mântuitorul nostru Is. Chr. Dumneđeescilor și Sfinților sėi Ucenici și Apostolii spre a legă și deslegă greșelele ómenilor, carele a ǎis lor: «Luați Duh sfint, și ori-cărora veți ertă păcatele, ertate vor fi, și ori-cărora le veți ținé, ținute vor fi. Și iarăși câte veți legă și deslegă pre pămînt, vor fi legate și deslegate în ceruri.» De la aceia dar și la noi după moștenire ajungând Dumneđeescul lui și nedeșertatul acesta dar, avem ertați și pre pomenitul fratele nostru Veniamin arhiercul, pre cele întru amândouă mânăstirile, starița Elisaveta și Magdalina, și pre tóte câte întru aceste mânăstiri petrec liniștita vieță mari și mici, de fiește-ce rinduélă și tréptă vii și réposate, și avem deslegați de tot sufltescul și trupescul păcat, la ori-câte și aceștia ca nisce ómenii fiind, și trup supus patimilor purtând, și lumea această mult păcătósă locuind a păcătuit, și lui Dumneđeú aú greșit cu cuvîntul, cu lucrul său cu gândul, întru sciință, sau între nesciință, arătat, sau nearătat, cu voie sau fără de voie, după tótă vremea și locul și chipul, și întru tóte simțirile lor, și s'a supt blestemul părintelui, sau al maicii lor, aú fost supuși, sau subt a loruși anatemă aú căđut, sau cu jurămînt s'aú jurat, și l-aú călcat, sau blestem bisericesc și afurisenie aú primit vre odată de la preot, sau de la Arhiercul, sau de la Patriarch pentru ori-ce pricină, și lenevindu-se n'aú dobândit ertare, sau pre cele oprite întrebuițându-le, de cele către Dumneđeú de voe fágăduințe s'aú depărtat, sau de pătima iubirii de sine fiind stăpâniți, și lunecându-se de pedicele vrăjmașului, hotare bine așezate le-aú călcat și datoriiilor de amărunțime monachicescii nebăgători în sémă s'aú arătat, și dintr'acastă legătură nedeslegată aú luat, sau cu gura și cu buzele aú mințit óre-când pentru rele dobândi, sau pentru órecare altă pricină, sau pentru lăcomie și învărtoșarea sufletului pre sáracii nu i-aú miluit, sau ǎilele postului aú deslegat, sau sərbătorile nu le-aú ținut, sau cu necinstite și necuviincioșe óre-cari socotințe și aducere aminte frumusețea sufletului o aú înnegrit, și pre cea de Dumneđeú țesută podóbă a Dumneđeescului botez o aú întinat, sau de duhovnicescii lor părinți n'aú ascultat, și nu i-aú băgat în sémă, și călcători s'aú făcut de cele ce s'aú fágăduit a păzi, sau întru alte óre-cari pătimașe păcate ori și cum s'aú alunecat, și aú căđut după ómenire, pentru care tóte și pocăindu-se s'aú mărturisit duhovnicescilor lor părinți, și canonul cel dat de la dînșii*

Moldova. Evreii se înmulțesc și își înmulțesc casele de rugăciuni. Biserica catolică însă este nemulțumită.

din inimă l-aș primit, și a-l săvârși s'aș sirguit: Dintr'acestea dar toate știute și neștiute păcate ale lor câte s'aș mărturisit duhovnicescilor lor părinți, din vinovăție și din legătură, îi deslegăm pre ei, și slobođi îi avem, și ertați întru darul Prea Sfântului Duh, și întru a tot puternica stăpânire și har: Iară dacă ore-cari greșele pentru uitare, sau pentru altă ore-care omenescă neputință, le-aș lăsat nemărturisite, și pre acelea toate iartă-le lor milostivul și iubitorul de oameni Domnul, pentru însăși a sa iubire de oameni, și nemărginită și neasemenată bunătate.

Așă stăpâne, mult îndurate Dómne, Isuse Christóse, Dumneđeul nostru, biruescă mila ta cea nemăsurată, și iubirea de oameni cea neasemenată și necovârșită, și nu trece cu vedere făptura mânilor tale a se îngrijii de perđare, ci ascultă-ne pre noi păcătoșii și smeriții robii tei, cari ne rugăm ție pentru robii tei aceștia Veriamin Arhiereul, Elisaveta și Magdalina, și pentru toate câte întru pomenitele două mănăstiri liniștită vieță petrec și mari și mici de fiește-ce orînduclă și tréptă viețui. toate și răposate și totă legătura de-asupra lor, care aceștia asupra-și din rănire sau din altă ore-care pricină au tras, deslég-o ca pe un bun și iubitor de oameni, Dómne, și iartă-le lor cu iubire de milostivire toate câte în vieță, rău și nesocotit de dînșii s'a făcut, cu iubire de oameni trecênd cu vederea toate după negrăită mila ta și după mulțimea bunătății tale, căci ai bogate rîuri de milă, și noian de îndurare, și adânc de milostivire, și izbăvesce pre ei din vecinica muncă, învrednicindu-î Impărăției tale și stării ceî de-a drépta, și pe cei ce viețuesc dintru aceștia păzesce-î întru toate țiile vieții lor, și lucrători poruncilor tale arată-î, întóree fața ta de către păcatele lor, luminează ochii lor ca nu cum-vă să adórmă întru mórte, scrie numele lor în cartea vieții, și învrednicesce pre ei a bine plăcé ție, și a face voia ta prea sfîntă până la cea mai de pe urmă a lor răsufolare, nevătămați păzindu-î în suflet și în trup, iară a dormiților întru aceștia și a viețuitorilor tei aceștia, după mutarea de aicea, timpurile întru stihiiile dintru cari sunt alcătuite a se deslegă, și țărîna a se face binevoesce. Căci tu ai đis Dómne: «Pămînt ești și în pămînt te vei întóree», iară sufletele lor în locul viilor și în lăcașurile dreptilor așeză-le, și cu cele ce se mântuesc numere-le pre ele, cu mijlocirile și cu rugăciunile Prea-curatei tale Maice Stăpâniî Născetőrei de Dumneđeu și pururea Feciórei Mariei, și a cinstițului slăvitului Prooroc înainte Mergétorului și Botezătorului Ioan, a sfinților slăviților și întru tot lăudaților Apostoli, și cu ale tuturor sfinților, cari din veci bine au plăcut ție. Amin. — 1815 în luna lui Maiu

Patriarchul Cetății lui Constantin întru Hs. Dumneđeu Evhetes.

Al Ierusalimului Policarp Sinefhete.

Al Chesariei Filodef.

Al Efesului Dionisie.

Al Iracliei Meletie.

Al Chizicului Constantie.

Al Nicomidiei Atanasie.

Al Nicheii Antim.

Al Halchidonului Gherasim.

Al Dercon Grigorie.

Al Neochesariei Meletie.

Biserica catolică intervine, ce-î dreptul, contra vechiului drept al țării (1) prin Agenția austriacă în un interes al ei. Acésta anunță în Septemvrie 1815, că pentru biserica catolică se va face un arhieru cu titlul «*Bacovius*».

Scarlat Calimach rînduesce afacerea în cercetarea Metropolitului Veniamin, a Episcopului de Roman Gherasim și a biv Vel Logofeților: Costache Ghica, Iordache Canta și C. Balș, cu următorul pitac:

«Făcându-ni-se arătare de către cinstita K. K. Agenție, precum că din partea Austriei este socotința a se hirotoni și ca să vie în Moldova un arhieru catolicesc cu numirea de *Bacoviu*, pentru toți cei locuiți în pămîntul acesta de lege catolicéscă, rînduim că adunându-vă la Sf. Mitropolie, să faceți cercetare și socotință de s'a obicinuit vre-odinióră a veni în Moldova un așa arhieru, sau cu asemănare acestuia și de când a conținut venirea și pentru ce? și prin anaforă îndată să însucințați.— 1815 Septemvrie 9.»

Cod de doc. de la Metr. Iași, fila 159.

Consulul frances din Iași Fornethy seriă ducelu de Richelieu, în 27 Februarie 1816, relativ la cererea Austriei de a învoi guvernul Moldav existența unui episcop catolic, că Divanul țării a trimis arzmagzar la Pórtă, cerënd să nu se aprobe cererea. Pórtă a aprobat vederile Divanului Moldav.

Căți-vă ani mai târziu, Metropolitul Veniamin va mai da un răspuns negativ la cererea Austriei. Necunoscënd trecutul bisericii catolice, nepricepënd importanța existenței, în Moldova mai ales, a unui episcop latin dependinte de guvernul țării, iar nu de un guvern strein, față cu satele nóstre catolice, Biserica română va face greșelă de a negă celei catolice dreptul de a avé un arhieru al ei propriu.

Biserica română în Basarabia capătă chrisov împărătesc de consti-

Al Paronaxiei Grigorie.

Al Sofiei Teofan.

Al Varniei Hrisant.

Al Gospiei Calinic.

Al Samului Chiril.

S'a scos din limba Elinéscă pe acéstă patrioticéscă de Stolnicul Gheorghe Gramaticul aceștii smerite Mitropolii, la 1816 Iunie 12.

Smeritul Veniamin Archiepiscopul Moldaviei.

(Iscălit însuși)

(1) Domniî noștri cei mari tot-deauna aũ reclamat dreptul de a recomandă ei scaunului papal candidatul de episcop catolic.—Veți memoriul acestei episcopii în «Ateneul Român», din Iași.—Veți *Bandinus*, în călétoria lui în Moldova, la curtea lui Vasile Lupul.

tuire. Rescriptul Impăratului Alexandru către Exarchul și Metropolitul Gavril, strămutat la Chișinău, promitea connaționalilor noștri, că vor fi guvernați «după legile și datinele lor». (1)

Ce frumoase promisiuni!

Cât de puțin fură realizate!

(1) Rescriptul Impăratului Alexandru Autocratorului Rosiei către Exarchul și Mitropolitul Gavriil, dat în Petersburg, la 1816 Aprilie 1.

Prea sfințe Exarche și Mitropolit Gavriil!

Locuitorii Basarabiei, intrând sub domnirea Rosiei, au dobândit privilegiul cuvenit și putincios a li se da de la un guvern, ce se povățuesce de învățăturile sfintei noastre religii, și care se conduce în țintirile sale politice de principiile moralului și a dreptății. Aflându-mă în asemenea deplină bună-voință către această provincie, am orînduit la început ca provisoriu să se governeze Basarabia după privilegiile, datinele și legile ei cele vechi. Mai nainte de a statornici întru deplinătate organizația guvernării acestei provincii, am voit mai întâiu de a mă încredința din aplicațiune de marșa unor asemenea măsuri, și am așteptat ca timpul, împrejurările și adevărate raporturi să mă încredințeze de rezultatele acestor cercări. Tot odată am ertat locuitorilor provinciei și tot felul de bir, pe trei ani de zile, cu scop de a se îmbunătăți starea lor materială, și așa, aducându-i gradat de la o înlesnire la alta, să prepar îndoita fericire a acestui popor.

Însă cu mare părere de rău m'am însciințat prin organe vrednice de credință, că țintirile nu au isbutit, și că neorînduelile au ajuns la gradul cel mai nalt, încât multe din familiile pacinicilor locuitori, părăsind locuințele lor, caută adăpost de scăpare peste hotar. Asemenea fapte cer neapărat cea de aprópe ațintire a noastră și ne îndemnă a lua măsuri întru a se pute stîrpi ast-fel de rău incuibat, și pe viitorime a îmbunătăți sórtea acestei țeri, după dorința locuitorilor și după dorința noastră. Drept aceea, am hotărît ca să trimitem acolo un dregător imperial deplin împuternicit, în carele putem pune tóta a noastră încredere, și carele ca un mijlocitor al nostru ne va pute raportă de tóte cu amănuntul, ca așa cunoscând adevărata față a lucrurilor, să fătuim prin măsurile potrivite îmbunătățirea acestei țeri.

Scopul nostru este să hărăzim provinciei acesteia privilegiu de a se guvernă după legile și datinele lor, și ca tóte clasele locuitorilor acestei țeri să aibă drituri egale a se bucură de dreptățile și de moștenirea strămoșilor săi, precum și de buna-voință ce avem noi către dînșii; încât toți în genere și tagma eclisiastică și cea a nobililor, a neguțătorilor și a poporului, să fie de o potrivă protegiați de către asemenea legiuiri. Voim ca această țera mănósă și în privirea agriculturii și în privirea comerțului să se însuflețescă prin asemenea nouă organizație; lucru, pe carele aștept de la zelul delegatului nostru, și de la confăptuirea locuitorilor Basarabiei.

Pentru aceste binevoitoare ale noastre țintiri, încunoscințând pe Prea sfinția ta, orînduim ca cele de mai sus însemnate să se traducă în limba poporului și să se cetescă prin tóte bisericile păstoriei sufletesci încredințate voue, ca să se încunoscințeze de aceste prin mijlocul ierurgoșilor bisericii tóte clasele Basarabiei: clerul, boerii și poporul, că ochiul Nostru privighéza pentru fericirea lor.

De bine voitor al Prea Sfinției Tale,
Alexandru.

Școala și cultura generală. Cât privește cultura în genere a națiunii române, deja am tratat această întrebare ocupându-ne de mersul școlii la Domnia lui Ioan Caragea de la Munteni. Aci vom aminti numai principalele documente de la Scarlat Calimach cu referință la școală.

Una din preocupățiunile lui fu școala, căci acest Domnitor era neîndoios un om cult, după mărturia tuturor contimporanilor lui.

Sincronistic cu seminariul de la Socola și școala de la S-tul Nicolae Domnesc era deschisă, după 1812, și așa dîsa Academie, de la Metropolia din Iași. G. Săulescu, în scrisoarea de dedicațiune către Metropolitul Veniamin, a Gramaticii românești ce a tipărit în Iași la 1833, amintesc că, fiind el în vîrstă de 13 ani, la 1812, urmă la școala acesta în *cursul filologiei și al științelor*. Săulescu a frecventat școala acesta până la 1819; prin urmare, neîndoios, școala există până la Eterie. Primii profesori ai școlilor naționale de după Eterie sunt școlarii ai Academiei de la Metropolie. Dacă organizatorii școlii elene au avut în gând, cum cred unii, să desnaționalizeze prin ea nouele generațiuni, s'au înșelat: învățând grecesce, generațiunile de la începutul acestui secol au simțit românesc! Găina a clocit și condus pu de pasere, cari au lăsat pe vitriga lor mamă pe malul bălții.

Dintre școlarii Academiei de la Metropolia din Iași, G. Săulescu a fost trimis la studii în străinătate, după 1819.

Cea mai întâi preocupățiune a Divanului este să creeze venituri suficiente pentru întreținerea școlilor. Cu acest scop se adună Metropolitul Veniamin, Episcopul de Huși Meletie și boerii Vel Logofet Iord. Canta, C. Balș și Vel Vornicii Manolache Dumitru Beldiman. Ei supun lui Scarlat Calimach anaforaua de la 25 Martie 1813 prin care, pe lângă cei câte 2 lei 16 parale impuși la tot preotul și diaconul, aruncă o taxă asupra tuturor mănăstirilor și bisericilor, fără de a scuti și pe Metropoli și Episcopi.

Mai înscriu condee diverse de la Cassa răsurilor și de la cumpărătorii vămilor, oanei, desetinei, goștinei, vădrăritului, de la Telal-Bașa, de la Izbașa, cu o subvențiune de la Visterie, apoi de la toți slujbașii, începînd cu Metropolitul și Episcopi și până la cel din urmă boer cu caftan și de la egumenii noi. Mai sunt obligați boerii a plăti taxe, când își trimit copiii la școală. Taxa variază după trepta boerului (împărțiți în 3 clase). De la *Orfanotrofion* încă primesc Cassa școlilor o subvențiune de 4.000 lei. Se mai acordă școlilor scutelnici, poslușnici, etc.

Domnitorul, aprobând la 25 Martie chibzuirea boerilor, mai înscrie

la venituri și câte 500 lei de la fie-care Vel Hatman și Vel Vistier rînduit din nou. (1)

(1) Anaforaua pentru veniturile și ținerea școlii din orașul Iași, întărită de Scarlat Calimach Voevod.

Noi Scarlat Alexandru Calimach Voevod. Cu mila lui Dumnezeu Domn țerii Moldovei.

Cercetarea și socotința prea Sfințitului Mitropolit, cu iubitorul de Dumnezeu Episcop Huși, împreună cu dumné-lor Veliții boeri, și cu alți boeri rînduiți, cu prinși mai jos prin anaforă, pentru veniturile și ținerea școlii din orașul Iași, vîdîndu-se și de către însumi Domnia-Mea, că alcătuirea și punerea la cale este urmată cu totă cuviința, s'au mai adaos, pe lângă acelea, ca să mai dea și Hatmanul și Vel Vistier., fiește-care câte 500 lei, în vremea ce se vor rîndui la aceste trepte de boerie; drept aceea hotărîm Domnia-Mea întocmai și asemenea nestrămutat să se urmeze. Întărind anaforaua și cu a noastră Domnăscă iscălitură și pecete. — 1813 Martie 25.

(Iscălit) : Io Scarlat Alexandru Calimach Vvod.

L. P.

1813 Martie 25.

Prea Înălțate Dómne,

Din luminata poruncă a Înălțimii Tale, adunându-ne în câte-vă rînduri la Mitropolie, spre a socoti trebuinciosul venit al școlii domnesce dintr'acastă politică, prin care și dascălii trebuincioși se vor ține și lefile ucenicilor se vor întîmpina, și cele-lalte întimplătoare de nevoie cheltueli ale școlii, am socotit mai întăiū venitul de acum al școlii a se strînge de la preoții și diaconii acestei țeri, și de două ori pe an, adecă la Sf. Gheorghe și la Sf. Dumitru, decî acest venit de acum fiind cu totul puțin, am socotit în tot chipul putinciosul ajutor, de unde pôte a se face la acest de obștie bine, fără să pricinuească vre-o îngreuere, și pe lângă venitul de acum ce are școla, după cum mai jos se arată, s'au găsit cu cale și acestea condee, cari se alăturază sub venitul de acum :

Lei

15.355	Preoții și diaconii țerii, câte doi lei, șese-spre-zece parale de tot numele.	
2.500	Mitropolia	
1 500	Episc. Romanului	} Afară de lefile pisalților și a dascălilor moldoveni și greci, cari se află pe la școle.
500	» Hușului	
2 500	Mănăstirea Slatina, afară de ceea-ce dă la școla de la Socola.	
500	Mănăstirea Sfintului Spiridon.	
250	» Golia.	
240	» Trei-Sfetitelor.	
240	» Galata.	
240	» Frumósa.	
240	» Cetățuia.	

Destinat eră acest budget de venituri numai pentru așa ȃisa Academia elenescă de la Metropolie? Nu cred, de 6re-ce mai există sincronistic și șc6la ȃisă «normalicescă» de la Sf. Nicolae Domnesc.

Leı	
230	Mănăstirea Probota.
220	» Sf. Sava.
230	» Răchit6sa.
190	» Mira.
160	» Dobrovăȃul.
160	» Floresciı.
160	» Făstăciı.
160	» Barnovschi.
160	» Burdujeniı.
170	» Bărnova.
180	» Aron Vodă.
170	» Hangu (Buhalniȃa).
170	» Dancu.
160	» Sf. Ioan Zlataust.
150	» Bărboiul.
170	» Precista de la Ocna.
160	» Tazlău.
160	» Sf. Niculaı din Botoșani.
160	» Cașinul.
80	» Berzunȃul.
70	» Soveja.
55	» D6mnei.
55	» Vizantion. Pentru t6te condeele acestor mănăstiri grecesci aũ dat și izvod iscălit proestoșii mănăstirilor, cã primesc a da pe fiește-care an condeele arătate.
200	» Precista din Roman.
100	» Doljesciı.
600	De la Cassa răsurilor.
500	» » cumpăratorii Vămiı.
500	» » » Ounei.
500	» » » Desetineı.
500	» » » Goștinei.
500	» » » Vădrăritului.
100	» cel de pe vreme Telal-bașa.
50	» » » Izbașa.

31.165 Acest venit se socotese a fi nestrămutat în t6tă vremea, iar cele întimplătore venituri sunt după cum mai jos se arată, adecã :

1.200 De la Visterie, după chrisov.

500 » cel ce se face după vreme Mitropolit sau Episcop cu Eparchie.

100 De la marele Logofet până la Ban, ce se va învrednici de Domnescul caftan.

1.800

Acéstă școlă are în 1814 trei învățători: Christea, Macarie și Constantin Psaltul. Școlă acésta românescă ar cam fi pentru Iași ceea-ce eră școlă de la Sf. Gheorghe pentru Bucuresci. Totuși e cu mult măi românescă și l. slavonă nici nu se predă de loc aci. Școlă numără în 1814 două clase.

Orariul acesteï școle din 1814, ce dăm măi jos, cuprinde, ca materii de învățămînt: cetirea, cetirea psalmilor, scrisórea, ortoepiagramatica (etimologia), tâlcuirea pe din afară a religiei, simbolul, cântările bisericesci.

Iacă orariul:

Lei

- 50 De la Ban până la Stolnic; asemenea.
- 55 » Stolnic până la Șătrar; asemenea.
- 20 » cel ce se face Ispravnic de ținut.
- 200 Intâia stare a boerilor când vor trimite pe fiii sêi la școlă.
- 100 A doua, asemenea.
- 50 A treia, asemenea.
- 250 Intâia stare a Egumenilor ce se vor face la mânăstiri.
- 200 A doua stare a Egumenilor.
- 100 A treia, asemenea Aceștia se vor da pe fiește-care an.

6.795

4.000 De la Orfanotrofion, după chrisov.

10.795 fac acéstă sumă. Se socotesce cu întimplare să ésa cincî-đeci scutelnicî, cari să fie de cărat lemne, patru petrarî scutelnicî fără de bir în tîrg, pe cari cei după vreme zapcii să nu-i supere nici la o havale, asemenea și doi teslarî. Acesta este folosul și ajutorul școlei ce s'a găsit măi cu inlesnire, prin care se socotesce a se ținé școlă nestrămutată. Iar cea desăvîrșită hotărîre spînzură la înalta înțelepciune a Înălțimii Tale. — 1813 Martie 25.

Ai Înălțimii Tale către Dumneđeū smeriți rugători:

(Iscăliți): Veniamin Mitropolitul Moldovei,

Meletie Episcop de Huși.

Plecate slugi.

(Iscăliți): Iordache Canta Vel Logofet, Constantin Balș Vel Logofet, Manolachi Dimache Vel Vornic, Vasile Roset Vel Vornic, Alecu Balș Visternic, Dimitrie Beldiman Ban.

DESPĂRTIREA CĂSURIILOR
pentru
Învățăturile școlii normalicesci de la biserica Gospod a Sfințului Ierarch Nicolae din Iași, 14 Ianuarie.

ZILELE	CĂSURIILE DE DIMINĂȚĂ A ÎNVĂȚĂTURILOR				CĂSURIILE DUPĂ AMIAZĂ-ȘI A PARADOSIRII			
	De la 2 până la 3 (1)	De la 3 până la 4	De la 4 până la 5	De la 7 până la 8	De la 8 până la 9	De la 9 până la 12		
Luni	Hristea cu clasă 1. Semnele cunoscerii literelor. Macarie cu clasă 2. Ceteira psalmilor în tact.	Hristea cu clasă 2. Tabela întâi de ortografie. Macarie cu clasă 1. Pofortirea semnelor de litera.	Hristea cu clasă 2. Simvoul. Macarie cu clasă 1. Tabela ortografiei	Hristea cu clasă 2. Nărvirea. Macarie cu clasă 1. Tabela de slovenire în tact.	Hristea cu clasă 2. Tabela de începutul Gramaticii etimologice. Macarie cu clasă 1. Tabela întâi de ortografie.	Hristea cu clasă 2. Tabela de începutul Gramaticii etimologice. Macarie cu clasă 1. Tabela întâi de ortografie.	Hristea cu clasă 1. Căntările cu toate clasurile.	Psalmul Constantin. Căntările cu toate clasurile.
Marti	Hristea cu clasă 2. Arithmetica. Macarie cu clasă 1. Semnele scrierii frumose.	Hristea cu clasă 1. Hiere. Macarie cu clasă 2. Sorsore de probe.	Hristea cu clasă 2. Tabela a doua a ortografiei. Macarie cu clasă 1. Tabela întâi de ortografie.	Hristea cu clasă 1. Tabela întâi de slovenire. Macarie cu clasă 2. Ceteira psalmilor.	Hristea cu clasă 2. Tabela de începutul Gramaticii etimologice. Macarie cu clasă 1. Tabela întâi de ortografie.	Hristea cu clasă 1. Tabela de începutul Gramaticii etimologice. Macarie cu clasă 2. Tabela întâi de ortografie.	Psalmul Constantin. Căntările cu toate clasurile.	
Mercuri	Hristea cu clasă 1. Semnele cunoscerii literelor. Macarie cu clasă 2. Ceteira psalmilor în tact.	Hristea cu clasă 2. Tabela întâi de ortografie. Macarie cu clasă 1. Pofortirea semnelor de litera.	Hristea cu clasă 2. Simvoul. Macarie cu clasă 1. Tabela ortografiei.	Hristea cu clasă 2. Nărvirea. Macarie cu clasă 1. Tabela de slovenire în tact.	Hristea cu clasă 1. Tabela de începutul Gramaticii etimologice. Macarie cu clasă 2. Tabela întâi de ortografie.	Hristea cu clasă 1. Tabela de începutul Gramaticii etimologice. Macarie cu clasă 2. Tabela întâi de ortografie.	Psalmul Constantin. Căntările cu toate clasurile.	
Joi	Hristea cu clasă 2. Arithmetica. Macarie cu clasă 1. Semnele scrierii frumose.	Hristea cu clasă 1. Osebiria semnelor de litera. Macarie cu clasă 2. Sorsore de probe.	Hristea cu clasă 2. Tabela a doua a ortografiei. Macarie cu clasă 1. Tabela întâi de ortografie.	Hristea cu clasă 2. Nărvirea. Macarie cu clasă 1. Tabela de slovenire în tact.	Hristea cu clasă 1. Tabela de începutul Gramaticii etimologice. Macarie cu clasă 2. Tabela întâi de ortografie.	Hristea cu clasă 2. Tabela de începutul Gramaticii etimologice. Macarie cu clasă 1. Tabela întâi de ortografie.	Psalmul Constantin. Căntările cu toate clasurile.	
Vineri	Hristea cu clasă 2. Forma cunoscerii literelor. Macarie cu clasă 1. Ceteira psalmilor.	Hristea cu clasă 2. Tabela întâi de ortografie. Macarie cu clasă 1. Pofortirea semnelor de litera.	Hristea cu clasă 2. Simvoul. Macarie cu clasă 1. Tabela întâi de ortografie.	Hristea cu clasă 2. Nărvirea. Macarie cu clasă 1. Tabela de slovenire în tact.	Hristea cu clasă 1. Tabela de începutul Gramaticii etimologice. Macarie cu clasă 2. Tabela întâi de ortografie.	Hristea cu clasă 2. Tabela de începutul Gramaticii etimologice. Macarie cu clasă 1. Tabela întâi de ortografie.	Psalmul Constantin. Căntările cu toate clasurile.	
Sâmbătă	Recreație de dimineață, iară după amiază-și pofortirea mathimilor ca Marti după amiază-și.							

(1) Ora trecută.

Acest program confirmă deplin aserțiunea de altă dată a lui Mich. Sturdza, că pe la 1814 el eră *un epítrop* al șcôlelor și că își pusese în gând de atunci și meditase asupra mijlócelor de a întemeia o sistemă de învățatură publică înlesnitóre, potrivită cu gradul luminării Europei și în trebuința acestei țeri. . . . M. Sturdza mai anunță că Epi-tropia șcôlelor încuviințase «de a paradosi învățaturile în limba națională cu ajutorul celor clasice».

Șcôla de la Socola, a căreia sôrte, sub ocupațiunea muscălescă, am arătat-o în volumele anterióre ale lucrării nóstre, capătă un nou chrisov de venituri diverse de la Sc. Calimach, în 20 Iunie 1814. (1)

(1) Iacă acel chrisov :

Chrisovul Domnului Scarlat Alexandru Calimach Voevod, din anul 1814, Iunie 20.

Se face scire prin acest chrisov al Domniei-Mele pentru mânăstirea Socola de lângă Iași, unde s'a așezat și șcôla pentru catihisie a celor ce vor să primescă darul preoției, că prin jaloba ce ne-a dat cuvioșia sa Archimandrit Igumen, a arătat că acéstă mânăstire are ôreși-care cuprindere de miluire de la luminații Domni de înainte pentru înlesnirea celor trebuincioșe ale bisericii și deosebit pentru ajutorul și întemeerea șcôlei pomenite ce s'a alcătuit la acéstă mânăstire, i s'a făcut cuprinderea de milă prin chrisovul luminatului Domn fratelui nostru Alexandru Moruz Voevod, ca să aibă a scuti de vădrărit și tot vinul ce va face mânăstirea din șese-spre-șeșe pogóne vie, precum și vinul ce va luă dijmă de pe moșiile mânăstirii. Rugându-se ca să se întărescă și de către Domnia-Mea aceste miluiri, făcându-se și ôreși-care sporire, cu care să se pôta ajuta mânăstirea și șcôla la greutatea ce întimpină în trebuințele sale. Decí după jaloba ce ne-a dat, vădënd chrisóvele de miluire ce le are de la luminații Domni de mai înainte; și încredințându-se că acéstă mânăstire, iar mai vîrtos a ție șcôla așezată pentru învățaturile de catehisie nu se pôte înlesni cu venitul ce a avut spre a se păzi întru cea duple cuviință stare și în bună sporire învățăturilor, am socotit și binevoind a aduce întru întemeere acéstă șcôlă atât de trebuincioșă și folositóre, iată prin acest al nostru chrisov întărim și cu adăogire hotărîm numitei acestei mânăstiri, adecă: să aibă a luă pe tótă luna câte 10 lei, milă din vamă, câte patru oacă unt-de-lemn, patru oacă lumînări de cêră, și una oacă tãmăe iarăși din vamă pe fie-care lună. Așijderea și la slujbele ruzumaturî ale Visteriei să aibă a scuti șese sute oî de goștiniță, două sute stupî sau sfini de desătină, pe cari bucate avëndu-le mânăstirea drepte ale sale, să nu fie supêrată de către slujbași, nici cu o cerere de plată. Deosebit și tot vinul ce va face din șese-spre-șeșe pogóne vie drepte ale mânăstirii, precum și vinul cât va luă dijmă de pe moșiile mânăstirii să fie scutit de plata vădrăritului, iar pe lângă aceste mai adăogăm Domnia-Mea, ca găsindu-și mânăstirea și trei-șeci liudî, ómenî străini, aduși de acum înainte de peste hotar, fără chip și fără nici un amestec cu locuitorii țerii acesteia, cari să fie adeveriți și prin mărturia dregătorilor marginii pe unde ei vor trece, că sunt străini precum se hotăresce, să rămăe apêrați și scutiți de bine Visteriei și de tóte alte dări și havalele ce vor fi asu-

In vedere cu această școlă, Metropolitul Veniamin, corespunzând cu protoiereul Lazar Asaki, care în 1815 August se află la Lemberg, îl însărcinează să intre în tratative cu prea cunoscutul învățat și scrietor român *Budai*, dorind a-l avea la școlă de la Socola. (1)

pra altor locuitori, ca să-i aibă mănăstirea numai spre ajutorul slujbelor și a trebuințelor sale, și școlă să se păzescă întru cea mai încuviințată stare, spre buna sporire învățăturilor. Drept aceea poruncim Domnia-Mea dumné-văstră dregători i dumi-tale vameș de carvasară, precum și slujbașilor goștinarii desătinei și vădrării și tuturor altor zapcii, să aveți a urmă întocmai după hotărîrea chrisovului acestuia al Domniei-Mele; iar pe cei din urma noastră luminați Domni frații noștri, cari din pronia cerescă se vor orîndui la Domnia țerii acesteia, poftim nu numai să nu strămute această cuprindere de miluire, ci mai virtos să întărescă și să adauge cele după cuviință pentru a Domniilor-Sale cinste și vecinică pomenire. S'a scris la scaunul Domniei-Mele în orașul Iași, întru a doua domnie a noastră la Moldavia, în anul al doilea.

(Iscălit): Noi Scarlat Alexandru Calimach Vv.

(L. P.)

Uricar, Partea III.

(1) *Epistola Mitropolitului Veniamin către Protoiereul Lazar Asachievi.*
Epistolie.

Cucernicieii sale Protoiereii chir Lazare Asachievi, archierescă blagoslovenie îți trimitem.

Două scrisori ale cucernicieii tale, una din 31 a trecutei luni Iulie, împreună cu alăturat izvod de scrisorile ce ai găsit în archiva unuia din Domni de acolo, ce este mutat din vieță, și alta din 11 a următoarei luni August, s'au primit și s'a văduț cuprinderea lor; decât că pentru acelea însemnate scrisori de la archiva săvîrșitului aceluia Domn, intră în tocmelă și veți cât va cere pe dinsele, arătând acesta, că ținându-le ce folos pôte să aibă, în vreme când nimeni alți n'au trebuință de dinsele, decât numai această Mitropolie, și nu pentru a avea vre-un folos, decât numai ca să se afle la Mitropolie nisce scrisori ca acelea vechi; și hotărîndu-ți cu câți bani pôte să le dea, ne vei însciința și vei avea răspuns, ori că da mâna a da acea sumă sau nu, iar pentru însemnarea de scrisorile Mănăstirilor: Slatina, Probota, Barnovschi, Frumosa și Burdujeni, cercelază cu amănuntul matele unde sunt, și aflându-le cele adevărate, vei trimite de pe fiește-care însemnare curată, perilipsis, de cuprinderea a fiește-cărei, și cu însciințare iarăși de hotărîta sumă ce se va cere, și dacă va fi de folos, și nici va fi o sumă peste măsură, să primescă egumenii mănăstirilor a răspunde ca analoghie. Bucuria ce ar simți toți de obște în isprava neprețuitului interes al patriei acesteia este nepovestită, și dar cu toate chipurile de mijlociri, te silește a sluji patriei acesteia, spre a fi mulțumit în odihna rămășiței bătrânețelor.

Veți intră în vorovă cu domnul Budai, ca să-ți arate ce materii pôte să paradosescă în școlă Socolei și în ce limbă, și cum s'ar mulțumi? și ne vei însciința, însemnând și de ce credință este, și după ce vom socoti, vei avea răspuns. Osebit Clucerul Dimcea, psaltul Mitropoliei, pătîmesce de ochiul stîng, încât a început cu totul a nu vedea, și după cercetarea ce a făcut pe la doctorii de aice, și la cei ce ar avea

Nu întârzie Metropolitul Veniamin a intra și în directă corespondență cu I. D. Budai, cum dovedesce scrisoarea ce-i adresează în 30 Septemvrie 1815 (1), dar nu-i pomenesce nimic direct de școlă, ci numai despre misiunea ce dăduse protopopului Asaki și care ni se pare a fi fost și aceea de a afla ce s'aun făcut documentele și odorele Metropoliei de Iași, duse în Polonia pe timpul lui Sobieski. Scim că asemenea cercetări nu avură rezultatele dorite. Asaki pomenesce în una din scrisorile sale către Veniamin despre nisce documente găsite de el la un ore-care domn din Lemberg, și Veniamin exprimă dorința ca asemenea acte să se cumpere pentru Metropolie, deși nu se par a fi cele urmărite de Metropolitul Veniamin din cele ridicate de Metropolitul Dosofteiū în fuga lui în Polonia.

ore-care cunoscința de ochi, i-aun dis că aceea ce i-a acoperit chiar linteaa luminii ochiului, fiind puțin cam albă, nu este albă, ci unii dic apă albă, iar unii dic apă neagră, s'a pogorit din pricina răcelii printre pelița ochiului, și i-a acoperit lumina, și este grijă să nu-i vie și la cel-lalt ochiū. Am audit că acolo la Liov s'ar fi aflând un doctor iscusit de ochi; cercetază cu amănuntul și aflându-l arată-i acestea ce te însciințăm, și ori de se va puté să-i trimită de acolo nisca-vă doftorii cu cari să se potă folosî, saun de se va socoti să-l tritem acolo, de se va făgădui că-l va îndreptă, saun să vie dumné-lui aice, si cu ce s'ar mulțumi, ori acolo căutându-l, saun trimițându-i doftorii, saun aice viind? și cât de curind să ne trimiți răspuns, ca să nu se primejduesă omul. Cu acestea nu lipsim, și fii blagoslovit.—Al cucernicieii tale părinte blagoslovitor.—1815 August 21, Iași.

(Iscălit) : Veniamin, Mitropolitul Moldovei.

(1) *Epistola Mitropolitului Veniamin către Ioan D. Budai.*

Iubite al nostru duhovnicesc fii Ioan D. Budai, arhierescă blagoslovenie trimitem domniei-tale. Pe scrisoarea noastră din 6 Iulie a. c., cu părintesca dragoste am primit răspunsul domniei-tale din 5 Sept. prin presviterul nostru Lazăr Asachievicî, și de vreme că ai arătat buna voință în ajutarea la trebile Mitropoliei noastre, precum ne-am încredințat până acum, și vroesci a te face părtaș numelui ce aū făcătorii de bine, pentru acésta mulțumind pentru cele de acum, poftim ca să nu te îngreuezi și de acum înainte cu asemenea rîvnă a face cele bune sfintei Bisericii, de la care nu va rămâne zadarnică ostenela dumi-tale; noi totă isprăvirea sciutei trebi, după Dumneđeū încredințând protopresviterului nostru de sus pomenit, i-am dat putere ca să facă cu domnia-ta corespondența care se va socoti a fi, ca și cu noi, sciind a lui curățenie a cugetului în slujba cu care l-am încredințat, și care domniei-tale este sciută. Iar cererea fără zăbavă prin prea cucernicia sa, de la noi va fi deplin împlinită, până ce și singur iarăși va fi de noi trimis, pentru desăvîrșită ispravă interesurilor acestei Mitropolii. Și cu acésta, cerem dumi-tale de la Dumneđeū blagoslovenia pe care și noi tritem ca unui al nostru fii al bisericii cei pravoslavnice.—1815 Septemvrie 30 zile, Iași.

(Iscălit) : Veniamin, Mitropolitul Moldovei.

Nimeni mai competente decât G. Asaki, ca să ne facă istoricul învățaturii publice între anii 1812 — 1819. Ne credem obligați dar, deși bănuim că în afirmațiunea neuitatului bărbat eră óre-ce exagerare, să reproducem aci cele ce el spune despre starea școlei în Moldova înainte de 1813. El ne va aduce și actul important din Fevruarie 1819, din care se pòte vedé rolul ce dînsul a avut în *naționalisarea* învățaturii publice.

Iacș ce spune G. Asaki:

«De la catastrofa urmată la Prut lui Petru-cel-Mare, Impèratul Rusiei, care a nevoit pe Prințul Dimitrie Cantemir a emigrà în Rusia, cu un număr mare de boeri, Turcii nu se mai încredeau în prinții Moldoveni, încât au început a trimite de guvernatori Greci Fanarioți, așa pronumiți de la cartalul Fanar, unde locuiau în Constantinopole. De atunci Domnia se puse în licitațiune (mezat) și acela o căpeta care numera Turcilor mai mulți bani, împrumutați de la zarafi cu grele procente. Domnii veniau în Moldova acompanyați de o cetă flămândă de Greci, cărora se împărțiau dregătoriile lucrative. Numele de român fu un titlu de valiire. Nobleța investită în costum turco-grecesc nu vorbea decât o limbă greacă mixto-barbară; în colegiul domnesc se predă numai limba elină cu explicarea lui Omer și a lui Xenofon, iar acea română se refugiase sub păreții bisericilor, unde palamarii învățau pe băeți Az-Buche și cântările bisericesti.

«Asta eră cultura învățăturilor publice în Moldova la 1813, când m'am înturnat de la Roma, unde studiasem clasicii și anticități. Grecii absorbise toate resursele țerii și pămîntenilor nu rămăsese alta decât meșeria de hotarnici, care nu se putea purta decât cu persoane cu sciință deplină a limbei române și cu usurile țerii, și cu óre-care notițe de geometrie practică, pentru delimitarea moșiiilor greu încurcate cu procese.

«Prevedénd că prin acesta ași puté face folos publicului aplicând sciințele mele de inginer civil, care eră de la început o mică specialitate, am propus prin un raport planul meu Domnitorului Scarlat Calimachi, om cu învățatură și cu afecțiune pentru țeră, de unde se trăgeau străbunii lui. Prințul încuviință planul. Cursul teoretic și practical Geometriei, mai în urmă tipărit, s'a frecventat de fiii boerilor până la anul 1819, cu aplicațiune de instrumente aduse de la Paris și de la Viena. Resultatul acestor lucrări s'a atestat prin anaforaua următoare a Epitropiei, subscrisă de Veniamin Mitropolit, Prințul Scarlat Ghica, Hatmanul C. Mavrocordat și Vornicul Michail Sturdza :

«Prea Înălțate Dómne,

«După datoria noastră în urmarea orînduelii pentru curatoria școlei din orașul Iași, avénd neadormita privighere spre propeveduirea bunelor învățaturi în patria noastră, între altele am socotit, că una din cele mai trebuincioșe și folositoare sciințe este Matematica teoretică practică cu ale sale ramuri, spre ridicarea planului a multe moșii, pentru a cărora hotare urmază neconținute pricinii, sporindu-se mai ales și din nesciința inginerilor, cerénd dar o persoană care cu vrednicie să împlinescă scopul acesta, am aflat pe patriotul nostru, dumné-lui Gheorghie Asaki, mädular Academiei din Roma, carele primind poftitóra noastră cerere, ne-a arătat

și dorința de a face o asemenea slujbă patriei, cu jărtfirea însăși a particularelor sale interese. Decî privind noi la însușirile și deosebitile sale științe, l-am propus Înălțimii Tale spre acest sfîrșit. Iar Înălțimea Ta, făcătorul de bine țerii noastre, prin luminata țidulă din 15 Noemvrie 1813, l-ai numit în școala Domnăscă din Iași profesor științelor trebuincioase unui inginer politic, după care am avut îndestulare de a ne încredința de folosul așezării acesteia la obștescul examen, ce s'a făcut în 12 Iunie al anului 1818, în ființa clirosului bisericesc și a celor de trépta politică, a streinilor cu știință, când mulți tineri fii de boeri, și ai altor orășeni, au fost cercetați în pomenitele științe ale matematicii teoretice și practice, paradosite lor în limba romănescă, întru care avënd încredințări și vii doveđi de a lor deplină cunoscință, unii din ei s'au judecat vrednici de a fi ingineri, cari și în faptă lucrăză spre mulțumirea obștei. Drept aceea încredințându-ne de greutățile, sîrguința și multe ostenele ale dumi-sale Gheorghie Asaki, spre a săvîrși un asemenea lucru, alcătuid cu lămurire întâiași dată, în limba romănescă, un curs de Matematică și întrebuidându-l în așa scurtă vreme spre folosul obștei, ne simțim îndatoriți, pentru cinstea și rîvna némului nostru, de a mărturisii dumi-sale deplina mulțumire, și îl judecăm vrednic de a Înălțimii Tale facere de bine, precum și de cunoscința Patrioților. Pentru acésta și rugăm pe Înălțimea Ta a întări acest atestat căđut meritului său. — Iași 1819 Fevruarie 8.

«Veniamin Mitropolitul Moldovei.

«Prea plecate slugi : Șarlat Ghica, Const. Mavrocordat Hatm., M. Sturdza Vornic.»

G. Asaki, abiă reîntors în patrie, a organizat pe a sa cheltuélă, la 1817, un teatru de societate, în salonul Hatmanului Const. Ghica în Iași. Copiții boerilor Ghica și Sturdza au represintat mai multe piese în limba romăna și francesă. Intre actorii aceștia improvisați, cari încercă a introduce în Iași gustul artei dramatice și a muzicii culte, G. Asaki numesce pe dómnele Șubina născută Ghica, Agripina Sturdza și pe Iacovache Leon.

Adăpat la fântănele artei italiene, G. Asaki va aduce cu sine, de la Roma, nu numai iubirea muzicii, ci și a picturii. Numai grelele evenimente, cari supravin la 1821, și apoi după avenirea la Tron a lui Ionița Sturdza, îndepărtarea lui din țără, fiind trimis în 1822 agent al țerii la Viena, unde rămase 5 ani, întârđie punerea în practică a frumóselor dorințe culturale ale lui G. Asaki. Răsboiul care urmă apoi între Ruși și Turci și bólele epidemice vor prelungi starea de ațipire a culturii naționale, atât în Moldova, cât și în Țera-Muntenăscă.

Am vėđut că tineri feciori de boeri încep a merge la studii în străinătate. Limba francesă iea precădere tot mai multă, introdusă prin pensionate și guvernori.

În Iași la 1812 există pensionatul de «nobile fete» al d-lui și d-nei Germont. Se învață aci:

I. Limba francesă, grécă și italiană.

II. Musica, forte-piano, harfa și canto.

III. Danțul, desemnul, a cöse și a brodă.

Hatmanul Nicolae Stratilat a făcut un raport la guvernul provisorii rusești și a susținut înființarea pensionatului sus numit, la 15 Februrie 1812. Raportul este făcut către Senatorul de Krasno Milașevici. Acest pensionat a funcționat mai mult timp în Iași. (1)

CAP. XIV.

Edilitatea publică sub Sc. Calimach.

Există sub Scarlat Calimach o *Cassă a podurilor*. Acastă Cassă a podurilor stă sub un *epitrop*, căruia i se dă în 1814 léfa de 600 lei pe lună. (2)

Există și o *Vornicie a Obștirilor*, după exemplul celei din Muntenia.

La 1814 Februrie 23, este numit epitrop Cassei podurilor Spătarul Greg. Balș (3). La 28 Februrie i se fixéză léfa de 600 lei pe lună.

În 6 Decembrie 1813, Sc. Calimach numește arhitecți pentru orașul Iași (4).

În 28 Februrie 1814, Calimach adreséză Metropolitului Veniamin și boerilor Divanului o carte, însărcinându-i să cerceteze séma Epitropiei Cassei podurilor Iașilor și să vadă ce *iraturî* să i se facă?

Să se cerceteze și podurile (pavelele) și să se arăte unde este nevoie de reparare și unde a se face din nou, în anul acesta «sciind dumné-ta și acésta, că în anul acesta nici este vre-o înlesnire ca să se facă rînduélă de podele, nici la slujitorii ținuturilor, sau bresle, precum și în anul trecut, căci și aceștia se află îngreunați cu slujbele lor, ci podelele câte după socotînța dumné-lui vor trebui spre facerea și întocmirea podurilor, trebuie să se plătéscă prin bună învoire din iratul podurilor de la acastă Epitropie (5).

Pavarea stradelor în Moldova este lucrare fórte veche. Existau *poduri*, adecă pavele în Iași de pe sub Vasile Vodă Lupul.

La 1815 Domnitorul ordonă să se facă recensămîntul orașului, împărțindu-se orașenii de ori-ce limbă și religiune în 4 stări, cu arătarea și a

(1) Archiva Senatorilor din Chișineu. Dos. No. 3 338. Notiță dată de d-l Teodor Burada.

(2) Veți fila 93, Cod. Metrop. Iași.

(3) Veți chrisovul la fila 92 v., din Cod. Metrop. Iosif al Moldovei.

(4) Veți Uricarul de T. Codrescu, tom. I, ediția II-a, p. 197—201. Veți fila 96, Cod. Metrop. Iosif.

(5) Codul Metr. Iosif, fila 92.

judetelor și de ce stăpâni țin, afară de boeri (aceștia fiind cunoscuți la Visterie). După ce catagrafia va fi făcută, se va *cisluî* pre orășeni suma banilor pentru cumpărarea a 36.000 podele necesare podurilor din oraș. Numai de astă dată se aruncă acésta plată pe orășeni, căci pe viitor Cassa podurilor va avé *iraturî*, din cari va face asemenea cheltueli. Catagrafia saü recensămîntul îl face, în partea de sub jurisdicțiunea Agiei, Vel Aga cu Polcovnicul și baș-céuș agiesc cu vatajiî ulițelor, iar în mahalalele de sub jurisdicțiunea Hatmanului se va face de Hatman cu Vel Căpitan de lefegîi, cu Polcovnicul și vatajiî din stradele mahalalelor. (1)

Vornicul Obștirilor și Aga aü îndatorirea de a se îngrijî de piețele publice. In 18 Oct. 1815, Sc. Calimach dă regulament saü *nizam* ad-hoc.

Tot acești funcționari aü grija de aprovizionarea orașului cu articole relative la îndestularea publică.

In acest interes precupețiî sunt oprîți de a scumpî articolele de primă îndestulare, prin pitacul de la 18 Octomvrie 1815.

Construcțiuni. — Edificii. — Incendiî. — Apă.

De la Scarlat Calimach avem reînoirea nizamului din 1804 relativ la oprirea construirii de case de lemn. Aga primesce însărcinarea de a veghiă asupra nouelor construcțiuni. La 20 August 1815, Domnitorul ordonă luî Aga de Iași N. Roseti «ca să nu fie slobod a face dughénă de lemn, ci zidire de pétră și cărămidă» și să nu fie permis tîrgoveților «ce vînd praf de pușcă, horelcă și panură să ție cu dughénă decât prea puțin lucru de acestea, iar depositul în pivnițe pe la mahalale. Acésta să se publicariséscă în tot orașul». — 1815 Oct. 20 (2).

(1) Veđî întreg actul din 1815.

(2) Cod. de docum. al Metrop. de Iași, fil. 143.

Țidula domnescă către Hatmanie pentru facerea catagrafiilor tuturor stărilor afară de boeri (cari sunt in catalogul Visteriei), spre împlinirea banilor la facerea podurilor, din acele 36.000 de podele ce sunt a se cumpără, fiind Hatman d-l Constantin Palade, iar Agă d-l N. Roseti.

Vodă ordonă o catagrafie «de tot numărul locuitorilor din Iași, cu arătare de starea fiește-căruia, mâna 1-a, al 2-lea, al 3-lea și al 4-lea, creștini, armeni, jidovi și ori-ce altă lege, rude și sudeți, cu osebite însă arătarea sudeților și a cărei stăpânire? afară de boeri a căroră și numărul și starea este sciută Visteriei; ca după aceea catagrafie să se facă și îmbrăcarea banilor trebuincioși spre cumpărătorea sumei de 36.000 podele, cu dréptă cumpânire, după stări și în urmă împlinirea, urmând acésta numai odată, acum, dar nu mai mult, pentru că în urmă, după vremi,

Regularea stradelor dă ocaziune la diverse dispozițiuni. (1)

Un important chrisov intervine pentru lărgirea și regularea stradei dintre biserica Trei-Erarchi și cea-laltă, în 1815.

Dréptă este purtarea lui Calimach față cu interesele proprietății bisericii Catolice, obligând mânăstirea Trei-Erarchi și pe mahalagi, cari profitau de regularea stradei, să dea Mânăstirii catolice o despăgubire în bani. (2)

totă întrebuintărea podurilor este însărcinată asupra Cassei, ca să se facă din iraturile sale. Drept aceea catagrafia mahalalelor ce sunt supuse Hătmaniei (iar la țidula Agiei s'a ȃis: «Catagrafia ulițelor supuse Agiei»), o însărcinăm asupra dumi-tale, spre care să rinduesc îndată pe Vel căpitan de lefegii și pe porușnicul (iar la Agie s'a ȃis: «pe Polcov. și bașceuș agiesc»), ca împreună cu vatajaii ce sunt prin mahalale (iar la Agie: *a ulițelor*) se urméză cu totă silința și credința, unde un om să nu rămână nescris și *dosit*, căci după cercarea ce are să se facă prin înadinsii ómeni ai Curții, nu numai că analogul acelor dosiți sau neaflați il vor plăti zapcii pomeniți mai sus, dar vor luă și certare pentru neurmarea poruncii. Și dar începându-se îndată catagrafia, să fie îngrijirea dumi-tale a se săvirși cât de curînd. Să fie la catagrafie și omul Cassei podurilor.—1815 Oct. 18.

L. S.

(1) Veđi Uricar, tom. I, ed. II, pag. 197—201.

(2) *Chrisov de la Scarlat Alexandru Calimach Voevod, pentru deschiderea unui drum de lângă zidul Trei-Erarchilor.*

Facem cunoscut prin acest al nostru domnesc chrisov, că după pricină și giudecări ce au curs până acuma între locuitorii mahalagii de aici din orașul Iașului, ce-și au așezările lor de la vale de zidul mânăstirii «Trei-Sfetitele», pentru deschiderea unui drum din ulița mare spre apus printre zidul mânăstirii Trei-Sfetitelor și printre locul bisericii Apusenilor, ce din vechi s'a numit locul bisericii Unguresci, cerénd pe de o parte mahalagii să le deschidă drum pentru umblarea lor cu trăsuri de boi și de cai pe acel drum, pe de altă parte mânăstirea Trei-Sfetitele pretindirind că ar fi locul mânăstirii, și s'ar fi impresurat de biserica Apusenilor, și de altă parte biserica Apusenilor pricinuind că ar fi drept locul acestei biserici; după câte-vă cercetări ce s'au făcut, atât în vremile trecute, cât și acum în Domnescul nostru Divan, și măcar că s'au vedut la mânăstirea Trei-Sfetitelor, cum și la mahalagii, scrisori pentru deschiderea acestei ulițe, cum și din potrivă la biserica Apusenilor, dar pentru ca să se curme și continéscă tóte pricinile din mijloc, socotindu-se mai ales de neapărată obșteșca trebuință, Domnia-Mea cu tot Sfatul nostru socotind cu cuvînță, s'a dat hotărîre, ca să se deschidă ulița mahalagiilor, rînduindu-se din porunca Domniei-Mele pe al nostru cinstit și credincios boer dumné-lui Nicolae Hrisoverghi vel Vornic al Obștei, nu numai de a deschide acéstă uliță printre zidul mânăstirii Trei-Sfetitelor, ci printre locul bisericii Apusenilor în lățime, cu doi stâneni domnesci, dar să și hotărască de jur împrejur tot locul ce are biserica Apusenilor, și măcar că cu deschiderea acestei ulițe, fiind óreș-care păgubire bisericii Apusenilor, atât pentru luarea din loc, cât și pentru stricarea unei dughene, pentru aceea rămîind

Măsurile luate pentru asigurarea oraşului contra incendiilor, cu opri-

fără lucrare, atât scrisorile mănăstirii Trei-Sfetitelor și a mahalagiilor, cum și a bisericii Apusenilor, cu însăși primirea bisericii s'au îndatorit pe mahalagii și pe mănăstirea Trei-Sfetitelor, de au dat două mii două sute lei bisericii Apusenilor, adică una mie una sută lei mahalagii și una mie una sută mănăstirea Trei-Sfetitelor, cari bani primindu-se de către Prefectoria bisericii au rămas mulțumiți, cari boeri prin mărturia hotarnică ce au dat-o la mâna Prefectorilor bisericii Apusenilor, întâiu pentru această deschisă uliță în largime de doi stâneni domnesci, arată pe unde au statornicit petre hotare, adică : întâiu au pus un stâlp în colțul dughenilor bisericii Apusenilor și drept colțul zidului mănăstirii Trei-Sfetitelor la fața uliții mari, însemnat cu doi bouri mari, unul la fața uliții mari și altul la fața uliței Unguresci și cruce dintru zidul dughenelor, și alt stâlp în dreptul zidului mănăstirii Trei-Sfetitelor cel din del din spre Bahluiū, pe care iarăși l-au însemnat cu un bour la fața uliții Unguresci, și la fața despre locul bisericii Apusenilor, și alt stâlp au pus la colțul locului, și a grădinii domniei-sale Spătarului Dracachi Roseti, ce este statornicit acel colț cu hotarnică din anii 7263 Maiū 11, întărită și cu chrisovul Domnului Mateiū Ghica Voevod, în dreptul colțului mănăstirii Trei-Sfetitelor, însemnat iarăși cu bour la fața drumului ce s'a deschis din porunca Domniei-Mele pentru mahalagii pe din dosul zidului mănăstirii Trei-Sfetitele, care drum este în lățimea curmezișului de șapte stâneni domnesci la colțul de unde se abate drumul la vale spre Bahluiū, socotindu-se a rămâne mai largă acea bucată de drum, pentru întorcerea carelor, iar în lung pe linia dréptă până în dreptul porții mănăstirii cei despre Bahluiū, și de acolo la vale spre Bahluiū, drumul s'a deschis de doi stâneni domnesci până la drumul ce merge pe vale prin mijlocul mahalalei, cum s'a însemnat de boerul hotarnic în vremea deschiderii și la charta de starea locului ; iar despre locul bisericii este însemnat stâlpul cu o cruce; al doilea măsurând rînduital boer hotarnic și tot cel-lalt loc ce-l are biserica Apusenilor, din jur împrejur arătat tot într'acéstă hotarnică, că au statornicit petre hotare pe la aceste locuri, adică : întâiu au pus un stâlp de pētră la fața uliții mari despre rēsărit însemnat cu bour la fața uliții și cruce din dos, care stâlp este despărțitor și colțului locului dughenilor de pētră a bisericii Apusenilor și locului mănăstirii Nēmțului, pe care se află făcută dughēna de pētră a Rigăi neguțatorului.

De acolo la vale spre amiață-și măsurând locul bisericii cu stinjen de opt palme domnesci, pe ulița mare pe dinaintea dughenelor până în locul la stîlpul ce s'a pus despărțitor uliții unguresci, s'au aflat opt-spre-șapte stinjină, și din stîlpul acela a întors cu măsură spre apus o linie dréptă alătura cu fața uliții unguresci în dreptul colțului mănăstirii Trei-Sfetitelor cea despre Bahluiū și s'au aflat patru-șeci și patru stinjenă și una palmă. De la acest stîlp măsurând tot în linia dréptă mai înainte cam cheziș până în stîlpul ce s'a pus în colțul locului dumi-sale Dracachi Roset în dreptul colțului mănăstirii Trei-Sfetitelor, s'au aflat un-spre-șapte stinjenă și una palmă. De acolo au întors cu măsura în sus spre miédă-nópte pe linia dréptă alătura cu locul dumi-sale Spătarului Dracachi Roset, până în colțul locului bisericii Apusenilor, unde s'au pus stîlp și s'au aflat două-șeci stinjenă și trei palme. De acolo au întors cu măsura drept spre rēsărit și tot în linie dréptă și alătura cu locul dumi-sale Spătarul, până în colțul locului ce se numesce Jezuviților, unde s'a pus stîlp de pētră, și s'au aflat cinci stinjenă și trei palme. De acolo iarăși au întors

rea construcțiilor de lemn, sunt completate cu cele luate prin alt pitac către Aga, prin care i se ordonă ca toate bisericile și mănăstirile din oraș, ca și prăvăliașii, să aibă tot-deauna gata *cofe*, cădii cu apă, căngii și topore. Mănăstirile închinată nu se supuseră acestei dispozițiuni. Sc. Calimach scrie din nou lui Aga :

cu măsura în sus spre miédă-nópte în linie dréptă și tot alătura cu locul dumi-sale Spătarului, până în ulița ce vine de la vale și ese în ulița mare printre zidul și locul Sf. Mitropolii, și printre locul dumi-sale Spătarului și al Jezuviților și al răposatului Logofăt Iancu Razul, unde s'a pus iarăși stîlp în colțul zidului dumi-sale Spătarului Roset, însemnat cu bour la fața uliții și cruce din dos, și s'a aflat trei-deci și doi de stînjenii și două palme. De acolo aũ întors cu măsura spre răsărit în linie dréptă, alătura cu ulița până într'un stîlp de pétră ce s'a găsit pus în colțul locului dughenelor răposatului Logofăt Iancu Razu, într'u al căruia loc s'a pus alt stîlp însemnat cu bour la fața uliții și cruce din dos, și s'a aflat acea margine două-deci și trei stînjenii. De acolo aũ întors cu măsura în linie dréptă cam cheziș spre amiađă-đi și fundul locului dughenelor răposatului Logofăt Iancu Razu, și prin fundul locului mănăstirii Nicorița, pe care loc are făcute dughene Riga neguțătorul, până la colțul cel din jos al locului mănăstirii Nicorița, despre locul bisericii Apusenilor, unde s'aũ găsit două petre hotare vechi, și s'a pus lângă acelea acum și alt stîlp de pétră însemnat cu două cruci, și s'aũ aflat două-deci și șapte de stînjeni și patru palme, și din colțul acela ce s'a vėđut, primit prin învoelă între mănăstirea Némțului și între biserica Apusenilor, la hotărítura ce s'a făcut din porunca domnescă la anul 1801 Iunie 16, ca să fie despărțitor între locuri în linie dréptă până în fața uliții mari, întorcėnd cu măsura dréptă spre răsărit, alătura cu bucata de loc a mănăstirii Némțului în linie dréptă, precum scrie acea hotarnică și învoelă, până în fața uliții mari la stîlpul ce s'a pus întâiu colțul și despărțirea locurilor însemnate cu bour și o cruce, s'aũ aflat două-deci și patru de stînjeni și una palmă, și cu aceste măsuri și stîlpi de pétră s'a încheiat locul bisericii Apusenilor din jur împrejur, afară de ulița Ungurėscă ce s'a deschis acum în lățime de doi stînjeni domnesci, din cap în cap, iar pentru împrejurarea ce s'ar cunóșce a avé locul bisericii Apusenilor la margine despre locul dughenelor răposatului Logofăt Iancu Razu, rămăind să-și caute biserica prin drumul judecătii îndreptarea sa, deci acéstă uliță hotărím ca de acum înainte și în veci să rămăe în tótă vremea deschisă spre obșteșca trebuința, fără a se impruesurătii cât de puțin de către cine-vă cu vre-un fel de binale, avėnd voe Prefectorii bisericii să facă numai porți la locul unde va cere trebuința; al doilea, pentru locul ce are biserica Apusenilor, după cuprinsul hotarniceii boerului ce a fost rínduit, întărím ca să-l stăpănescă în tóte semnele și hotarele ce s'aũ arătat mai sus nestrămutate în veci, făcėndu-și pe dínsele și binale după obiceiul țerii.

Serisu-s'a chrisovul acesta în orașul Iași, la némul Moldovei, într'u a doua Domnie a Nóstră, în anul al treilea, în anul de la Măntuitorul Christos. 1816 Maiú 16 đile.

(L. P.)

(Iscălit): Ió Scarlat Alexandru Calimach Voevod.

Grigorie Sturza vel Logofăt, Procit.

Cinstit credincios locului Domniei-Mele dumné-ta Nicolae Roset vel Aga, sănătate!

Intru cuviincioasa îngrijire pentru paza focului aici în oraşul Iaşi, pe lângă celelalte datorii ale slujbei întru care te afli, pentru care cu tărie îţi poruncim să le păzeşti cu cea mai mare privighere, rînduim spre ajutor şi mănăstirile grecesci cele mai mari din oraş, ca să aibă fieşte-care mănăstire din cele însemnate mai jos câte şese cădi mari cu 10 cofe, pline cu apă, cercuite cu cercuri de fer, şi câte 6 căngi, şi câte 6 topóre, adecă mănăstirea Goliei, Trei Sfetitele, sf. Sava, sf. Spiridon, şi Barnovschi, şi de-apururea să fie cădile pline şi tóte cele-lalte gata spre a se întrebuintă întru întimplare de foc. Cărora spre sciinţa şi întocmai urmare să se arăte însăşi ţidula Nóstră acésta. Iar dumné-ta să privighezi şi să zapeiesci, atât de a se împlini întocmai, cât şi de a fi gata în tótă vremea (1).

Apa.—De importanta cestiune a apei în Iaşi, nu aflarăm până astăzi dispoziţiuni altele, decât cele din urmă luate de Al. Moruzi-Vodă, la 12 Maiu 1804. Numai pentru Focşani aflăm un pitac domnesc din 28 Iunie 1815:

Carte Domnescă la Divan să opineze asupra cererii Focşanilor de a fi ajutaţi cu 2.000 lei, cari peste 20.000 daţi de ei, să servescă pentru aducerea de apă din marginea Odobescilor, căci canalul de apă adus de Moruzi-Vodă, din Ţera-Muntenescă, fiind pe sub Milcov, l-a spart apa acésta şi Focşanii pătinesc acum de lipsa apei.

1815 Iunie 28.

Urméză anaforaua în acéstă cestiune, pe fila 141 *verso*. 1815 Iunie 30 (2).

Igiena. Sănătatea publică.— Spitale.— Doctori.

În Iaşi este organizată o Casă a doctorilor sau Epitropie specială. În fruntea acestei Epitropii sunt doi boeri (3). Acéstă Casă e dotată cu venituri şi anume:

a). Primesce 2 parale la leu din lefile ce se dau de la Casa Răsurilor.

b). Incasséză venitul fabricii de *huseă*, înfiinţată în 1813.

c). De la 1814 primesce venitul harabagialicului de Galaţi.

Aceste *iraturî* servesc pentru plata a 2 *doftorî* ai politiei, un *gerah* (chirurg) şi mai multe móşe.

(1) Cod. Metrop. Iaşi, fila 136 verso.

(2) Cod. Metrop. Iaşi, 140 *verso* şi 141.

(3) *Anaforă din 1814 August 29.*

«La Casa Epitropiei doftorilor, în tótă vremea, după alegerea obştiei, s'au aflat doi dintre acei dintâi boeri epitropi; iar de la o vreme rămâind numai dumné-lui Vistier Iordache Roset, întru acea din vechiu obicinuintă dar şi cuviincioasă, singur dumné-lui a făcut cerere a se mai alege unul din boeri spre întovărăşirea dumi-sale.

Obşteasca socotinţa de tótă cuviinţa găsind cererea dumi-sale, alege pe dumné-lui Vistier Grigoraş Sturdza . . . Anaforoa cere întărirea lui Vodă.

Semnăt: Veniamin Mitropolitul, Const. Balş Logofet; Iordache Canta Logofet; Sandu Sturdza Vel Vistier; Iordache Roset Vistier; Manolache Dimachi Vornic.

Cod. Mitrop. Iaşi, fila 113 verso.

Vodă, în 1814 Septemvrie 7, aprobă *alegerea obștăscă* în favórea lui Gr. Sturdza.

Casa doctorilor eră la finele anului 1813 în deficit cu 8.000 lei. În 1814 adăogându-se *gerahul*, deficitul sporì la 12.000. Apoi fiind-că de la acéstă Casă se *ajută și se păzesce sănătatea viețuirii de obște*, se propune, în 26 August 1814, adăogirea de *irat*, dând Casei venitul harabagialicului de Galați, etc. (1)

În Iași există spitalul Sf. Spiridon. Calimach îi acordă ca ajutor venitul cântarului din ținuturi și din sate. (2)

Ciuma. Sbucnirea ciumei în Moldova dă ocaziune la luare de diverse măsuri pentru combaterea și împedecarea lățirii ei. Pentru acoperirea speselor ce necesită înființarea de lazareturi, se aruncă o dare prin *sinesforă* din partea fieș-căreia trepte, de la cinul cel dintâiu și până la cel de pe urmă. Vodă dispune înființarea de lazaret la Galați. El decide că, dacă cum-vă se va mai întinde bóla, neajunsul speselor acestea, *sinesforaua* de mai sus ținută de la boeri, «se va adună de la tótă neguțătorimea țerii, creștini, armeni și jidovi și de la alte locuri, după *schepsis* ce de iznóvă se va face atunci.» Acéstă hotărîre o dă Calimach în 22 Septemvrie 1815, pe anaforaua Divanului, din 20 Septemvrie 1815, în frunte semnând Metropolitul Veniamin. (3)

Anaforaua acésta ține, că pentru paza de bóla și pentru lazaretul din Galați pe 4 luni (1 August — 1 Decemvrie) trebuiesc 10.000 lei.

Acești bani îi va da tagma boerăscă:

Boerii *πρὸ τῆς πεντάδος* câte 90 lei de fie-care.

Agii și Spătarii	45 »	
Banii	28 »	15 bani.
Comișii	24 »	90 »
Căminarii	22 »	60 »
Paharnicii	18 »	
Serdarii	15 »	90 »
Stolnicii	13 »	60 »
Medelnicerii	10 »	15 »
Clucerii	9 »	
Sulgerii	6 »	90 »
Pitarii	5 »	75 »
Jienicerii	4 »	60 »
Șătrarii	3 »	45 »

Văduvele boerilor câte jumătate după rang. Visteria va strînge acești bani. Cu

(1) Veđi cod. Metropoliei Iași, fila 114 verso.

(2) Veđi la Academie, cod. I, pag. 308—310.

(3) Veđi cod. Metropoliei Iași, fila 155.

luna Noemvrie viind rēcēla, se speră stingerea bōlei, de nu vor plăti darea a doua neguțatorii.

Semnați, în 1815 Septemvrie 20. Veniamin Mitropolit, Iordache Canta Log., C. Balș Log., Grig. Sturdza Vel Log., Const. Bălșucă Vel Log., Sandu Sturdza Vistier, Iordache Roset Vel Vist., Manol. Dimache Vornic, Răducan Roset Stolnic, Nicolae Hrisoverghi Vel Vornic; Dumitrache Ioan Vel Vornic; Șerban Negel Vornic (1)

La 20 Noemvrie 1815, Domnitorul, asupra altei anaforale, din 13 Noemvrie 1815, dă țidulă Domnēcă ca să se adune bani de la neguțatorii din Iași pentru lazareturile de ciumă. Bōla se lăți la Galați, la Tecuciū, Fălciū și Bacăū.

Trebuesc 12.000 lei și acea sumă o va plăti tōtă obștea neguțatorēcă din Iași, după izvodul *sinesforalei*, ce au făcut între dînșii în anul 1813, cuprinđend anume de ceea ce are a da fiește-care, începēnd de la starea întâia și până la a cincea, fiind șcălit acel izvod atât de dumné-lui *Kir Andrei Pavlu*, cât și de alții din cei mai aleși neguțatori, care izvod deși cuprinde 19,044 lei, adecă cu 7,044 lei mai mult decât suma neajunsului cu tahmin până la 1 Ghenar, dar fiind-că din condeie pot să esă rele. . . . se va adună întrēga sumă.

Visteria dă socotelī la finele lui Decemvrie de ce a primit și de ce a cheltuit.

Stringerea acestor bani se va urmă de la jidovi prin epitropii taxei cu cēușii lor, uniți cu zapcii Cămării, iar de la toți cei-lalți neguțatori prin cēușii lor uniți cu omul Visteriei.

Iscăliți : Mitropolitul Veniamin, C. Balș Logofēt, Iordache Canta Logofēt, Gr. Sturdza Vel Logofēt, Manolache Dimachi Vornic, Grigorie Ghica Vornic, Iordache Catargiu Vel Vornic, Nicolae Stratulat Vel Vornic. (2)

(1) Cod. Metropoliei Iași, fila 154 v.

Iw Scarlat Alexandru Calimach Voevod, cu mila lui Dumneđeu Domn țerii Moldovei.

Infățișându-se anaforaua acēsta a preaosfințitului Mitropolit și a obștiei dumnélor boerilor, și vēđēnd cuprinderea ei, am lădat rivna dumnélor pentru întimpinarea cheltuelilor lazareturilor arētate, spre paza bōlei ce urmēză la Galați cu darea prin sinesforă din partea fieș-cărei trepte, de la cinul cel întâiu și până la cel mai de pe urmă; drept aceea și întemeiem urmarea în tocmăi, hotărīnd că, dacă, ferēcă Dumneđeu, ori-ce va măi spori și se va măi lăți bōla ciumei din nestarea ce este acum până la sfirșitul lui Noemvrie, ori va măi urmă și după Noemvrie înainte, atunci urmând cheltuēlă măi multă pentru adăogirea lazareturilor și a străjilor cuviinciōse, prisosul trebuincios spre cheltuēlă, pe suma ce se dă din partea cinurilor boeresei, se va adună de la tōtă neguțatorimea țerii : creștini, armeni și jidovi, și de la alte locuri, după schepsis ce de iznōvă se va face atunci, spre care întărim anaforaua acēsta cu însăși a nōstră Domnēcă pecete. — 1815 Septemvrie 22.

(2) Cod. Metrop. Iași, fila 155.

Despre isbucnirea ciumii în Moldova scriaŭ și Consuliî streinî din Iași și jurnalele streine.

Măsurile luate cu înființarea lazareturilor la hotare și cu prohibițiunea comunicațiunilor mercantile aŭ dat nascere la abuzuri. Aflând câștig bun din acestea, împiegațiî lazareturilor și diverșiî neguțătoriî căutară să facă a dăinuî cât mai mult lazareturile, carantinele și măsurile prohibitive, chiar și după ce nu mai eră nevoie de ele, căci se pare că bóla se stinsese. Acésta cel puțin este acușațiunea adusă de Consuliî din Iași (1).

Pentru privigherea de aprópe a mersuluî epidemieî, Calimach rînduî câte un anume boer de fie-care județ, pe lângă Ispravnicî (2).

Cam ce măsurî aveà de luat boerul rînduit se póte vedé din instrucțiunile date în Decemvrie 1818 Cluceruluî Alexandru Ureche de Domnitorul Calimach și cari fură următórele:

Noî Scarlat Alex. Calimach Vv. Cu mila luî Dumneđeî, Domn al țerii Moldoveî.

Credincios boerule Domnieî-Mele, dumné-ta Alex. Ureche biv Vel Clucer, sănătate. La satul Șerbănesciî de la ținutul Némțuluî însemnându-se bóla ciumiî, care sat fiind cu apropiere de Valea Tîrguluî, înadins orînduim pe dumné-ta și-ți po-

(1) Veđi *Hurmuzaki*, colecțiunea Iorga.

(2) La județul Bacău, în anî 1818—1819, a fost însărcinat cu privigherea tatăl autoruluî, Clucerul Alexandru Ureche, cu următóruî pitac:

De la Visterie.

Către cinstit dumné-luî Clucerul Alexandru Ureche. După trebuința ce urméză de îngrijire a pazeî ținutuluî Bacăuluî despre bóla ciumiî, iată Visteria te rînduesce și pe dumné-ta și ți se serie: îndată ce vei luà cartea acésta, să mergî la dumnélor Ispravnicî și după pověțuirea ce vei luà să fii următóruî întocmai, fără să dai smintélă saŭ cusur, ca să nu te învinovățesci.—1818 Septemvrie 7.

Canta Vel Vistier.

La 1819, Martie, Clucerul Alexandru Ureche a fost trimis la carantina din Lunca-Mare cu pitacul acesta:

De la Visterie către cinstit dumné-luî Clucerul Alex. Ureche.

Asupra îngrijiriî ce se cuvine să urmeze la carantina de la Lunca-mare, te orînduesce Visteria și ți se serie ca, îndată ce vei primî cartea acésta, să mergî la dumné-lor Ispravnicî și după pověțuirea ce vei luà, să stai urmând paza cu-viinciósă la carantina arétată și ți se va cunósce slujba. — 1819 Martie 18.

runcim, îndată ce vei primi cartea acésta, să mergi la arétatul sat și mai întâiu cercetând cu amăruntul că să afli în cât s'a întins molipsirea, pe toți acei molipsiți și cu prepus să-i scoți afară în colibi în pază cuviincioasă, spre a nu se amestecă și ei cu alții și cu îndatorire ca pe fiește-care și să-și spele și să-și aerisescă lucrurile. Vei înconjură și satul cu străji, ca nici să ésa nici să între nimeni după potolirea bólei, iar pentru ómenii trebuincioși a se întrebuința pe la străjile ce vei rindui, îi vei cere de la dumné-lor Ispravnicii de Némț, corespondarisindu-te cu dumné-lor și pentru cele trebuincioase de ale mâncării, ca să nu pătimescă locuitorii, îngrijindu-te dumné-ta cu tot dinadinsul, nelipsind din préjma satului până după potolirea bólei, iară către Visterie trimițând răspuns că ai mers spre punere în lucrare a celor poruncite. Vei trimite însciințări și pe tótă séptămâna pentru orí-ce întâmplare.—1818 Noemvrie 13.

Cu însuși condeii domnesc sunt adause vorbele urmátóre: «scoțând afară în colibi nu numai pe acei dovediiți de molipsiți, ci și pe orí-căți alții cu orí cât de puțin prepus va fi asupra lor, că au avut amestec cu cei molipsiți, să se scóță afară în deosebit loc. Iar la casele acele molipsite să se strice acoperámintul și podul i ferestele și să se arunce apă pentru curățirea lor și ómenii ce vor rămâne în sat să se păzescă unii de alții neamestecându-se nici de cum, ca să nu se adauge molipsirea.»

La capitolul de mai departe al istoriei Domniei lui Sc. Calimach, voiú aduce narațiunea adevératei réscóle ce stírní în Iași aplicațiunea unor dispozițiuni menite a împedica întinderea ciumii în oraș la 1819.

Interesând tot sănátatea publică, mai avem de amintit unele mészuri luate tot de Scarlat Calimach.

Așa nu se póte deschide farmacie decât cu chrisov Domnesc.

La 1813, Calimach acordă asemenea chrisov lui Franz Xavier Naiman pentru o farmacie la Botoșani (1).

Se impune farmaciilor tarif pentru vîndarea medicamentelor.

În 1814 Martie, Domnitorul însărcinéză pe doctorii Plusc, Pețone, Eustație și pe Vornicul politiei Nicolae Hrisoverghi, să inspecteze farmaciile, să înlătore din ele drogele vechi, netrebnice, să constate dacá la farmaciile se află tot materialul necesar și să fixeze tariful de vîndare (2).

(1) Veđi la Academie, VII, No. 142.

(2) Cod. Metrop. Iași, fila 94.

Carte Domnescă către cinstiții aleșilor doftóri ai orașului Eustație, Plusc și Pețone.

După încredințarea ce am luat Domnia-Mea, că spițerii ce țin spițerii aici în oraș, întru supunere numai pentru folosul lor, urméză în tot chipul neprivigherea la facerea doftoriilor, avënd întru nebagare de sémă și multe doftorii stricate sau necuviincioase, dar și vîndarea doftoriilor fără nici o bátae de cuget o urméză cu prețuri mari, încât acei mai putincioși plătesc simțitóre prețuri și acei neputincioși

La acest capitol al edilității, avem de amintit unul din actele cele mai bine primite de locuitorii din Iași, acela prin care Calimach le asigură liberă folosință de marele imaş în jurul oraşului, destinat pentru nutreţul vitelor lor. Dăm în notă întregul acest chrisov important din 4 Maiu 1816. (1)

nu se îndestulează la cuviincioşele doftorii întru patimi de bôlă şi de cuviinţă fiind a se pune în bună rînduélă, fiind spre obşteşcul folos, care se alcătuesce pentru ajutorul pătimirilor de bôle şi paza sănătăţii de obşte, rînduim Domnia-Mea ca, adunându-vă împreună, să mergeţi pe la tôte spişeriile şi la fieşte-care cercetând cu luare aminte tôte doftoriile, acele doftorii ce le veţi află că sunt vechi sau întru stricăciune şi netrebnice, să se lepede, puind la cale a se află la tôte spişeriile în tot timpul şi bune şi folositoare spre izbăvirea bôlelor, dar şi cu îndestulare şi după trebuinţa oraşului şi, pentru ca să lipsescă şi acel până acum catahrisis cu vîndarea doftoriilor în preţuri mari, veţi cercetă şi făturile de cumpărătura doftoriilor, fiind cu luare aminte ca să fie cele adevărate faturî, pentru ca sa nu aibă sporire peste cele adevărate preţuri a cumpărăturii, şi socotind acea după cuviinţă cheltuélă a doftoriilor împreună şi dobânda banilor cumpărăturii şi cu cuviincios folos pentru ţiitorul spişeriei, veţi face şi veţi da la fieşte-care spişerie în scris arătare iscălită de preţurile cu cari veţi găsi de cuviinţă că trebuie să se vîndă fieşte-care fel de doftorii, alăturând lângă doftoriile ce se aduc dintru alte părţi de loc şi acele cari se strîng de aici: burueni, flori, rădăcini şi alte asemenea, pentru ca tôte, până la cel mai mic lucru, să fie cuprinse întru cunoscînţa de preţuri, cu care trebuie să se vîndă, urmând întru preţăluire şi alcătuire acéstă chibzuire cuviincioasă, pentru ca şi ţiitorii spişeriilor să-şi aibă folosul de cuviinţă, dar şi acei siliţi de pătimirea bôlelor a cumpără doftorii să nu simtă îngreunare cu plata de preţuri nemăsurate.

Rînduim Domnia-Mea şi pe dumné-ta al nostru cinstit şi credincios boer Neculae Hrisoverghi, Vel Vornic al politiei, ca să mergeţi împreună cu aleşii doftori şi să staţi spre urmare cercetării şi alcătuirii, întocmai cum prin fidula acéstă a Domniei-Mele se cuprinde.—Şi de tótă punerea la cale ce se va face, să avem Domnia-Mea înscinţare.—1814 Martie 6.

(L. S.)

(P. 94 şi verso).

(1) Dresele ce s'aũ făcut pentru imaşul oraşenilor din jur împrejurul Iaşilor cât să fie.

*Cinstit şi credincios boerul Domniei-Mele, dumné-luĩ Răducanul Roset
Hatman, sănătate.*

Prin jaloaba ce aũ dat către Domnia-Mea toţi locuitorii acestuĩ oraş al Iaşilor s'aũ tânguit cu mare plângere, că pătimeşte o mare strîmtorare şi sărăcie, despre stăpănitorii moşiiilor de prin prejurul oraşului. Că după ce dintru drept imaşul ce li s'a lăsat dintru în vechime să-l aibă din jur împrejurul Iaşului, pentru trebuinţa păşunatului vitelor lor, cu totul sunt strîmtoraţi dându-se voie prin tocmele, de către stăpănitori, de şi-aũ făcut unii vii, alţii ceiruri, alţii prin osebite tocmele fiind din drept locul imaşului oraşului, din care pricină, strîmtorind imaşul, nu aũ unde

O altă bună măsură datorită lui Scarlat Calimach :

să-și pășuneze vitele, dar și neconținut în totă vremea verii sunt supărați cu închiderea vitelor de către vechilii stăpânilor moșiilor de prin prejur, bându-le, în cât nu sunt volnici a-și pășuna câte o vită ce au pentru hrana caselor lor : pentru care cerșind dreptate și punere la cale, pe lângă și a Domniei-Mele bună voință, în pricina acésta cercetându-se și condicele Divanului, s'au aflat două domnesci chrisóve, tot într'o glăsuire, cel întâiu de la Domnul Constantin Dimitrie Moruz Voevod, din 1779 Iunie 9, și al doilea de la Domnul Alexandru Ioan Mavrocordat Voevod, din 1786 Iunie 7, prin care lămurit se arată în semne firesci până unde să fie locul imășului pentru vitele orașenilor (și acelor străini ce vin cu trebuință, și se duc), din jur împrejurul orașului, hotărându-se ca tot acel loc să fie slobod și neoprit de către nimeni nici odată, și nimeni să nu pótă păși, sau a da dintr'acest loc cui-va, să pue străini, sau pentru pășunat, sau măcar cu alt chip de vinđare, ci să fie de-apururea locul acesta slobod, pentru trebuința orașului, cum mai pe larg veți înțelege din copia de pe hrisovul acel din 1786 Iunie 7, ce se trimite dumi-tale; drept aceea fiind-că pentru acésta pricină, după a orașenilor jalobă, s'a mai dat poruncă și de către Domnia-Mea la Hătmănie, și mai înainte, ca întocmai să se urmeze, neingăduind pe nimeni să închidă vitele din locul imășului arătat, și cum se vede, nici o urmare nu s'a făcut. Iată dar că și acum poruncim Domnia-Mea dumi-tale, ca îndată, fără cea mai puțină prelungire, să dai de scire tuturor Igumenilor de la mânăstirile de prin prejurul orașului, și altora cari vor mai fi, ca să dea poruncă cu tărie vechililor săi, ca nici într'un chip, de acum înainte, să nu mai îndrăznescă nimeni de a închide vite orî ale cui de pe imășul ce este lăsat împrejurul Iașului, pentru trebuința vitelor orașenilor, sau să-i mai bănescă, ce la tóte să se urmeze întocmai, și pe deplin, după hotărîrea chrisóvelor pomenite, cum și a poruncii acesteia a Domniei-Mele, și vitele orașenilor ce vor fi închise, numai decât să li se dea la mâna a cui vor fi, fără a luă vre-un ban, de la cine-va geremea, precum și câți bani veți dovedi că s'au luat jăluitoților de către pârîți, împlinindu-i să-i dai înapoi, spre a conțeni fiește-care de acest fel de nedrăptă apucătură; și osebit poruncim dumi-tale, ca împreună cu orînduitul Vornic de Pórtă. . . . din partea Divanului, să rînduesci și din ómenii Hătmănesci, care va fi cu înțelegere, să mērgă pe imășul de prin prejurul Iașului, și după semnele cuprinse la hrisovul pomenit, de pe care s'a trimis copia, să pue și semne, ca să se scie până unde să se întindă orașenii cu pășunatul vitelor lor, precum și orî la ce loc ce va găsi, că s'au închis din drept locul imășului arătat, orî de către cine ar fi, cu îngrăditură să facă de acum pe imăș țarină sau cēiruri, sau orî sub ce chip de năimelă fiind loc de imăș, să se deschidă, ca să rămăe iarăși loc slobod, precum a fost. Ca unii ce avēnd sciință de hotărîrea hrisóvelor și a poruncilor Domnesci, nu au fost volnici a da și a păși la nimeni din locul imășului orașenilor, spre a rămăne orașenii odihniți, după dreptul ce li s'a dat, căci din potrivă mai ivindu-se jalobe în pricina acésta, acei neascultători și nesupuși vor căde în grea răspundere, de care nici într'un chip nu se vor puté îndreptă, și cartea acésta a Domniei-Mele va sta la mâna orașenilor, ca să le fie de apărare; acésta poruncim. — 1816 Maiu 4.

Vel Logofēt.

L. P.

Multă supărare se aducea orășenilor, mai ales celor cu case mari și mai bogați, prin faptul că adesea erau scoși de prin casele lor, ca să se așeze în ele vre-un consul strein. Calimach decide cumpărarea a trei case mari pentru cei 3 consuli streini din Iași, plătinându-se costul lor prin cislă între boeri și neguțătorii. (1)

CAP. XIV

Comerciul, — industrie, — bresle, — târguri, — bălciuri, — mijloace de comunicațiune.

Starea în care rămăsese Moldova, la eșirea din țară a Muscalilor, nu era proprie a înlesni prosperarea comerțului și a industriei.

Ca fabrice nu aflăm în Moldova, pe lângă meseriile exercitate pe la sate, decât următoarele:

a). Fabrica de sare huscă, al căruia venit, la 6 Octomvrie anul 1814, a fost consacrat pentru *Cassa doctorilor*. (2)

b). În 1815 Ianuarie 18, Calimach acordă Episcopiei de Roman ha-vaet de la o fabrică de bere înființată pe moșia Episcopiei. Visteria ordonă oprirea fabricii, dacă nu se va învoi cu Episcopul. (3)

Afacerea iea finit în 1816 Iunie 26, prin hotărîrea lui Vodă, ca Episcopia de Roman să aibă ea o fabrică privilegiată de bere pe moșia sa. (4)

În același an 1816, un Alexandru Doșu cere voie să facă și el la

(1) Cu obșteșca socotință alcătuindu-se punerea la cale, ca să se cumpere trei case aici în Iași, pentru trei consulați ai Curților streine, pentru ca să lipsescă cea de-apurarea supărare ce urmă când unuia când altuia, cu scôtere de prin casă, după punerea la cale, una din casele aceste s'a însemnat dumné-lor boerilor de starea întâi alta iarăși celor de starea a doua, iar una se razimă asupra tagmei neguțătoresci, de obștie toți câți se află cu locuința aici în Iași. Drept aceea poruncim Domnia-Mea, dumi-tale Vel Vornice al Politiei, adunând pe toți neguțătorii la un loc, să faci între dînșii o socotință, cu bună chibzuire, spre a prinde toți de obștie întru această folositoare trebuință, fiind și pentru însuși al lor folos, și așa întru alcătuirea acésta apoi, împreună cu dumné-ta, vor găsi și casa aceea, care ar fi să se cumpere și tocmindu-se, și cumpărându-se apoi, vor alege și pe doi dintr'înșii cari să fie epitropi acestei case, spre a-și lua pe tot anul și chiria acestei case de la consulatul ce va ședé într'insa. — 1814 Aprilie 1.

L. S.

(Cod. Metrop. Iosif Namian, fila 95 v.)

(2) Veși la Academie, portof. V (15).

(3) Academie, LXIII (77).

(4) Academie, LXIII (78).

Roman altă fabrică de bere. I se refuză concesiunea în interesul Episcopiei. (1)

c). Boiangiul nu lipsesc nici în Iași, cum nici la București.

Domnitorul protejează această industrie. Așa, în 1813 Iunie 14, scutesce de bir pe Evanghelie Boiangiul și pre două calfe (2).

d). Velnițele sau povernele fuseseră închise sub Muscali spre a se împiedica consumarea de grâne necesare îndestulării publice și a armatelor.

La 18 Mai, boerii supun lui Calimach o anaforă, în care dic că e mare strîmtorare *de monedă*, din cauză că se opresce a nu se afla velniți spre lucrare de horilecă din pâne. Acastă oprire se întemeiează pe grija să nu lipsescă apoi *pânea*. Dar în Bucovina boerii vîd că urmăză velnițele și nu este strîmtorare de pâne, că se silesc ómenii a produce mai multă, ca să câștige cu velnițele; destul că se opresc a lucră velnițele când anul e neroditor.

Apoi cu aducerea horilecei de peste hotar se scóte din țéră «*o simfitóre sumă de bani.*»

Adaogă boerii, că la velnițe se lucrăză mai ales secara și hrișca, care acum locuitorii de la oprirea velnițelor nu le mai séménă, și aceste nu le obicínuesc în hrana lor, nici se cer la Constantinople.

Apoi se perd pânile cele stricate, cari se lucrăză la velnițe, și pómele de tot felul, chiar și sêlbaticice.

Boerii propun liberarea lucrării velnițelor. Dar să nu lucreze grâul bun și pentru ca să nu păgubescă și Domnia venitul vămii pe hollarca de peste hotar, să se percépă câte 60 parale de vadră pe hollarca produsă în țéră.—1814 Martie 6. (3)

Iacă resoluțiunea dată de Calimach asupra anaforalei:

Noi Scarlat Alex. Calimach Vo., cu mila lui Dumneđeú Domn al Țérü Moldovei.

Infătoșându-se înaintea Nóstră anaforaua acésta, cu obicínuită părintésca Nóstră îngrijire către tóte cele ce alcătuesc folosul și buna viețuire de obște, luând aminte la obstésca socotință spre slobodirea lucrării velnițelor, folosul ce se pricinuesce din lucrarea acésta este vederat, dintru care urmăză și oprirea scóterii monedei din țéră, dar din potrivă și când (ferescă Dumređeú) se va întimplă vre-o nerodire sau secetă, atunci fără îndoire lucrarea velnițelor va fi necuviincióasă și vătémătóre, atingându-se și de însăși íconomia hranei locuitorilor Domnescii Nóstre țeri, dar va fi și pricinuitóre de scădere întru acea de obște datorie ce neapérat de la toți se cere a se îngriji cu trámítarea trebuincióselor zaherele la Capanul împératesc, și

(1) Academie, XVI (194). Veđi și LXIII (83), din 1817 Martie.

(2) Acad., VI (231).

(3) Cod. Metrop. Iosif, Iași.

la o asemenea întâmplare de lipsă, după Domnăscă Năstră îngrijire ce avem spre întemeierea bunelor rîndueli, de cuviință este a se face oprire lucrării acesteia; iar în vreme de îmbelșugare, care prin milostivire Dumnezeuască se arată cu tóte rodurile și întru acest curgător an, cu părintăscă Năstră plecare spre folosul și liniștirea în tot chipul a fiește-căreia stări a supușilor noștri, dăm voie să fie slobodă lucrarea velnițelor, cu hotărîre, ca să nu lucreze la velniță grâul și orzul, care neapărat sunt cuviincioase a merge la Capanul împărătesc, spre împlinirea datoriei, și poruncim, ca toți acei cari vor voi a deschide velnițe, să se arête mai întâiu la Domnăscă Năstră Visterie, să deă încredințările cuviincioase subt chezașie și întru această rînduélă își va luă carte de slobodenie, cuprinđetóre de locul unde va deschide velnițe și cu câte căldări, și după cuviință se va strînge de la aceștia și avaeul hotărît câte 60 parale de vadră împotriva păgubii ce se póte pricinui Domniei din venitul obicinuit a se luă de la holirca ce se aduceă până acum de peste hotar, care după începerea lucrării velnițelor, negreșit trebuie să contenăscă. Drept aceea întărîm anaforaua cu a Năstră Domnăscă iscălitură și pecete.- 1814 Iulie 24, Iași.

(L. S.)

Semnat : Vodă.

Breslele continuă fără modificări simțitóre în constituțiunea lor.

Brésla precupeților este mereu împedicată de la cumpărături și vîndări în piață în orele de dinainte de amiazi. În acest sens Calimach dă pitac Domnesc, în 18 Octomvrie 1815 (1).

Zarafilor le dă Calimach următorul nizam:

Regulamentul Zarafilor.

Carte Domnăscă de la Scarlat Alex. Calimach Vv. către Nicolae Roset Vel Aga

Jidovii zarafi cari se află aici în Iași, cari întru urmarea zarafilicului și a schimbaturii a felurii de monede întru aceea ce urmază trebuința a da și a luă, fac feluri de calpuzanlicuri, pricinuind unora și simțitóre păgubire și neavînd de unde împlini dreptul lor. Acésta, pentru că până acum acei zarafi de sine urmau și se amestecau. Drept aceea pentru contenirea unor urmări nedrepte și păgubitóre ca acestea și pentru tótă regula politicăscă, poruncim dumi-tale, ca zarafii căți vor fi de trebuința orașului acestuia, să fie cunoseuți Agiei, luându-li-se chezași siguri întru răspunderea acelor chezași la tótă păgubirea și calpuzanlicurile ce vor urmă zarafii în orî-ce vreme. După care închezeșlurii să se deă și adeverițele Agiei la acei zarafi, socotiți pentru trebuința politiei acesteia, publicarisindu-se tuturor stărilor și neguțătorilor, că numai acei cu adeverițele Agiei sunt slobodi a urmă zarafilicul, iar alții nici într'un chip, căci care va amestecă în alișveriușul seú pe alți zarafi necunoscuți și fără adeverița Agiei, nu numai că este supus răspunderii pentru cutezare, dar și orî-ce păgubire i se va pricinui despre acei zarafi nu va fi ascultat, nici îndestulat la nici o judecată.— 1815 Iulie 16 (2).

(1) Cod. Metrop. Iași, 148.

(2) Cod. Metrop. Iași, fila 142 verso.

După constituirea de la finele secolului XVIII a breslelor, ele stau nu mai mult deplin autonome sub măimăriile lor, ci marele Cămăraș al Curții este județul la care au de a recurge toți breslașii în daraverile lor de judecăți. Acesta se probază cu următorul act din Septembrie 1814:

După obiceiunța dintru în vechime tagma neguțătorilor și isnafurile croitorilor, a blănarilor și a cuiungiilor de aici din oraș, cum și toți jidoviî avându-și supunere la Cămara gospod, în totă vremea și pricinile de judecată ce s'au întâmplat între aceștia, de către dumné-lui Vel Cămăraș s'au căutat, dar și plățile ce au dat aceștia către Domniî în pricinile ce s'au întâmplat să aibă, la dumné-lui Vel Cămăraș au fost obiceiunța a se rîndui. Drept aceea, în cuprinderea acestui vechi obicei, care se cuvine a se păzi fără strămutare, s'a dat țidula acésta a Domniei-Mele cinstit și credinciosului Nostru boer dumi-sale Ștefanache Vogoride biv Vel Post., epistat Cămării, și poruncim ca pe numita hotărîre a se păzi cu urmare întocmai.— 1814 Septembrie (1).

L. S.

Vel Vistier.

Mai puțin e deprindere în Moldova de a impune *narturi* la comerțul care înteresază îndestularea publică. Sub Calimach se impune tarif special numai *spițeriilor*, cari vindeau scump buruenile cele mai comune.

Orașele continuă a se încercă să se salveze din mânilor proprietarilor lor. Intre acestea avem de a cită Herța (2) în judecată cu Grig. Ghica, în 17 Ianuarie 1813.

Orașul Bârlad răscumpără moșia încunjurătoare de la proprietarul ei cu chrisovul lui Sc. Calimach, din 1815 Februarie (3).

(1) Cod. Metrop. Iosif, Iași.

(2) Acad., LIII (152).

(3) Iacă documentul:

Chrisov de la Domnul Scarlat Alexandru Calimach Voevod, pentru cumpărătura moșiei țirgului Bârladului.

Insciințare se face cu acest hrisov al Domniei-Mele tuturor cui se cuvine a sci, că arătând al nostru cinstit și credincios boer, dumné-lui Grigorie Sturdza, Vel Logofet de Țera-de-jos, zapisul dumi-sale Spătărăsa Profira Miclăsca, soția dumi-sale Spătarului Nicolai Dimachi, care este din și întâi a lunei aceștia Februarie a anului curgător, iscălit de dumné-ei i de soțul dumi-sale, i de boeri rudenii a dumi-sale ce au fost epitropi, dumné-lui Iordachi Cantacuzino biv Vel Logofet, și dumné-lui Ioan Sturdza biv Vel Spătar, și de alți boeri încredințat, și de dumnélor Veliții boeri ai Divanului Domniei-Mele, prin care se cuprinde că mănăstirea sf Prooroc Samuil din țirgul Foeșani, ce este metohul mănăstirii sf Spiridon de aici din orașul Iași, având afierosire de la ctitorul ei, fericitul întru pomenire Domn

In Iunie 1814, Scarlat Calimach a reinnoit și tirgului Petrei (N.) chri-

Constantin Michail Cehan Racoviță Voevod, moșia de la tirgul Bârladului ot ținutul Tutovei, hotărită și stîlpită și măsurată și în lung și în curmeziș, afară de vatra tirgului, precum arată hrisovul aceluiasi Domn ce este din anul 7265, și alte următoare hrisove de întăritură, în urmă la anii 1785 Decemvrie 10, Epitropia mănăstirii Sf. Spiridon, ce se află întru acea vreme, anume răposatii Sofronie Irinopolios, i Lascarachi Roset, fiind Vel Vornic, și Iordachi Ghica Vornic, au făcut schimb cu dumné-lui biv Vel Logofet Iordachi Cantacuzino fiind Postelnic, adevă Epitropii au dat dumi-sale Logofetului moșia Bârladului, și dumné-lui Logofetului a dat la mănăstire moșia Vădurelele, satul întreg la ținutul Sorocăi, precum arată scrisoarea de schimb, adevărită de Mitropolitul țării și de Veliții Logofeți de pe atuncea, întărită și cu hrisov tot dintru acei an Decemvrie 26, de la Domnia-Sa Alexandru Mavrocordat Voevod, dar după aceea la anii 1786 luna Ghenarie, dumné-lui Logofetul Iordachi Cantacuzino fiind Spătar încă, prin învoelă a făcut schimb cu sora dumi-sale răposata Spătărăsa Catrina Cantacuzino, care a fost mōșă dumi-sale Spătărăsii Profirii, dând dumné-lui Logofetului surorii sale moșia Bârladul, și luând de la soră-sa nisece părți de moșie în jurul Hârlăului, cum arată scrisoarea de schimb adevărită de Mitropolitul țării, Episcopul Hușului și Veliții boeri de atuncea.

Pe urmă Spătărăsa Catrina Cantacuzino, între altele ce a dat zestre fiicei sale Elena, maica dumi-sale Spătărăseii Profirei, când a căsătorit-o după Stolnicul Dumitrachi Miclescu, i-a dat și moșia Bârladul, precum arată fōia de zestre, iscălită de Spătărăsa Catrina Cantacuzino, iar de la Stolnicăsa Elena a rămas la fiica sa, adevă dumi-sale Spătărăsa Profira, soția dumi-sale Spătarului Nicolăi Dimachi, precum arată izvodul din anul 1813 Noemvrie 21, iscălit de dumné-lui Spătarul Ioan Sturdza, văr primar cu Stolnicăsa Elena, ce a fost și epitrop dumi-sale Spătărăseii Profirei. Dar fiind-că tirgoveții, locuitori din tirgul Bârladului, din vreme în vreme s'au întins cu casele și alte binale pe locul acela cuprins în hrisovul pomenitului Domn, ce l-a fost afierosit la numita mănăstire, și aflându-se și la mâna tirgoveților o carte tot de la același an Martie 12, în urma hrisovului mănăstirii, în care carte hotărăsece să nu dea de case nici un ban chirie, nici de pivnițele lor, cum nici din grădini să nu-î deciuască mănăstirea, ci numai din țarină și din fânațe, și din prisăci de la câmp să-și dea deciuelă. În cuprinderea acelei cărți întemeindu-se tirgoveții făceau pricină atât de la cei mai dinainte stăpânitori, cât și către dumné-ei Spătărăsa Profira, ca să nu dea adetiul obicnuit după puterea hrisovelor ce are, întinđându-se pricina și la înfătoșarea judecării Divanului, de unde deosebindu-se câți-vă din boerii ce locuiesc acel tirg, adevă dumné-lui Spătarul Gavril Iamandi, i Spătarul Ioan Costachi, i Banul Ioan Iamandi, Medelnicerul Petrachi Negri, și Medelnicerul Panait Bocan, Medelnicerul Iordachi Oprișan, și Vasilie Chiru, arătându-se din partea tuturor tirgoveților, și scoțînd vorbă că cu toții de obște ar vroî să o cumpere de istov, spre acea vorbă s'a sfătuit dumné-ei Spătărăsa Profira cu soțul dumi-sale și cu Epitropii ce i-a avut, cum și cu dumné-lor Veliții boeri ai Divanului, și cu toții într'un cuvînt au sfătuit : ca spre isbăvirea tuturor pricinilor ce erau pricinuite de pagube, și spre mai bun folosul dumi-sale, dacă îi vor da preț mulțămitor, este mai cu cuviință să o vinđă de istov, și așa cunoscînd și însăși dumné-ei a stătu în tocmelă cu dumné-lor mai sus numiții boeri, prin obraze alese mijlocitoare, și dintru o parte și alta, și s'au suit la preț până la 180.000 lei,

sovul dat în 1797 de tatăl său Alex. Calimach, pentru moșia din jurul

care preț cunoscându-l pentru mai bun folosul dumi-sale și mai cu liniștire decât că ar fi avut moșia aceea supusă întru toate pricinile a atâta norod, și așa rămânând întru cea desăvârșită mulțămire a prețului, din bună-voia dumi-sale a rînduit. numita moșie cu toate acareturile ce se află pe dînsa, și cu vad de móră ce este osebit cumpărat de la dumné-lui Visternicul Mateiú Cantacuzino, cu osebită scrisóre; avînd putere cumpărătorii a-și căută dreptățile moșiei după cuprinderea scrisorilor și a trage și împresurări, dacă vor fi, ca nisce veșnici stăpâni, fără a mai fi dumné-ei supusă la vre-o răspundere pentru vre-o dimpotrivă urmare, ce orî de va lipsi ce-vă din cuprinderea scrisorilor, sau de va adăogă pentru cumpăratură, să fie și folosul și paguba; așijderea și pentru câte danii sau așezări ce vor fi pe locuri.

După ce moșia acésta a trecut cu zestre la maica domniei-sale Spătăresei, și până acum și aci cu daniile sau așezările vor pricinui a nu plăti la prețul cumpăraturii după analoghia ce-î va ajunge, să fie slobodi cumpărătorii a-și căută cu unii ca aceia prin drumurile judecății, pentru că nisce așa danii sau așezări nu pot să-și mai aibă puterea sau lucrarea lor, afară numai dacă se vor află vre-unele cu încredințare făcute de maica dumi-sale, acelea aú să rămăe statornice. Și așa după tocméla arătată, primind dumné-ei și toți banii deplin, pe lângă zapisul acesta le-a dat și toate scrisorile ce aú avut vechi și noué, în care zapis, după ce s'aú vëdut iscăliți dumné-lor și rudeniile și alți martori, s'aú vëdut că și din partea Divanurilor se încredințéază cu aceste cuvinte: «Măcar că vîndarea pentru lucrul de zestre nemișcător despre partea femeii ce este supusă bărbatului, de la pravilă se întăresce după trecerea de ani, când osebit încredințéază că a fost cu bunăvoința ei, pentru lipsirea cuvîntului că a fost, orî pentru dragoste, sau pentru frica bărbatului». Dar acésta vîndare se deosibesce urmărind în mijloc prigonirea de sus arătată, care covirșia păgubirea pe folosul vîndetórei, iar prețul ce l-aú dat cumpărătorii este cu mult mai bun folos vîndetórei decât că ar fi avut moșia acésta, și pentru ca desăvârșit să lipséscă prigonirile acelea aducétore de pagube și la o parte și la alta, fiind vîndarea acésta cu buna voință a dumi-sale Spătăresei Profira și a soțului dumi-sale, și cu sfătuirea și a boerilor rudeni ce aú fost Epitropi, către care unindu-se și socotița judecătoriei și, găsind cu totă cuviința, aú dat slobodă voe la amândoué părțile și a vinde și a cumpără, și cea desăvârșită hotărîre, fără a se mai deslegă vre-odată vîndarea acésta sub nici un cuvînt, ce în veci să aibă tária ei nestrămutată, asupra căruia zapis arătându-ne dumné-lui Vel Logofét rugămintea numiților cumpărători tîrgoveți, pentru a li se întări lor cumpăratura acésta, ne-aú arétat și un ispisoc vechiu sîrbesc de la Domnul Ștefan Voevod bătrânul, în cuprindere cu întăritură de privilegie a nu fi supuși tîrgoveții din Bârlad cu nici un fel de dare, fără numai pentru pescele ce vor căra spre vîndare, și pe lângă ispisocul acesta alăturându-se și cartea Domnului Constantin Michail Cehan Racovița Voevod, acea mai sus pomenită din anii 7265 Martie 12, dată la mâna tîrgoveților în cuprindere, că după ce Domnia-Sa a afierosit locul domnesc ce s'a aflat la Bârlad mănăstirii Proorocului Samoil, le dá lor întărire de privilegii, ca nu cum-vă să fie ei superați de către mănăstire cu vre-o dare, nici pentru casele lor, nici pentru pivnițele lor, cum nici din grădini să nu-î deciuéscă.

tîrgului, cu condițiune ca tîrgoveții să întrețină cu toate cele necesare biserica Sf. Ioan a lui Ștefan-cel-Mare. Chrisovul cuprinde și instrucțiunile, după cari urmază a se administra această moșie. (1)

Iar în urma acestor privilegii, spre apărarea lor de vre-o dare, s'au întemeiat, și cu deosebite hrisóve vechi și nouë, pentru locuri de casă și dughene, cumpărate unii de la alții din tîrgul Bârladului. Drept aceea, în cuprinderea dovezilor arătate cu lămurire, cunoscîndu-se vechea locuință a tîrgului acestuia cu statornicia de privilegii, după ce ne-am încredințat Domnia-Mea fără îndoire pentru dréptă cererea lor, care urmază spre mai multă întemeere acestui tîrg, vederat fiind că cu dréptă leguire și protimisis la cumpărarea moșiei, mai ales lor se cuvine ca unor vechi megiași cu locul tîrgului, lângă care din vechime a fost alăturată și moșia această, încredințându-ne asemenea și pentru cumpăratura ce au făcut tîrgoveții a moșiei unite cu tîrgul, după zapisul ce s'a pomenit mai sus a dumi-sale Spătăresei Profira Micléscă, și soțul dumi-sale, că este prin bunavoință și a domniilor-sale boeri rudeni ce i-a avut și epitropi, legiuită și cu dréptă socotință a Preosfințitului Mitropolit al țării, și a domniilor-sale Veliților boeri, spre cea mai desăvîrșită folosință a vîndetóreii, și îndemânarea cumpărătorilor, dar și spre de istov conținere a prigonirilor ce urmau, întru desăvîrșită unire și a Domniei-Mele la dréptă leguire ce s'a făcut pentru vîndarea acestei moșii, spre de ajuns îndemânare cu mulțumire a amânduror părților, desăvîrșită dréptă și cuviinciosă cunoșcem cererea numiților tîrgoveți, și prin hrisovul acesta al Domniei-Mele dăm, și întărim vecinica stăpânire și apărare de obște a tuturor tîrgoveților din numitul tîrg. și legiuim dréptă stăpânirea lor cu vecinică întemeiere asupra moșiei unită cu vatra tîrgului care pe dreptii banii lor prin buna învoire și dréptă leguire o au cumpărat de la dumné-ei Spătăresa Profira Micléscă și soțul său dumné-lui Spătarul Nicolae Dimachi, ca să o stăpînescă în toate hotarele ei întocmai după zapisul de cumpăratură, și după scrisorile vechi și nouë, ce le-au luat ei împreună cu zapisul cum, părăturii, din tot locul, și cu tot venitul, ca pe o dréptă otcină și moșie a lor. Iar spre vecinica întemeiere a celor mai sus spuse, hrisovul acesta al Domniei-Mele să le fie lor, și în urmă clironomilor de ném în ném, statornică întăritură, neclătit, nerășluit nici odiniórá în veci, care s'a întărit și cu a Nóstră Domnăscă iscălitură și pecete. Scrisu-s'a hrisovul acesta la scaunul Domniei-Mele în orașul Iașii, în al treilea an, acei de a doua Domnie a Nóstră la Moldavia, și s'a dat de la anul de la Mântuitorul Christos 1815, în luna Fevruarie.

(Iscălit) Noș Scarlat Alexandru Calimach Voevod, Grigorie Sturdza Vel Logofăt Procitoh, Iordachi Ghica Vel Logofăt Procitoh.

(1) *Noș Scarlat Alexandru Calimach Voevod, cu mila lui Dumneđeș Domn Țării Moldovei.*

Înscințare facem prin această a Nóstră Domnăscă carte tuturor cui se cuvine a sei, că atât locul din vatra tîrgului Petrii de la ținutul Némșului împreună și cu toate mahalalele, cât și tot locul cât s'a aflat drept Domnese de prin prejurul tîrgului și nedat nimăruî încă la anul 1797 Maiu 6, de către părintele Domniei-Mele, Alexandru Calimach Voevod, cu hrisov s'a dat danie și miluire tuturor locuito-

Se poate vedé în notă mai jos acele instrucțiuni, stabilind proprietatea numai cu bezmên.

rilor de la același târg, ca să le fie dréptă ocină și moșie în vecie, însă și ei târgoveții să fie datori în totă vremea a ține atât biserica Domnăscă ce este într'acel târg, întru carele se cinstesc și se prăznuiesc hramul naserii Sf. Proroc înainte mergătorului și botezătorului Ioan, cum și alte sfinte și Dumneșcesci biserici ce mai sunt acolo într'acel târg, cu îndestulare de preoți și cu toate cuviincioșele podóbe bisericesci pentru slujirea sfintei și Dumneșcescii liturghii, cum mai pre larg arată acelaș hrisov al părintelui Domniei Mele. Decî acum născând pricină între locuitorii dughengii în vatra târgului, i alții ai lor și între locuitorii de pe la mahalale, cari ce-și au numai casele lor de locuință, cererea mahalagiilor fiind pentru locul ce se numesc Borsochianul și Avramul ce este afară din cuprinderea mahalalelor, ca să le aibă numai ei la stăpânire pentru hrană și chivirnisală, ca unii ce pentru acel loc ar fi făcut și multe cheltueli spre desbaterea lui de subt împresurarea megieșitelor moșii, și pe de altă parte și târgoveții dughengii cu toți ai lor cer ca să fie slobod pentru imașul vitelor tuturor târgoveților de obște, ca unii ce și ei sprijinesc cele mai mari greutăți ce se întâmplă asupra aceluï târg și mai ales că ei mahalagiîi, de nu-și au dugheni la fața ulișii, dar cel mai mult loc de la mahalale, ce l-au cuprins cu casele și livețile ce au făcut, din cari nu puțin s'ar fi folosind, cari atât pentru pricina acesta cât și pentru alte neînvoiri ce mai erau între dânșii, amândoue părțile au avut și înfătoșare înaintea Domnăscului Nostru Divan și a tot sfatul, de unde după totă cercetarea ce am făcut însumi Domnia-Mea, după cum s'a socotit a fi mai cu cuviință dreptății, am dat Domnăscă Năstră hotărîre, ca pentru toate acele pricini cu nestrămutare nici odinióră de către toți târgoveții de obște să se păzescă urmare întocmai și pre deplin, precum în jos anume se arată.

No.	P R I C I N I L E	No.	Domnăscă Năstră hotărîre
1.	Pentru locul ce se numesc Borsochianul și Avram ce-l cere ca să-l aibă în stăpânire numai o sémă din târgoveții mahalagiîi, din partea căroră la această cerere au fost vechili Mane Onza și Ioan Hama.	1.	De vreme ce și acel loc, împreună și cu vatra târgului i a mahalalelor este dat danie și miluire tuturor târgoveților din același târg și mahală, apoi dreptate urmază iarăși cu toții să o stăpânescă, numai fiindcă acele locuri, unii au cerut să le are, alții ca să rămăe emăș, la aceste cum vor socoti cu sfatul de obște că le este de mai bun folos pentru toți în fiește care an — așa să rămână.
2.	Pentru tot trupul moșiei și din vatra târgului și de la mahalale, cum și de prin prejurul târgului.	2.	După cuprinderea hrisovului părintelui Domniei-Mele să se stăpânescă de către toți frășesc, stăpânindu-și fie-care și casele i livețile,

Tóte documentele de proprietate ale mănăstirii Sf. Ioan se vor con-

No.	P R I C I N I L E	No.	Domnésca nóstră hotărîre
3.	Pentru cât loc se află slobod din tot trupul moșiei necuprins de nîminea, atît din vatra tîrgului pe la mahalale cât și pe afară de pe vale, vie și orî de pe unde.	3.	cum și curăturile, unde aũ apucat de și-aũ făcut fără nici o supérare unii despre alții. Nimenea dintre dînșii toți tîrgoveții să nu fie volnici a vinde cui-vã măcar o palmã din tóte acele locuri, și nici de sine iarășî să nu fie volnici a prinde și a închide vre-un loc dintre acele locuri, ce ori-care dintre dînșii va avé trebuință de vre-un loc de casã, datorîa să fie a merge la Epitropiî bisericii Domnescî și la tîrgoveții fruntași, ca să cêrã, și de i se va cãdê a i se da, iarășî de cãtre Epitropî și fruntași să se socotêscã cât loc îi pôte fi spre îndestulare de trebuința stãrii sale, iar nu cât loc va voi el, și să mêrgã sã-l și mãsóre în stînjînî, și stãlpindu-se și cu petri hotare, sã-î deã Epitropiî și fruntași și scrisórea lor de mãrturie la mãnã spre vecinica sa stãpãnire, arêtatóre în semte și în mãsuri, pentru ca dupã vremi sã nu se pótã întinde mai mult, care scrisóre sã se întãrêscã și cu pecetea tîrgului și sã se trecã și în condica bisericii Domnescî, și așã cu acêstã rînduêlã cei carî vor avé trebuință sã pótã prinde locuri, iar nu de sine, măcar orî de ce stare va fi, și cel care i se va da locul dator sã fie și el atuncia a da douê ocã de cêrã la biserica Domnescã.
4.	Pentru casele și dughenile și alte acarete ce aũ tîrgoveții făcute, atît în vatra tîrgului cât și la mahalale.	4.	Ori-carî dintre dînșii vor voi a-și vinde casele i dughenile și alte acareturi ce vor avé de veci unul altuia saũ orî cui cu prețul ce se vor puté învoi, volnici sã fie, însã prin scirea Epitropilor bisericii Domnescî și a tîrgoveților fruntași, și zãpisul vîndãrii sã se adevereze și

servă de Epitropii Bisericeii însă sigilate în un plic cu sigiliile tîrgo-

No.	P R I C I N I L E	No.	Domnësca nôstră hotărîre
5.	Pentru cele trebuinciose la tôte sfințele bisericii ce sunt într'același tîrg — adică preoți, diaconi, dascăli, vestminte, cêră, unt-de-lemn, tămâie, meremeturi și ori-ce altele	5.	de Epitropi și de fruntași, precum și cu pecetea tîrgului, și vîndătorul încã să fie dator a da doué oçã cêrã la biserica Domnësca. La tôte acele datori să fie toți tîrgoveții deobște a da cuviinciosul ajutor — însă fiește-care după stare și putința sa, iar nu mai mult, și Epitropii bisericilor încã să fie datori a-și da sêmã de tôte acele luaturi și daturî la cei mai fruntași din tôte acele stări.
6.	Tôte scrisorile moșiei Tîrgului.	6.	Pecetluindu-se cu pecețile tîrgoveților fruntași, să stea la mâna Epitropilor bisericii Domnesci, și când va fi să se scôtã dintr'însele vre-o scrisóre, iarăși prin scirea fruntașilor să se scôtã, iar Epitropii de sine fãrã scirea fruntașilor să nu fie volnici a deschide scrisorile, precum și când va fi vr'o pricinã despre cine-vã asupra moșiei tîrgului, să se strîngã cu toți tîrgoveții la un loc și prin sfãtuire și alegerea tuturor să se pue la cale și sã-și rînduescã și vechil dintre dînșii pe cel mai cu înțelegere om ce va fi ca să mîrgã să se și judece, de va cere trebuința, dându-i și în scris vechilime la mâna sa, și după pricinã să socotescã și sã-i deã și măsurata cheltuélã de la tôte stările pe analogon stînjinilor locurilor ce stãpãnesc, însă atît tîrgoveții fruntași, ca și alții, să se ferescã ca să nu cumvã sã facã vr'o asuprire spre interesul lor cu cuvîntul acela al cheltuelilor celor mai sãrace, după cum acêstã rea obiceiuință se urmã pãnã acum, cãci pe urmã dacã se va dovedi cã vre-unii dintre dînșii

veților fruntași și numai cu scirea lor se va pute ambă la aceste acte.

Mijlocele de comunicațiune interesază comerțul. In această privință avem acte de la Calimach, cari privesc: menziturile saū poștele, brudina pe podurile după ape și harabagii.

Menziturile. In genere de puțin ajutor puteaū fi menziturile pentru înlesnirea publică și mai ales a comercianților, căci poșta serviă mai exclusiv pentru trebile Domniei și cel mult ale boerilor în slujbă. Incă în 1 August 1812, Divanul Cnejei Moldovei însărcinează pe N. Sion de la Visterie să inspecteze poștile din drumul Focșanilor, Galaților și Fălciū pe Prut (1).

No.	PRICINILE	No.	Domnēsa nōstră hotărēre
7.	Pecetea tîrgului.	7.	aū metahirisit un chip de vicleșug ca acela, se va pedepsi. Să stea păzită la mâna Epitropilor bisericii Domnēscē, și fără de scirea tîrgoveților fruntași să nu fie volnici Epitropii a o pune nici pe o scrisōre, căci o scrisōre ca aceea, în care nu vor adeveri și tîrgoveții fruntași cu iscăliturile lor că s'a pus pecetea și prin a lor scire, nu va pute ave nici o tărie.

Într'acestași chip, după cum s'a arătat în sus — dându-se Domnēsa nōstră hotărēre pentru tōte pricinile, poruncim Domnia Mea și tuturor locuitorilor din același tîrg, ca la tōte să se păzescă urmare întocmai și pe deplin, cu nestrămutare nici odiniōră în veci întru cât de puțin, căci carele va îndrăzni a face vre-o în protivă urmare, ca să asuprēscă pe vre-unii dintre dînșii, se vor pedepsi, și nici un cuvînt spre vre-o îndreptare nu vor pute ave, și spre aceea li s'a dat la mână și acēstă a nōstră Domnēscă carte, care s'a întărit și cu a nōstră Domnēscă iscălitură și pecete.

Semnat: Noi Scarlat Alexandru Calimach Voevod.

In Iași la Iunie 1814.

L. S.

Procitoh Vel Vorn.

S'a trecut la condică

Vel Logofēt.

(1) Acad. L. 78.

Reorganizarea poștelor se face de Calimach cu actul din 1 Ianuarie 1813, după dispozițiunile propuse de către «*Marea Comisie*», chemată de Domnitor pentru regularea a diverse servicii publice. Poștile se pun sub îngrijirea acestei *marî Comisii*. Nazir ori Președinte Comisiunii acesteia e numit fostul Mare Postelnic Gheorghe Manu (1).

La 1 Ianuarie 1814, Scarlat Calimach dă un nou uric pentru menzili, reorganizând *Naziria* și numind Nazir pe biv Vel Post. Mihaelache Mavrogheni.

Uricul hotărăsece :

1). Să fie la poște numărul cailor și surugiilor hotărâți. Căpitanul de menzil să fie cu grija cailor în buna stare, ca să nu se supere locuitorii cu luare de cai.

(1) *Ioan Scarlat Alexandru Calimach Voevod, cu mila lui Dumnezeu Domnitor și stăpânitor a toței Moldo-Vlahii.*

Prea cinstite și de bun neam boerule al nostru, fost Mare Postelnice Gheorghe Manu, Președinte al marelui Comisii. Dorind să se păzescă în toțe rînduēla trebuitore în același mod și pentru (νιζαμίου των μενζιλίων) nizamul menzilirilor din țera Domniei-Mele, pentru că câte odată se dă credință și alte-ori se fac economii, pentru cumpărători, dându-se érba trebuitore și grăunțele și surugii de către locuitorii noștri din țera, am judecat bine și trebuitor să se pună privigherea acēsta a menzilirilor sub îngrijirea unuia din slujbașii Domniei, pentru ca să se aibă deosebită băgare de sēmă atât la măsurarea erbei și a grăunțelor, cât și la cele-lalte pricinii, atingetore de menziluri. Pentru care și hotărînd domnesce, dăm privigherea menzilirilor din întręga noastră țera sub îngrijirea marelui Comisii. Incât pentru viitor și cât va fi în credință și în timpul vîndării, va rămâne nazaretul menzilirilor legat de funcționarea Comisiunii, unde Evghenia ta vei avē acum privigherea sciind tot odată, că s'a adăogat și îngrijirea a însuși naziretului și urmându-se în chipul următor :

a). Să se observe în continuu și să se cerceteze cursurile tuturor pricinilor menzilirilor și mai ales cele atingetore de observarea dreptății la măsurarea finului și a grăunțelor.

b). În tot timpul să aibă îngrijirea, ca un număr hotărît de cai și surugii să fie la poște complet și în bună stare.

Și pentru acēstă slujbă adaosă a menzilirilor, s'a luat hotărîre Domnescă, marea Comisiune să aibă venituri neschimbăciose : 80 surugii, cari vor primi aceeași lēfă după cum plătesc locuitorii și celor-lalți surugii, cari se află în serviciile menzilirilor, luând veniturile pentru acēstă cheltuēlă pe un an; adecă 15.000 lei la începutul anului, prin Ianuarie și Fevruarie, iar cea-laltă jumătate de 15.000 lei după un semestru, prin Iunie sau Iulie, făcēndu-se tahrilul de către Visteria Domniei-Mele, că acea președenție a Comisiunii nu are alt venit afară de ulufe (οβλουφεί), luându-se acēstă dispozițiune în modul cel mai drept, poruncim și Evgheniei sale, boerului nostru Mare Vistier să se aplice fără schimbare acēstă dispozițiune și presenta acēstă țidulă Domnescă să se trecă în condica Domnescii noastre Visterii, pentru a rămâne neschimbată și cu putere. — 1813 Ianuarie 1.

2). Nazirul să cerceteze și aprobe cu carte alegerea Căpitanilor de menziluri, dându-le instrucțiunile cuvenite.

Să destitue și pedepsască pe căpitanii abusivi.

3). Țera este îndatorită a da spre ținerea menzilorilor surugii după trebuință și căruce și finul pe suma cailor ce vor așeza și o sumă de orz din orzul trebuincios. Acesta cu dréptă analoghie, rînduindu-se în țera de dumné-lui Vel Vistier cu cărțile Domniei-Mele. Dumné-lui boerul Nazir va veghiă acéastă repartiție, să nu se ieă rușfet de primitorii finului și orzului, orî să se facă abuz la măsurare, ci cu dimerlie dréptă cu *bour*.

4). Facerea *menzelhanelor* să se facă prin Nazir, prin rînduire de către Visterie și numai după trebuință, fără însărcinarea saŭ asupra locuitorilor.

5). Nazirul să aibă grijă de imășul fie-cărei poște, pe moșiile apropiate, cu plată. Și să nu se aducă locuitorilor strîmtorie orî călcări de finețe ale lor cu caii poștelor.

6). Nazirul este intermediator între țiitorii de menziluri, Domnia și guvernul țerii.

7). Nazirul este tribunalul cercetător pricinelor dintre căpitanî, surugii și alți ómenî ai menzilorilor. Când va avé nevoie Nazirul în pricinile aceste de intervenirea dregătorilor va cere acestea prin Visterie.

8). Nazirul iscălesce menzilurile (blanchetele orî inamuri, orî podo-rojnile de caî. Caii se vor da după greutate și înlesnirea drumului.

9). Socotéla cu Visteria pentru caii ce s'aŭ dat în trebile țerii se face la finele fie-cărei luni. Apoi se va da Nazirului pecetluit gospod pe suma banilor, pentru plata acestora.

Apoi Vodă otăresce *iraturî*, venitul Nazirului:

a). Peste 30 bani de cal pe cés de la cei ce âmlă cu poșta (particular), să se ieă încă 9 bani la casa menzilului, și de aci să-î tragă Nazirul pe fie-ce lună.

b). Câte 2 parale de tot leul din darea satelor pentru léfa surugiilor.

c). De la tot căpitanul ce se va rînduî din nou la menzil câte 20 lei.

d). Țiitorii menzilorilor vor da pe an *avaet* Nazirului câte 2 000 lei (1).

La fila 127 verso, cond. Metropoliei Iași este rînduit Nazir Teodor, biv Vel Comis, în 1814 Noemvrie 12.

---

(1) Cond. Metr. Iași, fila 88. 1814 Ghenarie 1.

A mai fost Nazir peste menziluri în timpul lui Sc. Calimach și Vorn. Gr. Ghica (1).

La Nazîria menzilor se adaugă și administrațiunea harabagiilor și prelevarea taxelor ce se impun acestora.

După ce se perdù Basarabia, se înființă, pentru înlesnirea comerciului cu această țară, corporațiunea *harabagiilor*, cu un *Vătav* de harabagii.

La 1813 Maiu 1, Domnul numesce *Vătav* de harabagii pentru trecerea Prutului pe Dumitrache Grigoriu și îi dă instrucțiuni:

Orî-care va avé trebuință de trăsuri, să tocmescă cu chirie să pótă află fără supărare și pe bună siguranță, grație Vătavului, fără de intervenirea căruia nimeni să nu fie volnic a tocmi trăsura cu chirie.

Vătavul va luà obicînuitul *havaet* la 10 lei unul din plata chiriei.

Vătavul de harabagii din Iași să nu se amestece în raionul celui de pe Prut și să nu apuce de plată pe harabagii tocmiți prin acel de Prut.

Iacă și «ponturile» generale la cari sunt supuși harabagii, cărora li se dă în fie-care oraș câte un *vătaf*.

Ponturi pentru rînduêla vătafilor harabagiî, ce aũ a se rîndui pe la ținuturi.

1) Din suma banilor ce va luà fiește-care căraș chirie după tocmela ce vor face cu neguțatorii pentru mărfurile ce vor încarcă din fiește-care tîrg, ca să le ducă orî unde aiurea, saũ măcar și peste hotar, să ieà avatul vătăfiei de harabagii din 10 lei unul, precum din veci s'a urmat.

2) Avatul acesta nu are să se ieà într'alt fel, decât numai atunci când se încarcă marfa de pe la tîrguri în vremea ridicării, iar aiurea întru trecere, saũ unde se va descărcă, să nu se supere.

3) Atât neguțatorii ce vor avé a trimite mărfuri cu care în chirie orî unde vor voi, cât și cărașii ce vor voi a se tocmi, să fie datori a săvîrși tocmela întru înfătoșarea vătăfului de harabagii, ca să scie unde are a merge harabagii lor și cu ce marfă, saũ alte locuri, iar fără scirea vătăfului nimeni să nu pótă săvîrși tocmela.

După aceste ponturi aũ să urmeze vătăfii de harabagii ce se vor rîndui de către dumné-lui boerul Nazir pe la tîrgurile ținuturilor, ferindu-se de cel mai mic catahrisis saũ luare peste ponturi, întru păzirea bunului nizam al chirigiilor și odihna neguțatorilor.

Plata de brudină interesă de asemenea mijlôcele de comunicațiune din țară și cu streinătatea. Sc. Calimach fixeză un tarif general pentru

(1) Cond. Metropoliei Iași, pag. 157 și 158.

brudină pe Dunăre, Nistru, Siret, Prut, Moldova, Bistrița și Trotuș(1).

(1) Iacă acest tarif:

Brudina Dunăreii.

Lei   Bani noi

- 20 De cal, boiu, la car i căruță încărcată, iar de vor trece cai sau boi în not, să dea pe jumătate pentru povară.
- 15 De cal, boiu, la car, căruță deșertă, iar de vor trece cai sau boi în not să dea pe jumătate.
- 15 De om călare ce va trece pe pod, de om pedestru șese bani.
- 10 De ori-ce vită slobodă va trece pe pod.
- 3 80 De o mie oi ce vor trece pe pod, din oile mumbaelei împărătesci.
- 5 -- Pe 1.000 oi ce vor trece pe pod, oi neguțătoresci.

(L. P.)

Brudina Nistrului.

- 15 De cal, boiu, la car i căruță încărcată, iar de vor trece cai sau boi în not să dea pe jumătate pentru povară.
- 10 De la cal, boiu, la căruță deșertă, iar de vor trece cai sau boi în not să dea pe jumătate.
- 12 De om călare ce va trece pe pod, iar de om pedestru 3 bani.
- 6 De ori-ce vită slobodă ce va trece în pod.
- 400 De 1.000 oi ce vor trece pe pod, adică 4 bani de 10 oi.

(L. P.)

Brudina Prutului, a Siretului, a Moldovei, a Bistriței și a Trotușului.

- 6 De cal, boiu, la car i căruță încărcată, iar de vor trece cai sau boi în not să dea pe jumătate.
- 3 De cal, boiu, la cal i căruță deșertă, iar de vor trece cai sau boi în not să dea pe jumătate.
- 3 De om călare ce va trece pe pod, iar de om pedestru pe jumătate.
- 3 De ori-ce vită slobodă ce va trece pe pod.
- 200 De 1.000 oi ce vor trece pe pod, adică pe 10 oi doi bani.

(L. P.)

Cond. Metropoliei Iași, p. 80.

Ponturile anume de trecerea peste Dunăre și peste Prut le aflăm ast-fel indicate în Cond. Metropoliei din Iași :

<u>Tamojne</u>	<u>Barieri</u>	
1	-- Acherman	} pe Dunăre.
—	1 Chilia	
—	1 Ismail	
1	— Reni (Рени)	

Finanțele sub Scarlat Calimach.

Scarlat Calimach numi Visternic Mare pe Grigorașcu Sturdza, care ținea întru însoțire pe Domnița Marghiola din némul lui Calimach. Făcând *terzehat*, adică numirea boerilor de Divan, noul Domnitor

Tamojne	Barieri	
1	— Vadul lui Isac	} pe Prut.
—	1 Fălciul	
—	1 Movila Răbăei	
1	— Zăgărace	
—	1 Ștefănesci	
1	— Lipcanii	
1	— Novosălița	
<u>6</u>	<u>5</u>	

Inmulțirea sudiților cauzând pagubă Visteriei, s'aŭ luat dispozițiuni pentru împuținarea lor. (1)

(1) Intâiule al ighemonilor, cu némul lui Mesie, alesului acelui mai mare al némului creștinesc Alexandru Voevod al Moldaviei, să se încheie sfârșitul tău cu bine; câți sau consuli sau viț-consuli vor fi orînduiți, atât pe la ostróvele Mării Albe și până la părțile din prējma ta sau și la alte locuri prin care se vor fi petrecând neguțătorile din împărățiile Evropienesci ce petrec în pace cu puternica și vecinica împărăția mea. Aceștia ca să fie din némul stăpânului lor anume se cuprinde prin ponturile ce s'aŭ așezat la facerea păcei, precum cu totul în potrița tocmelelor păcei este când numiții consuli și viți-consuli, de vor fi din supușii puternice mele împărății, și pentru că mulți din supusele noastre raele de la o vreme meșteșugînd cu chip ca să așeze consul și viț-consul și mulți luând patente cu obrăznicii aŭ îndrăznit a se așeză streini sudiți.

Spre îndreptarea și întocmirea acestor pricină înadins la anul 1206 la începutul lunei lui Sefir s'aŭ scris împărătesei firmanuri și s'aŭ trimis la tóte ostróvele Mării Albe și pe la părțile din prejur anume lămurind, că cari consuli și viț-consuli orî în care ostrov sau în care loc al Mării Albe se vor ivi că aŭ fost din ale noastre supuse raele, ca nisce împotrivorii la tocmelele păcei și la pămîntesca oblăduire, ca să fie fără de tãrie scrisorile ce vor fi avênd de orînduēla lor în slujbă și să se socotescă ca nisce proști supuși și câți din supusele raele ale puternice mele împărății vor îndrăzni a se face sau consul din partea sudiților streini, sau vor îndrăzni a luă patente ale consulilor, cercetându-se să se pedepsescă, și câți iarăși sudiți și supuși de stăpânire streină cumpărând vor voi a dobândi moșii din lucrurile mișcătore sau un lucru împotrivor la sfinta pravilă și la așezările păcei, unii ca aceștia de acum să se zăticnescă a cumpără în cuprinderea puternice mele împărății case, dughene și alte lucruri nemișcătore sau pentru sineși sau pentru biserică și mănăstiri.

Așijderea câți sudiți se vor însură luând fete ale supușilor raele a puternice mele

alese de Hatman pe Constantin Palade, căruia îi dete întru însoțire pe fică-sa, Domnița Ralu.

împărății, fiind acestea după sfinta lege, fiind-că rămân asemenea raele ale puternicei mele împărății, aceștia să plătescă atât bir și fiteși-ce altă dare pentru averea lor și, de se vor împotrivi la legăturile acestea și la împărătescile dreptăți, atât pentru sineși cât și pentru averile ce au, nici ca cum să nu se ascundă.

De vreme dar că acele atunci trimise porunci ale împărăției mele, pentru că au fost pe scurt alcătuite, s'au dovedit că la multe părți de loc s'au urmat împotriva, au trebuit pentru înțelegerea multora de isnovă acele mai înainte scrise și potrivindu-le cu sfintele pravili, pe larg, să scriem al doilea împărătescă porunci pe la câte locuri va cere trebuința:

1). După chipul ce s'a scris mai nainte până la sfârșitul lui Gem Azail Ahar, adecă cu șapte ani mai înaintea sorocului ce s'a dat de cincî luni, au ajuns a se face sau consuli sau viș-consuli, fiind în potriiva tocmelilor și a pămîntescii obladuirii, care să rămâe fără de putere toate scrisorile ce vor fi avînd.

2). Ori-câți de acum prin mijlocire de streini supuși vor cuteză a luă consulaturî în tot chipul, se socotesc dajnici, ori a avé patente, îndată ce se vor dovedî că au făcut de acestea, să-l pedepsiți cu tărie.

3). Câți streini sudiți ori neguțătorind, ori âmbland pentru alte pricinî, vor veni întru otomanicele stăpîniri, vor voi a câștigă prin cumpăratură pămînt sau alte moși, în potriivă fiind la obiceiurile cele dintru început și la pămîntescile pravile, unii ca aceștia vîndînd moșiile lor la dajnici raele ale însuși împărăției mele, să locuéscă cu chirie și cu năimelă.

4). Ori câți din dajnicii altor stăpîniri și din streini sudiți se vor fi însurat cu fete ale raelelor împărăției mele, dar cu chip prietenesc s'au trecut cu vederea de acei copii câți se vor fi născut până la acel soroc, cât și feciorii acestora câți de atunci se vor fi născut și se vor fi însurat cu fete ale raelelor și după pomenitul soroc, copiii ce vor fi făcut după prietenésca cu vederea trecere, să se socotéscă ca nisce streini sudiți și, de se vor fi aflând sau în slujbă de consulat sau vor fi dobândit pămînturi, lucruri nemișcătore, aceștia precum și cei streini dajnicii și sudiți, vîndînd acele nemișcătore ale lor averi, să rămâe fără prilej.

5). Iar câți sudiți după pomenitul soroc încóce se vor însură cu fete de ale raelelor încredințându-se, să se însciințeze că copiii lor ce se vor nasce au să se socotéscă drept raele ale puternicei mele împărății.

Iată dar spre mai pe largă arătare cum și spre înțelegerea alcătuirilor ce se cuprind într'acele de mai nainte împărătescă firmanuri și de al 2-lea acum s'au dat aceste porunci ale împărăției mele, și fiind-că s'a cerșut ca după pravile, să se scie la cine se cuvine copiii ce se vor nasce din sudiți însurați cu femeii raele ale puternicei mele împărății, s'au scos trei festfale de la marele Șeihislam, la care sunt acestea:

1). Petre suditul și dajnic din stăpînire streină viind în cuprinderea stăpînirii puternicei mele împărății, de va vré să cumpere vre-o parte de pămînt din cele ce se dijmuesc sau din cele ce cu anul se țin în arendă, ca un stăpân a semênă într'acest pămînt, unul ca acesta se lasă a semênă sau nu se lasă? (Răspuns:) Nu se lasă.

Una din cele dintâi preocupățiuni ale lui Scarlat Calimach fu și aceea a unei noue așezări de dări.

2). Pavel suditul și dajnic de stăpânire streină viind în cuprinderea stăpânirii puterniceii mele împărății va începe a semăna țarină ca un nămeș (S'a întrebat :) după pravile opresce-se Pavel de a semăna ? (Răspuns :) Se opresce.

3). Ioan sudit și dajnic din stăpânire streină viind în cuprinderea stăpânirii puterniceii mele împărății s'a însurat cu Maria, femeie raiă. Copilul Neculai ce s'a născut dintr'inșii, de se va întorce tatăl-său Ioan la țera, unde a fost mai înainte cu locuința, și nevrând a merge cu tatăl său (Se întreabă :) se cuvine a rămâne acest Nicolae la mamă-sa Maria ? (Răspuns :) se cuvine.

Spre mai cu lungime și spre vecinica pază acelor date de mai înainte acelor împărătesci porunci și chipuri alcătuite întocmai cu sfintele pravile și cu obiceiurile pământului, s'a trimis și acum această împărătescă a mea poruncă prin hatihumaium, atât către Domnul Țării-Românești, cât și către Domnul țării Moldovei, cât și către alții ce s'a cădat. Drept aceea măcar că după datorie și după cuviință la unele ca aceste pricină urmăză a se face cât va fi mai mult la puțință privityhere și luare aminte și nopțe să nu se întâmple cel mai mic lucru.

Fiind dar că s'a însciințat împărăția mea, că în Țera-Românească și în țera Moldovei se urmăză câte-vă pricină împotriva împărătescilor mele porunci, s'a scris și acum această strașnică poruncă și s'a trimis către tine, Domnul Moldaviei și către Domnul Țării-Românești, tot într'o vreme, ca să urmeze neschimbat cu mare luare aminte și cu scumpete cele cuprinse, după chipurile alcătuite și mai înainte și ca să nu nască cel mai mic împotriva lucru la orînduile ce s'a arătat așiderea, după al 8-lea cap al tocmelelor de pace ce s'a făcut cu Austria: Câți locuitori din cuprinderea amânduror stăpânirilor, adevă mai înaintea răzmiriței de pe urmă sau în vremea răzmiriței, vor fi privilegiați de la o stăpânire la alta făcându-se acolo supuși, unii ca aceștia neceșindu-se nici de către una stăpânire a se aduce la urma lor, unde locuiau mai înainte, să se socotescă după cum și alți streini sudii; cum și câți supuși locuitori ori din cuprinderea împărătescii mele Măririi sau a Austriei vor fi stăpâni pe nemișcătore, fără a se zăticni nici de către o stăpânire la legi, în care din amândouă stăpânirile voesce a locui, să se îndatorescă a vinde nemișcătorele lor averi din partea cea-laltă stăpânire. Tu dar, numitul Domn al Moldovei, pliroforisindu-te pe cât este de trebuință săvîrșirea celor arătate întru împărătescile porunci celor mai dinainte, cât și aceste de acum al doilea și isprăvire celor ce în cap al 8-lea al tocmelelor de pace ce s'a făcut între împărăția mea și între Austria s'a hotărît, după cum pe cei streini sudii, asemenea vei metaherisi și pe cei ore-cari dintru 'ntâi fiind raele împărăției mele, sau înaintea răzmiriței acestei de pe urmă, sau în vremea acestei răzmirițe au pribegit în țera nemțescă și făcându-se acolo supuși dajdiei vor umblă în țerile împărăției mele cu patente spre a neguțători, după cum în potrivă nu vei cunoșce de sudii pe câți după răzmiriță pribegind în țera nemțescă și luând patente vor âmbllă fără de nici un cuvînt în părțile împărăției mele.

Aceste tôte bine cunoscându-le, te vei sîrgui ca să se isprăvescă după chipul mai înainte așezat; drept acesta, după ce acest împărătesc firman se va ceti în aușul tuturor de obște și se va însciința, câți vor îndrăzni a âmbllă împotriva, îndată fără mijlociri să-î arēți către înalta împărătescă Pörtă cu numele și porecla lor;

Domnitorul provocă să se facă asemenea aședare (1). Marele Logofăt Costache Ghica și cei-lalți Logofeți: Constantin Balș, Iordache Canta, Hatmanul de atunci Sandu Sturdza, Visternicii Grigorie Sturdza și Iordache Roset, Vornicii Lupu Balș, Dimitrie Bogdan, Dimitrie Ralet, Vasile Roset și Răducanu Roset Hatman se adună și, după desbateri

vei păzi cu luare aminte și toate chipurile ce s'au așezat întru tocmele acelor-l-alte evropenesce împărății.

Luând împărătesca această poruncă ce ți se trimite acum, te vei sili cu toate sîrguința și luare aminte spre împlinirea tuturor câte poruncim, după chipul mai înainte scris, ferindu-te cu totul de cele în potriua acestor porunci.

În cetatea Țarigradului, la anul 1213 Muherim 7.

(1) Dăm aci reclamațiunea boerilor contra răpirei Basarabiei. De ea am vorbit mai sus.

Pline-s sufletele noastre de bucurie, că iarăși ne-a învrednicit Dumnezeușca umbrire a ne întorče în sôrtea cea norocită către supunerea cea dorită a prea puternicii și hrănitorei noastre împărății; și într'un cuvînt, în stăpânirea firescilor noștri — din vechime stăpâni, a dreptului și a îndurătorului Devlet — a căruia slavă să fie nemărginită în veci. Iată prin mijlocirea Înălțimii Tale, aceluî ce te-a dăruit nouă Domn și stăpânitor astăzi, spre marea odihnă sufletescă a norodului acestuia, care cunósce din strămoșii Înălțimii Tale fireșca și părinteșca ocărnuire, năzuesce tot pămîntul împreună cu glasuri umilite către strălucitul prag al împărătescei împărății, a aduce lacrimile cele de bucurie, iar după această nimica altă neavînd vrednic spre mulțămire, cu inimă și genuchi plecate a trămite rugă către milostivul Dumnezeu, pentru îndreptarea anilor vieții a prea puternicului și îndurătorului Împărat, a căruia întărescă-se și păzescă-se împărătesca stăpânire cu nesfîrșită slavă și vecinică de fericire spre bucuria noastră, ca sub umbra puterii sale să venim întru răsufare și ușurare, câștigînd din nedepărtatele sale daruri rodurile cele bogate ale dreptății și ale îndurării. Însă ca o datorie socotim cugetarea noastră de a face cunoscută starea țerii noastre la prea înălțații noștri stăpâni. Cunoscută este în lume sarcina ce a fost asupra acestei mici eparhii, întru această epocă de șese ani, călcându-se de oști nesfîrșite rosienesce și făcându-se priveriștea răsboiului cu neconținere, gătind cele trebuitoare, slujind, muncind cu mâinile și cu dobitocele, cu păgubire din toate părțile, până la îngenuchiarea sa, însă prin buna chibzuire noi am păzit nerisipirea raelilor împărătesce, cu nădejdea vécului fericirii de a se întorče în stăpânirea cea veche. Întru desnădăjduirea întâmpinării, sosind lumina mântuirii cu prefacerea păcii, vedînd că din trupul Moldovei, partea cea mai bună și însuflețirea hranei și împuternicirea s'au deosebit, apoi ca nisce slugi credincioșe înscințăm, că din întregimea Moldovei lipsesc acum șese ținuturi, adecă cel mai mare ținut ce se numesce Orheiul său Lăpușna, cel al doilea după dînsul al Sorocii, al 3 Hotărniceni, al 4 Codrul, al 5 Greceni, iar al 6 ținutul Iașii cea mai multă parte, căci acea rămasă se socotesce întru nimica; afară de ținutul Hotinului și afară de al Bugégului, care deși s'au deslipit de la o vreme din trupul pămîntului Moldovei, dar tot întru aceeași stăpânire aflându-se a prea pu-

urmărite mai mult timp, presentă la 11 Octomvrie 1812, saū mai bine trimit Domnitorului, care încă în Iași nu sosise, o anafora cu următoarele constatări și dispozițiuni, în calitate de Caimacamă ai noului Domn.

ternicii împărății, eră îndemânarea și adăpostirea pămîntenilor, în inlesnirea viețuirii lor și întru a hranei îndestulare și a vitelor pășune.

Iară întru acest chip, totă partea aceea socotindu-se până în Prut, pôte fi mai mult decât jumătate de țeră, într'un cuvînt tot câmpul și inima țerii. Vorbînd însă numai pentru cele ce s'au deslipit din trupul Moldaviei, să se scie, că întâi pentru zahereă, când se da din pămîntul acesta, una sută mii Stambol-kile grâu arnăut și una sută mii Stambol-kile grâu cărnău, pentru tertipaturile Constantinopolului, se scoteau din ținuturile cele deslipite acum până în Prut 120.000 Stambol-kile, și numai 80.000 din ținuturile acele cari au mai rămas în stăpînirea întrupării de astăzi a Moldovei. Fiind-că n'au rămas alte ținuturi cu pluguri decât numai ținutul Galațului, care este Covurluiu, și al doilea Fălciu, iar apoi o parte din ținuturile Tecuciului, Tutova și Putna, câte un ocol saū câte-vă sate. Drept aceea, la o îmbelșugare de abia se pôte scôte din aceste două-trei ținuturi mici, un . . . . de zahereă, grâu cărnău și arnăut; iar întru neîmbelșugare este îndoelă de se vor puté îndestulă și însuși orașul Iași și cele-l-alte. Pentru că și câmpul și plugarii s'au deslipit și partea rămasă, care este Sucéva, Némțu, Roman, Bacău, Vasluiu, Cărligătura, Botoșanii, Hărlăul, Dorohoiu și Herța, bez cele ce s'au ținut mai sus, aceste ținuturi de mult abia pentru hrana lor séménă popușoiu saū alt-fel de pâne próstă, iar nu grâu și orz, care este pentru îndestularea Capanului împărătesc. La 2 din ținuturile acestea ce s'au deslipit din trupul Moldovei, se dau în vremea când se trimiteau oile Bumbaelli la Constantinopole, de la 35.000 până la 40.000 oi, în vreme ce se cumpérau 20.000 a Miriei, și 60.000 a Bumbaelli — cu riza pazar, și din toate ținuturile acestea rămase, abia să fie o sumă de alte 40.000. Insa se făceau pentru că eră tot un trup partea câmpului aceea de peste Prut și mergênd gelepii, cu puterea ocârmuirii, în câmpii peste Prut și în Tatarlak, le găsiau pășunând și luau după rînduirea Domniei, din țece saū cincî-spre-țece una, și la împlinirea sumei Miriei și a Bumbaelli, după întâmplarea de acum, cu multă nevoie va fi în anii viitori a se împlini 30 saū 40 mii oi, cu fiat și cu strîngere de Bumbie; neputênd trece gelepii a le găsi pe câmpii dați acum în stăpînirea streină; și cei crescători de vite neavênd câmpii aicea, acolo unde vor merge la pășune, numai cu riza-pazar le vor scôte gelepii, cu prețuri mulțamitóre. Din țera Moldovei se trimiteau la Kapan până la 300.000 ocă unt; din ținuturile acestea ce s'au deslipit mergeau 140 mii ocă, iar 160 mii din ținuturile rămase; acum dar abia acéstă sumă de 160 mii ocă unt să se pótă trimite la schele prin locuitori, de la anul viitor, iar apoi se și cerviciu din vitele ce se tăiau pe la zalhanale, și se trimiteau la Kapan din Moldavia până la 4 și 5.000 ocă, și se dă după fiat; aceste vite toate se cumpérau peste Prut, căci acolo este isvorul vitelor — dar și puține câte se cumpérau din astă parte de Prut, cumpératorii vitelor Sureccii le duceau la suhaturi peste Prut, în partea ce s'a deslipit, căci în partea asta rămase suhaturi nu sunt decât numai pe câmpiile Galațului, Fălciului și câte-vă peticuțe și la Tutova. Câte suhaturi sunt rămase în partea acésta abia vor fi de ajuns pentru puține vite, din cari să

Anaforaua constată că înainte de războiul ruso-turc, care se termină la 1812, suma la care se ridică venitul din bir al țării, afară de ruzumaturî, eră de 1.695.000 lei. Acastă sumă se prelevă de la țărani,

esă seü pentru trebuința neîntunecării întru lumina pămîntenilor; fiind-că și cei ce vor cumpără vite din ținuturile rămase acolo peste Prut vor fi siliți a le duce la suhaturî și de acolo cine le va scôte, ca să le supue în tăiere de salhană și în preț de fiat. Iată dar că firesce se perde nădejdea seului și a cerviciului, pentru trebuința Kapanului. Cu o silnicie prea mare prin fiat, pot să mērgă din puține suhaturî ale părții acesteia 100 de mii oca seü și cerviciu pe an; iar apoi numai slobođirea unui preț prea îndestulat pôte să facă pe cei de peste Prut, în loc de a trāmite vitele peste hotar, să le taie la zalhanale și să ducă seul și cerviciul la Galați. În ținuturile acestea deslipite, a fost și parte îndestulă de scutiți și slugi ale cinului boeresc, cari după pronomiile vechi de la strămoși îi aü pentru slujba caselor lor, după rînduirea treptei boeriilor. Acum deslîpindu-se acele ținuturi, iar boerii după rāvna lor rēmāind în supunerea puternicei împērāții, urmēză după rînduclă a nu perde pronomiile din în vechime, nefiind chip a viețui fără de scutiți, și a li se da din birnicii locuitori satelor rămase; apoi de toți scutiții fiind ai nēmului boeresc pānă la 18 mii omeni, și analogia ținuturilor peste Prut, după suma locuitorilor fiind a treia parte 6.000, se însārcinēză în partea acēsta, unde sunt credincioșii și supușii; și întru acest chip locuitorii Moldovei cānd eră tōtă țera împreunată, socotindu-se în numēr de 120 mii birnici cu scutiți, apoi scōtēndu-se ținuturile deslipite pānă în Prut, rēmāne în partea acēsta mai puțin de 80 mii, din cari trebuie să se deă 18 mii slobođi de alte slujbe, plătind numai birul, și iată rēmān pentru tōte slujbele și poruncile împērātesci la 60 mii în tōtă partea Moldovei a stāpānirii Înālțimii Tale, iar nu mai mult. Să se adaoge acum și mulțimea slujitorilor ce pāziaü marginea Nistrului, ce s'aü oprit peste Prut, și acum pentru alcātuirea pazei marginilor Prutului, trebuie din birnicii țării să se deă. Spre sciința adevērată de păgubirea ce se pricinuesce în veniturile Visteriei pāmîntului și în darea cea obicinuită a Casei rāsurilor ce este a lefilor, și în resumaturile Domnului, după datorie facem cunoscut: Asupra birului unui an, care după alcātuirea obștească pāmîntescă, în vremea păcii, mai înainte rēsboiului acestuia ce s'a făcut, prin vrednicul de închinăciune hatîșerif eră rînduit a fi 1.695.000. Dintr'acastă sumă se luaü 625 mii, din ținuturile pānă în Prut, cari s'aü deslîpit acum, iar un milion 70 de mii din ținuturile acestea rămase; paguba dar a Visteriei Domnesci din banii birului, din cari se face plata haraciului, idieliilor și Rechea-bielilor și se împliniaü cele-lalte cheltueli pāmîntesci, nu este numai 625 mii, căci și din cei ce rēmān, fiind a se plăti legiuții scutiți ai cinurilor boeresci, atāt cāt se plătiaü și mai înainte, alcātuind pānă la 285 mii lei, iată că rēmān Visteriei Domnesci într'un an numai 785 mii lei, și pentru haraciü și pentru idie și rechiabe și pentru tōte cele-lalte cheltueli ale țării, cari nici într'un chip nu pot să ajungă; apoi urmēză după acēsta și al doilea păgubire a Casei rāsurilor, care după socotința drēptă se alcātuiesce în 225 mii, care se luaü din ținuturile ce s'aü deslîpit, și acum nu aü să se ieă spre a se da lefile celor ce slujesc pāmîntului, precum: dregători, scriitorii Divanului și Departamentului, Kapi-chihaelile din Constantinopol și acești bani ai lipsei lefilor, de se vor oprî din banii Visteriei ce s'aü dis mai sus că rēmān 785

mazilî, ruptaşi, ruptele Visteriei, jidovi şi neguţătorî hrisovoliţi. Mai plătiaū birnicii deosebit 180.000 lei pentru poşte, mile şi orfanotrofie. Se mai prelevă de la birnici şi aşă đisa *răsură*, câte 15 parale de tot leul. Din răsuri se plătiaū lefile slujbaşilor ţerii: Divaniţilor, De-

mii lei, se alege a rămâne pe an numai 560 mii. Păgubirea este din rusumaturile Domnului, adecă din slujbele goştinei, desetină şi vădrărit, vămî şi ocnă; aceste slujbe în trecute vîndări ajungeau a aduce folos pe an 900 mii lei, iar une-orî mai mult ôreşi-ce, şi alte orî mai puţin. Făcendu-se socotélă acum cu despărţirea ţerii, din suma arătată pe an se perd 315 mii lei ai goştinei; 55 mii se mai luaū de pe oile acele ale locuitorilor de peste Prut, cari acum s'au deosebit. Din 120 mii lei ai slujbei desetinei, care este a se strînge de pe stupi, se luaū 40 mii desetina stupilor celor de peste Prut. Din 200 mii ai vădrăritului vinului, se luaū 10 mii de pe viile de peste Prut, pentru că vii sunt puţine acolo. Iar apoi din 200 mii lei din vîndarea vămilor ţerii, socotindu-se în jumătate vama vitelor care se făcea de neguţatorie — adică boi şi vaci ce trec în Austria, cumpărându-se şi păşunându-se în ţinuturile de peste Prut — şi puţină păgubire pentru mărfurile ce se cheltuiau la locuitorii de peste Prut, se socotesce paguba de 110 mii lei şi numai 90 mii lei în starea de acum pot să urce vămile ţerii cu tahmiu. Asemenea şi de ocne, a cărora vîndare măsurat putea să fie 160 mii lei pe an, se socotesce o păgubire de 60 mii lei, lipsind schelele noastre de la Nistru, şi folosul ce aveau cumpărătorii cămării gospod, ducend sare pe la acele schele, şi lipsa din vîndare, pentru că în Basarabia sunt numai tuzlale şi sare de mare. Şi din vama holercii ce se trecea peste Nistru trebuie să se socotască în jumătate, adică 40 mii lei, din 80 mii ce se luaū. În sfirşit, afară de paguba Visteriei, de paguba din rusumaturî şi din paguba Cămării Domnului, urmază şi însăşi ţerii păgubire alişverişului vitelor, boi, vaci şi cai de negoţ, cari trec peste hotar şi aduc în ţera Moldovei monedă, din vîndarea acésta, până la 3 milióne lei, socotindu-se cel mai puţin 15 mii boi de negoţ câte 10 galbeni, 15 mii vaci câte 5 galbeni şi 5 până la 6 mii cai câte 15 galbeni, iată că trec peste 3 milióne ce se aduceau pe an până acum din vîndarea vitelor. De istov acest alişveriş lipsesce acum din Moldova, căci şi vitele de negoţ şi hergheliile tóte peste Prut se hrănesc, din în vechime şi în Bugég. Acum folosul acesta va fi pentru acea parte a Moldovei numai, nefiind câmpii în părţile acestea, ca să se urmeze acest alişveriş şi perđendu-se isvorul neguţatoriei saū comóra ţerii. Căci folosul din vite de salhană saū din puţina zahereă şi din viile ce sunt pe la unele locuri este prea puţin de a puté de acum plăti şi biruri Moldova şi a fi şi în fericită stare. În partea acésta nu se póte socoti mai multă vîndare decăt de 5 mii boi şi 5 mii vaci pe an, peste hotar. Acésta este, prea Înălţate Dómnne, starea şi greutăţile de acum şi scăderea ţerii acesteia şi într'un cuvînt, din chelerul împărăţiei, din Moldova, lipsesce chelerul ţerii, lipsesce însufletirea alişverişului vitelor, şi întristarea credincióselor raele este că, neîntregindu-se Moldova, să nu piară numele învrednicirii de a se numi cheler, neavënd de unde îndestulă cu zahereă şi isvori zahereă la capanul împărătesc.

Dar apoi cei obicînuiţi de a face alişverişul vitelor, raele credincióse ale Devletului, perđend nădejdea lor din îndestularea câmpului, nevoiţi şi cu întristare sufletescă, vor merge aiurea să-şi afle închipuirî. La noi nevrednicii şi acum nepuţincioşii nu încape a face îndreptare, iar la puterea şi îndurarea prea puternicului

partamenturilor, scriitorilor Divanului și Visteriei, Ispravnicilor, judecătorilor, sameșilor, slujitorilor pămîntenii și beșlegilor turci, capuchehaelor de la Constantinopole, etc. Budgetul acestor lefi se urcă la 800.000 lei, balanțându-se cu aceeași sumă de la răsuri. În timpul ocupațiunii rusescei s'a suprimat birul și s'a prelevat numai răsura, dar s'a suprimat și budgetul lefilor. Birul a fost înlocuit de ajutorința dughenelor și a cărciumilor. Numindu-se noul Domn, boerii propun reînființarea budgetului lefilor din venitul rásurilor, conform nizamului stabilit de Grigorie Ghica Vodă, la 1777 Aprilie. Cu acest scop se cere reînființarea Casei speciale a rásurilor și adunarea sumelor din rásuri la acea Casă, cu începere de la 1 Octomvrie. Boerii

Devlet este tótă înlesnirea, a face și mângâerea și îndreptarea Moldaviei, care pöte fi și cu lipirea în partea rămasă a trei-patru ținuturi măcar din Țera-Rumânescă, fără a fi atât de simțitor la acea țără a Valachiei, acéstă deslipire. Pentru că iată Moldavia, după deslipirea ținuturilor până în Prut, nu rămâne alta decât mai mică în numărul locuitorilor decât Craiova sau Valachia mică; ce pöte să facă un principat cu un venit al birului ce se alege din 5 sau 6 sute mii, cu 50 sau 60 mii de locuitori ai satelor, ca să dea și bir și să ridice și împliniri de porunci împărătesce? Când dar va fi milostivirea a se lipi locul de hotar în Moldova până în apa Ialomiței, atunci se pöte socoti, că Moldova dobândind câmp și patru ținuturi, Slam Rîmnic, Buzéul, Săcuenii și Ialomița, se va puté numără ca o jumătate de Valachie și va puté răspunde dările de zaherele, acele cari și mai înainte de acéstă pace nenorocită, prin rîvna sa, au răspuns și au dat la hrănitórea împărăție, sau măcar trei ținuturi ale Țerii-Românesci, Slam Rîmnicul, Buzéul și Ialomița, să se adaoge și să se lipescă de sfășiată Moldova, c'a dobândit o câmpie ce este în ținutul Rîmnicului și o parte în Buzéu, să aibă Moldovenii cei credincioși unde năzui cu vitele, să aibă țera unde sporî în suna zaherelei și unde adăogi suma izașilor pentru capan, cu adăogirea acestor trei ținuturi, cari acum sunt risipite și mai mult stricate; prin o bună chibzuire și ocărmuire, viind cei strămutați la locurile lor, și adăogându-se locuința, pot să se facă ca 50 mii familii, precum eră și mai înainte în vremea liniștirii, și alcătuindu-se birul de la dînsul după trecerea anilor ertării, se crede că se va împlini paguba Visteriei Moldovei, adecă a 625 mii lei din birul Visteriei și 225 mii din banii rásurilor, sau de va lipsi o a treia parte, va fi nesimțitóre, iar rusumaturile cari sunt pentru cheltuelile Domnului, din vădrăritul acestor trei ținuturi, care pöte să prindă pe an 6.000 lei, din ocna Săcuenilor și din vămii, oerit și dijmărit al stupilor, cari pot să cuprindă tóte aceste alte 250 mii lei, se va face îndreptarea păgubirii a fi nesimțitóre . . . . .!

Deci de obște aducem cu genunchi plecate rugăciuni, prin Înălțimea Ta, Domnul nostru, la pragul prea puternicii împărății, ca precum de la moșii și strămoșii noștri am apucat întregimea Moldovei, căci alt-fel de nu se va face adăogirea acéstă, cu lacrimile sufletului nostru, noi nu vom fi destoinici a împlini cererile . . . . .

Acéstă a noastră prea plecată arătare să se aducă la îndurarea Inaltei Porți, căruia ne rugăm și până la hotărîre să se mijlocescă către Curtea împărăției Rusiei, spre a nu fi oprîți pămîntenii Moldovei, nici acum, nici mai în urmă, a aduce

arată Domnitorului că suma totală a răsurilor de la țeranii dajnici e de 354.631 lei și 72 bani. La această sumă se va adăogi lei 12.649,60,

de la moștile lor de peste Prut, din pământul Moldaviei Basarabia, pâne și vite de pe acele moșii, pentru întrebuințarea caselor și a politiei acesteia întru care locuim și să nu rămânem strîmtorați de ale viețuirii cele trebuincioase.

(Iscăliți:) Gherasim Episcop Romanului, Meletie Episcopul Hușului, Costachi Ghica Logofet, Iordache Canta Logofet, Constantin Balș Logofet, Sandul Sturdza Hatman, Grigorie Sturdza Visternic, Iordache Roset Rosnovanu Visternic, Lupu Balș Vornic, Dimitrie Sturdza Vornic, Constantin Balș Vornic, Alecu Balș Visternic, Grigorie Ghica Vornic, Dimitrie Bogdan Vornic.

Anaforaua de la 1812 Octomvrie 11, din Cond. Metropolitului de Moldova. (*Vedî pagina 395*).

Prea Înălțate Dómne,

După înconținerea răsboiului acestui cu pușin mai înainte prefăcut în pace, vestindu-se din publicația tractaturilor îndurarea prea puternicii și hrănitorei noastre împărății a ertării și ridicării birului în curgerea vremii hotărîte, acum după înalta rînduire a Măriei Tale, spre a primi noi plecatele slugi ale Înălțimii Tale, veliții boeri ai Moldaviei, ocârmuirea Căimăcămiei până la buna venire în scaunul Domniei a Înălțimii Tale, de trebuință am socotit a împlini datoria noastră și prin această plecată obștăscă anaforă a arată Înălțimii Tale, că mai înainte răsboiului acestuia alcătuirea birului din țără, când eră tótă împreună, afară de rusumaturî, eră 1.695.000 lei, cari se luau de la locuitorii birnicî, de la mazilî, ruptași, ruptele Visteriei, zidari și negustori hrisovoliți, luându-se osebit și 180.000 lei pentru ținerea menzillilor, mile și orfanotrofii, și pe tótă suma acestor bani se luă răsura obișnuită câte 15 parale de tot leul, cari se strîngeau la Casa răsurilor și se dau lefilele celor ce slujiau țerii, adică boerilor Divanului, boerilor Departamentului, scriitorilor Divanului și Visteriei, Ispravnicilor, judecătorilor, sameșilor, slujitorilor pămîntesci, dar apoi și beșlegilor și în sfîrșit și boerilor capichiaiale de Țarigrad și altora Domnesci slujitori. Suma tótă a Casei răsurilor se adună atunci pe 800.000 lei pe an și întru acest chip se cuprindeă tótă suma lefilor acelora, după isvódele cu pecetea Domnăscă.

Acastă rînduelă a stringerii banilor birului și a răsurilor urmând câte-va luni și după intrarea oștilor Rusiei, până când a avut ocârmuire Domnul Ipsilanti, apoi din poruncă s'a ridicat numai banii birului de asupra locuitorilor satelor, iar răsurile câte 15 parale de leu pe acel bir de la sate s'a luat până în sfîrșit, adecă până la luna lui Septemvrie trecut, iar de la mazilî și ruptași s'a luat în tótă curgerea vremii și dajdia lor, adecă banii Visteriei, și câte 15 parale de tot leul, banii răsurilor, cum și de la ruptele Visteriei și de la jidovi s'a luat asemenea și banii Visteriei și ai răsurilor pe tóte sferturile, asemenea și ajutorința dughenelor și a cârciumilor s'a împlinit ca și mai nainte, intrând banii Visteriei la Visterie pentru cheltueli, iar banii răsurilor la Casa răsurilor pentru lei. Acum socotind că după coprinderea îndurării prea puternicii Impărății, ertarea birului are să se urmeze, iar lefilele celor ce slujesc pămîntului neapărat trebuie să se deă, căci nu numai că nu vor avé închipuire pentru strîmtorirea cheltuelilor de a sluji, dar și cei ce

răsurile de la darea mazililor și a ruptașilor. Asemenea 13.291 lei și 105 bani de la darea dughenelor și a cârciumilor. Casei răsurilor se mai consacră și venitul de la vădrărit, în sumă de 92.246 lei 100 bani și alți 26.000, răsura de la darea goștinei. Tóte aceste sume dau 511.537

vor sluji, nevoindu-se, se vor sili a pricinui asupra chóre chipuri locuitorilor spre a-și pute scóte cheltuéla hranei lor, dar póte se vor abate și la réul câștig, pricinuind mai multă sárăcie raialelor și avénd pildă că și întru sávırșirea păcii de mai înainte, lefile celor ce slujesc țerii s'aú luat din țéră, cercetând și cea din vechi, de la Grigorie Ghica din velét 1777 Aprilie alcátuire a Casei răsurilor, după condica ce este și astăzi cu iscálitura și pecetea Máriei Sale, întru care, prin hrisov după obștéseá socotínță, arată Înălțimea Sa, că venitul Casei răsurilor nici într'un chip să se numéseá al Visteriei, nici să se stríngă la Visterie, ce să se numéseá ghenicos venitul boerilor, sub osebiți epitropi îndatorind și pe preosfințitul Mitropolit al țerii ca să lege și să opréseá stricarea și urinarea în potrivă a acestei Case a răsurilor, spre a fi statornică pentru plata lefilor, găsím cu cuvínță, dacă va fi și hotărírea Înălțimii Tale, ca Casa răsurilor, adecă a lefilor, să aibă ființa sa ca și mai înainte, sub epitropul ce se va rínduí din boerii pámíntului, după porunca Înălțimii Tale și adunarea banilor răsurilor să se urmeze neíncetat de la ژی 1 a curgétórei luní Octomvrie, precum de către noi plecatele slugi ale Înălțimii Tale s'a socotit, și făcéndu-se table și cărți s'a rínduit, să se stríngă, adecă numai banii răsurilor iar nu și ai birului. Și íată într'acéstă a nóstră plecată anafóră ínsemnám și socotéla în scurt a acestuí venit al răsurilor.

Lei	Bani	
354.651	72	Ce sunt să se ieá de la locuitorii birnicí într'un an, căți aú rémas în stápánirea ocármuirii până în Prut, răsurile câte 15 parale de leú ale banilor birului în 4 sferaturi, câte 88.657 lei 103 bani pe sfertul de 3 luní, începénd de la ژی 1 a curgétórei luní Octomvrie a se strínge sfertul íntáiú pe Octomvrie, Noemvrie și Decemvrie, după tablele ce s'aú făcut acum și se trimit către Isprávnicie, íntocmai după starea sfertului, precum s'a adunat în vremea trecută a rásboiului.
12.499	60	Rásurile dájdiei mazililor și a ruptașilor într'un an, iarási în 4 sferaturi, câte 3.124 lei 105 bani pe un sfert, după cum s'a rínduit să se ímplínéseá, adecă câte 15 parale de tot leul.
13.921	105	Rásurile pe 37.125 lei ale dughenelor și cârciumilor, cari se ímplínesc odată într'un an în lunile Ghenarie și Fevruarie, luándu-se și banii dughenelor și ai cârciumilor pentru cheltueli.
92.246	100	Venitul din vădrárit al Casei răsurilor, care se íeá într'acést an, adecă 26.079 lei din zeciuélă și banul milei 66.163 lei 96 bani din adausul a unei pará de vadrá, căți aú rémas să se íeá pe séma ocármuirii noué.
26.000	—	Analogul și banii milei din slujba goștinei, după obiceiul de mai înainte.
12.242	—	Din desetină.
511.537	97	Total. Acest venit de 511.537,97 póte să se stríngă într'un an la Casa

lei 97 bani. Budgetul lefilor este însă cu mult mai mare de 810.000 lei; deci un deficit anual de 298.463 lei.

De unde să se acopere acest deficit? Boerii propun să se arunce suma deficitului tot pe birnici sub nume de lipsa Casei răsurilor, fără a se scuti mazilii, ruptașii, ruptele Visteriei, jidanii, neguțătorii hrisovoliți.

La 2 Octomvrie 1812, boerii și prelații aflători în Iași trimit din nou noului numit Domn Scarlat Calimach o anafora, prin care mai întâiu își exprimă mulțămirea că Pórta le-a dat Domn bun, apoi fac

rásurilor, iar lefile, după socotéla din vremea păcii, scăđându-se și lefile celor de peste Prut, se pot alcătui împreună cu lefile Țarigradului, a boerilor capuchihaiale, a Ecpaelei Curții și a beșlegilor, până la 67.500 lei pe lună, iar pe un an 810.000 lei, și scăđându-se 511.537 lei rămân întru neajungerea casei spre a plăti lefile pe un an 298.463 lei. Acești bani ai lipsei Casei rásurilor, atuncia când va fi unită și porunca Înălțimii Tale, pot să se ieă cu dreptă analoghie din tot cuprinsul țerii de la birnici mai puțin, sub numire de lipsa Casei rásurilor, iar de la mazilii, ruptași, ruptele Visteriei, jidovi hrisovoliți și neguțătorii hrisovoliți, fiind datori toți de obște, într'un cuvânt totă țera a plăti celor ce slujesc pentru țera, lăsându-și alte trebuințe ale lor și neputând nici într'un chip a viețui fără a nu primi plata spre cheltuéla vieții, care după scumpetea de acum și micșorarea prețului monedei, nici nu este îndestulată cu închipuirea petrecerii.

Intru acest chip dar, lipsa prin porunca Înălțimii Tale se va scóte în vreme cuviinciosă, numindu-se plată de lefi iar nu strângere de bir. Iar de a se uă acum de la mazilii, ruptași, rupte și jidovi hrisovoliți, precum dar și în vremea rásboiului, banii dajdiilor și ai rásurilor, acésta nu s'a găsit de cuviință pentru aceste cuvinte: 1) Că luându-se dajdie și rásurile pe acea dajdie, se va dice de obște că se ieă și bir și rásura din Țera Moldovei în vremea ertării; 2) Că totă dajdia acestora într'un an afară de rásuri abiă alcătuesce 85.000 lei și cu totă numirea acésta, lipsa Casei rásurilor nu se tãmaduesce; 3) Că când se va urmă o strângere ca acésta numai cu pilda că s'a luat și în vremea rásboiului, apoi nu va fi înlesnire a se puté strînge lipsa Casei rásurilor de la toți de obște, precum se arată mai sus, căđând asupra asupra mazililor și a celor-lalte trepte plătiind și birul și rásurile.

Acestea sunt, prea Înălțate Dómne, socotințele noastre, cari le punem înaintea hotăririi Înălțimii Tale, că de sunt socotite cu cuviință și alcătuite după întâmplările de acum, să avem poruncă a le și urmă întru lucrarea cea statornică, căci noi spre a nu perde vremea cea de acum a împlinirii rásurilor, pe sfterul Octomvrie, Noemvrie și Decemvrie, vom trimite tablele ce s'aú făcut cu cărțile pentru strângere dar nu vom lipsi a așteptă hotărirea înțelepciunii Înălțimii Tale, etc. — 1812 Octomvrie 11, Iași.

(Semnați:) Costache Ghica Logofét, Const. Balș Logofét, Iordache Canta Logofét, Sandu Sturdza Vistier, Iordache Roset Vistier, Lupul Balș Vornic, Dimitrie Bogdan Vornic, Dimitrie Ralet Vornic, Vasile Roset Vornic, Răducan Roset Hatman.

o descriere a stării Moldovei la data acésta, adecă în urma păcii de la Bucuresci, și în urma desmembrării Basarabiei de la Moldova, căreia i s'a răpit 6 ținuturi importante. Boerimea arată paguba adusă Visteriei prin acésta desmembrare și cere Domnitorului să intervină la Pórtă, ca drept despăgubire să se dea Moldovei districtele Putna, Buzău, Secuenii, Ialomița sau măcar 3 din acestea. Nu ideia națională îndémnă pe boeri să facă asemenea cerere, ci căci s'a sărăcit Visteria Moldovei prin perderea Basarabiei.

În Decemvrie 1812, Divanul constată deficit la Casa Răsurilor. Cercetarea semei acestei Case, urmată în anul următor 1813, dă iar de deficitul acelei Case. În Octomvrie 1813, Divanul supune nouă anaforă Domnitorului, propunându-i perceperea «lipsei Casei răsurilor». Scarlat Alexandru Calimach, în 17 Octomvrie, aprobă anaforaua acésta (1).

În anul următor 1814, boerimea, adunată la Mitropolie din inițiativă și cu țidula Domnescă de la 8 Maiu, profită de împlinirea celor doi ani pe cari, după tractatul de la 1812, s'a ertat dările țeranilor ca să propună o nouă așezare de biruri aplicabile după încetarea celor doi ani de ertare, ceea-ce aveă să se întâmple la 10 Iunie.

Boerimea a luat ca basă la lucrarea ei budgetul de venituri din 1804—1806, când acestea erau în sumă de 1.354.540 lei, percepute în 4 sferturi pe an, cuprinđend în acésta sumă darea pe un an de la sate în tîrguri și o dare obicînuită a se luă în luna lui Ianuarie numai de la dughene și plus darea de la tóte treptele: mazili, ruptași, rupte ale Visteriei, jidovi, neguțătorii așezași cu darea lor deosebî.

Adunarea boerimii hotărêse să se impună birul pe suma de 1.260.000 lei pe an, afară de rásurile obicînuite câte 15 parale la leu. Acésta sumă se va aruncă asupra tuturor locuitorilor țerii, afară de boerime și cler. Suma acésta se va aruncă cu începere de la 10 Iunie și va fi percepută în 4 sferturi pe un an la câte 3 luni.

Situațiunea grea a țeranului obligă adunarea de la 8 — 15 Maiu să dea în bir și pe scutelnici și breslași ai boerilor, rămânend apărăți aceștia numai de havalele, « spre îndestularea slujbei caselor boeresci. » Decât se grăbesc boerii a legiui ca Visteria să-i despăgubescă în parte de jertfa ce fac, plătindu-le câte 2 lei de scutelnic pe tótă luna. Numai slugile boeresci vor fi apérate de bir.

Banii rásurilor (15 parale la leu), pe suma de 1.260.000 lei, se vor concentra la casa specială pentru plata lefilor. De la iraturile Dómnei nu se va percepe rásura.

(1) Veđi condica Mitropoliei de la Iași, pag. 297—300 și 304—308.

Boerimea propune apoi desființarea sporului adaos în timpul ocupațiunii rusești la goștină și la vădrărit, deși arată că nu găsește ce iratură să mai dea Casei răsurilor, ca să-î acopere deficitul. Boerimea propune pentru acoperirea aceluși deficit să nu se dea pe două luni lefile decât ale beșlegilor, ale neferilor Curții Domnesci, a lui Divan Efendi și ale doctorilor politiei, iar cei-lalți să rămână păgubași.

Pentru motiv de economie se reduc și caii de la poște, lăsând numai 1.200 din 2.000. Să se dea surugii din țără, unul de 4 cai și câte 1 stog de fin și peste tot 40 căruțeri la toate poștele și 15 ludi ca țimirași (curierii ai Visteriei). Orzul (4 chile de 1 cal) pe cifra de 1.200 cai se va repărți pe țără, însă cu plata de la arendașii poștelor pe anumit preț, după prețul curent al țăilei.

Arendarea poștelor să se facă pe 3 ani.

Domnitorul pune pe anafora boerilor următoarea rezoluțiune:

*Noi Scarlat Alexandru Calimach Voevod, eu mila lui Dumnezeu
Domn Țării Moldovei.*

Dându-se Domniei Mele această obștească anaforă de către duhovnicescii părinți Prea osfinția sa Kir Veniamin Mitropolit și iubitorii de Dumnezeu Episcopi ai sfințelor pămîntesci episcopii Romanul și Hușul și de către de obște cinstiți și credincioși boeri veliți, întru părintesca noastră iubire și buna-voință pentru toate acelea cari alcătuesc ușurința locuitorilor Domnescii noastre țări, și cari privesc la folosul și buna viețuire de obște, părintesce, am luat aminte totă cuprinderea atât asupra așezării birului, cum și asupra altor alcătuirii drepte, ce s'au făcut pentru a locuitorilor ușurință și pentru paza vechilor pămîntesci privilegiuri și fără îndoire vedînd toate așezările urmate cu unire la părintesca noastră bună-voință, după greutatea cheltuelilor de acum, cari și de către Domnie alcătuesc sporire multă peste acele ale vremii de mai înainte, de am și avut dreptate a cere așezarea birului în suma ce a fost de la locuitorii până la anul 1806, fiind acea așezare alcătuită cu potrivire hotărîrii înaltului vrednic de închinăciune Hatihumaium, și cu obștească socotință prin obștească anaforă, cu sufletesca mulțămire voind a ridică mai mult sarcina de greutate asupra noastră, primim cu bucurie a se așeză către toți locuitorii țării numai suma de 1.260.000 lei, din care scădîndu-se: 140.000 lei, suma ce se cuprinde asupra treptelor ce au așezarea lor cu deosebire împreună și dare într'un an a dughenelor, rămâne să fie asupra locuitorilor satelor și cu tîrgurile numai 1.120.000 lei, care sumă după așezarea făcută la 1804, alcătuiindu se cu dreptă cumpănire în patru sferturi, câte pe trei luni, se cuvine să fie sfert de 280.000 lei, iar începerea așezării birului, de la 10 a viitoareii luni Iunie, când după otomanicescul calendar se împlinesce vadéua de doi ani, care prin milostivnică îndurare a fost dăruită spre răsuflarea locuitorilor și după contenirea războiului cu părintesca luare aminte fiind Domnia-Mea și la vechiul privilegiu pentru scu-

telnicii breslași și măcar deși urmă greutate întru acesta cu pricina strîmtoriiîi locului și îpuținarea locuitorilor după schimbarea hotarului, dar Domnia-Mea întru părintésca bună-voință a se păzi fără strămutare privilegiurile și dreptățile némului boeresc, și acesta fiind una dintre acele dintăi drepturi care se atinge de obštésca tréptă a boerescului ném, legiuim paza acestui privilegiu nesmintit fără cât de puțină micșorare și hotărîm, ca după rinduéla așezată de mai înainte întru aceeași neschimbată hotărîre, să se deă la tóte rangurile boeresci și la toți acei ce se cuvine să aibă întru acéstă împărțășire atât scutelnici și breslași, cum și slugi cu rinduéla întemeiată, ca scutelnicii și breslași, plătindu-și birul lor întru drépta analogie întru urmarea așezării birului, să rămăe nesuperați despre tóte havalelele, iar slugile să fie slobođi de bir și din suma de 1.260.000 lei, cu aceeași din vechi legiuită așezare, se vor da pe tótă luna din Visteria Domniei-Mele câte doi lei de un fiește-care scutelnic după isvodul ce se va face cu pecetea Domniei-Mele, pentru scutelnicii legiuiti. Dintru acéstă sumă va fi și întâmpinarea cheltuelilor Visteriei și ținerea menzilurilor cu alcătuirea așezării de la 1804, luându-se la Domnésca noastră Cămară și banii rusumaturilor după acea din vechi legiuită așezare și nădăđuim la milostivirea Dumneđeescă, că după scăderea ce s'a făcut locuitorilor întru tóte petrecënd ei întru mai multă liniștire și ușurință cu sporirea mai multă și bună starea lor se va întemeia și așezarea birului va fi către dinșii nesimțitóre. Dar dacă în potriiva acestei nădejdi va cere în urmă trebuința de vr'o ușurință, noi atunci nică acésta nu o vom trece cu vederea, ce după dreptate părintesce, pe cât se va căde, vom urmă ușurința lor; găsim cu cale obštésca socotință și pentru lipsa Casei rásurilor pe vremea trecută, ca spre împlinirea acestei lipse să se păgubescă lefile pe doué luni, afară de lefile beșlegilor și ale neferilor Domnescii nostre Curți și a dumi-sale Divan Efendi și a doftorilor politiei. Dar fiind-că păgubirea de odată de doué luni va fi simțitóre la cei ce se află slujind, Domnia-Mea hotărîm, ca să fie acésta în doué părți. Adecă lefile pe o lună să se păgubescă pe anul acesta curgător, și lefile pe o lună să se păgubescă pe anul viitor. La plăcerea și socotința Domniei-Mele găsim și alcătuirea făcută pentru ținerea menzilurilor în sumă de 1.200 cai, după care cu alcătuirea acea de mai înainte pe acéstă sumă să se deă din țéră și suma surugiiilor, a cărucerilor și a finului și asemenea și orzul în cuprinderea acestei obštesci anaforale, căci și întru acéstă dréptă și cuviinciosă este ușurința ce se alcătuesce către locuitorii Domnescii nostre țeri. Drept aceea întru tóte acestea vrednice alcătuirii cu bună chibzuire, cari sunt unite cu părintésca noastră dréptă cugetare, spre ușurința locuitorilor Domnescii nostre țeri și de obștie bună viețuire, hotărîm urmarea întocmai, și locuitorii întru acéstă alcătuire vor rămăne ușurați cu suma de 94.540 lei, afară de rásuri ce s'aú lăsat mai jos de suma așezării ce a fost la 1806, cu lăsare a nu se mai însărcină la un sfert cu parte de banii birului ai scutelnicilor și breslașilor întru alcătuirea așezării de la 1804. Căci acésta s'a găsit a fi alcătuire asupritóre, cu ertare de tot a sporirii, care în vremea rásboiului s'a fost făcut peste acea din veci obicinuință la goștină și vădrărit și cu alcătuirea menzilurilor, a se ținé în mai mică sumă de cai, după care urmăză către locuitori ușurință cu înjumătățare dintre acele ce până acum întru ținerea menzilurilor aú dat, și întru nădejde neindoită că după aceste alcătuirii de ușurință, va fi de obștie petrecere cu îndestularea buneii viețuirii, după

drépta cugetare și buna-voință a Domniei-Mele, întărim anaforaua acésta cu a noastră Domnăscă iscălitură și pecete.

(Iscălit:)

1814 Maiu.

oî Scarlat Alexandru Calimah Voevod (1).

(1) Anaforaua boerilor țerii pentru acésta :

Prea Înălțate Dómne,

Intru adunarea noastră la sfînta Mitropolie cu țidula Înălțimii Tale din 8 ale curgétorei lunî, cu tótă luarea aminte la drépta și cuviincioasa rînduire a se alcătui așezarea birului țerii, care urmază să fie după împlinirea de doi ani vadéua, ce prin milostivirea prea puternicii împărății s'a dăruit locuitorilor țerii întru ertare de bir spre răsufierea lor, după contenirea răsboiului și încheierea păcii între a noastră prea puternică otomanicéscă Pórtă și între împărăția Rosiei, iar împlinirea acestéi vadele cu urmarea calendarului otomanicesc alcătuesce a fi la 10 a viitórei lunî Iunie anul curgétor; în cuprinderea țidulei Înălțimii Tale, rînduindu-se acea cuviincioasă așezare a birului țerii, alcătuesce a se întocmi și tóte alte cuviincioase așezări, cari urmază folosul de obștie și cari în vremea răsboiului s'aú smintit din drépta lor rînduélă, iar pre lângă aceste, precum întru tóte altele în vremea suirii Înălțimii Tale pe strămoșescul și părintescul scaun al Domniei acestéi țeri cu necontenire ai lucrat tóte acele spre ușurința țerii și spre folosul obștesc, nemărginită sufletéscă mulțămire cu toții de obștie am câștigat, vedénd că și întru acesta cu asemenea Domnăscă îngrijire, și întocmai părintéscă iubire, ca un adevérat părinte al patriei acesteia, rînduind cuviincioasele așezări cu primire părintéscă alcătuesce a se păzi privilegiurile pămîntesci fără smintélă, și a se ușurá locuitorii țerii întru tóte și întru așezarea birului, și întru ținerea menzilorilor țerii, dar și întru acele dări, cari la slujbele rusumaturî, goștină și vadrărit în urmarea răsboiului s'aú adaos către dînșii, după aceea de atuncia nevoință, peste acea dintru în vechime hotărîre. Drept aceea alcătuiți noi pe temeiul părintescii iubiri a Înălțimii Tale, înfăoșindu-ne Vistieria Înălțimii Tale cuviincioasele însciințări pentru suma locuitorilor țerii a fiește-căruia sat și tîrg, și cât altele a cerut trebuința spre dovada acesteî de acum stări a locuitorilor, ne-aú înfăoșat și extract în sumă de 1.354.540 lei, care, după așezarea făcută la 1804, cu urmare de patru sferturi într'un an, se află darea birului țerii până la anul 1806, când s'a deschis răsboiul, iară în suma acésta se cuprinde darea unului an asupra locuitorilor, satele cu tîrgurile și o dare obicinuită a se luá în luna lui Ghenarie, numai de la dughene, dar și tóte cele-l-alte trepte: mazili, ruptași, rupte ale Visteriei, jidovi și neguțători așezări cu darea lor întru osebite.

Și măcar că după cunoscute și fără îndoire cheltuelile Domniei, cari întru acésta vreme sunt încă cu sporire, urmând acésta și de la sporirea ce a luat cursul monedei, dar și întru părintéscă hotărîre a Înălțimii Tale a se păzi vechiul privilegiu de scutelnici și breslași și slugi, ce este alcătuit să aibă fiește-care rang al boeriei, și toți alții cărora este cuviincioasă acésta împărtășire, nici de cum nu eră necuviincioasă însăși suma acésta să se așeze iarăși, fiind-că în micșorarea ei pe lângă altele pricinuesce micșorare de irat și la Casa rásurilor, de unde se plătesc lefile

Abia făcută această așezare, iar se constată deficit la Casa răsurilor.

celor ce slujesc pământului. Dar după plecarea de milostivire a Înălțimii Tale spre ușurința locuitorilor țării, prin bună primire a ridică și însuși Înălțimea Ta parte de strîmtorirea întru care se află acum locuitorii țării, nu numai pentru acele grele pătîmiri din vremea războiului, ce și cu despărțirea hotarului, care pricinuesce lor lipsă de locurile hranei cuviincioase pentru dînșii, și pentru dobitocele lor, și cu potrivire la cea de acum stare a locuitorilor, socotim că va fi fără simțire de greutate a se așeză pe un an suma birului țării 1.260.000, afară de rásurile obicnuite câte 15 parale la leu, alcătuiindu-se această sumă cu bună chibzuire și dréptă cumpénire asupra locuitorilor satelor și a tîrgurilor, cum și asupra tuturor celor-l-alte trepte: mazilî, ruptași, rupte ale Visteriei, jidovi, armeni și neguțători, ce sunt cu darea lor în osebită așezare, și întru această sumă să fie și darea cea obicnuită a se luă pe dughene odată într'un an la luna lui Ghenarie, și din suma acesta, scoțându-se suma dughenelor și suma asupra treptelor, cari urmază a-și avé așezarea lor osebiă.

Suma asupra locuitorilor satelor și tîrgurilor cu rînduála așezării, ce s'a făcut la 1804, începându-se așezarea acesta de la 10 a viitórii luni Iunie, când se împlinește cea de doi ani vadeă rînduită locuitorilor țării întru ertarea de bir, să se alcătuescă cu împărțirea de patru sferturi într'un an, și în fiește-care sfert câte trei luni, și așa întru această alcătuire cu dréptă cumpénire făcându-se așezarea birului, scutelnicii și breslași întru buna-voință a Înălțimii Tale, alcătuită pe temeiul pázirii acestui privilegiu fără smintire se vor lăsă în suma legiuită la fiește-care rang al boerilor și la toți alții, câți se cuvin să aibă împărțășirea acesta, după isvodul ce se va face cu pecetea Înălțimii Tale, pe rînduála așezată de mai înainte, și întru acest chip numărul scutelnicilor și al breslașilor, plătind numai dréptă partea lor din suma birului, cu dréptă analogie de havalele vor fi apérați, spre îndestularea slujbei caselor boeresci și altora, și pe suma scutelnicilor cuviincioși fiește-căruia după isvod se vor da din Visterie cu cea din vechi legiuire și câte 2 lei de un scutelnic pe tótă luna, și întru apérarea de bir vor rămáne numai slugile caselor boeresci cu hotărîrea cea de mai înainte, iar spre ușurința locuitorilor țării va urmă întru lăsare cu totul a hotărîrii ce eră după așezarea birului făcută la 1804, ca în sfertul al treilea să nu mai deă banii Visteriei scutelnicii și breslași, și partea acestora să se încarce pe cei-l-alți locuitori.

Nu va urmă acesta nici de cum, fiind-că se socotesce alcătuire asupra itóre, ce după așezarea ce se va face vor urmă tóte sferturile cu plată de către toți fără osebite, și acei cu scutelnicii și breslași, care va cere trebuința a se alcătui ca să-î apere și din darea birului, vor plăti birul scutelnicilor și al breslașilor dintre acei doi lei ce vor luă din Visterie pe numărul scutelnicilor. Cu această alcătuire așezându-se birul țării de 1.260 000 lei, din suma acesta vor fi a se plăti acei legiuiți pentru scutelnicii câte doi lei pe un liude pe lună, pe suma scutelnicilor ce se cuvin a se da la rangurile boerilor și altora, și dintru această sumă va fi întîmpinarea cheltuelilor Visteriei, întru care și suma cuviincioasă întru ținerea menzilurilor dimpreună cu ugeritul ce vor cuprinde inamurile, dar și cheltuelile zaherleii, și alte cheltueli ale Curții Domnesci, pe alcătuirea făcută la așezarea birului de la anul 1804, afară de suma slugilor, rúsumaturî cari dintru în vechime cu așezarea lor sunt legiuite pentru Domnie. Iar banii rásurilor câte 15 parale la leu pe tótă suma așe-

Domnitorul provăcă iar pre boeri să aviseze. Eî propun la 7 Septemvrie

zării birului, strîngându-se împreună cu banii Vistieriei pe alcătuirea așezată de mai înainte, se vor da la Casa răsurilor și vor urmă spre plata lefilor la cei ce se află slujind întru pămîntescile săvîrșiri, și suma acestei așezări va fi afară de iraturile obicînuite ale Măriei Sale. Dōmnei, cu luare aminte chibzuind alcătuire și a Casei răsurilor, care neapărat se cuvine a-și avé o cuviinciosă stare, pentru ca să pótă întâmpinā lefile ce se cuvin să se deā, urmānd și acēsta dupā obștesca trebuință pentru obștescul folos, căci tōte săvîrșirile prin acei rînduiți în slujbele pămîntesci pe acēstā alcătuire sunt așezate, și alcătuire fără îndoire dréptā și de cuviință.

Dupā tōtā chibzuirea ce am făcut, fiind dréptā și părintescā plecarea Înălțimii Vōstre a se ridicā de asupra locuitorilor acea sporire făcutā în vremea rāsboiului cu darea mai mult peste obicînuința veche la goștinā și la vādrărit întru strîmtorirea cea de acum a țării, care asemenea urmēzā și către Domnie, nici de cum nu am putut găsi vre-un înlesnitor chip a se mai adaoge acestei Case vre-un irat, rămāind numai cu rāsurile pe suma banilor Vistieriei, și acel de mai înainte legiuit irat din slujbele rusumaturī, goștinā, desātinā și vādrărit, iar cu adāogire dupā buna-voință a Înălțimii Tale spre ajutor și întru acēsta va mai avé și va mai luā deciuelā și din slujbele rusumaturī, vama și ocna, din carī pānā la acēstā vreme n'au luat, și dupā acest irat pe suma ce va cuprinde într'un an, potrivit cu suma iratului, să se alcătuescā de către Înălțimea Ta și lefile, făcēndu-se isvod anume și hotărîndu-se a se da de la Casa rāsurilor lefi pe urmarea strîmtoririi de acum la acei carī neapărat se cuvin a se aflā în slujbe și săvîrșiri pămîntesci, întru carī și ecpaéua Curții Domnesci și boerii capichehaelile Țarigradului.

Am cercetat și socotéla acestei Case pe următorul an, și dupā iratul ce a avut și suma lefilor ce a fost rînduitā a se plăti, se vede să aibā acēstā Casā neajungere spre plata lefilor întru împlinirea anului..... lei, și fiind-cā dupā tōte cererile și chibzuirile ce am făcut, nici de cum nu am putut aflā nici o înlesnire de unde să se întâmpine lipsa acēsta, pentru ca să contenescā acēstā neajungere de la Casa rāsurilor, căci întru neajungere pricinuesce strîmtorire și supērare și acelor ce au a luā lefile neîndestulare, socotința nōstrā urmēzā ca, spre buna și cuviinciosā îndreptare a Casei acesteia, din lefile de pe douē luni ale anului curgător să se plătescā numai lefile beșlegilor, ale neferilor Curții gospod, și a dumī-sale Divan Efindesi, dar și ale doftorilor politiei, în cuprinderea hrisovului ce are acēstā Epitropie, iar toți cei-l-alti căți se cuprind în isvodul lefilor să rămāe fără luare de léfā întru aceste douē luni și întru acest chip vindecāndu-se lipsa acestei Case cu urmarea ce s'a đis mai sus, se vor alcătui lefile pe suma iratului, și va contenī nevoința neajunsurilor a se plăti lefile dupā hotărîre; am alcătuit asemenea socotință și pentru ținerea menzilorilor țării, și iarāși întru aceeași plecare a Înălțimii Tale spre ușurința locuitorilor, dupā acēstā de acum strîmtorire a țării, spre îndestularea și a trebuinței acesteia urmēzā a se micșorā menziful, și din suma de 2.000 cai, ce au fost hotărîre a se aflā prin menziful cu ponturile anului trecut, prin aceleași drumuri ale țării și prin aceleași menzifuluri, cu dréptā și cuviinciosā alcătuire de suma cailor ce se cuvine a se aflā la fiesce-care poștā, să rămāe a se ținé menziful de 1.200 cai; pe acēstā sumā a cailor să se deā din țērā surugiī pe alcătuirea acea de mai înainte, la 4 cai un surugiū, și asemenea la 4 cai un stog de fin, să se deā

1814 adaogirea goştinei 5 bani la ôie, 5 bani la stup şi rîmători şi 5

la tôte poştele şi 40 căruceri cu alcătuire la cele întâi poşte câte doi căruceri, la al doilea câte unul şi la acele al treilea, la doué sau trei poşte câte un căruceri, căci mai mult nu urmază trebuinţa şi, spre împlinirea trebuinţei de ţimiraş la Casa menzilului, să se deă din ţeră 15 liudi, cari să se orînduască în numărul căruce-rilor, pentru care Casa menzilului să ieă hacul ce se va hotărî pentru căruceri şi cu acelaşi hac să năimască 15 ţimiraşi, cari să-î aibă spre purtarea cărţilor Visteriei; să fie îndatorită ţera şi pentru întocmirea menzilurilor cu aceeaşi rînduclă ce se urmă şi până acum, iar pentru orzul cuviincios care după alcătuirea de mai în-ainte urmază câte 4 chile la un cal, pentru ca şi menzilurile să-şi aibă întru această îndestulare cuviincioasă, dar şi locuitorii să nu simţescă asuprire. pe aceeaşi soco-ţinţă de 4 chile de un cal alcătuind suma orzului, 4.800 chile pe suma de 1.200 caî, această sumă în fieşte-care an la vremea cuviincioasă să se rînduască în ţeră cu dréptă cumpênire şi îndatorindu-se locuitorii a pune suma acesta prin menziluri, precum se vor rîndui, să li se deă lor plata de către ţitorii poştelor, pe o chilă acelaşi preţ, care în vremea rînduelii va fi vîndarea orzului în ţeră.

Intru acest chip să se alcătuască ponturile ţinerii menzilurilor şi pentru ca să pótă ţiné alcătuirea lor cu întemeiere şi acei ce vor luă ţinerea lor asupra să pótă aşi face chibzuirile cuviinciose spre îndestularea buneî stării a menzilurilor, să fie hotărîre a se da poştele întru ţinere cu legătură de contract, în vadeă de 3 ani. Acestea sunt socotînţele nôstre şi chibzuirile alcătuite pe temeiul părintescii iubiri a Înălţimii Tale, pentru uşurinţa alcătuirilor, liniştirea şi buna vieţuire de obştie. iar uşurinţa care întru acesta s'a făcut către locuitorii ţerii se alcătuesce cu lă- murire 94.540, afară de răsuri, suma care s'a lăsat mai jos de suma 1.354.540 lei, ce da ţera la velétul 1806, lăzare de tot a urmării ce a fost de la 1806 a se apêra de un sfert într'un an scutelnicii şi breslaşi şi a se însârcinâ partea acestora asupra celor-l-alţi, ertare de tot asupririi, care în vremea răsboiului s'a făcut după acea de atunci nevoinţă a se luă la slujba goştinei câte 3 parale şi doi bani de ôie şi câte una para de vadră la slujba vâdrăritului şi alcătuire a se ţiné menzilurile ţerii în sumă mai mică de caî, după care alcătuesce înjumătăţare la acele îndato-rite a da ţera spre această săvîrşire. Intru acesta cu părintésca plecare a Înălţimii Tale urmază aşezarea birului şi uşurinţele cuprinse pentru locuitori, dar şi drépta aşezare întru paza fără strîmtóre a pămîntescilor privilegiuri. Şi însciinţăm pe Înălţimea Ta. — 1814 Maiu 15.

Aî Înălţimii Tale

Smeriţi către Dumneđeū rugători:

Veniamin Mitropolit Moldovei, Gherasim Episcop Romanului, Meletie Episcop Huşului.

Prea plecate slugi:

Costachi Ghica Logofêt, Costantin Balş Logofêt, Iordachi Canta Logofêt, Sandu Sturdza Vel Vistier, Iordachi Roset Vistier, Vasile Costachi Vel Vornic, Alexandru Iancu Leu Vel Vornic, Constandin Balş Vornic, Dimitrie Ralet Vornic, Manolachi Dimache Vornic, Răducanu Roset Hat., Vasile Roset Vornic, Neculaî Stratulat Vel Vornic, Constantin Costachi Vel Vornic, Şerban Negel Vornic, Teodor Balş Vel Vornic, Iordachi Catargiu Postelnic.

Cod. Metropoliei Iaşi.

banî la vadra de vin. Dar fiind-că goştina este legată cu blăstem, boerî

Chrisov de la Domnul Scarlat Alexandru Calimach Voevod pentru adausul ce s'a făcut la slujba goştinei, urmat de blestemul archieresc. — 1815 Iunie 20.

Chrisov tot de la Domnul Scarlat Alexandru Calimach Voevod pentru slujba vădrăritului, asemenea urmat de blestem archieresc.

*Cu mila lui Dumnezeu, Noi Scarlat Alexandru Calimach Voevod,
Domn Ţării Moldovei.*

Stăpânesca şi părintesca noastră îngrijire, întru ighemonicésca datorie, fiind fără preget către toate bunele alcătuirii şi uşurinţi ale ţării de către nedreptele împliniri cele după vreme şi întâmplări întrebuiţate întru lucrare. Pe lângă altele, cele ce din césul încredinţării nouè a acestei ţeri, cu milostivire am ridicat şi am îndreptat. Luând în socotinţă şi pentru sporul ce s'a fost început a se lua la slujba vădrăritului, câte una pară pentru totă vadra peste trei parale şi un ban legiuiri ai vădrăritului, cu banul milii, că adecă: acéstă luare de spor fiind nu numai neobiceinuită, dar şi oprită din în vechime a nu se lua; de cuviinţă este a se ridica cu totul. Aşa dar din porunca noastră urmându-se obşteşca Adunare şi schepsis întru acésta, prin anaforaua ce fac către noi dumné-lor boerii din 20 a trecutei luni Iulie, găsind de cuviinţă, ca numai în vădrăritul anului următor să se stringă sporul acelei parale, pentru lipsa Casei răsúrilor după suma ce s'a căutat, negăsindu-se alt chip împlinirii acelei lipse, ne-am unit cu socotinţa domniilor-sale întărindu-se acea anafora spre urmarea stingerii acestui spor numai în vădrăritul anului următor şi nu mai mult, precum prin acea anafora pre larg se arată. Dar pentru cu dinadinsul temeiú al acestei conteniri, iată prin acest al nostru chrisov hotărím: ca de astăzi înainte şi în veci stringerea sporului acestei parale, la vădrărit să nu se mai urmeze, rămâind banii vădrăritului în dreptă veche obiceinuită şi leguירה lor câte trei parale şi un ban de vadră cu banul milii, pentru toţi acei ce sunt supuşii a plăti vădrărit, fără sporire de un ban măcar mai mult, supt nici un fel de cuvînt sau întâmplare. Spre care se întăresce hrisovul cu însăşi a noastră iscălitură şi pecete, întru credinţa şi a cinstiţilor noştri veliţi boeri ce mai jos se iscăleşe, rînduind ca pentru totă necutezarea cea după vreme a smintirii acestei hotăriri şi leguירה de veci a banilor vădrăritului în trei parale şi un ban de vadră, după vechea obiceinuită, să se lege hrisovul acesta şi cu blestem de către Preosfinţitul Mitropolit şi Episcopii ţerii, a căruia întărire va urma şi biserica noastră cea mare a Răsăritului. Şi atât hrisovul cu legătura blăstemului mai sus pomenit, cât şi întăritura acestui blăstem, ce urmază a veni de la Prea sfinţitul Patriarh a totă lumea, vor sta păstrate la sfinţa Mitropolie a ţerii pentru totdeauna.

(Iscălit:) Noi Scarlat Alexandru Calimah Voevod.

(L. P.)

(Urmază şi iscăliturile a 11 boeri mari).

Iordachi Roset Vél Vistier Procitoh.

Iară mai în jos urmază şi legătura arhierescă spre ţinerea cu sfinţenie acelor cuprinse în hrisovul acesta:

cer lui Vodă să mijlocască la Patriarhie ridicarea blăstemului (1).

Calimach nu cutéză a aprobă anaforaua boerilor de la 7 Septembrie și-î provocă din nou să avizeze.

La 15 Decembrie 1814, boerii supun lui Vodă o nouă anaforă cu rezultatul deliberărilor lor. Ei constată până la finele lui Noembrie un deficit la Casa Răsurilor de vr'o dece mii lei, deși s'a tot scădut cu analogie din lefi și s'a și șters unele din ele. Boerii adaogă a dice, că nu găsesc alt mijloc de acoperirea deficitului decât prin adăogirea goștinei câte 3 parale și 2 bani de óie peste cele 4 parale și 1 ban de până acum. Dar acéstă adăogire se va prelevă numai până la acoperirea deficitului, sub pedepsă de blăstem al bisericii. Se va

De vreme ce drept și cu iubirea de ómeni pentru binele de obștie a socotit prea Înălțatul nostru Domn împreună cu tot sfatul, în pricina adausului ce s'a fost făcut în vremea trecutului răsboiului la slujba vădrăritului peste așezămîntul ce a fost din vechi legat cu blastem: ca iarăși să se păzescă acea din vechi luare a vădrăritului de la acei ce plătesc fără adăogire vre-odată nici măcar de un ban subț nici un cuvînt. Care spre a se păzi cu nestrămutare s'a și înnoit vechiul acela așezămînt prin acest luminat hrisov al Înălțimii Sale, în care pricină s'a adus de la prea sfîntul a tótă lumea Patriarh și osebită sobornicescă carte cu legătură de blăstem, precum mai sus se cuprinde. Iată că și smerenia noastră, împreună cu prea iubiții în Hristos frați Episcopi ai țerii, pe toți aceia cari s'ar ispiți vre-odată a pune la cale, sau a sfătui, sau de tot a strică acésta prin Domnescul hrisov așezată dréptă și cu iubirea de ómeni hotărîre, ori-ce ipochimen ar fi, sau din cei bisericesci, sau din cei politicesci, pecetluim și cu înfricoșat blăstem îi legăm și dicem: ca pe unii ca aceia întunericul să-i acopere, săgeți cumplite să intre în inimile lor, obrazele lor să se împle de necinste, averea lor să fie spre cea desăvirșit perđare și peire, lipsindu-se de tot felul de procopselă și țiile lor să fie cu totul întru împuținare, de tóte ale lor cele vėdute ca de averea dreptului Iov diavolul să se atingă, oftând și tremurând, tărîndu-se pe pămînt ca Cain să fie în tótă viața lor, moștenind și bubele lui Ghiezi, femeile lor să rămăe vėduve și copiii lor săraci cerșetori și lipsiți de tot felul de procopsele, în tótă viața lor și în grabă judecata lui Dumnezeu să-i ajungă la cele vėdute de ochii lor. Iar cari vor păzi cu dreptate la acest bine de obștie, hotărîrea acésta ce se cuprinde mai sus prin acest luminat hrisov, care cu bună rînduélă și aședemînt s'a făcut, neatingendu-se și neispitindu-se întru cât de puțin a strică, ce mai virtos a sta spre a se păzi cu nestrămutare, unii ca aceia nu numai cu cele drepte și orînduite venituri, cu cari au să se împărtășescă spre rēsplătirea ostenelelor sale să-l invrednicescă a se folosi, spre bună întemeierea și sporirea caselor sale, ci să fie și ertați de Domnul Dumnezeu, invrednicindu-i cu îndurările sale cele bogate de améndoué fericirile, și de smerenia noastră blagosloviți în veci. Amin. — 1816 Aprilie 30.

Veniamin Mitropolit Moldovei, Gherasim Episcop Romanului, Meletie Episcop Hușului.

(1) Cod. Metrop. Iași, pag. 117 vers.

mai da ca venit al Casei rásurilor și decimile din vânđarea ocnelor și venitul holercei exportate.

Domnitorul aprobă la 23 Decemvrie anaforaua pentru adăogirea goștinei, dar numai pe trimestrul Aprilie, Maiú și Iunie din 1815. De acum înainte va încetă adausul cu carte de blăstem de la Patriarhie (1).

(1) Iată întăritura patriarhală pentru adausul goștinei și gramata lui către Metropolitul Veniamin.

Intăritura patriarhală despre adausul goștinei.

Proprietatea sórelui este ca cu rađele să înveseléscă făpturile, să învieze și să créscă cele din natură, iar a omului, care ș-a primit începutul de sus, are datoria de a da fie-căruia dreptatea și de a avé tótă îngrijirea pentru liniștea celor de sub dînsul, și nu făcênd loc dreptății așa, după cum nóptea face loc ției, ci avênd îndreptate privirile deștepte ale ochilor și cu lumină alegênd dreptatea și îndreptând lucrurile așa, în cât pre cele bune să le păzescă și să le păstreze, cele din contră să le nimicéscă și să le întrerupă, și tot-deauna lucrurile mari să înlocuéscă pre cele urîte. Acesta este lucru al provedinței chivernisítóre. Acesta este lucru al ómenilor civilisați; de aceea și bine alesul, de bunul ném și prea luminatul Domnitor și stăpân, iubitorul de Christos și prea Înălțatul a tótă Moldo-Vlahia, fiú al nostru întru Duhul sfint prea iubit și mult dorit D. D. Ioan Scarlat Alex. Calimah Vod, n'a lipsit de la faptele mari Domnesci și actele bine-făcétóre, menite pentru toți cei adunați la o laltă și carii se află sub Domnia sa cea rêsplătită de Dumneđeú. Și fiind-că în urmarea excelentei hotăriri a sfintei Provedințe a primit pentru a doua óră frinele acestei prea luminate a lui Domnii, n'a lăsat nevindecat și neîngrijit nimic din aceea ce eră cu lipsă și aveá trebuință de vindecare, ci cu tótă buna voință împarte fie-căruia gratuit și în mod propriú dreptatea trebuitoare. El este cunoscut între altele prin numérul datoriilor sale împlinite și prin puterea cuvîntului, și mai ales din copia scrisă, trămisă nu de mult după hrisovul séú Domnesc publicat bisericii acolo, precum și din prea luminata comunicare, trămisă în scris. S'a hotărît din vremile străvechi, ca locuitorii Domniei să deá câte patru parale și un aspru de fie-care óie. Drept adecă stabilit cu cuvînt de goștină din partea locuitorilor, carii sunt supuși unei asemenea dări și pe care iubitorii de pietate Domnitori, câte-o dată în anii de mai înainte, creșeauă acéstă dare, și alte-orí supunêndu-se nevoilor din acești ani curmaú abuzurile, și pre săracii locuitorii îngrădindu-i și mângâindu-i au întărit prin hrisóve Domnesci numai lipsa de patru parale și a unui aspru, după cum se stabilise de la început, oprind în viitor cel mai mic adaus, și întărind hotărirea cu pedepse mari scrise din partea bis. locale, lucru ce a fost de ajuns până la începutul rêsboiului de pre urmă. Dar deschidêndu-se răsboiul, multe și mari nevoi cădênd pe Moldova, clerul, ce se află acolo, supunêndu-se împrejurărilor timpului și vêdênd de altă parte și neputința economiei lucrurilor, a învoit adausul de atuncî de trei parale și doi aspri peste cele legale de patru parale și un aspru, punênd acésta pentru un timp, până când nevoia presentă va fi înlăturată.

Fiind însă că acésta nu s'a întimplat, dar mai mult nevoia s'a ridicat, fiind-că partea cea mai mare și mai esențială a Moldovei s'a răpit, cuprinđênd și pe marea

Casa rásurilor nu scapă de deficit nici după acésta, mai cu sémă

sa Înălțime, și mai ales că primise atunci frinele Domnesci, s'a aduap lipsa cu adaosul goștinei până la hotărîrea birului anual, care s'a făcut la Iunie trecut al anului mântuirii 1814. De atunci Înălțimea Sa cea păzită de Dumneđeū, nesuferind din compătîmire continuarea adausului, ca îngreuitoare pentru locuitori, și contrară hrisóvelor domnesci, veni, și interdisă și prin blăstemurile bisericesci, a hotărît ridicarea ei totală, afară de Casa rásurilor, din care urméză a se plăti lefile celor ce îndeplinesc serviciile locale, și fiind lipsă, s'a făcut adunarea boerilor celor de bun nēm ai țerii și observându-se socotelile ei, după o consfătuire comună, de care în genere se fac, atâta s'au vędut de încurcați, în cât din acestea nu se putea avé nici chiar acea cătățime, care până la sfîrșitul lui Noemvrie al anului 1814 ajungea pentru împlinirea neînlăturabilă a lefurilor; și economie nevędându-se din nici o parte, s'a primit de obște iarăși lipsa cu adaos a goștinei, deși intru acésta Înălțimea Sa cea păzită de Dumneđeū a fost impotrivitor, dar s'a supus de nevoie, ca un chivernisitor înțelept pentru un scop bun și un sfîrșit folositor celor ce slujese neînterupt și nu eră cu puțință atunci a face alt-cevă pentru grămădirea nevoilor. Acum însă din mila lui Dumneđeū, împlinindu-se lipsa Casei rásurilor prin adunarea adausului, și nu numai acelor de acum, ca cele ce au fost fôrte bine iconomisite, dar și acelor ce se vor hotări în viitor, Înălțimea Sa prea mărînimósă, neîngrijindu-se de alt-cevă decât de făgăduéla dată nenorociților sęi supuși și mișcat de un cuget nobil și de o domnescă mărétă compătîmire, a curmat decî darea numitului adaus, și a readus darea de goștină asupra oilor, schimbată de împrejurările timpului, la darea de mai înainte, pentru care cuvînt a publicat și hrisov domnesc și mai întăiū negând și desființând acel adaos condamnabil, apoi reînființând darea anuală de patru parale și de un aspru de fie-care óie, cea legală și așezată de la început, și pentru a se tiné acésta ca o lege obștésză, ea a fost într'adins însoțită de consimțîmintul și iscăliturile Prea S. Mitropolit al locului și ale iubitorilor de Dumneđeū Episcopî de pe lângă dînsul, și apoi s'a întâmpat că ea a căpătat întărîre și din partea altora cari au primit-o. Decî făcendu-se tóte acestea cu bună rînduélă, Înălțimea Sa cea păzită de Dumneđeū ne-a însciințat prin scrisórea sa prea luminată fiésză și a chiriarhieî de acolo, și trămițênd o copie exactă (de pre hrisov) mareî Bis. de la noi a lui Christos, a cerut ca cu ecdoxul nostru patriarhicesc și cu tomul sinodal să întarésză dispozițiile cele prea bine-voitóre și cele supuse când-vă blăstemurilor bisericîi locului să se lipsésză de pedépsă și de putere, și tótă pedica, ridicată spre schimbare, se va sfărîmă de aici prin pronunțarea de epidemiile (pedepse bisericesci) cele mai aspre din partea nóstră. Și în adevêr, cererea Înălțimîi Sale cei păzite de Dumneđeū, ca ceea-ce nu numai că cuprinde adevêrul, cel plăcut lui Dumneđeū și vrednic de laudă, dar și ca ceea-ce face vedită simpatia și îngrijirea binevoitóre către supuși, noi primind-o cu plăcere și însoțind-o diu adîncul sufletului și a inimîi de laudele și binecuvîntările trebuitóre, pre cei căđuși sub blăstemuri, dupre cum s'a đis, îi slobodîm prin publicarea unei alte gramate de ertăciune și pre cei mai de sus îi facem cu darul prea sântului Duh liberî de orî-ce vină. Iar prin acéstă gramată presentă, de acord cu Înălțimea Sa cea de Dumneđeū păzită, declarăm sinodicesce împreună cu prea sfințitîi Arhieriei cei din prejurul nostru și cu prea einștiții în S. Duh iubiți frați ai nóstri și coliturghisitorî, ca, după cum de la început s'a hotărît, să rêmână darea anuală a goș-

că boerimea ține să-și adauge lefite. Domnitorul la 16 Noemvrie 1815

tinei, și se întărește prin acum publicatul hrisov al prea luminatei Sale Domnii la patru parale și un aspru de ôie; ca să se păzescă neschimbat și să rămână această hotărîre dréptă necălcată și nemodificată, până când sunt în putere cele ale sufletului și ale inimii și nici adausul cel nou de trei parale și doi aspri să nu aibă întâmplător putere în viitor, ca cel ce este cu desăvîrșire minat și lepădat, și nici alt adaus până la o pară să nu se facă și nici să-și pôta avé locul sub nici un cuvînt și sub nici o împrejurare în tot vécul. Acestea s'aũ đis și s'aũ întărit sinodicesce, și orî-cine ar fi din cei de pre delături, cari ar voi alt fel decăt acestea, să întreprindă în orî-ce chip de a schimbă această hotărîre legală și de a atinge până la un punct cele manifestate în mod sinodal și domnesce, și a întroduce o inovațiune ôre-care în darea anuală a goștinei, spre supërarea și strîmtorarea bieților locuitorî, unul ca acela, ca luptător împotriva celor bune, să fie afurisit de sfinta cea de o ființă făcétóre de viétă și nedespărțită fericită Treime a unui Dumneđu într'o singură fire, și blestemat, precum și neertat, apoî neputredît și sunător ca un timban, și supun tuturor blestemurilor părintesci și ale sínodelor și vinovat focului Gheenei și condamnat la anatema vecinică. Pentru aceste decî tôte s'a eliberat acest al nostru tom patriarhicesc și sinodal așternut fiind și în condica sfintă a marei Bisericii a lui Christos de la noi, spre a se vedé tot-deauna și a se păstră deosebit. În anul mântuirii 1815 Iunie 15.

Gramata patriarhală către P. S. Mitropolit al Moldovei.

Prea sfințite Mitropolit al Moldovei și Esarhule al laturilor și Prea S. S. Episcopî, supuși acestei prea sfinte Mitropolii, în S. Duh frați și coliturghisitorî și prea cinstiți clerici, de bun ném boeri, cinstiți neguțători și toți cei-lalți binecuvîntați ai acestei de Dumneđu păzite Eparhii, fii în Domnul prea iubiți ai smereniei nóstre, har să fie cu voi și pace și milă de la Domnul a tot țitorul, iar de la noi binecuvîntare și felicitare. Cererile ce ni se aduc și cari aũ scopuri pioșe, biserica cea mare a lui Christos de la noi nu numai scie a le primi cu bunavoință, a le cinsti și a le sprijini cu cuviință, dar le și dă trebuitórea asigurare prin prerogativele ei proprii, fiind ea Maică comună a celor pioși, și cap al bis. din deosebite părți, și isvor nesecat de mészuri de tot felul, cari aduc mântuire fără înterupere. Făcendu-se decî acum cunoscut smereniei nóstre, și frăției cei sfințite de pre lângă noi și sfintului Sinod, atât din prea luminata epistolă Domnescă cât și din cea frătéscă, trâmísă nouă de Prea sfinția ta, despre cea din vechime așezată dare și plătită anual de către locuitorii de acolo cu numele de goștină, și mărginită numai la patru parale și la un aspru de fie-care ôie, care dare a fost întărită pe basa așezărilor din hrisóvele domnesce ale foștilor Domnitorî, iubitorî de pietate, și legate cu legături fórté tari de ale bis. locale, și pentru ca cu timpul să nu se facă vre-un adaus saũ crescere, după cum s'a întîmplat a se stricá această bună armonie și a se călcá acea hotărîre așezată din pricina alt-fel a unor greutăți nefnlăturabile și nevoi impunétóre, pre cari le-a dus răsboiul, ce a avut loc acum în urmă, și care adaos de trei parale și doi aspri și-a avut locul cu consimțimintuț clerului de acolo, cel mlădios și care adaus, deși neplăcut Domnitorului celui prea pios și

convoca boerimea ca din nou să cerceteze sēma Casei rāsurilor și să prevadă venitul necesar pentru acoperirea deficitelor până la 1 Iunie 1817: «după însăși a dumné-vóstră obștēscă cerere și rugăminte spre a se urmā *schepsis* și aflarea chipului și mijlocirii cuviinciose pentru sporirea iratului Casei rāsurilor, atât de întâmpinarea neajunsului ce încă urmēzā, cât și pentru sporul cuviincios lefilor boerilor celor *halē* . . . socotindu-se asupriți numiți cu puțina lēfā, cea după alcătui-

māreț, fiului nostru celui prea iubit și mult dorit în duhul sfint, s'a așezat însă și în timpul Domniei cei dāruite de Dumneđeū a Înălțimii Sale cei prea mărețe, și pentru căderea nevoilor expuse măi sus, și pentru încurcătura Casei, numită a rāsurilor; ast-fel fiind tóte aceste neînălăturabile, dar în cele de pre urmā Înălțimea Sa cea prea măritā, avēnd milā către sārācii supuși și îngrijind cu durere de inimā pentru rēsufflarea lor, n'a găsit bine să-i lase îngreuiāți cu trebuințele adausului făcut, și deci neajunsurile Casei rāsurilor le-a regulat, iar darea adausului celui din nou l-a înălăturat cu desāvîrșire, și cu hrisov Domnesc, însemnat și cu iscăliturile adunării erarhice de acolo, acesta s'a desființat de o dată, dar a întărit iarāși și a înființat lipsa celor patru parale și a unui aspru, cea hotărîtā și așezatā de la început, care cu învoirea sfinției tale cea iubitā nouē și a întregului cler al locului celui mlādios s'a primit cu un fel de bună voință nouā, eliberānd pre cei ce din cauza întroducerii adausului aū fost supuși blāstemurilor bisericesci, înălăturānd cu legături nedeslegate adausul primit la nevoie al goștinei. Și fiind-cā această hotărîre este sfintā, plăcutā lui Dumneđeū și face arētatā iubirea de sārāci a Înălțimii Sale cea întăritā de Dumneđeū, și iubirea de popor, noi primind-o cu tótā dragostea sufletului nostru, cu aplause și laude, am scos la luminā tomul bisericesc, care întărește cu legături strînse acele dispoșiți prea luminate, și cu harul lui Dumneđeū și cu puterea prea sfintului duh, celui ce pre tóte le înviēzā și le împlinesce, dată de către Domnul Dumneđeū și mântuitorul nostru Isus Christos sfinților sēi, invēta-cei și apostoli, și de la dînșii trecutā la noi prin succesiune, de a legā și deslegā greșelile ómenilor, noi scriind ne declarām sinodicesce cu toți prea sfințiții arhierēi cei de pre lângā noi și cu prea cinstiții noștri frați în duhul sfint prea iubiți și coliturghisitori că, căți și carii din creștini micī și mari, de deosebite trepte și ranguri, aū ajuns din cauza aceluī adaus a călcā dispoșițiile domnesci și bisericesci, eșite din iubirea de pietate, și s'aū făcut vinovați de aceste blāstemuri eclesiastice saū dānd sfaturi pentru adaus, saū lucrānd și învoindu-se în orī-ce mod și ajutānd la călcare, fie cu consciință saū fără consciință, cu voie saū fără voie, toți aceștia, primind de nevoie adausul și supunēdu-se duratei cei nestātātóre și schimbātóre a timpului precum și împrejurārilor de tot felul ale vremurilor, sunt ertați și binecuvințați din partea lui Dumneđeū Domnului a tot țitorul, deslegați de orī-ce legăturā și pedēpsā bisericescā și nepārtași la acele blāstemuri, citate măi sus și, măi pre sus de pedepse, liberi și neatinși de loc, avēnd rugāciunile și binecuvintările tuturor sfinților celor din vēc și ale prea cuviosilor și de Dumneđeū purtătorilor pārinți celor din Nicheea și din cele-l-alte sinóde. Așā stāpāne, mult îndurate Dómne Christóse, Dumneđeul nostru, să învingā mila ta cea nemēsuratā și iubirea ta de ómeni cea neinvinsā, și ascultā-ne pre noi smeriții și păcătoșii servii tēi, carii ne rugām pentru servitoriī tēi aceștia, și tótā legătura cea sufletēscā și

rea de mai înainte, care nu are nici cum potrivire și asemănare cu ostenele slujbei și cu cursul vremii de acum (1).

Posedem un codex in-folio cuprinzând séma a 4-a a Visteriei Moldovei, după așezarea birului de la 1 Iunie 1817 până la 1 Mai 1818. Séma este cu sigiliu în roșu al Domnului, cu semnătura Metropolitului Veniamin și a boerilor din Divan. Să observăm această sémă, care mai bine decât ori-ce alte acte ne va arăta situațiunea finanelor Moldovei cu puțin înainte de capetul Domniei lui Scarlat Calimach.

Ciferturile cele 4 pe un an au dat Visteriei suma de 1.075.363.

În această sumă nu intră venitul Botoșanilor, care este apanajul Dómniei. Pe un an acest apanaj a tăiat suma de 57.225 lei.

La suma de 1.075.364 prinsă din ciferturi se adaogă suma prinsă de la mazilă și ruptași pe un an: 39.810 lei și 105 bani.

Se mai adaogă banii împliniți de la târguri pentru dugheni și cârciumi: 59.227.

Cifertul Sf. Dumitru al ruptelor Visteriei, neguțătorilor hrisovoliți: 18.931.

Cifertul Sf. Gheorghe de la aceeași: 19.519.

Darea pe 4 ciferturi a jidovilor hrisovoliți: 36.600.

În total venitul de la dajdi se mai adaogă cu 100.500 lei desetină afară de a Botoșanilor care este a Dómniei, plus 245.000 vădrăritul și plus 90.400 goștina, afară de a Botoșanilor. Cu aceste 3 rusumaturi în sumă de 435.900, totalul venit al țării, afară de ocne și vămii cu totul rezervate lui Vodă, se urcă la 1.685.352. Această sumă imediat este scădută cu 308.544 lei, banii scutelnicilor ce se plătiau boerimii, deci în realitate budgetul veniturilor se însumă la 1.376.808 lei.

Pe ce se cheltuia această sumă?

47.769 și

60.984 lei baeram peșcheș în 1818.

---

rupescă, pusă asupra lor, sau din răpire sau din óre-care pricină, deslég-o de la dînșii și o rupe ca pre o pânză de păiajen și osebesce-i pre dînșii de munca cea de veci, învrednicesce-i însă de împărăția ta și fă-i ca să câștige starea cea de a drépta ta și desvinováțirea cea bună și bine primită, cu rugăciunile și mijlocirile prea curatei tale Maicei noastre Născătoare de Dumneđeú și pururea Fecióra Maică, cu ale cinstului, măritului profet și botezătorului Ioan, cu ale sfinților, măriților, predicatorilor de Dumneđeú și purtători ai duhului Apostoli, și cu ale tuturor sfinților, celor ce din véc bine ți-au plăcut ție. Amin.

(1) Veđi ultimul act din condica ce este în posesiunea Metropolitului de la Iași, pag. 160—161. La Academia Română, în codex I, se pot vedé acte relative la finanțele Moldovei sub Scarlat Calimach.

- 25.000 rächibiaua.
 3.075 enfiemucatesi.
 25.000 agiul polițelor acestor bani.
 176.917 cheltuéla gospod.
 71.547 cheltuéla Vienei.
 15.890 daruri la Turci.
 186.519 zahereà la Țarigrad.
 14.086 navlu și cheltuéla de zaherele.
 51.211 daruri și mili.
 45.290 cheltuiți pentru cetățile turcesci.
 56.937 navlu și cheltueli de cherestele.
 111.861 Isprăvnicia Curții Domnesci.
 66.252 beciul Domnesc.
 49.986 poștele.
 13.037 beilicuk.
 7.800 călărași, Tătarii la Țarigrad.
 4.007 cheltuéla celor trimiși în trebî.
 17.740 tainaturi și chirii de case.
 1.446 cheltuéla Postelniciei.
 7.561 Comișia Domnăscă.
 3.654 Pităria Domnăscă.
 1.440 Muhurdăria și Divictăria.
 6.662 Cupăria Domnăscă.
 4.806 Izcihodăria.
 42.286 cheltuéla sărbătorilor.
 4.330 cheltuéla pe caftane.
 14.038 dobândi de bani împrumutați de Visterie
 4.188 cheltuéla prin al doilea Cămăraș.
 15.384 cheltuéla doctoriilor Curții.
 1.682 baeramuri.
 1.260 scutelnicii călărașilor.
 6.496 cheltuéla celor trimăși prin Postelnicie.
 7.500 botezuri de Domnie.
 143.276 lefi și scutelnici din Visterie.
 7.533 logodne și cununii.
 4.794 îngropări și griji.
 47.568 diverse cheltueli.

1.376.808

Prin urmare budgetul veniturilor și al cheltuelilor echilibrat deplin

Dar cu ce se folosì țera Moldovei din asemenea cheltuélă de circa 1 milion și jumătate lei pe an?

Lefile funcționarilor aũ fost plătite de la Casa Răsurilor. Intregul venit al țerii a servit pentru Turci și pentru Domnitor. Pentru cultura publică din budgetul general al țerii, nimic decât dóră 180 lei la 3 ucenici de la școlă; 180 lei filosofului Govdela pentru 30 de scutelnici; 150 lei la 2 învățători și 2 ucenici pentru engomiile sêrbătorilor Crăciunului; 586 lei cheltuiți cu catagrafia tîrgului Iași; 750 lei traducătorilor pravilelor, pe fie-ce lună; 4.747 lei în cumpêrarea a 102 chile de mălaiu și 87 chile de cartofi împărțite ca sãmînță la județe; 165 pentru caicele pârçălabiei de Galați. S'aũ mai cheltuit câte-vă sute lei pentru legătura de exemplare din Condica civilă împărțite la prelați și la boerii din Divan. De acolo încolo tot restul budgetului a fost la dispozițiunea lui Scarlat Calimach și a Turcilor! Cum să nu fie mare cêrtă între Greci, dóră vor pune mâna pe Domnia țerii?(1)

Casa doctorilor, adecă o direcțiune sanitară, există, vêðurăm, sub Scarlat Calimach. În 26 August 1814, Domnitorul dă țidulă domnescă pentru adăogirea veniturilor acestei case. Intre aceste venituri se adaoge harabagiaticul de Galați, în 10 Noemvrie 1814 (2).

Sub Alexandru Calimach se înființeză și în Iași, ca la Bucuresci, Vornicia de politie (3).

Casa Răsurilor e pusă în Decemvrie 1814 sub marele Logofêt de țera-de-jos (4).

În 27 Aprilie 1816, Scarlat Calimach ordonă Ispravnicilor de Roman să însărcineze un inginer cu ridicarea planului orașului.

La 9 August 1814, Domnitorul aprobă anaforaua Divanului pentru așezarea scutelnicilor și a breslașilor boeresci și mănăstiresci. Iată rezoluțiunea Domnitorului:

Noi Scarlat Alexandru Calimach Voevod, cu mila lui Dumnezeu Domn țerii Moldaviei.

Infățisându-se Domniei Mele obștesca acéstă anaforă, și dréptă și cuviinciosă socotind tótă alcătuirea ce se face pentru pronomion de scutelnici și breslași, întărim și Domnia mea și hotărîm urmarea întocmai și fără nici o strămutare întru tôte, cum prin anaforaua acésta se cuprinde, și poruncim și domniei tale Vel-Vist.

(1) Veđi în anexa de la finea acestui tom, séma Visteriei mai sus analizate.

(2) Veđi Academia, Cod. I, pag. 336—337.

(3) Veđi la Academie, Cod. I, pag. 310—313.

(4) Veđi condica Metropol. din Iași, fila 129.

ca în cuprinderea acésta să se facă și isvod de scutelnici și breslași, ce se cuvine a se da din Visterie, alcătuiindu-se nesmintit întru tóte cuprinderea tótă, fără abateré cât de puțin din hotărîrea acésta, și boerii Greci cu totul să fie depărtați de pronomion acesta al scutelnicilor, ca de un adevérat pronomion alcătuit numai pentru pămîntenî, iar spre neclintită urmare și paza acestei hotărîri și dréptă alcătuire, întru tótă cuprinderea anaforalei acesteia, întărim și cu a nôstră iscălitură și pecete.—
1814 August 9.

Noi Scarlat Alexandru Calimach Voevod.

(L. P.)

CAP. XVI.

Boerii.

În Domnia lui Scarlat Calimach, boerimea a putut fi mulțămită, căci înființata de el, «marea Comisie» chemată să reorganizeze serviciile publice, fiind compusă exclusiv din boerime, ea departe de a împuțina privilegiile oligarhicele clase, le adaoage.

Clasa boerescă sporî sub Scarlat Calimach, nu atât prin ridicarea de noi boeri pămîntenî, cât prin *împămînteniri* de Greci.

Pentru a se vedé cu ce titluri unii Greci deveniaû boeri ai țerii sub Scarlat Calimach, aduc aci în resumat două pitace domnesci.

Primul este din 31 Ianuarie 1813, prin care frații Hariton și Apostol Petrino sunt așezați «între némurile țerii și trecuți în catalogul boerilor de ném, al Visteriei»:

«Ca unii ce, deși streinî, *de mulți ani locuesc în țéră în scaunul Domniei, făcêndu-se pămîntenî cu dobândire a destule nemîșcătóre lucruri*, au petrecut bine și liniștită viețuire spre lauda lor, trăgênd către dînșii obștesca bună cugetare și credință, învrednicindu-se și de ocrotirea celor de mai înainte nôstră frați și luminați Domni, cu slobodirea înfătoșării și la Domnesca Curte . . . . . și au fost cinstiți și cu cinuri pămîntesci.»

Așă dar acestor doi frați de origine streină li se dă dreptul de boeri pămîntenî, pentru că au cumpérat proprietăți în țéră și au avut o vieță cinstită. Între acele drepturi este și acel de a se puté presentă la Curtea Domnitorului (1).

Al doilea act identic este din același an, 1813 Aprilie 30, în favórea unui Petrovicî Armis (2).

(1) Veđi actul în condica Metropolitului de la Iași, fila 77.

(2) «Acesta, născut din părinți cinstiți și din némurile cele vechi și alese ale patriei sale Misiei, și pentru că părinții sêi în curgere de mulți ani, locuind în pămîntul

Immulțirea streinilor în clasa boerescă aveă un inconvenient fiscal, căci noii boeri vroiau să aibă și ei, ca boerii pămîntenii, scutelnici și poslușnici. Acesta împuțină numărul birnicilor Vistieriei. Nu dar din îmbold național, ci din acel al neîmpuținării budgetului domnesc, se pôte explică decretul lui Scarlat Calimach, din 9 August 1814, adus la pag. 417; aprobând anaforaua Divanului, semnată și de Metropolitul Veniamin, Domnitorul dispune, pe de o parte, continuarea privilegiului boerilor pămîtenii la scutelnici sau breslași anume hotărîți, după rang, până la șetrari, iar pe de altă parte, excluderea boerilor Greci de la acest privilegiu, considerându-se ca un *catahrosis* că acești boeri de origine streină s'au bucurat de cât-vă timp de asemenea privilegiu.

Iată propunerea boerilor din Divan:

«Să se păzescă cu nestrămutare acest privilegiu al nêmului boeresc și cu îndreptare de *catahrosis* ce a urmat întru vremi, nici de cum mai mult să nu se lățescă privilegium al scutelnicilor și breslașilor, decât numai la pămîtenii, oprit fiind cu totul a nu se mai da scutelnici sau breslași la boerii Greci, dară nici bani sub nume de scutelnici, pentru ca în tótă vremea, izvodul de scutelnici în Visterie să fie numai sub numele pămîntenilor și nici cu alte mijlociri să nu fie slobod a se atinge acest pămîntesc privilegiu; iar cuviinciosul ajutor de la In. Ta către boerii Greci prin bunavoință a Măriei Tale va puté urmă cu alte drepte împărtășiri din domnescile și împărătescile milostiviri.»

Puține casuri de înălțări la trépta boeriei dintre răzeși orî altă categorie de cetățeni întălnim sub domnia lui Scarlat Calimach. Menționăm aci chrisovul din 6 Martie 1819 în favórea lui Gheorghe Roiul, care este ridicat la rangul de Mare Căpitan de dărăbanii și acel al lui Alexandru, fiul Economului Ureche, protopop de Hârlău care, pentru serviciile aduse în timpul ciumei din 1818, este ridicat de Scarlat Calimach la rangul de Clucer(1).

---

acesta al Moldovei, în seauul Domniei noastre, s'au făcut pămînten cu dobîndirea a îndestule nemișcătore lucruri, și au petrecut bună și cinstită viețuire, trăgînd către sine lauda și buna cugetare a obștiei și asemenea și dumné-lui petrecînd întru asemenea cinstită viețuire, trăgînd către sine aceeași laudă și cinste, învrednicindu-se, precum părintele său, și ocrotirii celor de mai naintea noastră frați și luminați Domni, cu slobodirea înfătoșării și la Domnescă Curte....., și a fost socotit de a puté fi cinstit și cu cinuri dintru acele pămîntesci . . . . . este trecut în catalogul nêmurilor a Vistieriei.» (In aceeași condică, la fila 78.)

(1) Primul act este scos din Condica Domnescă de la Metropolia din Iași. Cel al doilea este în original în posesiunea mea.

Boerimea a fost mult miluită de Domnitorul Scarlat Calimach, cu acordare de droburî de sare, cu adăugire de liuđi, cu dăruire de țiġani și cu milî de la Cutia respectivă(1).

1819 Martie 6. Cartea Domnului Scarlat Alexandru Calimach Voevod, dată lui Gheorghe Roiul.

Noi Scarlat Alexandru Calimach Voevod. Cu mila lui Dumneđeii, Domn țerii Moldovei.

Înștiințare se face prin acéști carte a Domniei Mele pentru Gheorghe Roiul, că, prin jaloba ce a dat Domniei Mele, a făcut arătare, că el la câte slujbe și porunci a fost, și osîrdnic silitor, le-a săvîrșit cum a cerut trebuința, cu tótă dreptatea, făcênd rugăminte, că precum alții mulți s'aũ cuprins cu Domnescile nòstre milî, să se împărtășescă și el, cu cât cerescul Împérat Ne va năstăvi, după socotița săvîrșitelor sale slujbe. Care ale sale arătări rînduind Domnia Mea la dumné-lui Vel Vistieric de s'aũ cercetat și s'aũ aflat adevérate, că la câte slujbe a fost rînduit, a fost silitor de le-a săvîrșit cu dreptate.

Deci cu milostivire fiind Domnia Mea asupra sa, îl miluim cu aceste din Domnescile nòstre milî, adecă: hotărîm să fie scutiț de tóte dările Visteriei, cum și de plată la slujbele rusumaturilor de către cumpérătorul slujbei lor, să nu se supere întru nimica, pe tóte ori câte bucate va avé drepte a sale: stupi, svini, oi și vin ce va face din drepte viile sale. Avênd a scuti și șese liuđi, ómeni streini, ce și-i va aduce de peste hotar, de tóte ori-câte dări și havalele vor fi asupra altor locuitorî, aceștia întru nimic să nu se supere, rămâind numai pentru slujbele și trebuințele casei sale, ori la ce ținut se va află cu șederea sa. Și încă cu milostivire fiind Domnia Mea asupra sa, hotărîm a-și avé și titlul de *Vel Căpitan de dărăbanî*, care cunoscut să fie. Pentru care poruncim și dumné-vóstră, dregători a ori-care ținut în care se va află cu șederea sa, să nu puteți a-l rîndui la slujbe și poronci de ale ținutului, căci când va fi trebuință, se va rîndui numai cu cartea Domniei Mele și a Visteriei, ca să-i fie cunoscută slujba. Aceste sunt miluirile de la Domnia Mea, cu cari am miluit pe Gheorghe Roiul, făcêndu-l și Vel Căpitan de dărăbanî. Pentru care poftim și pe cei din urma mea luminați Domni frații noștri, cari din pronia cerescă se vor rîndui ocârmuirii acestei țeri, nu numai să nu strice acéști cuprindere de miluire, ce mai ales cu sporire să adaoġe, și pentru a Domniilor Sale laude și vecinică pomenire. 1819 Martie 6.

(Semnătura) Scarlat Alexandru Calimach.

L. P. D.

Vel Vistier.

S'a trecut în condica Vistieriei de hrisóve.

Constantin Veisa Paharnic.

(1) La 15 Noemvrie 1813, Sc. Calimach acordă lui G. Hermeziu mila pe tot-deauna de 10.000 oca sare de la ocnă în drobi.

Asemenea îi acordă 20 liuđi streini scutiți. (Academia LV 40.)

La 1 Ianuarie 1813 dăruiesce țiġani lui Petrache Casimir biv Vel Ban. (IV, 107, Academie.)

Lista milelor de la Cutia respectivă cuprinde destule nume de boeri și de văduve de boeri.

Boeri pedepsiți ori prigonii în Domnia lui Calimach aprópe nu găsirăm până ađi; cunóscem numai un cas de degradare a unui *Paharnic* Nicolae Dumitriu, în 1814 Ianuarie. Din ordinul lui Scarlat Calimach este degradat din rangul de Mare Paharnic, dar nu din céta boeréscă, căci i se lasă rangul ce aveà anterioramente, de Șetrar.

Cu ce păcătuiuse Paharnicul Dumitriu ?

Erà denunțat lui Vodă, că într'o sindrofie ar fi rostit vorbe dușmănoșe pentru Domnie, ar fi đis că prea aduce Vodă multe lichele de Greci din Țarigrad.

Boerul Paharnic isbuti să convingă pe Domnitor, că așa vorbe el n'a rostit și, la 24 Martie 1814, Domnitorul îi restituì rangul de Mare Paharnic (1).

Considerată boerimea din respectul cultural și național, n'o găsim superióra celei din Muntenia. În adevăr, boerii fac pași, semnază acte, în cari își arată regretele lor pentru pierderea Basarabiei (2), decât în fond, aceste regrete sunt mai puțin pentru pierderea a jumătate din Moldova, cât pentru că acesta a adus scădere în budgetul de venituri al țării și pentru că prin aplicarea tratatului de la 1812 erau siliți, ca până în termen de 18 luni, să se vîndă moșiile din Basarabia, să se strămute acolo și să devină supuși Muscali. În această alternativă puși, Divanul după ce vedu că stăruințele boerilor nu isbutesc, se rógă de Domnitor să intervină el pe lângă Impăratul Rusesc, să mai acorde un termen de un an de đile, pentru ca să-și desfacă moșiile din Basarabia acei cari nu vor să rămână acolo ca supuși Muscali.

Asemenea lui Paharn. G. Hermeziu în 3 Ianuarie 1813. (Academia LV, 39.)

Dă Hatmanului Răducanu Roset dreptul de a află 50 liude streini și a-i scuti. (Academia, XXXI, 72.)

La 3 Aprilie 1813 ordonă prin Visterie către Ispravnicii de a regulă și scuti ómenii streini, ce vor fi aduși de Spătar N. Balș la moșia sa Codăesci. (Academia XXI, 95.)

Asemenea și pentru același lucru în 6 Aprilie 1413. (Academia, LI, 83.)

La 30 Aprilie 1813 acordă 60 luđi scutiți Domniței Elena Hangeri. (Academia, L, 87.)

La 10 Octomvrie 1818, Calimach acordă 100.000 ocă sare lui biv. Vel Logofét C. Balș. (Academia, XXXV, 241.)

(1) Veđi condica Metropoliei de la Iași, fila 95 verso.

(2) Veđi actul din 20 Aprilie 1812, în cartea «ДОКУМЕНТЫ ДНИ МОЛДАВІА», atribuite lui N. Istrati, veđi Uricar, I pag. 343.

Divaniții dic «că nu avem aici cui vinde moșiile noastre, nici cu cine să le schimbăm».

La din contră «vom fi siliți la acea mai jalnică lucrare : a împărți averile noastre, pe cât nu vom pute urmă alte chipuri, și cu lacrimi nemângâiate a se despărți fii de părinți, frați și alte rudeni, trecând unii la cele de peste Prut moși și alții rămânând la aceste de aici.»

Se tem boerii ca, nu din cauza că unii membri ai familiei lor vor fi siliți să rămână în Basarabia, la moșiile de acolo, să fie bănuți cești rămași în țără de către Turci (1).

Neisbutind boerii în cererea lor, mulți se strămutară definitiv în Basarabia.

Se pare că țeranii Moldoveni din Basarabia, din contra purtării boerilor, se deciseră a emigră de acolo în Moldova. Acésta nu conveniă Rusiei. Pentru a împedica acéastă emigrare a țeranilor, Muscalii închid fruntaria Prutului. (Veđi Hurm., pag. 701—708.)

(1) Condica Metropolitului Nanian de la Iași, fila 82.— Veđi și Andréossy, din 23 Iulie 1813, în Hurmuzachi, supl. II, pag. 479.

Iacă actul prin care boerii se jăluiesc că Rusia cere să vîndă ei moșiile ce au peste Prut :

Prea Înălțate Dómne,

Cu tótă supunerea și lucrătorea cugetare, am primit porunca ce s'a dat nouë de către Înălțimea Ta, cu arătare că după trimiterea a prea plecatului nostru magzar la prea strălucitul prag al prea puternicii și hrănitorei noastre Împărății, a venit răspuns întru aceeași neurnită hotărîre a vinde tóte acele de peste Prut strămoșescile noastre moși și a ne desface cu totul de dînsele, pentru că după deosebite necunoscute nouë politicesci pricină, nici de cum nu este ertat urmarea într'alt chip.

Tótă porunca prea înaltului Devlet și a Înălțimii Tale, fiind la noi pravile necălcate (?), dacă plecatele noastre rugăciuni din durere ce am făcut întru acéastă pricină n'au fost ertat a se ascultă, la noi nu rămâne alta decât cu jărtfirea strămoșescilor noastre moși și lipsirea încă și de hrana cuviinciosă a caselor noastre, să punem în lucrare împlinirea poruncii ; acéastă desfacere în cât este pentru noi sdruncinătore, Înălțimea Ta nu te îndoesci, căci nu este numai nenorocire dar și strîmătorie a însăși vieții noastre, nu avem la cine vinde nici cu cine a le schimbă, pentru că toți credincioase raele a Moldaviei am năzuit și am rămas subt umbrirea prea puternicului Devlet, precum și strămoșii noștri, și acei câți se află cu locuința în partea aceea de peste Prut nu au aice mai mult decât până la patru sau cinci moși dintr'acele mai mici. Drept aceea într'o mare nedumerire ne aflăm, care lucrare trebuie să

Am văzut în urmă ca numirea lui Caragea și a lui Calimach a

începem spre împlinirea poruncii? căci perderea acelor de acolo moși ne arată cu lămurire grozăvia stingerii caselor noastre, iar măhniciumea acesteia de istov stingeri a pătruns sufletescile noastre simțiri în cât tânguirea și jalnicele lacrimi pentru îngrozirea acelei de istov cădere a familiilor învechite au ajuns a se face simțitoare, și la cele mai crude vârste ale nenorociților noștri fii, milostivirea prea bunului nostru Împărat, după asemănarea Dumnezeescului ceresc, este la noi încredințare fără îndoire a vedea spre această pildă și acea cu milostivire părintească oblăduire a Înălțimii Tale, dintru care către toți de obște se revarsă din îndurarea hrănitorele împărătesci mile și pe acesta alcătuind temelul nădejdiei mângâierii noastre, iarăși îndrăsnim alergând către Înălțimea Ta, din durere, cu umilite glasuri te rugăm, ca spre oreși-care mângâierii de înlesnirea acestii defaceri, de este cu puțință, să urmeze mijlocirea Înălțimii Tale către prea puternicul, bunul și milostivul nostru Împărat, ca să se îndure către noi și din bogatele sale milostiviri revărsând, să ne dăruască o vadea încă de un an, sau dacă va fi greutate, fie măcar de șese luni, după împlinirea profeziei, pentru ca dora în această vreme vom afla oreși-care înlesnire spre defacerea moșilor noastre, să nu le perdem cu totul, pentru că în vadăua de 2 luni ce au mai rămas până la împlinirea profeziei, urmând defacere, nu se va pute alcătuia alt ce-vă decât aceea ce acum privim: o de istov stingere și strimtorire a viețuirii noastre. Noi întru această întâmplare, cea mai întâi și desăvârșită cădere socotim a ne lipsi de pământul strămoșesc, și a nu trăi sub umbrirea viețuitorului Devlet, și de vreme ce suntem frământătură hrănită de la strămoși cu milele prea puterniciei noastre Împărății, și întru acesta îmbărbătându-ne, potrivit cu acesta vor fi toate locurile noastre, și spre a ajunge la acest sfârșit nu vom lăsa a nu face și acele peste puțință jărtfiri, dar nemărginita greutate ce vedem, pentru că nu avem nici cui vinde moșiile noastre, nici cu cine a le schimba, prin câte cercări am făcut întru acesta până acum ne îngrozesc, că după ori-cari jertfiri, nu vom pute ajunge nevoița îngrozirii pentru de istov stingere, și mai ales pentru strimtorirea a hrăni spre viețuire, vom fi siliți la acea mai jalnică lucrare: a împărți averile noastre, pe cât nu vom pute urmă alte chipuri, și cu lacrimi nemângâiate a se despărți fiii de părinți, frați și alte rudeni, trecând unii la acele de peste Prut moși și alții rămânând la aceste de aici. Acesta întru desnădăjduire, și când toate alte chipuri vor lipsi, iar sufletesca măhniciume, și jalnicele lacrimi, cari prin această despărțire vor urmă, vor fi fără îndoire veșnice și neuitate, din nem în nem, până la cea de pe urmă; cu umilite glasuri de obște și cu fierbinți lacrimi ne rugăm Înălțimii Tale, ca și întru acesta să urmeze părintesca milostivire a se face cunoscut prea Înălțatului Devlet nevoița care întru acesta poate să ne silască, lucrând mijlocirea cuviinciosă și trăgând către noi îndurarea prea puternicului și milostivului nostru Împărat, pentru ca întru o așa jalnică întâmplare să fim umbriți cu aceeași milostivire ce am fost hrăniți nenumărați ani de la strămoșii noștri, și când vom fi siliți de la întâmplare a urmă jalnica despărțire, cu trecerea întru nenorocirea unora la stăpânirea moșilor de peste Prut, pentru acei, cari dintru acele familii vor rămâne aici, să nu afle prilej dușmănescile lucrări, ca în potriva dreptății urmând clevertire, să socotească această pricină de vre-o lene, pentru că silnicia întâmplării acesteia este fără îndoire, iar rîvna credinței noastre în totă vremea cu lucrătore chipuri s'a arătat, și dintru acesta nici de cum vre-odată nu ne-am

produs o mare emoțiune la Iași și la București. Emoțiunea boerimii Moldovene proveniă în mare parte din temerea, nu cum-vă noul Domn să aibă de la Pórtă însărcinarea de a pedepsi pe aceia dintre dânșii, cari mai mult se arătaseră între 1806 — 1812 neamici ai Porței Otomane și slugi plecate ale Muscalilor. Ușor fu însă Împăratului Alexandru I să liniștescă temerile boerilor, făcând pe Sultanul să trimită lui Scarlat Calimach hatișeriful din 2 Octomvrie 1812, prin care Pórtă obligă pe noul Domnitor să acorde ertare, amnistie tuturor greșiților din trecut și să fie blând cu boerii și cu tótă țera (1).

abătut, nici ne vom abate. Prea Înălțate Dómnne! Precum întru tóte altele părintésca oblăduire a Înălțimii Tale a făcut către toți de obște ajutor și revérsare de milostivire între sdruncinările, cari războiul trecut aú pricinuit în țera acésta, asemenea și la acéstă jalnică și nenorocită întâmplare, fii milostiv a lucră mijlocire și a strînge asupra nóstră milostivnica îndurare a prea Inaltului Devlet, care prin lucrarea Înălțimii Tale nădăduim fără îndoire a-și câștigă, și prin acésta numai alcătuim nădejdea mângâierii a nu ajunge în cea desăvîrșită cădere în învechitele familii ale pămîntului acestuia, iar Înălțimii Tale va rămâne vecinică pomenire alcătuită pe temeiul neuitării și la urmașii nóștri. — 1815 Noemvrie 5.

Ai Înălțimii Tale

Smerit către Dumneđeú rugător, Veniamin Metropolit Moldovei.

Plecate slugi:

(Iscăliți:) Constantin Ghica Logofét, Iordache Canta Vel Logofét, Constantin Balș Logofét, Dimitrie Sturdza Vel Logofét, Grigoraș Sturdza Vel Vist., Sandu Sturdza Hatman, Iordache Roset Vist., Constantin Balș Vel Vornic, Manolachi Dimachi Vel Vornic, Vasile Roset Vornic.

(1) Hatișeriful ce a venit către prea Înălțatul Domn al Moldovei Scarlat Alexandru Calimach V. V., după anaforaua obștésză ce s'a făcut către Înălțimea Sa, pentru starea de micșorarea țerii după încheierea păcii de acum 1812 Octomvrie 2.

Intâiule între stăpânitorii norodului Mesicé, alesule întru cei mai mari ai némului lui Isus, Scarlat I Calimach Zade, săvîrșirile tale să se încheie cu bine.

Ajungênd acéstă înaltă a mea poruncă Împăratésză, sciut să fie, că spre buna chibzuire și oblăduire a țerii Moldovei, acei care este din împăratéscele mele moșténesci câștiguri, și acum iarăși s'a întors către stăpânirea împăratésceilor mele puteri și spre locuința viețuirii celei bune, prin casele și așezările lor, atât a boerilor cât și a celor-lalți supuși ai Împărăției mele, ocrotindu-se ei și depărtându-se de la dânșii tótă frica și îngrijirea, precum și spre fericirea pămîntului cu lucrarea tuturor mijlocitórelor chipuri ce atárnă spre ocrotirea supușilor Împărăției mele, fiind neapărat trebuincióasă rînduirea cea din nou a unui Domn ispitit într'o înțelepciune, credință și dreptate; drept aceea cunoscut și arătat fiind, că tu, numitul Voivod, sluga cea credincióasă a Împăratéscei mele Măriré, nu numai în slujba Dragomaniei a Împăratéscului meu Divan, dar și în curgerea vremii rînduirii de mai nainte la Domnia Moldovei, strălucios arătarea credinței și dreptatea ta, ai cheltuit tótă silința ta pentru résuflarea și odihna supușilor țerii acesteia, și jărtfind tóte puterile tale întru împlinirea supunerii și a credinței; spre acésta s'a hărăzit și s'a dat

Boerii țerii, la 16 Iulie 1814, trimit *magzar* la Pórta Otomană, mul-

ție din nedeșertatele mele împărătesci îndurări Domnia Moldovei, mai nainte atâr-nându-se pe umerele credinței tale și atuncia s'a dat Împărătesca mea poruncă cu-prințetóre cuvintărilor celor căđute la urmarea slujbei tale, adecă ca să te silesci pentru fericita stare a pămîntului, îndreptând și bine chibzuind oblăduirea sa, odihnind și însufleșind pe acei cari s'aú nevoit și aú suferit strîmtorire și s'aú nevoit în vremea răsboiului, atăt din boeri cât și din cei-lalți supuși locuitori, tră-gênd și odihnind la urmă și casele lor pre acei strămutați și împrăștiați. Iar acum în urmă, ajungênd la împărătesca mea sciință acele, cari din partea boerilor și altor trepte din locuitori împreună cu ale tale în scris insciințări la Inalta mea Pórta prin obștésca anafora arătări, tanguind strîmtorirea și ticăloșia stării lor pricinuită lor din năvălirea răsboiului și aducênd mulțumitóre cuvintări, pentru că s'aú mântuit din mânilé streinilor și iarăși precum din început se ocrotesc acum sub umbrirea prea puternicii mele Împărății, dar apoi și plini de bucurie, atăt boerii cât și cei-lalți supuși se află cuprinși, pentru că s'a hărăzit ție Domnia Moldovei, într'o glăsuire și într'o cugetare sunt rugători pentru veșnica proslăvire a Impărătescii mele Măririi, aceste cuprinđendu-se în numitele scrise arătări, cari s'aú trimis la Inălțimea Mea. Decí fiind-că țera Moldovei este din pămînturile acele după moște-nire stăpânire, dréptă căștigare a Impărăției Mele, iară locuitorii dintr'acéstă țeră aú fost pururea hrăniți din moșii și strămoșii lor cu nedeșertatele mele mili și îndurări ale Inălțimii Mele, ocrotindu-se și umbrindu-se sub aripele Domniei Mele; dacă dar după o Dumneđeescă voință aú ajuns și în streini mâni, saú boeri, saú ómenii și de alte trepte alunecându-se aú greșit în óre-ce, acéstă se póte socoti că nu dóră după închipuirea însăși voinței cugetului lor, ce după nevoie s'a întîmplat; pentru acéstă dacă vre-unii din boeri saú alții din óri-ce stare ómenii în vremea trecutului răsboiú, sub óri-care chip s'aú arătat greșiți și în altă parte atârnați, aducêndu-se întru desăvîrșită acum ertarea acelor trecute ale lor urmări, nu voim pentru cuvîntul răsplătirii a li se face muștrare, dar încă și însufleșindu-se să se umbréscă, fiind bine încredințați că, în cât vor rêmáné ei întru neclătirea hotarelor supunerii și în cât vor îndeplini îndatoririle ascultării și în cât vor fi următori poruncii și voinței Domnului lor, nu vor vedé alta către dinșii decăt revêrsarea nedeșertatelor și bogatelor îndurări ale Impărătescii mele Măririi, după cum și în po-trivă, dacă se vor arătá călcători, vor încercá răsplătirea faptelor chibzuirii lor.

Pentru aceste tóte, în urmarea Impărătescii mele date de mai înainte porunci, iată acum s'aú slobodit și se dá de către Impărătescul meú Rechéb acéstă inaltă a mea poruncă și pentru a pămîntului bună orînduélá și pentru nemărginirea puterii celei slobode, care s'a încredințat ție asupra slujbei tale. Decí tu, slugă prea cre-dincióasă a Impărătescii mele puteri, acel care dintru început cu îndurarea Impé-răției Mele cei vecinice te-ai săturat și te-ai umbrit, către care și desăvîrșită cre-dință are Impărăția Mea și bună cugetare sub acéstă bună nădejde, Impărătesce cerem de la tine, după asemênarea dreplății stăpânitórei bune voinței Mele și după măsurile tale, când țera fericită și după mărginirea puterii acei slobode însăși plăcerii voinței tale, care s'a dat ție, umbrind și ocrotind pe acei cari cu neclătire se vor statornici în hotarul supunerii și înfrinând pre acei ce se vor arătá călcători voin-telor tale saú cutezători de urmări în potriiva datoriei lor și alcătuirilor; iar după nă-dăđuita de la tine credință, înțelepciune și iubitóre de norod plecare, ocărmuind

țămînd Vizirului pentru firmanul ce a primit Domnitorul Scarlat Calimach.

Ei amintesc că pururea au fost credincioși și părinții și strămoșii lor: «de apururea am fost slugi și raele prea credincioase și la orice împotrîvire de păgubire și stricăciuni sau stîngerile cari după vreme, întru împrejurări de răsboie am suferit, călcați de nemuri protivnice, nu ne-am abătut vre-odată la socotințe streine.

«Mărturisite sunt fără îndoire toate stricăciunile războiului trecut, ce au pricinuit nouă obștei. Iar după conținerea acestui război, singura mângâiere și sufletesca noastră mulțumire a fost și este, pentru că bunul Dumnezeu cu milostivirea, îndurarea către noi, ne-a dăruit nouă véc, cu dulce stăpânire a hrănitorei noastre împărății, ca să petrecem viața părinților și a strămoșilor noștri sub umbrirea sf. Devlet.»

și îndreptând țera, vei ocroti pe locuitori, fiind încredințat, că în curgerea războiului, sau boerii sau cei-lalți din supușii locuitori, dacă s'au arătat întru alunecare sau a căruia greșelă urmată după nevoi și întru atárnare străină, nici cât de puțin nici odinioară nu se vor muștră ei, ca pentru o vecinică uitare, întru care s'au îngropat cele trecute ale lor greșeli, pe câtă vreme nu se vor clăti din stejerul supunerii și se vor arăta și următorii hotărîrilor tale și se vor sili cu credință întru împlinirea înaltelor mele Impărătesci porunci, dar împreună se vor nevoi spre slujbă, alcătuiindu-se întru toate chipurile, carele după datoria Domniei tale și după sciută credința ta vei găsi cu cale a urmă pentru fericirea pămîntului, bună viețuirea supușilor și lucrarea tuturilor slugilor Impărătescii mele Măririi, nu vor vedé alta decăt bogatele mele revărsări către dinșii, ale Impărătescilor mele Măririi, precum și dacă în potriua Impărătescii mele voințe se vor arăta pășind din datoria căduțelor supunerii, după înalta mea poruncă și hotărîre, se vor aduce în rînduêla lor pedepsindu-se. Aceste toate câte se cuprind într'acéstă înaltă a mea poruncă și hotărîre, făcându-le sciute și cunoscuté boerilor și celor-lalți locuitori supuși, îi vei însufleți mângâind pe cei înfricoșați și strămutați supuși și-i vei ocroti aducându-i la urma lor și-i vei cuprinde cu căutare după măsura stării, în potrivire cu ființa lor, însă pe acei cari vor păzi cugetările unite cu voința și porunca ta și se vor arăta ca nisce supuse raele, dar vei pedepsi după puterea cea slobodă, care se dă acum ție, și după voința cea însușită a ta, pe acei cari vor căleca în potrivă și vei chibzui și cele obștesci și cele în parte lucruri, după cea mai dréptă închipuire; în sfîrșit vei căută toate pricinile după socotința trebuinței celei neapérate și după temelia iubirii sărăciilor și după măsura cererilor celor neurnite, încredințându-te dar întru păzita către mine desăvîrșită credință și îmbunătățita cugetare, vei fi cu luare aminte a te arăta fără prihană laudat, păzind ca cu neîncetare să trimiți însciunțare la înalta mea Pörtă pentru toate trebuinciósele pricinii. Spre aceste toate s'a dat acéstă înaltă a mea Impărătescă poruncă căreia supuiindu-te și următor după chipul arătat urmându-te, să te depărtezi de cea mai mică abatere și în potrivă urmare. Crede Impărătescului meu semn, ce s'a dat la lét 1227, la începutul luminii Zelhida.

Boerii lăudaă apoi pre Domnitor, care grijesce de tótă obște, «de a căruia iubire de dreptate și îmbunătățită ocărnuire toți de obște ne aflăm întru desăvârșita mulțămire».

Apoi grăesc de firmanul din 1228, la începutul lunii Muharem, și de acel din același an, la începutul lunii Regep (când a trimis dar tabacherea). Boerii își exprimă marea lor recunoscintă pentru tóte aceste, mai ales că li s'a asigurat «pázirea vechilor nóstre obiceiuri și urmarea așezămintului legii.»

«Ne aflăm întru strimtorire multă cu schimbarea hotarelor, dar ne cunoșcem desăvârșit norociți, aflându-ne sub umbrirea Inaltului Devlet». (1)

Până în ultimul moment, boerii Moldoveni s'arătără slugarnici către Muscali. La 30 Septemvrie 1812, Divanul Cneziei Moldovei adresase lui Crasno Miloșevici o adresă, aducându-i mulțumiri pentru buna administrațiune a țerii, fiind el Președinte Divanurilor Moldovei și Valachiei. (Veđi la Academie, port. XXXV, 101.

(1) *Magzar ce s'a făcut către prea Înălțatul Vizir, mulțămitor asupra firmanului care a venit Domnului Scarlat Alexandru Calimach Voevod.*

Prea Înălțate, prea milostive și al nostru mult făcător de bine stăpân, epitrop al prea puternicii și hrănitorei nóstre Împărății, noi prea plecați slugi: Mitropolitul țerii, arhimandriții și egumenii ai mănăstirilor, boeri mari și mici și de tótă ștarea credincioșe raele, cari locuesc în memlechetul Moldaviei, prin al nostru plecat magzar, umilite glasuri de rugăciuni dintr'adâncul inimii întindem către sfintul Dumnezeu, ca să înalțe cu nemărginire brațul cel puternic al prea bunului nostru Împărat, să supue sub puterile lui pe tot vrăjmașul și împotivnicul și să dăruască putere Inaltului Devlet și milostivului nostru stăpân vieță îndelungată și slavă nesfirșită.

Părinții și strămoșii noștri din nenumărați ani, dar și noi cu urmare neconținut hrănindu-ne cu milele Inaltului Devlet al prea puternicului și iubitorului de ómeni al nostru Împărat, de apururea am fost slugi și raele prea credincioșe și la oricare împotrivire de păgubire și sdruncinare sau stingerile, cari după vremi întru împrejurări de răsboie am suferit, căcate de nămurii protivnice, nu ne-am abătut vreodată la socotințe străine sau neasemănate cu ale luminașilor noștri Domni, nici am slăbit întru cât de puțin din dréptă supunere a noastră, ce statorniciți pe adevărată cugetare, am păzit de a-pururea dreptatea și sadicatul, slujind la Înălțatele Împărătesei porunci cu rîvnă ferbinte; mărturisite sunt fără îndoire tóte sdruncinările cari răsboiul trecut aș pricinuit nouă de obște, dar după contenirea acestui răsboi, singura mângâiere și sufletescă a noastră mulțumire a fost și este pentru că bunul Dumnezeu cu milostivnică îndurare către noi ne-a dăruit nouă acel aurit véc cu

CAP. XVII.

Țăranii sub Scarlat Calimach.

Noua Domnie de după tratatul din 1812 de la Bucuresci nu aduce nici o îmbunătățire la sôrtea țăranului Moldoven clăcaș. Cunoșcem gre-

dilele stăpânirii a hrănitorei nôtrec Impărății, ca să petrecem vieța părinților și a strămoșilor noștri sub umbrirea și viețuitorea rază a sfântului Devlet, întru această dréptă credință a nôtrecă, întemeiată pe acea dintru în vechime milostivnică îndurare și statornicie a ne află pentru de apurarea sub aceeași umbrire a prea Înaltului Devlet, nu am cugetat ce-vă nici pentru sdruncinarea și nemărginita păgubire cu rămânerea din stânga Prutului a strămoșescilor nôtrecă moșii, de la cari am avut tótă hrana viețuirii caselor nôtrecă; Domnul nostru cu părintesca îngrijire către tótă obșteă prin bunele chibzuiră cu dréptă ocrotire a mângâiat întru tôte nevoințele și sdruncinările nôtrecă, de a căruia iubire de dreptate și bunățită cărmuire toți de obște ne aflăm întru acea desăvârșită mulțumire, că prin milostivnică îndurare a prea bunului nostru Impărat s'a dăruit nouă strămoșescile privileghiuri cu păzire fără strămutare și privim fără contenire către toți de obște milostivnica umbrire și revărsare către noi din prea bogatele mili ale prea puternicii Impărății, am câștigat nemărginită sufletesă mulțumire și de ajuns mângâiere în sdruncinările și nevoințele nôtrecă de la cuprinderea Înaltului Impărătesc Firman ce s'a trimis Domnului nostru, dat la anul 1228, la începutul lunii Muharem, cu revărsare de milostivire întru cunoscința su-punerii și a credinței nôtrecă, dar și urmare cu sîrguință a datoriilor nôtrecă cu săvârșire împreună cu Domnul nostru a poruncilor hrănitorei nôtrecă Impărății, ne-am împărțăsit din milostivnica îndurare și am câștigat asemenea sufletesă mulțumire și mângâiere de la Înaltul Impărătesc Hatihumaium, dat întru acestași an la începutul lunii Regep și trimis către Domnul nostru cu Înalt Impărătesc dar și hărăzim drepte cunoscințe de adevărată credință și osârdie săvârșirilor fără cusur ale Înaltelor Impărătesci porunci, mărturisim acele dintru în vechime și către noi următore revărsări de milostivire ale prea puternicului nostru Impărat, nu ascundem asemenea facere de bine și propovăduim milostivnica îndurare cu păzirea vechilor nôtrecă obiceiuri și urmarea așezămintului legii și a credinței nôtrecă și întru urma acestora încredințăm și sufletesă nôtrecă mulțumire și câștigarea mângâierii la nevoințele și sdruncinările ce ni s'a prieduit cu urmarea rășboiului trecut; ne aflăm întru strîmtorare multă cu schimbarea hotarului, dar cunoșcem desăvârșita norocire, aflându-ne sub umbrirea prea Înaltului Devlet a hrănitorei nôtrecă Impărății, de la care, precum moșii și strămoșii noștri, asemenea și noi câștigăm revărsările de milostivire din noianul îndurărilor prea bunului nostru Impărat, a căruia slavă să fie nemărginită în veci, dar prin Impărătesca îndurare fericire pentru noi cunoșcem, dréptă și blânda ocărmuire a Domnului nostru, cu obștesci glasuri ne rugăm milostivului nostru stăpân, ca să fie către noi cu aceeași milostivire a mijloci de apurarea să câștigăm fără contenire mila și îndurarea întru numele lui Dumnezeu de la prea bunul nostru Impărat și de la luminații noștri Domni. 1814 Iulie 16. (*Cond. Mitr. din Iași.*)

lele adăogiri la «pont», de la începutul secolului, contra cărora țeranul Moldovan nu odată a protestat zadarnic.

În Cod. I (pag. 347) din Biblioteca Academiei există un act, din care se poate vedea, cum nici o ușurare n'a obținut țeranul sub Scarlat Calimach. Acest act poartă titlul: «Ponturile pentru lucrul ce s'a socotit să lucreze cei ce șed pe moșiile altora.»

În Februarie 1815, Domnitorul Scarlat Calimach, departe de a ușura pe țeran, îi mai răpescce un drept vechi. Prin anafora, boerii Divanului propun și Vodă se grăbesce a aprobă desființarea excelentelui drept ce aveau clăcașii: *de protimis* la arendarea moșiilor pe cari locuia. Luând moșia în arendă, țeranii scăpa de jaful și maltratările arendașilor Greci, Armeni și chiar de ale proprietarilor boeri. Sub pretext că acest drept de «protimis» ocazionază perderi proprietarilor de moși, la cererea boerimii, Scarlat Calimach dă următoarea hotărîre:

Cu mila lui Dumnezeu,

Noi Scarlat Alexandru Calimach Voevod, Domn țerii Moldovei.

Cetindu-se anafora acăsta înaintea Domniei Mele și a tot sfatul și intrând însumi Domnia Mea în cea mai cu amăruntul cercetare celor cuprinse în anafora, am văzut atât cele de mai înainte urmate feluri de păgubiri pricinuitoare de judecăți nu numai stăpânilor moșiilor, ci și orîndatorilor dintru o rea obiceiuire ca acăsta cât și multe asemenea pricinii ce s'a întâmplat acum în vremea Domniei Mele, aducătoare nu de puțină sărăcie și stingere și înșși locuitorilor, stând și cu necontenire judecându-se; drept aceea, socotindu-ne că socotînța domniilor-sale boerilor este drăptă și cu cuviință de a contenî acest pricinuior de păgubire obiceiului hotărîm Domnia Mea, împreună cu tot Sfatul de obște, că de acum înainte un protimisis ca acesta să fie cu totul oprit și fiește-care din stăpânii moșiilor să fie slobod și întru deplină stăpânire a-și vinde venitul moșiilor precum va voi, și ori cui va vré, și contractul dintre cumpărători și vîndători să aibă tărie. Însă ca nu cum-vă și orîndatorii în nădejdea acestei hotărîri a ridicării protimisisului de la locuitori să se ispitescă a pași peste ponturile Domnesci, sau peste așezarea ce vor avé stăpânii moșiei cu locuitorii, și să asuprască mai mult pe locuitori, poruncim Domnia Mea domniei-tale Vel Logofet și domniei-tale Vel Vistier, că de se vor arătă nescari-vă locuitori, cu acest fel de jalobe, să se cerceteze cu amăruntul și încredințându-se de vre-o urmare a orîndatorilor în potrive ponturilor Gospod, sau a așezării cu stăpânii moșiilor, să li se facă dreptate, fără a li se mai da mai multă ascultare, întărîndu-se anafora acăsta cu a Năstră Domnescă iscălitură și pecete.— 1815 Februarie 9.

(Iscălit:) Noi Scarlat Alexandru Calimach Voevod. Iordachi Ghica Vel Logofet, Prociot.

Un alt drept al țeranului, care primesce împutîinare, atingere, este acel la *pădure*. Academia noastră posedă un act de la Scarlat Calimach,

prin care acest vechiū drept al țeranului de a luà din pădure lemnele necesare de foc și de construcțiune a caselor și heiurilor sale este știrbit (1).

Cârciumarii jidovi erau dejà la anii dintâi ai secolului nostru plaga satelor. Ei otrăviau lumea cu alcoolurile cele ucidătore și o sărăciau cu metodele până astăzi practicate de cârciumari prin sate. Boerii Moldoveni, cari pe atunci se pare că înțelegeau că sărăcirea țeranului erà sărăcirea lor, luaseră o dispozițiune bună, proprie de a mai împuținà răul. Ei hotărîseră, că orîndarul, adecă cârciumarul, să nu pôtă da bătură pe datorie decăt până la suma de 15 lei la țeranul frunțaș, 10 lei la cel mijlocaș și 5 lei la codaș pe un întreg an. In contra unui așa de înțelept nizam, arendașul Leiba de la Scheia, moșia pe atunci a Spătarului Dracache Roset, revoltă satul cu jafurile lui. Intervine la Calimach o jalbă a sătenilor contra lui Mateiū Duca și Const. Drosu, arendașii lui Dracache Roset, cari au subarendat cârciuma din sat ȃsului Leiba. Țeranii se jăluiesc că i-a sărăcit cu totul cu încercăturile ce le face Leiba și «a împlinit ce a găsit pe la casele nôtstre, vite și alte lucruri pentru datorii ce ar fi avënd a luà de la noi, de cari noi nici o sciință nu avem că i-am fi datorii...» Leiba i-a adus în acea stare, că nu-și pot plăti birul și havalelele Domnesci. «Și am venit, ȃc locuitorii, la desnădăjduire, unde cei mai mulți din noi suntem gata a fugi și a se sparge satul». Țeranii bieți cer să le rînduescă Domnul pe cine-và să-i socotescă cu Leiba și să li se pue o vadeà pentru plata ce vor eși datorii (1817 Fevr. 12).

Asupra acestei jălbi, Scarlat Calimach pune o rezoluțiune de trimitere simplă în regularea Vistierului (2).

Vistierul cercetěză și află dréptă jăluirea țeranilor și raportěză fapta către Vodă. Atunci acesta, la 28 Februarie 1817, trimite o poruncă către Ispravnicii de Roman, scriindu-le:

«A fost de mirare Domniei Mele, cum de nu cercetați pentru nisce urmăriri ca aceste ale orîndarilor, când este sciută d-vôstre hotărîrea că orîndarii (3) nu au voie să însărcineze pe locuitorii cu datorii pe bătură (urměză indicate sumele aduse de noi mai sus) și care (arîndaș) va face credit mai mare să rămână păgubaș.»

(1) Veđi actul în portof. XXVI, No. 198.

(2) «Dumné-ta Vel Vistier, pune la cale cererea jăluitorilor după cuviință».

L. S.

Vel Logofët.

(3) Orîndar în Moldova însemnheză cel care ține în arendă o cârciumă. Veđi la Academie, port. XXVI (166 și 167).

Colonisări nouă de *siliște* se măi fac în timpul lui Scarlat Calimach. Așa Toma Luca, mare Vistier, este autorizat, cu chrisov Domnesc din 30 Aprilie 1818, să aducă la o moșie a sa 40 de liude streinî(1). Cestiunea unor asemenea colonisări am tratat-o altă-dată prin un memoriu special.

Țigani.

Nici o schimbare în sôrtea țiganilor. Țiganiî Domnesci plătesc dare câte 1 leu pe lună de fie ce *cruce*, după cum se vede în pitacul Domnesc de la 22 August 1814(2).

Réua tratare, măi ales de particulari, a țiganilor, face că mulți din ei fug, parte peste hotare, măi ales la Munteni, unde se pare că erau ce-vă măi omenos tratați, intrând, după regulă, între țiganiî Domnesci (3).

(1) Academie, port. XI (236).

(2) Cond. proprietate a P. S. Metropolit Iosif al Moldovei și Sucevei, pag. 113 v.

(3) Cocóna Zoe(?) dá zăpis Căminarului G. Hermeziu să-i aducă 10 sálașe de țigani fugite peste hotare. — 1814 Martie 10 — (Academie, port. X, 247.)

Vîndare de robi.

Petrachi Mavrogheni Beizadê încredințez prin acest zăpis către dumné-lui Avram Vornicul de Pórtă, precum să fie sciut, că din țiganiî de danie ce am de la prea Înălțatul Domnul Scarlat Alexandru Calimach Vodă, cu chrisov din létul 1814 Septemvrie 25, prin bună învoire și toemêlă, i-am vîndut cincî suflete țiganiî streinî anume pe . . . . ., Zoiața, Sanda, Maria și Paraschiva. Drept acésta, de astăđi și înainte să aibă numitul Vornic de pórtă a stăpâni pe arătații măi sus țigani, ca pe nisce drepți robi ai sêi, nestrămutat și nesupêrat de nimenia întru nimica; și atât dumné-lui cât și urmașiî clironomi ai domniei-sale în veci.

Și despre încredințarea și întărireă celor de sus urméză a nóstră iscălitură, pe care să-și facă și întăritura Domnêscă. — 1816 Maiu 30.

(Subscris:) **Petrachi Mavrogheni** (în grecesce).

Noi Scarlat Alex. Calimach Vodă, cu mila lui Dumneđeu Domn al țerii Moldovei.

Se face scire cu acésta carte a Domniei Mele că prin jalba ce ne-a dat dumné-lui Dimitrie Avram biv Vornic de pórtă a făcut arătare că a cumpêrat 5 suflete țiganiî streinî de la luminatul Beizadea Petrachi Mavrogheni, anume: . . . . .; Zoiața, Sanda, Maria și Paraschiva, pe cari și Luminarea Sa îi are danie cu chrisov de la Domnia Mea din létul 1814 Septemvrie 25, arătându-ne și un zăpis de vîndare din partea Luminării Sale pe arătatele suflete de țigani; cu care jalobă rînduit fiind la cinstit și credincios boerul Domniei Mele dumné-lui Mihalachi Mavrogheni biv Vel

CAP. XVIII.

Din istoricul Domniei lui Scarlat Calimach.

Reluând istoricul Domniei lui Scarlat Calimach, amintim rechemarea, după voința lui, a Metropolitului Veniamin la scaunul arhiepiscopal. Acest act nu putea decât să recomande bine la țără pe noul Domnitor.

Luarea în stăpânire a tronului Moldovei de către Calimach se făcù cu ôre-care întârziere, precum vedurăm, din cauza târziei sosiri a firmanului relativ.

Nu avem de a reveni asupra fapțuirilor noului Domn cu referință la biserică, la școlă, etc. Insemnătatea acestei Domnii, din punctul de vedere al culturii și al justiției, este necontestabilă.

Din respect politic, notele Consulului frances din Iași ne arată pre Calimach aprôpe tot atât de giruetă, cât am vedùt că erà Caragea de la Munteni. După cum Napoleon aveà succese orî căderi, se înviriă girueta de la Iași. In fond, Calimach nu iubiă mai mult pe Muscali decât pre alte nêmurî, dar fin diplomat, Calimach căutà să tragă profit din fie-ce manifestațiune politică a sa. Acêsta îi reuși pôte chiar mai mult decât lui Caragea. Grație unei asemenea purtări, Calimach isbuti să capete ascultare de la Rusia, care închisese, precum vedurăm, fruntaria Prutului, închidere prin care Iașii fură un moment amenințați de fômete, căci din Basarabia primiă în trecut aprovizionările cele mai multe; Calimach isbuti, dicem, să dobândescă de la Rusia libera exportațiune din Basarabia a productelor trebuitóre Iașilor și unor județe Moldovene (1).

Abilitatea politică a lui Scarlat Calimach avù de consecință o dobândă care se pără bună și pentru stabilitatea Domniilor țerii, dar

---

Postelnic, Nazirul țiganilor Gospod, întru cercetare, ne-am încredințat că sunt drepti țigani streini și din robii Luminării Sale, și cu cererea ca să i se facă și întăritură Domnescă, pe numiții țigani.

Drept acêsta, i s-a dat acêstă carte a Domniei Mele pe numiții țigani, ca să-i stăpânescă în veci nestrămutat și nesupêrat de nimenia întru nimica cu bună pace și atât dumné-lui cât și urmașii elironomii domniei sale, ca pe nisce drepti robi ai domniei sale în veci și nereșuit, întărind vinđarea acêsta și cu a noastră Domnescă pecete. — 1816 Maiu 30.

(L. P.)

(1) Veđi Fornetty, nota din 23 Aprilie 1813. Hurm., Supl. II, pag. 708 și 751.

și pentru familia lui Calimach. Pörta Otomană, după stăruințele lui și ale Suțescilor, sprijiniți de puterile amice lor, iea la 1819 decisiunea, ca la tronurile țărilor Române să nu mai pötă aspira decât patru familii și tot asemenea postul de mare dragoman să fie rezervat tot acestor familii. Aceste 4 familii sunt: 1) a lui Scarlat Calimach, 2) a lui Alecu Suțu, Domnul Munteniei, 3) a marelui Dragoman actual, în 1819, Michaiu Suțu din familia lui Michaiu Vodă Suțu, și 4) familia răposatului Alexandru Moruzi. Pörta dispune că de ađi înainte Domnitorilor actuali vor succeda periodicesece și pe rind Domni cei doi aflători la Constantinopole, adecă cel mazilit din Valachia și acel din Moldova la domnia Valachiei. Pentru postul de dragoman se va alege pre cel mai vrednic și mai ispitit fiu al celui mai vechiu Domn; cele-l-alte dispozițiuni se pot vedé în actul relativ ce urmöză în notă (1).

(1) *Regularea Împărătéscă pentru așezarea celor patru familii grecesci ce au a domni pe rind la Moldo-România.*

Învecinicita puternică Împărăție alegând pe Domnitori din provinciile de sub suveranitatea ei cea după clironomie, adecă Modova și Valachia, în tötă vremea după a ei singură și nemărginită socotință, deși mai înainte îi rinduiă din pămîntenii, dară așa precum s'au arătat din partea lor öre-carii neertate cutezări, de nevoie au găsit cu cale mai în urmă de a se desființa sistemul dintăii și în locu-i a se introduce acela al alegerii dintre Fanarioți, carele s'a și urmat până acum. Scopul schimbării acesteia se întemeiă, că faptele și lucrările îndrăznite de către Domnii pămîntenii nu se vor mai ivi din partea Fanarioților, ca unii ce mai înainte erau cumpętași. Inșă de la o vreme încöce, fiind că unii din numeroșii rivali, nu numai dintru aceia ce nu se află în trebii, ce încă din acei vrednici și nevrednici, întrebuiințau tot felul de mașinații spre căpătarea unei Dragomanii și a ambelor Domnii, iscodiau felurite intrigii unul asupra altuia, în potriiva înaltei voințe: sistematica punere la cale a acestor lucruri a ajuns una din cele mai neapęrate nevoi, ridicându-se din mijloc pricinile de căpetenie a tot felul de viclenie și prigonire în viitorime.

Așa dar descoperindu-se acum din cercetare și din practică pürtările prenumiților Fanarioți, în privire că personala calitate, vrednicie și nevrednicie a fiește-căruia s'au dovedit în destul și mai cu sémă acum în anii acești mai din urmă, când viclenia unora ascunsă sub mască de dreptate s'a vădit din împrejurarea seriösă luându-se bună încredințare prin acésta că nu este dat celui întâii venit de a i se încredințá asemenea însemnate posturi, precum ale Domniilor, pentru acésta de neapęrat s'a găsit de cuviințá a se face o din nou regulare potrivită cu împrejurările și cu interesele Inaltului Devlet, în chipul că amândoué Domniile să fie hotărîte numai pentru patru familii, asupra căroră nu urmöză vre-o imputare, înserise cu numele și pronumele, și după regula lucrătore atunci; precum și postul marei Dragomanii, ce se socöte între cele dintăii, să se cărmuéscă numai de către aceste patru familii, iar acei ce vor rămâné pe din afară, fiind nevrednici și neputend avé nici o nădejde în privirea familiei, se vor ocroti sub umbra puternicii Împărății. Pe aceste dară temeiuři, după înalta voințá și hotărfire a Împărăției, și după soco-

Scarlat Calimach se deosebesce de contemporanul său de la Muntenii, în aceea că este mai puțin lacom de bani. Noul Domnitor Moldav nu percepse de la țeră banii tributului către Pórtă, tribut ertat prin tratatul de la 1812, dar pre care Domnitorul Muntén găsi mijloc să-l percépa.

tința unanimă a celor bine cugetători și cu credință către puternica Împărăție, bazele regulării făcute și principiile condiții și regule s'au statornicit în chipul următor:

Domniile Moldaviei și Valachiei vor fi de astăzi mărginite numai în cele patru familii, cari s'au însemnat prin credința și dreptatea strămoșilor și cari merg pe urma lor, adevă: 1) Familia Domnitorului de astăzi a Moldaviei Scarlat Calimach Voevod; a 2) aceea a Domnitorului de astăzi al Valachiei Alecu Suțu; a 3) marele Dragoman de astăzi Michalache Suțu din familia lui Michaiu Voevod; și 4) aceea a răposatului Alexandru Moruz, compusă din trei frați. Iar Domniilor a Domnitorilor de astăzi vor succeda periodicesce și pe rând Domniile cei doi aflători în Capitala Impărăției, adevă acel mazilit din Valachia, la Domnia Moldaviei, și acel din Moldova la Domnia Valachiei, fără a se îngădui nici de cum Domnia vre-uneia din mai sus șisele familii. Din aceste patru familii, dacă vre-odinióră ar lipsi clironomii, Inalta Pórtă, cercetând și însemnând pe acei inzestrați cu credință și învățatură, va alege pe acel mai însemnat dintre ei, hărăzindu-i driturile familiei a patra. Iar pentru postul marei Dragomanii se va alege acel mai vrednic și mai ispitit fiu al celui mai vechiu Domn, sub cuvânt de servicii făcute mai înainte, iar tatăl său, când îi va veni rândul de a domni, ori când ar vroii prin înscris iscălit de însuși el, să propue și să cêră de bună voie și nesilit a sa demisie, și înlocuî rînduirea fiului său ce ar fi ocupând postul marei Dragomanii, în asemenea cas și în urmarea cererii sale făcută către Inaltul Devlet, fiul se va rînduî Domn în locul tatălui său, iar postul marei Dragomanii, se va încredința celui mai vrednic fiu din cea mai veche din cele-lalte familii. Iar dacă din cea mai veche familie nu s'ar găsi fiu, având vârsta potrivită, ori științele și învățatura cuvenită, sau și găsindu-se nu ar avé însușirile cerute pentru asemenea posturi, atunci, precum și în cazul de mai sus, alegându-se din cele-lalte familii pe acel mai vrednic și mai învățat, se va rînduî la postul marei Dragomanii, iar acesta după alegere rînduit mare Dragoman, implinindu-și cu credință și dreptate datoriile postului ce din mila Impărăției a trece la rangul de Domn; însă în vremea Dragomaniei sale, cunoscându-se de către puternica Impărăție sau nevrednicia sa, sau ori-ce vre-o altă vină vedită sau nevedită, de odată depărtându-se din postul său, după asemenea rînduélă, se va rînduî altul în locul său, fără ca acei ce se depărtéază sub categorie de vină să se pótă înainta la rangul Domniei. Osebit de aceste, spre a se preîntîmpină și înlătură ori-ce viclenie și intrigă, mărginându-se și postul Dragomaniei Flotei la aceste patru familii, îl va căpétă cel mai vrednic ce se va alege din ele în chip ca, deși mai înainte din Dragomania Flotei, de-a dreptul s'a înaintat la rangul Domniei, acum însă, fiind-că se hotărêse ca tranșiția la Domnie să fie postul marei Dragomanii, apoi nu este nici cum ertat în viitorime vre-unuia din Dragomanii Flotei ca să trecă de-a dreptul la Domnie; dar după regularea făcută, Dragomanul Flotei la sosirea epoei hotărîte va trece la postul marei Dragomanii, și în urmă, la vremea

Mulțamitorii boerii de bunele dispozițiuni în favoarea lor luate sau promise de Scarlat Calimach, se adună la Divan și cei halea și cei paia și, la 9 Decembrie 1812, aduc anafora lui Calimach propunându-i restaurarea Curții domnesci, constatând «neodihnită petrecere» a Dom-

hotărită înaintându-se la rangul Domniei; din cele-lalte patru familii se va rîndui, precum mai sus s'a ȃis, după alegere, pe acel mai vrednic, fără ca iarăși să se pótă rîndui nici odată în nici o slujbă pe acei ce pentru fapte vinovate s'aũ de-părtat din Dragomania Flotei.

În urmarea acestora, fiind-că după regularea acum făcută, atât ambele Domnii, precum și Dragomanii Divanului Împărătesc și a Flotei, s'aũ hotărît numai pentru acele patru familii, acei ce de puțină vreme s'aũ înaintat și cari nu fac parte din sus ȃisele patru familii, atât Hangerliul, cât și fostul Dragoman Iacob Arghiropolo se vor cunoște de astădi de către puternica Împărăție ca nisce particulari, desbră-cându-se de rangul ce-l avuseră mai înainte: însă atât pentru slujbele lor în parte făcute de mai înainte și pentru mila ce se hărăzește tuturor supușilor puternicii Împărății, spre a nu întâmpină numiții nevoi, în privirea stării lor, ca o conse-cință a îndurării autocratoricesci, li s'a încuviințat ore-care sumă sub numirea de pensie; și dar, fostului Dragoman Iacovachi, ca unul ce are mulți pe lângă el și mai mult datorind decât Hangerliu, s'aũ hotărît a se da din înseși veniturile Dom-niilor, celui întâiu 60.000 lei pe fie-care an, și lui Hangerliu 40.000 lei, din cari scăđându-se aceea ce ar ajunge spre hrana lor, rămășița se va plăti creditorilor. Iar din suma pomenită de pensie, două treimi se vor da pe fie-care an de către Dom-nul Valachiei și cea-laltă treime de către Domnul Moldaviei, slobođindu-li-se îndată acum cuvenitele sineturi în puterea acestei regulări; pomeniții însă sunt datorii a ședé retrași și a petrece cu liniște, recunoscători pentru mila ce li s'a făcut; dacă însă (lucru ce nu se crede) s'ar află că ei aũ cutezat în potriua Împărătescii porunci urmate după Inalta voință și hotărîre, oșebit de perderea hărăzitei lor pensii, vor luă încă și pedépsa sumeției lor, prin ștréng. Fiind de trebuință ca pomenitele familii să reguleze cele de cuviință și pentru toți boerii împărțindu-i între dînșii, împrietinind pe unii, ajutând pe acei ce vor avé nevoie și purtând grijă pentru hrana lor, urméză după aceștași că trebuie să razime spre a fi ei slobođi, cu un cuvînt ca tóte stările de boeri, conformându-se cu credință și dreptate sistemului familiei sub care se află, să se feréscă de orî-ce faptă mare sau mică ce ar fi în potriua Inaltei voinți, bine cunoscénd, că reprezentațiile de mulțumire orî nemul-țumire ce acele patru familii vor face Inaltei Porți, pentru cutare orî cutare faptă a boerilor, vor fi primite de Pórtă. Și dar spre a cunoște fie-care acéșta punere la cale și Inaltă autocratoricescă voință, s'a slobođit Inalt buiurudiu, cuprinđetor poruncilor pomenite Patriarhului Romeilor, iar acelor patru familii cuprinse în acéșta regulare li s'a făcut fie-căreia în parte în scris însciințare cuprinđetóre de tóte acele mai sus expuse. Iar aceste porunci statornicite sistematic, spre a avé pururea putere, s'aũ înscris atât în calemul Divanului, precum și în condicile Ame-giului și a Împărătescii Zaraphanele ca, după trebuință privindu-se, să se aplice cu potrivire.

Anul 1819, luna Ianuarie.

In Constantinopole.

nitorului în casă cu chirie. Se cer 115.690 lei pentru această restaurare a palatului, rău deteriorat de Muscali, cari au ținut în el spital militar. Suma reclamată va fi adausă apoi pentru facerea mobilierului și altor trebuințioase. Boerii propun, ca banii necesari să se cisluească pe țără împreună cu banii datoriți la *Casa răsurilor* pentru lefile slujbașilor țării. Modalitatea perceperii acestor bani se poate vedé în actul aci anexat (1).

(1) *Prea Înălțate Dómne,*

Cuprins fiind în obșteasca anaforă ce s'a făcut către Înălțimea Ta, că neajungerea Casei răsurilor, în sumă de 298.463 lei a unui an curgător, să se ieă cu dréptă analoghie de la locuitorii birului sub numirea de lipsa lefilor, ca o îndatorire a țării a plăti celor ce slujesc pentru țără, iată viind vremea cea cuviinciosă spre stingerea acésta, pentru care și adunându-se după porunca Domniei Tale spre socotința acésta, n'am lipsit a ne îngrijii și pentru cheltuelile ce trebuiesc spre îngrijirea Curții pămîntesci, care a primit stricăciune în vremea trecutului răsboi, locuindu-se de spitalul oștenesc, neremâind altă sălășuire pentru Domnie și pentru dregătoriile pămîntesci, fiind întru toate neodihnită petrecere și supărătoare norodului, dar apoi și însăși Înălțimii Tale Domnitorului, ca pentru un lucru dar neapărat și din cele mai întâi, a vedé Curtea Domnescă în stare de sălășuire Domnitorului, luând sémă socotințelor ce s'au făcut cu tahmin pentru cheltuéla trebuinciosă, mai ales după rînduirea domniei-sale Hatmanului Roset, care cu luare aminte a și făcut cu luare în scris între toate și prin isvod a aréat Adunării obștesci, că atât pentru cumpărătoarea cherestelelor cât și pentru toate cele-lalte ale plății lucrătorilor: petrarî, teslarî și cumpărăturî de sobe și alte materialuri, spre întocmirea și a celor de sus și a celor de jos zidirî și a celor din ogradă și zugrăvitul trebuiesc 115.690 lei cu totă economia, afară însă de un lagum ce trebuiesc neapărat pe sub pod și afară de totă îmbrăcăminte Curții.

Incredințându-ne dară într'un același chip apoi întru socotința noastră cea de obște, găsim a fi de trebuință ca, împreună cu stingerea banilor lipsei Casei răsurilor, să se strîngă și banii cheltuelilor întocmirii Curții, care s'a și făcut și este datore a se întocmi cu cheltuéla țării, însă nefiind chip tot într'aceeași vreme de odată a se strînge și totă lipsa Casei răsurilor și toți banii întocmirii Curții, socotința prea plecatelor slugi ale Înălțimii Tale urméză, ca numai jumătate din neajungerea lefi să se strîngă acum în lunile Ianuarie, Fevruarie și Martie, adecă 149.232 lei, și tot într'aceste luni să se strîngă și din banii întocmirii Curții 120.000 lei, strîngându-se și sfertul răsurilor cel obiçinuit, care se alcătuesc în 85.000 lei, cari toți banii aceștia, ce alcătuesc peste 350.000 lei, analoghisindu-se din Visterie pe ținuturi asupra birnicilor, scutelnici și breslași fără osebire, prin cea mai bună chibzuire și fără însărcinare asupritore din partea dregătorilor, se vor strînge în lunile acestea, pentru că de la trepte: mazili, ruptași și târguri, dar și hrisovoliții jidovi, armeni și alții nu este chip a se face strîngere, fiind însărcinați cu banii menzilului, dar nici de la birnici nu încape mai multă strîngere acum, fiind ei strîmtonați cu împușinarea alișverișului din lipsa monedei și din stingerea ne-

Ca să-și facă mână bună nu numai la Pórta, ci și cu principalele puteri Europene, Calimach întreține relațiuni cu tóte, scrie note și epistole laudăróse, promite amiciție și credință, după împrejurările zilei, când Franciei, când Austriei, în același timp când se declară devotat Rusiei. Nicî la Curtea din Berlin nu erau ignoranți de cugetul real orî aparent al Domnului Moldovei.

Pe lângă Consuli din Iași, Calimach se arată amical și, ca să le demonstre buna lui voință, iea dispozițiunea să li se ofere anume case încápétóre, cumpérate cu bani cisluiți pe negușitorimea din Iași (1).

Cel mai bun mijloc de a-și face prietenă Pórta scia Calimach că este de a o încarcă cu peșcheshuri. Domnitorul trimise Porții provisiunii din belșug și, drept mulțămire, îi veni îndată un Hatihumaium însoțit cu un dar, o tabacheră, o blană, un armăsar (2).

gușatoriilor, pe cari le-a stînjinit vremea răsboiului; iar apoi în luna viitoare Iulie, atuncia se va strînge și cea-laltă parte în jumătate a lipsei Casei rásurilor, se vor strînge și banii ce se vor cheltui mai mult întru întocmirea Curții, împărțășind întru acel ajutor împrenă cu locuitorii și treptele, căci amândoué aceste trebuințe pămîntesci sunt datoría țerii și a obștei. — 1812 Decemvrie 9. Iași.

(Semnați:) Veniamin Mitropolit Moldovei, Gherasim Episcopul Romanului, Meletie Episcopul Hușului, Iordache Canta Vel Logofét, Const. Balș Logofét, D. Sturdza Vel Logofét, Sandu Sturdza Hatman, Grigorie Sturdza Vel Vistier, Vasile Canta Vel Vornic, Const. Balș Vel Vornic, Manolache Dimache Vel Vornic, Vasile Roset Vel Vornic, D. Bogdan Vel Vornic, Niculae Stratulat Hatman, Alexandru Balș Vistier, Iordache Roset Vistier.

(1) Veși documentul în *Uricar*, X.

(2) *Cuprînderea înaltului Împărătesc Firman.*

Lauda Domnilor celor din némul lui Mesia, alesule dintre stăpânitorii némului lui Isus, astăđi Domnule al Moldovei Alexandre Calimach, să-ți închei săvirșirile tale cu fericire; ajungënd acest prea Înalt semn, sciut să-ți fie că unul dintre obiceiurile cele preacuvioșe ale înaltei mele Împărății și nedespărțită rivnă de a ocroti și a păzi pe cei supuși ai sêi întru tótă dreptatea de a revêrsă isvórele milostivirii către dînșii și de a se păzi buna orînduélă, și fiind-că de către pronia Dumneđească s'aú miluit și s'aú dăruit mie stăpânire și Împărăție, neîncetat purtare de grije și silință are Împărăția mea pentru buna și fericita stare de obște tuturor țerilor ce se află în supunerea prea puterniciei mele stăpânirii, iar după acéastă aflare și păzire chipurilor folosítóre, care caută numai și numai spre rêsufolare, liniște și odihna celor de la Dumneđeú încredințați la Împărătesca mea mărire supuse noróde și raele, și în sfirșit cu ochi cu neadormire spre cercetare și aflare de prin cererile și urmăriile acelor orînduiți de către Împărăția mea stăpânitorii judecatori și Domni în țerile stăpânirii mele; decî fiind că atárnă Împărătescul nostru cuget a pune în lucrare cele ce se cuvin la Împărătesca mea mărire, adecă a cuprinde și

Anonimul doctor, al căruia portofoliu plin cu informațiuni și acte

a răsplăti cu milostivire pe acei ce ocrotesc raelele ce locuiesc în stăpânirea Împărăției mele și le păzesc întru bună orînduélă, liniște și dreptate, iar în potriva celor ce urmază într'alt chip în potriva Împărătescii mele bune voințe, de a li se face pedépsa și perđare, cu osebite dar și țera Moldovei, care este moștenire de la strămoșii mei, sub Împărătescul meu sceptru de a fi în bună stare și de a petrece ticălósele raele întru tótă fericirea, liniște și răsufare și de a se ocărnu întru tótă buna orînduélă, fiind-că este cea mai întâi din bunele voințe și cererile Împărăției mele, nu încetăm de a cercetă de apururea starea întru care se află raelele și toți cei-lalți locuitori ai Moldovei și tóte chipurile odihnei lor, într'un cuvînt neîncetat avem Împărătescă purtare de grije pentru cerșuta bună stare și fericirea pămîntului acestuia. Tu dar, numitul Domn, după ale tale înțelepte chipuri și credinciose slujbe, cari s'aú cercat și s'aú ispitit cu îndestui ani mai nainte în slujba marei Dragomanii a Împărătescului meu Divan, de atuncia, fiind-că se nădăjdue că la tóte următoarele slujbe ce vei fi orînduit vei arătă urmări plăcute, lăudate, cu credință și dreptate, și s'a incredințat acéstă mare slujbă a Domniei Moldovei, iar acum de isnóvă vrënd Împărăția mea mai cu amănuntul a se incredință pentru chipul petrecerii tale, s'a adevărit cu tótă îndestularea, că purtându-te cu înțelepciune și istețime și alcătuiind tóte mișcările tale a fi potrivite cu Împărătesca mea înaltă voință și poruncă, întocmai după cum se așteptă de la tine, cheltuesci silința cu tótă credința, atât pentru zaptul și buna ocărnuire pămîntului, cât și pentru întimplări pentru păzirea bunei orînduéli, pe unii înfricoșându-i și pedepsindu-i, iar pe alții cuprindându-i și umbrindu-i, și că păzesci nestrămutat canónele bunei petreceri, cu muhafizii și locuitorii Împărătescilor mele sarhaturí și că după cele mai înainte și pe urmă date Împărătesci porunci prin sfînt Împărătescul meu hat pentru nizamul pămîntului, te afli spre mângăiere și cuprindere sêracilor și pe cei risipiți și strămutați dintr'inșii aducendu-i la urmele lor, cheltuesci tot felul de silințe pentru buna ocărnuire și fericita petrecere pămîntului, depărtând și gonind tóte răpirile și nedreptățile și după tóte aceste că, vrënd să arăți prin lucrare vederate mulțumirile tale și pentru că din tineretele tale te hrènesci cu prea bogatele mele mili ale prea puternicii mele Împărății și pentru că te-ai făcut mai ales chiar ridicarea și crescerea Împărătescilor mele mili, fără preget te nevesci a pune în lucrare tóte trebuincioșele slujbe și porunci, după chipul cuviincios, iar mai ales te-ai silit a proftaxi în vreme tóte cele trebuincioșe pentru zidirile cetăților Achermanului și nu numai ca să sfîrșesci în curindă vreme acele poruncite doué ambare la Besideri, ca să pogóre Împărătescul galion, care după cerere întocmai s'a făcut la Galați, ca să trimiți în vreme zaherelele, vitele și altele trebuincioșe pentru tainaturile oștilor ce sunt rînduite asupra Vidinului, ca să prattacesci la Împărătesca cetate a Țari-gradului atât zaherele, cât și trimeterea oilor prin gelepi.

Deci în sfîrșit, făcendu-se tóte aceste de mai sus pomenite, cunoscute la Împărăția mea și cu adevărat incredințându-se, că și la tóte cele-l-alte slujbe și porunci și de obște la tóte mișcările tale te porți tot cu aceeași silință, înțelepciune și credință, iar osebit pentru că a dat pentru tine asemenea bună mărturie acel de acum Vizir și cu desăvîrșită putere epítrop al Împărăției mele, cu mult plecat s'aú arătat ale tale lăudate și înțelepte și credincioșe urmări la prea puternica mea Împărăție și te-ai învrednicit de multe laude, căci acéstă a ta rívnă și prea plăcută urmare

diverse din secolul XVIII, l-am donat bibliotecii Urechiă din Galați,

nu numai a găsit vederat, ce cu mare credință și protimis acésta a ta care ai spre a puté face cunoscută desăvîrșit slugésca ta bună mulțumire pentru bogatele și Împărătescile mili ce se revarsă către tine, ce încă a adevérit și a întărit și a strămoșilor tēi către prea înalta, prea puternica mea Împărăție credincioasă slujbă; fii dar întru tótă vrednicia de laudă, și iată dar învoim, ca să te învrednicesci a câștigă și cu desfétare a gustă de apurure rodurile credinței și ale dreptelor tale plăcute slujbe.

Deci dar fiind, că este bună voința Împărăției mele, ca și de acum în fericitul Împărătescul meu semn să adaogî și să îmulțesci încă și alte credinciose slujbe cu asemănare celor trecute mai înainte laudate, ca să te silesci cu neadormire pentru bună starea și fericirea pămîntului, pentru răsufllarea și odihna sārăcelor raele și să fii cu luare aminte a se păzi nestrămutat cuprinderea înaltelor porunci pentru nizamul pămîntului și din boeri și cei-lalți locuitori pre cei mărturisiți în credință către prea puternica mea Împărăție să-i mângâi și să-i cuprinđi, iar pe cei vrednici de pedépsă să-i pedepsesci, fără a trece cu vederea greșelele lor și să nu-î erți la orî-cine cutéză rele de a eși din hotarele datoriei sale, sau a se abate cu călcare peste orînduēla stării sale, că cu acest chip să se urmeze buna ocărmuire, după cum cer hotarele cuviinței bunei oblăduiri.

Banii miriei Împărătesci și obicinuitele rusumaturî să te silesci a se împlini în vremea lor; pe ticălósele raele să-î feresci de asuprire și nedreptăți, iar din boeri și cei-lalți căți se vor împotrivi la poruncile tale și căți în potriua prea înaltei Împărătescii mele buneî voinți vor cuteză a silnicî și a asupri sārăcele raele, pe aceia după săvîrșita putere ce ai să-î pedepsesci, spre înfrinare și să cheltuesci tótă silința în tótă vremea, fără preget și cu ochiul neadormirii străjuind, ca după deplina putere ce ți s'a dat să afli tóte chipurile folositoare pentru întemeierea și buna ocărmuire pămîntului, întocmai după înțeleptele și credinciosele chipuri cu cari și până acum te-ai purtat, nevoindu-te a trage și a dobândi rugile sārăcelor raele către prea puternica mea Împărăție și să arăți necontentit către Împărăția mea în scris tóte vrednicele de arătare ale tale socotințe; spre acésta dar, după sfintul Împărătescul meu întru norocire dat Hatihumaium, s'a făcut și acésta a mea înaltă Împărătescă poruncă cuprinđetőre întăririi și întemeierii Domniei Tale și iată ți se trimete; decî de te vei purtă după chipul de mai sus arătat și ca să pui în lucrare întru tóte desăvîrșit Împărătesca mea înaltă poruncă și voință, te va într'arma cu tóte puterile silinței în fericitul ogor al Împărăției mele, ca să arăți mai cu înadins și de acum înainte rivnă, protimie și credință, arătând săvîrșirile tuturor celor ce mai sus s'a'u poruncit, adecă buneî ocărmuirî a pămîntului și tóte cele-lalte cerute de la vrednicia desăvîrșiteî puterî ce ți s'a dat, ca cu chipul acesta să se îmulțescă și să se întărescă cu adaogire acea către tine a mea Împărătescă norocită bună ipolipsis, să câștigî și de acum revérsare a bogatelor mele nedeșertatelor facerî de bine de la prea puternica și iubirea de dreptate Împărăției mele și vei urmă negreșit după cuprindere și înțelegere acestei înalte Împărătesci porunci, ce s'a dat la mijlocul lunii Șival, în anul 1212, în păzitul de Dumneđeū Tarigrad.

ne descrie parada primirii de către Domnitorii țărilor Române a unui firman însoțit cu daruri.

Iată această descriere :

«Indată ce Domnul se arată de departe, ieși pe amândouă mâinile tale bocceua și blana și peste boccea pui fermanul cu punga de *dibă* (stofă de mătase), după ce

Tălmăcirea Caimelii prea înaltului Vizir.

Prea alesule și prea credinciosule Domn al Moldaviei, tu fiind din cei hrăniți și crescuți întru dreptate și osebită credință cu desăvârșită ipolipsis slugă a prea puternicii Împărății, ai strălucit lunatele semne dreptății și înțelepciunii din cele cu credință ale tale lucruri și s'au văduț prin cercare rodurile mulțumirii tale din plăcutele slujbe ale Dragomaniei celei de mulți ani și de la prea puternica Împărăție și după totă nădejdea, că și mai în urmă după asemenea înțelepte chipuri vei cheltu totă silința ta spre săvârșirea înaltelor porunci, ce se vor da către tine, mai înainte și s'au încredințat slujbele cele mari ale Domniei Moldaviei, potrivit-te cu a ta firăscă rîvnă și necovârșită protimie și silință, spre care fiind și prea înalta Împărătescă voință și poruncă pentru cea desăvârșită cercare și încredințarea urmărilor și tuturor mișcărilor tale, s'au aflat și s'au găsit cele drepte și neschimbate ale tale lucrări alcătuite cu Împărătescă nădejde și următoare întocmai stăpânitōrei prea înaltei bune voinți, făcend a-i potrivii pașii tēi cu prea înalta Împărătescă bună voință și cu înțelepciune ai unit după acēsta și chipurile bunei ocārmuirii câte odată prin îngrozire, prin înfricoșare și une-orii iarăși prin tânguire și blāndețe, ai păzit cu mare luare aminte cuviincioasa bună petrecere megieșescă între sarhaturile Împărăției; îndestul te-ai silit spre a unii în lucrare acele pentru bună orîndu-ela pămîntului date prea înalte Împărătesci porunci și fermanuri; în cât a fost prin putința te-ai îngrijit pentru tōte acele ce atārnă la nizamul țării; cuprindend raelele cele de sub a ta ocārmuire cu înțelepciune și isteciunea minții tale ai îm- mulțit locuința pămîntului, depārtāndu-te de totă nedreptatea și oprind totă asuprirea. Decī dar, fiind-că din copilăria ta ești hrănit și crescut cu Împărătescile bogate mili și faceri de bine, te-ai făcut și desăvârșit . . . . ridicare și hrānire din însēși mâinile prea puternicii Împărății, după care și cu voință ai rēsplātit prin plăcutele tale slujbe mulțumirile cele pentru bogatele Împărătesci faceri de bine ce s'au reversat asupra ta, căci în cuviincioasele vremi ai trimis tōte cele ce s'au convenit trebuincioase la zidurile cetăților Chilie și Achermanului; în puțină vreme ai săvârșit facerea celor douē ambare, cari nu de mult și s'au poruncit la cetatea Benderului, galionul carele din înalta Împărătescă poruncă s'a făcut la Galați, l-ai săvârșit după chipul cu care s'a cerșut; totă silința ai arātat la necurmata trimiterea vitelor și osebitelor feluri de zaherele pentru tainaturile oștirilor ce sunt rînduite spre Vidin, atāt eznasā-zaherea cu îndestulare, cât și prin gelepi n'ai contenit a trimite la Tarigrad; pentru acēsta, fiind-că văduță și cunoscută lumat s'a făcut totă rîvna silinței tale cei prea lāudate, atāt din aceste de mai sus bine primite urmări și din tōte cele-lalte ale tale săvârșiri, n'am lipsit și noi pre larg a-ți face în scris arātare pentru iscusita și vrednica sādītā întru tine silință, dānd pentru tōte aceste bune mărturii către prea puternicul și prea bunul nostru Împērat, din care prea credincioase și cu protimie ale tale slujbe și Împărătesca sa prea puternică mārīre nu numai că s'a cuprins cu cea desăvârșită mulțumire, dar și de multe bune cuvintāri

aî încălecat dejă calul t  u, pe care il ține sluga ta ce umblă pe jos. Iar c nd ve  fi apr pe de Domnul  i ve  ved  că e timpul ca Măria Sa,  ntinđendu-  m nile tale cu blană  i fermanul, ast-fel precum le ții, Domnul iea de odată fermanul,  i după ce-l s rut  il așeză iar de-asupra boccelei cu blana ce o ții în cele două m ni. Apoi

 i laude te-a învrednicit pe tine; fie dar a c știg  ție cu desf tare rodurile credinței  i ale dreptelor tale urm ri; dec  după cum  i p n  acum te-ai purtat cu fir sca ta înțelepciune  i isteciuine a minții  i de acum înainte se cere numai decât, cu ad ogire  i  mmulțirea celor trecute slujbe a silinței bune urm ri pornite de la luarea ta înainte c te at rn  de obște, at t spre buna oc rmuirea țerii, c t  i spre odihna s racelor raele, păzind adecă prea înaltele  mp r tesc  porunci ce s'au dat mai înainte,  i pe c ți din boeri  i raele ve  află întru credință supuinđu-se către umbrirea prea  naltei  mp r ții, să-i cuprinđi  i să-i cinstesci, iar pe cari  i ve  găsi cu urmare  i lucrare în potrivă, îndată să le faci  i pedepsele cuviinciose, nel s nd pe nimenia a se abate c t de puțin din hotarele stării sale, precum  i pe acei cari se vor ispită a c lc  poruncile tale  i în potriva  mp r tesc i bune voințe vor cutez  a se abate spre asuprir   i nedrept țile s racelor raele, ca un st p nitor  i cu desăvirșită putere să-i pedepseci după măsura vinov țiilor lor,  i să te silesci pentru cea în vreme a miriei țerii tuturor celor-lalte obic nuite rusumatur , tot după cunoscuta înțelepciune  i credință  i l udatele chipur , cari  i p n  acum s'au v đut cheltuind silința ta spre punerea la cale a bunei or ndueli p m ntului  i spre p zirea bunei stări a ei.  i ca să faci în scris ar t ri către prea  nalta P rt   i de acum înainte pentru t te cuviinciosele pricini, cu adăogirea celor credinciose ale tale socotințe, spre ac sta s'a dat acum  mp r tesc vrednic de  chin ciune înalt Firman înfrumusețat  i cu sf nt Hat humaium, pentru  nt rire  i  ntemeierea Domniei tale. Fiind dar că fără îndoire se n d jduesce  i se așt pt  după a ta fir sc   i pl cut  credincioșĭ urmare,  i după înțeleptele, drepte  i l udate ale tale lucrări  i după cum se cuprinde prin înaltele vrednice de  chin ciune porunci, că te ve  într'armă tot-deauna cu r vna îngrijirii  i a silinței, pentru buna  i credincioșĭ lucrare  i s virșire tuturor împărătescilor porunci, pentru ac sta  i noi spre  nt rire  i îndemnare datornicii tale silințe  i protimii  i ca să adaogi cu mai multe după cea fără îndoire nădejde a prea puternicii împărății acea către tine  mp r tesc  îndurare  i să te faci r vnicor acelor asemenea cu tine, scriindu-ți acum, îți trimitem ac st  a n str  caime , care luând-o cu ajutorul lui Dumneđeu  i pliroforisindu-te cu credința pentru t t  cuprinderea ei, nestrămutat ve  urmă s virșirea, după cum scriem.

*T lm cire de pe  naltul  mp r tesc Firman ce a venit către Măria Sa
Scarlat Alexandru Calimach Voevod, cuprinđitor de mulțumire pentru zaher ua
ce s'a trimis la cap nul  mp r tesc. La anul 1814 Ianuarie.*

Alesule între st p nitori, Domn al n mului Mesiei Scarlat Voevod, Domn al Moldaviei, sfirșitul să ți se  nceie cu bine. Ajung nd ac st  a n str   mp r tesc  porunc , sciut să-ți fie, că tu numitul Domn, de vreme ce ți s'a încredințat oc rmuirea Moldaviei, ai împlinit t te c te dreptatea  i credința te-au povățuit, prin l udatele fapte  i plăcutele chipur  ce ai urmat, între cari  i cu trimiterea acea în vreme a felur  de zaherele cu îndestulare la  mp r tesc  n str  cetate a Țarigradului  i

îți dă un cal Domnesc cu patru sau mai mulți ciohădari (slugi Domnesci), cari îți țin calul tîu și îndată iurudisesci și pornesci înaintea Domnului, iar dînsul te urmază numai decât și așa veniți până la Curte (Κούρτη). După ce sosiți acolo, descaleci calul la scară, și iurudisesci înaintea Domnului, până la suirea Domnului pe scaun în Divan, și stai tocmai în fața lui, ținînd de asemenea blana și fermanul pe amîndouă mînile. Atuncia Domnul stînd în picioare iese fermanul și sărutîndu-l îl dă lui Divân-Efendisî ca să-l cetescă. Iar tu în același timp stai în picioare la locul tîu, ținînd mereu în mînile tale blana până la sfîrșitul cetirii firmanului. Și atunci Divan-Efendisî-ul iese blana din mînile tale și îmbracă cu ea pe Domnul, și numai decât Domnul îmbracă pe Divan-Efendisî cu blană. Iar după aceea te îmbracă și pe tine cu haină de samur tot la locul unde ai stat de la început și așa se sfîrșește tîtă ceremonie.»

Firmanul sosit lui Calimach a trebuit așa dar să fie tot ast-fel primit cu mare solemnitate (1).

Întru lucrarea acestora prin fapte ai arătat și săvîrșită osărdia ta, avînd spre dovadă vrednicilor tale săvîrșiri a noastră Împărătescă mulțumire, iar boerii țerii urmînd întru tîte asemenea ție și îmbrățișînd după cuviință datoriiile lor, ce au cădut către a noastră prea puternică Împărăție, au incredințat datornica lor supunere și credință către hrănitorea și făcătorea lor de bine a noastră Împărăție, acêsta mai ales incredințîndu-se din cele mai în urmă vrednice ale lor lucrări, ce în scris vestit nouè au fost, dar și plăceri nouè, chipul cu care, precum mai sus am ȓis, s'au purtat numiții boeri în credință săvîrșind Împărătescile nostre porunci și s'au adaos acea dintru în vechime către tine păzită a noastră Împărătescă iubire și de vreme că scoposul nostru și Împărătesca poruncă se alcătuesce spre a-și avè petrecerea cu bucurie și liniștire toți de obște supușii noștri ce se află locuind sub a noastră stăpînire, așteptăm și de acum, ca după chipul acesta, avînd îngrijire pentru acea întru tîtă odihna ocrotire și liniștirea tuturor de obște supușilor noștri, să fie asemenea întru tîtă osărdia, urmînd plăcute slujbe, cu lăudate lucrări la tîte Împărătescile săvîrșiri și după povējuirea credinței și înțelepciunii tale.

Către acêsta dînd acêstă înaltă poruncă, o trimitem prin Împărătesca noastră urdie, lăudîndu-ți rîvna ta ce ai arătat până acum și arătîndu-ți acea către tine a noastră Împărătescă bună cugetare și iubirea acêsta de acum, pliroforisindu-te și sciință avînd fără îndoire, că cei ce slujesc stăpînirii noastre întru credință și dreptate, se învrednicesc dreptelor rêsplătiri.

Fii de apurarea întocmai următor și întru nădejdea credincioșelor și lăudatelor tale fapte, sirguesce-te spre adăogirea Împărătescii noastre bune cugetări și iubiri, depărtîndu-te de ori-ce în protivă urmare.

Acêsta să-ți fie sciut și te supune sfintului nostru semn.

S'a dat la anul 1228, la începutul lunii Muharem.

(1) *Hatikumaium către Scarlat Alexandru Calimach Vv., cu dar Impărătesc o tabacheră. Extract.*

Laudă slujbele lui de Dragoman și aceea de Domn al Moldovei cu împlinirea zahe-relei, cu lucrarea la cetățî. — «Dicem: Bine să-ți fie ție! și să te învrednicesci a vedè și a gustă rodurile credinței și ale dreptății.»

Relațiunile lui Calimach cu Domnitorul Muntén Caragea aũ fost pururea bune. Am vędut pe Calimach stând mai mult timp la Bucuresci, găzduit pe spesele Guvernului local, înainte de a merge la Iași (1).

Un singur cas de 6re-care neînțelegere se constată cu acte, și anume în August 1813. Caragea ordonă Clucerului Predescu să se sc6le să męrgă la Slam Râmnic, unde s'a întimplat a fi pricină de stăpânirea moșiilor ce sunt ca hotar ale boerilor de dincolo din vecinătate, cu stăpânii moșiilor de dinc6ce, din cari unii din dumné-lor boerii Domniei Mele, făcându-ne arătare de acésta, am însciințat Domnia Mea pe Luminăția Sa fratele Domnul Moldaviei și ne-a venit rěspuns, cum că a orânduit din partea Domniei Sale hotarniciei, de cari și dumné-lor Ispravnicii ne însciințară că aũ și venit acei hotarniciei acolo la hotar; iată dar că din partea Domniei N6stre te orînduim pe dumné-ta hotarnic, ca mergënd la Focșani, ori-ce trebuință de ajutor vei avé să-l ceri de la dumné-lor Ispravnicii județului, căroră să le aręți porunca acésta a Domniei Mele de a țil face, și pliroforisindu-te de cine sunt vecinii dinc6ce, să li se deă de scire a veni față cu sineturile și dovedile ce vor fi avënd, și ajungëndu-te cu cei de dincolo hotarniciei, să mergeți la fața locului, și urmând orînduelii hotărniciei, să faci alegerea hotarelor după dovedii, cum și după vechea stăpânire, și unde va fi întunecare să se deă și carte de blăstem, ca mai mult să se descopere adevărul și dreptatea și de alegerea ce vei face să însciințezi Domniei Mele, cu care acésta hotărnicie *să nu se supere nici să se smintescă hotarul țerii între vecini*, ci hotarul acela al țerii cu pricina hotărniciei moșiilor să nu se smintescă, ci să fie în locul nestrămutat, precum din vechime a fost până acum. I saam reche. gpd.—1813 August 23.

Vel Logofët.

Cod. LXXIV, fila 84.

Și cu credință de bună slujbă și pe viitor «îți trimitem dar o tabatieră cu pietre de diamant... Drept aceea, îndată ce va ajunge înalta noastră poruncă împreună cu tabatierea, acea de petre, cu pasuri plecate întimpinându-le și sărutându-le și arătând datorile cunoscinței, vei fi rugător pentru vecinicirea împărătescii noastre puteri.»

Insistă pentru materialul și acele necesare la facerea cetăților.

Dat la începutul lunii Regep, anul 1228.

(1) *Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahisioie.*

Dumné-ta Vel Vistiere, după pliroforia ce ne dai printr'acésta anafora, poruncim Domnia Mea să se plătescă de la Visterie acești taleri 1.154 și parale 25, dându-se

La 1816 se mai ivesce un cas. Boerul biv Vel Căminar C. Suțul reclamă la Caragea, că locuitorii din Moldova trec cu oile lor peste hotarul țării Muntenesci și le pase în imășurile lui fără de nici o plată. Vodă cere informațiuni de la starostii ținutului Putnei, cei din partea Moldovei. Aceștia răspund, că «de se vor supără acei locuitori (Moldoveni) pentru pășunea vitelor de către stăpânii moșiilor, se

chiar în mânilor acelorora de la cari s'au luat aceste lucruri pentru trebuința ce se arată mai în jos. — 1812 Decemvrie 30.

(Pecetea gpd.)

Prea Înălțate Dómnne,

După luminată porunca Măriei Tale, următor fiind, am făcut cercetare și teorisind fôia ce a dat-o dumné-lui Vornicul Michalache Manu sub iscălitura domniei-sale, de cari lucruri a primit de la Agie în trebuința conacului Măriei Sale Scarlat Vodă Calimach, s'a găsit întocmai primit de dumné-lui, precum se arată trecute și în fôia Agiei, fără deosebire, cum și pentru pânea și hrana ȕilelor ce s'au dat de la Agie pentru conacul slăvișilor murahazi s'a văđut pitacul dumné-lor boerilor Caimacami, cu cuprinderea sumei ce se arată într'acéstă anaforă a Agiei iarăși întocmai, dar pentru plata acestor lucruri ce s'au dat nu este în Visterie nici un pecetluit, și nu lipsii a arată Măriei Tale, ca să se deă luminată poruncă la cererea ce face dumné-lui proin vechil al Agiei. — 1812 Decemvrie 28.

Vel Vistier.

Cod. LXXIII, pag. 42.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.

Dumné-ta Vel Vistiere, după pliroforia ce ne dai printr'acéstă anaforă, poruncim Domnia Mea să se plătescă de la Visterie acești taleri 1.619 parale 22, dându-se însă chiar în mânilor acelor brutari și lumînărari, de la cari s'au luat acele pâni și lumînări. — 1812 Decemvrie 30.

(Pecetea gpd.)

Prea Înălțate Dómnne,

După luminată porunca Măriei Tale, următor fiind, am teorisit tóte acele pitace câte se arată într'acéstă anaforă și s'au găsit atât suma pâni cât și a lumînărilor întocmai, precum se cuprinde în fôia ce s'a dat de la Agie, care sumă a pâni, socotindu-se după prețul cu care se vindeă pânea atunci, adecă ocă câte 6 parale, se adună suma de bani ce se arată într'acéstă anaforă, adecă taleri 1.619 și parale 22, cu lumînările împreună, pentru cari acești bani, fiind-că pecetluit nu este în Visterie, nu lipsii a arată Măriei Tale ca să se deă luminată poruncă la cererea ce face dumné-lui proin vechil al Agiei. — 1812 Decemvrie 28.

Vel Vistier.

Cod. LXXIII, pag. 43.

strică armonia cea întocmită între aceste două țări.» Caragea nu este de această părere; el dice că *armonia* dintre ambele țări «privesce către oblăduitorii acestor două vecinătăți, iar nu asupra dreptelor lucruri ale celor ce locuiesc pe aceste pământuri». De aceea Vodă ordonă Ispravnicilor de Slam Râmnic, «ca ajungându-se cu dumné-lor starostii din ținutul Putnei, să dea cuviinciosul nizam, spre a se păzi buna orînduélă ce este întocmită prin pravilnicésca Condică», adică locuitorii ce pasc vite pe moșii străine să fie obligați a clăcui la stăpânul moșiei, ori a se învoi să le plătescă erbărit(1).

Acest an 1816 este un an de emoțiune pentru ambii Domni ai țărilor Române. Pe când ei așteptau să trecă prin Principate Baronul Strogonoff, trimisul Rusiei la Constantinopole, pentru a negocia asupra neînțelegerilor ivite în urma păcii de la Bucuresci, de odată se lă-

(1) Iacă actul integral:

Dumné-vóstră Ispravnicilor ot sud Slam Râmnic, sănătate. Iată că trimitem dumné-vóstră embericlisită jalba ce a dat Domniei Mele dumné-lui biv Vel Căminar Constantin Suțul împreună și cu alăturatul răspuns ce ni s'a dat asupra pricinii de către Starostii ai ținutului Putnei, care cetindu-se înaintea Domniei Mele, nu găsim destoinică cuprinderea sa spre apărarea locuitorilor Moldovei, ce-și trec vitele dincóce în pământul Domnescii noastre țări spre pășune pe moșiile unora altora de a nu plăti nimic, fiind lucru în potriiva obiceiului și a pravilei pământului acestei țări, iar cuvîntul ce dic dumné-lor Starostii, că de se vor supèrà acei locuitori pentru pășunea vitelor de către stăpânii acelor moșii, *se strică armonia cea întocmită între aceste două țări*, nu este tâlmăcire potrivită a ființei armoniei, căci armonia acestei vecinătăți privesce către oblăduitorii acestor două vecinătăți, iar nu asupra dreptelor lucruri ale celor ce locuiesc pe aceste pământuri, și megiesésca armonie i prietenésca împărtășire, ce dic dumné-lor, nu se póte tâlmăci într'acestași chip, adică cele ce au lipsă locuitorii Moldovei să le împlinésca de la cești de aici fără de plată, pentru că de se va dice una ca acesta, urmèzã mai întâiú a se ridicã chirioita ce dau pravilele fieș-cãruia stăpân pe dreptul lucrul sèú, iar de a plăti unii altora cele ce le trebuesc de ieaú unii de la alții, cu acesta câtuși de pușin nu se smintesce cea dintre oblăduiri armonie, apoi se păzesce și înființata și politicésca pravilã, care nu slobóde a păgubì cinevași pe altul de dreptul sèú, precum nici de venitul moșilor, care este drept al stăpânilor lor. De aceea dar poruncim dumné-vóstrã, ca ajungându-vè cu dumné-lor Starostii din ținutul Putnei, să dați cuviincios nizam spre a se păzi buna orînduélã ce este întocmitã prin pravilnicésca Condicã, adică: câți din locuitori după moșii străine (cu cât mai vîrtos din țări străine) nu vor avè loc îndestulat pentru pășunea vitelor lor pe moșia ce locuiesc și vor vrè a trece la pășune pe alte moșii străine, să fie datorii a se învoi cu stăpânul acei moșii, ca ori să-i facã ñile de clacã, sau să-i plătescã erbărit, precum și din locuitorii Domnescii noastre țări ce se vecinesc cu pământul Moldovei, de-și vor pasce vitele lor pe acel pământ, asemenea sunt datorii. Ci dar într'acestași chip să aveți a urmã negreșit, și fiți sănătoși. — 1816 Iulie 16.

Cod. LXXIV, fila 258.

șesce vestea, că Strogonoff a și fost la Constantinopole la 9 Septembrie stil nou pe o fregată de 44 tunuri. Mare emoțiune și la Constantinopole (1).

La 1816 se întâmplă în Moldova un eveniment în legătură cu încercările de răsvrătiri din Muntenia. Formont scrie lui Richelieu cele ce urmează.

Formont à Richelieu, 30 Juin 1816.

Quelques voleurs ont tenté en Moldavie le *mois dernier* de délivrer les forçats qui travaillent aux salines et de les associer à une entreprise qui avait pour but de s'emparer des trésors du Prince. Cette coïncidence des deux événements si rapprochés l'un de l'autre a fait ici quelques sensations, et dans ce pays-ci où on juge de tout avec un sentiment de crainte, on tire de chaque nouvelle une induction ou une conséquence très-grave.

C'est ainsi que l'on n'apprend pas sans inquiétude que l'Empereur d'Autriche se propose de visiter la Gallicie et que l'Empereur de Russie doit se rendre incessamment à Pultava pour passer en revue une armée qui s'y rassemble.

O nouă ocaziune de emoțiune dăduse Iașilor și Bucureștilor articolele publicate de jurnalul de Francfort din 11 Noembrie 1815. Austria și Prusia revendicău Principatele ca vechi feuduri polonese. Eră un simplu balon de încercare de un gen nou(2).

(1) Formont scrie din București, în 26 Septembrie 1816, lui Richelieu:

.... Les Princes de Valachie et de Moldavie sont surtout fort effrayés. Dans une lettre confidentielle, le Prince Callimach fait part au Prince Caradja des renseignements qu'il s'est procurés sur la mission de Mr. le Baron de Strogonoff et il croit savoir que leur *déposition* sera fortement demandée. Il paraîtrait, d'après cette même lettre, qu'ils seraient l'un et l'autre accusés d'avoir, [au mépris des traités, prélevés des impôts extraordinaires sur les deux Principautés; et en effet, la Valachie et la Moldavie ont été toutes les deux frappées de contributions extraordinaires pour frais de ravitaillement des places fortes.

Formont crede aceste informațiuni foarte alterate, pag. 57—58, vol. I, Acad.

București, 7 Noembrie 1816.

Formont dă seamă de o călătorie în munții Valachiei, unde a descoperit, aur, argint, fer, puciosă ș. a.

...Quelques accidents de peste ont eu lieu dans plusieurs districts de la Moldavie et un ou deux villages de la Valachie sont en ce moment compromis.

În 26 Decembrie 1816, Formont arată lui Richelieu că, la Constantinopole, Strogonoff a început negocierile.

(2) *Fornetty Duceluș de Richelieu.*

Iassy, 19 Ianuarie 1826.

În jurnalul de la Francfort, în 11 Decembrie 1825, a apărut un articol care ține, că Moldova și Valachia, aparținând pe la 1401 Poloniei, Regii Poloniei «ont toujours

În Maiu 1817, Fornetty scrie din Iași că se svonesce despre destituirea ambilor Domni. E vorba să fie numiți Caragea la Valachia și tînărul Moruzi la Moldova. Acésta nu erà ore explicațiunea mișcării boerescî contrare lui Calimach din Octomvrie 1817? Boerimea protestà că a fost pusă la o dare de 1.200.000 lei.

La Maiu 1818, Impăratul Alexandru al Rusiei veni la Chișineu să viziteze Basarabia. Aci trimiseră Domnitorii Principatelor delegațiunii să-l salute. Turcia învoi acésta, însă ordonă lui Calimach, ca să trimită ca delegați *boeri mai mici*, ca semn de puțină considerațiune. Totuși Impăratul primi bine delegațiunile(1).

Dacă cu Rusia Calimach se purtă cam după ordinea din Constantinopole, Francia tot nu cutezà s'o desconsiderare, cum se vede din sfiela cu care se purtă în afacerea a doi oficeri superiori emigrați, pre cari nici cutezà să-i respingă din țeră, nici să-i primescă. După ce Pórta dete deslegare, îngădui rămânerea în țeră a acelor doi emigranți(2).

După restaurarea regalității în Francia, ea nu întârđie a desființa Consulatul frances din Iași. Trimitînd la Bucurescî pe Augrand în locul vacant după Formont, Richelieu îi dă instrucțiuni, ca să se insinueze mai ales pe lângă Principele Munteniei, ca să afle prin el cele politice din Turcia.

---

conservé leurs prétentions sur le pays et portent constamment le titre de Roi de Dacie.

Fornetty ȓice că acest articol a făcut senzațiune la Iași.

Acad. Tomul Moldaviei, p. 1.

(1) *Pagé à Richelieu.*

6 Iunie 1818.

Vestesce că Impăratul Rusiei a venit la 28 August la *Chișineu*. Delegațiunii Moldovene și Muntene l-au complimentat din partea Domnitorilor. S'au trâmisi boeri mai mici, după cererea Turciei. Totuși bine primiți.

(2) *Forn. către Richelieu.*

12 August 1817.

Fornetty, Consul în Iași, a vestit negreșit la Paris, că au venit la Iași 2 francesi, «qui y viennent chercher un refuge. J'ai lu la lettre où le Prince Calimach demande sur cet objet les conseils du Prince de Valachie. Ces deux français sont frères. L'un est condamné à mort, et l'autre à une prison perpétuelle. On ne doute pas que ce ne soit deux officiers généraux et le Prince de Moldavie, dans l'embarras de concilier les égards qu'il croit devoir à deux officiers de marque et la crainte de déplaire à la France, a écrit à la Porte Ottomane.

Richelieu îi dă și o scrisoare către Principele Valachiei.

Quant à celui de Moldavie, vous lui ferez part de la commission qui vous est donnée pour girer les affaires consulaires dans sa province, en évitant de lui laisser connaître la suppression du Consulat de Jassy, qui doit être censé vacant....

Si vous le jugez nécessaire, vous pourrez avoir un agent à Jassy,.... sans *traitement* (10/22 August 1818).

Richelieu recomandă, în scrisoarea din 22 August 1818, pre noul Consul Augrand lui Caragea. (Academia, vol. I, pag. 100.)

Orî cât din cele până aci aduse documente rezultă, că nu putem clasă Domnia lui Scarlat Calimach între cele desăvîrșit rele ale Moldovei, ea dete nu mai puțin ocaziune de nemulțămire, ba chiar și de răsvrătiri în 1819 unor anumite clase de locuitori din Iași. Bătrânul Drăghici povesteste răscolă Tătărășenilor și o atribue faptului că din cauza «unui singur prepus de ciumă» se țepuise Tătărășii, de nu mai erau admiși să se aprovizioneze cu ale mâncării în oraș. Abusurile mari la ocaziunea măsurilor luate pentru apărarea de ciumă au exasperat pe Tătărășeni (1).

Cu mult mai multe detalii este narată mișcarea acesta a Tătărășenilor de către Leon Lazăr Bucovinénul, într'o epistolă ce adresază Archimandritului Sofronie de la Slatina (2).

Laurian despre această rebeliune nu face nici o mențiune. D-l Xenopol citează numai versiunea lui Drăghici și o scrisoare a celui Lazăr Bucovinénu către Arch. Sofronie din Slatina, cu data de 23 Iunie 1819, după *Uricar* (VII, p. 73—86).

La ocaziunea restaurării mănăstirii Trei-Erarchi din Iași, s'a găsit agățat de un căprior din lăuntrul învelitórei bisericei următorul document:

Pomelnic, 1819 Iulie 12, Enache Vasiliu.

Acastă hârtie am scris-o când s'a acoperit această sf. mănăstire a prea cuviósei maicei nóstre Paraschiva și în vremea aceea s'a făcut zurbalic mare pentru pricina ciumei, dicând *condecu* (?) boerii Iașului că este ciumă și vinde carantinele până la o sută mii de lei și a priceput norodul și s'a sculat cu jalbă ca să se jeluască și Măria Sa Scarlat Alexandru Calimach Voevod a poruncit arnăuților să împusec norodul și s'a făcut mare zurbalic, că a ridicat pe preaosfinția sa Esarcha Veniamin Negel ca să scótă pe Vodă din curtea sa, să-l deă pe mâna lor, și a stătut preaosfinția sa, și s'a făcut pace și s'a liniștit și în vremea aceea s'a acoperit această sf. mănăstire și am scris eu această hârtie pomelnic ca să se pomenescă vreodată când s'ar acoperi iarăși mănăstirea și am scris eu Enache Vasiliu bacal și eram

(1) Veđi narațiunea lui Drăghici (Tom. II, pag. 101).

(2) Veđi acesta în *Uricar*, VII.

cu chir Iani Coțăbașa la magasie, marfa băcăliei și mă rog cine s'o întâmplă să citescă să vă rugați și pentru mine păcătosul, și să am ertăciunea cui s'o întâmplă să citescă. — 1819 Iulie 12.

Iani Gheorghiu Coțăbașa,
Enachi Vasiliu,
Gheorghe Nicolae Macri,
Enachi Constantin.

Despre această răscolă dă sémă Pagé, general Consulul frances din Bucuresci, cu raportul său către Ministrul Ducele de Richelieu, datat din Bucuresci la 12 (24) Iunie 1819. După ce Pagé arată, că prin Bucuresci a trecut, călătorind de la Constantinopole spre Paris, Ambasadorul frances Marchisul de Rivière și după ce se jăluesce că-î e prea nesuficient onorariul ca să mănțină sus prestigiul Franciei (î se plătiă numai léfa de girant de la plecarea în congediū a lui Formont), apoi dă următoarele informațiuni despre cele întâmplate la Iași:

«La întorcerea mea din călătoria ce am făcut, ca să însoțesc pe d-l Marchis de Rivière până la fruntariile Austriei, am găsit spiritele foarte agitate din cauza unei răscôle (émeute) ce s'a întâmplat la Iași în contra Principelui Calimach, care luase măsuri prea aspre relativ la ciumă. El mai voiă să percépă și o contribuțiune pentru plata ómenilor cari priveghéză la carantină. Locuitorii s'aū opus și s'aū sculat în massă de merșeră la Curte. Principele ordonă să se tragă cu pușca asupra revoltaților și fură uciși 35 de ómeni. In momentul acesta vine scirea că totul s'a liniștit.»

In ce mod explică Pagé această răsvrătire a Ieșenilor? Instigațiuni rusesci și austriace să o fi provocat. De 20 de ani este în Principate Pagé și el n'a văđut încă poporul român revoltându-se, deși nu ă-ă lipsit vexațiunile din partea Domnilor (1).

La 11 Septemvrie 1819, Pagé revenind asupra acestei revoluțiuni în o notă a sa către Richelieu, îi scrie că tot nu e liniștea deplină: «Spiritele tot sunt în o specie de agitațiune *par rapport aux bruits de peste que l'on fait de nouveau courir.*» După cum crede Pagé,

(1) Des personnes dignes de foi sont persuadées qu'il y a des meneurs dans cette affaire et depuis plus de 20 ans que je me trouve dans ces provinces, jamais ces peuples ne se sont portés à aucune révolte, quelques vexations qu'ils aient éprouvées de la part des Princes. La Russie et l'Autriche paraissent avoir la plus grande part a ces soulèvements, ces deux puissances n'attendent que des marques de mécontentement des Valaques et des Moldaves pour se donner un prétexte spécieux d'envahir ces provinces. (Acad. I, p. 111—112.)

existau ómeni rău intenționați, cari căutaü prin tóte mijlócele posibile să nemulțămescă poporul în speranța de a provocă o schimbare care, după părerea lor, a prea întârđiat de a se întimplă. Divanul, *saü mai drept Grecii*, pare că favoriséză proiectele lor, întrebuintând tóte mijlócele de vexațiune spre a stórce de la acești nenorociți locuitori până la ultimul lor bănuț. Tot cu acest scop ei răspândesc sgomotele despre ciumă.

Valachia ca ceea ce este mai depărtată de Rusia, Pagé o află mai liniștită (1).

Este de cređut în adevăr că răscóla Tătărășenilor erà în legătură cu aspirațiunile vre unui candidat la Domnie. La 12 Iunie 1819 se împlineau după Von Schlagen (2), cei șépte anı de Domnie a lui Calimach. Se pare că se temeă cine-vă, boerii saü vre-unul din candidați la Domnie, orı cutare putere vecină, nu cum-vă să réuşescă Calimach a-și reinnoi Domnia și atunci, ca să-l facă imposibil, se fomentară tulburările din 6 (18) Iunie de la Iași. Aceste erau de prisos din acest punct de vedere, de óre-ce Von Schlagen raportă Regeluı Prusiei, încă la 13 (25) Iunie, că în locul lui Calimach erà numit Domn al Moldovei Michaiü Suțu, care dejă îmbrăcase caftanul de Domnie (3).

În altă notă a sa către Rege, Schlagen, la 10 Septemvrie 1819, adaogă a explică, cum tulburările din Iași «eraü consecințele exacțiunilor comise de mai mulți boeri, sub pretext de a stabili măsurı sanitare.» (4)

Din tóte actele mai sus citate resultă neındoióse convingeri, că în adevăr măsurile pretinse sanitare luate de Divan în Iași, cu țepuirea

(1) *Pagé à Richelieu.*

Bucuresci, 11 Septemvrie 1819.

Revine asupra intrigilor rusesci în Moldova. «Quoique la tranquillité paraıt être entièrément rétablie dans toute la Moldavie, les esprits sont cependant toujours dans une espèce d'agitation par rapport aux bruits de peste que l'on fait de nouveau courir. Il paraıt même qu'il y a des gens mal intentionnés qui cherchent par tous les moyens possibles à mécontenter le peuple, dans l'espoir d'amener un changement qui, selon eux, n'est que trop retardé. Le Divan ou plutót les grecs semblent favoriser leurs projets en employant tous les moyens de vexations pour soutirer de ces malheureux habitants jusqu'á leurs derniers deniers. C'est aussi dans cette vue qu'ils répandent des bruits de peste.

«Valachia, fiind mai departe de Rusia, e mai liniștită.» (Acad., tom. I, doc., pag. 113.

(2) Veđi Iorga, *Acte și Fragmente*, II, pag. 553.

(3) Veđi în ce mod naréză și Von Schlagen evenimentele de la Iași din 6 (18) Iunie 1819, în Iorga, pag. 554.

(4) Iorga, *Acte și Fragmente*, II, p. 556.

unor suburbii, de nu puteau ómenii măcar să se aprovizioneze cu cele necesare vieții și aruncarea unui bir extraordinar destinat a ține în funcțiune slujbași de carantine ce poporul le vedeà, orî le credeà inutile «*sinecuri*», au împins pe Ieșeni la răscolă. Este iarăși neîndoios că o mână ascunsă agitase mulțimea pentru interese, cari nu rămaseră necunoscute Consulatului frances din Bucuresci și Ambasadorului prusian de la Constantinopole. Acesta mai dă informațiunea precisă, că Pórtă «are credința în temeinicia sgomotului că aceste turburări «din Iași sunt fomentate de insinuațiuni din afară.» (1)

Mazilirea lui Calimach Scarlat se făcù într'un mod cu totul neobișnuit. Așà de bine manevră el prin ai săi la Constantinopole, că nu avù nevoie să imiteze exemplul lui Caragea și să fugă. De la Pórtă, în contra obiceiului vechiú, îi veni, la împlinirea celor 7 ani de domnie, nu firman umilitor și batjocoritor, nici îi puse aducătorul firmanului, în adunare publică, cârpa négră pe umër strigându-i «mazil», ci i se trimise un firman împodobit cu turaua Sultanului, prin care i se vestià în termeni amicali finele domniei saú mazilirea. Sultanul îi exprimà deplina lui mulțămire pentru serviciile aduse, după exemplul tatălui său Alexandru Calimach și-l învità să mérégă la Constantinopole, spre a primi acolo noú testimoniú de favóre imperială.

Primirea unui asemenea firman, de sigur, și încredințările ce prin particulare scrisori primì de la amicii săi din Constantinopole determinară pe Calimach să se ridice din Iași cu tótă familia și cu tóte ale sale și să mérégă la Constantinopole, după ce însuși se grăbi a trimite acolo un răspuns de mulțămire, carele fu comunicat Sultanului și bine primit de acesta. Chiar a treia și după sosirea lui în Capitala Turciei, Vizirul primì de la Sultanul ordine de a chemà pre Calimach la Pórtă. «Sublima Pórtă—diceà hatul imperial—a fost pururea fórte «mulțumită de serviciile făcute ei de familia Calimach și eú în deosebì—adaogă Sultanul—sunt fórte mulțămit de fidelitatea cu care ultimul «Principe al Moldovei și-a împlinit misiunea. Pentru a-l distinge printre «egalii săi, am decis să-i dau doveđi de înalta mea bunăvoință...» (2)

Aceste doveđi fură îmbrăcarea lui Scarlat Calimach cu o blană scumpă de samur, în 18 (30) August 1819, și cu adăogire de mulță-

(1) Iorga, *Acte și Fragmente*, II, pag. 556.

(2) Veđi nota lui Von Schlagen din 25 Iunie 1819, la Iorga, *Acte și Fragmente*, II, pag. 553.

miri din cele mai lingușitoare, cu manifestarea înaltei aprobări a Sultanului (1).

(1) Veđi nota din 10 Septembrie 1819. *Acte și Fragmente*, II, p. 556. Iacă unul din firmele primite la Iași cu laude pentru Vodă:

Tâlmăcire de pe Împărătesc sfânt hatihumaium spre poruncă de laudă.

Lauda Domnilor celor din nĂmul lui Mesie, alesule între stăpănitorii nĂmului lui Isus, astăđi Domn Moldaviei, Scarlat Zaade Constantin Vodă, ale căruia sfirșituri să se mărginescă cu fericire, ajungĂnd acest prea înalt împărătesc semn, să-ți fie în cunoștință, că fiind-că tu, numitul Voevod, nu numai că ești nĂm a acelor Dragomani și Domni, cari aű slujit puterniciei mele Împărăției și plină de măriri vecinică singură stăpănire de 150 ani și mai bine cu desăvırșită credință și dreptate, atât la marea dragomanie a prea înaltului Împărătescului meu Divan, cât și la domniile a Moldaviei și a Țării-Romănesci, cu slujbe laudate și mult vrednice, ce și tu însuși pentru necovırșita ta istețime și credință, fiind orĂnduit de 25 ani și mai nainte la mari și înalte treburi ale prea înaltei mele Împărăției, ai vĂrsat tĂt chipul de silință și de osteneală spre a ĩmplini tĂte cele cĂđute slugescii tale datorii și a te arătă prin dreptate și credință ta cu față curată și așă metahirisindu-te prea puternica mea Împărăție la cele mai din lăuntru și de mare urmare treburi, se privi de luminate în fruntea vredniciei și a primitĂrei tale istețimi semne dreptei judecării a înaltei minții și a ĩnțelepciunii tale, și lumina, rĂvna și credință ta în ori-ce dregĂtorie și slujbă și la vreme, care cunoșcĂndu-te ĩncă mai dinainte mai presus decăt semenii tĂi, ai fost ales și ĩncredințat tainelor prea puterniciei mele Împărăției, neputĂndu-se cu piatra probei și mehenghiul împărătescui mele cercări tĂgădui credințĂosele tale fapte ca un ce lămurit și nestricat și arătându-te la tĂte vrednic de credință și de ipolipsis a Împărătescui mele mării, te-am făcut cerac, cu dregĂtoria mării dragomanii a Împărătescului meu înalt Divan, care acest memuriet al tĂu, măcar că nu se asemănă altor vremi, ĩntĂmpinĂndu-se în faptă gingașe treburi, dar cu tĂte aceste numai și numai din covırșirea istețimii și a vredniciei tale și din drĂpta judecată și măsurată cumpĂnire și din firĂsca pĂrintĂsca a ta drĂptă credință arătĂnd și la acĂstă vreme slujbe primite la prea puternica mea Împărăție și osteneii vrednice de mulțămিতă și de rĂsplătire, te-ai cunoscut și te-aű adevărit mai pre sus decăt toți cei de mai nainte și cei asemenea tĂie; și fiind-că s'a vĂđut și s'a cunoscut a ta deplină sciință ce ai atăt a obiceiurilor nĂmurilor Europei, cât și a deosebitelor orĂndueli a ĩnălțimii și a mĂririi prea puterniciei mele Împărăției, cu cea mai temeinică statornicie și privighere și cu acea desăvırșită sciință a crailor Europei ai făcut trebă așă pe amăruntul tĂte chipurile ce se cuvin la așezările cu dĂnșii și la ĩnteresurile ĩntre dĂnșii, stĂnd ĩndelungată vreme exaporiton prea puterniciei mele Împărăției și adunĂndu-te cu nemĂrginită silință și credință la sfaturile lucrurilor de taină ale Împărăției mele; pentru acĂsta și darurile tale erau cunoscute, că trebuie să cĂștigi acea dorire a ta a te avĂ și a te metahirisĂ Împărăția mea la ĩmpărătescile mari slujbe de apurarea pe lĂngă sine. Dar fiind-că la vremile acelea eră trebuință decăt tĂte mai ales de ocrotire și bună orĂnduelă, a se pune pĂmĩntul Moldovei la cale, locul clironomicesc și ca un cheler Împărăției mele, se cere liniștire și ĩncredințare și odihna locuitorilor cu ĩndreptare și bună așezare ĩmpărătescui mele raele, trebuind a lipsi și a se ĩndreptă óreși-cari ĩnceputuri de rele urmări și să se cheme pĂmĩntenii la urma sa și la cea din ĩnceput, în tĂtă buna orĂn-

Aceleste distincțiuni cu bună sémă le plăti bine în taină fostul

duelă, care acéstă voință a Împărăției mele, ca să intre în lucrare și să se isprăvescă, eră forțe de trebuință, ca să se orînduésă cu prea deplină putere și voie un Domn ca tine vrednic de totă ipolipsa și credința la împărătesca mea mărire, de odată dăruit cu deplină inșiințare a politicescilor lucruri și înțelept și socotit și credincios și socotindu-se acestor după norocire cereri Împărăției mele trebuinciose lucruri, punere la cale ca o slujbă ce s'ar săvîrși în însăși norocita mea Împărătescă cetate, pentru aceea și s'a orînduit și s'a încredințat în umerile slujescii tale supunerii, de la singura stăpânitoare mărirea mea, domnia pămîntului Moldaviei și te-ai făcut ales cerese, adevă făclie ce a aprins-o însăși Împărăția mea cu mâna sa. De atunci dar încôce, ca întărit și ca încredințat ce din început către tine Împărătesca mea bună ipolipsis adevărind și pecetluind credința și dreptatea ta prin însăși numai firésca ta înțelepciune și inșiințată lucrare a politicescilor deprinderii, fără să misce și să clătésă temelia statorniciei tale și a mării de suflet și a osteneții și a silinței tale de multe deosebite întimplări, cari după trebuința vremii și a lucrărilor năvăliseră, îmbrăcându-te cu îmbărbătare și cu lupta osteneții la ori-ce trebuință, despre o parte săvîrșind fără cel mai mic cusur tôte trebile ce și se orînduie și și se încredință în umerile credinței tale de la prea puternica mea Împărăție, despre alta neîncetând a inșiință și a arătă de multe trebii mari și gingase cu tôte cele de amăruntul, sciință și lămurită cercare, cu tôte întimplările lor și cu socotelile ce se cuvîn, de cari eră de trebuință să se inșiințeze împărătesca mea mărire și la inșiințările ce aveai cu cei de pre la împrejurul țerii ai mei mari viziri și alții adunându-te, la tôte cu pași socotiți ai petrecut și ai trăit cu dinșii cu bună înțelegere și cu prieteșug, săvîrșind tôte orînduelile miriei și poruncile cari și se dau și grijind pentru cele trebuinciose ale oștilor și pentru tocmiri și gătiri împărătescilor mele sarhaturi și pentru tôte alte ale mele împărătesci slujbe și mai ales ajungend și îndestulând cu mare cheltuélă în puțină vreme tôte cele trebuinciose ale marilor mei viziri și beilor, ale bimbașilor și ale ogécâililor și ale celor-lalte tôte stări oștenesci, celor trecetóre și celor rînduiți spre paza pămîntului, n'ai pricinuit cu aceste nici o cheltuélă la mirii, ce mai ales ai scăđut și ai împușinat decăt cere cea pe amăruntul socotelă a slujbei tale la socotela ce ai avut cu miria și celor-lalte alte cheltueli și încă mai mult după slugésca ta supunere ai adaos și dar la împărătesca mirie - tôte atâte cherețele ce ai trimis pentru facerea podului celui mare, făcend și alte multe lăudate și mult vrednice slujbe prea puternicii mele Împărății, cari s'au cunoscut și au luminat, în vedere puindu-se tot chipul de silință a trimite și nenumerate zaherele și mulțime de oi la Împărătesca mea cetate și în scurt, fiind-că ai cunoscut dreptățile împărătescilor mele către tine faceri de bine și te-ai arătat prea deplin mulțumitor, cheltuind tôte puterile tale spre norocita și fericita curgere prea puternicii mele Împărății; cari tôte aceste fiind încredințată Împărătesca mea mărire cum că sunt cunoscute, și vedute de toți marii mei viziri și ministri și voitori de bine ai prea puternicii mele Împărății și cum că din și în și cresce și se adaogă după dreptate și după vrednicia ta bună ipolipsis de la toți către tine, și fiind tôte slujbele tale vrednice de laudă și primite la Împărătesca mea mărire și pentru acésta te-ai arătat deplin vrednic împărătescilor noastre rugii, iată dar îți rugăm ca să-ți fie spre bine și spre desfătare și spre veselie tôte milele și facerile de bine, ce după vrednicie s'au

Domnitor, dar ele puseră pe gânduri pe Greci și pe Suțescii Domni-

vărsat asupra ta de la prea puternica mea Împărăție și să câștigă îndelungate vremi, unde să petreci și fericit și vrednic de apururi a gustă rodurile bune.

Dar fiind-că unul din obiceiurile cele prea cuviincioase ale Împărăției mele cei înalte este ca să câștige împărătescile mele mili toți cei ce slujesc cu credință Împărăției mele și și-au arătat râvna și credința lor, trebuie fără de smintelă, după cea a noastră firască spre facere de bine plecare, să răsplătim împărătescile noastre dreptăți cu tot chipul de răsplătire și faceri de bine pe acest fel de imictar și veche credincioasă slugă a Împărăției mele catane. Deci de vreme că în toate plinele de adevăr și de totă ipolipsis și vrednice scrisori ale tale după dreptatea inimii tale și măsurata mulțumire, arătându-te mulțumit către facerile de bine ale Împărăției mele, n'ai lipsit a ne arăta că cel mai ales scopos al tău și nemărginită dorire este că, după ce ai slujit cu totă curățenia și adevărul Împărăției mele, cât va vré sfintul Dumnezeu la încredintata ție de la Împărătesca mea mărire domnia pământului Moldaviei și vei săvârși toate cele cădute slugescii tale supunerii, atunci să te învrednicesci ocrotirii și milei, care ești obicinuit, adecă sărutând înaltul împărătescul meu prag, să o aibi spre mare fală, ca când ai câștigă totă dorirea ta, pentru care te și rogi ca, pe lângă cele-lalte mili și îndurări cari s'au găsit cu dreptate pentru tine de la Împărăția mea, adăogându-se și această mare milă și facere de bine, spre lauda și fala ta, să te învrednicesci bucuriei a câștigă această dorire și măcar că este luminat cunoscut la Împărătesca mea mărire, cum că ești pe deplin vrednic împărătescii mele mile și faceri de bine, dar fiind-că din neconținute scrisori ale tale au înțeles deplin Împărătesca mea mărire, că cel mai ales scopos al dreptei tale voințe este ca să faci prin cădutele chipuri și mijlociri să se adevereze și să se încredințeze toți boerii și raele încredințatului ție pământ al Moldaviei, cum că până la acea vreme ce va binevoii Împărăția mea la numita ta de mai sus rugăminte, ei vor câștigă în dreptele țile Împărăției mele tot chipul de ocrotire și de apărare și nuli se va întimplă cât decăt puțin ce-vă care să le pricinuescă mahniciune și turburări, ca dându-se această încredințare și la nescire a sufletului, să se păzescă spre săvârșirea datoriei slugescilor tale plecări și supunerii, rugându-te pentru Împărătesca mea mărire, și după acesta adevărind prin numitele scrisori, că de când ți s'au încredințat de la prea puternica mea Împărăție în umerile vredniciei tale domnia Moldovei, încredințând cu tot chipul atât pe boeri cât și pe cele-lalte raele pentru bogatele către dinșii mile și îndurări ale Împărăției mele, n'au lipsit a săvârși datoria lor și a cunosce dreptățile Împărătescii mele faceri de bine și, adăogându-se cu prea deplină credință și dreptate, a săvârși cele cădute slugescii lor supunerii și a pune cu cea mai prea sus dorire a sufletului totă puterea lor, spre a împlini toate împărătescile slujbe și orindueli, tremurând toți ca nu cum-vă vre-unul dintr'înșii, au necunoscând datoria slugescii lor supunerii către puternica mea Împărăție, au din pricina tinerețelor, s'au aflat până la un pēr la vre-o mișcare neplăcută în potriua slugescii lor datorii și a cădutei slugescii lor supunerii, nerăspunzând pe deplin la fericita mea bunăvoință, de unde să se nască vre-un prepus de nemulțumire, și cum-că supuindu-se deplin la toate poruncile tale și la voința și bună orinduela ta și adunându-se către tine cu cea mai adâncă plăcere și supunere, au vărsat necovârșită silință a multe slujbe ale împărătescilor mele sarhaturii și la trimitere către Împărătesca mea cetate de tot felul

tori asupra posibilității revenirii lui Calimach la unul din cele două

de zahereă și ori-ce s'a cerut de la pământul acela și cum că cei ce au fost orinduiți din partea ta la slujbele pământului și a raelei s'au purtat toți cu mare pază, ferindu-se de a îndrăzni a supăra pe săracele raele și că iarăși pe de altă parte te silești la cele ce sunt spre mângâierea lor, fiind de toți pre deplin mulțumiți, pentru care și n'am lipsit, după ce către tine cu totă și pentru totă împărătesca mea necovârșită credință și ipolipsis cu necontenite scrisori din începutul slujbei tale a însciințat, cum că o cunoscî ca o datorie nemișcată a arătat către Împărăția mea dreptățile credinței și ale rîvnei lor și urmărilor celor plăcute și vrednice de laudă de o potrivă cu înțeleptele și dreptele tale orîndueli, care după slugesca ta cădută datorie ai orînduit, și fiind-că vederat scoposul tîu este ca să isprăvesci cu chipuri și cu mijloace a cresce și a înmulți milele și îndurările Împărăției mele asupra lor și risipindu-se cu totul prepusurile ce pot să se întimple din mincinoșele arătări celor ce sub chip de adevăr sémănă din patimă cu al sîu fieș-care sfîrșit și scop, să fie adeveriți și bine încredințați pentru acesta. Deci îi vei încredința, că supuindu-se deplin la înțelepta ocărnuire și la cele de o potrivă cu împărătesca mea voință socotite și laudate ale tale chipuri, cari sub împărătesca mea umbră sunt cunoscute și cercate, se vor apăra sub împărătesca mea umbră în cât va binevoi sfîntul Dumneșeu. Și măcar că este sciut că, din pricina cunoscutelor întîmplări ce au curs după trebuința vremii și a lucrurilor, că și raelele pământului Moldaviei sunt călcați și stenahorisiți cu păgubirile ce li s'au întîmplat, și starea ta este cunoscută că este strîmtoată și lipsită, fiind-că s'au prelungit cădutele fie răsplătiri sub împărătesca mea umbră și chip a te aduce la răsufolare, iar de vreme ce arăți că ai ostenit la numitul pământ al Moldaviei și au prisosit asupra lui ostenele tale și ai luat plecare către acei locuitori, fiind despre amîndouă părțile aceeași răspundere și încredințare cu inima curată și pentru aceea pricinuesci ori-ce fel de strîmtoare la stării tale și nu puțin te mulțumesci ca să petreci vremea cu încredințare și liniște duhului tîu, cheltuind totă silința ca să odihnesci și să mulțumesci împărătesca mea voință la această gingașă slujbă ce te-a orînduit după căduta slugesca ta datorie, în ce chip se vede din necontenitele tale scrisori, prin cari aceste te rog de apururea ca să fie împărătesca mea milostivă plecare spre cele ce sunt spre bună stare și spre bună orînduella pământului și spre răsufolarea și odihna raelei, pentru care ai adevărit și ai luminat și cu acest chip ce săvîrșire faci, ce din inimă curată a ta slujbă; deci fiind-că ești slugă dréptă Împărăției mele și nîmul slugilor drepte au și ispitit în toate mișcările tale, pentru care și are împărătesca mea mărire către tine nemărginită credință și ipolipsis ce nu s'a învrednicit nimeni din cei mai înainte de tine și cei asemenea ție și cheltuesci toate chipurile tale la toate trebuințele ce ți s'au încredințat și întîiu și pe urmă în numirile credinței și a slugescii tale supunerî, avînd sciința celor mai adînci taine, fiind exaporiton al prea puternicîi mele Împărății, după cum cere credința ta și rîvnitóre plecare și fiind-că toate scrisorile tale au nebiruită ipolipsis la Împărătesca mea mărire, pentru acesta dar se ascultă toate cererile tale și are totă trecerea și credința la Împărăția mea și pentru boeri și pentru cei-lalți locuitori a ta mărturie și măcar că este sciut că se aduce cea cu dreptate mișcare și cădute chipuri la acele ce caută spre rînduella și bună starea pământului, este și acesta o lucrare și un rod al socotelor și înțeleptelor tale isprăvi, cu toate aceste în cât se vor

tronuri române. Și cu toate acestea, Al. Suțu eră ginerele lui Calimach.

aduce și de acum înainte cu căduta plecare și supunere la poruncile tale și la buna orînduēla ta și se vor sili cu arătarea credinței către puternica mea Împărăție ca să isprăvesci, să dai tu și de acum înainte pentru dinșii până la atăta acest fel de mărturie, vor câștiga și ei în tot chipul înaltele împărătescile mele mile sub acoperămîntul împărătescii mile, ca să aduci toți supușii după neclătita datorie lor cu drepte bune mișcări către ocârmuitorul și stăpânitorul locurilor și ale țerilor, la cari sunt datorii a avē totă plecarea și pe deplina supunere și a întemeiā între stăpânitorii și între supuși o asemenea răspundere și legătură, rodul și folosul dintru acēsta se aduce și se întorce către inșiși supușii aceia. Decī pentru ca să se incredințeze toți boerii și raelele pămîntului Moldaviei, că până cînd și se va da împărătesca mea voie, ca să câștigē acea fală, a sārutā, după nemărginita ta dorire împărătescul meu înalt prag, nu se vor scārbi nici se va tulburā sufletul lor nici de o schimbare de lucruri, ce vei rēmānē tu de apururi în slujba acēsta cu prea deplină putere, în cāt se vor sili și ei cu nemărginită silință, ca să împlinescā după slugēasca lor nebiruită datorie împărătescile mele porunci și slujbe, vor avē tot chipul de rēsufare și de odihnā sub împărătesca mea umbrā, rugāndu-se de apururi sfintului Dumneđeu, după slugēasca lor datorie, pentru slava, odihna și strălucirea înaltei mele Împărății și vieța și întărirea împărătescii mele stăpāniri. După Împărătescul meu întru norocire dat sfint hatihumaium, s'a dat acēstā sfintā a mea poruncā și inadins mai mult pentru arătare și luminaire laudelor, al căror te-ai făcut vrednic, spre fala și lauda ta și spre credința cinstei și a ipolipsiei tale, și s'a ales de la împărătesca mea tablā un armāsar ales pricinuitor de laude, împodobit cu mare mārire cu Divan rahti și cu oblacii și-ți se trimite cu acesta ce aduce acēstā sfintā împărătescā poruncā. Decī te vei incredința tu, numitul Voevod, că puind tot chipul de silință și totā puterea ta ca să arāși și de acum înainte vrednice de laude și primite slujbe, după cum pānā acum, și să chivernisești și să ocārmuesci țera și să pui la cale și să ocārmuesci ale raelēi și să sāvırșesci tōte împărătescile mele orîndueli, ce-ți voiū porunci prin înalte împărătescile mele porunci și să trimiți la Împărătesca mea cetate multe zaherele și să dai la locul unde este orînduit cele de pe tot anul după datorie mademuri și să împlinesci tōte obiceiurile deosebite slujbe, cari cere de la tine Împărăția mea, și puind totā puterea ta după nemișcata ta datorie a mulțumii împărătesca mea norocitā voință, fără să faci cea mai micș smintēlā despre partea ta la acest fel de slujbā, după cum și pānā acum (care este arătare de mulțumire împărătescii mele către tine mile), vei câștigā bogat de apurarea împărătesca mea îndurată plecare la tōte cererile și rugāciunile; vei întimpinā dar cu pași plini de cinste și slāvită primire pre pricinuitorul de bucurie și de veselie împărătescul meu armāsar, lāudāndu-te și fālindu-te cu dînsul, și te vei rugā necontentit împreună cu toți boerii și locuitorii pămîntului, ca cu un glas, pentru neclătita întārire și sāvātate Împărătescii mele māriri, și vei pune tot chipul de silință și de supusā voință a odihnitei pe deplin pe prea slāvita mea împărătescā voință cu sāvırșirea celor de mai sus slujbe, ferindu-te de cele în potrivā. Poruncim decī împărătesce, ca să sāvırșesci după înțelegere acestei date pentru acēstā pricinā cu chipul ce s'a arātat a mele împărătesci porunci, care cere fără de greș plecare și supunere la toți, ca să se scie, crede împărătescului meu semn.

Ca o dovadă mai mult de bunăvoință, în care familia Calimach rămâne la Pórtă, fu și chemarea fratelui măi mic Iancu Calimach, fostul Kapukehaia al Domnului Scarlat Calimach, la funcțiunea de Dragoman împărătesc (1), măcar că se pare că prea puțin sciă limba turcescă,

In anul 1194 pe la sfîrșitul lunii Treztei în păzitul de Dumneđeú Tarigrad.

Tălmăcirea mehtupului prea înaltului Vizir.

Prea alesule între Domnii celor din némul lui Mesie, întâiul din stăpânitorii némului lui Isus, astăđi Domnule al Moldaviei, să se încheie sfîrșiturile tale cu bine. Tu, fiind-că din începutul tēu te-ai arătat a fi din cele vestite întru laude și mărturisite întru iscusite lucruri sădită credința și înțelepciune, slugă a prea puterniciei împărății, îndestul s'a arătat din trecutele ispite și cercări ce ai cheltuit cu strădanie silinței spre cunoscința bunelor tale lucrări către săvîrșirile înaltelor împărătescilor slujbe, ce s'aú vęđut după cuviința alcătuite cu tótă cea prin puțință vrednicie a ta și aú fost la tine singura mângăiere a te făli și a te lăudă numai cu cea către prea înaltul și făcătorul de bine Devlet, dreptate, credința ta, atât în cea dintăi cât și în cea de al doilea Dragomanie cu prea plăcute ale tale slujbe, din care pricinuindu-ți-se dobândire împărătescii bune ipolipsis și singurei stăpânitoare folositoarei bunei voințe către tine, s'a rînduit pentru acésta în purtarea ta de grijă pămîntul Moldaviei, ca să ocărmuesci raelele cele supuse ție și să săvîrșesci tóte pricinile țerii după tótă cuviința. Decí prin ispita lucrării vederat arătându-se, că nu numai te-ai purtat după firésca ta credința și înțelepciune către buna ocărmuire și lăudata chibzuire a pămîntului, ce încă numai din sădită vrednicia ta ai depărtat cu totul și odihna, atât pentru cuprinderea și ocrotirea săracilor raele cât și pentru buna săvîrșire tuturor prea strălucitelor înalte porunci; acum dar, fiind-că s'a dat împărătesc vrednic de închinăciune firman înfrumusețat și întărit cu sfint hatihumaium, pentru întemeierea și statornicia Domniei Tale și pentru cele-lalte împărătesci alte sfaturî, afară dar și deosebit caimaua noastră ce ți s'a scris numai pentru acestea, spre măi luminată arătare pentru mulțumirile noastre de ale tale credinciose lucrări, cari până acum ai arătat, prin buna chibzuire pricinilor ce ți s'aú poruncit ție și spre odihna raelelor ce sunt sub a ta ocărmuire, ți se trimite o blană de samur împreună și cu un armăsar împodobit spre acésta, ca să porți de grijă a răsplăti cu mulțumirile cuviinciose pentru musadelele ce se fac către tine precum măi sus se arată, și pentru ca să te arăți și de acum înainte cu tótă datornica credința și fără preget silință către poruncile și slujbele rînduite, și în sfîrșit pentru ca să arăți tótă protimia ta și cât va fi puțința la tóte acele ce se cuvîn și urméză la datoria Domniei Tale, s'a scris înadins și ți se trimite acest mehtup al nostru, care luându-l cu ajutorul lui Dumneđeú, vei urmă întocmai precum măi sus se arată.

Cod. Mitropoliei Iași, pag. 44.

(1) *Acte și Fragmente*, II, p. 553.

și că și în limba francesă nu erà prea tare, pe când, din contră, Scarlat posedà minunat acéstă limbă (1).

Acéstă înaintare la Dragomanat a lui Iancu Calimach erà și o primă aplicare a decisiunii anteriore luate de Pórtă cu privire la cele patru familii fanariote destinate de ea a domni în Principate și a ocupà Dragomanatul Porții.

CAP. XIX.

Românii încorporați la State streine.

Nu putem, nu ne este permis a nu ne ocupà de frații noștri răslețiți de Principate, din vitregimea împrejurărilor.

Basarabia, abià smulsă de la mama patrie, capătă la 1813, în locul Episcopatului vechi de la Hotin, o Metropolie la Chișineu, care devine capitala guberniei Basarabiei. Cunoscutul Gavriil, membru al Sinodului Rusiei, fost Metropolit Moldo-Vlachiei și Exarch, este numit de Impèratul Alexandru Metropolit al eparchiei *Chișineu și Hotin*.

Episcopul de Bender și Akerman este vicar al Metropolitului de Chișineu-Hotin. În Basarabia Rușii aflare în 1812 un număr de 789 biserici.

Pe lângă acéstă nouă Metropolie, se dispune organizarea unui seminariu. Despre limba de predare nici o mențiune.

Pentru spesele nouei Metropolitii se acordă moșiile mănăstirii Chiriana și dreptul de percepere a ploconului de câte 7 lei pe an de la fețele bisericesci (în loc de 10 cât plătiau din vechime), afară de protopopi, blagocinii și preoții ertați pentru bôlă, bătrânețe sau infirmitate. Asemenea se va luà taxă pe peciuri de cununie, și se dă Metropoliei noue 80 de scutelnici și 40 pentru vicarul episcopal.

Biserica sf. Arhanghelii Michail și Gavriil, metoc din vechime al mănăstirii Galata, se hotărêșce a fi biserică Metropolitană.

Ucazul imperial de organizarea nouei Metropolitii acordă de o cam dată mântinerea în Basarabia a privilegiilor și obiceiurilor moldovenești de mai înainte.

Aceste dispozițiuni propuse de Metropolitul Gavriil, Sinodul rusesc le aprobă și le supune întăriri Impèratului, după ce consultă și pe Gubernatorul politicesc al Basarabiei, boerul Sturdza, și părerea procurorului Sinodului Cnez Galițin.

(1) *Acte și Fragmente*, II, p. 560.

Cele-lalte dispozițiuni se pot vedé în actele acì publicate :

Intru tot prea luminatul prea puternicul, marele Domn Impărat și însuși stăpânitor a tótă Rusia.

Intru tot prea supusă anaforă a Sinodului. Mitropolitul Gavril ce a fost la Moldo-Vlachia Exarch, socotind de trebuință a se întemeia în provincia cea de peste Nistru, ce din nou s'a alăturat către imperia Rusiei, în care provincie se află mai mult decât 700 biserici cu popórele lor, o deosebită eparchie și seminariu, ce atárnă asupra pricinei acesteia aceste puncte:

1). Eparchia acésta, fiind-că otcărnuirea provinciei s'a așezat în Chișinău și fiind-că la Hotin óre-când au fost ocărnuitori episcopi, să se numéscă a Chișinăului și a Hotinului.

2). Eparchiei acesteia să i se deă titlul de Mitropolie și Exarchie, după deprinderea tagmei cei duhovnicesci de acolo, a avé o deosebită evlavie și credință către scaunul Metropolitesc, care să aibă așezare în Chișinău, lăsând la socotința Sinodului a-i rînduî acestei eparchii cuviincioasa sa tréptă.

3). Eparchia acésta să aibă deosebită pecete după închipuirea care a trimes-o Exarchul Mitropolit.

4). Alcătuirea și ocărnuirea eparchiei Exarchul Mitropolit o primesce asupra sa cu ajutorul Vicariosului (*sic*), adecă vechilul care este Episcop Benderului și al Akermanului.

5). Pentru statul acestei noué eparchii s'au alcătuit de Exarchul Mitropolit acest următor catastih de persóne:

a). Pentru Sobor.

Protopop	1
Clucir ori Evtaxis	1
Preoți de sobor	2
Diaconi	3
Citeți	4

Tagma cântăreților.

Clopotari	2
---------------------	---

b). Pentru casa Mitropoliei.

Eclisiarch care este și Crsnaceiu	1
Iconom	1
Duhovnic	1
Iromonaș	2
Irodiaconi	2
Logofét	1

c). Pentru dicasterie.

Asesori	4
Secretar	1
Ajutor de Secretar	1
Perivocic sau Palamariu	1

Povicit saŭ logofet de ŭinuturi	2
Cancelariŭti	2
Scriitori pentru scrisore rusescă	2
» » » moldovenescă	2
Străjări saŭ pristavnici	4

6). Pentru învățatura copiilor acelor din tagma bisericească să se așeze seminariu a două școle mari, după cum se află la alte eparhii.

7). Pentru cheltuēla Mitropoliei, a Dicasteriei și a Seminariei și a episcopului vicarios, Exarchul Mitropolit, necerēnd ajutor de la haznaua împērătescă, a arătat aceste mijlōce saŭ chipuri următore:

1. Pentru casa arhierescă să se rīnduescă mănăstirea Adormirii ce se numesce Chipriana, și se află aprōpe de Chișineŭ, cu moșile ei și moșia Porcarii, care se află în Basarabia și din vechiū au fost ale acestei mănăstiri, cum și o moșie Răscăescii ce se află aprōpe de Porcarii și din vilele cele turcesci ce se află la Akerman 7 desetine. Dar fiind că mănăstirea Chipriana este închinată la mănăstirea Zugravu de la Sf. Agură, pentru aceea de la casa arhierescă se va trimite la acēstă mănăstire tōte acelea ajūtore ce se numesce embatic, care și până acum trimit egumenii mănăstirii Chipriani, adecă câte 1.500 lei pe an, iar Archimandritului acestei mănăstiri Anthim să i se deă de la casa arhierescă câte 500 lei pe an, dacā va veni la mănăstire de la Iași, unde el până acum sub nume de bōlă a rēmas.

Al 2-lea. Obiceiul cel din vechiū fără schimbare s'a urmat de a se stringe de la preoți și diaconi, sub nume de pocon al Archiereului eparhiei câte dece lei și pentru școle câte 4 lei, să se deă voie a se urmă însă cu impuținare, adecă în loc de dece lei pe an al poconului să se ieă câte 7 lei de la fie-care preot și diacon, afară de protopopi, blagocini și preoți, cei ertați din popor pentru bōlă, bătrānețe saŭ altă stricāciune trupescă.

Al 3-lea. Pentru soborul Archiereului să se rīnduescă, până la altă socotēlă, biserica Sf. Arhangelul Michail din orașul Chișineului, ce este mitoc m-rii Galata de la Iași, care este închinată la scaunul Patriarchului de Ierusalim.

Al 4-lea. Pentru facerea veșmintelor bisericesci și pentru zidirea caselor arhieresci, cari nici ca cum se află, dar și însăși mănăstirea Chipriani tōte zidirele sunt părăsite și stricate, să se deă voie a se da peciuri de cununie după obiceiul vechiū, ce este întărīt cu chrisōve domnesci, pentru aceste peciuri cei ce se cununaŭ plătiaŭ până acum câte 5 lei fără nici un bănat, dar dacā se va luă acum numai câte 3 lei, apoi acēstă micșurare se va socoti de milă.

Al 5-lea. Pentru slujbele casei Mitropoliei, după așezările de acolo, să se rīnduescă 80 de scutelnici, iar pentru Vicarios Episcop 40.

Al 6-lea. Pentru zidirea casei arhieresci în orașul Chișineului să se hotărēscă cuviinciosul loc, după alegerea Exarchului și Mitropolit.

Al 7-lea. În chipul ocārmuirii acesteia a nouēi eparhii, să aibă Mitropolitul Exarch voia a urmă după obiceiul de acolo, în cât de nu va fi de în potrivă pravilelor Rusiei celor temeinice, politicesci și bisericesci, atât pentru norodul de acolo, care nu de mult s'a împreunat spre împērăția Rusiei, cât și pentru-că în politicēscă ocārmuire de acolo s'aŭ îngăduit a se urmă privilegiile și obiceiurile moldovenesci de mai înainte.

Al 8-lea. Spre arătarea îndoitei ocrotiri a Împērătescii Vōstre Măririi către tagma duhovnicescă de acolo, să se scutēscă de tōte havalele pămîntului și de pastoi și pe lângă acēsta să fie apējați de strimtoriri de către orîndatorii de moși, cari ieau de

la preoți și diaconi și de la slujitorii bisericești dijmă din semănături și din alte roduri întocmai ca și de la țeranii. Dacă va avea sa vie, să se scutască de banii vădrăritului până la 50 de vedre, iar preoții numai până la 30 vedre, asemenea și blagocinul protopopului să se scutască de 25 oi, iar preoții de 15, cum și la desetină protopopul să nu dea pre 25 stupi; iar preoții pe 15; dar dacă preoții vor avea vii, oi și stupi preste numărul arătat, apoi vor fi datorii a plăti pentru ceea-ce va trece obicinuita în pământ dare; această scutelă a avut tagma bisericească de acolo și în vremea stăpânirii de mai înainte, însă nu toți, ci numai unii din protopopi și preoți. Drept aceea, această scutelă va rămâne la prea înalta voință. Lângă acesta s'ar căde ca argații protopopilor, ai preoților și ai diaconilor să nu fie superați la havalele Statului, însă numai cei ce vor fi burlaci, iar birul împărătesc îl vor plăti.

Pentru hrana preoților, slujitorilor bisericești în satele cele boeresci.

Boerii moșinași sunt datorii a da preoților și diaconilor, cari slujesc la bisericile din satele lor, de hrană cu această orînduélă, adică arătură de 5 kile, fin 8 fălci preotului și 6 diaconului și din cele 5 kile semănătură și din numita proporție fălci de fin, cum și pentru imaș de la preot până la 15 capete vite mari și de la diacon până la 12 vite, nici o dare să nu ia moșinașul; iar avînd preoții mai multă semănătură, fin și vite, vor da obicinuita dijmă, din semănătura cea de prisos, cum și pentru vitele cele de prisos, și pentru fin, dacă-i va trebui mai mult, se va împacă cu moșinașul. Din rodurile pometurilor și din grădinele cele de lângă casă nu vor plăti preoții și diaconii nimica; așijderea nici banii casei nu-i vor da și nu vor face nici o slujbă la trebile moșinașului. Din vinul ce-l fac din viile sale preoții și diaconii pe moșia boerescă, se cade să dea moșinașului dijmă după obiceiul pămîntului; cum și dacă vor face tutun, se cade să dea obicinuita plată, fiindcă acesta se face pentru neguțătorie. Preoții sau diaconii nu au voie să ție vin sau altă băutură pentru vinzare, pentru că această privilegie o are moșinașul, însă vin dintr'a sa vie și altă băutură chiar dintru casele sale sunt slobode a avea fără oprire din partea moșinașului și a cumpăra de unde vor vré. Intru acest chip sunt datorii a urma și orîndatoriile moșilor.

Pentru ca să nu se amestece moșinașii la orînduélile bisericești.

Moșinașii nu se amestecă nici la o orînduélă ce se face din partea ocărmuirii duhovnicesci pentru bisericile ce se află în satele lor, cum nici o stăpânire n'au asupra preoților și slujitorilor bisericești.

Pentru numărul caselor care hotărăsece datoria moșinașului spre hrana preoților și a ȋircovnicilor.

În care sat se află până la 70 case creștinesci și este biserică, acolo să fie un preot, unul sau doi dascăli și un ponomar (pălimar), iar unde vor fi de la 70 până la 100, acolo să fie doi preoți, iar de la 100 și mai mult, către doi preoți să adauge și un diacon. Pentru acești preoți și diaconi sunt datorii moșinașii a da loc de hrană, după pontul cel mai de sus; iar dacă vor fi preoți sau diaconi mai mulți decăt se hotărăsece, apoi moșinașul nu este dator pentru cei de prisos a da loc de hrană, iar aceștia de prisos sunt datorii cu moșinașul a face tocmeală pentru ce vor avea trebuință, adică pentru imaș de vite, pentru finețe și pentru dijmă, însă și-

lele boerescului nu sunt datorî și aceștia de prisos a lucrà dascălul și ponomarul, cum și văduvele preoților și ale diaconilor, la tôte bisericile, se cade să fie slobode de lucrul boerescului saũ al orîndatorului și de alte cereri, iar dijma vor da după obiceiũ.

Sfîntul Sinod al Rusiei a luat în desbatere propunerile de mai sus. Procurorul a sprijinit cererile de mai sus, formulându-le ast-fel:

1. Să se rînduiescã slobodenie preoților și slujitorilor bisericesci nu numai de tôte dările haznalei, pentru cari și guvernatorul politicesc, în al 4-lea pont al socotînței sale, arată, dar și în tôte cele-lalte poșline ale coronei, adecã de goștinã, de desetinã, de vãdrãrit, de oi, stupi și rîmãtori și vinul chiar din drãpta gospodãria lor, fãrã hotãrîrea de sumã, ce a pus-o guvernatorul în al 5-lea pont al socotînței sale. Cererea acãsta se întemeiazã întru acãstã socotãlã, cã preoții și slujitorii bisericesci aũ hrana sa mai numai din numitele gospodãrii ale lor, cãci locuitorii de acolo nu prea aũ obiceiũ a ajutã tagma bisericescã din prisosurile averilor sale. Privilegia acãsta ce o cere Exarchul, pentru ca să fie slobodi slujitorii bisericesci, dascãlii și ponomarii, atãrnã numai asupra celor ce vor fi rînduiți saũ hirotonisiți întru acãstã chemare și sunt cu adevãrat în tagma duhovnicescã așezați, iar nu cei cari sunt din locuitorii proști de acolo saũ veniți, după obiceiul ce a fost pãnã acum, și purtaũ slujba dascãliei și a ponomariei pe o vreme, după tocmãlã, fãrã statornicã așezare, în locul cãrora a început Exarchul acum a rîndui statornici hirotonisiți țircovnici.

Al 2-lea. Spre înfrinarea orîndatorilor saũ cumpãrãtorilor moșiiilor împãrãtesci cei cu puterea contracturilor cu dinșii încheiate, ca ei saũ orîndatorii să nu aibã nici o atingere saũ amestecare la casele preoților saũ slujitorilor bisericesci și la tôte de obște ale gospodãriei caselor lor ori de ce fel și cãtã sumã vor avẽ, să nu aibã a cere de la tagma duhovnicescã nici o dare saũ venit și havalele și boerescuri.

Al 3-lea, ca stãpãnirea mirenescã să nu se amestece în trebile duhovnicesci, să se hotãrãscã ca și în Basarabia să se caute și să se hotãrãscã pricinele cele duhovnicesci, precum și la Rosia, adecã numai de cãtre stãpãnirea duhovnicescã.

În sfîrșitul arãtãrilor acestora Exarchul a arãtat și acãsta, cã dacã după mãrirea eparchiei, Ecaterinoslavului, ce se întinde peste 1.100 verste și cuprinde douẽ gubernii, a Ecaterinoslavului și a Chersonului cu provinția Tavriei cu Ostrovul Finagoran, adecã cu pãmîntul oștenilor cazaci de Marea Nãgrã, se vor despãrți și se vor adãogi spre eparchia ce din nou se alcãtuesce și este megieșitã cu gubernia Chersonului, bisericile ce se aflã pe cãmpii Voziei și sunt între Bug și între Nistru, cari mai înainte de vre-o 20 de ani aũ fost o parte din Basarabia, unde se aflã al eparchiei Ecaterinoslavului orașul Terașpole cu ținutul, orașele Dubãsarii, Ovideopol și Odessa, cum și orașul Vozia saũ Ociacovul cu ôreși-cari sate și o parte din ținutul Chersonul și alte din ținutul Ocviopolului, unde de tôte se vor aflã nu mai mult de 100 de biserici. Apoi acãstã alãturare nu numai cã ar întocmi mai bine acãstã nouã eparchie, dar și pentru norodul ce se aflã cu locuința acolo ar fi ôreși-care mângãiere, cãci pe cãmpurile Voziei, ca și în Basarabia, locuiesc Moldoveni, Greci, Bulgari și feluri de limbã streine, dar Ruși prea puțini.

La cea mai de pe urmã sinodicescul Ober-procuror a mai arãtat Sinodului și pentru cea prea înaltã voință a Împãrãtescii Vostre Mãririi, ce a trimis cãtre dînsul prin Generalul de artilerie Graf Aracciev, ca în seminaria duhovnicescã ce se

aşeză în Basarabia să se înveţe şi copiii mirenesci, dacă din partea duhovnicescă nu se vor întîmîpînă niscăi-vă împedicări, pînă cînd se vor face politicesei şcoli. Spre împlinirea acestei monarchicesei a împărătescii Vóstre voinţe, Sinodul, negăsind nici o împedecare spre a se învăţă copiii mirenilor în seminaria cea duhovnicescă a Basarabiei, a făcut acum cuviincioasa rînduélă.

Sinodul a desbătut cu deamănuntul şi închipiirea tuturor stărilor împrejur mai sus însemnate şi a găsit cu cale :

I. Socotelile ce se cuprind în cea prea plecată de mai înainte întru tot supusă anaforă pentru întemeierea eparchiei în provinţia Basarabiei şi chipurile ce atárnă spre ocărnuirea acestei eparchii şi pentru trépta care se dá feţei Exarchului şi Mitropolit Gavril să rămăe tóte în puterea lor şi lângă acesta se mai adaugă :

II. Rînduirea pentru slujbele Mitropolitului a 80 de scutelnici şi pentru Episcop 40 şi hotărîrea pentru casa Mitropoliei din viile cele ce sunt la Akerman 7 desetine să aibă a fi de temeiul cel ce a trimis în socotinţa sa Gubernatorul cel politicesc în pontul 1 şi al 2-lea, aşşderea şi după al 3-lea pont, să aibă voie Exarchul Mitropolit ca, alegîndu-şi loc pentru casa archierescă, după cea mai înainte pentru această corespondenţie cu Gubernatorul, să facă învoiélă pentru cea de pe an plată pentru locul ales cu vechilii mănăstirilor de peste hotar, cari sunt stăpáne acestei moşii.

III. Sloboşind după cuprinderea pontului al 4-lea al socotinţei Gubernatorului politicesc pe toţi preoşii, diaconii, dascálii şi panomarii, cari vor fi cu adevérat aşezaţi sau hirotonisiţi în chemarea acesta, asemenea şi văduvele preoşilor, diaconilor şi slujitorilor bisericesci de tóte dările, caznelei şi cele de obşte havalele, să se dăruéscă lor scutelă şi de tóte a caznelei pošline, adecă: desetină sau goştină, de vădrărit, de strîngerea din seménaturile lor, din pomete, de pe vite, de pe stupi, fără de hotărîre de sumă, precum se folosesc cu aceste privileghii de obşte tótă tagma bisericescă la Rosia. Pe lângă acestea să fie apéraţi de tóte supérările din partea orîndatorilor moşilor împărătesci, ce atárnă către cele mai sus numite ale lor economii, cum şi ce atárnă asupra caselor lor, adecă a preoşilor, diaconilor şi slujitorilor bisericesci.

IV. Intărînd pre al 6-lea, al 7-lea şi al 8-lea pont al socotinţei Gubernatorului politicesc, ce atárnă asupra ţinerii cu hrana a slujitorilor bisericesci din satele boeresci şi care atárnă spre depártarea boerilor de a se amestecă în orînduelile cele bisericesci şi a metahirisii stăpánire asupra preoşilor, diaconilor şi a slujitorilor bisericesci, să se adăuge şi acesta, cum că ceea-ce se đice în pontul al 8-lea, pentru ca să fie datori slujitorii bisericesci a da stăpánilor moşilor dijmă din rodurile gospodăriilor, de istov să nu aibă a se întinde asupra dascálilor şi a ponomarilor, cari sunt aşezaţi şi hirotonisiţi, pentru cari în al 3-lea pont s'a đis, iar numai asupra acelora ce vor fi în slujba dascăliei după tocmélă, pe o vreme, după obiceiul de acolo, pînă cînd cu încetul se va părăsi acest obicei, adecă spre a fi dascálii tocmişi de locuitori cu anul, iar nu aşezaţi de bisericesca ocărnuire cu statornicie.

V. Socotinţa Gubernatorului cea însemnată în pontul al VIII-lea pentru numărul preoşilor şi al slujitorilor bisericesci după suma caselor, primindu-se de pravilă spre a se hotărî numai măsura datoriei moşinaşilor, spre ţinerea preoşilor cu hrană, rămáne între altele a hotărî numărul de preoşi şi de şircovnici la tóte bisericile, după măsura a cei neapérate trebuinţe, la socotinţa şi orînduirea archiereului eparchiei.

VI. Căutarea şi hotărîrea pricinilor duhovnicesci în această eparchie să rămăe întru cea nemijlocită şi deplină spánzurare de la ocărnuirea duhovnicescă, întocmai

după acele pravile, cari sunt hotărîte cu cele întemeiate ale Rosiei politicesci și bisericesci legiurii.

VII. După aflarea cea cu cale în arătările Exarchului Mitropolit însemnate de la eparchia Ecaterinoslavului, în care în diastima ce cuprinde mai bine de o mie de verste se află 789 biserici, să se alătoreze către eparchie acésta ce se întemeiază acum. Bisericile cele ce se megieșesc cu dinsa și se află între Bug și între Nistru, pe câmpul Voziei și în orașele și satele cari atârnă unele către Ecaterinoslav, altele către a Kazanului gubernie, cari de tôte nu sunt mai multe de câte 100 biserici; iar cât atârnă asupra chipului ocârmuirii eparchicesci a părții acesteia, cum și asupra punerii la cale a celor duhovnicesci ce se află într'insa, să rămână întru tôte după așezarea cea mai din nainte. Acest fel de punere la cale Sinodul, dându-le la cea prea înaltă a Împărătesci Vóstre Măririi luare aminte, cere prea înalte porunci.—Asupra acesteia anaforale a Sinodului Impăratul Alexandru a pus rezoluțiunea: «Așa să fie și să se urmeze după acésta».— Teplitz, August 21, 1813.

In 1818, Generalul Behmetiev propune o reorganizare a Basarabiei; de sigur mai puțin respectând naționalitatea română, Impăratul aprobă punerea în lucrare pe un an, spre experimentare (1), și se pronunță mai ales pentru țeranî:

(1) *Manifest al lui Alexandru Impărat a tótă Rusia.*

Domnului Gheneral Leitenant Behmetief. Bine primind proiectul ce ai alcătuit domnia-ta al obrazovaniei oblastiei Basarabiei și a osebite alcătuirii atingătoare de dinsa eũ cu mulțumire arăt și printr'acésta a mea deplină bunăvoință.

Un așezămînt atâta de însemnat, după mărimea lucrului ce cuprinde el în sine, trebuie ca mai întâiu să-l întărescă vremea și cercarea. Pentru acest sfîrșit mai înainte de a primi cea mai de pe urmă a mea întărire, eũ voesc ca dumné-ta să te pornesci a-l aduce în lucrare, și în curgerea anului următor cu luare aminte să priveghezi cum vor merge tôte lucrările după acésta. Aceste din nou alcătuirii se întemeiează pe pravilele însemnate de către mine și prin povățuirea dată dumné-tale spre a te sluji, acesta a fost supus la cea cu bună înțelepciune socotință a sfatului închegat din bărbați, căroro starea și celor în ființă nevoi pămîntului acestuia le sunt cunoscute. Acesteași slujesc singure loruși de credință, închezășluire și vor fi împlinite întocmai și cu sporire fiind mărturisirea cea dréptă și din curată inimă dorință a locuitorilor oblastiei acesteia, eũ am voit să ved acésta dorință împlinită prin mijlocirea punerilor la cale ce încredințăm domniei-tale acum de a le aduce în lucrare și cu care nădăjduesc că vor veni la starea înfloririi sub ocrotirea ocârmuirii ce se osebesce cu slobođenia pravilelor ei și încă mai virtos cu nepărtinirea cu asprime ce este neapărată pentru o întocmai aducere a celor în lucrare. Oblastia Basarabiei își păzesce a sa închegare de norod, pentru aceea și primesce și osebit chip de ocârmuire; dar scoposul meu este plecat nu spre aceea că acest fără de măsură bine și tôte cele ce curg dintr'acésta să fie cu osebite numai a vre-unei stări din locuitori, ei toți trebuie să aibă acésta împărtășire întru o dréptă măsură și încă mai cu dinadinsul lucrătorii de pămînt să se afle întru

În Ardél semnalăm, la Iulie 1814, petițiunea clerului român, dată la împăratul-rege, cerându-i ca la mórtea Episcopului Pavel Avacuma să se deà voie Românilor a alege pentru Arad un Episcop românesc(1).

În urma congresului de la Viena (1815) și a încheerii Sfintei Alianțe, o reacțiune absolutistică înfricoșată, dīce G. Barițiū, purcedēnd din Viena, strīnsese în cōrde tōte popōrele Europei, de încetasă orīce progres, care n'ar fi purces din grația respectivelor guverne. Și în Sibiiū și în Blasiū, stagnațiune și regres în loc de pași înainte. «Censura de cărți ajunsese a fi strictă până la ridicol; chiar și de cărțile «rituale le erà fricã și pretindeau ca să fie censurate. Cărți scolastice,

acest bine început spre o desfătată fericire a sōrtei lor; ei sunt obosiți de giunghiu ce de demult a fost pus asupra lor prin lăcomie și necunoscință.

Acea statornică și tare privighere a ocārmuirii trebuie să razime spre a fi ei slobođi de un asemenea cumplit rēu; socotița spre a lipsi scutelnicii eā o bine primesc întru tōtă puterea; mie îmi este cu priință a vedē în acēstă drēptă măsură visteria mijlōcelor acelora, cari ocārmuirea le întrebuițeză spre a descoperi acești părți de loc drumuri către adevērata sporire întru ale luminării; încredințăm dumi-tale, ca mai întâiū de orīce să se îndrepteze luarea aminte a dumi-tale spre tōte acele ce se vor atinge de acēstă socotița dumi-tale și vei alcătui pentru acest proiect de așezămīnt, care se va înfătoșā mie de la verhovno-sovet a oblastiei spre întărire; tot-deauna aū trebuit să se așeze în Basarabia și multe încă rămān a se săvârși; isvōrele sunt îmbelșugate, înlesnirile spre a se îndreptā aceste în folos sunt gata; dumi-tale eū sunt dator cu acēstă mare slujbā; rămāne numai a se aduce înlesnirile aceste în lucrare cu a curățeniei scoposurilor, cu o plecare statornică. Eū am vēđut parte din locul acesta, eū încă o voiū mai vedē, de va fi voința celui Prea-Înalt; nădăjduesc a aflā în tr'insa la fieșce-care pășire rodurile alcătuirilor mele și împreună cu acēsta cercările osīrdiei și ale rīvnei cinovnicilor, cărora păzirea acestor alcătuirī va fi încredințată.

Voiesc ca tuturor autorităților oblastiei acesteia să faci dumnē-ta cunoscută cuprinderea acestui al meu rescript.

Fiind luminat păzitor scoposurilor mele, vei fi dator a luā sēma și a supune și pe alții să privigheze cu neadormire asupra a tōtă lucrarea acești din noū așezări și asupra tuturor cinovnicilor ce vor fi în olaturile oblastiei acesteia; dumnē-ta fără de mijlocire vei aduce la sciința mea pentru tōte cele ce vei însemnā; mie cu priință îmi va fi a învioși cu semnele mulțămirii mele pe toți acei cari, întru urmările lor, se povēțuesc de canōnele sfintei învățături a bunelor năravuri, iar acei cari din nenorocire se vor plecā la năzărite măgulituri ale deșertăciunii și ale neucuiinței, nu numai că vor fi lipsiți de a nu avē împărtășire întru ale ocārmuirii, dar și pedēpsă spre pildā vor suferi.

Sunt al dumi-tale plecat spre bine. Acel original este iscălit cu însăși mâna Împăratescii Sale Mărirī, așā:

Alexandru.

În Chișinēu, Aprilie 29, 1818.

(1) Acad. XLVII — 238.

«precum a fost gramatica latină-română a lui G. Şincai nu se mai «puteau tipări». În cei vreo 60 de ani eşiseră din tipografia de la Blaşiu multe cărţi bisericesci. Acestea nu puteau fi introduse în Principate, ca bănuite de schismă apusénă. Neguţătorii braşoveni recurseseră atunci la un mijloc nu prea recomandabil, dar care le reuşi: ei rupseră *pórta*, adecă coperta cărţilor din Blaşiu şi le puseră coperte, ca şi când ar fi fost tipărite în Braşov, adecă în o eparhie greco-ortodoxă şi aşă, scrie G. Bariţiu, trecură din ele multe, mai ales în Moldova.

Fómetea gróznică întâmplată în Ardél în érna din 1816—1817 re-duse pe bieţii români la necesitatea de a emigră. Cu miile se stră-mutară în Principate. Turcia învoi Domnitorilor Caragea şi Calimach să permită exportarea în Ardél de grâne, dar tot erau prea scumpe ca să póta trăi acolo bieţii ţerani, cari se nutriaú cu coceni vechi de păpuşoiú tocaţi mărunt şi măcinaţi de mămăligă şi în primă-vară cu burueni. În 1817 se făcú recoltă bună şi încetă fómetea.

În 1816, Impăratul Austriei călători prin Bucovina şi Ardél. Am vedú cum la Sibiiú îl întâmpină o delegaţiune de boeri de ai lui Caragea.

Nimic nu dobândiră Româniú din Ardél şi nici cei din Bucovina din asemenea călătorie, decát că, cu rescriptul din 17 Maiú 1819 şi cu o instrucţiune separată, Impăratul trimise în Transilvania o comisiune de bărbaţi unguri, proprietari din Ungaria, cu scop ca să fie mai imparţialí, să facă delimitarea tuturor moşilor de orí-ce natură, cari pe atunci erau în folosinţa iobagilor, dílerilor (inquiliní), curialiştilor şi taxaliştilor. La îndeplinirea misiunii acestei comisiuni puneau tot felul de pedici ungurii proprietari ardeleni, aşă că de abia la 1846 se realisă acéstă lucrare, merită a mai uşurá de obligaţiunile iobăgiei pe Români (1).

---

(1) G. Bariţiu, *Părţi alese din Istoria Transilvaniei*, vol. I, p. 562.

ANEXE.

Seama Visteriei pe 1817—1818.

Anul al 6-lea

No. 6

Séma a 4-a a vinăriciului după aşezarea birului pe un an deplin, de la țințăiu
Iunie 1817 și până la sfârșitul lui Maiu 1818.

*Cifertul întâiu pe Iunie, Iulie și August
1817.*

Lei	B.
26.319,—	Sucéva
23.107,—	Némțul
13.814,—	Romanul.
31.014,—	Bacăul.
39.941,—	Putna.
21.882,—	Tecuciul.
16.723,—	Covurluiul.
18.461,—	Tutova.
8.958,—	Vasluiul.
17.049,—	Fălciul.
4.651,—	Herța.
14.008,—	Dorohoiul.
10.703,—	Hârlăul.
4.294,—	Cârligătura.
11.351,—	Ținutul Eșii.
1.841,—	Țirgul Eșii.

264.116,— Bez 14.081 lei Botoșani.

Adecă două sute șese-șeci și patru
mii, una sută șese-spre-dece lei.

*Cifertul al 3-lea pe Decembre 1817,
Ianuarie și Fevruarie 1818.*

Lei	B.
25.312,—	Sucéva.
23.503,—	Némțul.
14.337,—	Romanul.
31.208,—	Bacăul.
40.232,—	Putna.
23.504,—	Tecuciul.
17.161,—	Covurluiul.
18.857,—	Tutova.
9.763,—	Vasluiul.
17.888,—	Fălciul.
5.315,—	Herța.
14.600,—	Dorohoiul.

*Cifertul al doilea pe Septemvrie, Oc
tomvrie și Noemvrie 1817.*

Lei	B.
26.778,—	Sucéva.
23.556,—	Némțul.
14.078,—	Romanul.
31.097,—	Bacăul.
40.266,—	Putna.
23.093,—	Tecuciul.
16.910,—	Covurluiul.
18.997,—	Tutova.
9.646,—	Vasluiul.
17.114,—	Fălciul.
4.446,—	Herța.
14.194,—	Dorohoiul.
10.767,—	Hârlăul.
4.376,—	Cârligătura.
11.761,—	Ținutul Eșii.
2.354,—	Țirgul Eșii.

269.483,— Bez 14,081 lei Botoșani.

Adecă două sute șese-șeci și nouă mii,
patru sute opt șeci și trei lei.

*Cifertul al 4-lea pe Martie, Aprilie și
Maiu 1818.*

Lei	B.
25.390.—	Sucéva
23.322.—	Némțul.
14.318,—	Romanul.
31.162,—	Bacăul.
40.681,—	Putna.
23.483,—	Tecuciul.
17.073,—	Covurluiul.
18.937,—	Tutova.
9.655,—	Vasluiul.
17.418,—	Fălciul.
5.318,—	Herța.
14.944,—	Dorohoiul.

Leî	B.	Leî	B.
10.907,—	Hârlăul.	10.794,—	Hârlăul.
4.364,—	Cârligătura.	4.358,—	Cârligătura.
11.731,—	Ținutul Eșii.	11.651,—	Ținutul Eșii.
2.337,—	Tîrgul Eșii.	2.250.—	Tîrgul Eșii.
271.019,—	Bez 14.720 lei Botoșanii.	270.746,—	Bez 14.343 lei Botoșanii.
Adecă două sute șapte-zeci și una mii, nouă-spre-zece lei.		Adecă două sute șapte-zeci de mii, șapte sute patru-zeci și șese lei.	

Dajdia întâiu a Mazilo-ruptașilor pe Iunie, Iulie și August 1817.

Leî	B.
3.496,90	Mazili.
6.395,45	Ruptași.
9.892,15	Adecă nouă mii opt sute nouă-zeci și doi lei și cinci-spre-zece bani.

Dajdia al doilea pe Septembrie, Octombrie și Noembrie 1817.

Leî	Bani
3.485	15 Mazilii.
6.436	105 Ruptași.
9.922	— Adecă nouă mii nouă sute douăzeci și doi lei.

Dajdia al 3-lea pe Decembrie 1817, Ianuarie și Februarie 1818.

Leî	Bani
3.474	15 Mazilii.
6.450	15 Ruptași.
9.924	30 Adecă nouă mii nouă sute douăzeci și patru lei și treizeci bani

Dajdia al 4-lea pe Martie, Aprilie și Mai 1818.

Leî	Bani
3.513	105 Mazilii.
6.568	75 Ruptași.
10.072	60 Adecă zece mii șaptezeci și doi și șesezeci bani.

Banii împliniți de pe la târguri pentru dugheni și Crăciume la cifertul al 3-lea Decembrie 1817 Ianuarie și Februarie 1818.

Leî	Bani
240	— Sucéva.
3.404	— Némțul.
4.475	— Romanul.
4.146	— Bacăul.
6.193	— Putna.
2.160	— Tecuciul.
12.182	— Covurluiul.
8.938	— Tutova.
700	— Vasluiul.
3.950	— Fălciul.
100	— Herța.
330	— Dorohoiul.
750	— Hârlăul.
907	— Cârligătura.

Lei	Bani
700	— Ținutul Eșii.
7.859	— Țirgul Eșii.
2.193	— Hrisovoliții neguțătorii ot Țirgul Eșii.

59.227 -- Bez 4.499 lei Botoșanii. Adecă cinci decii și nouă de mii, două sute două decii și șapte lei.

Cifertul Sf. Dumitru a ruptelor Visteriei neguțătorilor hrisovoliți și a altora cari sunt la această rinduélă, 1817 Octomvrie.

Lei	Bani
10.799	15 Ruptele Visteriei.
4.448	60 Alții cari sunt la această rinduélă.
3.683	60 Neguțătorii hrisovoliți însă:

Lei	Bani
240	— Romanul.
300	— Focșanii
437	60 Agiudiul } Putna.
720	— Tecuciul.
310	— Bêrladul.
63	60 Vasluiul.
270	— Fălciul
780	— Hușii } Fălciul.
150	— Starea întâiă
412	60 Starea al 2-lea } din Țirgul Eșii.
3.683	60

18.931 15 Bez 1.553 lei 75 bani Botoșanii. Adecă opt-spre-dece mii nouă-sute trei-deci și unul lei și cinci-spre-dece bani.

Cifertul sf. Gheorghe a ruptelor Visterii neguțătorilor hrisovoliți și a altora cari sunt la această rinduélă 1818 Aprilie.

Lei	Bani
11.398	— Ruptele Visteriei.
4.443	60 Alții cari sunt la această rinduélă
3.678	— Neguțătorii hrisovoliți, însă:

Lei	Bani
240	— Romanul.
300	— Focșanii
437	60 Agiudul } Putna.
720	— Tecuciul.
310	— Bêrladul.
63	60 Vasluiul.
270	— Fălciul.
767	— Hușii } Fălciul.
150	— Starea întâia
420	— Starea al 2-lea } Din Țirgul Eșii.
3.678	—

19.519 60 Bez 1.546 lei 105 bani Botoșanii. Adecă nouă-spre-dece mii cinci-sute-nouă-spre-dece lei și șese-deci bani.

Patru Ciferturi a jidovilor hrisovoliți după hrisovul gospod.

Lei	Bani	
9.150	—	Cifertul întâiu Iunie, Iulie și August 1817, însă:
		Lei
		800 Folticenii
		375 Burdujenii
		400 Vlădenii
		210 Piatra
		500 Némțul
		350 Romanul.
		200 Bacăul.
		40 Agiudul ot Putna.
		125 Fălciul.
		1.350 Herța.
		550 Dorohoiul.
		400 Hârlăul.
		450 Cârligătura.
		400 Ținutul Eșii.
		3.000 Țirgul Eșii.
		9.150 Bez 2.000 lei Botoșenii.
9.150	—	Cifertul al 2-lea Septembrie, Octombrie și Noiembrie 1817.
9.150	—	Cifertul al 3-lea Decembrie 1817, Ianuarie și Februarie 1818.
9.150	—	Cifertul al 4-lea Martie, Aprilie și Maiu.
36.600	—	Adecă trei-zeci și șese de mii șese-sute.

Adunarea banilor birului.

Lei	Bani	
264.116	—	Cifertul întâiu.
269.483	—	» al 2-lea.
271.019	—	» al 3-lea.
270.746	—	» al 4-lea.
9.892	15	Dajdia întâia a mazășilor rușților.
9.922	—	» a 2-a.
9.924	30	» a 3-a.
10.072	60	» a 4-a.
59.227	—	Banii împliniți de pe la țirguri pentru dugheni și crăcime la cifertul al 3-lea.
18.931	15	Cifertul sf. Dimitrie a rușților Visteriei, neguțatori hrisovoliți și alții.
19.519	60	Cifertul sf. Gheorghe asemenea.
36.600	—	Patru ciferturi a jidovilor hrisovoliți.
1.249.452	60.	
308.544	—	Se scad banii scutelnicilor după izvodele cu pecete gpd. însă:
		Lei
		76.476 Cifertul întâiu.
		77.100 » al 2-lea.
		77.100 « al 3-lea.
		78.868 » al 4-lea.
		308.544
940.908	60	rămân, adecă, nouă-sute-patru-zeci mii, nouă-sute-opt lei și șese-zeci bani.

(pecetea gpd.)

Rusumaturile.

Lei	Bani	
100.500	—	Desetina bez 4.500 lei Botoșanii. 1817 Iulie.
245.000	—	Vădrăritul. 1817 Săptemvrie.
90.400	—	Goștina bez 6.100 lei Botoșanii. 1818 Aprilie.
435.900	—	Adică patru sute trei-zeci și cinci de mii, nouă sute lei.

Adunare peste tot.

Lei	Bani	
940.908	60	Banii birului bez 308.544 lei scutelnicii.
439.900	—	Rusumaturile.
1.376.808	60	Adecă: un milion-trei-sute-șapte-zeci și șese de mii opt-sute-opt lei, șese-zeci bani.

(pecetea gpd.)

Semnați : Veniamin Metropolit Moldaviei, Balș Logofăt, Alecu Balș Logofăt, ...
Vel Logofăt.

*Scăderile**Haraciul țării.*

Lei	Bani	
47.769	—	Pe anul Otomanicesc 1232 (1818 Maiu). Adecă patru-zeci și șapte de mii, șapte-sute-șese-zeci și nouă lei.

Bairam Pesches.

60.984	15	Pe anul Otomanicesc 1232 (1818 Maiu). Adecă șese-zeci de mii nouă-sute-opt-zeci și patru lei și cinci-spre-zece bani.
--------	----	---

Rachibiaua.

Lei	Bani	
25.000	—	S'aũ dat rachibiaua pe anul Otomanicesc 1232 (1818 Maiu). Adică douăzeci și cinci de mii lei.

Emfiemucatesi.

3.075	—	Dați prin d-luĩ Aga Dumitrache Statachi emfiemucatesi. (1818 Maiu) Adică trei mii șapte-zeci și cinci lei.
-------	---	---

Polițele.

25.000	—	In socotela polițelor cetăților prin d-luĩ Aga Dumitrache Statache (1818 Maiu 1). Adică două-zeci și cinci mii lei.
--------	---	--

Cămara gospod.

27.100	—	Cele întâmplătoare și neapărate cheltueli a Cămării pe Iunie, Iulie, August din banii cifertului întâiu din birul Vistieriei. 1817 Iunie 21.
54.600	—	Cheltueli urmate prin Cămară pe lunile Septemvrie, Octomvrie și Noemvrie. 1817 Octomvrie 28.
50.000	—	Pentru cele următoare cheltueli a Cămării pe lunile Noemvrie și Decemvrie. 1817 Decemvrie 17.

Lei	Bani
7.200	— Cusurul cheltuelilor Cămărei gospod, până la sfârșitul lui Fevruarie 1818. 1818 Martie 18.
18.017	— Cheltuiala Ilicului la ecpaiaua curței gospod pentru serbătorile pascilor. 1818 Martie 18.
20.000	— Cheltuelile Cămărei Gospod pe lunile Martie, Aprilie și Maiu. 1818 Martie 18.
176917	— Adică una sută șapte-zeci și șese de mii, nouă sute șapte spre-dece lei.

Cheltuelile Vienei.

71.547	— Cheltuelile ce au urmat de la 1 Iunie 1817, și până la sfârșitul lui Maiu 1818. 1718 Maiu. Adecă șapte-zeci și una mii, cinci sute patruzeci și șapte lei.
--------	--

Daruri la Turci.

100	— Dar dumi-sale Mehmet Aga.
100	— Dar omului lui Silistra Bena Emini. 1817 Iunie 24.
220	— Dar cihodarului lui Macin Bena Emini, și ómenilor celor împreună cu dînsul. 1817 Iunie 25.
150	— Dar omului Slăvitului Hârvova Bena Emini. 1817 Iunie 27.
100	— Dar Tătarului slăvirii sale Ibraim Pașasi. 1817, Iunie 27.
150	— Dar omului lui Tulce Bena Emini. 1817, Iunie 27.
650	— Dați ómenilor lui Silistra Muschimi ce au adus doi armăsari 1817 Iulie 2.
80	— Bacșiși la doi ómeni a lui Isacci Bena Emini. 1817 August 2.
250	— Lui Miri Neculi omul lui Isacci Muhafezi. 1817, August 3.
140	— La doi ómeni ai lui Ibraim Pașasi. 1817 August 20.
100	— Cheltuiala lui Ibraim Dervici Suleiman. 1817 August 24.
1.500	— Dar lui Caftan Agasi și ómenilor slăvirei Sale Silistra Valesi 1817 August 25.
50	— Dar omului Tuecciului. 1817 Septembrie 8.
560	— Cihodarul prea Înălțatului Vizir și omului său. 1817 Octombrie 23
580	— Omului lui Tulci Pașasi. 1817 Octombrie 24.
310	— Dar la trei ómeni ai lui Zaim Aga. 1817 Octombrie 31.
600	— Lui Ali Aga Corasangi proin baș-bešli agasi pe Octombrie și Noemvrie. 1817, Octombrie.
100	— Dar omului lui Ghenicer Agasi. 1817 Octombrie 31.
40	— Bacșiși omului lui Hagi Ispirliu. 1817 Noemvrie 5.
600	— Dar lui Haznatar Agasi a lui Ghiorgheos Muhafezi și la doi ómeni ai lui. 1817, Noemvrie 14.
50	— Dar omului lui Isacci Ghenicer Agasi. 1817, Noemvrie 26.
200	— Cheltuiala celui trimis la Gheorgheos Muhafezi. 1817. Noemvrie 28.
900	— Ali Aga Carasangi, pe Decembrie, Ianuarie și Fevruarie. 1817, Decembrie.
150	— Dar lui Mehmet bešli-aga de Botoșani. 1817 Decembrie 11.
30	— Dar ómenilor slăvitului Măcin Muhafezi. 1817 Decembrie 1.

Lei	Bani
150	— Dar omului lui ghenicer Agasi. 1817, Decembrie 20.
50	— Cheltuiala drumului slăvitului Ghenicer Agasi. 1817, Decembrie 27.
80	— Dar tătarului lui Ibraim Bena Emini. 1817 Decembrie 28.
300	— Dar chiatipului lui Galați-Sărdară. 1817 Decembrie 28.
350	— Dar tătarului a Înălțimii Sale Papa Piasa. 1818 Ianuarie.
600	— Dați la Cheltuiala lui proin baș-beșli agasi Corasangi Ali Aga. 1818 Februarie 3.
140	— Dar omului lui Tonir Zaade Andoni. 1818 Februarie 18.
150	— Dar tătarului Mehmet Aga a slăvitului Pehlivan-Bașa. 1818 Martie 3.
200	— Pentru hudiiana ce s-au trimis slăvitului Silistra Pașasi. 1818 Martie 9.
300	— Dar lui Rustima Aga Ben Suleiman Aga fraților reposatului baș-beșliagasă Halil Aga. 1818 Martie 14.
110	— Dar omului dumi-sale Zantemir Beiü. 1818, Martie 19.
100	— Dar omului lui Ghenicer Agasi de la Ibrăila. 1818 Martie 26.
50	— Dar lui Hafiz Aga mergend la Ibrăila. 1818 Martie 30.
900	— Lui Ali Aga Carasangiü pe Marte, Aprilie și Maiü. 1818 Aprilie.
100	— Cavazului a slăvitului Ibraim Muhafezi. 1818 Aprilie 12.
200	— Dar Satărului a Slăvirii Tale Ibraim Bena Emini. 1818 Aprilie 19.
150	— Dar omului Slăvitului Hârșova Bena Emini. 1818 Aprilie 19.
100	— Dar tătarului a slăvitului Isacci Bena Emini. 1818 Aprilie 19.
150	— Dați la cheltuiala omului lui Liman Reiz Beiü mergend la Galați. 1818 Aprilie 24.
500	— Lui Usta a lui Ghenicer Agasi Ali Aga viind de la Galați. 1818 Aprilie 29.
150	— Dar omului lui Silistra Bena Emini și omului lui Ismail Pașasi tufecci bașa. 1818 Aprilie 30.
400	— Dar lui chiatip Zaade omul lui Ibraim Bena Emini. 1818 Aprilie 30.
200	— Lui tătar Agasi Ibraim din suma ce avea să iea de la Halil Aga. 1818 Maiü 9.
1.500	— Lui Divan Efendisi și ómenilor slăvirii sale Măcin Pașasi. 1818. Maiü 12.
700	— Tătarului Slăvitului Vidin Muhafezi, 1818 Maiü 24.
600	— Lui Zefir Aga a slăvitului Ibraim Muhafezi în pricina diiaforalei cu jidovul. 1818 Maiü 28.
15.890	— Adică cinci-spre-șee mii, opt sute nouăzeci lei.

Zaherele trimise la Tarigrad.

pe anul 1816.

Lei	Bani	Kile	Dimerlii
215,187	—	7,172	18 Arnăut câte 30 lei.
47,477	12	2,158	1 Cârneü câte 22 lei.
2,575	96	171	14 Păpușoi câte 15 lei.

Lei	Bani	
85		— Cheltuiala lui Hanimoglu ce s'aũ dus la Brăila pentru teslimatul zaherelei.
850		— Lucrurile cumpărate prin zaimul și tainatul s'eu.
4.580		— Dați zaimului la mesurătoare prin Hanimoglu.
569		— Cheltuiala agalelor la Brăila prin Derecci-bașa.
250		— Cheltuiți prin Hanimoglu la Brăila când aũ luat sinetul primitorului zaherelei.
212	30	Bacșiș la Ecpaiaua pașei.
11		— Navlu unui caic cu care s'aũ întos Hanimoglu.
50		— Cheltuiala celui ce aũ stătit acolo, afară de acei trimeși.
9.932	36	. . . . . 1817 Noemvrie.
Lei	Bani	
1.881	60	Cheltuiala ce s'aũ urmat prin pãrcălabii de Galați la meremetul ambarelor gospod, unde s'aũ pus zahereaua. 1817 Noemvrie.
750		— Sameșului zaherelei anului 1817 obicnuit. 1818.
14.086	96	Adecă patru-spre-zece mii, opt zeci și șese lei și nouăzeci și șese bani.

Daruri și Milă.

3.000	—	Dar dascălului Gheorghe mergând la Țarigrad, pentru școla de acolo. 1818 Mai 26.
277	—	Dar la un loc sciut. 1817 Iunie.
5.000	—	Dar la un loc sciut. » »
50	—	Milă unui monah de la schitul Hanguului. 1817 Iunie 4.
1.000	—	Dar dascălului Govdela pentru datul in tipar a aritmeticeii, cu dumné-lui Aga Dumitrache Lazachi. 1817 Iunie 21.
40	—	Milă la un loc sciut. 1817 Iunie 26.
45	—	Unui călăraș venit de la Țarigrad. 1817 Iunie 26.
200	—	Dați la un loc sciut. 1817 Iulie 1.
300	—	La un loc sciut, prin comisul Suțul. 1817 Iulie 9.
320	—	In plata datoriilor și a glóbelor a șapte vinovați din temnițe, cari s'aũ slobođit. 1817 Iulie 27.
150	—	Milă la 15 familii Sêrbii. 1817 August.
100	—	La 10 Sêrbii ce aũ venit de peste Prut și aũ trecut peste Dunăre, prin Agie. 1817 Septemvrie.
110	—	Dumné-lui Ivan Rașcovicii mergând la Focșani, pentru cheltuială. 1817 Septemvrie 11.
900	—	Prin dumné-lui comisul Negre la un loc sciut. 1817 Septemvrie 23.
30	—	Dați unui sărac. 1817 Septemvrie 30.
10.000	—	Dumné-lui Sêrdarul Costachi Cațichi milă spre despăgubirea pagubei ce aũ avut din slujba desetinei anului următor. 1817, Octomvrie.
500	—	Milă la măritatul fetei lui Chirica Diiacul de la Dorohoiu. 1817 Octomvrie.

Lei	Bani
2.100	— Lui Deli-başa şi Tufecci-başa dar pentru o pricină sciută. 1817 Octomvrie.
212	— Milă la un loc sciut pe luna lui Octomvrie, 1817 Noemvrie 1.
500	— Dar ómenilor ce au omorît fiara cea stricátore de ómeni. 1817 Noemvrie.
2.500	— Dar la un loc sciut. 1817 Noemvrie 7.
1.017	— Dumné-lui Şior Critico. 1817 Noemvrie 13.
37	— Dar la un loc sciut. 1817 Noemvrie 22.
900	— Prin dumné-lui Comisul Negre la un loc sciut. 1817 Noemvrie 24.
1.000	— Dar la un loc sciut. 1817 Noemvrie 26.
50	— Lui II Muhurdagiü Nicolae. 1817 Noemvrie 29.
1.400	— Dar luminatului Beizade Dumitrache Ghica în cumpărátorea caselor. 1817 Decemvrie.
4.941	— Ispravnicul Gheorghe. 1817 Decemvrie 3.
1.006	— Daşi lui Teodor Critico sub cuvînt de cheltuéla drumului. 1817 Decemvrie 4.
150	— Dar la doi ófişeri. 1817 Decemvrie 21.
50	— La un loc sciut. 1817 Decemvrie 21.
180	— Dar la trei ucenici de şcolă. 1817 Decemvrie 27.
50	— Tatarul lui Ruset. 1817 Decemvrie 31.
140	— Dar lui Emin Tatarul pentru o şea, 1818 Ianuarie.
50	— Prin II camăraşi la un loc sciut. 1818 Ianuarie 5.
50	— La un loc sciut. 1818 Ianuarie 12.
100	— Dar lui Sior Carlo Culencur. 1818 Ianuarie 15.
20	— Dar unui ipochimen. 1818 Ianuarie 19.
50	— Dar unui ipochimen. 1818 Ianuarie 19.
1.000	— La un loc sciut. 1818 Ianuarie 29.
150	— Pentru o cădelniţă ce s'au cumpărat şi s'au dat la schitul Frumósa, după jaloba monahilor de acolo. 1818 Fevruarie.
100	— Mila lui Enache Raus după jaloba sa. 1818 Fevruarie.
150	— Săracului pătimaş Gheorghe. 1818 Fevruarie.
500	— Dar Căpitanului Gheorghe din tîrgul Petrei Fevruarie.
150	— Dar unui baron Prusienesc. Fevruarie.
113	— Cheltuéla lui Dumitrache Papadopulo. Fevruarie 3.
50	— Dar unui ipochimen. Fevruarie 3.
50	— Dar la un loc sciut. Fevruarie 11.
680	— Daşi la un loc sciut prin dumné-lui postelnicelul Pantazoglu. Fevruarie 14.
200	— La un loc sciut. Fevruarie 14.
150	— Milă unui sărac. Fevruarie 16.
140	— Dumné-lui Vel Comis. Fevruarie 16.
50	— Milă scăpátatului familiot Teohari. 1818 Martie.
1.200	— Lui Ioan Maca ce au slujit la Tulcea în anul 1817—1818 Martie 10
100	— La un loc sciut. Martie 12.
700	— La un loc sciut, prin dumné-lui postelnicu Pantazoglu. 1818. Martie 13.
250	— La un loc sciut. Martie 14.

Lei	Bani
500	— Milă spre rescumpărare a 5 suflete ce au fost silite a-și lepăda pravoslavnică credință. 1818 Martie 17.
85	— La un loc sciut. Martie 22.
3.000	— Dar școalei de la Hio și Zagora prin dumné-lui comisul Negre. Martie 27.
100	— Mila Dragomanului Dușeu. 1818 Aprilie.
140	— Pentru 12 minee ce s'au cumpărat și s'au dat schitului ot Bacău. Aprilie.
100	— Lui Chir Nemiian Serfu. Aprilie 4.
300	— Dar filor Banului Stavăr. Aprilie 6.
300	— Dar la un loc sciut. Aprilie 12.
200	— Lui Chir Rașcovicî. 1819 Aprilie 29.
120	— Dar lui Gheorghe Ioan. Aprilie 29.
100	— Milă Stolnicesei Mariei Holbănesei. Maiu.
100	— Mila lui Nechita Derio Reiz. Maiu.
100	— Milă lui Adam locuitorul din satul Săbăonî. 1818 Maiu.
210	— Dumné-lui Spătarul Suțul pentru un loc sciut. Maiu 6.
107	— Dar lui Vasile Andoniu. Maiu 7.
791	— Sărdarul Ioan Pashaloglu Saegi-Bașa. Maiu.
150	— Dumné-lui Paharnicul Moisache. Maiu 15.
30	— Dar la un loc sciut. Maiu 17.
596	— Dați la un loc sciut prin dumné-lui Postelnicul Pantazoglu. Maiu 26.
50	— Milă lui Tănase Feștilă. Iunie
150	— Dar unui ipochimen. Iunie 2.
51.211	— Adecă, cincî-deci și una de miș, două-sute-un-spre-zece lei.

Pentru Cetăți.

Lei	Bani
34.171	75 Cusurul cheltuelei cetăților în ecsoflisirea socotelilor cu Căminarul Iancul pentru cheltuelile cetăților în anul 1816, 1817 Octomvrie.
11.119	— Cheltueli urmate în trămiterea cherestelelor la Isaccea și Silistra prin Căminarul Iancul, după izvodul ce au înfățișat. Noemvrie.
45.290	75 Adecă patru-deci și cincî de miș două-sute-nouă-deci și șapte-deci și cincî bani.

Navlu și cheltuelile de cherestea.

3.675	— Prin dumné-lor Ispravnicii de Némș dați plutașilor plată pentru 147 plute cu 720 catarturi a Sucevei de la Peatra la Galați, câte 25 lei pluta adecă:										
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Plute</th> <th>Bucăți</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>99</td> <td>397 catarturi câte 4 la plută.</td> </tr> <tr> <td>21</td> <td>120 catargele câte 5 și 6.</td> </tr> <tr> <td>27</td> <td>203 trencheturi câte 7 și 8. 1817 August.</td> </tr> <tr> <td>147</td> <td>720.</td> </tr> </tbody> </table>	Plute	Bucăți	99	397 catarturi câte 4 la plută.	21	120 catargele câte 5 și 6.	27	203 trencheturi câte 7 și 8. 1817 August.	147	720.
Plute	Bucăți										
99	397 catarturi câte 4 la plută.										
21	120 catargele câte 5 și 6.										
27	203 trencheturi câte 7 și 8. 1817 August.										
147	720.										
10.400	— Ce s'au dat în cherestele pentru meremetul Curții gospod la Cu-										

Lei	Bani	
		rucisimea în Țarigrad, prin Dimitrie Derecci-bașa. 1817 Octombrie 7.
5.000	—	Luî Dumitrache Derecci-bașa blel hesap în navlul cherestelelor trâmise la Țarigrad. 1817 Octombrie.
2.000	—	Luî II comis Manolache Meemurul cherestelelor pe 10 luni de la 1 Ianuarie și până la sfârșitul lui Octombrie 1817. 1817 Octombrie.
6.750	—	Cusurul ibrichiului dați prin dumné-luî Aga Dumitrache Statache luî Derecci-bașa. 1817 Noemvrie 27.
15.987	—	Cusurul socotelei ce s'aû căutat cu Derecci-bașa de la 17 Fevruarie 1817 până la 25 Noemvrie dați în navluri și cumpărătoare. de cherestele trimise la tersanaua împărătescă. 1817 Noemvrie 27,
625	—	Ce s'aû dat prin ispravnicii de Némț plutașilor Némțului pentru 25 plute câte 25 lei, pluta. 1818 Aprilie.
3.500	—	Pentru 350 catarturi câte 10 lei catartul care s'aû făcut la ținutul Sucevei și s'aû plătit locuitorilor 1818 Aprilie.
9.000	—	Pentru sarampoi Brăilei tăiatul și căratul lor prin dumné-luî Aga Dumitrache. 1818 Maiü.
56.937	—	Adecă cincî-deci și șese de mii nouë sute-trei-deci și șapte lei.

Isprăvnicia Curței.

10.999	—	Pe Iunie. 1817 Iulie 12.
8.602	—	Pe Iulie. » » »
5.329	—	Cheltuiala cu meremetul Curței gpd. pe lunile August, Septembrie și Octombrie. 1817 Iulie.
8.563	—	Pe August. 1817 August.
8.349	—	Pe Septemvrie. 1817 Septemvrie.
9.343	—	Pe Octombrie, însă:

Lei

6.249 până la 22 zile din Octombrie. 1817 Octombrie.

3.094 pe 9 zile din Octombrie. 1817 Decemvrie 30.

9.343.

9.371	—	Pe Noemvrie. 1817 Decemvrie 30.
8.188	—	Pe Decemvrie. 1818 Fevruarie 7.
8.528	—	Pe Ianuarie. » » »
7.658	—	Pe Fevruarie » »
8.320	—	Pe Martie » Martie.
9.201	—	Pe Aprilie » Maiü 29.
9.420	—	Pe Maiü. » Iunie 10.
111.861	—	Adecă una-sută-un-spre-dece mii, opt-sute-șese-deci și unu lei.

Beciul Gospod.

5.420	—	Pe Iunie. 1817 Iulie 12.
5.580	—	Pe Iulie » August 12.

5.580	— Pe August » Septembrie 5.
5.580	— Pe Septembrie. 1817 Noembrie 3.
5.613	— Pe Octombrie, însă :
	Leî
	3 960 până la 22 Octombrie. Noembrie 3.
	1.653 pe 9 din Octombrie. Noembrie 7.
	<u>5.613.</u>
5 400	— Pe Noembrie. 1817 Decembrie 5.
5.580	— Pe Decembrie. » »
5.640	— Pe Ianuarie. 1818 Februarie 7.
5.159	— Pe Februarie. » »
5.640	— Pe Martie » Martie.
5.400	— Pe Aprilie » Maiu 8.
5.660	— Pe Maiu. » Iunie.
<hr/> 66.252	— Adecă șese-șeci și șese de mii, două-sute-cinci-șeci și doi lei.

Menzilul.

6.563	— Menzilgiilor vechi dobândă pentru banii ce nu li s'aú dat în vreme cu 1.000 lei, ugeretul buhariului. 1817 Iulie.
4.619	15 Chiamurile pe luna lui Iunie. 1817 Septembrie 20.
3.634	15 Pe Iulie. 1817 Septembrie 20.
4.061	30 Pe August. Decembrie 18.
3.551	45 Pe Septembrie. Decembrie 18.
3.185	15 Pe Octombrie. 1818 Ianuarie 21.
2.760	15 Pe Noembrie. » » »
2.950	105 Pe Decembrie. » » »
2.707	15 Pe Ianuarie Martie 29.
2.506	105 Pe Februarie. Maiu.
5.066	30 Pe Martie. »
3.982	90 Pe Aprilie. »
4.398	— Pe Maiu »
<hr/> 49.986	— Adecă patru-șeci și nouă de mii, nouă-sute-opt-șeci și șese lei.

Beilicul.

915	— Pe luna lui Iunie. 1817 Iulie 2.
852	— Pe Iulie. August. 8.
1.183	— Pe August. Septembrie 15.
1.370	— Pe Septembrie. Octombrie 1.
837	— Pe Octombrie. Octombrie 31.
792	— Pe Noembrie. Decembrie 4.
959	— Pe Decembrie. 1818 Ianuarie.
550	— Pe Ianuarie. » Februarie.
970	— Pe Februarie » Martie.
1.202	— Pe Martie. » Aprilie.
1.076	— Pe Aprilie. » Maiu.
2.295	— Pe Maiu. » Iunie.
<hr/> 13.037	— Adecă trei-spre-șeci mii, trei-șeci și șapte lei

Călărașii i Tătarii la Țarigrad.

Lei	Bani
400	— Lui Ibraim Tătarul. 1817 Iunie 20.
350	— Unui călăraș. Iunie 30.
750	— Lui Ibraim Tătarul și unui călăraș. August 7.
700	— La doi călărași. August 26.
350	— Unui călăraș, mergând cu Paharnicul Serghi. 1817 Septembrie 9.
350	— Unui călăraș. Septembrie 20.
400	— Lui Emin Tătarul. Octombrie 27.
400	— Lui Ibraim Tătarul. Noiembrie 21
300	— Unui călăraș, mergând cu vătaful de călăraș. 1817 Decembrie 9.
450	— Vătaful de călăraș. Decembrie 9.
750	— Lui Emin Tătarul și unui călăraș. 1818 Ianuarie 17.
400	— Lui Suleiman Tătarul. Februarie 12.
350	— Unui călăraș. Martie 2.
700	— La doi călăraș. Aprilie 12.
350	— Unui călăraș. Aprilie 18.
400	— Lui Matar Agasi Ibraim. Mai 8.
400	— Lui Emin Tătarul. Mai 27.
7.800	— Adecă, șapte mii, opt sute lei.

Cheltuiala celor trâmiiși în trebi.

Lei	Bani
100	— Cheltuiala la 4 neferi mergând în ținutul Sucevei, cu Paharnicul Enache. 1817 Iunie.
100	— Stolnicul Hrisochefal, trâmiișându-se la Peatra. 1817 Iunie 15.
40	— Cheltuiala la doi neferi trâmiișându-se la Focșani cu Ierochirico. Iunie 19.
100	— Pitarul Iepirul mergând la Suceva pentru paza marginei. Iunie 26.
30	— Unui ciododar trâmiișându-se la Tutova și Galați pentru remășița banilor surgiilor. 1817 Iunie.
50	— Ispravnicul de Vistierie Vasile Măcărescul, trâmiișându-se mehmen-dar cu Mons. Pini, Consul de Bucuresci. August.
100	Unui diiac de Vistierie, mergând la ținuturile de jos pentru cercetarea zaherelei și cercătura. August.
200	— Cheltuiala lui II Portar, mergând la Brăila. August 25.
110	— Lui Ghiuler Agasi mergând la Galați și întorcându-se cu sf. Brău. Septembrie 4.
100	— Medelnicerul Iordache Stavér, trâmiișându-se la Galați în pricina zaherelei. Septembrie.
100	— Cheltuiala trâmiișului mumbașir la Tecuci, diiac de Vistierie spre pornirea zaherelei. 1817 Septembrie.
50	— Cheltuiala celor ce au mers la grôpa Ounei cu vinovații. Octombrie
137	Serdarul Sava, cheltuiți pentru neferii trâmiiși în feluri de pricină și altele. Octombrie.

Lei	Bani
100	Cheltuiala lui Ibraim Tătarul mergând la Bucuresci și întorcându-se. Octomvrie.
360	— Cheltuiala diiacului de Vistierie Mihaï Veisa, trimețându-se la ținutul Putnei pentru cercetarea zaherelei și alte pricină. Octomvrie.
80	— Cheltuiala omului ce aș mers în Valahia. 1817 Noemvrie.
100	Cheltuiala lui Cârce Serdar cu neferii săi tramițându-se după tâlhari în ținutul Dorohoiului și Botoșani. Noemvrie.
150	Cheltuiala neferilor ce s'aș tramiș în două poteri prin Serdarul Sava. Noemvrie.
100	Celui tramiș la Tecuci pentru o pricină sciută. Decemvrie.
200	Portarului Fotache. 1818 Ianuarie.
30	Cheltuiala unui nefer ce aș mers cu Baron Brusie până la Mamornița. 1818 Fevruariș.
100	— Paharnicul Dumitrache mergând la Bucuresci. 1818 Fevruarie 18.
300	— Diecilor de Vistierie ce s'aș tramiș la ținuturile de jos pentru pornirea zaherelei sursat. 1818 Martie.
150	— Cheltuiala lui II portar, Manolache, tramițându-se la Brăila. Maiș 6
250	— Cheltuiala Sărdarului Latif, tramițându-se la Focșani și Galați Maiș 8.
600	— Cheltuiala drumului serdarului Latif tramițându-se pentru izgonirea țiganilor corbeți la Brăila.
40	— Cheltuiala unui ciohodar tramiș pentru carele șoselelor. Maiș.
130	— Unui diiac de Vistierie și la 4 ciohodari ce s'aș tramiș pe la ținuturi pentru istovul remășișurilor banilor Vistieriei. Iunie.
100	— Cheltuiala lui 2-lea portar mergând la Măcin. Iulie 3.
60	— La trei ciohodari tramiși pentru carele șoselelor. Iulie 17.
4.007	— Adecă patru miș, șapte lei.

Tainaturi și chirii de case.

Lei	Bani
495	— Emeclicul și chiria caselor esacțiilor consulatului Rusesc pe Iunie Iulie și August. 1817 August.
800	— Chiria locului păhărnicesei Smarandei Stamatii, unde s'aș pus fēnul grajdului gospod, până la sfirșitul lui Iunie a viitorului an 1818, când pōte să se ridice fēnul. August.
450	— Lui Dumitrache Derecci-bașa sub cuvint de tainat, pe Iunie, Iulie și August. 1817 Septemvrie.
500	— Chiria casei unde șede consulatul Franțuzesc, pentru 10 luni, câte 50 lei pe lună. Septemvrie.
600	— Chiria casei consulatului Englezesc pentru cincii luni, de la 1 Ianuarie 1817 până la sfirșitul lui Maiș, câte 120 lei. Septemvrie
1.800.	— Lui Galați Serdară pentru tainaturile musafirilor pe Iunie, Iulie și August, câte 600 lei. Septemvrie.
1.800	— Prin Galați Serdară tainaturile musafirilor turci acolo în Galați pe Septemvrie, Octomvrie și Noemvrie.
182	30 Căpitanul Evangheli sub cuvint de tainat, pe Septemvrie, Octomvrie și Noemvrie.

Lei	Bani
450	— Lui Dumitrache Derecci-başa sub cuvînt de tainat pe Septemvrie-Octomvrie şi Noemvrie.
495	— Emeclieul şi chiria caselor esacciilor consulatului Rusesc, prin Agie, pe Septemvrie, Octomvrie şi Noemvrie. 1817 Octomvrie.
720	— Chiria caselor consulatului Englezesc pe 6 luni de la 1 Iunie pînă la sfîrşitul lui Noemvrie 1817. Octomvrie.
1.500	— Chiria caselor unde şede Agenţia, pe un an, pînă la sfîrşitul lui Decembre 1817, Octomvrie.
400	— Chiria casei lui Vice consulat Englezesc din Galaţi Mons. Prasa, de la 1 Octomvrie 1817 şi pînă la sfîrşitul lui Septemvrie 1818. 1817 Octomvrie.
500	— Chiria casei unde şede Nomofilaes, de la Noemvrie 1817 şi pînă la 1 Noemvrie 1818. Noemvrie 4.
495	— Emeclieul şi chiria caselor esacciilor consulatului Rusesc prin Agie pe Decemvrie, Ianuarie şi Fevruarie. Decemvrie.
1.800	— Tainatul musafirilor turci din Galaţi prin Galaţi Serdarâ, pe Decemvrie, Ianuarie şi Fevruarie câte 660 lei pe lună. 1818 Fevruarie.
182	30 Căpitanul Evangheli în Galaţi sub cuvînt de tainat, pe Decemvrie Ianuarie şi Fevruarie. Fevruarie.
450	— Lui Dumitrache Derecci-Başa sub cuvînt de tainat, pe Decemvrie, Ianuarie şi Fevruarie. 1818 Fevruarie.
720	— Chiria casei consulatului Englezesc pe şese luni de la 1 Decemvrie 1817 şi pînă la sfîrşitul lui Maiu 1818 ce s'au dat dumnésale Logofétului Lupu Balş. Fevruarie.
495	— Emeclieul şi chiria casei esacciilor consulatului Rusesc, pe Martie, Aprilie şi Maiu. 1818 Aprilie.
1.800	— Tainatul musafirilor Turci din Galaţi prin dumné-lui Galaţi Serdarâ pe Martie, Aprilie şi Maiu. Iunie.
450	— Tainatul lui Derecci-başa pe Martie, Aprilie şi Maiu. Iunie.
150	— Tainatul lui Vaap Hoge pe Maiu, prin dumné-lor pârcălabii de Galaţi. Iunie.
505	60 Cheltuiţi la 2 conace a slăvitului Cara Osmanoglu şi a ómenilor sêi viind la Galaţi şi de la Galaţi la Sulina şi înapoi la Ibrăila prin pârcălabii de Galaţi. Iunie.
17.740	— Adecă şapte-spre-dece mii, şapte-sute-patru-deci lei.

Cheltuēla Postelniciēi

Lei	Bani
120	— Hârtie, cernelă şi cēră tare pe Iunie. 1817 Iunie 13.
120	— Pe Iulie. Iulie 31.
120	— Pe August. Septemvrie 1.
120	— Pe Septemvrie Octomvrie 1.
120	— Pe Octomvrie. Noemvrie 2.
120	— Pe Noemvrie. Decemvrie 2.
120	— Pe Decemvrie. 1818 Ianuarie 2.

Lei	Bani
120	— Pe Ianuarie. Februarie 2.
120	— Pe Februarie. Martie 2.
120	— Pe Martie. Aprilie 2.
120	— Pe Aprilie. Maiü 2.
120	— Pe Maiü. Iunie 2.
1.440	-- Adecă una-mie patru-sute-patru-đeci lei.

Comișie.

350	— Pe Iunie. 1817 Iulie 12.
350	— Pe Iulie. August 12.
1.800	-- Pentru érba ce s'aü cosit de pe moșia Copoul în trebuința grajdului Gospod.
350	— Pe August. Septemvrie 5.
350	— Pe Septemvrie. Octomvrie 9.
200	— Cheltuiși pentru țoluri și traiste pentru iarna următoare. Octomvrie 30.
350	— Pe Octomvrie. Noemvrie 3.
350	— Pe Noemvrie. Decemvrie 2.
350	— Pe Decemvrie. Decemvrie 31.
350	— Pe Ianuarie. 1818 Ianuarie 31.
400	— Pe Februarie. Martie 7.
350	— Pe Martie. Aprilie 8.
350	— Pe Aprilie. Maiü 8.
1.661	— Pe Maiü cu cheltuêla ceirului. Iunie 17.
7.561	— Adecă, șapte mii, cinci-sute-șese-đeci și unu lei.

Pitărie.

200	— Cheltuêla grajdului Pităriei pe Iunie. 1817 Iunie 12.
200	— Pe Iulie. August 12.
200	— Pe August. Septemvrie 5.
200	— Pe Septemvrie. Noemvrie 3.
200	— Pe Octomvrie. Noemvrie 3.
305	— Altă cheltuêlă ce s'aü făcut la grajdul Pităriei Curței gospod după osebit izvod ce s'aü văđut, bez cheltuêla ce urmêza pe fieșce-ce lună. Noemvrie 3.
200	— Pe Noemvrie. Decemvrie 5.
200	— Pe Decemvrie. Decemvrie.
200	— Pe Ianuarie. 1818 Februarie 7.
200	— Pe Februarie. Februarie.
426	— Altă cheltuêlă a grajdului Pităriei pe luna lui Februarie. Februarie.
200	— Pe Martie. Martie.
200	— Pe Aprilie. Maiü 8.
123	— Altă cheltuială urmată pe Aprilie, după osebit izvod. Maiü 8.
200	— Pe Maiü. Iunie 10.
400	— Cheltuiala ce s'aü făcut la grajdul Pităriei în câtă vreme aü stătat telegarii domnesci la cclair. Iunie 19.
3.654	— Adecă trei mii, șese sute cinci đeci și patru lei.

Muhurdărie și Divictărie.

Lei	Bani
120	— Pe Iunie 1817 Iunie 1.
120	— Pe Iulie » August 16.
123	— Pe August » Septemvrie 1.
120	— Pe Septemvrie 1817 Octomvrie 1.
120	— Pe Octomvrie » Noemvrie 1.
120	— Pe Noemvrie » Decemvrie 1.
120	— Pe Decemvrie » Ianuarie 1.
120	— Pe Ianuarie » Februarie 1.
120	— Pe Februarie » Martie 3.
120	— Pe Martie » Aprilie 2.
120	— Pe Aprilie » Maiu 2.
120	— Pe Maiu » Iunie 2
1.440	— Adecă una mie, patru sute patruzeci lei.

Cupărie.

497	— Pe Iunie 1817 Iulie 12.
514	— Pe Iulie » August 12.
504	— Pe August » Septemvrie 5.
783	— Pe Septembrie 1817 Noemvrie 3.
516	— Pe Octomvrie » Noemvrie 3.
507	— Pe Noemvrie » Decemvrie 5.
559	— Pe Decemvrie » Decembrie.
606	— Pe Ianuarie 1818 Februarie 7.
535	— Pe Februarie » Februarie.
535	— Pe Martie » Martie.
577	— Pe Aprilie » Maiu 8.
529	— Pe Maiu. Iunie 10.
6.662	— Adecă șese mii, șese sute șesezeci și doi lei.

Izchodărie.

328	— Cheltuiți pentru papuci, ciobote și altele pe luna lui Aprilie. 1818 Maiu 6.
4.200	— Cheltuiți la Sf. Gheorghe. Maiu 6.
278	— Cheltuiți pe luna lui Maiu. Iunie 11.
4.806	— Adecă patru mii, opt-sute-șese lei.

Cheltuiala sărbătorilor.

5.000	— Trimiși la Țarigrad prin dumné-lui Aga Dumitrache Statachi, milile Crăciunului. 1816 Decemvrie 8.
5.000	— Milii prin Cămară date la sărbătorile Crăciunului.
1.000	— Comisului celui mare în Țiua de Bobotéză.
8.481	— Cheltuială de sărbători, însă:

Lei

100 în ajunul Crăciunului, adică :

Lei

20 Arhimandritului.

15 Preoților.

14 Arhidiaconului.

16 La doi psalți ai Metropoliei.

10 Doi anagoști.

15 Preotului și psaltului de harem.

100

100 pentru două caftane ce s'aũ îmbrăcat dumné-lui Vel Postelnicul și dumné-lui Vel Spătarul în ziua de Crăciun.

6.800 în ziua sf. Vasilie, anului noũ, însă:

Lei

2.200 în 800 rubiele pentru gpd.

3.000 împărțiți bacșișuri prin Camară.

500 la bresle prin Vistierie.

300 în parale mărunte.

100 pentru două caftane dumné-lui Vel Postelnic și dumné-lui Vel Spătar.

100 Psaltului Curții după obiceiũ.

600 la ecpaiaua consulațiilor, însă:

Lei

200 celui rusesc.

200 celui Nemțesc.

100 Franțuzescului.

100 Englezescului.

600

6.800.

100 In ajunul Bobotezei preoților și altora.

1.381 In ziua Bobotezei, însă:

Lei

150 Trei caftane dumné-lui Vel Postelnic, i dumné-lui Vel Spătarul și dumné-lui Vel Comis.

12 La aghiazmă.

14 Două luminări albe pentru gpd. și Măria Sa Dómna.

4 Zugrăvitul lor.

42 Pe opt lumină albe pentru luminații Beizadele și Domnițe.

16 Zugrăvitul lor.

42 Pentru trei lumină albe pentru prea sfintul Mitropolit și doi episcopi Romanul și Hușul.

747 Luminile ce s'aũ împărțit la dumné-lor boerii, preoți și alții, cum și la bresle, pe 83 ocă câte 9 lei.

176 Pe două luminări împodobite la aghiazmă, însă :

<u>Leî</u>	<u>Bani</u>	<u>Leî</u>
		72 pentru două luminări la aghiazmă câte de 8 ocă.
		90 Impodobirea lor.
		14 Zugrăvitul lor.
		<u>176</u>
		28 Arhiereului ce aŭ stropit caii.
		100 La ecpaiaua grajdului Comişiei.
		50 La taifaua Pităriei.
		<u>1.381.</u>
	<u>8.481.</u>	1817 Decemvrie 25.
150	--	La doi dascăli și doi ucenici pentru engomiile sărbătorilor Crăciunului. 1818 Ianuarie.
1.241	--	Cheltuiți prin Vel Armaș pe praf de pușcă și altele la dulalma și sărbători. Ianuarie 10.
7.500	--	Dar Luminatēi Dōmne iubitei surori a lui gospod. pentru sărbătorile Crăciunului. Ianuarie 13.
2.211	--	Pentru luminări ce s'aŭ împărțit la aer și la înviere Aprilie
10.000	--	Milile sărbătorilor pascilor, însă 5.000 lei la Țarigrad și 5.000 lei aici. 1818 Aprilie.
834	--	Cheltuēla ce s'aŭ urmat la sărbătorile pascilor pe praf de pușcă și altele. Aprilie 21.
50	--	Obicnuitul caftan al Postelnicului la Pasci. Aprilie 25.
815	--	Dar în ȝiua ce se scot armăsarii la ceair, însă:
		<u>Leî</u>
		500 Comisul cel mare.
		150 Comisul al doilea.
		150 Vel Pitarul.
		19 La mehterhane.
		<u>819.</u>
		Maiū.
42.286	--	Adecă patru-ȝeci și două de mi, două-sute-opt-ȝeci și șese lei.

Caftanele

- 510 -- Caftanele ce s'aŭ îmbrăcat de la 29 Iunie 1816 și până la 14 Noemvrie 1816, însă: 1816 Noemvrie 24.
<u>Leî</u>	
20	Sărdarul Burghele Căminar. Iunie 19.
50	Dumné-lui Logofétul Grigorie Sturdza, Vel Vistier. Iunie 30.
15	Ilie Cogălnicénul Sărdar. August 19.
20	Dascălul Serghi Paharnic, Septemvrie 1.
15	Clucerul Ioniță Stolnicu
10	Vasile Filimon Medelnicer
20	Paharnicul Dumitrache Florea comis.
10	Ioniță Bărlădénul Medelnicer.
- } Septemvrie 19.
} Septemvrie 29

LeiBani

20	Dimitrie Capioglan, Paharnic, Octomvrie 4.	
20	Neculai a lui Andreiü Pavli, Paharnic.	} Octomvrie 12.
10	Suiulgiul Şătrar	
20	Teodorache Sillon, Comis. Octomvrie 29.	
40	Pălăducă, Agă	} Octomvrie 30.
15	Divictarul Gavriil, Stolnic	
15	Căpitanul de Darabanî Iancul Stolnic.	} Noemvrie 5.
10	Ioniţă căuşul de aproşi.	
20	Paharnicul Aneste, Căminar	} Noemvrie 9.
10	Pitarul Manole Serdar.	
40	Banul Gheorghe Buhuş, Agă.	} Noemvrie 11
40	Căminarul Vasile Balş, Spătar.	
15	Alecul Scorşescul Serdar.	
10	Vasile Curtul Medelnicer.	
10	III comis Nicolae, Clucer.	
20	Iordache Varnav, Căminar.	} Noemvrie 14.
10	Costache Curtul, Clucer.	
40	Petrache Idieru, Sluger.	
10	Chiricos Sluger.	

510

4.345 — Caftane ce s'au îmbrăcat de la 10 Decemvrie 1816 şi până la 3 Fevruarie. 1817, însă:

Lei

50	Dumné-lui Logofétul Constantin Balş, Logofét de ţera de jos.	} Decemvrie 10.
50	Dumné-lui Vornicul Vasile Costache, Lo- gofét de ţera de sus.	
50	Dumné-lui Vornicul Constantin Costache, Vornic de ţera de jos.	
50	Dumné-lui Aga Iordache Balş, Vornic de ţera de sus.	
50	Dumné-lui Vornicul Şerban Negel Vor- nic de obşte.	

1.855

250

Lei

50	Dumné-lui Aga Costache Costache, Vornic de politie.	} Decemvrie 10.
50	Dumné-lui Comisul Costache Sturza, Vor- nic de aproşi	
50	Dumné-lui Petrache Bălănescu, vel Spătar	
50	Dumné-lui Căminarul Sandul Crupenschi, vel ban.	
50	Dumné-lui spătarul Nicolae Balş, postelnic	} Decemvrie 15.
40	Dumné-lui banul Petrache Cazamir, spătar	
40	Dumné-lui Căminarul Ştefan Catargiu, spătar	

LeI

15 Costache Lipan, serdar.	}	Decembrie 15.
15 Pitarul Ión, serdar.		
10 Antohi Bou, medelnicer.		
40 Dumné-lui Banul Costache Lazul, Spătar		
20 Stolnicul Gavril Istrate, paharnic	}	Decembrie 19.
15 Iacovache Veisa, Serdar		
15 Enache Vinețenu, serdar.		
15 Ioniță Istrate, stolnic		
15 Iacomî vetaf al domniței, stolnic	}	Ianuarie 15.
50 Dumné-lui Postelnicul Andonache Donici, vornic.		
50 Dumné-lui spătarul Ión Neculcea, postelnic		
40 Dumné-lui comisul Costache Canano spătar		
15 Ioniță Andriiaș, stolnic	}	ianuarie 24.
15 Gheorghe Albineț, stolnic		
10 Grigore iconomul, Medelnicer		
20 Clucerul Vasile Docan, paharnic		
15 Șetrarul Petre, serdar	}	Februarie 1.
40 Costache Racoviță, spătar		
20 Ilie Postelnicul, comis		
20 Medelnicerul Enuța, paharnic		
50 Dumné-lui Aga Dumitrache, cămăraș mare	}	Februarie 2.
20 Mihalache Balasache, comis		
10 Serdarul Paraschiv Armaș, halea		
10 Stolnicul Gavril, cămăraș al 2-lea.		
10 Simion Oprișanu, sluger	}	Februarie 3.
50 Dumné-lui hatmanu Constantin Paladi, hatman halea.		
50 Dumné-lui Aga Alecu Canta, agă halea		
40 Constantin Sturza, agă		
10 Iordache a căminarului Iordache vistier al doilea	}	}
40 Alecul Fotino, spătar al doilea		
10 II armaș Teodori vetaf de Divan		

1.345

405 — Caftane ce s'au îmbrăcat de la 4 Aprilie 1817 și până la 5 Decembrie 1817 însă:

50 Dumné-lui spătarul Grigore Manul postelnic	}	Aprilie 4.
20 Iacovache Postelnicul, căminar		
20 Nechita Stamatîn, paharnic		
20 Dumitrache Manul, Comis		
15 Jienicerul Constantin Dumitriu, Serdar	}	Aprilie 26.
10 Constantin Hrisochefal, Stolnic		
10 Hagi Abdula portar bașa, portar		
20 Toma Rafailă, Căminar. Maiu 18.		
20 Alexandru zet Rizul, Căminar. Iulie 10.		

Leț

- 50 Dumné-lui Vornicul Costache Canta, vel Vistier. August 6.
 50 Dumné-lui Postelnicul Grigore Manul, vel Postelnic August 7.
 15 Stavarache Serdar, Octomvrie 23.
 40 Dumné-lui Comisul Costache Șuful, Spătar
 20 Dumné-lui comisul Teodorachi Negri vel Comis. } Decemvrie 5.
 20 Nicolae Pantazoglu, Căminar
 20 Paharnicul Atanasie Gosan, Căminar
 405

2.070 — Caftane ce s'au îmbrăcat de la 31 Decemvrie 1817 și până la 35 Martie 1818, însă.

- 50 Dumné-lui Vornicul Nicolae Stratalat, Logofet de țera de sus.
 50 Dumné-lui Vornicul Teodor Balș, Vornic de țera de sus.
 50 Dumné-lui Vornicul Constantin Catargiu, asemenea.
 50 Dumné-lui Vornicul Iordache Catargiu, Vornic de obște.
 50 Dumné-lui Vornicul Nicolae Hrisoverghi, Vornic de țera de sus. } Decemvrie 30.
 50 Dumné-lui Postelnicul Ioniță Sturza, asemenea.
 50 Dumné-lui Spătarul Iordache Ghica, Vornic de aproți.
 50 Dumné-lui Comisul Gheorghe Sturza, vel Spătar.
 50 Dumné-lui Costache Lambrino, vel Ban
 40 Dumné-lui Comisul Lupul Balș, spătar
 40 Dumné-lui Căminarul Mihalache Banu,
 20 Stolnicul Constantin Nomofilacs, Ianuarie 3.
 40 Banul Iordache Costache, Spătar
 20 Vasile Mihul, Comis
 20 Paharnicul Grigoraș, Căminar
 15 Dimitrie Vasiliu, Serdar
 15 Teodorache Ursache, Serdar
 10 Vasile Pratescos, Medelnicer
 10 Neculai Mandre, Medelnicer
 10 Ioniță Grigoriu, Clucer
 10 Grigore Zdrobici, jicnicer

Ianuarie 26.

4.330

735

- 40 Comisul Alecu Ralet, Spătar
 40 Armașul Vasilache, Ban
 20 II postelnic Nicolae Ghica, Comis
 20 Căminarul Costache Roset, Comis } Ianuarie 28.

<u>Let</u>		
20	Stolnicul Petrache Vogoride, Căminar	} Ianuarie 28.
29	Ispravnicul Iordache, Paharnic	
20	Mihail Chinezul, Paharnic	}
15	Medelnicerul Mihail, Serdar	
15	Vătaful Iani, Serdar	}
15	Credincetul Constantin Jiiianu, Stolnic	
10	Trifan Medelnicer	} Ianuarie 28.
10	Gheorghe Mârzacu, Sluger	
10	Nicoli Jienicer	}
10	Vătaful Mihale, Pitar	
20	Grigorie Duca, Paharnic	} Fevruarie 2.
15	Medelnicerul Constantin Vasiliu, Serdar	
50	Dumné-lui Vornicul Vasile Roset, Hatman de minziluri.	}
50	Dumné-lui Postelnicul Grigorie Balş, epi- stat Agiei.	
40	Căminarul Gheorghe Toba, Ban	} Fevruarie 6:
40	Paharnicul Enache, Ban	
20	III Logofăt Grigore Cozadin, Comis și epi- stat Armăşiei.	}
20	Dumitrache a lui Petrache Gerhaneli. Pa- harnic.	
15	Anastasiu Manoil, Serdar	}
15	II comis Gheorghe, Serdar	
15	Iordache Lascar, Serdar	} Fevruarie 6.
15	Caftangiü Dimitrie, Serdar	
10	Manolache Hacıul, Stolnic	}
10	Alecu Vardala, II Spătar	
10	Vasile Zdrobici, Medelnicer	}
40	Comisul Iordache Ghica Agă, Fevruarie 10.	
40	Căminarul Iordache Miculescul, Spătar	}
20	Spătarul Grigorie Codrénul, Căminar	
20	Serdarul Ilie Cogălnicénul, Căminar	} Fevruarie 13.
20	Medelnicerul Ionişă Burchi, Paharnic	
20	III postelnic Costache Pomir, Paharnic	}
15	Alexandru Botianul, Stolnic	
10	Ştefan Scănteie, Medelnicer	} Fevruarie 16.
40	Gherghe Cuza, Spătar	
20	Paharnicul Ión Cuza, Stolnic	}
40	Aga Alecul Beldiman, Postelnic	
15	Tulecci başa Vasilie, Serdar	} Fevruarie 21.
20	Serdarul Atanasie, Paharnic, Fevruarie 22.	
20	Stolnicul Gavril, paharnic.	
15	Apostolache, Serdar	
15	Vătaful Enache, Serdar	
15	Dumitrache Caftangiü, Stolnic	
15	Alecul Ureche Stolnic	

Lei

- 15 Stolnicul Ene Serdar
- 40 Banul Constantin Canta, agă. Fevruarie 23.
- 40 Căminarul Mihalache Negri, Ban
- 20 Alecul Ruset Comis.
- 20 Medelnicerul Enache Crupenschi, Căminar.
- 20 Clucerul Costache Bucșănescu, Căminar
- 15 Grigorie Stroescu, Serdar
- 15 Dumitrache Hașnaș, Stolnic
- 15 Neculai Ciornei, Stolnic
- 10 Vasilie Alexandri, Medelnicer
- 10 Andonie Vătaf de Aproși. Martie 15.
- 10 Moshonas, II Pitar
- 10 Criticos, II Vistier
- 10 Nicoli, III Postelnic.
- 10 Dimitrie, Ciaușul de Aproși.

2.070

4.330 — Adecă patru-mii, trei-sute-trei-zeci lei.

Dobinși de bani

- 12.000 — Dumné-lui Vornicului Nicolae Hrisoverghi dobînda a 100.000 lei după contractul căsăpiilor pentru un an întreg, începînd de la 1 Maiu 1817. 1817 Septemvrie.
- 2.038 -- Dobînda a 45.290 lei ce s'au luat cu împrumutare pentru trei luni, de la 1 Noemvrie până la sfîrșitul lui Ianuarie și s'au dat dumi-sale Postelnicului Costache Pantazoglu în plata a doua pe . . . . cusurul cheltuelei cetăților a anului trecut 1816 și în cheltuelei pentru cherețelele trâmise la Isaccea și Siliștra, urmate prin Căminarul Iancul. Noemvrie.
-
- 14.038 — Adecă patru-spre-zece mii, trei-zeci și opt lei.

Cheltuēla prin II Cămărași

- 598 — Pe Iunie. 1817 Iulie 1.
- 387 -- Pe Iulie. August 16.
- 276 — Pe August. Septemvrie 1.
- 213 — Pe Septemvrie. Octomvrie 1.
- 286 — Pe Octomvrie. Noemvrie 1.
- 483 -- Pe Noemvrie. Decemvrie 1.
- 502 -- Pe Decemvrie. 1818 Ianuarie 1.
- 318 — Pe Ianuarie. Fevruarie 1.
- 245 — Pe Fevruarie. Martie 1.
- 286 — Pe Martie. Aprilie 1.
- 433 — Pe Aprilie. Maiu 1.
- 161 — Pe Maiu. Iunie 1.

- 4.188 — Adecă patru mii, una-sută-opt-zeci și opt lei.

Cheltuēla doftoriilor

Leī	Banī	
7.160	—	Doftoriile ce s'aū dat în trebuința Curței gpd. până la sfirșitul lui Septemvrie 1817. 1817 Decemvrie 5.
8.224	—	Asemenea pentru șese luni, însă :
	Leī	Banī
	3.928	60
		pe trei luni Octomvrie, Noemvrie și Decemvrie a anului trecut 1817.
	4.925	60
		pentru alte trei luni Ianuarie, Fevruarie și Martie. 1818.
	8.224	—
		1818 Maiū.
<hr/> 15.384	—	Adecă cinci-spre-dece mii, trei sute-opt-đeci și patru lei.

Baeramurī.

588	—	In plata a 28 ocā praf și alte cheltuēli a tunurilor pentru raman. 1817 August 1.
110	—	Bacșișurī în điuva de baeram prin dumnē-lui Vel Postelnicul. August.
110	—	Pentru Curban-Baeram tij bacșișurī prin dumnē-lui Vel Postelnicul. Octomvrie.
250	—	Pentru Curbanlācurī.
624	—	Cheltuēla prin dumnē-lui Vel Armașul pentru praf de pușcă și altele la Curban-Baeram. Octomvrie 16.
<hr/> 1.682	--	Adecă una-mie, șese-sute-opt-đeci și doi lei.

Scutelnicī Cālārașilor.

270	—	Pentru 40 Scutelnicī ai Cālārașilor pe trei luni Aprilie, Maiū și Iunie. 1817 Iunie 30.
270	—	Asemenea pe Iunie, August și Septemvrie. Octomvrie 1.
180	—	Pe Octomvrie și Noemvrie. Noemvrie.
270	—	Pe Decemvrie, Ianuarie și Fevruarie. 1818 Martie 4.
270	—	Pe Martie, Aprilie și Maiū. Iunie 1.
<hr/> 1.260	—	Adecă una mie, douē-sute-șese-đeci lei.

Cheltuēla celor trāmiși prin postelnicie

567	—	Cālārașilor și lipcanilor trimiși la Bucurescī, Mamornița, Galați și alte ținuturī pe luna lui Iunie. 1817 Iulie 30.
512	—	Pe Iulie, Iulie 31.
536	—	Pe August. Septemvrie 1.
557	—	Pe Septemvrie Octomvrie 1
509	—	Pe Octomvrie. Noemvrie 1.
539	—	Pe Noemvrie. Decemvrie 1.
533	—	Pe Decemvrie. Ianuarie 1.
532	—	Pe Ianuarie. Fevruarie 1.

Leu	Bani
548	— Pe Fevruarie. Martie 1.
527	— Pe Martie. Aprilie 1.
573	— Pe Aprilie. Maiu 1.
563	— Pe Maiu. Iunie 1.
6.496	— Adecă șese mii, patru-sute-nouă-deci și șese lei.

Botezuri.

- 7.500 — Botezul fiului luminatului Beizade Iancul în Țarigrad, trâmăși prin dumné-lui Aga Dumitrache Statache. 1817 Septemvrie 21.
Adecă șapte mii, cincisute lei.

Lefi și scutelnici din Visterie.

- 528 — Pentru 22 scutelnici a dumi-sale Nomofilacs pe un an, începându-se de la una Martie 1816 și până la sfârșitul lui Fevruarie 1817. 1817 Aprilie 29.
- 7.500 — La un loc sciut în Țarigrad pe Iunie, Iulie și August. Iunie 21.
- 1.050 — Dați Bănesei Catinca Armașu sub cuvânt de scutelnici pentru șapte ciferturi trecute de la 1 Septemvrie 1815 până la sfârșitul lui Maiu 1817, câte 150 lei la fiește-care sfert. Iunie 30.
- 6.000 — Léfa luminatelor Beizadele și Domniși pe Iunie, Iulie și August. August.
- 900 — Postelnicu Ioan Pantazoglu pe Iunie, Iulie și August. August.
- 240 — Spătarul Vasile Roset, asemenea. August.
- 1.890 — Adaosul lefei beșlegilor, asemenea. August.
- 300 — Prin Mitropolie la un loc sciut asemenea. August.
- 750 — Tălmăcitorii pravilelor, asemenea. August.
- 300 — Lui Dimitrie Paleologul, asemenea. August.
- 90 — Căminarul Neculae asemenea. August.
- 90 — Divan Efendisii sub cuvânt de scutelnici, asemenea. August.
- 750 — Spătăresei Maria Roset pe Iunie, Iulie și August 1817 August.
- 3.000 — Dumi-sale Postelnicului Ștefanache Vogoride pârcălabul de Galați, asemenea. August.
- 96 — Pentru 16 scutelnici paharnicului Serghie pe cifertul întâiu, asemenea. August 30.
- 180 — Filosoful Govdela pentru 30 scutelnici pe Martie, Aprilie și Maiu, Septemvrie.
- 180 — Asemenea, pe Iunie, Iulie și August. Septemvrie.
- 600 — Lui Scheli Nazarâ pe Iunie, Iulie și August. Septemvrie.
- 1.500 — Dumi-sale Căminarul Iordache Bucșănescul, pentru trei luni. asemenea.
- 66 — Sărdarul Alexandru Venier pentru 11 scutelnici, asemenea. Septemvrie.
- 12.600 — Léfa dumi-sale Comisului Teodorache Negre, pe Iunie, Iulie, August, Septemvrie, Octomvrie și Noemvrie. Septemvrie 4.

Lei	Bani
2.880	— Dumné-lui Spătarul Edib Zaade pe Martie, Aprilie, Mai, Iunie, Iulie și August.
7.500	— La un loc sciut de gospod în Țarigrad pe Septemvrie, Octomvrie și Noemvrie. Septemvrie 21.
279	— Pentru 22 scutelnici ai domniei-sale Nomofilacs pe vremea trecută, de la 1 Martie până la 1 Septemvrie a anului următor. 1817 Septemvrie.
800	— Léfa lui Scheli Nazarâ pe August, Septemvrie, Octomvrie și Noemvrie, cu 200 lei ce au avut să ie rămășiță veche, care din poruncă s'au slobođit.
3.000	— Dumné-lui Postelnicul Ștefânache Vogoride pe Septemvrie, Octomvrie și Noemvrie.
300	— Léfa unui căpitan și doi păzitori la schela Galații pe Septemvrie, Octomvrie și Noemvrie.
6.000	— Domnii-sale vel Comisul Costache Șuțul pentru o sciută pricină. Octomvrie.
60	— Léfa doftorului Vidali ce s'au plătit prin ispravnicii de Sucéva pe Octomvrie și Noemvrie. Octomvrie.
300	— Lui Dimitrie Paleopolu prin dumné-lui Comisul Teodorache Negre pe Septemvrie, Octomvrie și Noemvrie. Octomvrie.
2.500	— Dumné-lui Postelnicul Ión Neculcea adaosul lefei de la 1 Februarie și până la sfirșitul lui Noembrie 1818. Octomvrie.
90	— Căminarul Nicolae léfa pe Septemvrie, Octomvrie și Noemvrie. 1817 Octomvrie.
750	— Tălmăcitorii pravilelor asemenea. Octomvrie
240	— Spătarul Vasile Roset pentru scutelnici, asemenea. Octomvrie.
1.890	— Adaosul lefei Beșlegilor, asemenea. Octomvrie.
66	— Serdarul Alexandru Venier, asemenea. Octomvrie.
900	— Luminatul Beizade Dumitrache Ghica pentru șese luni de la 3 Iunie până la sfirșitul lui Noemvrie 1817, după țidula gpd. Octomvrie.
1.000	— Postelnicul Grigorie Tăutul pentru 10 luni de la 1 Februarie până la sfirșitul lui Noemvrie 1817. Octomvrie.
300	— Bănésa Catinca Armașu pentru scutelnici pe Iunie, Iulie, August, Septemvrie, Octomvrie și Noemvrie. Octomvrie.
750	— Spătărăsa Maria Ruset pe Septemvrie, Octomvrie și Noemvrie, Octomvrie.
900	— Postelnicul Ión Pantazoglu asemenea. Octomvrie.
306	— La un loc sciut, prin Mitropolie, asemenea. Octomvrie.
90	— Divan Efendisâ pentru scutelnici asemenea. Octomvrie.
180	— Filosoful Govdela pentru scutelnici asemenea. Octomvrie.
72	— Pentru scutelnicii suulgiiilor pe două ciferturi de la 1 Iunie și până la sfirșitul lui Noemvrie câte 35 lei la un cifert. 1817 Noemvrie.
270	— Léfa la doi neferi ce vin cu curierii câte 45 lei pe lună de la 16 Aprilie și până la 16 Iulie 1817. Noemvrie.

Lei	Bani
360	-- Asemenea pentru 4 luni de la 16 Iulie și până la 16 Noemvrie 1817 plătiți prin dumné-lor starostiî de Putna. Noemvrie.
3.000	-- Dumné-lui spătarul Edib Zaade pe Septemvrie, Octomvrie și Noemvrie. Noemvrie.
2.250	-- Dumné-lui Aga Petrache Mavroghene de la 1 Martie 1817 până la sfîrșitul lui Noemvrie, câte 250 lei pe fieș-care lună. Noemvrie.
450	-- Luminatul Beizade Dumitrache Ghica pe Decemvrie, Ianuarie și Fevruarie. Decemvrie.
240	-- Spătarul Vasile Roset asemenea. Decemvrie.
1.890	-- Adaosul lefeî beșlegeî asemenea. Decemvrie.
66	-- Pentru scutelnici Sêrdarnlui Alexandru Venier asemenea. Decemvrie
90	-- Divan Efendisâ pe Decemvrie, Ianuarie și Fevruarie. 1817 Decemvrie
300	-- Postelnicul Grigorie Tăutul asemenea. Decemvrie.
270	-- Neferilor de la Putna ce ămbă cu curierii, asemenea. Decemvrie.
750	-- Tălmăcitorii pravilelor asemenea. Decemvrie.
3.000	-- Dumné-lui spătarul Edib Zaade asemenea. Decemvrie.
130	-- Pentru lemne de foc dumi-sale Edib Zaade pe Septemvrie, Octomvrie și Noemvrie. Decemvrie.
750	-- Spătăresei Maria Roset pentru Decemvrie, Ianuarie și Fevruarie. Decemvrie.
900	-- Dimi-sale postelnicului Ioan Pantazoglu asemenea. Decemvrie
300	-- Prin Mitropolie la un loc sciut, asemenea. Decemvrie.
150	-- Bănésa Catinca Armașu, asemenea. Decemvrie.
180	-- Filosoful Gordela asemenea. Decemvrie.
90	-- Căminarul Neculai asemenea. Decemvrie.
90	-- Doftorul Vidali asemenea. Decemvrie.
36	-- Pentru scutelnicii suulgiiilor asemenea. Decemvrie.
15.000	-- Lefile pe Decemvrie 1817, Ianuarie și Fevruarie 1818. trămise la Țarigrad. Decemvrie 2.
3.000	-- Dumné-lui postelnicul Ștefânache Vogoride, pe Decemvrie, Ianuarie și Fevruarie. 1818 Ianuarie.
1.000	-- Dumné-lui Căminarul Gheorghe Bucșănescu pe Noemvrie și Decemvrie. 1817 Fevruarie.
296	-- Dași Sêrdarnului Ioan Nazîrul schelei Galașilor, însă:
	Lei
	200 Léfa sa pe Decemvrie 1817.
	60 La doi neferi asemenea.
	36 Navlul caicelor ce ău trebuit în pricinile schelei.
	266 . . . . . Fevruarie.
160	-- Scutelnicii Dumi-sale vornicului Alecul Ghica pe Ianuarie și Fevruarie. Fevruarie.
500	-- Adaosul lefilor dumi-sale postelnicului Ioan Neculcea pe Decemvrie și Ianuarie. Fevruarie.
600	-- Teodor Critico léfa pe Noemvrie și Decemvrie. Fevruarie 3.
600	-- Teodor Critico léfa pe Ianuarie și Fevruarie. Fevruarie 3.
600	-- Teodor Critico pe Martie și Aprilie. Martie 30.

Lei	Bani
12.000	— Léfa dumi-sale comisului Teodorache Negre pe șese luni, de la 1 Decembrie 1817 și până la sfârșitul lui Maiu 1818. Aprilie.
3.000	— Spătarul Edib Zaade pe Martie, Aprilie și Maiu 1818, Aprilie.
450	— Luminatul beizade Dumitrache Ghica asemenea. Aprilie.
180	— Filosoful Govdila asemenea. Aprilie.
270	— Neferilor de la Putna ce ămbă cu curierii, asemenea. Aprilie.
240	— Dumné-lui vornicul Alecu Ghica asemenea. Aprilie.
90	— Doftorul Vidali asemenea. Aprilie.
300	— Postelnicul Grigorie Tăutul asemenea. Aprilie.
300	— Dați prin Mitropolie asemenea. Aprilie.
90	— Căminarul Neculai asemenea. Aprilie.
240	— Spătarul Vasile Roset, asemenea. Aprilie.
630	— Adaosul lefei beșlegilor pe Martie, conținând această lefă a se da mai mult. Aprilie.
66	— Serdarul Alexandru pe Martie, Aprilie și Maiu. Aprilie.
36	— Pentru scutelnicii suulgiiilor asemenea. Aprilie.
150	— Bănésa Catinca Armașu asemenea. Aprilie.
750	— Spătărăsa Maria Roset asemenea. Aprilie.
90	— Divan Efendisă asemenea. Aprilie.
900	— Dumné-lui postelnicul Ioan Pantazoglu pe Martie, Aprilie și Maiu. 1818 Aprilie.
180	— La trei ucenici de la școle, pe Aprilie, Maiu și Iunie. Aprilie.
600	— La II vistier lefă pe Maiu și Iunie. Iunie 2.
225	— Beșlegilor ținuturilor Fălciul și Vasluiul, spor peste lefa ce au avut la ciferțul al 4-lea, prin dumné-lor ispravnicii Iunie.
60	— Sporiul lefei esacciilor pe luna lui Maiu, peste ceea ce lua mai înainte, prin Agie. Iunie.
15.000	— Lefile Țarigradului la cunoscute locuri pe Martie, Aprilie și Maiu. Iunie 26.
144	— Pentru patru scutelnici a stolnicului Ionița Lupașcu pentru 18 luni de la 1 Decembrie 1816 până la sfârșitul lui Maiu 1818, ce-i lipsesc din rangul Stolniciei. August 4.
143.276	— Adecă una sută patruzeci și trei mii, două sute șaptezeci și șese lei.

Logodne și Cununi.

350	— Cheltuēla la Logodna dumi-sale vornicului Mihalache Sturza, însă:
	Lei
	250 Preaosfințitului mitropolit și ómenilor sēi.
	100 Preaosfințitului Vlădicăi Efhaiton și ómenilor sēi.
	350
2.525	— Ce s'au cheltuit la nunta dumi-sale aga Constantin Neculcea. Septembrie 25.
4.658	— Ce s'au cheltuit la nunta dumi-sale aga Mihalache Sturza. Septembrie 25.
7.533	— Adecă șapte mii cinci sute treizeci și trei lei.

Ingropări și griji.

Lei	Bani	
20	—	La îngroparea unui călăraș 1817 Iulie 6.
5	—	La îngroparea unui Seimen. Septembrie.
4.704	60	Cheltuiala îngropării fiicei Luminatei Domniți Radu. 1818 Ianuarie
10	—	— Ingroparea unui călăraș. Fevruarie.
50	—	— La îngroparea unui sărac. Martie.
5	—	— La îngroparea unui Topciū. Martie 12.
4.794	60	Adecă patru mii șapte sute nouăzeci și patru lei și șesezeci bani.

Alte Cheltueli.

1.800	—	Ce s'aū dat în lei la taifaua Hătmăniei, și alte cheltueli urmate pe un an 1817 Martie.
100	—	Dați cheltuiala puterii Hătmăniei. Maiū 5.
100	—	Asemenea Maiū 20.
91	—	Asemenea Iunie 1.
160	—	Pentru îmbrăcatul odăilor dumi-sale vel vistierul la curtea de la dél. Iunie 6.
1.400	—	Cheltuiala curței gpd. Iunie 13.
110	—	In cumpărătoare a 10 condicii la departamentul Criminalului. Iunie 24.
160	—	Cheltuiala puterii Hătmăniei, Iulie 28.
2.012	—	Dați în cheltueli sciute de gpd. prin serdarul Sava. Iulie.
4.747	90	In cumpărătoare a 102 chile 19 dimerlii mălaiū și 67 chile cartofi pentru sēmîntă la unele părți. August.
410	—	Diiacului vistieriei strîngătoriul cifertului întăiū. August.
1.500	—	Cheltuiți prin vistierie pe hârtie, cernelă și altele pe Iunie, Iulie și August. August.
1.000	—	Ce s'aū cheltuit mai mult prin arhitectonul Cobelca la meremetul caselor consulatului Franțuzesc. 1817 August.
636	69	Ce s'aū cheltuit prin pârcealabii de Galați pe Iunie, Iulie și August 1817 însă:
	100	Unui derviș a slăvitului Tulce Pasasi.
	99	69 Unui om al acestuiași pașă.
	132	— Lui Hanimoglu cheltuiala sa la Ibrăila pentru pricina de la Vidin.
	23	— Asemenea cheltuiți la Ibrăila mergînd cu mehtupurile gpd.
	117	— Cheltuiala nepotului lui Chiatip zaade de la Ibrăila și celor împreună cu dînsul acolo pentru baeram.
	165	— Navlul caicelor cînd se află caicele pârcealăbiei tôte în drum.
	636	69
40	—	Ce s'aū cheltuit pentru gente. August 7.
112	60	In cumpărătura a 110 copaci ce s'aū adus pentru grădina gospod și chiria adusului lor de la Herța. 1817 August 10.

Leî	Bani
100	— Pentru un hurtulum ce s'aŭ cumpărat la tulumba hătămăniei. August 17.
69	— Pentru satul Cornii de la Sucéva pe Iunie, Iulie și August. August.
50	— Chiria unei căruți până la Galați cu calabalăcurile dumi-sale paharnicului Serghie, dați prin agie. August 31.
95	— Chiria unui car harabagiesc până la Focșani de ceea parte pentru ducerea calabalăcurilor consulului Rusesc. Septemvrie.
730	— Pentru chereșteua ce s'aŭ cumpărat și s'aŭ trimes la Sculeni, însă: 406 pentru 1.000 dulapi câte 40 lei suta. 220 pentru 2.009 scânduri câte 11 lei suta. 110 pentru 40.000 dranițe câte 2 lei 30 parale. <u>730</u>
1.293	— Spre ecsoflisire socotelei lui Bibire cu Halil-aga proin. baș-bešli-agasă prin dumné-lui Postelnicul Ștefăname Vogoride. 1817 Septemvrie.
40	— In cumpărătorea a patru gente pentru călărășii trimiși în memurieturi. Septemvrie 8.
350	— Pentru 32 condici trebuinciose la visterie și 5 la departament. Septemvrie.
142	— Lui Galați-Chiatip pe Iunie, Iulie și August. Septemvrie.
126	60 Cheltuiala călărășilor tramiși prin parcălabi pe Iunie, Iulie și August. Septemvrie.
275	— Pentru satul Vlăsinescii a dumi-sale vistierul Sandul Sturza pe cifertul întâiu Iunie, Iulie și August. Septemvrie.
60	— Cheltuiala și scrisul pentru hrisovul ce s'aŭ dăruit dumi-sale spătarului Alexandru Hrisoverghi. Septemvrie 24.
80	— Muhurdarului și divictarului, havaetul pentru hrisovul ce s'aŭ dat dumi-sale spătarului Alecsandru Hrisoverghi. Septemvrie 24.
40	— Avaetul casei cutiei milelor pentru hrisovele ce s'aŭ dăruit dumi-sale spătarului Alexandru Hrisoverghi. Septemvrie 24.
336	— Pentru legatul a 8 exemplare de pravilă. 1817 Septemvrie 31.
110	— In plata a 10 condici la departamentul criminalului. Octomvrie 1
222	— Pentru legatul a 26 cărți de pravilă. Octomvrie 7.
1.500	— Cheltuiala Vistieriei pe hârtie și altele pe Septemvrie, Octomvrie și Noemvrie. Octomvrie.
400	— Stringătorii cifertului al 2-lea obicinuit. Octomvrie.
184	— Pentru 120 oă miere ce s'aŭ cumpărat pentru trebuința gpd. și s'aŭ tramiși la Galați, cu patru lei, pentru 2 putini, prin ispravnicii de Vaslui. Octomvrie.
1.113	24 Pentru chereșteua și varul ce s'aŭ cumpărat prin ispravnicii de Sucéva și s'aŭ tramiși la Botoșani. Octomvrie.
1.050	— Pentru 30 coșuri piatră ce s'aŭ cărat la Botoșani câte 35 lei coșul Octomvrie.
467	27 In cumpărătorea a 2.336 oă fasole ce s'aŭ tramiși la Galați pentru Țarigrad, câte opt parale oca. Octomvrie.
873	— Pentru cele ce s'aŭ cumpărat și s'aŭ trimis la Țarigrad prin dumné-lui postelnicul Ștefăname. 1817 Octomvrie.

Lei	Banî
150	— Cheltuiala ce s'aŭ făcut în anul acesta la ezitul gârlei Prutului la ținutul Fălciului prin dumné-lui spătarul Dumitrache Bel-diman. Octomvrie 10.
375	— Pentru meremetul daereleî lui baș-beșliagasî și la dunaméle Oc-tomvrie 15.
55	— Pentru satul Cornîi pe cifertul al 2-lea. Octomvrie.
277	— Pentru satul Vlăsinescîi de la ținutul Dorohoiului pe cifertul al 2-lea Octomvrie.
142	— Cheltuiala lui Galați-Chiatip pentru hârtie turcésă șișalte pe Sep-temvrie, Octomvrie și Noemvrie. Octomvrie.
1.522	— Cheltuiala lui Cahfegi Bașa, însă: 1.200 Léfa sa pe opt luni câte 150 pe lună de la 1 Martie până la sfirșitul lui Octomvrie. 250 Mergerea și întórcerea sa la Galați poșta și altele. 72 Rum și zahăr ce s'aŭ cumpărat în trebuința curții gospod
	<u>1.522</u>
4.102	60 Pentru cele ce s'aŭ cumpărat și s'aŭ trimis la Țarigrad prin dumné lor pârcălabîi de Galați. 1817 Noemvrie.
110	— Pentru meremetul tulumbeî curții prin serdarul Sava. Noemvrie-
249	114 Sameșului de ținutul Tutovei pentru condeie neimplinite la cifertul al 4-lea. Noemvrie.
207	— Cheltuiala până la Focșani a dusului cailor Gheneralului Laptev. Noemvrie.
612	— Cheltuiți prin pârcălabîi de Galați în scóterea cataturilor din salul ce s'aŭ primejduit la Sulina însă: 379 60 la 23 salahorî pe 22 zile câte 30 parale. 172 60 la 10 salahorî pe 23 zile câte 10 parale. 60 — Unui om ce s'aŭ trimis acolo spre paza Salului pe doué luni, Octomvrie și Noemvrie.
	<u>612</u>
345	— Cheltuiala la Galați prin dumné-lor pârcălabîi. 1817 Noemvrie. 15 Cheltuiți pe zilele ce aŭ venit de la Brăila baș Mehendiz cu 5 ómeni. 25 Cheltuiala lui Hanimoglu mergénd la Ibrăila cu cărți către pașa. 20 Unui călăraș ce s'aŭ trâmisi de la Ibrăila la Bucurescî. 285 Dobânda a 19.000 ce s'aŭ luat cu împrumutare spre ec-soflisire a doué polițe a luminatului beizade Iancul de 50.283 lei până când aŭ venit banii de la Putna.
	<u>345</u>
586	— Cheltuiala ce s'aŭ făcut cu catagrafia tîrgului Eșii la cifertul al 2-lea. Noemvrie 28.
243	60 Pentru 24 condicî care s'aŭ cumpărat și s'aŭ dat la Divan și la Logofetia cea mare. Noemvrie.
126	60 Cheltuiala călărașilor trâmisi prin pârcălabîi de Galați, pe Sep-temvrie, Octomvrie și Noemvrie. 1817 Noemvrie.

Lei	Bani
252	-- Vinovaților din temniți ce au slujit în curtea gospod, pentru trei luni, Octombrie, Noiembrie și Decembrie. Decembrie 10.
300	-- Cheltuiala Hătmăniei. Decembrie 10.
1.500	-- Cheltuiala Vistieriei pe hârtie și altele, pe Decembrie, Ianuarie și Februarie. Decembrie.
400	-- Strîngătorul cifertului al 3-lea Decembrie, Ianuarie și Februarie după obicei. Decembrie.
55	-- Pentru satul Cornii pe cifertul al 3-lea Decembrie, Ianuarie și Februarie. Decembrie.
277	-- Pentru satul Văsinescii asemenea. Decembrie.
350	-- În cumpărătorea de hârtie turcă. 1818 Ianuarie 10.
105	-- Cheltuiți pentru calafatuitul a trei caice de beilie, prin pârcașii de Galați. Februarie.
15	-- Cheltuiala a doi neferi ce s'au trimis de la Galați la Iași cu trei vinovați în pricina chereștelei. Februarie.
300	-- Ce s'au dat chirie la două care pentru ducerea calabalăcurilor a general-consulului Mons. Pini până la Focșani. 1818 Februarie.
120	-- Pentru cumpărătorea condițiilor la departamentul criminalului. Februarie 5.
28	-- Pentru hârtia ce s'au cumpărat și s'au dat la Logofeția cea mare după cererea dumi-sale vel Logofețul. Februarie.
122	-- Pentru legatul a 20 tomuri de pravilă ce s'au dat la Arhieriei și veliții boeri. Februarie.
142	-- Cheltuiala lui Galați Chiatip pe hârtie turcă și altele, pe Decembrie, Ianuarie și Februarie. Ianuarie.
120	-- Cheltuiala călărașilor trimiși prin pârcașii de Galați, pe Decembrie Ianuarie și Februarie. Februarie.
117	42 Pentru varul și dranița ce în urmă s'au cărat la Botoșani după înștiințarea dumné-lor ispravnicilor de Sucéva. 1818 Februarie.
902	-- În cumpărătorea a 2 cai cu hamurile lor și altele ce s'au dat la un loc știut. Martie.
856	-- Sărdarul Ioan Cârjă spre ecsoflisirea banilor ce au dat în socotela lui Halil Aga. Martie.
409	-- Lucrul viilor văduvei Cractinas, după cererea prea sfințitului mitropolit. Martie.
750	-- Lui Lazarache nepotul lui Afendule mergând la Țarigrad. Martie 12.
354	-- Cheltuiala tipografiei pentru 500 tetraje de cartofi și legatul a 100 bucăți dintru acestea. Martie.
85	-- Cheltueala stafetelor trimise la Chișinău. Aprilie 1.
95	-- Cheltueala ce s'au urmat până în Vaslui mergând spre întâmpinarea dum-sale Postelnicului Alexandru Mavrocordat din Valachia. Aprilie 15.
40	-- În cumpărătorea a patru gente pentru călărași ce se trimit la Țarigrad. 1818 Aprilie 18.
400	-- Strîngătorul cifertului al 4-lea. Aprilie.
1.500	-- Cheltueala Visteriei pe hârtie și altele, pe Martie, Aprilie și Mai. Mai.

Lei	Bani
55	— Pentru satul Cornii pe Cifertul al 4-lea. Maiu.
2.389	60 Spre eesoflisirea socotelei pentru seul ce au adus aicea neguțătorul Costache Papazoglu. Maiu.
72	— Legatul a 400 pentru cartofli și altele. Maiu.
128	— Pentru legatul pentru alte 20 tomuri de pravile. Maiu.
324	30 In cumpărătoarea cherestelei pentru biserica Blogovișteniilor prin Ispravnicii de Suceva. Maiu.
57	60 Pentru 1.800 funii ce s'au trâmisi la Némțu.
120	— Cheltuela călărășilor de Galați pe Martie, Aprilie și Maiu, prin dumné-lor pârcălabii, 1818 Iunie.
142	— Cheltuela lui Galați-Chiatip asemenea. Iunie.
306	60 Cheltuela urmată prin pârcălabii de Galați în feluri de pricini a schelei. Iunie.
1.200	— Obicînuita cheltuela a semei Vistieriei de la 1 Iunie 1817 și până la sfârșitul lui Maiu 1818 pentru un an. Iunie.
47.568	33 Adecă patru-șeci și șapte de mii, cinci-sute-șese-șeci și opt lei și trei-șeci și trei bani.

Adunarea sumelor.

47.769	— Haraciul țării.
60.984	15 Baeram peșchiș.
25.000	— Rachibiiua.
3.075	— Emfiemucatezi.
25.000	— Polișele.
176.917	— Camara gospod.
71.547	— Cheltuelile Vistieriei.
15.890	— Daruri la turci.
186.519	18 Zaherele trimise la Tarigrad
14.086	96 Navlu și cheltueli de zaherele.
51.211	— Daruri și mili.
45.290	75 Pentru cetăți.
56.937	— Navlu și cheltueli de cherestele
111.861	— Isprăvnicia curței.
66.252	— Beciul gospod.
49.986	— Menzilul.
13.037	— Beilicul.
7.800	— Călărășii i tătării la Tarigrad.
4.007	— Cheltuela celor trimiși în trebii.
17.740	— Tainaturi și chirii de case.
1.440	— Cheltuela Postelniciei.
7.561	— Comișia.
3.654	— Pităria.
1.440	— Muhurdărie și Divictărie.
6.662	— Cupărie.
4.806	— Izcihodărie.
42.286	— Cheltuela sərbătorilor.

Lei	Bani
4 330	— Caftanele.
14.038	— Dobânzi de bani.
4.188	— Cheltuála prin II cămăraș.
15 384	— Cheltuála doftoriilor.
1.682	— Baeramuri.
1 260	— Scutelniciî călărașilor.
6.496	— Cheltuála celor trămiși prin Postelnicie.
7.500	— Botezuri.
143.276	— Lefi și Scutelniciî din Visterie.
7.533	— Logodne și cununii.
4.794	60 Ingropăciuni și griji.
47 568	33 Alte cheltueli.
<u>1.376.808</u>	57 Adecă un milion, trei-sute-șapte-deci și șese de mi, opt-sute-opt lei și, cinci-deci și șapte bani.

Perilipsis.

1.376.808	60 Iratul Visteriei pe un an întreg de la 1 Iunie 1817 și până la sfârșitul lui Maiu 1818.
1.376.808	57 Ce s'aũ cheltuit cu pecetluituri gospod., care s'aũ și rupt.
<u>0.000.000</u>	03.

(Pecetea gpd.)

Veniamin Mitropolit Moldaviei, Baș Logofet, A. Baș vel Logofet.

Ca model de țidulă domnescă cu care să făceaũ ruptașii Visteriei și maziliĩ, dãm aci următorele acte.

Scarlat Alexandru Calimah Vodă pentru un ruptaș al Visteriei.

Noĩ Scarlat Alexandru Callimah, Vv. Cu mila lui Dumneđeũ Domnu Țerii Moldovei.

Se face scire cu acestă carte a Domniei-Mele pentru Lascarachi Tofan de la ținutul Tutovei, care după cercetarea ce i s'aũ făcut adevărindu-se din doveđile ce i s'aũ vęđut, că este neam de **Ruptași**, și căđendu-i-se și lui a fi la rĩnduiala neamului sęũ, s'aũ așędat cu dajdie în catastiful Visteriei la rĩnduiala *Ruptașilor*. Și spre încredințare i s'aũ dat acestă carte a Domniei-Mele, ca să fie cunoscut de **Ruptași**. — 1812 Decemvrie 23.

(Din dosul acestei hãrtii)

Cercetat 1820 Ghenarie

(L. P.)

Vel Vistier.

S'aũ cercetat Cuza Ban.

Pitacul lui Scarlat Calimah Vodă, dat lui Pricope Piciorógă mazil.

Noĩ Scarlat Calimah Vv. Cu mila lui Dumneđeũ, Domn Țerii Moldovei.

Se face știre cu acestă carte a Domniei Mele, pentru Pricope sin Ioniță Piciorógă mazil, din satul Bălăesci, ținutul Vasluiului, care după jalba ce aũ dat, cercetându-se de către dumné-lui Vel Vist. și dovedindu-se că este drept ficior de mazil, și fără amestec de bir, s'aũ găsit cu cale și s'aũ așędat în rĩnduiala mazililor cu 2 lei la o dajdie, afară de hotãrita rãsură câte 15 parale la leũ. Drept aceia i s'aũ dat acestă carte a Domniei Mele ca să fie cunoscut de mazil.—1814 Maiu 8.

(L. P.)

Vel Vist.

TABLA DE MATERII

<p>Cap. I. — Numirea noilor Domni. Cronologie. Mare emoțiune în Principate. Partidele politice în ele. Curentul francofil în creștere. Caragea este el candidat al Franciei? Sciri false în Bucuresci și țeră. Consulii streini. De Gentz. . . . .</p>	1
<p>Cap. II. — Căimăcămie. Sosirea lui Caragea la Bucuresci. Alaiuri. Arderea Curții Domnesci. Diverse evenimente. . . . .</p>	8
<p>Principele Caragea către Talleyrand . . . . .</p>	47
<p>Tălmăcirea firmanului grecesc al Vizirului, răspuns la arzul ce au trimis boerii pentru fuga Domnului Caragea și pentru Măria Sa Alexandru Șuțu, ce s'a făcut Domn . . . . .</p>	74
<p>Cap. III. — Finanțele . . . . .</p>	82
<p>Carte de sărăritul munților . . . . .</p>	142
<p>Cărți la toate județele pentru iratul cazanelor . . . . .</p>	142
<p>Cărțile ce s'a dat pe acest următor an pentru cazane, 1815 Octomvri 12, iratul Vorniciei . . . . .</p>	145
<p>Cap. IV. — Țeranul sub Caragea . . . . .</p>	161
<p>Carte de pădure poprită . . . . .</p>	171
<p>Hrisovul loquitorilor Slătioieni de privilegiurile ce au către stăpânul moșiei și cu anaforă întărită s'a hotărît în urmă, câți să fie la acest privilegiu, adecă cei vechi . . . . .</p>	180
<p>Hrisovul sătenilor ot Dragoslavele . . . . .</p>	185
<p>Carte de bașul gelepilor . . . . .</p>	205
<p>Cap. V. — <u>Ôstea</u> . . . . .</p>	207
<p>Cap. VI. — <u>Țiganii</u> . . . . .</p>	215
<p>Cap. VII. — Neguțători, breslași, fabricanți, narturi, cășării. — Țiguri și bălciuri. — Păcura . . . . .</p>	218
<p>Cap. VIII. — Boerii . . . . .</p>	242
<p>Lucrurile ce a dat Mavrocordat logodnicei sale Catincăi, fiica Stolnicului, netăgăduite de Stolnicul cu prețul ce arată Mavrocordat . . . . .</p>	264
<p>Lucrurile ce ȃice Mavrocordat că a mai dat logodnicei și Stolnicul le ȃăgăduesce . . . . .</p>	265
<p>Veniturile vechi ale cutiei . . . . .</p>	270
<p>Havaeturile în bani ale dumné-lor veliților Dvorniciei de la Vătașii plaiurilor . . . . .</p>	281
<p>Cap. IX. — Domnul. Familia lui . . . . .</p>	284
<p>Cap. X. — După fuga lui Caragea. Interegn la Munteni . . . . .</p>	302

Cap. XI. — Moldova la 1812. Scarlat Calimach. — Avenirea la tron. — Intra- rea la Iași	317
Cap. XII. — Despre Domnia lui Sc. Calimach după documente	321
— Administrațiunea	321
— Rînduiala măsurilor	324
— Justiția	325
— Cărți gospod pentru sudii, cari să fie cunoscuți și cari nu	330
Cap. XIII. — Biserica și școala sub Sc. Calimach	341
— Despărțirea césurilor pentru învățăturile școlii normalicesci de la bise- rica Gospod. a Sfintului Ierarch Nicolae din Iași, 14 Ianuarie	358
Cap. XIV. — Edilitatea publică sub Sc. Calimach	364
— Construcțiuni. — Edificii. — Incendii. — Apă.	265
— Igiēna. Sănătatea publică. — Spitale. — Doctori	369
Cap. XV. — Comerciū, — industrie, — bresle, — țîrguri, — bălciuri, — mij- lôce de comunicațiune	376
— Regulamentul zarafilor	378
— Ponturi pentru rînduiala vătăfilor harabagii, ce au a se rîndui pe la țî- nuturi	389
— Finanzele sub Scarlat Calimach	391
Cap. XVI. — Boerii	418
Cap. XVII. — Țeraniū sub Scarlat Calimach	428
— Țiganii	431
Cap. XVIII. — Din istoricul Domniei lui Scarlat Calimach	432
— Pomelnic, 1819 Iulie 12, Enache Vasiliu	448
Cap. XIX. — Româniū încorporați la State streine	458
— Pentru hrana preoților, slujitorilor bisericesci în satele cele boeresci	461
— Pentru ca să nu se amestece moșinașii la orînduelile bisericesci	461
— Pentru numărul caselor cari hotărêsece datorია moșinașului spre hrana preoților și a Țircovnicilor	461
Anexe. Seama visteriei pe 1817—1818	467

Môrtea a surprins pe iubitul nostru părinte fără ca el să fi revêdut și ultima cölă din acest volum. Lectorul va ierta greșelile cari, din această fatală împrejurare, au rēmas neîndreptate.

Dr. Urechia.

